
SIGILLVM·ACADEMIAE·HARVARDIANAE·IN·NOV·ANG
CHRISTO
ET
ECCLESIAE
VE
RI
TAS

DICTYS CRETENSIS

ET

DARES PHRYGIUS

DE BELLO TROJANO.

VOL. II.

,645

DICTYS CRETENSIS

ET

DARES PHRYGIUS

DE BELLO TROJANO

EX EDITIONE SAMUELIS ARTOPŒI

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITI.

ACCEDUNT

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO LIBRI SEX.

VOLUMEN SECUNDUM.

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1825.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBRI SEX,

NOTIS EXPLICATI

A

SAMUELE DRESEMIO

DITHMARSO.

Duo sunt quæ nescire te nolim, Lector candide: tria me Iscani exemplaria vidisse, primum Henischii Basileense, alterum Spondani, qui Homero comitem illum dederat, tertium Alex. Caroli Trognesii, omnia interpunctionibus et mendis laborantia innumeris: quod videbis si inter se contendes. Alterum est quod χθὲς καὶ πρώην vidi, auctorem hunc a Jano Casperio Gevartio, viro doctissimo, ad secundum Sylvarum Papinii, cap. XIII. p. 155. [Sylv. II. 3. 71.] Devonium nominari [nempe quod *Exoniensis.*] 'Sic Devonius,' ait, 'Daretis Phrygii interpres, I. de Bello Trojano, de Fama: 'quæ murmura rerum Occulta extenebrat,'' &c.

MAGNIFICO, NOBILISSIMO,

CONSULTISSIMO, ET DOCTISSIMO VIRO

DN. FRIDERICO PRUCKMANNO,

JCTO CELEBERRIMO,

ILLUSTRISSIMO ELECTORI BRANDENBURGICO A SECRETIORIBUS CONSILIIS, ET MARCHIÆ CANCELLARIO, &c.

DOMINO ET FAUTORI SUO.

Cum Josephum Iscanum meis vindiciis postliminio redivivum et quasi Virbium vitæ et hæredio suo assererem, jamque, ut sæculi hujus moribus agitur, Pindari ductu πρόσωπον τηλαυγὲς et insigne oculiferium in frontispicio anquirerem, non opus erat satagei in morem, aut anxie illud quærere, aut præter rationem a sexto, quod dicitur, lapide accersere. Occurrebas enim statim, vir magnifice in Electorali ista Orchestra, cujus auctoritate et favore qua auctorem, qua meipsum roborare, et contra alienæ industriæ catillones munire possem. Electoris enim Brandenburgici consilium es et eloquium, tantaque cum dignitate in luce Marchiæ versaris, ut majorem propemodum ad illam afferas, quam ab illa capias: tanta æquitate Astrææ sacra obis, ut justitium tuum judicium esse videatur, et, quod olim de Bruto dictum, quamvis nihil ad gratiam facias, omnia tamen grata videantur, quæ facis. Ea vero eruditio tua est, quam tot ingenii monumenta et quotidianæ vitæ documenta loquuntur, ut non solum his in vera laude et gloria, illis apud posteros, dum res erit literaria, ætatem sis laturus, sed et tibi ipsi superstes tuæque æternitati et vitæ post vitam jam tum interesse videaris. Ut enim plurimarum es litera-

rum, literis plurimum delectaris, bonasque artes, per quas ingenia crescunt, cum ingeniis crescere facis, nec ipsas solum, sed et ipsarum amas amasios: ut jam sine omni adulationis offa vere dici possit:

Ipsus amat Musas, Musas amat ipsus amantes.

Quamvis autem tot curis et Electoralibus consiliis quotidie animum et corpus fatiges, tamen, quod summi quique viri olim fecerunt, te tibi subtrahis, et ut illi, qui angustiis urbium includuntur, in agros et prædia, ita ex legum et fori cancellis, ad omnis sapientiæ et elegantiæ latifundia digrederis, facturus id procul dubio sæpius, si per tot ardua negotia sæpius liceret. Exemplum habes magni illius et *πολυμαθεστάτου* JCti Domitii Ulpiani Syrophœnicis, qui licet Imperatoris Alexandri Severi negotiis immersus princeps scriniorum, ut tum loquebantur, et deinde Præfectus prætorio esset, qui maximus honor et onus, tamen Philosophorum, Oratorum, Poëtarum, Philologorum non tantum lector, sed et amator et congerro erat assiduus: qui nihil appositorum comedebat, nisi prius interrogaret *κεῖται, ἢ οὐ κεῖται, καὶ ποῦ κεῖται*, an hoc vel illud legeretur, ubi, et in quo auctore inveniretur? Adeo ut ex rei frequentia *κειτούκειτος* [a] nominatus sit, et inter magnos illos *πολυΐστορας* et *τραπεζορήτορας* sive Dipnosophistas a doctissimo illo Navoratita cum æterna sæculorum memoria relatus sit. Eundem maximus ille Imperator, ut rebus gravissimis adjutorem, ita conviviis frequentissimum adhibebat socium: [b] ut haberet fabulas literas, quibus se recreari dicebat et pasci.[c] Quid vero jucundius et præstantius, quam beneficio tot lectissimorum ingeniorum prioribus sæculis interesse, cum illis eruditionis commercia instituere, cum illis legendo, cum posteris scribendo loqui? Habeant alii delectas suas delicias, suas cum vitiis divitias, sit illis muscerda, piper, saperda, acipenser, villum, nectar, fœnum, ambrosia: qui literis et bonæ menti litat, quid betis et blitis illis fiat, cicum, ut Comicus ait, non interduit: illi nihil dulcius est,

[a] Suidas et Athenæi præfatio.
[b] Athenæus I.
[c] Lampridius in Alexand. 250.

Bene quam munita tenere
Edita doctrina sapientum templa serena. *Lucret.*

vel, ut Varro dicebat, legendo et scribendo vitam producere: revera illi magna voluptas est, bonos auctores novisse, major possedisse, maxima legisse et pervolvisse, quid dicam in usum vertisse? Sed ne extra oleas, et, quod dicitur, omissa hypera pedem sectari videar, accipe, vir magnifice, Iscanum Poëtam elegantissimum, in re vulgari non vulgariter versatum, cujus nomen tot viri docti anxie desiderarunt, cujus sententiis auro contra caris non Philologi tantum, sed et JCti usi sunt. Videat lucem sub luce tui nominis, qui tam diu in tenebris nullo suo merito delituit: tua Mag. ad novam lucem caliganti, *χειραγωγίας* adjumentum et favorem indulgeat: ea tua humanitas est, ut velit, ea auctoritas et dignitas, ut possit. Ut in illuni nocte stella oriens gratissima est; sic in media barbarie quasi renatæ placeant stricturæ elegantioris poëticæ: jure enim merito illud Menelai de se neget,

Βεβαρβάρωμαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις. Eurip. Orest.

Ad me quod attinet, pignus hoc devoti animi apud tuam Mag. depono, quæ si illud acceperit tanquam meum, sed ipsi debitum, et defenderit tanquam suum, sed a me profectum, acceptum illud et vere acceptum gaudebo: sic Josephus noster, *ἐπὶ δυσὶ ἀγκύραις σαλεύων*, commodius habebit,

Cum melius duo defendant retinacula navim.

Deus tuam Magnif. reipublicæ florenti florentem, mihique faventem diu conservet et sospitet.

Tua Magnif.

qui colit et æstimat

SAMUEL DRESEMIUS.

AD LECTOREM.

Ut apud veteres statuas bene meritorum, quas Plinius[a] humanissimam vocat ambitionem, capite demto in alterius formam, surdo, ut idem ait, figurarum discrimine, solebant μεταῤῥυθμίζειν, et transfigurare; vel titulo inducto easdem pessimo exemplo μεταγράφειν, eamque laudem alteri transcribere; sic in statuis ingeniorum, quæ rempublicam fecerunt literariam, libris dico, alieni laboris fucos, peregrinæ gloriæ choragos reperiri, qui pessimo publico, alterius industriam suæ supponant ignaviæ, alienum quid in armum tollant, μάζαν γε μεμαχότες τὴν ὑπ' ἄλλου μεμιγμένην, καὶ ἀλλοτρίοις, ut Isidorus ait Pelusiota, ἀνακλαζόμενοι πόνοις, jamdudum est, cum bonarum literarum conquesti sunt amasii.[b] Clemens Alexandrinus felles ejusmodi literarias, Vitruvius Pollio et Herodotus[c] enumerant multas: de quibus vere Synesius, ἡγοῦμαι δ' ἀσεβέστερον ἀποθανόντων λόγους κλέπτειν, ἢ θοιμάτια, ὃ καλεῖται τυμβωρυχεῖν: et Plinius: obnoxii profecto est animi infelicisque ingenii, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, cum præsertim sors fiat ex usura. Hinc multi jure postliminii, et interdicto unde vi, in librorum istas lamias et ingeniorum αἰγοθήλας recte atque ordine usi fuerunt: neque abs re foret, si ut olim adversus capsarios, ita a senatu Critico in illos, qui aliena compilant, Præfectus Vigilum daretur: manes τῶν φιλοκάλων id unice probarent, cum quilibet instar Thaletis et Mamurii

[a] xxxiv. 4. Vide ea de re Suetonium iii. et Dionis Prusæi insignem Rhodiacam.

[b] Strom. vi. 452. In proœmio vii.

[c] In vita Homeri. Vide etiam P. Fabrum Agonist. ii. 35. Epist. 142. Fenestella 24. Arist. Eth. iv. 1.

inventa sua efflictim amet: Poëtæ inprimis, ut et Philosophus testatur, πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί. Fortunam hanc Poëta noster, quem nunc tibi damus, benevole Lector, hominum injuria nescio an incuria passus sit: nominalia illius mutata, debita laus oblivione tenuata, et ut earundem Musarum symmista, fortasse etiam σύγχρονος Guntherus, quia Ligurinum scripserat, factus est Ligurinus: sic Noster, qui erat Josephus Iscanus, Cornelius Nepos factus est, quia Nepotem, qui, ut opinio quorumdam est, Daretem Latina veste induerat, in Poësi sua secutus erat. Suboluit quibusdam οὐ χθὲς καὶ πρώην non esse hunc Nepotem illum, qui ausus erat

Unus Italorum
Omne ævum tribus explicare chartis.

Alios tamen novi, qui illud assertum ibant: quippe ni? cum sua C. Sallustio inscribat, cum Athenis Daren reperisse, vertisse, sua asserat epistola. ὦ βοιωτοὶ, ὡς σφόδρα ἐστὲ βοιωτοί! credant illi et fruantur suo errore, mihi talia campæ Solis et Nævii Buttubatta. Contradicunt stylus, imitatio, et αὐτεπάγγελτος ipse, qui de Nerone, de Christiana fide, de ματαιοτεχνίᾳ oraculorum, de Arthuro inspergit. In rem quidem ista satis, nomen tamen in quæstione erat, quod nec Soli quærendum dare, nec manes, ut ille Homeri, interrogare, nec a nostri sæculi πολυμαθέσι discere potui. Ὁ ἐν ἁγίοις Caselius, rem mihi expeditam promittebat: sed impeditam reliquit. Decurrenti mihi paginas aliquot, οἴκοθεν, quod aiunt, ὁ μάρτυς, sub umbra se visus est ostendere: ait enim II.

Non nostra Britannia Rhenum.

Quod ergo pensius æstimanti unicum supererat, Britannorum rudera, scruta, et quicquid illorum nactus eram, oculis decurrebam, aliquem sperans illius honori et nomini assurrecturum, nam ut Philostratus ad Areum: σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσιν σοφοί. Sed nisi plane luscitiosis et Homericis oculis usus sum, frustra ibi fui. A veteranis itaque ad luculentam illam Cambdeni Britanniam diverti: exinde mentis meæ habitum, ut ille ait, gaudio splenduisse

non diffiteor, illius auxilio Poëtæ patriam, nomen et ingenium restitui.

Josephus itaque Iscanus, post tot sæcula et ingenia, ausus ob Trojam, ut Plautus loquitur, exercitum ducere, juventutis illas minas, ut quidem mea opinio est, splendide exeruit: viamque illis ad famam quæsivit. Opus suum Thomæ Cantuariensi Episcopo et Henrico II. inscripsit. Thomas vero Episcopen illam adiit Anno CIↃ CLXII. interfectus anno CIↃ CLXX. vel sequenti, ut Sylvester Gyraldus 20. scribit: ex quo liquet, istius octennii anno aliquo, libros hos publicatos. Antiocheida etiam adornasse dicitur, ex qua versus habes in Notis ad finem II. Cambdenus ait ad Hubertum Archiepiscopum Cantuariensem, quædam illum misisse, et floruisse Anno CIↃ CCXIII. quæ si fide veri dicta, forsan septuagenario major excessit: sed hæc ἀπόῤῥητα ἀμείνω. Non dubito autem plurimos futuros, quibus laureolam in mustaceo quæsivisse videbitur: qui ferula hypercritica omnino illum abjicient: jam tum enim aures meas ista personant. Orationem illius instar attritæ et decotis togæ proletariam, δοθῆσι φλεγμαίνουσαν, stribiliginem meliori sæculo descobinandam sapere: verba maculantia, quibus versus conforivit, Nævii tolutiloquentiam sonticam, in re Latinitatis intestabilem, Minervamque rancidiorem, cui spongia deletili opus, qua phrasis distenditur hydrops, ἔξω περιῤῥαντηρίων arcendam. Alius legirupam esse, syllabarum tempora διϊππεύειν, statera auraria, ut Varro monebat, nihil ponderare, non ἀποσμιλεύειν stylum, illiusque nasum condere: saturos itaque se ambrosia, quam fœnum esse malle. At paulo aliter judicabunt, quos nec φιλαυτία cæcos, nec carpendi studium strabos reddidit: Ὑστέραν Simonidis fortasse non coluit, ἀθυρογλωττεῖ γὰρ καὶ ἀνθηρογραφεῖ, et, quod Photius de Basilio Seleuciense, κόρος ἀμβλύνει χάριν. Sed quis nescit, mundi non unam plagam, nec styli unam faciem et ætatem esse, imo nec uno sæculo aut anno eundem orationis ductum usurpatum, ut juventutis spiritus omittam? Ipso Augusteo ævo, alios pressa, castigata et matronæ similis,[d] alios

[d] Vide Senecam Epist. 114. Sueton. II. 2.

diducta, affluens instar virginis κομψωτῆς afficiebat oratio: nec Mæcenas, nec Tiberius, nec prior illis Antonius pro sæculo loquebantur: stylus illorum erat κομπώδης, φρυαγματίας καὶ κενοῦ γαυριάματος καὶ φιλοτιμίας ἀνωμάλου μεστός.[e] Quis Pindarum non æstimat? Nonnum non amat? et tamen, si ferreas illius metaphoras, hujus tumores et περισσείαν ad Hesiodi et Æschyli modestiam frugalemque parsimoniam contendas, illos alatos equos, navemque vento plenam, quod judicii exactissimi vir, Cæsar Scaliger, de Papinio et Lucano dixit; hos oculum verecundiæ, et mare tranquillum, quod idem de Thucydide et Livio, jure merito dicas. Accedit, quod juvenis scripsit, calidus autem ille sanguis, ὅσα πόντος ἀείδων, grande locuturus nebulas Helicone legebat: illiusque ætatis minæ altera orientem, quod de Alexandro ille, altera occidentem tenebant: stylus igitur non χαμαὶ σύρει, sed ῥεμβόμενος καὶ βροντώμενος ἀεροβατεῖ. Medicorum filii cum venas de valetudine interrogant, melius sperant, si fortius micant, et de stylo major expectatio, si in juventute masculæ dictionis brachia: ἄκρον namque λαβὼν μέσον ἕξει. Malo denique poëtam stare, quam jacere: surgere, quam repere: volare, quam volutari: conferat, qui volet, Coluthi et Tryphiodori reptiles et aqueos conatus, tantum Noster superabit, 'Obruit Idæam quantum tuba martia buxum.' *Val. Flac.*

Vixit porro sæculo, quo bonæ artes et linguæ adverso amne nitebantur, imo, quo literas scire, barbaries erat: quo mera foria gargarizare, ut Varro loquitur, sæculum erat. Quid ergo mirum, si quid de sæculo trahit? si non omnia Augusteo candore perfundere potuit? imo mirum, quod supra sæculum aliquid præstitit, quod cum Gunthero (quo ipso tamen venustior et comtior est) instar geminorum in illunem barbariei noctem prospexit. Ut rosæ alienis mensibus natæ ex raritate sumunt pretium, sic illi favorem et æstimium: qui, ut cum Pelusiota[f] loquar, ἀῤῥωστίας λειψάνων ἔτι κόσμον κατασφενδονώντων τὴν λύραν ἀραχνιῶσαν μεταχειρίζεσθαι ἐτόλμησαν. Denique non dico omnia optima, sed meli-

[e] Plutarch. in Antonio. [f] Epist. III. 154.

ora, quam pessima: multa egregie, multa concinne, suaviter, ornate dixit, quæ a nullo melius dici possunt: anquire quatuor illas Poëtæ virtutes, nervum, numerum, candorem et venustatem, invenies τὸ ἐμμελὲς, καὶ ὑγρὸν, καὶ μεμουσωμένον.[g] Ovidius dicere solitus est, decentiorem esse faciem, in qua aliquis nævus: de Nostro verum puto, qui non omnia linea alba signavit: sed poëta tuetur se judicio, cuilibet sui placet Idea ingenii, et quis Cæcilius nunquam cæcutit? Quidam bene apud Athenæum, XV. 671. οὐ γὰρ ἐγὼ τὰς ἐκ τῶν βιβλίων ἀκάνθας, ὥσπερ σὺ, ἀναγινώσκων ἐκλέγω, ἀλλὰ τὰ χρησιμώτατα καὶ ἀκοῆς ἄξια. De mea ut dicam opera, facile assuaderi mihi passus sum, ut senectutem et tenebras Auctori amolirer, et priorum editionum errata februarem, sæpiusque Nostro sæpius aliis cereum allucendo, miscella hæc, ut pallium Babylonicum texerem. Agathonis illud cogitavi mecum:

Τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα,
Τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα. *Athen.* v. 185.

Neque tamen ignoro εἰκαιοψέγοντας aliquos, ut suos errores aliorum reprehensione tegant, locum scalpuriendi sua scabie quæsituros, πανοσπρίαν τοῦ λόγου ἐξοστρακίζειν ausuros, maxime illos, qui tam apti sunt ad hæc studia, quam sus ad sacra Veneris. Sed illorum λογοδιάῤῥοια Claudianum mihi erit tonitru, et folia farferi: cum Catone itaque istos Vitilitigátores præterfluere sinam, illisque Cypriæ bovis merendam delicias suas relinquam. Calumnia vel invidia si quid per ægrimoniam consomniaverit,

Οὐκ ἀλέγω, ὡς εἴ με γυνὴ βάλοι, ἢ πάϊς ἄφρων: illis enim immorari, est Claudianum istud morari.

Fructum laboris quæsivi, ut placerem melioribus: ἀναμάρτητα mea nunquam putavi: primum scientiæ vestibulum statuo, scire quod nescias. Reliquaturum interim me spondeo, et plura, si Deus votum meum juverit, daturum. Bene vale, et conatibus fave.

SAMUEL DRESEMIUS.

[g] Seneca II. controv. 10.

Guilhelmus Cambdenus in Britannia sua 133.

Quo sæculo floruit, qui hinc oriundus et cognominatus Josephus Iscanus, splendidissimo ingenio Poëta, cujus scripta ita probabantur, ut ad veterum scriptorum laudem pervenerint: ejus etenim de bello Trojano poëma Germani semel atque iterum sub Cornelii Nepotis nomine divulgarunt.

Idem 33.

Quod vero Britannos una cum Hercule in Hesiones raptu affuisse colligatur, ex his Cornelii, ut existimant, Nepotis versibus, dum nuptias Telemonis et Hesiones describit II. 87.

et in aurea pocula fusi
Invitant sese pateris plebs mixta, Britanni, &c.

Plane poëticum est: et illius auctorem non fuisse Cornelium Nepotem, ut Germani volunt, sed Josephum Iscanum sive Exoniensem, dilucide et quasi obsignatis tabulis probare possum. Utique qui Henrici nostri secundi et Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi meminerit.

Idem 160.

Nec abs re erit, si quæ Josephus noster Iscanus non de populo Poëta olim in sua Antiocheide, in Arthurum cecinit, hic adjungam. [Versus habes in fine Notarum III.]

Idem 261.

Hic ille est Scæva, cujus virtus in bello civili Dyrrachii clarissime emicuit, quemque natione Britannum fuisse Poëta noster Josephus in Antiocheide prodit, his de Britannia versibus:

Hinc et Scæva satus, pars non obscura tumultus
Civilis, Magnum solus qui mole soluta
Obsedit, meliorque stetit pro Cæsare murus.

Idem 457.

Latinis Vigornia, quo nomine primus, quod sciam, usus est Josephus Iscanus, qui Cornelii Nepotis nomine circumfertur, in his ad Hubertum Cantuariensem Archipræsulem versibus :

In numerum jam crescit honor: te tertia poscit
Insula,[a] jam meminit Vigornia, Cantia discit,
Romanus meditatur apex, et naufraga Petri
Ductorum in mediis expectat cymba procellis.

Raphael Volaterranus in Anthropologia.

Dares Phrygius historicus scripsit bellum Trojanum Græce, in quo ipse militavit, ut ait Isidorus, primus fere historicorum, qui tandem capto Ilio cum Antenoris factione remansit, scribit Cornelius Nepos, qui opus ejus sex libris[b] e Græco convertit, dicavitque Crispo Sallustio.

Possevinus Bibliothecæ XVII. 29.

Daretis Phrygii de bello Trojano libri feruntur a Cornelio Nepote Latino carmine Heroico donati, sed quisquis ille fuerit, versus non videntur inepti.

Claudius Dasquius ad orationem Basilii Seleuciensis de Elia, commentario ad ista verba : *μανθανέτωσαν τῶν ὄμβρων τὸν χορηγὸν ἀβροχίᾳ πληττόμενοι* : Elatum, inquit, ad exemplum perquam ingeniosi Poëtæ: Nimborum pincerna Notus : quæ sunt verba Josephi Iscani IV. 294.

Conradus Rittershusius in commentario ad Guntheri I. 4.

In hac sententia delicias facit ille, quisquis est, qui de bello Trojano scripsit poëma, sub nomine Cornelii Nepotis falso se venditans, cum sit longe posterior. 'Canescant alii mento,' &c. Versus habes initio libri primi.

[a] Legend. Infula.

[b] Sex libros Josephi nostri videtur innuere.

Eadem recantat Taubmannus ad Plauti Trinummum 1118. J. Weitzius in Notis ad Prudentium 697. et ad Terentium 330. aliique.

Alexander Carolus Trognesius in præfatione editionis suæ.

Nihilo tamen minoris erit æquo rerum æstimatori (de Cornelio Nepote ψευδεπιγράφῳ loquitur) imo hoc etiam pluris esse debebit, quod tantum hic auctor in altissima barbarie præstiterit, quantum non nisi optimus quisque aureo Augusti sæculo fuisset assecutus.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER I.

ARGUMENTUM.

Protinus in Colchos primus liber expedit arma
Argonautarum, rapiunt qui velleris aurum:
Et parat Æsonidi redeunti prandia lauta.
Excidium Trojæ sub Laomedonte videbis,
Inde statum et formam graphice depingier urbis.

NOTÆ

Trecenti præter propter anctores pugnam Marathoniam, ut Plutarchus notat, literis mandarunt; plures fortasse, bellum Trojanum, quos maximam partem temporum injuria subduxit. Ante patrem ingeniorum Homerum id egerunt Palamedes, Phemius, Demodocus, Polemo Iliensis, Acatus Argivus, Corinna, Syagrus, quorum Athenæus, Ælianus, Pausanias, Suidas meminere. Homerum secuti sunt Lesches, Pigres, Idæus Rhodius, Timoleon Larissæus, Cephalo Gargithius, Hellanicus, Tzetzes, Cointus, Manasses. Segmentum quoddam et partem illius Æschylus, Sophocles, Euripides, Coluthus, Tryphiodorus; ex Latinis Ennius, Virgilius, Ovidius, Papinius, Seneca Tragicus delibarunt. Taceo Petronii et Neronis Troica. Cui non Troja labor? Proverbium inde natum puto, Τροῖαν ἑλεῖν. Daretem Phrygium et Dictyn Cretensem sunt qui illis annumerant. 'Joannes Tzetzes,' inquit Nicolaus Loënsis VII. 24. 'Dictys Cretensis testimonio utitur, illumque sua ætate Græce circumlatum scribit:' Mercerus ejusdem interpretem probæ et veteris notæ putat. Volaterranus, Aldus Manutius, Bodinus, Marcellus Donatus utrumque agnoscunt. Hercules Ciofanus ad Ovid. Metam. XIII. Dareti ista abjudicat: recte σύκινον illius ἐνθύμημα ἄσκοπα τοξεύει: quia, inquit, multa in iis leguntur, quæ repugnant veritati: nec itaque Homerus Iliados et Odysseæ auctor, siquidem ita colligimus. Joh. Maria Catanæus, ista quæ Daretis nomine circumferuntur, Nepotem illum Cornelium, qui vitam Attici descripsit, Latio donasse putat: verum jure merito illustris Josephus Scaliger ἀποβολιμαῖα isthæc censet, qui subscriptorem habet Possevinum Biblioth. II. 4. 16.

ILIADUM lacrymas, concessaque Pergama fatis,
Prælia bina ducum, bis adactam cladibus urbem
In cineres, querimur: flemusque quod Herculis ira,
Hesiones raptus, Helenæ fuga fregerit arcem,

NOTÆ

1 *Iliadum lacrymas*] Juven. Sat. x. 'inter Iliadum lacrymas.' Ovid. Fast. iv. 'Hoc pater Iliades.' Euripides πόλιν Ἰλιάδα dixit in Hecuba, ut Theocritus Ἰλιάδας μάχας in Dioscuris. Noluit autem libros suos Ἰλιάδα inscribere, neque, ut alii, Ἰλιόπερσιν (quamvis ὁ πάνυ Josephus Scaliger Ἰλιοπερσίαν ita malit) nec ἅλωσιν Trojæ, sed σαφῶς de Bello Trojano, quo κακοΐλιον, ut Homerus nominat, periit.

Concessaque Pergama fatis] Erat enim in fatis, Trojam perituram. Alii fuerunt Trojæ fata specialia, quibus salvis urbs salva: Palladium, Laomedontis sepulchrum, Troilus: de quibus Comicus in Bacchidibus. Vide infra v. 536. Servio Troja est regio: Ilium urbs: Pergama arx. Hesychius: Πέργαμα· ἀκρόπολις Ἰλίου. Suidæ Pergamus, Ionum lingua, est quævis ἀκρόπολις.

2 *Prælia bina ducum*] Laomedontis cum Hercule, Priami cum Agamemnone et reliquis.

Bis adactam cladibus urbem] Bis vero? Theocritus, sive is Simmias Rhodius, τρίπορθον: in βωμῷ ἐν τευκρίδι ἄγοι γε τρίπορθον: imo sæpius vastata: primo ab Hercule; secundo ab Æacidis; tertio a Charidemo, qua de re Polyænus III. Strateg. in fine; quarto a C. Fimbria, de qua Strabo III. 409. Appianus in Mithridatico. Aurel. Victor in Fimbria. Augustinus III. de Civit. Dei, 5. Antecessit omnes quinta ἅλωσις, ut quidam putant, Amazonum, quæ minorem Asiam occuparunt: nisi id de incursatione tantum intelligas. Amazonum expeditionis meminit etiam Homerus. Orosius I. 15. et 16. centum annis urbes evertisse scribit, Asiæ imperium tenuisse, Europam maxima ex parte domuisse, Atticam vero ab iisdem infestatam, Areopagum conditum: vide infra v. 50. et pluribus III. 566. Canterus et Brodæus propter Amazonas et Græcos τρίπορθον a Theocrito dictam putant. Vide Stephanum in Ἀμαζόνιον. Clem. Alexand. I. Strom. p. 246. Strabo XIII. ex Hegesianacte scribit, a Gallis etiam occupatam fuisse: quæ sexta fuerit.

Bis adactam cladibus urbem] Papinium identidem presso pede sequitur, qui I. Theb. 'bis adactum legibus Istrum.'

3 *Flemusque quod Herculis ira, Hesiones raptus, Helenæ fuga fregerit arcem*] Causam aliam Apollod. III. 179. allegat. Ilium contra oraculi jussum ad Ates collem Ilium exstruxisse. Gemina ex Isaacio Tzetze adfert Canterus I. 1. Stephanus Byzantius, Ἴλιον· πόλις Τρῳάδος, ἣν οἱ Τρῶες Ἀτὴν (ita enim recte emendavit doctissimus Meursius) ἐκάλουν, καὶ αὐτῆς λόφοι δύο. Eustathio non sine causa istud de Ate, commentum sapere videtur. Euripides in Oreste ait, Deos id bellum excitasse, ut hominum improborum, qui pondera terræ inutilia, sentinam exhaurirent: Θανάτους τ' ἔθηκαν ὡς ἀπαντλοῖεν χθονὸς Ὕβρισμα θνητῶν ἀφθόνου πληρώματος. Vel, ut Stasimus in Cypriis loquitur, σύνθετο κουφίσαι ἀνθρώπων παμβώτερα γαῖαν. Eadem Eustathius ad Iliad. A. p. 15. Hinc Tertullianus, luem, famem, et bella, tonsuram insolescentis generis humani nominat lib. de anima. Vide Loënsem IV. 3.

Impulerit Phrygios, Danaas exciverit urbes.
Ut quid ab antiquo vatum proscripta tumultu
Veri sacra fides, longum sylvescis in ævum?
An quia spreta lates? mundoque infensa priori
Nos etiam noscenda fugis? metum inclyta, mecum
Exorere, et vultum ruga leviore resumens,

NOTÆ

5 *Impulerit Phrygios*] Seneca de Clementia I. 5. 'Elephantes Leonesque transeunt, quæ impulerunt.' Gratius: 'meo sine munere sylvas Impulerit.'

6 *Ut quid ab antiquo*] Livius: 'Ut quid aliquis Tribunus plebis ruat cœcus in certamina?' Virgil. in Ciri: 'Ut quid ego amens.'

7 *Veri sacra fides*] Claudianus de Bello Getico: 'et noxia vatibus ipsis Veri sacra fides!' Symmachus IX. 131. 'fidem veri occultare non debui.' De veritate viribus suis se emergente, Polybius insignite in Eclogis XIV.

Longum sylvescis in ævum] 'Ὑλομανεῖς, χερσομανεῖς, χορτομανεῖς: Festo id est obherbescere. Isidori notæ: 'Ager ingraminat.' Augustin. de Civit. Dei, II. 18. 'Unde talia vitia sylvescerent.' Arnob. III. 'qui capillos imminuunt sylvescentium crinium, τριχοφυούντων.' Ita Juvenalis IX. 'sed fruticante pilo;' et 'horrida sylva comæ.' Nazianz. 19. χερσομανοῦσα ἐκκλησία. Chrysost. Orat. I. de fato: πάθη ὑλομανοῦντα. Synesius de Insomniis 150. ὑλομανεῖν καὶ φλεγμαίνειν ὀνομάτων καινότητι. Ad istam λῆξιν et faciem Varro dixit 'aurescere;' unde Aurora, 'puellascere, commacescere.' Festus: adlivescere, imbarbescere, inlucescere, vallescere. 'Vetustesco,' Nigidius apud Nonium. Lucretius: 'uvescere, serescere, grandescere, alescere, valescere, tenerascere.' Cato: 'tigna dishiascunt.' Attius: 'Agri vastescunt.' Furius: Virescere,' a vitibus. Auctor Culicis, 'succescunt.' Silius: 'Solem infervescere fronti.' Valerius Cato, 'sterilescunt gaudia nobis.' Cornelius Celsus, 'sanescere.' Seneca, 'radicescere.' Tertullianus, 'longisco.' Hilarius, 'planescunt' campi. Alcinius Avitus, 'flamescunt.' Prudentius: 'augesco, pudesco, vivisco, lassesco, frugesco.' Ausonius, 'minuiscunt.' Cassiodorus, 'pennescere.' Sidonius vero etiam 'familiaresco' et 'phthisisco' dixit, quæ partim veterum elegantiam, partim recentiorum redolent audaciam.

10 *Et vultum ruga leviore resumens*] 'Ἀδελφὰ καὶ δίδυμα sunt 'diffundere vultum,' Ovid. 'Explicare frontem:' 'Deme supercilio nubem,' Hor. 'Exporrigere frontem,' Terent. 'vultum relaxare,' Plaut. quod Philoni est ἵλεων βλέμμα, in lib. de vita Mosis. Contraria sunt 'nubem frontis amabat,' Sil. VIII. Papin. 'nubemque hanc frontis opacæ.' Pacuvio, 'frons caligans.' Senecæ, 'attracta, adducta.' Martiali, 'astricta.' Petronio, 'constricta.' Horatio, 'obducta.' Apuleio, 'striata, sulcis rugarum inarata:' et nescio cui, 'fimbriata.' Hinc ista 'consulcare frontem,' Plaut. 'Rugas cogere,' Ovid. 'Rugare frontem,' Hier. Plautus, 'frons caperata severitudine.' Seneca, 'colligit rugas, attrahit frontem.' Tristitiam id nominabant de qua multis Heraldus ad Martialem, I. Nec Græci copia inferiores: Vultuosi enim illis sunt στρυφνοὶ Arist. συννεφεῖς, εἰδεχθεῖς σκυθρωποὶ Euripidi. σοβαροὶ τὴν ὀφρὺν Aristæneto. νεφέλη ὀφρύων dixit

Phœbeam dignare tubam: sterilisque vetustas
Erubeat, dum culta venis, dum libera frontem
Exeris: en aures blandas, en pectus amicum
Mulces, vulgarem levius passura cachinnum.
Si nostris nil dulce novum, nil utile visum,
Quod teneri pariunt anni, si sæcula tantum
Aurea Saturni memorant, et nulla recentis
Gratia virtutis: aude tamen ardua, pubes:
Mento canescant alii; nos mente: capillo;

NOTÆ

Sophocles. *πρόσωπον συνεσπασμένον* Laërt. *συννεφὲς πρόσωπον* Sophocl. *συνηγμένον* Chrysostomus. Idem *ὀφρὺς φοβερὰ καὶ φρίκης γέμουσα.* Clem. Alex. *ὄψις δριμυτέρα.* Nicetas Choniates, *στυγνὸς τὴν ὄψιν, συννεφὴς τὴν ὀφρὺν καὶ ἀεικῶς ἀποσκυζόμενος.* Talia sunt: *ταυρωπὸν ἀποβλέπεσθαι,* Philo. *ταυρηδὸν ὁρᾷν,* Aristoph. Idem venuste in Lysistrate *τοξοποιεῖν τὰς ὀφρῦς*; quod Hesychius exponit *συστρέφειν.* Idem: *κατέβλεψεν ἡδὺ, καὶ τὰ μέτωπα ἀνέσπασε. μανικὸν καὶ τραγῳδικὸν βλέπειν,* Aristoph. *τιτανῶδες βλέπειν,* Lucianus in Timone. Sacræ etiam literæ Genes. 4. Cain *συνέστησε προσώπῳ·* et deinde, *ἵνα τι συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου.* Amphis eleganter apud Laërt. *Ὡς οὐδὲν οἶσθα πλὴν σκυθρωπάζειν μόνον, Ὥσπερ, κοχλίας σεμνῶς, ἐπηρκὼς τὰς ὀφρῦς.* Elegans et illud Demetrii Phalerei apud Diogen. Laërt. v. *ἔλεγε μὴ μικρὸν εἶναι μέρος τὰς ὀφρῦς. ὅλῳ γοῦν ἐπισκοτῆσαι δύνασθαι τῷ βίῳ.*

15 *Si nostris nil dulce novum, &c.*] Arist. VII. Ethic. cap. ult. *ἡδὺ νεότης.* Juvenis vero hæc scripsit; quod sequentia arguunt. Pindarus, *αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.* Homeri gemina *γνώμη* Odyss. A. nota est. Eleganter de novitate Cassiodorus Variarum III. 21. Mihi in sæculi sui barbarie ad renovatam Poëticam respicere videtur: ut et Guntherus *σύγχρονος*, ni fallor, illius lib. x. 'quod jam per multa latentes Sæcula, nec clausis aperire penatibus ansas Pieridas vulgare paro: priscumque nitorem Reddere carminibus.'

19 *Mento canescant alii; nos mente, &c.*] Versus sunt a multis laudati, quibus tamen Josephi nomen non innotuerat. De sententia vide Casaubonum ad illud Persii IV. 'ante pilos sapientia;' Rittershusium ad illa Guntheri, 'Mente senex, ætate puer:' a quo sumsit Taubmannus noster. Mihi præter ista etiam hæc notata sunt gemina et germana. Menander: *Οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν, Ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνίων ἐστὶ τῇ φύσει γέρων.* Pind. Pyth. IV. *ἐν παισὶ νέος, ἐν βουλαῖς πρέσβυς.* Nazianz. Orat. XX. 332. de Basilio: *τίς οὕτω πολιὸς τὴν μὲν σύνεσιν, καὶ πρὸ τῆς πολιᾶς*; Idem Orat. x. 161. *σώματα χρόνῳ κέκμηκεν, αἱ ψυχαὶ δὲ θεῷ νεάζουσι.* Idem ait Ep. 77. Hieronymus Ep. 18. 'Nec sapientiam canos repútes, sed canos sapientiam.' Plut. in *παιδαγ.* *μόνος ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ.* Basilius Seleuciensis Orat. I. de Davide, *ὀλίγος τὸν χρόνον, πολὺς δὲ διάνοιαν.* Chrysostomi aureum os de eodem: *νέος μὲν ἦν ἡλικίᾳ, παλαιούμενος δὲ τῇ διανοίᾳ.* Psal. 50. postea: *οὔτε γὰρ ἡ πολιὰ ἀρετὴ, οὔτε ἡ νεότης κακία· πολιὰ γὰρ οὐ τρίχες λευκαὶ, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετή.*

Nos animo: facie; nos pectore. Tempora certe
Virtutem non prima negant, non ultima donant.
Quod duplex ætas varios contendat in usus,
Hæc viget; illa jacet: hæc pullulat; illa fatiscit.
Mira quidem dictu, sed vera, advertite, pandam:

NOTÆ

De eodem: μικρὸς τῷ εἴδει, μέγας τῷ φρονήματι. Item: ὁ ἐν νεότητι πεπολιωμένος, ὁ μικρὸς τῷ σώματι, καὶ ὑψηλὸς τῷ πνεύματι. Idem in Orat. cum presbyter factus, t. III. καὶ ταῦτα νέος ὢν, εἰ δήποτε καὶ ἐγένετο νέος· οὐ γὰρ πείθομαι. οὕτως ἐξ αὐτῶν αὐτῷ τῶν σπαργάνων πολιὸν φρόνημα ἦν. Tali apud eundem in Esaiæ 3. p. 687. in Genesin Hom. 41. et 7. in Epist. ad Heb. Item in fine libri secundi de Sacerdotio, 52. edit. Hœschel. Sic juvenis ille apud Josephum de Maccabæis, ἐγὼ μὲν τὴν ἡλικίαν τῶν ἀδελφῶν νεώτερος, τὴν δὲ διάνοιαν ἡλικιώτης. Idem innuit Clem. Alexand. IV. Strom, p. 365. νέος ἅμα καὶ παλαιός. Vide etiam Isidorum Pelusiotam, ὁ τρόπος εὐθύτητα οὐκ ἔτι μαρτυρεῖ: ut quidem Billius legebat. Vide et Ep. I. 314. et Papin. V. Syl. 'mentem sua non capit ætas.' Prudentius de Eulalia: 'Moribus et nimium teneris Canitiem meditata senum.' Claudianus et 'Canitiem' nominat 'animi.' Idem Prud. 'Certamen una matre quod septem editi Gessere pueri, sed factis viri.' Petrus Ravennas Ser. V. 'Seniorem illum non tempora fecerunt, sed sensus.' Item: 'Sicut sapientia dat canos, ita quicquid viri est, tollit insipientia.' De vera senectute egregie Philo libro ἐξένηψε Νῶε, 214. 215. et in libro de hærede rerum divinarum, 407. Simile quid redolet illud Anacreontis, Τρίχας γέρων μέν ἐστι, Τὰς δὲ φρένας νεάζει. Philonis et illud II. Allegor. 70. οὐχ οἱ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλ' οἱ χρόνῳ πολιοί. Gemina habes libro de Plantat. Noe, 185. Archilochus apud Dionem Prusæum Tarsica priori tale quid innuit: φιλέω στρατηγὸν ἐπὶ νοήμασι δασύν. Eadem ratio ἀντιθέσεως in illo Aristophanis: Μικκός γα μᾶκος οὗτος, ἀλλ' ἅπαν κακόν. Ausonius: 'meritis anus est, ætate puella.' Aristoteles itaque recte Ethic. I. 3. διαφέρει οὐδὲν, νέος τὴν ἡλικίαν, ἢ τὸ ἦθος νεαρός. Ægyptiorum de Græcis φθονερὸν tale est, quod toties iteratum a Chrysostomo, illius verbis ponam: Ἕλληνες ἀεὶ παῖδες, γέρων δὲ Ἕλλην οὐδείς· οὐ γὰρ ἔχετε μάθημα χρόνῳ πολιὸν, quod est apud Platonem in Timæo. Clem. Alex. Strom. I. Justinum Martyrem, Orat. ad Gentes 16.

20 *Tempora certe Virtutem non prima negant, non ultima donant*] Job. 32. οὐχ οἱ πολυχρόνιοί εἰσιν σοφοί. Philemon: χρόνος οὐ διδάσκει φρόνησιν. Chrysost. Hom. 7. in Ep. ad Hebr. τῇ πολιᾷ αἰσχύνη ἔξωθεν κοσμεῖται, ἔνδοθεν δὲ φρόνημα παιδὸς ἔχων. Ambrosius contra Symmachum: 'Non annorum canities laudanda, sed morum:' quod ex Menandro sumtum, et a Chrysostomo allatum ex eodem, vide supra. Gregorius etiam egregie 30. Moral. 'Senes non eos sacra Scriptura vocare consuevit, qui sola temporum quantitate, sed qui morum gravitate maturi sunt.' Cum his pugnare videtur Homeri illud Odyss. H. αἰεί τε νεώτεροι ἀφραδέουσιν: et Philonis alterum, de rerum divinar. hærede 409. ἡ ἀρετὴ ὀψίγονον, καὶ μὲν, ὥς ἔφασάν τινες, πρὸς αὐταῖς ταῖς τοῦ βίου δυσμαῖς βεβαιούμενον.

22 *Quod duplex ætas*] Αἰτιολογεῖ.

Nam vati Phrygio Martem certissimus index
Explicuit præsens oculus, quem fabula nescit.
(Hunc)ubi combiberit avidæ spes ardua mentis,
Quos Superos in vota vocem? mens conscia veri
Proscripsit longe ludentem ficta poëtam:
Quin te Cecropii mentita licentia pagi,

28 *Æmula* Ms. marg.

NOTÆ

24 *Mira quidem dictu, sed vera, advertite, pandam*] Sic lib. II. 'Mira quidem, sed vera duces, advertite, pandam.' Utrumque ex fornace Ovidiana III. Fast. 'Credite dicenti, mira, sed acta, loquar.' Fast. VI. 'mira quidem, sed tamen acta, canam.'

25 *Nam vati Phrygio*] Dareti. Cur vero vati? an quia versu scripsit? reclamant quæ Nepotis nomine versa: affirmare videtur Ælianus, XI. 2. Var. Hist. καὶ τὸν Φρύγα Δάρητα, οὗ Φρυγίαν Ἰλιάδα ἔτι καὶ νῦν ἀποσωζομένην οἶδα· πρὸ Ὁμήρου καὶ τοῦτον γενέσθαι λέγουσι. Ilias poëticum quid innuit. Idem Syagrum Troica primum tractasse scribit, XIV. 21.

Certissimus index Explicuit præsens oculus] Quia Dares non clausis, vel in totum Homericis oculis, ut Tertull. ait, ista usurpavit; adeo ὀπτικὸς μάρτυς, ut proverbium est apud Diogenianum, erit. Oculorum vero testimonia aurium antistare indiciis, in vulgus notum est: ἔδρακον, οὐ πυθόμην, ait Oppianus, ad quem vide ἀνθηρολογοῦντα Rittershusium III. Cyneg. et V. ad Guntherum. Græcis hinc dicta βλέποντα μαρτύρια: de quibus ὁ πάνυ Scaliger in suis ad Ætnam. Clem. Alex. in fragmentis, vel, Theodotus 566. ὦτα τυγχάνει ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. Philo libro de temulentia: πιστότερα ὄψις ὤτων, 195. de confus. ling. 266. ὄψιν ἀπλανῆ πρὸ ἀπάτης ἀπατεῶνος ἄξιον μάρτυρι τίθεσθαι, de profugis 37. ἀκοὴ ὁράσεως δευτερεῖα φέρεται. Idem ait I. De vita Mosis, 498. 499. et De Abrahamo, 290.

27 *Hunc ubi combiberit*] Horat. Ep. I. 2. 'nunc adbibe puro Pectore verba, puer.' Prud. 'Postquam combiberint Deum medullis,' Hymno IV. Aristænetus, I. καταπίνειν φιλήματα.

29 *Proscripsit longe ludentem ficta poëtam*] Homerum, qui, ut Arist. ait, libro de poët. 24. δεδίδαχε μάλιστα καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ. Varro scribit, Sibyllam Erythræam Graiis Ilium petentibus vaticinatam, perituram Trojam, et Homerum mendacia scripturum. Noster respexisse videtur ad illam Platonis ἐξορίαν, qua ex republica ejicitur, quæ nunquam fuit.

Ludentem ficta poëtam] Τὴν ἀλήθειαν ζητεῖν, (quotannis bello Trojano Homerus posterior,) πετόμενα ἂν εἴη διώκειν, ut loquitur Philosophus. Videsis Herodotum, Plutarchum, Archilochum, Solinum. Prolixe ea de re agit Clem. Alex. I. Strom. 239. Agellius XVII. 21. Lipsius ad Velleium I. 245. Josephus Scaliger prima Olympiade non multo antiquiorem putat: Ilium autem captum annis 408. ante primam Olymp. de Emend. I. 205. 206. ad Eusebium 66. et in Canon. Isag. 159. item præfat. in Manilium.

30 *Quin te Cecropii mentita licentia*

Et lædant figmenta, pater, quo præside floret
Pontia, et in priscas respirat libera leges.
Felices quos non trahit ambitus! ardua nactus
Non in se descendit honos, non cæca potestas.

32 *Tantia*. *Cantia*. Ms. marg. Vide not.

NOTÆ

pagi] Athenas innuit, quas Athenæus, v. 187. Ἑλλάδος μουσεῖον, Thucydides, πρυτανεῖον Ἑλλήνων vocant, καὶ Ἑλλάδος Ἑλλάδα, cujus elegantem descriptionem habes apud Dicæarchum 169. Cur autem pagum? quia locus antea πάγος dicitur; cum autem Mars causam ibi dixisset, Ἄρεος πάγος. Paus. in Atticis, Hesych. in πάγος, et auctor Etymol. Magni. Vide etiam Isidorum Pelusiotam II. Ep. 91. et 92. in qua ista de Marte prolixe. Juvenali IX. est 'Curia Martis.' Aliter Æschylus in Eumenid. 685. Πάγον δ' Ἄρειον τόνδ' Ἀμαζόνων ἕδραν Σκηνάς θ' ὅτ' ἦλθον Θησέως κατὰ φθόνον Στρατηλατοῦσαι, καὶ πόλιν νεόπτολιν Τήνδ' ὑψίπυργον ἀντεπύργωσαν τότε· Ἄρει δ' ἔθυον, ἔνθεν ἔστ' ἐπώνυμος Πέτρα, πάγος τ' Ἄρειος, quod Scholiastes notare jubet: notavitque Auctor Etymol. et magnus Scaliger ad Eusebium. Si eo respexit auctor noster, tempus prioris syllabæ in πάγος migravit. Sed ad Latinum vocabulum oculos intendit et produxit: 'Pagi' enim, ut Festus ait, 'Dorica lingua παγαὶ, a fontibus, quod eadem aqua uterentur.'

31 *Quo præside floret Pontia*] In ora libri erat *Tantia*. Neutrum probo: legendum enim *Cantia*, cum Thomæ Cantuariensi Episcopo, Cambdeno auctore, ista dedicarit, quem ludicris fabularum incestari non concedit. Probant etiam quæ sequuntur. Julius Cæsar *Cantium* nominat v. de Bell. Gall. et illius Græcus interpres Κάντιον. Walsingamus in Anglica historia 77. et Salisberiensis *Cantiam*; et ita semper Owenus, quem animam epigrammatis jure merito nomines. Vide etiam Cambdenum de illo Thoma 252.

32 *Et in priscas respirat libera leges*] Episcopus enim ille prædia Ecclesiastica recuperavit, et libertatem Ecclesiæ magna severitate defendit, ut scribit Franciscus Gudwinus, de Episcop. Angliæ, 1100.

33 *Felices quos non trahit ambitus*] Hæc ideo, quia Thomas Henrici secundi Cancellarius (ita loquuntur) fuit, homo splendidus et pompæ serviens: mutato vero vitæ genere adeo mutavit animum, ut ad cilicium etiam properarit. Idem Gudwinus.

Ardua nactus Non in se descendit honos] Verissime, nec ab uno dictum. Dionysius Halicarnas. v. οὐχ ὁμοίη διάνοια τῶν ἀνθρώπων δεομένων, καὶ ἀποπληρωθέντων, ὅταν δεηθῶσιν. Chrysostomus Ep. 79. οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἡνίκα ἂν μείζονος ἀρχῆς ἐπιλάβονται, καὶ ἐν ὄγκῳ φρονήματος γίνονται μείζονι. Gemina habet in Orat. antequam in exilium iret. Hinc Euripides in Iphig. in A. 334. ἄνδρα δ' οὐ χρεὼν Τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλα, τοὺς τρόπους μεθιστάναι. Maximus Tyrius eo digitum intendisse videtur, cum ait Dissert. XI. χρυσὸς πάντων γαυρότατος. Refer huc elegantem Isidori Pelusiotæ Epistolam, II. 105. Sext. Aurel. Victor: 'Compertum habeo, humillimos quosque maxime, ubi alta accesserunt,

Quid possit fortuna videt: non perfida sentit
Prosperitas, flevisse humilem, qui ridet in altis.
Parcite, venales quisquis venatur honores,
Unde ruat tabulata struit. Fremit ultio noxas
Tunc gravior, cum tarda venit: tunc plena timoris,
Cum terrore caret: blanda nil sævius ira,
Cum floret miseri felix injuria voti.
At tu dissimilis longe, cui fronte serena
Sanguinis egregii lucrum, pacemque litata
Emtam animā pater ille pius, summumque cacumen
In curam venisse velit, cui cederet ipse
Prorsus, vel proprias lætus sociaret habenas.
Hactenus hæc; tuque, oro, tuo da, maxime, vati
Ire iter inceptum, Trojamque aperire jacentem:
Te sacræ assument acies, divinaque bella;

NOTÆ

superbia atque ambitione immodicos esse.' Salvianus Epist. ad Eucherium, 246. 'Pedissequa novi honoris plerumque est arrogantia.' Aristophanes id alludit: πλουτῶν οὐκ ἔτ' ἥδεται φακῇ. Andocides Orat. II. 20. πάντες ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ εὖ πράττειν γίνονται κακοί. Eandem sententiam habes ex Solone, Theognide, Philisto, apud Clem. Alex. Strom. VI. 248. Isocratem in Panathenaicis, Stobæum Sermone 149. Basil. Seleuc. Orat. 35. Agapetum Parænesi 33. Victorium Var. Lect. XXV. 25. 3. qui Thucydidem, Demosthenem, Livium paria locutos ostendit. Exempla habes apud Sabellicum multa VIII. 8.

38 *Unde ruat tabulata struit*] Alludit illud Claudiani: 'tolluntur in altum,' &c. Seneca recte Controv. I. procemio: 'Horæ momentum inter solium et aliena genua.' Tales sunt πεφυσιωμένοι illi, ἕλκοντες ἐφ' αὐτοὺς συμφορὰς, ὥσπερ καικίας νέφος, ut est, proverb. apud Arist. II. Meteor. 6. Imitatur autem Juvenal. X. 'numerosa parabat Excelsæ turris tabulata, unde altior esset Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.' Utitur illo simili etiam Isidorus Pelusiota I. 112.

41 *Cum floret miseri felix injuria voti*] Claudianus de IV. Consulatu Honorii, 168. 'promissi felix injuria voti.'

43 *Pacemque litata Emtam anima*] Per 'pacem litata anima emtam,' crucem et mortem θεανθρώπου Salvatoris intelligo: per summum cacumen, Pontificiam Alexandri Papæ dignitatem. Ille enim Thomam exulem contra Henricum secundum acerrime defendit, cui tanquam δευτεραγωνιστὴν illum adjungit. Vide Gudwinum, et supra vs. 33.

Pacemque litata Emtam anima] Imitatur Papinium III. Theb. 'Hi fibris animaque litant.' Ita III. 11. Noster: 'Mente litat pura.'

45 *In curam venisse velit*] Ita Lucanus: 'in partemque operis veniam.' Valer. Flaccus: 'in pacem dextramque reverti:' VII.

49 *Te sacræ assument acies*] Hæc

Tunc dignum majore tuba, tunc pectore toto
Nitar, et immensum mecum spargere per orbem.
  Luserat omnificæ quondam solertia curæ,
Ignotas molita rates, aurique cupido,
Audendi transgressa modum, trans æquora misit,
Qui caperent thalamos, spoliarent templa metallis.
Siccine mortalis finem metitur hiatus?
Egestæ sic Ditis opes, quas ambitus audax,
Quas prædo pallens Stygiis extorquet ab antris,
Sufficiunt? cui jam satis est, quod regna, quod urbes,
Ipsaque quod pateant rapiendis Tartara gazis?
Itur in ignotos fluctus, ultroque procellis
Insultare juvat, et soli vivere fato.
  Æsonides primus undas assumsit in usus,

NOTÆ

ad Henricum secundum, Cambdeni monitu, referenda: innuit autem expeditionem Syriacam, quam aut Henricus moliebatur, aut Fridericum Barbarossam ad illam stimulabat, et juvabat: huic enim cum Henrico fœdera: cujus legationem ad Fridericum habes apud Guntherum lib. VI. 168. Sed nihil in illa ad expeditionem Syriacam. Præstitit autem Josephus noster, quod promisit: illius enim Antiocheida citat Cambdenus: versus aliquot γεύματος χάριν in fine III. posui: utinam totam legere, et cum Petri Angeli Bargæi Syriade (si tamen eadem tractant) contendere liceret.

52 *Luserat omnificæ quondam solertia curæ*] De navium inventore primo alii aliter. Clem. Alex. Strom. I. 225. Atlantem primum agnoscit naupegum: Æschylus, inventorem Prometheum: Plinius et Apollodorus, Danaum: Catullus et Apollonius Rhodius, Argum Aristoriden, Ἀθηναίης ὑποθημοσύνῃσιν. Athenæus, Janum: Thucydides aliique, Minoëm. Argo autem istam citiremem, ut Varro nominat, primam navim agnoscunt Ovidius, Catullus, Propertius, Lucanus, Apollonius Rhodius, Plinius, Democritus, qui animalium nos dicebat discipulos, nautilum piscem ansam dedisse cum Oppiano censet. Maximus Tyrius, vel aviculam in aquam delapsam, vel hominem natantem, vel lignum in aquam projectum, artis imaginem monstrasse putat. Damoxenus recte apud Athenæum, ἡ φύσις πάσης τέχνης ἀρχέγονόν ἐστι, III. 102. Vide et Themistium de primo inventore, Orat. XVI. 381. et graphicam navis ὑποτύπωσιν apud Nonnum Dionys. 40.

57 *Egestæ sic Ditis opes*] Papin. 'ubi Dite viso Pallidus fossor redit, erutoque Concolor auro:' ex quo Silius, ut doctiss. notat Heinsius: 'Et redit infelix effosso concolor auro.' De re eadem Latinus Pacatus, insignis Panegyrici auctor, 24.

63 *Æsonides*] Convenit id Iasonis ὀρέξει, qui Aristotelis verbis, ἔφη πεινῆν ὅτι μὴ τυραννεῖ, Polit. III. 3.

Phryxeam rapturus ovem: cui laudis alumnus
Alcides socias indulsit in ardua vires.
His Peleus Telamonque duces, his cetera pubes
Æmathiæ casus pelagi conjurat in omnes:
Pars invita ratem, pars famæ prona petendæ,
Pars mundum visura novum, gentesque remotas.
Ergo, sequi docilis quas nondum noverat undas,
Tethyos in gremium migrat prærepta Dianæ
Pinus, et e ramis remos habet: inque profundum,

68 *Munita* Ms. marg.

NOTÆ

64 *Phryxeam rapturus ovem*] 'Furtivæ pelliculæ aurum' nominat Juvenal. I. Orpheus, *χρύσεον κῶας*. Varias de isto ariete, sive, ut alii, homine, fabulas prolixe enarrat Had. Jun. Animadvers. v. 12. Apollonius fontes quatuor adjungit, *ἀέναοι κρῆναι πίσυρες ῥέον*. Vide Diod. Sicul. v. Pausaniam in Bœoticis, Hyginum 181. Lycophronem Cassandra. Vide etiam Plutarchum libello de fluminibus, quem nuper nobis dedit Mauslacus, titulo Tanais 48. et Aristophanis Interpretem ad Nubes.

Cui laudis alumnus] Ita infra: 'mulcetur alumnus Fatorum,' *ἀντὶ τοῦ τροφίμου*, ut ambitiosissime contendit Castalio Variorum cap. ultimo: aliter censet Taubmannus notis in Culicem, 283. sed non lectis istis, Cruquii opinioni adhærescit. Hercules vero, juxta Pherecydem, in Aphetis derelictus est, quod Argo illius *βάρος* ferre non posset. Apollod. I. 45.

68 *Pars famæ prona petendæ*] Claud. 2. de Stil. laud. 'mens aliorum prona favori.'

72 *E ramis remos habet*] Hinc naves *ἰουλοπέζους* Lycophron nominat: quia *ἴουλον* animal illud multipes remorum similitudine exscribit navis. Hesych. *ἴουλος, ζῶον πολύπουν, ὅπερ ἡμεῖς λέγομεν ὄνον*. Valer. Flaccus eodem modo, ait doctiss. Meursius ad Lycophron. 'Phrygios Iulos' dixit, de navibus Trojanis loquens. Error maximus. Flaccus enim Vespasiano Britanniæ domitæ laudem tribuit; cum Oceanus Julium Cæsarem illiusque progeniem Phrygibus oriundam ante indignatus sit: quod præcedentia arguunt: 'Tuque o pelagi cui major aperti Fama, Caledonius postquam tua carbasa vexit Oceanus, Phrygios prius indignatus Iulos.' Ita Tacitus: 'Divus Claudius auctor operis, transvectis legionibus auxiliisque, et assumto in partem rerum Vespasiano, quod initium venturæ mox fortunæ fuit, domitæ gentes, capti reges, et monstratus fatis Vespasianus.' Agric. 354. Quod ergo ait, 'Phrygios prius indignatus Iulos,' de classe Julii Cæsaris, 'vi tempestatis,' ut Suet. ait, 'prope absumta,' intelligendum. Tacitus etiam, in vita Agricolæ, Britanniam 'ostendisse,' non tradidisse, Cæsarem ait. Augustum etiam, et reliquos usque ad Claudium, Britanniam non tentasse ex eodem scimus. Vide etiam Dionem lib. XXXIX. 114. LX. 685. Et quid *ἀτοπώτερον*, quam Oceanum indignatum naves Phrygias, quibus nihil cum Oceano Britannico;

Ornatu contenta rudi, plus robore, cultu
Fisa minus, paucis exul peregrinat in armis.
Nondum sæva Deos ponto objectare natantes
Religio, non fluxa sinu tumuere secundo
Carbasa: delicias dat fastiditior usus,
Exornatque suum novitas operosa periclum.
Prima inopem pinus cultum quo stabat in Hæmo

76 *Recurvo* Ms. marg.

NOTÆ

nisi ad Brali illius fabulosam navigationem divertamus? quam nec ipsam indignatus est, si vel commento ponamus. Vide etiam Cambdenum in Britannia 187.

74 *Paucis exul peregrinat in armis*] Peregrinum et hoc videtur a lingua Latina: ita infra 238. 'blandos peregrinat in usus,' 526. 'alio peregrinat ab orbe:' ἀρχαΐζει, ut multa apud veteres. Varro, 'discedimus,' pro discessimus, 'contemplare,' 'imitare,' 'mirare.' Tibullus, 'atteruisse,' pro attrivisse. Sallust. 'Occanuere,' ab Occano. Plautus ita 'lactat,' 'amplector' παθητικῶς, ut et Petronius. Lucret. 'minat.' Ovidius, 'funera non potuit comitare, nec ungere corpus, Te nihil exacto.' Idem, 'et qui comitavit Oresten.' Ita Propert. item 'ominat:' Virg. 'nutritor olivam.' 'fontes avertitur.' Arnob. 'ex acuminibus auspicatis.' Verrius Flaccus: 'Abominor,' pass. Propert. 'sic juveni grata,' quod Scalig. est, gratare. Ita 'cremant,' 'mutant,' 'vertunt,' 'mare turbat,' 'excitat,' pro passivis, et sexcenta alia, quorum sylvam videsis apud Priscianum VIII. de communibus, Nonium de contrariis generibus verborum, prolixe: item Gifanium in Lucret. Indice passim. Inprimis Scalig. ad Triumviros Amorum, et Heraldum ad Martialis IV. 90.

75 *Nondum sæva Deos ponto objectare natantes Religio*] Morem tutelarium Deorum, sive ἐπισημασίας, nondum invaluisse ait, de quo III. 174. plura.

77 *Delicias dat fastiditior usus*] Vid. III. 167. Copia solvit in nauseam, et frequentia sentiendi tollit admirationem, ut raritas auget precium. Claud. de Eutrop. I. 'cum fastiditus abiret.' Sen. de brevit. vitæ, 'post fastiditos honores.' Ovid. II. de Remed. 'Et fastidita non libet esse domo.' 'Fastidito jure potiri.' Manil. IV. Auson. 'fastidita Phaonis,' quod Vinetus contra legem pedariam in 'fastidiata vertit.' Varro etiam 'fastidiliter,' in Satyra, Cras credo. Ad illam faciem 'fastiditius' flexum, ut Seneca 'causatius,' 'curatius,' ut Plinius in Epist. IX. 545. 'custoditius.'

79 *Inopem pinus cultum, quo stabat in Hæmo*] Pinum cum omnibus veteribus navi assignat. Virg. 'utile lignum Navigiis pinos.' Malum etiam pinum fuisse Taubmannus in Culice contendit; frustra, cum omnes fere quercum Chaoniam nominent. Apoll. I. 'fagum Dodonæam.' Philostratus. Lycophron, Apollonius Claudius, 'rursusque locutæ In te Chaoniæ moverunt carmina quercus.' Unde Orpheus, εὔλαλον Ἀργώ. Palmulæ, ut Catul. vult, 'abiegnæ.' Facta autem in Magnesia navis, juxta Pindarum;

Detulit in fures: auctor ratis Argus, et Argo
Navis erat, sed uterque rudis: nil illa superbe,
Non auro Superos læsit, non rupibus aurum.
  Stat dubius novus hospes aqua: reditumque fugamque
Ludentis pelagi miratur, et æquora visu
Metitur, patriæque pium consultat amorem:
Virtuti nutu facili cessurus et undis.
Sed rapit aura ratem. Quonam, quo naufraga tendis?
Quo populos in fata trahis? te ne angue, vel armis
Patrandum fastidit opus? scio tædia tollis,
Delicias lethi quæris: nunc utere saxo
Terra potens, atque injectæ Symplegadis ictu

NOTÆ

unde Magnetida Argo vocant. Ovid. in Pagasa portu. Vid. Hyg. II. Argo nominata ab auctore, ut et Noster et Apollod. I. 42. vel propter celeritatem. Hæmum vero cur nominet? cum Pelium omnes fere velint: Ennius, item Hieron. 16. 'Utinam ne in nemore Pelio,' quod toties Cicero iterat, et Varro, desumtum ex Eurip. Medea: Quintil. v. de causis longe petitis. Vide eandem rem eleganti σωρείᾳ apud Clem. Alex. Strom. lib. VIII. Forsitan hoc fecit, quia Hæmus Thraciam a Thessalia distinguit, ut Servius ait; Argo vero 'Thessala pinus' sæpius Poëtis dicta. Ovid. Fast. v. 'Pelion Hæmoniæ mons est obversus in Austrum.' De Hæmo vide Livium XL.

80 *Detulit in fures*] Ita Virg. Æn. IX. 'Detulit in terras.' Cur vero fures? an quia dixerat, 'qui caperent thalamos, spoliarent regna metallis:' vel quia fures aurei velleris? furto enim, quod est fraude, Medeæ illud obtinent: sic infra 'prædonem' vocat Jasonem.

87 *Sed rapit aura ratem*] Papin. III. Sylv. 'Audimur, vocat ipse ratem:' paulo post, 'fugit ecce vagas ratis acta per undas.'

88 *Te ne angue, vel armis Patrandum fastidit opus*] Nescio an omnia satis sana. Plaut. 'fastidit mei:' 'fastidimur bonorum,' Lucilius: 'Meri fastidis' Plaut. in Sticho: 'pabuli fastidire,' auctor Dirarum. Usurpatur hic pro, fastidio afficit: ut infra v. 198. 'fastidita auris.' et v. 219. 'quorum fastidit usus regnare negantem.' Phædrus IV. 64. 'qui stultitiam nauseant.'

90 *Delicias lethi quæris*] Sic infra: 'ratis Atropon auxit.' Multa in hunc sensum apud plures auctores. Prop. 'Terra parum fuerat: fatis adjecimus undas: Naturæ miseras auximus arte vias.' Phædrus IV. 'professæ mortis viam,' nominat, αὐθαίρετον θάνατον. Plin. XIX. 'provocamus velis et navigatione mortem.' Lucan. III. 'fatisque per illam Accessit mors una ratem.' Hinc Papin. II. Syl. 'puppem temerariam Minervæ:' alius quis, 'Fatalem properant necessitatem.' Val. Fl. I. 'vias cernunt sibi crescere Parcæ.' Horatii διέξοδος lib. I. Carm. et Papin. Sylv. III. in Propemp. nota est. Vide Stobæum de navigat.

Nulla prius consumta refer: ferat ipse cruentum
Quod peperit fatum, primaque superbiat ira.
Fata obstant, hominum prædatrix Atropos arcet.
Plus Superi, quam fata queunt: trabs Thessala Divos
Præsentes, quos fecit, habet: contemtus in antris
Hippotades, in aquis Triton, in carcere Corus,
Hac rate prærepta summos senuisset in annos.
Quippe Deum genitore metu, mens cæca creavit
Ditem umbris, cœlo Superos, et numina ponto.
Vix pelagi sensere minas, jamque, Æole, clamant,
Æole, tuque dato mulces qui cœrula sceptro,
Undarum Neptune potens, date numen ituris.
Si reduces, meritis nomen sacrabitur aris.

92 *Cecidisse* Ms. marg. Vide not.

NOTÆ

92 *Nulla prius consumta refer*] In ora libri, *cecidisse*. Utroque significari puto: Symplegadum ictu, vel concursu, primam navem factam esse, æque mirum novumque fore, ac istam navem primam fuisse.

95 *Plus Superi, quam fata queunt*] II. 575. 'Fatis nulla fides,' alio respectu, et alia lingua. Sumtum vero a Papin. Theb. I. 'et vocem fata sequuntur.' *Μοῦνοι δὲ θεοὶ ῥέα πάντα δύνανται.* Oppian. Cyneget. IV. *Μοῦνοι δὲ θεοὶ ῥέα πάνθ' ὁρόωσιν.* Augustinus: 'Fatum est vox divinæ mentis: nullo itaque causarum ordine in ordinem redigitur.'

96 *Præsentes, quos fecit, habet*] *Μίμησις* Virgiliana. Repræsentare, id est, sine mora exigere. Suet. Claud. 34. ubi vide Casaub.

Contemtus in antris Hippotades, &c.] Ita festive Vitalis Blesensis in sua Aulularia: 'si sapient homines, mendicet turba Deorum,' &c.

98 *Hac rate prærepta summos senuisset in annos*] Papin. Sylv. III. in Propemp. Metii Celeris: 'Ante rates solito torpebant æquora somno,' &c.

99 *Quippe Deum genitore metu*] *Θεοῦ ἐτίμα.* Multa habes apud Etymologici auctorem: vide Festum in *Deus*. Plato a *θέω*. Clem. Alex. *θεοὺς ἐκ τοῦ θέειν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας.* Vide et Nazianz. Orat. 36. p. 589. Phornutus: *Δέος ἀπὸ τῆς θέσεως*, q. *θετῆρας.* Petronius, 'Primus in orbe Deos fecit timor:' quæ totidem verbis apud Papin. III. Thebaid. Petronio tribuit Fulgent. Placiades I. Mythol. p. 129. Juvenal. Sat. XIII. 'Est alius metuens ne crimen pœna sequatur: Hic putat esse Deos.' Clem. Alex. II. 276. *δέος δέ ἐστι φόβος θεῖον.*

103 *Undarum Neptune potens*] Frequenter ita poëtæ. 'Diva potens nemorum,' Papin. 'Umbrarum potens,' Claud. 'Tubarum armorumque potens,' Val. Flac. 'Pietate potens,' Plaut. 'Dive tridentipotens,' Silius. 'Diva potens Cypri,' Horat.

Mox ierant in vota Dei, gaudentque vocari:
Hic faciles proclinat aquas, hic evocat antro
Qui vela impraegnet Zephyrum, qui purget abacta
Nube diem: cursu tandem producta sereno,
Labitur in portus Phrygios ratis: improba pubes
Emicat, et vetita certant tellure potiri.
  Fama nocens subitum Sigea in regna tumultum
Spargit, et insidias populo regique minatur,
Dardana si coëant peregrinæ ad littora classes.
Plebs excita furit: nec abest, qui Laomedontem
Intentet Danais, ultro ni littore cedant.
  O Superis invisa manus! sic pignora cœli,
Crescentesque Deos in Syrtes cogis? an unam
Extimeas gens tanta ratem? sed, cœca, quid horres?
Huc hospes, non hostis adest, cui monstra potenti
Debentur frangenda manu: reverere tonantem,
Vel saltem cognosce hominem. Si pendimus æquum,

105 *Vocati* Ms. marg.

NOTÆ

105 *Mox ierant in vota Dei*] Alludit Romanorum morem, qui pedibus in sententiam ibant. Ovid. id dicitur: 'Vota suos habuere Deos;' Cicer. 'in alia omnia ire;' nihil vero aliud ait, quam quod Græci *ἐξ οὐρίας φέρεται ναῦς.*

107 *Qui vela impraegnet Zephyrum*] Sinum effusum, plenum nominant Tibul. El. I. Propert. III. Varr. De Re Rustica 'poma prægnantia.' Plaut. 'prægnantes plagæ.' Juvenal. 'prægnantem stamine fusum,' ut et Sidon. Apoll. Virgil. Cyri: 'gravidos fusos,' ut Manil. 'gravidas nubes.' Sil. Ital. XIII. 494. 'At gravida arcanis Cymes anus.' Plinius, 'thuriferam arborem prægnantem,' XII. 14. Immo Cicer. 'terra seminibus gravida.' Noster infra 514. 'aristas prægnantes.' Virgilius ita 'loca' dixit 'fœta:' Tertul. 'ignis fœtu.' Ita frequenter Græci *ἐγκύμονα,* Nonnus maxime. Xenophon, *ψυχὴ κύουσα θόρην ἐγκύμονος ἵππου.* Tryphiodorus, *λόγος θείων φώτων ἐγκύμων.* Philo Alleg. II. 61.

109 *Improba pubes Emicat*] *'Ακάματος, νεανικὸν φρονοῦσα,* Demosthenes. Virgilius, 'juvenum manus emicat ardens Littus in Hesperium.' Oppian. *ῥίμφ' ἔθορεν*, emicat. De voce *improbus* vide plura apud Clem. Musambertium ad Ramiresii putidas nugas I. 22.

115 *Intentet Danais*] Ita III. 195. 'si reddere raptam Velle negent, bellum intentet.' Horat. vero, 'quibus Intentata nites.'

117 *Crescentesque Deos*] Festivum ex Gentilium *ἀποθεώσει*: 'quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum.' Manilius.

Si rerum justis metimur partibus usum,
Omne homini commune solum, sed jura perosus
Publica sacrilegis naturam barbarus ausis
Contrahit, et proprios Phrygiam phariscat in usus.
O Asiæ pollentis opes! O Pergama nulli
Tranquillo cessura Deo! nil dura sororum
Licia, nihil Superi peccant; gens incola fatum
Ipsa facit, cœlo Phrygius parcente meretur
Exilium, gladios, incendia. Pellitur Argo,
Armatumque Jovem mediis exorat in undis.
At Danai flagrant animis poscentibus arma
Quo rapit ira sequi, gladioque ultore pudendam
Excusare fugam: contra, prudentia, turbæ

NOTÆ

123 *Omne homini commune solum*] Ex illo Papin. Theb. VIII. 'Omne homini natale solum.' *Κοσμοπολῖταί ἐσμεν, ὄφελον δὲ οὐρανοπολῖται.* Sen. Epist. 18. 'Non sum uni angulo natus: patria mea totus hic est mundus.' Horat. 'Nam propriæ telluris herum natura neque illum, Nec me, nec quenquam statuit.' Plutar. prolixe de Exilio 1069. Euripidis et Ovidii dicta nota sunt. Coint. Smyrn. I. *Παραλείπ. Ξυνὸν δ' αὖ πάντεσσι φάος καὶ νήχυτος ἀήρ.* Vide Philonem in fine lib. de Cherubim. 99. item lib. de agricultura 153.

125 *Proprios Phrygiam phariscat in usus*] Adesdum Hercules, 'cui monstra potenti Debentur frangenda manu!' quid illud *phariscat?* lego *confiscat*, verbo quod Suetonio et Floro usurpatum: quid vero *fiscus* proprie, vide Nonium Marcellum, et Ascon. Pedianum in 2. Ver. Ant. August. in Festum, *Suffiscus*. Isidorus, 'Fiscus est saccus publicus.' Sen. Epist. 119. 'Ego paraveram fiscos,' de scorteo privo. Glossarium, *confisco, ταμιένω δημένω, ταμίευσις fiscatio, proscriptio, ταμιοῦχος confiscator*. Erit hic *confiscat*, *ἰδιοποιεῖται*, vel, ut Plato et Xenophon loquuntur, *σφετερίζει*, communia in suum usum vertit, qui Arist. v. de Polit. est *σφετεριστής*. Talem describit Prudentius in *ψύχομ.* 'juvat infercire crumenis Turpe lucrum, et gravidos furcis distendere fiscos.' Quid si legat quis *variscat? Varum* enim est curvum; inde *varices, varica: Vibia varam sequitur*, de quo proverbio Scaliger ad Ausonium. Varro II. De re rustica: 'cruribus rectis et potius varis, quam valgis.' Idem 'varico' l. IV. L. L. Ennius: 'consiliis obvarant, quibus tamen concedit hic ordo.' Sed tum analogia posceret *variscit*, vel *varascit*. Inchoativa enim omnia tertii ordinis, ut statuunt Priscianus, Diomodes, et Sosipater.

128 *Gens incola fatum Ipsa facit*] Adversæ fortunæ sibi faber est. Ovid. Halieut. 'Suo properat sibi robore fatum.'

134 *Prudentia, turbæ rara comes*] Adductum Papin. Theb. x. 384. 'Et fors ingentibus ausis Rara comes.' Jul. Cæs. v. de Bell. Gall. 'Plebs propter imprudentiam plerumque labitur.' 'Mens vulgi rationis inops,' Prud. Eadem Pindari sententia, Nem. 7. Cicer. pro Cluent. Seneca, 'Argumentum

Rara comes, raro Phrygiam cum milite pendit.
Excipit ancipites docti tuba Nestoris aures,
Suspensosque regit, irataque pectora mulcet:
"O qui magnanimo domuistis remige fluctus,
Qui freta, qui ventos primi libastis, et astra,
Iratum didicistis iter, non nota secuti,
Discite dura pati; sola est quæ conterit hostem,
Virtutesque regit patientia: sola triumphis
Militat innocuis, et honestæ consulit iræ.
Est tempus, quando, locus est, ubi lædimur omnes,

NOTÆ

pessimi turba est.' Scaliger in censura Horat. 'mare est seipsum movens.' Cleanthis egregium illud apud Clem. Alex. v. 405. *οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει συνετὴν κρίσιν, οὔτε δικαίαν, Οὔτε καλὴν, ὀλίγοις δέ περ ἀνδράσι τοῦτό κεν εὕροις.* Et paulo post ex Comico, *αἰσχρὸν δὲ κρίκεν τὰ καλὰ τῷ πολλῷ ψόφῳ.* Nazianz. Epist. 67. vulgus de piis ait judicare, ut graculi de aquilis. Vide etiam Maximum Tyrium Declamat. ultima. Phocylides, *λαὸς καὶ ὕδωρ καὶ πῦρ ἀκατάσχετα πάντα.* Egregie et Nicetas Choniates in Alex. Comn. 257. Plura vide apud Phalaridem Epist. 77. Chrysost. Hom. 41. in Mat. *ὅταν λαὸν ἔπῃς, οὐδὲν ἄλλο λέγεις ἢ προβόλους, καὶ σκοπέλους, καὶ ὑφάλους, καὶ σπιλάδας,* &c. 385. Victorius Var. Lect. XXXI. 7. Eadem de vulgo sunt apud Guntherum 689.

135 *Raro Phrygiam cum milite pendit*] Sic IV. 'Dux Ithacus prudens consultum pendere.' VI. 'si lumina pendas.' Frequens in istis est loco *συνθέτων* ponendis; ut 'limat pulmo loquax,' IV.

136 *Tuba Nestoris*] Facundia, vel tuba Nestoris, pro Nestore. Sic V. 'Agamemnon Imperiale tonat.' Ita Virg. 'Augustam tubam.' Vide Hartungum III. Criticor. 719. Ita Prud. de Symmacho, 'partam dicendi fulmine famam.' De Pericle notum est *ἤστραπτεν, ἐβρόντα.* Aristoph. Acharnensib. Idem in Equit. *ὁ δ' ἄρ' ἔνδον ἐλασίβροντ' ἀναῤῥηγνύς.* Inde Apocal. 1. *φωνὴ ὡς σάλπιγγος.* Hieron. D. Paulum 'tubam Evangelii' nominat: et Athanasius audiit *μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἐκκλησίας.* Sic Chrysostom. D. Paulum *σάλπιγγα τῶν οὐρανῶν*: et toties *φωνὴν ἀστραπαίαν, βροντῆς λαμπροτέραν.* Tryphiod. de Ulysse, *θεῖον ἐβρόντησεν.* Tertull. De veland. Virg. CXXIX. 13. nihil 'debuccinemus eorum, quæ apud Deum mercedem merebuntur.' Pindarus audacissime, *δονέοι μάστιγι πειθοῦς.* Pyth. Od. 4.

142 *Patientia: sola triumphis*] Silius optime lib. X. 'est virtus futile nomen, Ni decus adfuerit patiendi,' &c. Vide Stob. serm. de patient. et de eadem Tertul. Cyprianum Homil. de nativ. Christi. Chrysost. optime in fine Ep. 7. *ὑπομονῆς ἴσον οὐδὲν, ἀλλ' αὕτη μάλιστά ἐστι ἡ βασιλὶς τῶν ἀρετῶν, ὁ θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, ὁ λιμὴν ὁ ἀκύμαντος, ἡ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἡ ἐν λαίλαπι γαλήνη.'* &c. 760.

144 *Est tempus, quando, locus est, ubi*] Nazianz. Orat. 33. *ἔστιν ὅτε καὶ οἷς καὶ ἐφ' ὅσον.* 530. Vide infra VI. 33. et II. 492.

Lædimur immeriti, patimurque indigna priores,
Ut causa meliore frui Superisque secundis
Marte dato liceat: non hic injuria nobis,
Sed Danais facta est: veniet qui probra suorum
Ense pio redimat." Sic fatur, et accipit omnes
Delinita Thetis, gremiumque exponit ituris.
Jam fluctus emensa vagos, in Phasidis undas
Declinat Pagasæa ratis; pelagoque relicto,
Pauperiore sinu, sed liberiore, potita,
Multa prius metuenda tulit, dum littore in alto
Discordes agerent undarum prælia motus.
Improbus audaci suspendit gurgite pontum
Phasis, et obnitens castigat in arva ruentem,
Cessuram miseratus humum: furit ille, feroxque
Potandas incestat aquas, bilemque refundit
In vada blanda suam, dedignaturque teneri.
Ipsa etiam clausisque Notis, cœloque sereno,
Continuas hyemes portus angustia volvit:
Nec spatio laxum languet mare: crescit arena
Consumtura rates, tellusque occulta vadosas
In cumulum suspendit aquas mentita profundum.

NOTÆ

150 *Gremiumque exponit ituris*] Sic infra, 'hostilis arenæ Allapsi gremio.' Silius, 'in gremio Thebes,' III. et IV. 'in gremio patriæ;' Græcorum imitatione, ut doctiss. monet Heinsius ad Silium.

156 *Suspendit gurgite pontum*] Phasis, quem Orpheus, Apollonius, Val. Flaccus, Pind. Pyth. Od. 4. sub adventum Argonautarum tranquillant. Noster in simpulo, quod aiunt, fluctus movet, respiciens ad Varronem, qui ait *fretum* dictum a *fervore*, quod in fretum sæpe concurrat æstus, atque effervescat. De Phasi vide Arriani *περιπλοῦν*, Plinium, et illius fucum Solinum.

157 *Castigat in arva ruentem*] Ita II. 221. 'poscentes aëra frondes Castigat.' Virg. IV. Æn. 'Castigantque moras.' Silius 'Insula castigatur aquis.' 'Castigatæ mamillæ,' Q. Serenus. Vide Gevartium ad Papin. Sylv. II. 1. 43.

159 *Potandas incestat aquas, bilemque refundit*] Limosus enim Phasis. Ovid. VI. Met. 'Contigerant rapidas limosi Phasidos undas:' sic IV. 'titulos incestat amoris:' et lib. V. 'pars alitis alas Incestat Ganymede suo:' IV. 'incestatque fidem:' ut Virg. 'incestat funere classem.'

163 *Nec spatio laxum languet mare*] Auctor libri de plantis, *ὅταν πληθυνθῶσι ὕδατα καὶ στενοχωρεῖται, ἐντὸς γίνεται ἐκ τούτων ἀτμὶς περιττή*, II. 1.

Fluctuat ambiguus Tiphys, prope littora spectat;
Suspectam formidat humum, discitque timere,
Quo tutum sperabat iter: timor elicit artem.
Consultura vadum medias minor alnus in undas
Pellitur, et conto metitur judice pontum.
Littoris insidiæ postquam patuere, coacto
Inter utrumque solum decurrens limite puppis
Arva petita premit, fractasque offendit arenas.
  Quid memorem Æsonidæ duras incumbere leges
Æëtæ imperio? quid semina jacta? quid hostes
Terrigenas, Martisque boves, sævique Draconis
Excubias? ignis virtuti cedit et ensis,
Eripiturque emtum summo discrimine vellus.
Neptunum sensisse putes: fugientibus æquor
Altius intumuit, fractique in littore fluctus
Intonuere simul. Procul, o procul ite, profani!

174 *Moror* Ms. marg.

NOTÆ

177 *Ignis virtuti cedit et ensis*] Ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖς. Stob. serm. I. Aristotelis scolior. elegans est, ἀρετὴ πολύμοχθε, &c. Ovidius, 'Invia virtuti nulla est via.' Curt. 'Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti.' Unde Hesiodus virtutem in rupe cum Simonide locabat, Cointus in arbore δυσβάτῳ. Clem. Alex. IV. ἔστι τις λόγος τῶν ἀρετῶν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, &c. ubi videsis Pindari et Æschyli dicta eleg. μοῖραι γὰρ μείζονες μείζονας μοίρας λαγχάνουσι, ut inibi cum Heraclito dicit.

179 *Neptunum sensisse putes*] Poëtis usitata στοιχείωσις. V. 'Vota virum valuisse putes.' VI. 'sensisse putares Cornipedes.' 'Hostem Ingemuisse putes.' Papin. Theb. IX. 'Audisse, accensumque putes.' it. VIII. 'putes sensisse repugnant Cornipedes.' Lucan. VII. 'Ingemuisse putes campos.' Petronius de Bello Civili. 'Cœlum illic cecidisse putes.' Ovid. Canaces Ep. 'Vagitus dedit ille miser, sensisse putares.' Neronis quoque illud fertur, 'sub terris tonuisse putes,' quod Lucanum ἐν κοιλιολυσίᾳ ἀποπέρδοντα iterasse, Sueton. in ipsius vita narrat.

181 *Procul, o procul ite, profani*] Orphei est, θύρας ἐπίθεσθε βεβήλοις. Callimach. H. in Apoll. ἑκὰς, ἑκὰς, ὅστις ἀλιτρός. Vide Brisson. 3. quibus adde Gratium de Venat. 'procul hinc extorribus ire Edico præsente Deo.' Chrysostomus in Psal. 133. τὸν γὰρ ἀκάθαρτον καὶ βέβηλον οὐδὲ ἐπιβῆναι τῶν ἱερῶν περιβόλων θέμις. Clem. Alex. V. Epidaurici templi inscriptionem fuisse ait, ἁγνὸν χρὴ νηοῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα Ἔμμεναι. Galenus, Hortat. ad artes, homicidæ Archilochi dictum scribit: Μουσάων θεράποντα κατέκτανες, ἔξιθι

Non licet in sanctum cum præda tendere pontum.
Has Notus haud passus causas instare timoris,
Præripuit voces, nec iter concessit in aures.
Navigat auricomo spoliatis vellere Colchis
Prædo potens: culpemne ratem quæ prima per undas
Ad facinus molita vias, atque Atropon auxit?
An causa potiore probem? sine remigis usu
Non nosset Memphis Romam, non Indus Iberum,
Non Scytha Cecropiden, non nostra Britannia Gallum.
Primus ab excubiis montes proreta Pelasgos
Anticipat salvere jubens: at cetera pubes
Remorum assurgit studio, victrixque carina
Thessalicis reddit, quos in freta duxerat, arvis.
Quis varios memoret plausus, quis gaudia vulgi?
Si parcus meminisse velim, vel nolle fateri,
Vel seriem non posse putent; si prodigus, auris
Fastidita neget faciles ad singula nutus.
Pelea miratur reducem Larissa, Pylonque
Nestor habet, Telamone suo Salamina superbit:

NOTÆ

νηοῦ. Juliani tempore Christianis inclamabant, 'lotus procul absit et unctus.' 'Nam dum Diis suis immolant, si aliquis assistat signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant,' ait Lactant. IV. 27.

191 *Montes proreta Pelasgos*] Is fuit Lynceus Apharei filius, Hyg. fab. 14. Plautus in Rudente, 'Si tu proreta isti navi es, ego gubernator ero.' Proretæ munia habes apud Turneb. XXVIII. 43. apud Ovid. III. Metam. ubi 'proræ tutela Melanthus' vocatur: item apud Xenoph. lib. V. Memor. p. 840. Aristophanis illa ex Equitibus huc faciunt: 'Ἐρέτην χρῆναι πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν, Κᾆτ' ἐντεῦθεν πρωρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαθρῆσαι, Κᾆτα κυβερνᾷν αὐτὸν ἑαυτῷ. Vide Pollucem VII. 33. Xenophontem de repub. Atheniens. Plutarchum in Agide et Cleomene, qui ait, πρότερόν ἐστι τοῦ πρωρέως (ita enim legendum videtur) τὸ φορῆσαι. Nazianzenus etiam signate illius officium describit Ep. 127. qui illum νηὸς ὀφθαλμὸν nominat.

200 *Telamone suo Salamina superbit*] Sic II. 'Salaminæ ditis alumni;' et postea, 'in portus, Salamina, tuos.' Metaplasmus est, ut apud sequioris sæculi Latinos, Sphingam, Gorgonam, Eleusinam. Sic Orosius I. 7. 'in Attica regnavit, et Eleusinam condidit.' Ita Hieronymus sæpe, Septimius, et Hyginus: item Justinus 44. 'Urbem nomine antiquæ patriæ Salaminam condidisse.' Messala Corvinus, 'Telamoni Salaminæ regi;' paulo post, 'Teucer Salaminam condidit.'

Leda Ceraunéis, et fratribus Orithyia
Ismariis, laudatque suum Calydonia mater
Œniden, nondum tantum soror; Orphea Thraces,
Arcades Admetum, Thalaumque et Thesea et Idam
Antæumque urbes variæ: sua mœnia quemque.
At Peloponnesum cum præda divite Jason
Occupat; insigni lascivit regia cultu:
Victorique suo gratas plebs obvia voces
Elicit, et vero dispensat gaudia vultu.
Solus inexplicita Pelias sub fronte serena
Invidia ægrescit, sese causatur, in omnes
Vota Deos consumta gemit, Martemque lacessit,
Qui gratis domitos tulerit defervere tauros:
Eluctata diu rapidis impulsibus ira
In verbum singultat atrox, questusque superbos:

214 *Singultibus* Ms. marg.

NOTÆ

201 *Leda Ceraunéis*] Castore et Polluce, qui tonantis Jovis, *κεραυνίου*, vel *κεραυνοβόλου*, vel, ut Orpheus, *ἀρχικεραύνου Ζηνὸς*, filii, unde et *Διόσκουροι*. An vero Castor et Pollux inter Argonautas, Nestor item et Hercules, curiose satagere, est otium desperare: variant mire omnes Argonautici scriptores. Videsis Eusebium, et maximi Scaligeri Animadversiones, 44. &c. Ista vero Noster ad imitationem Ovidii scripsit VII. Metam. 'Æmoniæ matres,' &c. Pindarus quoque illos ennmerat Pyth. IV. De gemmis vero Ceraunéis videatur Plin. XXXVII. 9. Tertul. de habitu muliebri, Hieronymus ad Demetriadem. Prudent. *ψύχομ*. 'fulvis radiare ceraunis.' Claud. 'sub antris Ignes fluminеæ legere Ceraunia nymphæ.'

202 *Laudatque suum Calydonia mater Œniden, nondum tantum soror*] Interpres esto Ovid. VIII. Metam. Hygin. 244. Pausanias in Arcadicis. Apoll. I. 27. 28. Pausanias Althææ fratres Protoum et Cometen, Ovid. nominat Plexippum et Toxeum. Alludit vero Ovidiana ista, 'Incipit esse tamen melior germana parente.' I. Trist. Eleg. 6. 'Utque cremasse suum fertur sub stipite natum Thestias, et melior matre fuisse soror.'

205 *Antæumque urbes variæ*] Quis ille? an Libycus, cui robur novum a matre terra? *λῆροι*. Orpheo, Pausaniæ, Apollonio, Val. Flacco, est Ancæus, qui gubernator post Tiphyn. Apollod. *τὴν ναῦν Ἀγκαῖος ὑποχαυνοῦται κυβερνᾷν*. I.

206 *At Peloponnesum*] Lucret. 'In Peloponneso, quas exitus hicc' animai,'&c. Fuit autem prius Ægialea vocata. Ovid. et Apoll. 55. Iolchiacos portus nominant. Pausanias in Bœoticis ait, Tiphæenses monstrare locum, ad quem Argo reversa appulerit, 306.

"O superi, quo thura meant? o fata, quis error
Imperat? o hominum casus, paucosne reservat,
Ut multos fortuna premat? jam sentio, traxi
Invito mea regna Deo: cape, maxime, tandem
Quorum fastidit usus regnare negantem,
Quæ longo emisti voto; tumeasque relictis,
Non raptis: tenui certe non sponte Deorum:
Hisque velim regnis emtum vicisse tonantem:
Me mage (si qua fides) votorum offensa lacessit,
Quam sceptri jactura mei. Voluine sub Arcton
Proscripsisse virum? regnat. Fregisse? superbit.
Extinxisse? viget. Titulos minuisse? triumphat.
Ergo Deos dico ingratos: da thura tonanti,
Cum dederis, sperata neget; donisque retentis,
Rideat elusum: melius fortuna pianda est,
Quæ pacem, quæ fulmen habet, quæ prima tyrannis
Imperium partita tribus, concessit, abegit,
Mutato lusit cœlo, rursusque jubebit,
Quos fecit Reges, mecum migrare sub umbras,

NOTÆ

216 *O superi, quo thura meant*] Causam μεμψιμοιρίας fuse Apollod. I. et Hyginus thura c. 12. exponunt. Plin. XIII. 1. negat, ante Iliaca tempora supplicatum. Ovid. I. Metam. et ante diluvium thura facit; ut et in Jasonis reditu, VII. Sed Poëtis προχρονισμὸς frequens.

217 *Paucosne reservat, ut multos fortuna premat*] Hirtius de Bell. Alexand. 'Fortuna plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit, ad duriorem casum reservat.' Talis sententia est in Græco Poëta, cujus versus Aristoteles II. Rhet. 13. allegat.

221 *Tumeasque relictis, Non raptis*] Ultro se abdicare simulat, nec cogi; ægrescit vero, quod votis, non quod regno exciderit. Vide Pindarum 4. Od. Pyth. ubi multa de discalceato Jasone: item Apollod. I.

222 *Tenui non sponte Deorum*] Lucianus lib. v. 'seu sponte Deorum:' IX. 'Nil facimus non sponte Dei.' Sosipater Charis. II. Cottæ illud affert, 'tu de tua sponte hic cum religione.'

223 *Vicisse tonantem*] De Pelia cape.

230 *Melius fortuna pianda est*] Sortilegam urnam, qua Jovi, Neptuno, et Diti, in Saturni imperio erciscundo, partes cessere, postliminio revocandam ait; ut et Jupiter de regno periclitetur, et Saturnus in integrum restituatur. Auson. Idyl. IX. 'cui cura secundæ Sortis,' &c. Virg. I. Æn. 'Piare' vero est, piaculo se obstringere. Vide Festum. Ita Virg. Ceiri: 'nequicquam jura piasses.' Papin. Theb. IX. 'Ergo ut in amne nefas merso ter crine piavit,' pro, expiavit.

Et Jove proscripto Saturni leniet iras."
Sic fatur, diroque animam depascitur æstu,
Has tamen, has cordis rugas, hæc prælia mentis
Frontis oliva domat: faciesque dolosa sophistam
Mendicat vultum, et blandos peregrinat in usus.
Gaudia prima ducum, solenni mensa tumultu
Excipit. At cœli prædo terræque marisque
Ambitus acceptas venatur regibus escas:
Juno lyram volucrum languescere sentit: alumnos
Æquoris emungi Tethys dolet: aspera Phœbe
Indignata sui numerum rarescere civis
Excubat, ultoremque humeris accommodat arcum,
Venantes venata viros, prædamque petentes

NOTÆ

237 *Has tamen, has cordis rugas*] Vide v. 10. 'ruga leviore,' et VI. 'imbelles audent certamina rugæ.'

238 *Faciesque dolosa sophistam Mendicat vultum*] Virgilii illud est, 'Spem vultu simulat,' &c. Pacuvio, 'manticulari,' quasi obducta mantica dolose agere. Tertul. Proverb. est, *πλάττειν πρόσωπον*, vultum suere et componere. Ita Simonides Eleg. *πρὸς ἀπάτην ὅρκος σοφιστῆς ἀξιόχρεως*, ut illud Pacuvii: 'Jusjurandum est mantile, quo quotidianæ noxæ extergeantur:' vel, ut Laberius, 'emplastrum æris alieni.' Vide Scaliger. in Festum 86. Ita *σαλακωνείαν* Arist. in Rhetoricis vocat solœcon hominis divitis, *ἀπειροκάλως* opes ostentantis, ita Tertulliano Miltiades Ecclesiarum est Sophista, lib. advers. Valentinianos, 5. quia stylo elegantiori rem quasi fucarat.

239 *Blandos peregrinat in usus*] Vide supra 74.

241 *Cœli prædo terræque marisque Ambitus*] Lib. x. 155. 'quod terra, quod aër, Quod pelagus, littusque dedit, quod luxus inani Ambitione furens toto quæsivit in orbe.' Eadem Lucanus I. 160. &c. 'Arbiter in bello civili.' Juven. Sat. I. 'gustus elementa per omnia quærunt.' Eadem Seneca Consol. ad Helviam, IX. 634. et Ep. 90. Manil. v. 115. et 120. Ovid. Fast. VI. 153. De luxuria tali Drepanius Pacatus in Panegyrico. De Psittacorum linguis magno luxu comestis, vide insigne exemplum apud Hadrianum Junium Animadv. IV. 8. Contra illos *γαστριμάργους* divine dixit Chrysost. Orat. 6. de fato et provid. 838.

243 *Juno lyram volucrum*] Juno enim est aër, qua de re vide Orpheum in Hymno Junonis, quem Latinum *ἀρχαΐζοντα* habes beneficio magni Jos. Scaliger. Juno posita est in similitudinem aëris. Albricus lib. de Deorum imaginibus, Germanicus Cæsar in Phænom. Arati ait, Jovem dictum cœlum; Lyram vero volucrum dixit, ut Chrysost. *ᾠδικῶν ὀρνίθων ὁ χορὸς μουσικῆς τὸν ἀέρα πάντα ἐπλήρου.* Orat. contra Anomæos, 789.

247 *Venantes venata viros*] Ovid. II. Metam. 'Venatrixque metu venantum territa fugit.'

In prædam petit, et lucos vigilantibus ambit.
  Ergo toros conviva premit, donumque Dearum
Interpres blandus hilarat Deus, humida siccis
Mire concilians: comtos discreta clientes
Cura agit: hi Cererem cumulant: hi fercula mutant:
Illi hilares iterant calices: at rege superbo
Emeritum libante merum, mensalibus hærent,
Summissique haustum Bacchi regalis adorant.
Has mensæ genialis opes, hæc otia curæ
Dapsilis, hoc grati certatum dulce laboris
Incolumi virtus delibat sobria gustu.
Non ignava gravi peperere oblivia menti
Deliciæ, non in somnos elanguit ira
Amphitryoniadæ: Trojam bis terque resumens
Se vultu reserat, animumque his asperat ægrum.
  Ergo Jovem meritus cunali Marte parentem,

NOTÆ

254 *Emeritum libante merum*] Εὐχαριστήριον, ut Virg. I. Æn. Ovid. VII. Metam. Papin. I. Thebaid. De poculo boni Dæmonis circumlato vide Victorium Var. Lect. I. 1. Lips. Antiq. Lect. III. Libabant vero in mensam, in ignem, in aquam, in terram: exempla apud Poëtas passim.

Mensalibus hærent] Ὑποπόδια intelligo. Suet. in Claud. 'Adhibebat cœnæ et liberos suos, cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra lectorum sedentes vescerentur.' Idem in Augusto 'imum' vocat 'lectum.'

256 *Hæc otia curæ Dapsilis*] Pollucibilem innuit cœnam, ut Macrobius loquitur Saturnal. III. 17. Plautus, 'dapsilis dictis, dapsiles sumtus.' Lucilius: 'Scito etenim bene longinquum mortalibus morbum In vino esse, ubi qui invitavit dapsilius se.' Ita dapalis cœna, pontificalis, Terentio 'dubia' et Horat. II. Sat. 2. Est autem δαψιλὴς largus, promtus, δαψιλῶς, ut Hesych. et Lex. Græco-Lat. ἀφθόνως, a δάψαι, quod est *καταφαγεῖν μετὰ σπαραγμοῦ*, quod Latinis *tuburcinari*, *λαφύσσειν*. Clem. Alex. Strom. II. *δαψιλευόμενος δὲ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὁ χρηστὸς λόγος*, 293.

257 *Hoc grati certatum dulce laboris*] *Certamen* puto scriptum fuisse, nisi forte ἀρχαΐζει, *certatum* pro *certatus*, quo Papin. III. Syl. utitur: 'nudosque virorum Certatus.' Ita veteres vulta ricta, item adspectum, luctum, saltum, de quibus prolixe Gifanius in Ind. Lucret. in *concurso*, *culto*, et alibi. Ita ambitum ambiti, incestum incesti, gelum geli: nomina enim quartæ flexionis secundæ erant. Tertul. adversus gentes, 26. 'Roma ante regnavit, quam tantum ambitum Capitolii exstrueretur.' Sic forsitan Virg. 'Ante expectatum.' III. Georg. Sententiam si spectas, gemina est illius Pindaricæ Pyth. Od. IV. Πᾶσαν ἐς *εὐφροσύναν τάνυεν, Ἀθρόαις πέντε δραπὼν Νύκτεσσιν ἔν θ' ἀμέραις Ἱερὸν εὐζωᾶς ἄωτον.*

Cœlestes docui mecum vagire dracones,
Prævenique minas? pudet heu, vir, victor, adultus,
Barbaricis cessi, non viso milite, jussus.
Ergo minis frangendus eram? proh fata pudenda,
Proh crimen superum, fatoque immanior omni
Nescio quis famæ meritum scidit: arma tenebam,
Nec deerant hostes; i nunc, et prisca revolvens,
Privignum mirare tuum, Jovis inclyta conjux,
Vicisti, fateor, fugi, victoria summa
Alciden fugisse fuit: rursusne severum
Dignere artificem nostris Eurysthea pœnis?
Si Lernam edomui; si Cerberus ore trifauci
In scopulos, Dodona, tuos aconita refudit;
Si gravis Antæus gratam suspensus arenam
Dedidicit, mirante Rhea; si cetera mundi
Monstra triumphali potui consumere dextra;
In Phrygios, dicamne viros? humanaque bella
Depotuisse pudet? sed cur clare acta revolvo?
Degeneri gravius accedit gloria facto.

NOTÆ

269 *Nescio quis famæ meritum scidit*] Virg. in Ciri: 'optatæ spes est incisa salutis.' Virg. 'quam quisque secat spem.' Noster II. 'oculo censore secanda Lis erat,' ubi vide plura.

278 *Dedidicit mirante Rhea*] Quæ Hesiodo terræ est filia; Lucretio II. terra ipsa; Orpheo, terræ mater.

281 *Depotuisse pudet*] Ita libro secundo, 'detitulat.' De enim minuit et auget, ut in 'dejuvo.' Plaut. in Trinummo. 'Depuduit' Ovidius, et 'develat' pro detegit. 'Depotior, ἀπολαύω.' Lex. Græcol. Sic Noster II. 'defœderat,' Laberius 'depudico,' apud Agel. XVI. 7. 'Deplevimus' Papin. 'Defanare,' Cato. 'defugos,' Prud. 'Depannis' apud Nonium. 'Depreciati, ἐλαττωθέντες.' Lex. Græco-Lat. 'Defavere,' 'Defautio' Tertul. 'degerere bellum' Lucret. 'dememorare' Val. Flaccus. 'deformatio' Hygin. II. 'prooemio deformare' Suet. 'degravat' Propert. 'desacrare' Papin. ita 'Deprælientes' 'delitigat' Horat. 'Decertate' Papin. 'Deparcus.' Plaut. 'Devitare' valde vitare, ait Festus, 'despretus' valde spretus, idem et 'deperire.' 'Depolio' Plin. 'Denormat' Horat. 'Detriumphare,' 'deonerare,' 'demandare' pro 'deorsum mandare' Tertul. I. Talia multa apud veteres, quibus germana illa, 'incœnare' pro ἐνδειπνεῖν de domicœnio, Suet. III. 'impasci' pro ἐννέμειν. Ita item Suet. 'retectis' pro bene tectis, ut quidem Casaub. 'impressa ubera' pro non pressa. Propert. ut magnus Scaliger cum Casaubono exponit in Suet. Vide Agel. VI. 16. Sic 'invalidus,' 'indurus,' 'exaugere.' Vide Rittershusium de verbo hoc ad Guntheri I. 639.

Quin potius seris gladius quid conferat ausis
Monstrorum domitor reminiscere: Pergama pœnas
Pendant, et meritis perjuros perde ruinis.
Sic Phœbo, liquidoque Jovi ducture triumphum,
Sic tibi, sic Danais; docilesque instare Pelasgos,
Non fugisse, sciant, qui cum potuere minari,
Et potuere pati." Tacitis sic questibus iram
Exacuens, summos animum procudit in ausus.
  Haud secus exilium gratæ dequestus arenæ
Armenti princeps lunatum robur in ornos
Asperat objectas, et se præmensus in hostem
Otia dura gerit, et prælia pulchra figurat,
Fronte furens, pulsasque pudet non frangere sylvas:
Inde thoro meliore redit, veteremque repulsam
Excusans, victor regnat, lauroque superbit.
  Vix primos belli motus libraverat heros,
Et jam fama loquax, rapiens ex aure potentum,
Quod serat in vulgus, pavidas quod spargat in urbes,
Prælia mota canit: illamne nocentis Averni
Progeniem, cœline rear? quæ murmura rerum

NOTÆ

290 *Animum procudit in ausus*] Varro: 'legendo et scribendo vitam procudito.' III. de Re Rustica, 'gallina excudit:' quod cave in *excludit* vertas; frequentat enim, ut 'excusi pulli.' Lucret. v. 'procudere' 'prolem, visus procudit agitque Aëra,' aliquoties IV. Cic. 3. de Orat. 'procudere linguam.' Virg. G. I. 'procudit arator Vomeris obtusi dentem:' quod γνήσιόν τι loquitur.

291 *Haud secus exilium*] Elegans comparatio, quam contendesis cum illis, quas maximus Scaliger in Hypercritico censet.

298 *Primos belli motus libraverat heros*] Noster Daretis vento navigat, itaque subsecuturam dat Trojæ eversionem: alii magnum ponunt temporis interstitium. Vide Illust. Scalig. in Euseb. 44. Nihil adeo frequens Iscano huic, quam illud *librare*. 'Libravit in arces,' II. 'Librato gressu formam juvat,' IV. 'et huc illuc gressum librans.' 'Librato culmine pectus erigit,' IV. 'Stabiles libratur in artus,' IV. 'Noctivagos librabat equos,' V. 'Tensos librant in bella lacertos.' 'In mediis se librat aquis.' Sic II. 'Sideream famæ libram,' ut Symmachus, 'libra æquissimi judicii:' 'nutus librantis habenæ,' II. 'rerum librare vices,' III. 'Consilii librata fides,' IV. 'librantis habenæ Non vendit nutum,' V. Sic Virg. 'telum librabat ab aure,' IX. Æn. Ovid. 'jaculum quod dextra librabat.' Papin. 'formidine gaudia librat,' VIII. 'Huc se cæruleo libravit ab æthere virgo.' 'Nec librare metus.'

302 *Quæ murmura rerum extenebrat*]

Occulta extenebrat, redditque latentia luci.
Immo quis e supera contendat pace creatam
Turbatricem hominum? quæ sancta silentia regum
In mundi præfert aures, et plebis in ora
Dissipat, arcanum curæ furata silentis.
  Haud mora, non jussi lituis, non ære vocati,
Conspirant ad bella viri, sed et arma tumultu
Plebs rapit, et vibrans quos non bene noverat enses,
Ingenue irasci discit, multumque minatur,
Sed factura parum: terit hic in fræna jugales,
Non longum mansurus eques, rapta ille superbit
Casside, et impatiens captos decrescere visus:
Hi suras riguisse stupent; hi pondere victi
In clypeos nutant; pars barbara regna lacessit.
Litigiis audax et citra prælia fortis,
Objecto secura freto: gemit anxia matrum
Turba, nec infaustis solatia mœsta querelis
Ire negant lacrymæ: lacrymis certatur, et omnem
Excessisse putat flendi parcissima luctum:

NOTÆ

Excurrit in famam exemplo Virg. et Papinii, item Ovid. XII. Metam. et Silii initio quarti: qua de re vide Parrhasium Sylloge IV. Ep. 29. Est autem *extenebrat* φωταγωγεῖ, ἀποσκοτιάζει. Ita Tertull. 'Sol tenebravit,' lib. contra Judæos, 13. Varro II. de Re Rust. 'quoad contenebravit,' ἕως συνεσκόταζεν. Idem: 'atque omnes adeo perquirit atque extenebrat artes.' Orosius libro de Arbitrio: 'Vitium naturalia bona contenebrat et infirmat,' 676. Sic Plaut. 'exterebronides' ab exterebrare. Prud. 'Elaqueanda animis Constantia.' Fama, quæ plurima scit, ut ait Sen. Ep. 43. post cœnia illa, et vitia, quæ tenebras habent, extenebrat, non συσκιάζει et inlatebrat: sed λογοποιεῖ, *rumiferat*, ut est apud Nonium: est 'rumigerula,' quæ vox Ammiani Marcellini.

311 *Ingenue irasci discit*] Αὐτοφυῶς, more militari, non desultorio et rustico.

Multumque minatur, Sed factura parum] Infra: 'Litigiis audax et citra prælia fortis.' Vide etiam VI. 604. Petronius: 'absentem votis interficit hostem.'

320 *Lacrymis certatur*] Sen. Controv. VI. 8. 'lacrymæ sunt pignora nolentium:' paulo post: 'Fletus humanarum necessitatum verecunda execratio est.'

Et omnem Excessisse putat flendi parcissima luctum] Se scilicet excessisse; sæpe enim tale quid omittit, II. 'hæcne animosa superbit, Solius meminisse viri?' V. 'reminiscere tandem Spartanos coluisse lares:' VI. 'Fingere sacra vovet, fingit se sacra vovere,

Hæc inter medios enses timet, illa Charybdin
Incurrit: pietas nunquam secura quiescit.
Mens o prona virum, non hæc suspiria virtus
Infracta admittit, non dant complexibus artus,
Oscula non iterant, ne vel sic bella morentur.
Vix memores dixisse, vale: mulcetur alumnus
Fatorum Alcides, et spe meliore superbis
Assidet inceptis; fremitu navalia fervent,
Ægæosque sinus ter quino remige frangit
Lecta cohors, totidemque movet per cœrula pinus:
At Notus incumbens humeris, puppique sequaci,
Ducit in offensam Simountis in ostia classem.
Puppibus emigrat primus, Telamone secundo,
Larissæ pollentis honos, cui cœrula nupsit
Nereis, amplexus non aspernata minores,

NOTÆ

nec enim venisse solet jure ducis, gaudet cum talia spectat Nupturam pepulisse Thetin.' Ovid. 'simulat Jove natus abire.' Papin. II. 'ipsaque tellus Miratur patuisse retro.' Tibull. 'Juravi quoties rediturum ad limina nunquam.' Catull. 'Et negat mihi vestra redditurum.' Virg. Æn. XII. 'Summasque minatur Dejecturum acies Italum excidioque daturum.' Idem VIII. 'Hoc signum cecinit missuram diva creatrix.' III. 'Ipse diem noctemque negat discernere cœlo.' Suet. 'quem ex Cæsare Cleopatra concepisse prædicabat:' in Aug. Ut Græci, *εὐεργετῶν τὸν θεὸν νόμιζε μιμεῖσθαι*. E contra sæpe tale quid abundat. Terent. 'qui placere se studeat bonis quam plurimis.' Vide Gifan. in *te* et *me*.

324 *Non hæc suspiria virtus Infracta admittit*] Infractum hic est *ἄῤῥηκτον*, ut Pindaro *ἄῤῥηκτος φυὰ*, Isthm. Od. VI. ut 'infragilis,' Pedoni Albinovano: 'Alta mane, supraque tuos exurge dolores: Infragilemque animam, quod potes, usque tene:' ut 'inclinis,' ἀκλινὴς, Valerio Flacco et Manilio. Veteres tamen frequentius 'infractum' in contrariam partem usurparunt, quod vel unum illud Ciceronis probet Tuscul. 'In quem cadat ægritudo, cadere in eum timorem et infractionem animi.' Verum 'in,' 'ex,' 'de,' et 're' aliquando intendere, aliquando minuere, ubertim probarunt duo rei literariæ optimi maximi Dictatores, Jos. Scaliger, et Isaac. Casaub. hic ad Suet. ille ad Propertium.

331 *Totidemque movet per cœrula pinus*] Apollod. 18. numerat. II. 110.

336 *Amplexus non aspernata minores*] Sic alibi: 'gaudet cum talia spectet Nupturam pepulisse Thetin.' Jupiter cur illius amplexu frui noluerit, habes apud Apollodorum Biblioth. III. 189. vide tamen diversa l. I. 9. Hyginus de eadem re agit fab. 54. Idem in Astronomico, titulo Sagitta, p. 66. Pindarus Isthm. Od. VIII. qui oraculum non Prometheo, sed Themidi tribuit, Ovid. Metam. XI. fab. 7. Proteo. Hinc Papin. Achillem 'formidatamque parenti Pro-

Mortalemque torum, quo principe gloria spirat
Myrmidonum, quem tota suis obnoxia fatis
Dorica castra canunt: Danais hic debet Achillem;
Ajacem Telamon, æquale in prælia fulmen.
Dividit ergo acies æqui libraminis instar
Alcides, pars in Phrygios armata Penates,
Jam dictos sortita duces, pars cura relictæ
Classis disponit cum Nestore, parsque secuta
Amphitryoniaden, sociis partitur utrisque
Excubias hinc inde suas. Sic agmine trino
Consulitur bello; patriumque armaverat orbem
Principis edictum Phrygii: ruit omnis in arma
Barbaries: flammisque rates consumere fisus,
Et Danaos sparsurus aquis, ad littora Martem
Dux migrare jubet: paretur: et ocyus omnes
Fluctibus insiliunt: solitæ nil tale timere
Nereides visa arma stupent, horrentque tumultum.
Hi telis instant, alii face: pectora telum,
Fax puppes injecta petit, cunabula Mavors
Cypridis infestat armis, et Lemnius igne.
Tunc primum bellis rubuit mare: sanguinis illas

339 *Pergama* Ms. marg. *tonant* Ms. marg.

NOTÆ

geniem' nominat, I. Achilleidos.

343 *Pars cura relictæ Classis*] Non male *jura* legas, ut Manilio, 'jura capessunt:' sed et 'cura' bonum est, sic IV. 'cui cura juvare.' Ovid. Epist. Penel. 'immundæ cura fidelis haræ.' ἐνεργητικῶς; ut Virg. 'cura Deum effigies.' Sallust. 'Marius in extreme agmine curabat.' Papin. 'Noscere cura duces.' Sic Noster alibi: 'cura tridentis:' 'cui cura juvare:' 'tertia cura vocat.' Auson. Idyl. 9. 'cui cura secundæ Sortis et æquorei cessit tutela tridentis.' Ita Ovid. Metam. XIV. 'et abest custodia regis.' Sæpe etiam παθητικῶς: 'tua maxima cura Tristis Aristæus.' Virg. Propert. 'Lanuvium annosi vetus est tutela Draconis.' De 'Cura Dea' vide Hygin. fab. 220. Quod sequitur, 'disponit cum Nestore,' signate dictum, ut 'diem disponere.' Vide Herald. ad Mart. lib. V. 21.

355 *Cunabula Mavors Cypridis*] Quia ex mari oriunda. Vide II. 429.

357 *Sanguinis illas Murex hausit opes*] Comminiscitur purpuræ prima natalia: alia vide apud Nonnum XL. 310. Pollucem I. 4. qui Herculis canem morsu purpuræ rubentem, colo-

Murex hausit opes, quas nondum oblitus in annos
Præsentes meminit, regumque expendit in usum.
Scyllæos nova præda canes ad funera mœsti
Gurgitis invitat, coëunt latrantibus undis
Monstra sinus Siculi, dehinc hausto nectare diro
In freta sparguntur similem venantia potum.
At fremitu accepto Nereus excussus ab antris,
Motatis horrescit aquis: fontique relapsus
Nascentem explorat lunam, visoque meatu
Quem genitrix natura dedit, securior exit.
Immo agite, immisso bellum consumite ponto,
Dî si qui undarum; raptæque Atlante repulso
Evolvantur aquæ: fatis injuria prima
Excusanda fuit, an et hos impune furores
Ferre juvat? misero completus sanguine pontus
Spumat, et incensum fumat mare, Scylla Charybdin
Excitat, et nostris pinguescunt monstra ruinis.
Si neutros superesse ratum; si judice pœna
Elicitis pœnas, Phrygios perjuria mergent,
Exemplum sceleris Danaos, quæ jam mora? segnes:
Pronius in facinus tardis ultoribus itur.
Ardua jam trepidis murorum septa catervis
Iliacæ traxere manus: stat Dardana pubes
Pro jugulis armata suis: nec enim invida regni

NOTÆ

ris indicem fuisse ait. Aliter Nazianzenus, qui pastoris Tyrii canem, non Herculis, vult fuisse Orat. III. 103. Auctor Etymologici: ἀλουργὶς, ἁλὸς ἔργον: quod exponit de cochlea marina. Vide Plin. IX. Scalig. Exerc. 325. 514. Eodem modo corallium ex guttis occisæ Medusæ natum Orpheus scribit lib. de lapidibus. Ovid. IV. Metam. virgas capiti illius subjectas in corallium mutat. Plura de Purpura Bernart. ad Sylvas Papin. 46.

366 *Nascentem explorat lunam*] Quia pelagitratia illa Dea maria variis æstibus imprægnat: quod sanguine effuso factum fingit: 'explorat' proprie. Claudianus, 'Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus,' II. in Ruffinum.

376 *Phrygios perjuria mergent Exemplum sceleris Danaos*] Laomedontis perjurium, et Græcorum scelus in rapiendo aureo vellere, quo reliqui invitati, tanquam exemplo, causas interitus justas allegat.

378 *Pronius in facinus tardis ultoribus itur*] Sic II. 'multa nocentes Emendat vetitis velox si occurrerit ausis,' ubi plura. Sententia ab Ecclesiaste sumta videtur ex VIII. 11.

Ambitio ludit pugnas, sed et ira, minæque,
Et non extorti per vulnera cruda furores
Bella cient, hinc inde odiis flammata superbis.
  Primus in adversos vibrata cuspide muros
Torquet equum Peleus, fractaque accenditur hasta.
Hæc (ait) hospitiis aditus, et in hospita tecta
Pulsanti reseranda manu: nos urbe fruamur,
Portu alii, dixit: cunctique instare Pelasgi
Ceu belli tunc causa recens nec tempore longo
Ira minor, minus accendant in prælia mentes
Jussa, tubæ, promissa, preces: asperrima cernas
Bella geri: non præcipites telluris hiatus,
Non undas timuere viri: sibi quisque videri
Dux aliis, milesque sibi: pars cratibus instat
Continuas molita vias, vallemque profundam
Molibus injectis vincit: pars aspera divi
Impatiens hæsisse subit: jam copia muri,
Jam silices laxare licet: sed desuper urgent
Dardanidæ, incussasque trabes et saxea volvunt
Fragmina: pars jaculis audax, pars aspera flammis
Flagrantes invergit aquas: septum arbore Dymus
Affectabat iter, fixoque in mænia vultu,
Hæserat: hunc latices decalvavere profusi,
Fulmineique imbres, nudum spoliatur utroque
Crine caput; penetratque fluens in viscera vulnus.
At testudineo Telamon defensus amictu

402 *Immergit* Ms. marg.

NOTÆ

404 *Hunc latices decalvavere profusi*]. Vegetius de Re Milit. IV. 8. 'exurimenta' nominat, 'bitumen, sulphur, picem liquidam, oleum incendiarium.' Talem πολιόρκησιν Papin. X. describit, quam imitatur presso pede item Silius I. et XIV. Decalvare, φαλακροῦν, ut Plautus 'denasare' in Captivis, 'decollare,' 'deartuare.' Papin. II. Theb. 'asprosque molares Deculcare genis.'

406 *Fluens in viscera vulnus*] Ut Papin. XI. 'obliquo descendit ab aëre vulnus.' Silius XVII. 'fluit undique victor Mulciber.' Varro: 'fluunt uberius venti.' Ita Lucret. de ventis: 'Nec ratione fluunt alia.' Idem: 'flumen picis,' VI. Lucilius: 'fluitare caprones altas.'

Occultum furatur iter: silicumque tenorem
Ære domat, jamque in præceps pendente ruina
Cedit, et effracta tandem prior urbe potitur.
  Interea flammis populari vela parantem
Percellit vox dira ducem: cui, strenue ductor
Dardanidum, cui bella geris? civesne perosus
Monstripari pacem pelagi sancire laboras?
An pavidis profugisque instas? et ne qua superstes
Sit fuga, consumis classes? proprioribus ausis
Intendere manus hostes, huc lumina flecte,
Atque urbem miserare tuam: vix credulus hæret
Laomedon, cernitque tamen jam Pergama rumpi,
Stare hostes, nutare Phryges: rapit ocyus agmen
Attonitum, bellique rudis non colligit alas;
Sed sparsis properat signis: quem præpete gaudens
Excipit occursu Tirynthius: hisque, ait, olim
Cum premerent portus optataque littora fessi,
Exilem telluris opem, tenuemque, negasti,
Sæve, moram, spreta pacis cum fronde Minerva.
Sume vices, hostis rediit, qui venerat hospes.
Sic fatur, strictoque ducem transverberat ense;

NOTÆ

408 *Occultum furatur iter*] Hujus generis ὁμοιολήγοντα sunt in his libris multa. 'Lapsurum suspendit iter.' 'Nocturnum disponit iter.' 'Phœbæum maturat iter.' 'Præreptum miratur iter.' 'Æquoreum sulcabat iter.' Papin. x. 'Aërium sibi portat iter.'

412 *Percellit vox dira ducem*] Ἐκπλήττει, vulnerat animum et aures. Vide Scaligeri Festum in 'Plancæ,' et inibi proverb. 'plaustrum perculi:' ut et Agel. II. 23. ubi Cato ait: 'Ventus Cercius armatum hominem, plaustrum oneratum percellit.' Varro in Parmenone: 'teneram abietem solus percellit.' Nævius in Tarentilla: 'alii percellit pedem;' quod Plauto in Asin. 'pedem pede premit.' Lucret. 'retroque recellit.' Est autem a κέλλειν.

418 *Atque urbem miserare tuam*] Festus: 'miseratur, qui conqueritur aliena incommoda; miseretur is, qui miserum sublevat.' Vetus Grammaticus: 'Miserari, consolari tantum est intra affectum doloris.' Plautus, 'se miseratur.' Tacitus, 'facunde miserari,' loqui nempe ad misericordiam. Sed hoc discrimen sæpe migrant auctores. Virg. Æn. v. 'Æquævumque ab humo miserans attollit amicum.' Idem Georg. IV. 'et res miserabere fractas.' Et Georg. I. 'Ignarosque viæ mecum miseratus agrestes.' Propert. 'Tu sola humanos nunquam miserata labores.'

428 *Strictoque ducem transverberat ense*] Apollodorus II. jaculis confec-

Thoracisque moras, clypeique umbramina raptim
Dissipat, atque animam tot defensoribus usam
Elicit, et Stygios jubet irrupisse Penates.
Fit fuga Dardanidum mactato principe: at hostis
Civiles prædatur opes: pars cædibus iras
Innumeris explere sitit: vox regia tandem
Castigat rapidos Danao grassante tumultus.
  Parcite, victores Danai, compescite dextras:
Labe pari peccat, pariter crudelis uterque
Qui cunctis, et nulli: nobilis ira est
Citra iram punire reos: jam copia regni,
Urbs cecidit, cessit hostis: cæsoque tyranno,
Ut miseris faciles, Graiorum exempla secuti,
Esse Phryges discant, damus ultro rura colono,
Castra viris, pontum nautis, et civibus urbem,
At pereat dira si quis de stirpe superstes;
Hanc quoniam delere juvat. Sic fatur, et ecce
Amphitus, Hysiphilus, Volcontus, et inclyta vultu
Hesione, sævis vincti post terga catenis
Traduntur ducibus: hi dira in funera rapti;
Hæc, Telamon, tibi præda datur, quod Pergama victor,
Quod prior effractis facilem das hostibus urbem.
Ilicet Argolici præda Hesioneque potiti
Incumbunt pelago, laurumque insigne triumphi

438 *Parcit* Ms. marg. inserit post *Qui*.

NOTÆ

tum scribit. Cum his quæ ex Darete transumsit bene convenit omnibus, quæ Messala Corvinus de progenie Augusti scripsit, quod semel dixisse satis est.

444 *At pereat dira si quis de stirpe superstes*] Festus: 'Dirus, dei ira natus,' ἀληθῶς de illa.

449 *Hæc, Telamon, tibi præda datur*] Præmium, γέρας: ut Arist. in Ethicis. Pindarus Nem. Od. IV. Apollod. II. et III. Τελαμῶνι ἀριστεῖον Ἡσιόνην δίδωσι. Hesych. γερούσιον τὸ τοῖς ἐντίμοις κατὰ γέρας διδόμενον. Vide Heinsii notas in Silium I. Græci sæpe conjungunt γέρας ἐξαίρετον. Philo I. de vita Mosis 491. γέρας ἐξαίρετον ἡ ἱερὰ ἑβδομὰς εἴληχεν. et alibi sæpe. Ita Latini 'exortem honorem.' Virg. Æn. IV. 'clypeum cristasque comantes Excipiam sorti.' Vide Eurip. in Troad. et Victorium Var. Lect. XXVI. 1. Septimius ille, qui Dictyn Cretensem vertit, 'munus extra ordinem' nominat.

Puppibus exponunt, penetratque ad sidera plausus.
His aberat Priamus, aliam servatus in iram
Fatorum casusque alios: cui Marte secundo
Eoos populata Phryges victoria læta
Faverat, et reduci comites plausere triumphi.
Dura hominum Lachesis, sors perfida, luditur anceps
Imperium: Priamus natales ampliat agros;
Troja ruit: sceptroque novus dum quæritur orbis,
Sceptri nutat honos: faustos in regna meatus
Fata dabunt reduci: sed dira, sed aspera donis
Invidit fortuna suis, quæ cum ardua donet,
Gustatos graviore favos ulciscitur ira.
Jamque urbis trepido conspectum pectore ductor
Hauserat, occurrit luctus, visumque salutat
E muris manuum plausus lacrymabilis, horror
Aggreditur, turbatque ducem, totamque pererrat
Infelix planctus aciem: stant undique cives,
Solanturque suam Priamo spirante ruinam.
Ille autem, licet interno complura dolore

471 *Compluta* Dresem. Vide not.

NOTÆ

452 *Laurumque insigne triumphi Puppibus exponunt*] Vide Carolum Paschalium de Coronis VII. 7.

454 *His aberat Priamus*] Negat Apollodorus II. et Hyginus fab. 89. adduntque Podarcen ante dictum. Idem ait, Hesionem *καλύπτραν* Herculi pro fratre *λύτρον* dedisse: unde Priamus *ἀπὸ τοῦ πρίασθαι*. Vide et Lycophronem in Cassandra.

459 *Natales ampliat agros*] Verbum probum: Festus: 'Mænius primus ultra columnas extendit tigna, ut ampliarentur superiora.' Horat. II. Sat. 4. 'ampliet ut rem.' Lucanus de Tanai: 'Nunc hunc, nunc illum, qua flectitur, ampliat orbem.' Suet. in Aug. 'ampliato Apollinis templo.' Martial. VIII. 66. 'Quorum pacificus ter ampliavit Janus nomina.' Auctor Glossar. 'Ampliari, δειναυξῆσαι.'

462 *Aspera donis Invidit fortuna suis, quæ cum ardua donet, Gustatos graviore favos ulciscitur ira*] De sententia illa vide plura sub finem v. Eurip. in Hecub. *γεύεσθαι κακῶν*, eodem modo in re eadem locutus. Vide Epist. Sen. 8. qui alibi recte: 'Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.' Bene igitur illis, qui cum fortuna parum contrahunt, et Dioclis Carystii consilium sequuntur: *μία ἐστὶ πρὸς τύχην ἀσφάλεια, τὸ μὴ τοσαυτάκις αὐτὴν πειρᾶσαι.*

471 *Interno complura dolore*] Magis ad palatum Auctoris fuerit, 'compluta,' quo III. utitur, 'complutaque murice vela.' et II. 'complutaque

Corda gemant, vultu lacrymas castigat adultas:
Ut saltem speret ducis ad solatia vulgus:
Nam summe miser est, cui nec sperare relictum est.
Nec mora, diffusam spatiis majoribus urbem
Integrat, ac potior constructio Barbara Græcam
Excludit Nemesin: medicati vulnera muri.
Respirant meliore manu, contemtaque moles
In sævum patuisse aditum: et qua saxa recedunt,
Continuant valvæ duplices: hæc cardine laxo
Alternos pandit aditus, hæc robur acernum
Pectine ferrato tacitos suspendit in usus.
Jamque arces cecidisse juvat, jam machina major,
Et lucro jactura fuit: muralia primas

NOTÆ

murice multo.' Hier. Epist. 27. 'cœlesti rore complutum est.' Latinus Pacatus in Paneg. 'Fingit quidem, ut scimus, et timor gaudium, sed ita intimos mentis affectus proditor vultus enunciat, ut in speculo frontium extat imago animorum.'

472 *Vultu lacrymas castigat adultas*] Vide supra 238.

474 *Nam summe miser est, cui nec sperare relictum*] Unde Theocrito, mortui, *ἀνέλπιστοι*, et desperantes *κυκνεῖον ᾄδειν* proverbio dicuntur. Diogenes apud Stob. serm. 261. *ἀκρόματον κατὰ τὸν βίον ἐλπίς.* Unde Hesiod. et Homerus, ut est apud Plutarch. de Consolat. ultimam remansisse fingunt. Salvianus: 'totum inter homines spebus agitur.' Antiphon Orat. XIV. 141. *τὰ πλείω τοῖς ἀνθρώποις τοῦ βίου ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἐστί.* *Ἔλπεσθαι χρὴ πάντα,* ut ex Lino recitat Iamblichus libro de vita Pythag. 131. Proverb. notum est, 'Ægroto dum anima est, spes est.' Sen. Ep. 103. 'Nec speraveris sine desperatione, nec desperaveris sine spe.' 'Dum vivis sperare decet.' Priap. auctor. Vide Scalig. Catalecta tit. 18. De spe, et Tibullum in fine II. Sen. in Medea: 'Qui nil potest sperare, desperet nihil.' Recte tamen Pindarus Nem. Od. VIII. *κενεᾶν Δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος.* Varro, 'umbram spei devorare:' quod proverbium redolet. Egregie etiam de spe Chrysost. Hom. 17. in Genesin.

477 *Medicati vulnera muri*] Sic Val. Flaccus de navi dishiascente, ut Cato loquitur, 'Vel pice vel molli concludere vulnera cera.' I. Propert. III. Elect. 1. 'Sponte sua muri membra coisse ferant.'

478 *Contemtaque moles In sævum patuisse aditum*] Ἑλληνισμός. Partem a Peleo destructam, portæ ait locum præbuisse.

481 *Robur acernum Pectine ferrato*] Catarractas pensiles *περιγράφει.*

483 *Jam machina major*] Virgilii ductu: 'pendent opera interrupta minæque Murorum ingentes æquataque machina cœlo.' Papin. II. Sylv. 'nec solidis prodest sua machina terris.' III. 'Dum me flammiferi portabit machina cœli.' sub finem VII. 'volventis machina cœli.' Manil. et II. 'Machina enim moles.' Etiam pro mola vide Scaliger. in Festum, 62.

484 *Et lucro jactura fuit*] Papin. 'Par jactura lucro.' Optime huc re-

Propulsura manus, pinnarum culmine denso
Conspicuos tollunt apices, nec mœnia munit
Rarior excubias turris factura secundas.
Celsior in superas contendens vertice nubes
Ilios, æquaret gemini discrimina mundi,
Si spatio contenta suo, minus improba cœlo
Parceret, atque alium jam non præsumeret orbem.
Si Phlegram conferre velis, si virginis arces

NOTÆ

fertur Pindari Pyth. Od. IV. Ῥᾴδιον μὲν γὰρ πόλιν σεῖ-Σαι, καὶ ἀφαυροτέροις· ἀλλ' ἐπὶ χώ-Ρας αὖθις ἔσσαι δυσπαλὲς Δὴ γίνεται, ἐξαπίνας Εἰ μὴ θεὸς ἁγεμόνεσ-σι κυβερ-Νατὴρ γένηται. Procopius Cæsariensis initio Histor. templum ait Sophiæ et Byzantii ex voto inflammatum videri, ut melius instauraretur. 2.

Muralia primas Propulsura manus] Ἀντιτειχίσματα, προτειχίσματα. Plutarcho in Narrat. Amator. προμαχῶνες etiam. Homerus Il. M. Κρόσσας μὲν πύργων ἔρυον καὶ ἔρειπαν ἐπάλξεις. Hieron. advers. Jovinianum: 'contemplare gloriam meam, et petræ firmissimæ tegere promurali,' I. Ita 'procestria' castrorum, et 'anteurbana,' προάστεια. Fest.

489 *Ilios, æquaret gemini discrimina mundi*] Constantinopolim, puto, innuit.

492 *Si Phlegram conferre velis*] Phlegræos campos alii in Thessalia, alii in Macedonia ponunt. Videatur Strabo in excerptis VII. Philostratus in Heroicis, Παλλήνη, ἣν ποιηταὶ Φλέγραν ὀνομάζουσι: alii castra vocant Phlegræ, propter Gigantum bellum. Noster urbem Gigantum innuere videtur, quia cum Troja confert, nisi malis ad structuram et insanas illorum molitiones, tanquam arces, referre; qua de re Severus in Ætna prolixe. Papinius *Geticam* nominat *Phlegram*, II. Theb.

Si virginis arces Assyriæ] Babylonem, quam Semiramis, ut volunt, 'cinxit coctilibus muris,' ut Ovid. loquitur. Hyg. 'latere cocto, et sulphure,' fab. 223. Prop. 'Persarum statuit regina Semiramis urbem,' III. Josephus tamen libro contra Appionem ab illa conditam negat: ut et Berosus, et Joseph. Scaliger libro Canonum Isagogicorum, ad Euseb. 313. Vide multis agentem Herculem Ciofanum ad Ovid. IV. Met. Sed cur 'virginem' nominat uxorem Nini, et de qua ista Africanus in Chronographicis: πολλαχοῦ τῆς γῆς ἔγειρε χώματα προφάσει μὲν διὰ τοὺς κατακλυσμοὺς, τὰ δ' ἦν τῶν ἐρωμένων ζώντων κατορυσσομένων. Sed 'virginis' vocabulum non adeo angustis finibus circumscribendum. Virg. 'Amazonas' nominat 'virgines,' cum tamen sexum propagarint. Ita Luna 'menstrua virgo,' quæ tamen conjux Tithoni, Memnonis mater, Endymionis deliciæ; ita Chryseis Homero κόρη, quod et Eustathius notat, 43. Vide ambitiose agentem de hac re Taubmannum olim nostrum ad Virg. Culicem 270. Ita 'viduæ' vocabula et 'nubere,' laxius sæpe sumuntur: qua de re Scipio etiam Gentilis ad Apuleii Apol. 762. Ita Silius Pyrenen defloratam, 'virginis' tamen titulo honorat, III. 'Lugendam formæ,' &c. De Semiramide vero illiusque nomine, vita, prolixe Loënsis Tomo quinto Criticor. VI. 22. Herodot. I.

Assyriæ, feret hæc potius discrimina linguæ,
Tela Jovis, nulli spatiosior æthere tractus
Contigit, aut tantum patiens indulsit Olympus.
Pene pares totam turres sparguntur in urbem,
Cyclopum fassæ studium, civisque superbus
Celsa petens, fastidit humum: surgentia passim
Exhalant piceas incensa pyralia flammas.
Ingenti Ucalegon consumens aëra tecto,
Arduus alta petit, Antenor mœnibus æquis
Certat: at inconstans, nec major, nec minor, ægris
Anchises parcit pedibus, gressumque perosus
E speculis videt urbis opes, plaususque viarum.
Haud procul incumbens, urbi mediantibus arvis
Idæus consurgit apex, vetus incola montis
Sylva viret, vernat abies procera, cupressus

NOTÆ

Diod. Sicul. XI. Strabo IV. Curtius V. Plinius VIII. 42. Solinus, bonorum auctorum fucus, 60. Hyginus de illis qui se ipsas confecerant, 243. 'Semiramis Babylonia equo amisso in pyram se conjecit.' Justinus equum ab illa πρὸς συνουσίαν amatum refert, in Hygino rectius 'equo admisso' legas.

498 *Feret hæc potius discrimina linguæ*] Genes. 11. Joseph. I. 6. Antiquit. Philonis etiam liber est περὶ συγχύσεως διαλέκτων.

499 *Exhalant piceas incensa pyralia flammas*] Πυρῆλα sive funalia, et λαμπτῆρας intelligo, quibus nocturnæ stationes tenebras vincunt, ut Florus II. 1. 'prælucere funalia.' Vide prolixe doctiss. Casaub. in XV. Athenæi, 680. Latinus Pacatus in Panegyr. 'accensis funalibus auctum diem,' ait.

500 *Ingenti Ucalegon consumens aëra tecto, Arduus alta petit*] Virg. II. Æn. imitatur, οὐκ ἀλέγων φιλοκίνδυνος et ῥιψοκίνδυνος esse solet: facile itaque incendium ex incuria oboritur. Juvenal. 'jam frivola transfert Ucalegon.' 'Arduus alta petit,' ut Virgil. 'Perfidus alta petens.'

502 *Inconstans, nec major, nec minor*] Prius ad animum, hoc ad staturam τετράγωνον refero. Tibull. IV. 'Nec tamen hinc aut hinc tibi laus majorve, minorve.' Inibique: 'si versus noster totusve minusve.' Propert. II. in fine: 'Nec minor his animis, nec se minor.' Manil. II. 'Nec deest, nec superest census.' Auson. Idyl. 9. 'Teque inter geminas species neutrumque et utrumque.'

507 *Vernat abies, &c.*] Dæmonium hominis Julius Cæsar Scaliger in Hypercritico Papinium non immerito arguit, in uno nemore tam diversas ponentem arbores: et sane videtur a natura abludere. Poëtis tamen hoc non est insolens: fecit ante, quamvis parcius, XI. Æn. 135. Virg. item VI. Æn. Effuse Ovid. X. Metam. Claudian. II. de Raptu Pros. Callimachus in hymno Cereris. Seneca in Hercule Œtæo. Varro in Parmen. ut ex Nonio conferruminat Jos. Scalig. Conject. 119.

Flebilis, interpres laurus, vaga pinus, oliva
Concilians, cornus venatrix, fraxinus audax,
Stat comitis patiens ulmus, nunquamque senescens
Cantatrix buxus, paulo proclivius arvum
Ebria vitis habet, et dedignata latere
Canicolam poscit Phœbum, vicinus aristas
Prægnantes fœcundat ager, nec plura Falernus
Vina bibit, non tot pascit Campania messes.
Proxima rura rigant, alio peregrinat ab orbe
Visurus Trojam Simois, longoque meatu

513 *Canoclam.* Ms. marg. Lege, *Cœli oculum*; vel, *Cœlicolam.* Dresem. Vide not.—516 *Rigans* Ms. marg.

NOTÆ

513 *Canicolam*] In ora libri *canoclam*, scripserat *cœlicolam*, vel, quod melius, *Cœli oculum poscit Phœbum.* Apud Ovid. Sol de seipso: 'Omnia qui video, per quem videt omnia tellus, Mundi oculus.' IV. Met. 'et virgine figis in una Quos mundo debes oculos.' Plinius, 'Sol cor mundi.' Lucret. v. 'lucis caput, radiatum insigne diei.' Hesiodus Solem, Διὸς vocat ὀφθαλμόν. Clem. Alex. v. Strom. 410. ὁ ἥλιος, ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσος τῶν ἄλλων πλανητῶν τεταγμένος, τοῖς θ' ὑπὲρ αὐτὸν, τοῖς θ' ὑπ' αὐτὸν κατά τινα θεῖαν μουσικὴν ἐνδίδωσι τοῦ φωτός. quæ ad verbum fere eadem apud Philonem III. de vita Mosis, 518. vide etiam Nazianz. Orat. 304. 559. Pisidas Solem κοινὸν ὄμμα vocat. Ambros. 'Sol oculus est mundi, jucunditas diei, cœli pulchritudo, naturæ gratia, creaturæ præstantia.' Orpheo est πανδερκής. Vide plura apud Meurs. in Critic. II. 35. et μελιτουργοῦσαν illam μέλισσαν, Weitzium Comment. in Prudent. 737. Oculi vero vocem Pindar eleg. sæpe usurpat: Σικελίας ἔσαν ὀφθαλμὸς, Olym. Od. II. ποθέω στρατιᾶς ὀφθαλμὸν ἐμᾶς, Od. VI. ὄμμα φαεννότατον ξείνοισι. Pyth. v. Ita δίκης ὀφθαλμὸς, Diphilus apud Clem. Alex. VI. 442. Ita Achilles Tatius rosam ὀφθαλμὸν ἀνθέων, quod Sapphus esse Stephanus existimat. Philostratus etiam 894. in epist. τὰ ῥόδα, γῆς ὄμματα nominat. Horat. 'Solem Asiæ, Brutum appellat I. Sat. 7. Demosthenis illud venustum est de Atheniensibus Philoxeni, præfecti Alexandri conspectu perterritis: τί ποιήσουσιν τὸν ἥλιον ἰδόντες, οἱ μὴ δυνάμενοι πρὸς λύχνον ἀντιβλέπειν. Plut. περὶ δυσωπίας. Athenæus X. 425. scribit œnoptas vocatos ὀφθαλμοὺς, tanquam inspectores convivii. Ita Nazianzenus Orat. XXXII. 517. Constantinopolim vocat οἰκουμένης ὀφθαλμόν.

514 *Nec plura Falernus Vina bibit*] 'Fumosos veterum proferre Falernos,' ut Tibul. loquitur. Horatio frequens, sed in laudibus vini tantum. Incolas eo nomine hic insignit, nisi forte συνεκδοχῇ agro Falerno, ut Plinius sæpe loquitur lib. XIV. 3. et 6. incolas comprehendit.

516 *Alio peregrinat ab orbe*] Vide supra v. 74.

Emeruisse velit, ut per tot regna, tot urbes,
Exeat æquoreas tandem Trojanus in undas:
Dumque indefesso miratur Pergama visu
Lapsurum suspendit iter, fluviumque moratur
Tardior, et totum complecti destinat urbem:
Suspensis infensus aquis violentior instat
Nereus, atque amnem cogens procul ire minorem,
Proximus accedit urbi: contendere credas
Quis propior: sic alterius concurritur undis,
Sic crebras iterant voces, sic jurgia miscent.
  Undique siderei majestas conflua mundi
Iliacum dignata solum, juga, mœnia, pontum
Vestit, et astrifero dat respiramina collo.
Idæos Cybele colles colit, ipsa superbis
Regnatura jugis, reliquos tibi, Delia, saltus
Donat, et Idæis pensat venatibus orbem.
Pampineum te, Bacche, nemus, te spicea cingit
Sylva, Ceres, Neptunus aquas, navalia Phœbus,
Arces Pallas habet, et habetur Pallade fatum.

NOTÆ

519 *Exeat æquoreas tandem Trojanus in undas*] Similem fluviorum ambitionem vide in Mosella Ausonii 353. 295. Sequentia non abludunt ab illis Claudiani, de 6. Cons. Honorii, ' Advena Nereus,' &c.

530 *Astrifero dat respiramina collo*] Atlantis, qui tibicen et destina cœli fingitur: vide Apollon. II. Biblothec. 105. Arnob. II. ' Quando siderum motus, aut ratio cœpta est genethliaca sciri? Non post Theutin Ægyptium, aut post Atlantem, ut quidem ferunt, gestatorem, bajulum, tibicinem illum ac destinam cœli.' Simile egregium hinc desumsit Claud. De laud. Stilic. I. 143. Hyg. fab. 150. ' Atlanti, qui dux Titanum fuit, Jupiter cœli fornicem super humeros imposuit: qui adhuc dicitur cœlum sustinere.' Hunc Clem. Alex. I. Stromat. Phryga, alterum, qui πρῶτος ναῦν ἐναυπηγήσατο, Libycum facit, p. 225. Ejusdem fere sententiæ est illud Petron. Arbitri: ' Sentit terra Deos, mutataque sidera pondus Quæsivere suum: namque omnis regia cœli In partes deducta fuit.' Papinius etiam, ' proclamatque adici cervicibus Atlas.' Vide Meurs. Critic. ad Arnob. II. 13. Philo vero vere dixit: οὐδὲν τῶν ἐν ὕλαις κραταιὸν οὕτως, ὡς τὸν κόσμον ἀχθοφορεῖν ἰσχῦσαι. De plant. 168.

536 *Et habetur Pallade fatum*] Palladium, de quo fuse Meurs. ad Lycophron. pag. 110. Apollod. III. Ovid. VI. Fast. Herodianus cœlo decidisse id ait, I. Inde Phrygio agro Pessinuntis nomen. Dionys. Halic. VI. Servius III. et V. Æn. Pausanias, in Corinthiacis, Argivos illius ἀγάλματος possessionem sibi arrogasse refert. 65. Alii Nautem Æneæ socium illud in Italiam asportasse volunt. Salvum

Est sacer urbe locus media, modicumque laborat
In cumulum pygmæus apex, quem surgere plene,
Quem plane residere neges: hic celsa superbi
Fulgurat ara Jovis, non sceptro et fulmine nudi,
Non qualem Tyrius, non qualem prædicat Indus.

NOTÆ

illud et illæsum etiam post Fimbriæ ἅλωσιν inventum, asserunt Appianus et Jul. Obsequens. Vide Vivem ad III. 7. Augustini de Civit. Dei. Firmicus Abarim Scytham id fecisse et consecrasse vult: quod maximus Scaliger miratur in comment. ad Euseb. 46. Meus vero liber habet *avarum Scytham.* Clem. Alex. et Arnob. ex ossibus Pelopis illud fabrefactum scribunt: ille vero in Protrep. 23. duplex ex Appellæ sententia fuisse vult.

537 *Est sacer urbe locus media*] Dares: 'Regiam quoque ædificavit, ibique Jovis aram statuamque consecravit.'

Modicumque laborat In cumulum pygmæus apex] Pygmæum nominat, id est, parvum, quia tumulum modicum dixerat. Pygmæi Hesychio quasi πηχυαῖοι, cubitales: nisi 'pygmæum apicem' intelligas similem manus in pugnum contractæ. Hesych. πυγμὴ, γρόνθος πηγτή.' ἤγουν τὸ συνκεκλεῖσθαι δακτύλους. Juven. 'virginem Pygmæam,' Sat. VI. Auson. de tumulo tali, sed altiori: 'qua sublimis apex longo super ardua tractu Vitibus assurgit,' Idyl. 9. Sic v. 264. Noster: 'juga crurum.' Haud absimile Guntheri illud. IV. 'Thuscique crepundia montis.'

539 *Celsa superbi Fulgurat ara Jovis*] Hercæi puto ad quam VI. Priamus occiditur. Ilio exciso, in divisione prædæ signum Hercæi Jovis Sthenelo Capanei filio κληρωτὶ obtigit. Pausan. in Arcad.

541 *Non qualem Tyrius*] Belum et Jovem Hammonium innuit Hyg. cap. 133. et II. Astron. Poët. p. 69. capite, Aries: vide Meurs. in Criticis ad Arnobium VI. 2. Ciceronis verba sunt de Nat. Deor. III. 'Quintus Jupiter in India, qui Belus dicitur.' Ζῆνα Λίβυν Nonnus vocat. Vide Lilium Gyraldum in Jove. In primis vero maximum Scaliger. in Canonibus Isagog. ad Euseb. III. p. 313. Lucan. IX. 'Ventum erat ad templum, Libycis quod gentibus unum Inculti Garamantes habent: stat corniger illic Jupiter, ut memorant, sed non aut fulmina vibrans, Aut similis nostro, sed tortis cornibus, Ammon. Non illic Libycæ posuerunt ditia gentes Templa; nec Eois splendent donaria gemmis. Quamvis Æthiopum populis, Arabumque beatis Gentibus, atque Indis unus sit Jupiter Ammon,' &c.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER II.

ARGUMENTUM.

Mittitur a Priamo legatio sancta secundo
Ad proceres Danaum, repetant qui pace sororem
Hesionem, magna vi nuper ab Hercule raptam.
Judicium Paridis sequitur, quo judice disces,
An Venus, an Juno, vicitve decore Minerva.

JAM floret Priamus populoso pignore felix,
Felix conjugio, felix natalibus arvis,
Si Superi, si fata sinant, si stare beatis
Permissum: videt Alecto, quas fregerat, arces
Fortuna meliore frui: videt, ardet et hydris
Irascens circumque genas et tempora crebris.
  Mene, inquit, reginam Erebi, mundique potentem,
Atque utinam cœli, regnum mortale lacesset
Æternum? pudet heu! lascivit terra superstes

2 *Armis* Ms. marg.—8 *Lacessit* ed. Mori: *lacesset* cet.

NOTÆ

3 *Si stare beatis Permissum*] Τίκτει γὰρ κόρος ὕβριν, ut, imitatione Solonis, Theognis dixit; et Thucydides, et Philistus apud Clem. Alex. VI. Strom. 249.

8 *Regnum mortale lacesset Æternum*] Talem Virgilius Junonem I. et VII. Claudianus Alecto inducit I. in Rufinum: συμφοραὶ γὰρ ἐθνῶν εὐωχία φαύλων δαιμόνων, ut ait Synesius de Provid. 97. Δεινότητα vero habent illa, quæ instar ἐπιφωνήματος sequen-

Post Danaos, quibus usa fuit nostrisne triumphis
Contendit, vincique negat? ruat ocyus ergo
A cunis concessa mihi. Sic questa, quietem
Invidet exiguam Priamo, raptumque sororis,
Servilemque colum, et lacrymas objectat inultas.
O hominum Superumque pater, si numina curas,
Cur hominem plectis? miseræne quod incola terræ,
Despicitur? certe lacrymis noctique dedisti
Proscriptas a luce animas. Pater optime tandem
Flectere, redde polo reduces, vel funera saltem
Exilii tutare tui: cur impia sævit
Alecto in miseros? cur Pergama dia fatigat,
Tot Superis confisa suis? tolle, inclyta, tolle,
Virgo, moras, nec passa premi, quas incolis, arces,
Gorgone prætenta Stygias perstringe Medusas.

10 Ed. Basil. Spondan. et Mori *Post Danaos quibus usa fui, n. &c.*

NOTÆ

ti versu attexuntur, ut notavit magnus Scaliger in Poët. v. Sic Virgilius sæpe: 'potuisti linquere solam, Crudelis?' 'Aurea subnectens exertæ cingula mammæ Bellatrix, audetque viris concurrere virgo.' Ita Hom. σχέτλιε.

19 *Vel funera saltem Exilii tutare tui*] Hominum nempe exulum. Ita 'conjugium' pro conjuge, Propert. Juvenal. II. 'cœnam' pro cœnantibus. Papinius, 'ne quo convivia migrent,' pro convivis. 'Exodium' pro exodiario, Juv. Sat. III. Papin. II. Theb. 'turbataque mussant Concilia,' VI. 'erecto timeant spectacula voto,' pro spectatoribus. 'Matrimonia' pro uxoribus, Liv. lib. x. Suet. II. etiam IV. Justini Trogus III. 'ut severius matrimonia sua viri coërcerent.' Sic 'carcer,' qui in carcere; 'ergastulus,' Lucilio, qui in ergastulo. Vide Scalig. ad Festum, p. 36. 'Consilia' pro consiliariis, Suet. in Aug. Adde Casaub. ad Sueton. Scalig. in Triumviros Amorum, Bernartium in II. lib. Thebaid.

22 *Tot Superis confisa suis*] Faventibus, et συναγωνιζομένοις, ut 'populo suo facere.' Aristophan. in Equitibus: ὡς σφόδρα συ τὸν δῆμον σεαυτοῦ νενόμικας. Hor. Epod. 9. 'ventis iturus non suis.' Ovid. Met. IV. 'Vota suos habuere Deos.' Virg. XII. Æn. 'nec Dii texere Cupencum, Ænea veniente, sui.' Ovid. 'Audiat averso non meus aure Deus.' Et, 'Protinus ipsa meos auguror esse Deos.' Virg. 'non numine nostro.' Papin. paulo aliter Theb. XII. 366. 'quem temeraria quæris nocte mea?' Theb. XII. 611. aliter Œdipus de filiis, 'crudeles nimiumque mei.' Cornel. Severus, 'hic meus est, dixere, dies;' quod solœcum Porcellus arguebat Grammat. apud Senecam Suasoria 2.

Tolle . . . quas incolis, arces] Quia in fine I. dixerat, 'Arces Pallas habet.'

En aras, en thura tibi communia poscunt
Nutrices scelerum Furiæ: noctisque tyrannos
Exorare jubent cœlum inter mœnia clausum,
Concives habuisse Deos. Hem linquet inultum
Tisiphone, regique suo cultore negato,
Quam dedit invidiam Phrygius luet. Ecce profundis
Curarum furiis vigilique impulsa dolore
Mens Priamum in diversa trahit: nunc Marte reposcit
Hesionem, nunc bella timet. Sententia tandem
Fortior inniti precibus, tentare Pelasgos
Blanditiis: voce hac legatum Antenora demum
Instruit, et parvo claudit mandata libello.
  Hactenus, invicti gens imperiosa Pelasgi,
Libertas Asiæ nullis concussa vigebat
Casibus: invidit solitum fortuna favorem,
Et rerum decrevit apex: verum Hercule vinci
Turpe minus, tantoque leves auctore ruinæ.
Nunc quia conciliat humiles favor, exuo regem,
In miseras descendo preces: sic India Bacchum,

NOTÆ

25 *En aras, en thura tibi*] In ora erat 'sibi,' quod melius.

27 *Cœlum inter mœnia clausum, Concives habuisse Deos*] Refer ad τὸ 'jubent:' vel in seq. versu lege, 'an linquet inultum Tisiphone,' et conjunge cum prioribus, concives nempe Deos cœlum quasi mœnibus clausum solos inhabitare, Furiis exclusis. Eo facit vs. 7.

29 *Regique suo cultore negato*] Plutoni.

40 *Verum Hercule vinci Turpe minus, tantoque leves auctore ruinæ*] Sic Tellus apud Ovid. 'cladenque auctore levare,' et II. 'pœnamque levavit honore,' IX. 'Magnaque dat nobis tantus solatia victor.' XII. 'solamen habeto Mortis, ab Æmonio quod sis jugulatus Achille.' Sic Virg. 'Æneæ magna dextra cadis,' X. Ita et VI. 198. 'Tantoque sub hoste Nulli turpe mori.' Capaneus apud Papin. Theb. IX. 'ego vulneris auctor, Lætus abi, multumque aliis jactantior umbris.' Isidoro Pelus. IV. Ep. 27. φέρει γάρ τινα φιλοτιμίαν τοῖς κεκρατημένοις ἡ τῶν κεκρατηκότων ὑπεροχή.

42 *Nunc quia conciliat humiles favor*] Idem cum isto Senecæ Thebaid. 'Miseros magis fortuna conciliat suis.' Papin. IV. Theb. 'seu quos movet exul, et hæsit Tristibus aucta fides.' Ψευδεγέσιππος, I. 'Alexandro ex ipsis sex millia sese adjunxerant, more quodam humani ingenii, astipulanti-

Sic Cyrum Crœsus, Tamirim sic, Cyre, rogabas.
At si Parca prior, qua cœperat ire, mearet,
Ipse orandus eram, geminumque impensus in usum
Aut pacem regerem judex, aut prælia princeps.
Proh Superi, quæ dira orbem deludit Erinnys!
Exieram miles, tractabam prælia ductor,
Victor eram: sed cur Eoo blanda triumpho,
Si mœstos læto reditus, Fortuna, parabas?
Hæccine post tantos mihi debita pompa labores?
Sic métui tibi, Troja, dari, quæ læta parabas
Cum redii? Sæva illa dies, semperque gemenda,
Qua reduci primum patriæ mœstissima clades
Visa, audita simul: melius, quem fecimus, hostis,
Aut cui factus eram, vitam hanc tot tristia passam
Rupisset gladio. Sceptrone et culmine regni
Dulce frui? Sic, sic fratrum patrisque peremti,
Sic raptæ memor Hesiones? miserescite magni

NOTÆ

bus ad misericordiam rebus adversis.' Philo libro de judice, *ἔλεος ἐπ' ἀτυχήμασιν*, p. 577. Philostratus etiam scite, *ὅσοι ἂν κοινωνήσωσι συμφορῶν, ἀγαπῶσιν ἀλλήλους, τὸν ἔλεον τοῦ ἐλέου ἀντιδιδόντες*, in Heroicis, p. 656. Rhetores quoque cum Fabio aiunt 'favorem naturaliter pro reo facere:' et Gaius D. de reg. juris 25. 'Favorabiliores rei potius, quam actores videntur.' Causas rei habes apud principem Philosophorum, Rhet. et probl. XIII. 29. Phocionis illud de favore et misericordia est insigne: *οὔτ' ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, οὔτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον*. Stob. Serm. I.

44 *Tamirim sic, Cyre, rogabas*] Tomyris est Græcis: item Tibullo IV. 'nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe.' Circa vero obitum Cyri variant: Herod. in fine Cleius, illum in acie occisum, vult: Diod. Sicul. II. vivum captum et in crucem actum: Xenophon in lectulo suo mortuum scribit, vel fingit potius, VIII. Philostratus in Heroic. ait Cyro ex Orphei capite Lesbium oraculum esse datum, *τὰ ἐμὰ, ὦ Κῦρε, σά*. Cyrus ad regionem transtulit, quod ad genus mortis referebatur. Quod vero Cyrus Tomyrin rogarit, illorum nihil Herodotus et Diodorus. Ingenti vero *ἀναχρονισμῷ* Cyrum bello Trojano antiquiorem facit. Sed hanc licentiam *προλήψει* excusant Poëtæ. Vide Scalig. III. Poët. 49. Vossium in Rhetoricis V. 8. Tale quid in Sophocle illius Græcus interpres notat initio Trachiniarum 680. Posset etiam *ἐπεμβολῇ* ille versus includi et cancellari, ac si Poëtæ attribuatur illa comparatio cum *ἀποστροφῇ*.

56 *Melius, quem fecimus, hostis, aut cui factus eram*] His Græcos, illis Eoos Phrygas signat.

Myrmidonum proceres. Cæsum lugere parentem,
Exhaustam vidisse domum, lapsosque penates,
Sit satis: Hesionem lacrymis solatia tantis
Reddite. Parva quidem posco, sed muneris instar
Majoris, vitæ pariter, pariterque saluti
Exanimem dabitis. Sic postquam questus et ipsi,
Et cui charta datur, tepidus fluit humor in ora.
  Antenor, Zephyris blandum spondentibus æquor,
Haurit iter: rapiensque ducis mandata per undas,
Magnesii fines, Sparten prætervolat altam,
Fatidicamque Pylon, paucis ubi tracta diebus
Otia dequestus cedit: non Pelea magnum,
Tyndaridas geminos, Pyliam flexere senectam
Verba ducis: læti tandem Telamonis ad urbem
Flectit iter, Lachesisque fugam vestigat in omnes.
  Regia celsa nitet, complutaque murice multo
Purpura Sidonios dispergit in atria luxus,
Solennem confessa diem, qua jungit herilem
Juno torum: læto cuncti connubia plausu
Concelebrant, populoque suo certàmina prima
Ventripotens ponit genius: cœnare decorum,
Et mensas variare juvat: nec pocula desunt

NOTÆ

70 *Magnesii fines*] Lego, ut Lucretius VI. 'MagnesI flumina saxi.'

71 *Fatidicamque Pylon*] Cur *fatidica:* et quænam? tres enim cognomines in Pelopis ista insula. Prius Apollodorus I. me docuit: habitavit ibi Melampus vates: de quo mira inibi.

72 *Otia dequestus*] Moras nempe et comperendinationes. Vide Caroli Paschalii Legatum 36. Papin. I. 'similesque Notos dequestus et imbres.' Guntherus I. 'dequesti crudelia facta tyranni.'

75 *Lachesisque fugam vestigat in omnes*] VI. 770. 'Fati fuga sola timetur:' quia legatus tutum iter et admissionem quærebat: solebant id facere ramo oleæ velato lana. Luc. III. 'cultuque insigne verendo Vittatæ laurus et supplicis arbor olivæ.' Sic apud Virg. 'pacem præfatur oliva.' Cum ambitu vide agentem de istac re Paschalium De legat. 22.

76 *Complutaque murice multo*] Vid. I. 471.

81 *Ventripotens ponit genius*] *Γαστρίμαργος.* Ita Papinius V. Sylv. 'ventriloqui,' *ἐγγαστριμύθων σωμασκίαν*, vero non inscite describit.

82 *Et mensas variare juvat*] Satin' caute, pro isto quidem sæculo? nisi per mensas, ut ait Ovid. IX. Metam. 'felicia poma secundas,' *τραγήματα* et *μελίπηκτα* intelligit; quod non vi-

Fœcundam factura sitim: repetisse voluptas,
Et vires conferre libet: civiliter ipsi
Indulgent proceres cyathis, bibulique clientes,
Heus Hymenæe! sonant, et in aurea pocula fusi,
Invitant sese pateris: plebs mixta Britanni
Certatura sibi, longique potentior haustus,
Plebeios gaudet calices et sobria vina
Regali mutasse mero: redimitque voluptas
Rara moras, nec cessat hians, dum pectore victo
Lingua fluat, crescant lychni, vestigia nutent.

87 *Tyrannis* Dresem. Vide not.

NOTÆ

detur; vel pro ferculis, ut Claud. 2. in Entrop. 'corruptasque dapes variasse decorum:' de qua re Casaub. in August. Suet. 100. Ita 'mensas variare,' esset *παραθέσεις* vel missus (Suet. nominat 'fercula') mutare. Mensas vero in dapsilioribus conviviis et Romani et Græci variabant: eratque etiam altera esculentorum, eaque duplex ex carnibus et fructibus: altera poculentorum: qua de re Casaub. ad Athen. XI. 2. Plutarch. in Agide et Cleomene. Ovid. 'Mensaque purpureos deserit alta viros.' Sic Cleopatra, apud Plin. IX. 35. unionem haustura, 'mensam secundam' inferre jubet. Vide Lips. II. Elect. Victor. Var. Lect. I. 1. Salmuthi et Pancirol. de cibo capiendo 503. *ἐναλλάττειν τράπεζαν* etiam Chrysostomo usitatum, Homil. 4. 72. ad populum Antiochen.

87 *Invitant sese pateris: plebs mixta Britanni*] Guil. Cambdenus, cui nomen et famam restitutam Josephus hic debet, in sua Britannia, p. 33. ita scribit: 'Quod vero Britannos una cum Hercule in Hesiones raptu affuisse colligatur ex his Cornelii, ut existimant, Nepotis, versibus, dum nuptias Telamonis et Hesiones describit, 'et in aurea pocula fusi, Invitant sese pateris, plebs mixta Britanni,' &c. Plane poëticum est.' Hactenus ille. Dares Phrygius, cujus vento Noster navigat, nihil de Britannis, Dictys, ad quem interdum respicit, tantumdem. Quinam vero Britanni in aula Telamonis? vel quis Brutus inibi? (nam a Trojano quodam Bruto deducere quosdam novi) a quo Britannis concilium nominis? *λῆροι λήρων, καὶ φλήναφοι μακροί*! qui facile excluduntur, si legas et interpungas mecum, 'plebs mixta tyrannis:' *ἀρχαικῶς*. Firmant id sequentia, 'Plebeios gaudet calices et sobria vina Regali mutasse mero.'

90 *Redimitque voluptas Rara moras*] Papin. Theb. VII. 'Præcipitant redimuntque moras.'

92 *Lingua fluat, crescant lychni, vestigia nutent*] Id scilicet lucrifaciunt non *ἀκροθώρηκες* et *ἀκρομέθυσοι*, sed Furii illi bibaculi, *κυλίκων ἐρέται*. *Οἶνος γὰρ οὐκ ἔχει πηδάλια*, ut est apud Athenæum, *δίθυρον τὸ στόμα ποιεῖ*. Et, ut scite dictum, *ἀνὴρ πιὼν τὸν οἶνον, ὡς ὕδωρ ἵππος, Σκυθιστὶ φωνεῖ, μηδὲ κάππα γινώσκει*. Lucret. III.

Cetera multiplici lascivit curia plausu :
Pars syrtis, pars grata lyris, pars ore canoro
Nativas ostentat opes, contentaque nervis
Arteriæ, non artis opem, non carmina nervi
Ad vocis mendicat opus : se quælibet ornat
Musa libens, quæ voce placet, quæ dote superbit.
Non tamen indulgent studiis communibus omnes :
Ætatum parium similis concordia : narrat
Cum sene canicies, ludit cum pube juventus.
At moduli alternat libamina prima Choraules
Prævius, et docilis hoc explicat ore choreas :

NOTÆ

Præpediuntur 'Crura vacillanti, tardescit lingua, madet mens, Nant oculi.' Gemina apud Senecam Epist. 83. Et Bacchylides II. apud Athenæum γραφικῶς. De Ebrietate vero vide Basilii Orationem, Philonem περὶ φυτουργίας, et lib. singulari περὶ μέθης, Clem. Alex. II. 2. Plin. XIV. 22. Stobæum de Ebriet. Chrysost. ad populum Antiochen. Homil. I. et in Epist. ad Rom. qui ὑγρὸν βίον et διακεχυμένον toties et jure merito Homiliis suis auro contra differt. *Vestigia nutent*] Papin. Theb. IV. de eadem re, 'succiduique gradus.' Anthol. IV. μεθυσφαλὲς ἴχνος ἑλίσσει.

94 *Pars syrtis, pars grata lyris*] Συρτὰ refero ad tubas ductiles : ὄργανα ἐντατὰ nominat Nicomachus Gerasenus Musices I. 65. Sacræ literæ frequenter, ἐν ὀργάνοις, κερατίναις.

Pars ore canoro Nativas ostentat opes] Assam scilicet vocem, quam Arist. VIII. Polit. 5. ψιλήν : distinguit enim pluribus inter ᾠδὴν et αὔλησιν, ut et Fulgent. III. Mythol. de Apolline et Marsya. Longus II. Pastoralium, ἡ μὲν ᾖσεν, ὃδ' ἐσύρισεν. Phrynicus, ψιλὸς αὐλητής, assus tibicen, p. 29. De assa voce vide Conject. Scalig. 121. Varronem in Logistorico, 291.

96 *Contentaque nervis Arteriæ*] Ἀρτηρία. Itaque per συνέπειαν trisyllabum erit ; ut Horat. 'luscinia,' et vindemiator. Ita in veteri epigrammate apud Plinium XXXV. 10. 'Marcus Ludius Elotas Ætolia oriundus.' Vide VI. 384. et infra 126.

100 *Narrat Cum sene canicies*] *Garrit* malim, λεσχηνεύεται, λαρυγγίζει, quod solet fieri ἐν ἐπικυλικείοις λόγοις, ut Græci vocant. Casaub. Athen. I. Ita Horat. 'garrire libellos.' Propertius, 'quam multa apposita narramus verba lucerna,' quod Suetonio in Aug. 'summissim fabulari.' Long. Pastoral. II. 2. καὶ οἷον δὴ γέροντες ὑποβεβρεγμένοι πρὸς ἀλλήλους πολλὰ ἔλεγον.

102 *Choraules Prævius*] Qui τῷ χορῷ αὐλεῖ, ad chorum tibia canit : alius vero qui digitis chironomus et pedibus gestiens voce tibiarum et fistularum sonum imitatur. Sidonius, 'date ravulos choraulas,' &c. Vide Scalig. ad Propert. 284. Ita λυρῳδὸς, qui lyra, αὐλῳδὸς, qui ad tibiam. Vide eundem in Eusebianis Animad. 155. et prolixe etiam Casaub. ad Athen. XIV. 2. 562. 'Malus choraules, bonus symphoniacus.' Augustin. Arist. 8. Polit. 6. tanquam rarum notat, ἐν Λακεδαίμονί τις χορηγὸς αὐτὸς αὔλησε τῷ χορῷ, erat enim id Choraulæ.

Plaudite, concives, Salaminæ ditis alumni,
Plaudite: victori nubet Priameia nostro
Hesione: clamant una, feliciter, omnes;
Congeminantque iterum, feliciter. Ille canoros
Concilians in plectra modos, his exit in aures:
Quid gentis Danaæ proavos, quid prisca stupemus
Prælia? miremur potius, quem protulit ætas,
Qua fruimur, rerum patrem, mundique patronum
Amphitryoniaden, axis quem laudat uterque;
Cujus opem sævos debellatura Gigantes
Astra petunt, geminoque armari fulmine poscunt.
Hunc non Juno ferox, non accusator iniquus,
Non labor exhausit: redolent cunabula prima
Vix ortæ virtutis opus: Nemeæus adultos
Expavit terror humeros: Erymanthus abacto
Respiravit apro: victricis victima clavæ,
Absolvit Creten taurus: dux flebat Hiberus,
Damantis quas Cacus opes absconderat antris:
Non angues Lernæ reduces, non Cerberus ingens,

116 *Cunabula primum* Ed. Basil. Spondan. et Mor.—121 *Clamantes*, vel *damnatis*, Dresem. Vide not.

NOTÆ

107 *Congeminantque iterum, feliciter*] More veterum. Juven. Sat. II. in simili re, 'dictum, feliciter.' Phædrus v. 'Feliciter, succlamant ipsi principes.' Sen. Ep. 67. 'feliciter quod agis.' Ita in re adversa, 'Vellem quæ velles.' Horapollo in nuptiis a Græcis acclamatum scribit, *ἐκκορὶ, κορὶ, κορώνην*, I. 8. Vide inibi Mercerum 186. De formula vero 'feliciter' Brisson. VIII. Muret. IX. 8. Turneb. XV. 17. Guntherus IV. 'Acclamante viro faustum feliciter omen.'

116 *Redolent cunabula prima Vix ortæ virtutis opus*] Antea I. 'Cœlestes docui mecum vagire Dracones.' Apollod. II. Plaut. in Amphit. Hyginus in Hercule, 30.

121 *Damantis quas Cacus opes absconderat antris*] 'Clamantes' legebam 'opes,' de bobus mugientibus intelligens: rectius fortasse 'Damnatis.' *Absconderat antris*] Vide VI. 870.

122 *Non angues Lernæ reduces*] *Ἀναφυομένους, παλιμβλάστους*, ut ait Apollod. lib. II. Ovid. 'Vulneribus fœcunda suis erat illa.' Item ex eadem fornace, 'Crescentemque malo domui,' IX. Met. Eodem libro, 'nec profuit hydræ Crescere per damnum.' Minutius Felix in Octavio, 'et hydram felicibus vulneribus renascentem.' Vide etiam Nazianz. Epist. 127. Ovid. d. l. centum illi capita dedit. Apollod. octo mortalia, unum *ἀθάνατον*. De *ὕδρᾳ σοφιστρίᾳ* Plato in Euthydemo.

Non Lapithæ domuere virum: vigilata draconi
Poma tulit: pestem Libycam libravit in auras;
Edocuitque hostem nocituris artibus astra,
Qui quondam geometer erat; Achelous in armis,
Nessus in effugio, nimis effugisse queruntur.
Odrysios mactavit equos, revocavit ab armis
Hippolyten, domuitque fero Stymphalidas arcu.
Nec solum tibi se tellus, sed sidera debent:
Vector eras, et vector eris: da, maxime, felix
Auspicium, lætum tribuas nubentibus omen,
Et prosit cecinisse tibi. Si jusseris, ibunt
Monstra procul, ridebit Hymen, vinoque favebit:

Iunoque

NOTÆ

124 *Pestem Libycam*] Antæum. Lucanus prolixe IV. 'Edocuit hostem astra,' quod addit, concinnum est, quia, ut Aratus auctor est, Hercules a Chirone Astronomiam didicerat. Apollod. II. ἀράμενος ἔγκασι μετέωρον θλίψας ἀπέκτεινε. Mythologia eleganti monstra illa ad affectus applicat Heraclitus, Epist. 1. ad Hermodorum.

126 *Qui quondam Geometer erat*] Ex Geometra factus Astronomus, dum matrem nequit 'extrema contingere planta,' ut ait Papinius. Syllabæ quantitati forsitan non consuluit. Sidonius tamen, 'Tractator Geometra Musicusque.' Juvenal. 'Grammaticus, Rhetor, Geometres, pictor, Aliptes.' Excusari possunt talia vel συνεκφωνήσει, de qua antea lib. hoc v. 95. vel si deducas a γέα, qua de Micyllus II. p. 211. vel denique exemplis, ὀρείχαλκος, πλειάδες, εἰάρινος, σολοικισμὸς, αἴλουρος, Φαίακες, Κιθαιρὼν, de quibus vide Joseph. Scaliger. ad Auson. I. 22. et 28. II. 21. Casaub. ad Athen. VII. 13. Frequens præterea Latinis aliter nomina terminare, quod vel ex uno, sive is Corn. Nepos, sive Æmilius Probus, apparet: ille enim Periclus, Neoclus, Proclus, Datamus, quæ Græcis Περικλῆς, Νεοκλῆς, Προκλῆς, Δατάμης. De Antæo et Hercule plura apud Philost. 2. εἰκόνων. Diod. Sic. IV. Biblioth. et Fulg. Mythol. III.

127 *Nimis effugisse queruntur*] A vivis ad mortuos, quæ maxima est fuga. Vide Ov. IX. Metam. ubi Hercules inclamans Nessum, 'non tamen effugies;' et Cointus VI. in eadem re, κείνης ἐκπροφυγόντα μάχης. Sic Lucret. V. 'vita fugienti.'

130 *Nec solum tibi se tellus, sed sidera debent*] Ovid. Epist. Deianiræ, 'se tibi pars terræ' (vel, pax) 'tibi se tota æquora debent.' Innuit autem Herculis laborem, cum Atlantis suppositius vel optio in cœlo fuit ferendo; de qua re in fine I. 530. Clem. Alex. Ἡρόδοτος δὲ τὸν Ἡρακλέα, μάντιν καὶ φυσικὸν γινόμενον, ἱστορεῖ παρὰ Ἄτλαντος τοῦ βαρβάρου τοῦ Φρυγὸς διαδέχεσθαι τοὺς τοῦ κόσμου κίονας, αἰνιττομένου τοῦ μύθου τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει διαδέχεσθαι.

131 *Vector eras, et vector eris*] Respectu cœli, cujus tibicen et destina πρὸς καιρὸν fuit, fortasse tolerandum: monstra tamen omnia quæ confecit, *Victor* legendum, clamant. Plures Herculis labores enumerat Sidon. Apollin. car. 9.

Jam tua sic Hebe pariat Saturnia cœlo,
Et nostro nova nupta duci. Plaudentia rursus
Tecta sonant, festoque favet plebs læta tumultu.
Sola tamen duro turbat convivia vultu
Hesione, spernit plausus, oditque faventes,
Nil titulis permota suis, non dote superba,
Non cultus mirata novos, sibi capta videri,
Mœsta queri, et quoties sibi plaudit regia, nomen
Reginæ captiva pavet, nec libera fidit,
Sed jussa in thalamos timide ventura coactos.
Cumque aliis modulentur aves, quæ conjuga fata
Exhilarant meliore lyra, sibi credula fingit
Noctivagas ululasse striges, bubone sinistro
Tecta premi, Stygioque satas Acheronte sorores
Funestas gessisse faces. Heu cæca futuri,
Quam sævum patris paritura nepotibus hostem!
Quinetiam oblatos calices, oblata recusat
Cymbia: nunc tacito perfundit pocula luctu,
Et lacrymas bibit ipsa suas, segnique morantes
Crescentesque cibos gustu jejuna fatigat.
Tristior interea Phrygius delabitur hospes
In portus, Salamina, tuos, ramoque verendus
Palladio celsas subit arces. Cetera nosse
Curia cunctatur, concivem sola Phrygemque

138 *Tristi* Ms. marg. *luctu* Ms. marg.—146 *Expirant* Ms. marg.

NOTÆ

140 *Nil titulis permota suis*] Reginæ et sponsæ.

147 *Noctivagas ululasse striges*] Papin. 'Nocturnæque gemunt striges et feralia bubo.'

150 *Quam sævum patris paritura nepotibus hostem*] Ajacem Telamonium, quod VI. res probat, non Teucrum, ut Apollodori verba sunt II. 111. quæ glossema redolent. Hyginus etiam fab. 89. Teucrum ex illa natum ait, Ajacem vero ex Peribæa, fab. 97.

151 *Oblata recusat Cymbia*] Pulchre ἐτυμολογεῖ magnus Cæsar Scaliger in isto vocabulo, Epist. 26. cymbium ὡς ἐπὶ κῦμα βαῖνον, a quo non abludit auctor Etymologici.

153 *Et lacrymas bibit ipsa suas*] Ita Psal. 102. τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων.

Agnoscit nova nupta virum, pudibundaque vultum
Flectit, et orantem miratur talibus illum:
  Inclyta sceptrigeri proles Jovis, et minus uno
In natum perducte gradu, reverende Pelasgis
Justitia, belloque potens, tibi supplicat omnis
Cum duce Troja suo, Telamon: miserescite cives,
Tuque prior: non tot terraque marique labores
In cassum fluxisse sinas. Post aspera multa
Huc tandem huc veni: cerno quam quærere jussus
Hesionen: cerno: non hæc commercia certe
Juno probat: victore suo captiva fruetur?
Flens hilari? famulans domino? vel barbara Græco?
Redde magis: tot vestra nurūs Europa superbas,
Tot celebres habet illa faces: melioribus ortam
Quære aliam fatis: hæc edita sidere diro
In raptus damnata fuit, facilisque vel omni
Præda venit, semperque suis rapienda minatur.
Noverat Argolicas Alcides, noverat alter
Cum Polluce error, novit cum Nestore Peleus,
Cum levis ascensu facili tibi præda daretur
Hesione, meque haud fines trusisset in istos
Infelix Priamus, si quis de gente superstes
Cognata patriæ pensaret damna ruinæ:
Hanc tibi, non Superis, animam debere fatetur,
Quam sibi servatam gaudet: sibi? sed Telamoni,

183 *Q. s. s. non g. sed T.* Mor.

NOTÆ

161 *Minus uno In natum perducte gradu*] Silius VIII. 'Sed genus admotum Superis, summumque per altos Attingebat avos cœlum.' Papin. II. Theb. 'procerum manus omnis, et alto Quis propior de rege gradus.'

176 *Noverat alter Cum Polluce error*] Id est Castor, *μετωνυμία*, propter *διδύμων*, qua faciem, qua mores, similitudinem. Virg. X. 'simillima proles Indiscreta suis, gratusque parentibus error.' Silius IV. de eadem re, 'elusit dubios error;' et Lucanus III. 606. 'Agnorunt miseri sublato errore parentes.' Plura habes apud Casperium Gevartium in Sylv. Papin. I. 2. 120. Qui alterius vero faciem exscribit, illum poëtæ *mentiri* dicunt, ut Silius II. 'fratrem mentite Lycorma:' ad quæ plura Heinsius. 'Mentiri minas' idem Silius, pro simulare XIII. Prudentius, Peristephanon X. 290. 'Lapis severa fronte mentitur minas.' Ita Tertull. I. De cultu fœminarum, 'sororem mentitus Saram.'

Dic potius, subicit Telamon, invitaque flentis
Oscula prædatur, et in hos, ait, ire lacertos
Emerui gladio. Sic interfatur, et illud
Dircæum memorat, teneo longumque tenebo.
Pulsus abit Phrygius, relegensque quod hauserat æquor,
In patrios delatus agros, iter explicat omne
Civibus: Hesiones thalamos, et nulla Pelasgos
Jura sequi, bellumque hortatur. At æger iniqua
Suspicione Paris: Ne credite, ludimur, (inquit,)
Dardanidæ! miror hilarem: sibi commodus uni.
Non sperata refert, non quod commune decorum,
Molitur speciale bonum. Male publica curat,
Qui sua pluris habet: gelidoque haud utitur ense

195 *Molitus* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

186 *Illud Dircæum memorat, teneo longumque tenebo*] Eteoclem Statii Papinii δακτυλοδεικτεῖ, cujus hæc verba ad Tydeum Polynici regni alterna jura poscentem, Theb. II. 'Quæ sors justa mihi, quæ non indebitus annis Sceptra dicavit honos, teneo longumque tenebo.' Silius quoque III. 'tenet, longumque tenebit, Tarpeias arces sanguis tuus.' Virg. 'sedet, æternumque sedebit, infelix Theseus.' Papin. Theb. VIII. 'teneo æternumque tenebo.'

191 *Æger iniqua Suspicione Paris*] Mensuram secundæ syllabæ migrasse videbitur, cui illud Martialis in mentem venerit, 'Oblinitur minimæ si qua est suspicio rimæ.' Syri, 'Ad tristem partem strenua est suspicio.' Vir optimus Henricus Smetius et Pincierus hoc versu tanquam tibicine secundam in 'suspicio' brevem probare volunt, idque nomine Cornelii Nepotis ante Christum scilicet nati errore passivo. Sed recte summus ille dictator Jul. Cæsar Scaliger, qui brevem συγκοπῆς, longam συναιρέσεως beneficio agnoscit: est enim ἀναλόγως suspicitum, suspicitio. Male itaque concludit ὁ μακαρίτης Taubmannus, ex Scaligeri sententia illam tantum produci: male etiam, immo ridicule, qui in aliis auctoribus pro 'suspicio' legunt 'suspectio.'

195 *Molitur speciale bonum*] Intus canit, σφετερίζει: nam, ut Claudianus ait, 'levius communia tangunt,' III. de Raptu Proserp. Arist. I. Œcon. 6. οὐδεὶς ἐπιμελεῖται ὁμόρους τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῶν οἰκείων. Idem Isæus: οὐδεὶς ἄλλους περὶ πλείονος ἑαυτοῦ ποιεῖται. Orat. II. 44. Isidorus Pel. IV. Epist. 67. ἐπειδὴ τὸ ἑαυτῶν εἶδον, τὸ τῶν ἄλλων παρεῖδον, quæ sequenti γνώμῃ exprimuntur. Prosper Aquitan. De Provid. 'quod speciale bonum est hominis.'

Male publica curat, Qui sua pluris habet] Λόγῳ πολίτης ἐστὶ, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ. Eurip. Vide insignite ea de re Lycurgum Orat. contra Leocratem, 161, &c. Tales Lucilius apud Nonium ἰδιώτας nominavit, sibi tantum, non plurimis utiles.

Saucia proximitas. Mihi classem ac vela parate:
Ibo, ibo: non me, pavidus quas objicit Hector,
Terruerint Syrtes, non arma adversa, vel hostes,
Non aditus in regna graves: mihi numen ab alto
Indulget, dictatque vias, spemque addit ituro.
Mira quidem, sed vera, duces, advertite, pandam.
Desertura virum flebat Pallantias ortum
Processisse diem, sed jam maturior æstus
Solverat algentes lacrymas; me dulce trahebat
Certamen nemorum, populari lustra, fugaces
Indagare feras, facilique instare molosso.
Ocyus exciti, qui casse, vel ore, vel aure,
Fraude, sono, sensu, ludentes prælia, casse
Fallunt, ore cient, vestigant aure; simulque
Invadunt saltus: me nutu numinis error
Devius in spatium seductius, in nemus altum
Egit, venarique dedit secreta Dearum.
Idæi regina sinus dignissima Phœbo
Laurus inoffenso frondosum vertice crinem
Explicat, et nemoris proscripta plebe minoris,

NOTÆ

203 *Desertura virum*] Sequitur περιβόητον illud bubulci judicium, cujus immemorem Homerum dicit Macrobius v. 17. et cum illo Meursius: cum Iliad. ω. 851. diserte id exponat. Fabulæ involucrum et interius cerebrum vide apud Meursium Comment. in Lycophr. Cassandr. 125. Fulgentium II. 2. et II. de Peleo et Thetide. Cælius Rhodig. XIX. 19. Isocrates in Encom. Helenæ θεοκρίτου, ut nominatur a Simmia Rhodio, illius meminit, et Paridis partes agit: Dio etiam Prusæus. Vide etiam Plutarchum in vita Homeri, Eurip. in Helena, Lycophronem, Clem. Alex. Protrept. 16. Hyginum fab. 92. Lucianum θεῶν κρίσει, Dialogo Panopes et Galenes, Charidemo, et convivio Lapitharum. Meminerunt etiam Herodotus, Thucydides, aliique innumeri. Judicium in Antandro factum vult Strabo, Ovidius in Ida, et Seneca initio Troadis. Describit illud ἐν παρόδῳ Silius VII. prolixe Lucianus dicto loco, et Coluthus, De raptu Helenæ; sed reptilis illius conatus nihil ad nostrum.

Flebat Pallantias] Illud propter rorem, vel pruinam, unde et *algentes* addit lacrymas: ita VI. 370. super obitu Memnonis vide Gifanium in Indice Lucret. in *flere*. Pallantias Ovid. XV. et IX. est Aurora, Pallantis soror, qui ex numero Gigantum: Hyperionis filia Hesiodo.

216 *Proscripta plebe*] Sic IV. 'proscriptoque Noto;' et V. 'Nox aperit proscripta diem.'

Sola viret, nullique suas communicat umbras:
Cetera Cyrrhæam veneratur sylva juventam,
Celsum summittens apicem, longeque reducta
Majorem temere poscentes aëra frondes
Castigat, metuitque sacris occurrere ramis.
Huc Deus, aut casus, certe gratissimus error,
Pertulit, ereptum sociis; hac lætus in umbra
Mirabar laurum vivacis lege juventæ
Nil Jove mutato passam: mirabar et Eurum
Murmure adulantem foliis, et frondibus auram
Secretum spirare suum; cum languida sensim
Fur oculi somnus invitans otia, blandum
Pectoris elusit studium, curasque fefellit.
Sic caput herboso projectum cespite fultus,
Delicias hausi Superum: nec frivola suetus
In plebem lusisse sopor, sed somnia regum
Dignatus subiit: magni mox nupta Tonantis,
Et Venus, et Pallas sese languentibus ultro

NOTÆ

222 *Gratissimus error*] In libris erat 'gravissimus.' Horat. Epist. II. 'Et demtus per vim mentis gratissimus error.'

226 *Murmure adulantem foliis*] Sic 'Zephyri motantes,' apud Virg. Eclog. v. ὑπαικάλλοντες μελίσδονται Theocrito: unde et ait ὕδατος ψιθύρισμα. Aristoph. Nub. 1008. πλάτανος πτελέᾳ ψιθυρίζῃ. Aus. 'Cumque suis loquitur tremulum coma pinea ventis.' Terentianus Maurus, 'Pinea brachia dum trepidant, Audio canticulam Zephyri.' καινῶς, ἀλλ' οὐ κενῶς. Ita Catull. et Claud. 'nutantes Platani:' 'nutant ad mutua palmæ Fœdera:' ita canes apud Lucret. 'gannitu vocis adulant.' Ovid. XIV. Metam. 'perque ferarum Agmen adulantum.' Homer. Οὐρῇσιν μακρῇσι περισσαίνοντες ἀνέσταν. Similis ventorum lene susurrantium descriptio est apud Chrys. in Acta, Hom. VI. 495. οὐ γὰρ ὄρνιθες ᾠδικοί, &c. Synesium Ep. 114. Eodem modo Catull. de fluctibus: 'ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.' Ovid. 'et in alludentibus undis.'

228 *Fur oculi somnus*] Cicero, 'Somnus perfugium laborum,' II. Divinat. Pindarus ὕπνος γλυκὺς σύγκοιτος. Pyth. Od. 9. Coluthus, νὺξ δὲ πόνων ἄμπαυμα, nox perfugium laborantium. Sil. 'Nox somni genitrix.'

232 *Somnia regum Dignatus subiit*] Vide Artemidorum Daldianum I. 3. et 7. item III. 61. apposite item Nicephorum Gregoram commentar. in Synesii librum de Insomniis 355. &c. et Rigaltium in Artemidori librum primum. Recte vero Philo De Abrahami migrat. τυφλὸς ὕπνος, ὀξυωπὸς ἐγρήγορσις, p. 530.

Ingessere oculis: quarum quæ maxima fando
Vix bene maturam visa est solvisse quietem:
Venimus in saltus Phrygios, o Dardane, veni
Magni nupta Jovis, venit Mavortia Pallas,
Venit blanda Venus: gratare en noster alumnus,
Quod dare Parca neget, timeat promittere votum,
Sidereæ libram formæ dedit ipsa Tonantis
Unica, quæ trini dispenso fœdera regni,
Cui parent undæ Neptuni, Tartara Ditis,
Astra Jovis. Non si laudor censore caduco,
Indignor, non grata minus reditura Tonanti,
Si nostro dubius hæsit mortalis in ore.
Quod longum est, mirantis erit: neu forte putetur
Mendax, quem debet famulatrix fama favorem,
Quod rarum Superis, nudos en aspice vultus:
Talis in amplexus venio Jovis. Ergo quis ausus
Pallada Gorgoneam, bellatricemque Medusam,
His conferre genis? Non sic pudor exulat omnis,
Ut populi terror, vulgi fuga, bajula lethi,
Quod terret, placuisse velit: vis dira doceri,
Diva tamen dictura fui: non hic opus ense,
Angues tolle tuos, armatos exue vultus,
Da facilem visu faciem, frontem exere, cedat
Cassis, et inclusum sine respirare cerasten:
Detege quod galea horrendum, quod parma pudendum

NOTÆ

237 *Venimus*] Junonis hæc oratio ὀγκώδης: Palladis, δεινὴ καὶ ἀνδρώδης: Veneris, γλαφυρὰ καὶ χαρίτων πλήρης: idque ex decoro personarum, qua de re post Arist. in Rhet. Demetrium, Hermogenem, multa Jul. Cæsar Scaliger, III. Poët. et alibi passim.

241 *Sidereæ libram formæ*] Ita Minutius Felix, 'libram teneas æquissimi judicii.'

249 *Nudos en aspice vultus*] Apud Lucianum, ἐν θεῶν κρίσει, omnes se exuunt: apud Nostrum Venus tantum post alloquium.

253 *Bajula lethi*] Θανατοφόρος ἢ θάνατον ἀχθοφοροῦσα, 'gerulus nunciorum' et 'fallaciam ferre,' Plaut. Pseud. Sen. Epist. 128. 'verba gestare et vitia.'

258 *Et inclusum sine respirare cerasten*] Angues ex capite Medusæ, quos adverso pectore gestabat, ut habet Ovid. in fine IV. Metam. Apoll. II. Ἀθηνᾶ δ' ἐν μέσῃ τῇ ἀσπίδι τῆς Γοργόνος τὴν κεφαλὴν ἀνέθηκε. Prud. περὶ στεφ. 275. 'Et dum Minervæ pectus hydris asperat.'

Occulit, atque aude præconia vera mereri.
Hicne nitor Chalybis, hoc aurum hostile decoris
Extorquebit opem? Nescis, sævissima, nescis:
In Chalybe horror inest, in casside fulgurat aurum:
In capulo crudescit ebur: sic docta minaces
Delicias affert, et vult placuisse Minerva.
Tune Jovem mentita patrem? qua pellice nostra
In lectos audente suos? sed matre carere
Creditur. O Superum pudor, hæcne animosa superbit
Solius meminisse viri? dicique virago
Emeruit? Certe Superos invisa fatigat,
Mortales consumit. At est Mavortia, dicunt:
Ergo mares vorat. At Pallas, sit: sed quia pallet,
Vel quia Pallanti jugulum scidit: hinc color, inde
Dextra nocens nomen alterno jure meretur.
Tuque, sed o facinus, tune, inquam, prodiga sexus,
Fœmina plus, quam jura sinunt, et mollior æquo,
Tune ergo Venus, ausa venis in præmia formæ?
An nescis cui jura petis communia? Sed quis
Credet? tot Juno similes habet: unica quondam
Et nullis æquanda fui: cum provida mundum
Dirigeret Natura suum, sine conjuge conjux
Stabat, et in florem cultu crescente severum
Stabat adhuc, cum sic mater Natura: Quid hæres,

261 *Hic aurum* ed. Basil. Spondan. et Mor.—267 *In luctus* ed. Basil. Spondan. et Mor.—276 *Sinant* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

264 *In capulo crudescit ebur*] Vide IV. 190.

267 *Sed matre carere Creditur*] Exponit in sequentibus vs. 365. Philo refert ad septenarium numerum illud de patrima virgine, Κοσμοποιΐας p. 17.

273 *Vel quia Pallanti jugulum scidit*] Ante enim Tritonia dicta. Festus tamen: 'Pallas Minerva est dicta, quod Pallantem gigantem interfecerit, vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.' Arnob. IV. 'Nam Minervam me esse genitore ex Pallante procreatam, testis est omnis poëtarum chorus, qui Palladem me nuncupat, derivato a patre cognomine.'

276 *Fœmina plus, quam jura sinunt*] Velleius II. 'otio ac mollitiis pæne ultra fœminam fluens.'

Cœli hæres? quod poscis habes: hæc sanguine juncta,
Junctior amplexu: soror est, conjux erit, una
E numero selecta tibi; una, sed unica, cujus
Nec similem memoret tellus, nec sidera norint.
Absque pari parit illa tibi. Sic fata negantem
In fratris cupidi dedit oscula: conscius ille
Optati sceptrum tribuit commune sorori.
Ergo eat et vultus nostros Erycina lacessat:
Nuptum ivi selecta Jovi: sed fallitur, isset
Diva Paphi potius: quoniam ortus nacta serenos
Concrevit spumante freto, cæsisque pudendis.
Hæc patrem factura Jovem, tibi, bellice Mavors,
Et populo pareret: hac anceps ætheris hæres
Aurea degeneri violaret regna metallo.
Quique nec indicio Phœbi, nec vindice textu
Securam potuit noctemque fidemque mereri
Lemnius, ultum iret alieni probra pudoris
Lemnius, et proprios non suspiraret amores.
Ut Phrygium sileam, quis vulgatissima nescit
Furta Deæ? sed blanda, sed alma, sed aurea nectit
Blanda dolos, alit alma malum, petit aurea donum.
Olim, nam memini, certandi sola potestas
Cum Jove nostra fuit: ubi tunc Venus, illane venit
Tertia? ubi Pallas? an quarta jussa veniret?

304 *Dolis* Mor.—307 Sic ed. Basil. *q. ut jussa v.* Spondan. et Mor. V. not. inf.

NOTÆ

285 *Una E numero selecta tibi, una, sed unica*] Egregia, sine exemplo priva, ἀγαπητή. Ita Catullus de Cæsare; 'Imperator unice.' Festus: 'Thalassium virgo unicæ pulchritudinis.' 'Sardanapalus unicæ luxuriæ.' Plaut. in Bacchid. 'unice unum plurimi pendit;' et alibi, 'uno magis unicus.' Ita Noster, v. 'ruit unicus ille, Laodamia, tuus.' Gifan. Ind. Lucret. in *sagax*. Queroli auctor: 'me reliquit solum atque unicum.'

294 *Concrevit spumante freto*] Infra 430.

296 *Et populo pareret*] Πάνδημος Ἀφροδίτη.

297 *Aurea degeneri violaret regna metallo*] Ipsa, ait, maris, non cœli progenies, hybridis et insititiis illis cœli et Deorum majestatem deterit.

302 *Quis vulgatissima nescit*] Πολυθρύλλητα καὶ καθημαξευμένα.

307 *An quarta jussa veniret*] Lego *injussa*, vel *et jussa*.

Tiresia certe steterat sub judice Juno.
Sed taceo, tu, Phryx, potior, tu disce mereri
Junonem quæ sceptra ferat, quæ commodet aurum.
Tot mundus miratur opes, tot regna Cometæ
Dispensant: quæ sceptra velis, quas elige terras,
Quicquid agas, quacumque fluat sententia nosti
Junonem placuisse Jovi: Junonie judex,
Censorem ne sperne Jovem." Sic alta profando,
Reginæ multum meminit, vultumque superbum
Vocibus ingessit, contemta fronte precantis.
Prodit in aspectum Pallas, fandique secundas
Nacta vices, propriæ fidens et conscia causæ,
Irriguo sacras haurit de pectore voces:
"Magna parens Superum, nec enim nego, magna Tonantis
Nupta, nec invideo, meritum, Phryx inclyte, nostrum,
Si quod erat, carpit. Testor freta, testor Olympum,

314 *Justissime* Ms. marg. et Mor.

NOTÆ

308 *Tiresia certe steterat sub judice Juno*] Judex inter Jovem et Junonem datus de eleganti scilicet problemate: *πότερον τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἄνδρας ἥδεσθαι μᾶλλον ἐν ταῖς συνουσίαις συμβαίνῃ*. Sententiam Tiresiæ habes apud Apollodorum III. Ovid. III. Metam. Hyginum fab. 75. Fulgent. in Tiresia 137. propter quam excæcatum ferunt a Junone. Callimachus tamen hymno in lavacrum Palladis, et Propert. Eleg. IV. 10. a Pallade factum volunt. 'Steterat sub judice' hic est experiri, disceptare: alias stare victores, penes quos lis data est, dicuntur; Horatius, 'recto stet fabula talo:' opponiturque illi 'excidit,' vel quod Juvenalis de Papinio, 'fregit subsellia versu,' ut quidem exponit Scaliger in Ausonianis lectionibus: Casaubonus enim, ad Athenæum, illud de fractis subselliis ad plausum et *συγκροτοῦντας* recte transfert. Quia vero Juno causa ceciderat, ideo ait: 'Sed taceo, tu, Phryx, potior.'

311 *Tot regna Cometæ Dispensant*] Lucanus I. 'et terris mutantem regna Cometen.' Papin. I. 'mutant quæ sceptra Cometæ.' Vide Marcellum Donatum in Suetonii Claudium cap. ultimo.

317 *Contemta fronte precantis*] Diocles Carystius eleganter apud Senecam cont. v. 34. *ἄπιστος ἡ ὑπεροψία πρὸς τὸ ἄρεσκον εἶδος*. Lucan. X. 'vultus adest precibus:' id negligit Juno: nam reginæ multum meminit; non autem illius, quod est apud Rhetoras, *τὸν ἀκροατὴν εὔνουν ποιεῖσθαι*. Arist. III. Rhet. 14. An, quod idem ait: *ὁ πλοῦτος ἀνοήτου εὐδαίμονος ἦθους ἐστί*; 'stultitiam patiuntur opes,' Horat. qua de re, in magnis Moralibus, Arist. II. 28.

Testor humum, non armatas in prælia linguæ.
Credideram venisse Deas: hac parte loquacem
Erubeo sexum, minus hic quam fœmina possum.
Martem alium didici: victoria fœda, ubi victus
Plus laudis victore feret, nostrisque triumphis
Hic haud notus honos. Sed quo regina decoro
Effatu tendit? Dea sit cedo, immo Dearum
Maxima: non dextræ sortiri sceptra potentis,
Partirive Jovem certatim venimus: illa,
Illa habeat, quæ se ostentat, nos gloria saltem,
Cum titulis opus est, ornat minor: et quia cogor
In laudes ire, haud omni sine dote Minerva,
Si gena, si generis auctor, si denique mores
Quærendi, in curis regnat pudor: a Jove sanguis:
Censori facies oculo patet: hæccine forma,
Hoc genus, hic mentis cultus? Si conjuga Divæ
Gaudia, nuptarum dotes, et pignora jactant;

NOTÆ

325 *Hac parte loquacem Erubeo sexum*] Sic lib. VI. de Pentasile: ‘at virgo loquacem Tarda sequi sexum.’ Garrulitas enim est ‘supellex muliebris.’ Plaut. Pœnulo: ‘En monstrum mulieris, tantula tanta verba funditat.’

326 *Minus hic quam fœmina possum*] Sic antea: ‘fœmina plus quam jura sinunt.’

327 *Victoria fœda, ubi victus Plus laudis victore feret*] Optima γνώμη in conviciorum et calumniæ strepitum, sumta a Demosthene, qui, ut est apud Stobæum serm. 71. λοιδορουμένου τινὸς αὐτὸν, Οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν, εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ νικώμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων. Philo eandem sententiam recitat De agricult. 158. Plut. Nazianzenus apposite, κρεῖττον ἡττᾶσθαι καλῶς, ἢ νικᾷν ἐπισφαλῶς καὶ ἀθέσμως, Orat. I. 41. Plutarch. in lib. de hostium auxilio: ἡ σιγὴ πανταχοῦ μὲν ὑπεύθυνον, ἐν δὲ λοιδορίαις σεμνὸν, &c. Vide Stob. 92. ubi ista Philemonis habes auro contra: Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον Ἔστ', ἢ δυνάσθαι λοιδορούμενον φέρειν· Καὶ γὰρ ὁ λοιδορῶν, ἂν ὁ λοιδορούμενος Μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν. Immo κακῶς ἀκούειν κρεῖττον, ἢ λέγειν κακῶς. Insignis super hac re est Justini Martyris sententia in epistola ad Zenam et Serenam 2. πρὸς τὸν κεκραγότα σιωπητέον, &c. quæ pluscula Chesippus quilibet ταχύπλουτος Σαλμονεὺς ἐκ βύρσης, et Daphitas si attenderet, nunquam foret Stratonis ille coculus, qui de se apud Athenæum, ἐξῆν δ' βούλει τῷ μαγείρῳ αὐτῷ λέγειν. IX. p. 38. Sed bene habet, ἔστι θέμις, καὶ γλῶσσαν ἀναιδέα τίνεται ἄτη, ut ait Cointus Smyrnæus de Thersite I. 750. ἀχαλίνων στομάτων τὸ τέλος δυστυχία. Vide insignite egregia de Calumniarum fructu apud Chrys. Hom. 14. in Acta Apost. 553. et Hom. 39. p. 716. v. 319.

Virginitas me sola juvat, nil passa pudendum,
Non læsura toros, non deprensura maritos.
Macte, Paris, mea bella viri, mea pensa puellæ,
Et mea laurigeri meditantur carmina vates:
Sic populis utrisque fruor, sic grata per omnes.
Sed quid ego hæc? quid ad hæc subnectere plura laborem?
Moribus indignum, fateor, studiisque pudicis,
Ostentare suum: propriæ nam venditor artis
Detitulat titulos, quos ingerit, at quia præsens
Viribus et vitiis armatur causa, Minervam
Accipe plus tacite meritam, quam voce secutam.
Cum vetus efflueret in regnum mobile mundus,
Terrarumque notas ultrix detergeret unda,
Emersit cum sole fides, mox cetera dudum
Nacta fugam virtus terris offensa profanis

NOTÆ

347 *Moribus indignum, fateor, studiisque pudicis, Ostentare suum: propriæ nam venditor artis Detitulat titulos, quos ingerit*] 'Suum' hic est *ἴδιον, τὰ περὶ αὑτοῦ.* 'Detitulat,' ut I. 'depotuit,' 281. ubi plura de hac *συνθέσει.* Gaudet hic poëta *καινολεξίᾳ* quadam; potuisset enim levi versura: 'imminuit,' 'infuscat,' vel, ut ipse infra, 'Virginis elidit titulum.' Tertullian. contra Judæos IX. 100. 'Magos quoque Samaritanorum appellatione titulavit:' et Judicio Domini: 'et vernis roseas titulabit floribus auras.' *Γνώμη* sumta est ex passivo illo: 'laus in suo cujusque ore sordescit.' Salomon Proverb. 27. *ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα· ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη.* Plut. eleganter in libro de sui laude: *αὑτῷ μὲν γὰρ ὁ παρ' ἄλλων ἔπαινος ἥδιστος ἀκουσμάτων ἐστὶν, ἑτέροις δὲ ὁ περὶ αὑτοῦ λυπηρότατον.* Geminum est illud Themistii Euphradæ, *οὐδὲν οὕτω φορτικὸν ἄκουσμα, ὡς ὁ καθ' αὑτοῦ ἔπαινος.* Orat. *περὶ φιλοστοργίας.* Id cogitans Æschines dicebat virorum etiam clarissimorum laudes esse molestas, multo magis Demosthenis, *ὅταν δὲ,* addit, *ἄνθρωπος αἰσχύνη τῆς πόλεως γεγονὼς ἑαυτὸν ἐγκωμιάζει, τίς ἂν τοιαῦτα καρτερήσειεν ἀκούων;* Demosthenes id animadvertens obliquat exordio aureæ illius de Corona orationis: *φύσει πᾶσιν ὑπάρχει τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι.* Eadem est Chrysostomi *χρεία* in II. ad Corinth. Hom. 22. p. 894. *οὐδὲν οὕτως προΐσταται τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκροατῶν, ὡς τὸ ἑαυτόν τινα ἐγκωμιάζειν.* Eadem habes p. 896. eadem Homil. Synes. De dono Astrol. *κηρύττειν ἑαυτὸν καὶ πάντα ποιεῖν ὑπερ ἐπιδείξεως, οὐ σοφίας, ἀλλὰ σοφιστείας ἐστὶν,* p. 307. Nilus etiam bene: *φεῦγε τοὺς ἐπαίνους, αἰσχύνου δὲ τοὺς ψόγους,* paræn. 27. Vide etiam Plinium Epist. I. 8. et Plutarchum in Cicerone.

352 *Cum vetus efflueret in regnum mobile mundus*] Regnum mobile propter *κατακλυσμόν.* Vide I. 406.

355 *Nacta fugam virtus*] Ovid. 'Ultima Cœlestum terras Astræa reliquit.' Ita Chrysostomus in Matthæ-

Jam mundo meliore redit, prudentia nunquam
Velox, indulgens pietas, patientia victrix,
Strenua simplicitas, hilaris pudor, ardor agendi
Sobrius, et nullo nutans constantia casu,
Non vaga pax aderat, rerum Concordia custos,
Justitiæ rectique tenor, sine judice stabant
Visuræ populos et Deucaliona sorores,
Poscebantque ducem: nec enim secura meandi
Copia, nec prorsus Furiis in Tartara pulsis
Cessavere metus: tandem genitura Minervam
Contremuit frons celsa Jovis, totusque rotatu
Intonuit majore polus, nec gratior unquam
Lux Superis: hoc patre fluens, hoc edita partu,
Divum pandit iter, diras et monstra relegat
Virtutum custos, virtutum prævia Pallas.
Hæc illa est, quam Juno notat, quam, Dardane, cernis,
Marte Minerva potens, hæc cujus dextra minacem
Exhausit Phlegram: vidi, dicamne? sed omnes
Novimus, Enceladi consumsit flamma Cyclopes:
Centimanus pharetras centum, Niobesque sagittas
Sprevit, anhelanti jam major Marte Typhoëus
Cœlum poscebat: ubi tunc Mavortia Juno?

NOTÆ

um Hom. x. p. 97. ἀπελήλαται καὶ ἐκβέβληται, καὶ τὴν γῆν ἀφεῖσα τὸν οὐρανὸν ἀπεδήμησεν: de Pace loquitur. Fugam illam Virtutis prolixe Aratus describit 206.

365 *Genitura Minervam Contremuit frons celsa Jovis*] Apollod. Rhod. iv. Argonaut. Callimachus hymno in lavacrum Palladis, Pindarus insignite, Olym. 7. Ἁνίχ' Ἁφαίστου τέχναισι, Χαλκελάτῳ πελέκει, Πατέρος Ἀθαναία κορυφὰν κατ' ἄκραν Ἀνορούσαισ' ἀλάλαξεν ὑπερμάκει βοᾷ. Οὐρανὸς δ' ἔφριξέ νιν καὶ Γαῖα μάτηρ. Securis itaque obstetrix fuit, et, quod addit, Jupiter Rhodiis aurum pluit. Vide Apollodorum i. 8. qui absorpta Thetide, Prometheo, vel Vulcano, caput percutiente, Palladem juxta Tritonem amnem armatam exsiluisse scribit. Philo περὶ κοσμου. commentum de Minerva ad numerum septenarium transfert, p. 17. Item Chalcidius Comment. in Timæum Platonis p. 111.

374 *Enceladi consumsit flamma Cyclopes*] Vide Apollodorum i. et illa quæ sequuntur de Typhoëo, qui manuum τὴν μὲν ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἐκτεινομένην, τὴν δὲ ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς jactabat: dicuntur inibi ἑκατόνχειρες Cœli filii, et ἑκατόνχειρες simpliciter, Nazianzeno, iv. 121.

Juvisset numero, saltem, propiorque stetisset
Pro sceptris armata suis! jam pæne supernos
Persephone thalamos, Ditem complexa tenebat:
Cum tandem exsiliens trepidis Saturnia stratis
Exclamat: Pallas, Pallas, proh fata! moraris?
Pellimur. Accessi, sensit valuisse Medusam,
Gorgoneamque Deam, sensit quod fulgurat aurum
Plus splendore potens, cum cœlum, sceptra, Penates
Reddidimus trepidæ. Sit nunc ingrata, sit hostis:
Nostrum est quod regnat, nostrum quod cum Jove somno
Securo fruitur. At curam imbellis Olympi
Cum subii, tunc Diva fui, tunc dicta virago.
Vos, Superi, testor, quantis sudaverit ausis
Hoc caput, hoc pectus nostrum, (ac ostendit utrumque,
Cœlum suspiciens,) pudor hic, hic cassidis horror,
Et parmæ quam Juno notat: genuitne cerastas
Jupiter? advertat cujus convicia tractat
Diva memor, parcatque suis: parit illa potentem
Vulcanum, pariatque velim: non quod pede molli
Militat, invideo, nectitve quod arte catenas.
Sic fatur, Veneremque obliquo figit ocello,
Atque iterat: Res o vatum dignissima visu,

377 *Nunc* ed. Basil. *tunc* Spondan. et Mor.—390 *Vos Superos* Spondan. et Mor. *Vos Superi* ed. Basil.

NOTÆ

384 *Sensit quod fulgurat aurum*] Refer ad Junonis illa, supra 358. 363.

391 *Hoc caput, hoc pectus nostrum, (ac ostendit utrumque*] Imitatio est Ovid. Metam. XIII. 'Aspicite en! vestemque manu deduxit.' Sic Virg. in Ciri: 'Aut ferro hoc: aperit ferrum quod veste latebat.'

396 *Pede molli Militat, invideo*] Εὐφημισμὸς et ὑπόνοια elegans in his et sequentibus. Sic apud Homerum Juno illum appellat κυλλοποδίωνα; vide et apud Cicer. II. de Nat. Deor. illius picturam, de qua Victorius Variarum XXIX. 20. Vide μυθολογικὰ apud Camerarium, problem. VII. 22. et Plutarch. De facie Lunæ: qui Vulcanum ideo claudum ait, quod πῦρ ξύλου χωρὶς, ὥσπερ χωλοὶ βακτηρίας οὐ πρόεισι, p. 932. Talis autem εὐφημισμὸς est in illis, quæ magnus ille Scaliger in Cerrato emendat, cum 'partes tacitas' mavult, quam pudendas. VI. Poët. cum ipse 'cunas cruentas' ponit, pro μεμιανθεμέναις.

En generat voces, evolvit nomina, nugas
Pieridum, et nostras dignatur noscere frondes:
Sed male vel didicit, meminit vel mollius æquo,
Vera voce fluit a polleo Pallas, et alti
Splendorem meriti vix gloria nominis æquat.
Macte, Paris, quid enim numerandis improba veris
Effluo, et in titulos suspiro prodiga? læsi
Forte Deos, exempla sequor, veniamque coactus
Error habet, nosti Junonem indigna locutam.
Sed taceo, promsi (fateor doleoque) superba,
Vera tamen, sed molle decus, formæque triumphum
Non hac mente peto, viles ut solvar in usus,
Vulgaresque jocos: hac fronte, hoc oris honore
Venatrix hominum vernet Venus. O fuga morum,
Diis utinam libranda forem: nunc Cypris in omnes
Bella ciet, victrixque placet, mundumque superbit
Imperiis cessisse suis: heu rara securis

411 *Solvat* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

402 *Meminit vel mollius æquo*] *Μνημονικὸν ἁμάρτημα.*

403 *Vera voce fluit a polleo Pallas*] Nimis Grammaticum, nisi ad orationem Junonis referas. Etyma quatuor enumerat auctor Etymologici: quorum tria etiam Tzetzes ad Hesiodum: aliud habes apud Hesychium: aliud Clem. Alex. Orat. ad gentes, 9. *Ἀθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορεύθη.* Plato etiam in Cratylo *ἀπὸ τοῦ πάλλειν.* Vide etiam Phornutum, titulo *Minerva*, p. 160. qui illam 'intellectum Jovis' appellat, ut Papinius, 'magni decus ingeniumque parentis,' II. Theb. Vide etiam Apollod. I. 15. *Minerva* unde dicatur, habes apud Festum, et qui inde sumsit, Meursium Critic. II. 5. 117.

407 *Veniamque coactus Error habet*] Arist. Ethic. III. 1. *ἡ ἄγνοια ἡ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ πρᾶξις, ἐν τούτοις ἔλεος καὶ συγγνώμη.* Eadem Philo in fine libri de migrat. Abrahami p. 331.

416 *Heu rara securis Aurea*] Quid hic 'securis aurea?' an de imperio? ut Propert. 'Brutique secures:' nihil minus. An vero de aurea securi, quam Mercurius rustico pro ferrea obtulit, ut est in fabula Æsopi apud Planudem 44. quo Acron refert illud Horatii Sat. I. 7. 'fertur quo rara securis.' Ita de simplicitate intelligendum foret, cum sequatur, 'ramus amor morum,' sed non videtur. De victimis mactandis in honorem Deorum intelligo: ita III. 216. 'et larga cumulat promissa securi,' quam et 'secespitam' nominabant. Nisi forte ad Saturni falcem referendum, qua Cœli *παιδογόνα* demessuit. De securi in judicium vocata, vide Pausaniam in Atticis p. 22. et 27.

Aurea, rarus amor morum ! quippe ardua frangit,
Virus dulce, piæ Syrtes, amentia supplex,
Molle malum, morbus hilaris : sic vindicat orbem
Exitium venale Venus, sic exit in omnes
Teligerum complexa suum : exemplumque datura,
Vulcano Martique parit. Moderantior olim
Mortali contenta jugo, non astra coëgit
In numen laqueumque suum : non fulmine blando
Fulminis auctorem fregit : non Cynthius ignes
Majores miratus erat : non cura tridentis
In mediis fervebat aquis : sed nomine vero
Bacchus liber erat. Pudet, Ægæonis alumna,
Sera ultrix Superos vexat, cœlumque reposcit
Cum patrio projecta gelu, cumque exule mentu :

424 *Numerum* Ms. marg. et ed. Mor.—430 *Mente* Mor. V. not. inf.

NOTÆ

418 *Virus dulce, &c.*] Ὀξύμωρα. Vide IV. 221.

426 *Non cura tridentis*] Neptunus, qui Silio XV. 'tridentipotens :' ille ex Venere Erycis pater est, ut Sol Electryonis, quæ hic arrodit Pallas.

427 *Sed nomine vero Bacchus liber erat*] Liber enim dictus.

428 *Pudet Ægæonis alumna*] Venus ἀπόσπορός ἐστι θαλάσσης, ut Musæus loquitur: hinc I. Nostri, 'Tritonis' alumna, et 'Ægæonis :' ponit enim utrumque nomen pro mari, ut postea, 'Cum Jove, cum Tritone fuit, cum dite Dione.' Sic 'Ægæon' pro mari apud Lycophronem: Αἰγαιῶνος ἀγυίτην πάγον. Ovidio est Deus marinus, ut et Papin. V. Theb. 'Diis pelagi, ventisque, et Cycladas Ægæoni Amplexo :' ille II. Metam. 'balænarumque prementem Ægæona suis immania terga lacertis.' Ægæon etiam est Briareus. Hom. Il. A. ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίων'. Ita Papin. Achill. I. 'duros laxantem Ægæona nodos.' De illo vide plura apud Turneb. Advers. XIX. 2. De hoc, Apollod. I. De tempore syllabæ penultimæ vide Hartungum II. Thes. Crit. c. 8. p. 736.

430 *Cum patrio projecta gelu, cumque exule mentu*] Ita in omnibus editionibus : legendum autem verbo nupto, *mentula*: quod satis arguunt illa : 'Erubeo ulteriora loqui :' unde etiam syllaba coaluit cum sequenti. Eandem rem Juno tetigit supra : 'quoniam ortus nacta serenos Concrevit spumante salo, cæsisque pudendis. Sed taceo.' Venerem mari esse oriundam, cum αἰδοῖα Cœli Saturnia desecuit falx, ut Ausonius ait, nimis notum ex Hesiodi Theogonia, Apollodoro I. 2. Arnobio IV. Macrobio Saturnal. I. 8. et 12. et Poëtis omnibus. Eandem e mari emergentem habes apud Pausaniam, in Corinthiacis, Heliacis prioribus, et apud Plin. XXXV. 10. Anthol. Græcor. Epigrammat. IV. Involucrum fabulæ est apud Varron. IV. de causis ling. Lat. Fulgentium II. 135. Clem. Alex. Pædag. I. 6. ex Diogenis Apolloniatæ sententia : item apud Arist. de Ge-

Erubeo ulteriora loqui: me strenua certe
Omnipotensque Venus tentabat flectere; cessit;
Sensi etenim, mecumque utinam deprenderet orbis,
Cum fallax et blanda venit. Nihil hoste polito
Sævius: omnifico vultu mentita favorem
Amplexum in luctus solvit, defœderat urbes,
Arces frangit, et in subitum rapit omnia Martem:
Cum ventum in cædes, cedit: cum prælia fervent,
Frigescit: tunc arma juvant, tunc Pallas in usu,
Et Venus in probris. Commercia turpia, molles
Exacuit, duros emasculat, et rapit orbem
In prædam, cui præda venit: sic mutuus error
Invenit alterni solatia digna pudoris.
Non cogo in certos numerosum Protea vultus,
Non Venerem semper variam, moresque pererro
Implicitos; satis est aliquo si cognita ~~casu~~ nutu
Non trahat incautum prorsus: sed voce monentis,
Exemplum cui mundus erit, quis dicat egere?

436. 437. Sic ed. Basil. sed *A. i. l. s. Marte omnia miscens. Quum ventum, &c.* Spondan. et Mor.

NOTÆ

nerat. Animal. II. 2. Hinc vulgo *ἀφρογένεια* dicta. Didymus vero dictam putavit *Ἀφροδίτην παρὰ τὸ ἁβρὸν τῆς διαίτης*, ut habet auctor Etymologici magni. Plato, in Cratylo, etymo Hesiodi adversari nefas putat: quod Hesiodi tamen Scholiastes cum Euripide insuper habuit: qua de re etiam apud Aristot. II. Rhet. 23. *καὶ τοὔνομα ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεά. τὰ μωρὰ γὰρ πάντ' ἐστι Ἀφροδίτη θεοῖς.* Euripid. in Troadibus ita *μυθολογεῖ*: etiam Heraclides ad Homerum, cur Diomedes hortatu Palladis vulneret Venerem.

Cumque exule mentu] Sic VI. 'exule bello:' item 'extorres artus.' Ita Synesius in hymno quinto, *φύξηλις γαίας μόχθων*: cui opponitur Nonno toties usurpatum *ξυνών*. Prudent. in Hamartig. 'fugit exul Sanguinis et carnis penetralia.' 'Avis exul hyemis,' Laberius, 'Altorumque exul nemorum,' inde de fera II. in Ruf. Claudianus. 'Exul spei,' Hegesippus. Tertullian. de Baptism. III. 5. 'viduis aquis sibi mentiuntur, a quibus scilicet Spiritus Sanctus gratia exulat.' Ita 'viduus soli,' Silius II. 'viduus pharetra,' Horat. Isidorus, *ἀληθείας χηρεύειν*, II. 213.

431 *Me strenua certe, &c.*] Vide ea de re Dialogum Luciani, et Homerum in hymno Palladis.

434 *Nihil hoste polito Sævius*] Hostis politus, *ὀξύμωρον*, qui familiariter amicitias exercet, ut Cicero loquitur, *λυκοφιλίαν*. Proverb. 27. *ἀξιοπιστότερά ἐστι τραύματα φίλου ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ.*

439 *Tunc Pallas in usu, Et Venus in probris*] Ita Terent. in Phormione: 'sin patefit, in probro siem.'

Maxime Priamidum, nostra est si gloria quicquid
Mars audet, quod Clio docet, quod certat Arachne,
Si tibi mixta manus, et partitura Minervam,
Si tutoris egent arces, et in arce triumphat
Palladium, formæ titulum si virgo meretur,
Annue, et Iliacum judex ne despice fatum.
Desierat, vultuque animum vocemque secuto
In gyrum flectens aciem sedet: emicat axe
Idalio provecta Venus, tandemque profatur
Mœsta parum, sed blanda oculis, et fronte serena:
Heu quibus exilium populis positura relinquar,
Libera Saturni proles? Cui grata, vel æqua,
Si Superis invisa vagor, si transfuga cœli
Fata sequor? Vos o spirat quibus orbe secundo
Indefessa fides, quos non livescere certum est,
Si pia, si facilis, si nulli dura Dione,
Pendite quis causam casus premat, unde tumultus,
Unde minæ: cum prima meos lux extulit ortus,
Fovi hominem duros tenere solata labores,
Et casus miserata graves: sic publica grati
Templa mihi struxere viri: sic thura merebar.
Hinc iræ, hinc odii causæ. Miserescite saltem
Vos quibus exul agor; cœli rea deprecor orbem,
Quem colui, vestram populi defendite civem.
Flos juvenum, spes nostra, Paris, non vexo locutas
Non incuso Deas: quis enim vel carpere possit,

NOTÆ

451 *Si tibi mixta manus, et partitura Minervam*] Consilii et auxilii promam se promittit: 'partiri curas et rerum arcana solebat,' ut Papin. loquitur.

454 *Iliacum judex ne despice fatum*] Palladium, quo salvo, urbs salva. Vide Apollod. III. 180.

459 *Heu quibus exilium populis positura relinquar*] Ita Æschines Demostheni ista assuit: *περιγράψατέ με ἐκ τῆς πολιτείας, οὐκ ἔστιν ὅπῃ ἀναπτήσομαι.* Orat. contra Coronam, vel Ctesiphontem.

462 *Spirat quibus orbe secundo Indefessa fides*] Ἔφεσιν a Diis ad hominum judicium adornat, cum a Junone et Pallade quasi cœlo excludatur: quo spectant illa, 'si transfuga cœli Fata sequor:' 'cœli rea deprecor orbem.'

463 *Quos non livescere certum est*] Livescunt certe homines, sed Diis sua non invident: nam, ut Aristoteles ait Rhet. II. 19. *φθονήσουσι οἷς εἰσὶν ὅμοιοι ἢ φαίνονται*: et paulo post, *οὐδ' ὧν πολὺ οἴονται παρ' αὐτοῖς ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις λείπεσθαι.*

Vel sacros æquare modos? at si qua fatendi
Libertas veri, nosti, puer inclyte, nosti,
Quæ rerum series, steterit quo cardine causa,
Quam bene rem sermo digesserit: indice vultu,
Eloquio frontis, oculo censore, secanda
Lis erat: unde igitur armata licentia fandi
Infremuit, si dura minus reverensque pudoris,
Et Jove progenita, et virgo Tritonia credi
Posset? At emeruit Musarum maxima dici,
Non nego, fingit enim, nullique hac parte secunda
Falsigraphos commenta docet: docet auribus uti
Mollibus, et cæcos per frivola ducere sensus.
Cumque per ambages nugis pomposa venustis
Phyllidas, Hysiphilas, et prælia nostra retractet,
Lucratur sacram venalis fabula laurum.
At si militiam fingendi fœda facultas
Hanc habitura fuit, saltem discrimen habendum
In quam, quid, quare; nec enim si nata cerebro

NOTÆ

479 *Oculo censore, secanda Lis erat*] In rem præsentem ait veniendum; ut enim Pindarus, *εὐώνυμον ἐς δίκην τρία ἔπεα διαρκέσει*. *Litem secare* est honorarii arbitri, quod Ciceroni in libro de Fato est, *medium ferire*, ut quidem Victorius legit I. 18. ut et Græci *μέσον τέμνειν*: ita apud Athenæum XIV. *τὴν μέσαν νέων*: vide Erasm. 'medium secare.' Jul. Cæsar Scaliger in farragine poëmatum: 'Dicebant veteres, medium secat: iste sed harpax Extremum, medium, principiumque secat.' Plutarch. I. Sympos. *ἐγὼ διαιτητὴς ᾑρημένος, οὐ κριτὴς, βαδιοῦμαι διὰ μέσου*. Horat. 'ridiculum acri Fortius et melius magnas plerumque secat res.' Virg. 'quam quisque secat spem.' Lucret. III. 'Si subito medium celeri præciderit ictu Vis aliqua.'

485 *Falsigraphos commenta docet*] Poëtas quibus maxima de nihilo nascitur historia: 'quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum.' Manilius. 'Υλομανεῖ· τὸ μυθῶδες, ait Isid. Pelus. II. 278. Οὐκ ὁσίως ψευδηγόρευσεν. Oppianus. Qua de re illustris in utramque partem apud Pindarum locus Nem. Od. VII. 281. *Falsigraphus* formavit, ut Attius, Plautus, Ausonius, *falsidicus*: ut antiquus poëta 'Legicrepi tundunt, latrant fora.' Vide Catalecta Scaligeri p. 332.

Docet auribus uti Mollibus, et cæcos per frivola ducere sensus] Illi ut plurimum Veneris sunt satellites, *ἐξ ὀνομάτων*, ut Æschines dicebat, *συγκείμενοι*, contra Ctesiphont. qui *καταγλωττίζουσι τὸ λόγιον*, et, ut Pindarus Olymp. Od. I. *βροτῶν φρένας Ὑπὲρ τὸν ἀληθῆ λόγον Δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις Ἐξαπατῶντι μῦθοι*: quo spectant sequentia *Phyllidas, Hisiphylas*, ut mavult Casaubonus legere in Persio, unde hæc sumta.

492 *In quam, quid, quare*] Vide I. 145. VI. 33.

Nostri plena Jovis, gelidæ nil improba fando
Virginis elidit titulum doctissima virgo.
Illa virum titulos raptis mendicet ab armis;
Sit sese contenta Venus, tumide illa minetur;
Nos humiles facilesque pati: rorantia tabo
Signa ferat victrix; nostri sine cæde triumphi.
An quia naturæ non obluctata, fatigor?
Anchisæ si blanda fui, sexumne refelli?
Si peperi, cui facta nocens? meus astra Cupido,
Æneas Phrygiam vester colit: hæccine culpa?
Hoc Venus exitium Superis molitur et orbi?
His homines, his dono deos: ergo innuba Pallas
Sic meritæ mores Veneris notet? illane grata,
Grata viris, quos Marte vorat? placanda puellis
Quarum fastidit sexum? Diis digna serenis,
Quos resides timidosque vocat? sic exit in omnes,
Sic telis placitura suis, sic omnibus æqua!
At virgo est; negat Aglauros, negat anguis opertus:

508 *Residos* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

493 *Gelidæ nil improba fando Virginis elidit titulum*] Verba nupta, ait quæ vs. 459. *περὶ παιδογόνων* proferebat Pallas, illam devirginant, ut Apuleius, vel depudicant, ut Laberius apud Agel. XVII. 7. 'Gelidam virginem' nominat, quod amore non incalescat; *ἀειπάρθενος* scilicet, et *γάμων ἀδίδακτος ἐοῦσα*. 'Elidere titulum,' ut Cicer. 3. Tuscul. 'elidere ægritudines.' Quid proprie 'elidere' vide Junium in Apologet. Tertul. 23.

499 *An quia naturæ non obluctata, fatigor*] Rea peragor, quia non *fugio a sexu?* ut Juven. loquitur. Est autem verbum *fatigor* multæ significationis: sæpissime Nostro est *κακοποιοῦμαι, καταπονοῦμαι*, ut supra, 'Superos invisa fatigat,' IV. 'ut non sensura fatigant Membra,' lib. VI. 'mille licet mortes hinc inde fatigent:' 'duplicique fatigat Morte animam.' 'Phrygios umbone fatigans.' Sic Virg. Æn. IV. 'Corripit e stratis corpus sociosque fatigat:' excitat: III. 'Martemque fatigant,' IX. 'Sylvas,' 'terga fatigare;' 'curasque fatigat,' Papin. V. Sylv. Propert. 'sat tibi sint noctes, quas de me, Paule, fatiges,' IV. Silius V. 'tertia bella fatigat.' XIII. 'campos fatigare:' 'quos spes grata fatiget,' XVI. Tacit. XV. 'dextram osculis fatigare.' Trebel. Pollio: 'res secundæ sapientum mentes fatigant.' Sidonio Apollinari 'fatigare' est cavillis et locis incessere, III. Epist. 13. 'si fatiget in contumelias;' 'si fatigetur in furias.' Vide Wolberium ad Epist. 8.

510 *At virgo est; negat Aglauros*] Fabulam exponit Ovid. Metam. II. Hyginus Fab. 166. Fulgentius, tit. de Vulcano et Minerva, p. 139. Apollodorus III. p. 195. Pausanias in Atticis, nullo tamen, quod mendacii *ἐξαίρε-*

At taceo. At facie pollet: consulta reclamat
Unda, tumorque genæ: gladiis at strenua sumtis;
Non proprium quod fingat habet: mentita potestas
Læta brevi, probrosa diu: post pauca serena,
Spuria perpetuo sordescit gloria luctu.
Quondam certa fides, bella imperiosa Deorum
Non una confecta manu, laurusque per omnes
Dicta dari: at victrix Perseæ Gorgonis umbra
Extorsit titulos, palmamque imbellis Olympi.
Sic de se meminit Pallas, sic credere oportet:
Crede, Paris, res digna fide, tradendaque fastis,
Plus Jove, plus Phœbo potuit, plus fœmina Marte:

NOTÆ

τον, consensu. Venus, ut verbo rem signem, Minervam negat virginem, quia Erichthonium Aglauri fidei commisit, quem ex Vulcano natum volunt, qui, ut ait Apoll. *ἀπεσπέρμηνεν εἰς τὸ σκέλος τῆς θεᾶς.* Nazianz. Orat. II. in Julian. 128. *Ἀθηνᾶ παρθένος ἐστὶ, καὶ τίκτει δράκοντα.*

Negat anguis opertus] Hæc vel ad Erichthonium cistæ inclusum referenda: quo faciunt verba Apollodori, *θεῶνται τῷ βρέφει παρασπειράμενον δράκοντα*: vel ad Æsculapium, quod ad verba auctoris propius accedit; atque ita 'anguis opertus' erit Æsculapius, quamvis non nesciam, Draconem tutelam vel famulum Æsculapii rectius dici. Serenus de illo: 'Qui quondam placida tectus sub pelle Draconis.' De eodem Sext. Aurel. Victor: 'se in Ogulnii tabernaculo conspiravit.' Palladis vero et Æsculapii filia dicitur Ὑγίεια, quod solus, quantum scio, Pausanias scribit in Atticis: *τοῦ δὲ Διϊτρεφοῦς πλησίον . . . θεῶν ἀγάλματα ἐστιν. Ὑγιείας τε, ἣν Ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι λέγουσι, καὶ Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν καὶ ταύτης Ὑγιείας*: deinde etiam apud eundem in quarta parte Aræ Amphiaraj tribuitur Veneri Panaceæ locus; item Jasoni Hygiæ, et Minervæ Pæoniæ: cujus rei Mythologiam habes apud eundem in Achaicis 230. et disceptationem Pausaniæ cum quodam Sidonio. Vide et Plinium XXXV. 11. ubi Iaso et Ægle filiæ nominantur Æsculapii: Dalecampius ista de Iaso ad Iasonem Chironis alumnum manifesto errore transfert. Quamvis autem Theocrito, Luciano, Homero, aliisque, Diana, Musæ, et Minerva, *ἀειπαρθένοι*, alii filios tamen et filias illis assignant: de Diana, si eadem est cum Luna et Ilithya, *λυσιζώνῃ* res clara: de Musis est apud Pausaniam in Bœoticis p. 303. Apollodor. I. p. 8. Causam affert Bion Idyll. 4. Paschalius de Coronis III. 4.

515 *Spuria perpetuo sordescit gloria luctu*] Si spurii *ἀπὸ τῆς σπορᾶς*, ut vult Modestinus D. de statu Hom. XXIII. dicti, rectius Ausonius: 'quique notam spuriis versibus addiderat.' De vocabulo vide Crinitum II. 5. Scaliger in Festum p. 112. ubi de *σποτίοις, παρθένοις*, Favoniis; et Meursium ad Lycophronem p. 206. Casaub. ad Apuleium, p. 148. De vitio filiis Scaliger ad Varronem p. 224. de iisdem Imbris vel Umbris dictis apud eundem p. 201.

Marte utinamque meo : nec enim tibi, Juno, nepotes
Invideo, si digna tamen : nec turpe Minervam
Ut socium numerare genus : tot freta Dione
Vindicibus potuit saltem, si fata tulissent,
Serpentum non esse parens, miserique per urbem
Exulis explicito raperet vestigia gyro
Harmonie Martis ; vidi, vidi ipsa nefande
Cæsum, quem peperit populum. Sic fata madentem
Inclinat vultum, rursusque accensa profatur :
  De facie nil læsa queror, metuenda Deorum
Invidia est : blando Semele conceperat astro,
Plena Deo, paritura Deum : denusque tumebat
Mensis, cum Juno vultum mentita severum
Accedit, persuadet, abit : quid, credula, simplex,
Inscia, jurato premitur Jove ? Sic tua longis,
Cadme, fides perfecta viis, sic annuus error
Emeruit ? cum rapta soror, viduamque parares
Junonem sancire Jovi, te luctibus ecce
Munerat : inque tuos flammis armatur alumnos.
Gaudeat, en quali deitas rugosa triumpho
Molitur titulos, tremula dum militat hasta,
Altricis mentita fidem : nam cetera nullus

529 *Hermione* in prioribus edd. Vide not.

NOTÆ

527 *Serpentum non esse parens*] Harmonie cum Cadmo in serpentem mutata est, quæ filia Martis et Veneris : Apollod. III. p. 148. Ovid. IV. Met. Papin. I. Theb. Hyginus Fab. 6. 176.

529 *Harmonie*] Ex prioribus liquet *Harmonie* legendum, non *Hermione*, ut in aliis editionibus retinuerant ἀσκέπτως.

530 *Cæsum, quem peperit populum*] Quis ille ex Palladis partu? Loquitur de dentibus Draconis, quibus Cadmus sementim fecit, unde armati, quos Spartos nominabant, enati, 'quis ævi mensura dies,' ut ait Papin. IV. Thebaid. Plura Apollod. III. p. 137. Hyg. Fab. 178.

Sic fata madentem Inclinat vultum] Ovidium imitatur : 'Manuque simul lacrymantia tersit Lumina.' Metam. XIII.

532 *De facie*] *De fatis* legendum, monent quæ sequuntur : nisi ad Junonis faciem et Beroën referas.

540 *Junonem sancire Jovi*] Junone relicta Europæ adhærebat Jupiter : Cadmus autem sororem quærens, illam Jovi ereptum ibat : ut cum Junone Jupiter in gratiam rediret.

Confinxisse labor; faciles ad tempora cani,
Ad faciem rugæ veniunt: fallenda senectus,
Non fingenda fuit: o si ad certamina formæ
Illa potens Beroë staret socianda Dionæ,
Incuteret celebrem simulatrix simia risum.
Stulte, quid Europem genero Jove quæris, Agenor?
Illa rapi meruit, raptorem excusat egestas,
Et thalami potioris amor; sibi maxima debet,
Quod toties vidua est conjux Jovis: alite fausto
Nupsisset, stabilique toro, si prima tulissent
Fœdera plus formæ, linguæ minus: improba, turpis,
Garrula, legitimi mores incestat amantis.
At soror est conjuxque Jovis; bene cessit, in uno
Conjugis offensam redimit soror: ardua regnat;
At patris in solio; fruiturque jugalibus astris,
Stirpis, non thalami, merito: fuit aureus olim
Ille senex, quo nata feror, fuit unicus hæres,
Nec dum sortilegam mundus nutabat in urnam,
Cum pia Saturni proles, æquanda Minervæ,
Vel saltem non exul erat, regnoque tyrannis
Concedente tribus, triplicem processit in orbem

NOTÆ

548 *Illa potens Beroë*] Ovid. Metam. III. 'Ipsaque erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.' Hyginus fab. 179. 167.

551 *Illa rapi meruit, raptorem excusat egestas*] In prioribus εἰρωνεύει: in reliquis deformitatem Junonis carpit: Jovem excusat. Ingenium poëtæ.

553 *Quod toties vidua est conjux Jovis*] Plauti imitatione. Cistellar. 'nunquam ego hanc viduam esse cubare sivi.' Apul. 'An contentus fuit vidua pudicaque nocte?' Vide Gruterum ad Plauti Stichum I. 1.

562 *Necdum sortilegam mundus nutabat in urnam*] Jovis, Neptuni, et Plutonis imperia, quæ sorte venerunt, habes apud Apollod. I. 4. Virg. Æn. I. Papin. VIII. 28. Claud. de Rapt. Proserp. I. De sorte et urna vide Varron. V. de ling. Lat. 59. Hadrianum Junium, Animadv. II. 5.

564 *Regnoque tyrannis Concedente tribus*] Cedere, de sorte, κυριολέκτως; de rebus erciscundis Auson. 'cui cura secundæ Sortis et æquorei cessit tutela tridentis' Idyl. 9. Papin. II. Theb. 'cessit victoria vati,' Lucret. IV. 'humanis concedere rebus;' quod illi est amori assensum dare. Corn. Sev. in Ætna, 'sacris secedere rebus:' ut quidem Scalig. legit. Sulpitia in carmine, 'Si tibi secessi:' quæ respicit ad illa Ovidii, 'Carmina secessum,' &c.

Communis regina Venus: quod cum Jove Juno,
Cum Jove, cum Titone fuit, cum Dite Dione.
Non mea sideribus famulis contenta potestas,
Tartara solatur, mulcet freta: vos, pia ponti
Turba Dei, vestræ scelus excusate sororis,
Si scelus hinc traxisse genus: tuque, optima vindex,
Imperiosa Thetis, cœlum, Junone fugata,
Posce tuum, raptasque faces: jam pellice pulsa,
Jam non solicito venies paritura Tonanti.
Fatis nulla fides, pretium Saturnia formæ
Perdet opes, perdet: non hunc emtura decorem
Venisset, si pulchra domi: male, Dardane, mores
Consuluit dare promta tuos: non flectitur auro,
Qui titulum paritatis habet: victricibus olim
Armentis impensa fides, librantis habenæ
Non vendit nutum, veteris non immemor æqui.
Illane, blande Paris, vultu victore fruetur,
Cui gemit Hesione, sanguis cui fluxit avitus,
Alcidæ quæ tela sui libravit in arces,
Bellica virgo, tuas? ubi tunc quæ prælia jactas?
Fatum ubi? plus actum est rapto Phryge, pocula natæ
Eripuit, thalamumque Deæ: sic molliter ultus,

567 *Tritone* Dresem.

NOTÆ

567 *Cum Jove, cum Titone*] Legendum *Tritone*. Id enim nomen pro Neptuno crebro usurpat; licet Triton Apollodoro sit Neptuni filius. Vide supra 428. ubi Venerem 'Ægæonis alumnam' nuncupat: eodem sensu, III. 25. 'nostri Tritonis alumna,' item I. 'in aquis Triton,' III. 'in me, sævissime Triton, Has intende minas.' Est autem a Τριτὼ, quod est fluctus. Nonnius Syll. 5. Miscell.

574 *Jam non solicito venies paritura Tonanti*] Fabulam tangit, qua Prometheus sive Themis Jovem monuisse dicitur, ne cum Thetide esset; filium enim ex ea nasciturum patre majorem. Vide I. 336. Ovid. Metam. XI. fab. 8.

575 *Fatis nulla fides*] Respectum habet ad illa, quæ Pallas de regno, Juno de opibus, promiserat. Ita Juvenal. 'Fronti nulla fides,' v. 586. in sequentibus, eodem spectat, 'Fatum ubi?' Palladii.

580 *Librantis habenæ Non vendit nutum*] Librans habena est judicii arbitrium: vide I. 298. sic antea dictum, 'Diis utinam libranda forem.'

Aspera miscet adhuc Superis dotatus Olympo
Flos Asiæ, veneranda Deum regumque propago.
Non meus instabilis labor est, aut gloria, versus
Texere, non trepidas pensis urgere puellas:
Non mecum Phœbus, mecum certabit Arachne:
Hos Pallas tibi pacta pedes, hæc stamina nectat
Plurima. Dii (fateor) faciles et summa pacisci
Et dare: sed quid opes, quid regna, quid arma potenti
Adjiciunt? Cujus sceptrum pars amplior orbis,
Cujus opes Phrygiæ, cujus gens Dardana vires.
At si solanda est thalami regalis egestas,
Si vires, si sceptra nihil sine conjugis usu,
Munus habe Veneris; munus quo Sparta superbit,
Munus quod dici Juno velit, esse Minerva.
Quid moror? internam propius rimare Dionem:
Res agitur tractanda palam, jam pectora nuda
Pandimus: hac facie Phœbo duce metior astra,
Hoc vultu produco diem: formose, merenti
Gratare, et similem judex ne despice vultum.
Sic effata, genas rapto depromit amictu:
Nuda humeros, exerta sinus, totoque diescit
Ore: pudet divas Veneri cessisse triumphum.

NOTÆ

588 *Aspera miscet adhuc Superis*] Καταγλυκαίνει, vel κιρνᾷ. Catul. 'Qui dulcem curis miscet amaritiem.'

589 *Flos Asiæ*] Ganymedes, qui pocula Hebæ Junonis filiæ, et quia παιδεραστὴς Jupiter, Junoni usum thalami eripuit. Talia sunt Deorum gentilium, quibus, Augustini verbis, 'aërii sunt, sanguinem non habent, itaque nec erubescunt.' 'Flos Asiæ ante ipsum.' Juv. Sat. v.

599 *Sceptra nihil sine conjugis usu*] Videsis Asterii Homil. v. 65. &c. ubi χρῆσιν illam egregie exprimit.

600 *Munus quo Sparta superbit*] Helena πάσης 'Ελλάδος ἄστρον, maximam illam ad motum ῥοπὴν, oratorum monitu, reservarat: Fulgentius scite II. Mythol. tit. de Hercule et Omphale: 'Mulieris illecebra major est mundo,' p. 136. Neque obstat quod Helenam nondum viderat, nam et ignotarum magnum fuisse amorem ex Charete Mitylenæo, Arist. aliisque prolixe probat Athenæus III. 575.

604 *Hac facie Phœbo duce metior astra*] Ad Stellam Veneris hæc referenda, cum solem anteit et sequitur.

608 *Totoque diescit Ore*] Apud Lucianum in θεῶν κρίσει se omnes ab initio actionis nudant: apud Coluthum prius vestes exuit, inde loquitur, Venus: Ἦδ' ἑανὸν βαθύκολπον ἐς ἀέρα γυμνώσασα Κόλπον ἀνηχώρησε, καὶ οὐκ ᾐδέσσατο Κύπρις. Deinde Στῆθος

Consulite, ultores Phrygii, Venus excitat ægros:
Hæc constant mihi visa fide: vel somnia certe
Pondus habent, hic fata sequor. Parete Dionæ,
Quæ civi lacrymas, risus quæ terminat hosti.

611 *Hac* Mor. et Spondan.

NOTÆ

ἅπαν γύμνωσε, καὶ οὐκ ἠμυνήσατο μαζῶν. Hæc est muta illa commendatio pulchritudinis, ut Syrus dicebat, regnumque sine satellitio ut Carneades: quia formosi sine vi impetrant quicquid volunt. Anacreon, *Νικᾷ δὲ καὶ σίδηρον* Καὶ *πῦρ καλή τις οὖσα.* Vide Athenæum XIII. 566. prolixe de pulchritudine agentem. 'Diescit' dixit, ut 'noctescit,' 'lucescit,' sic v. 'et pulchra genarum Rapta dies,' Papin. VI. 'membrorumque omnis aperta est Lætitia.' Silius VII. in judicio Paridis de Veneris forma: 'Nec judex sedisse valet: fessique nitoris Luce cadunt oculi: metuit dubitasse videri.' Secundum Venerem itaque lis tanta datur, ut Lucanus ait VIII. Paris enim præsentibus ambabus (ut in 12. tab. ista imiter) Veneri litem addixit.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER III.

ARGUMENTUM.

Tertius extremum Trojæ divinat; et inde
Ad raptus Helenæ Paridem transmittit in Argos,
Qui prius Hesionen captivam reddere nollent.
Agmina Græcorum conspirant ilico ad arma,
Et duo nimboso merguntur in æquore fratres
Tyndaridæ, tumido extendunt in gurgite palmas.

SOLVUNTUR vario consulta silentia plausu:
Idalium Pæana canunt, plebs, aula, senatus:
Hic fatis vovet, ille Deis, una omnibus, una
Voce animoque frequens plaudit Venus; altus ubique
Sanguis obit, sacris ultro cessantia cedunt
Arva, coronato luget spoliata marito
Inachis, et raptos gemebunda reposcit alumnos.

3 *Dies* Ms.

NOTÆ

3 *Hic fatis vovet, ille Deis*] 'Dies' male legebatur. Helenus, Cassandra, alii, fato nitebantur; Paris et Priamus, propter κρίσιν superiorem, Deos secundos sperabant.

6 *Coronato luget spoliata marito Inachis*] Inachis est Io: hic pro vacca posuit, ut Philomelam pro luscinia, Daphnen pro lauro, Tiresian pro cœco ponimus. 'Coronatus maritus'

Illustres superis epulas molita potestas
Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignes,
Totaque thuricremis Panchaia spirat in aris,
Venales emtura Deos: at pauper acerra

NOTÆ

est taurus, quia moris erat victimas coronare, et cornua inaurare, qua de re prolixe agit doctiss. Paschalius de Coron. IV. 16. &c. Papin. etiam inferias coronat: 'Tum fera cœruleis intexit cornua sertis.' Et quia de corona et illius doctissimo laudatore diximus, non abs re erit illius errorem notare: I. 1. ait: 'Quo sensu dicimus *κορωνὶς τοῦ βίου*. Hoc exemplo Proteus ille, qui apud Lucianum per ignem petiit gloriam, dicit se aureæ vitæ auream coronidem imponere. Quam vocem nostris complacitam video. Ovidius: 'Unde Coronidem circumflua Tybridis alti Insula Romuleæ sacris adjeceriturbis.'' At *Coronides* Ovid. est Æsculapius, Apollinis et Coronidis filius, ut scribunt Apollodorus III. 171. et Hyg. fab. 202. Repugnat et syllabæ mensuræ. Mart. x. 'Si nimius videor, seraque coronide longus.' Talis est emendatio illius in loco Papinii, qui VII. Theb. 'et brachia planctu Nigra ferens,' pro 'brachia' legit 'lumina,' male; in luctu enim non tantum oculos fatigare, sed et genas, et brachia lassare radereque moris erat. Vide Papinium in sylvis Epicediis, Theb. v. et VI. et prolixe Desid. Heral. ad II. Mart. Ep. 40. Sed hæ guttulæ aquæ non infuscant vinum illud Paschalii.

9 *Sacrificis bibulos lictoribus instruit ignes*] Lictor hic est Victimarius, Popa cultrarius, *ἱερονόμος*, poëtis etiam minister, ut Dion. Halicarn. *ὑπηρέτης*. Festus: 'Flaminius lictor est, qui Flamini Diali sacrorum causa præsto est.' Sic Noster IV. 'ambit lictoribus aras,' 244. et hoc lib. x. 216. 'et larga cumulat promissa securi.' Dictys, quem Noster sequi solet, II. 62. 'His actis Agamemnon afferre hostiam lictores jubet.' Mactabant autem securi vel cultro. Val. Flaccus I. vocat *bipennem*. Ovid. Fast. III. 84. 'ex adamante securim.' Ovid. Metam. II. fab. 12. 'lactentis vituli Tempora discussit claro cava malleus ictu.' Festus 'acierin' nominat. 'Acieris,' ait, 'securis ærea, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes.' Suet. Tiber. 'secespitam.' Pollux, *κοπίδα*, *σφαγίδα*, Etymolog. Stephani *acceres*, *ἀξίνη ἱεροφάντου*, lege *acieris*, ex Festo. Nominant et *πέλεκυν*. Apoll. Rhod. *ῥόπαλον*. Plura de victimariis vide apud Magium II. 4. p. 1405. Fabrum in Agonist. II. 15. Polit. Miscel. 60. Casaub. ad Athenæum lib. XIV. 22. Tanta vero superstitio gentilium erat, ut non tantum egregias, sive toto grege selectas, (quas Suet. 'excogitatissimas' nominat, Philo *ὁλοκλήρους καὶ παντελεῖς*, et qui eas inspectabat, *μωμοσκόπον*, lib. de Agricultura p. 160.) offerrent; sed et nomina victimas ducentium prospere legerent, ut Plin. 28. loquitur: qua de re Jos. Scaliger in Conjectan. 83.

10 *Totaque thuricremis Panchaia spirat in aris*] Virg. II. Georg. 'Totaque thuriferis Panchaia dives arenis.'

11 *Venales emtura Deos*] Scite Chrys. Hom. 17. in Matth. p. 178. *τὸ κνίσῃ θεραπεύεσθαι σφόδρα ἀνάξιον θεοῦ, ὥσπερ καὶ τὸ ψελλίζειν ἀνάξιον φιλοσόφου.* Clem. Alex. Strom. VII. 515. ex Pherecrate in hunc sensum multa adducit, et sua superaddit.

Principe digna Deo, nostro placitura Tonanti,
Mente litat pura, votis exorat honestis.
Celsior explicitas rapturus in ardua flammas
Regius exstruitur comestis floribus ignis,
Perstringitque aciem; procul his expirat ab aris
Hostia dira cruor, Veneri quod dulce propinat
Ductor, Aristæos latices, meliboea fluenta,
Icarios haustus, fracti Phœnicis odores.

15 *Congestis* Dresem.

NOTÆ

At pauper acerra . . . Mente litat pura] Quid *acerra*, Festus satis explicat, *θοίνη*. Ovid. XIII. Metam. 703. 'custodem thuris acerram' nominat. De vasis in sacris prolixe agit Junius Animad. II. 10.

13 *Mente litat pura*] Ita l. I. 'pacemque litata Emtam anima,' *καλλιέρησις*: ita a Papinio etiam II. Theb. est: 'Hi fibris animaque litant, hi cespite nudo: Nec minus auditi, si mens accepta meretur.' Arist. Eudemior. VII. 10. *ὁ θεὸς ἀνέχεται κατὰ δύναμιν λαμβάνων τὰς θυσίας*. Gemina scribit Porphyrius libro de sacrificiis: Isidorus Pelusiota III. epist. 75. Ita Seneca ad Lucil. 'Colitur autem non taurorum opimis corporibus contrucidatis, vel auro argentoque suspenso, nec in thesauro stipe infusa, sed pia et recta voluntate.' Sic Dracontius de Deo: 'Quem mens pura juvat hominum, non victima supplex.' Ita Prudent. II. contra Symmach. 'Justitiamque litant et templum pectoris ornant.' Ita Clem. Alex. Strom. VII. 515. *βωμὸν ἀληθῶς ἅγιον, τὴν δικαίαν ψυχὴν, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς θυμίαμα, τὴν ὁσίαν εὐχὴν λέγουσιν ἡμῖν ἀπιστήσουσιν*. Chrysost. in Gen. Homil. 18. de sacrificio Caini Deum loquentem facit: *οὐκ ᾔδεις ὅτι οὐχὶ τῶν προσαγομένων ἐδεόμην, ἀλλὰ τῆς τῶν προσαγόντων ὑγιοῦς γνώμης*; Idem in Ep. ad Philip. Hom. 15. p. 1310. *οὐ γὰρ ἡ κνίσσα, οὐδ' ὁ καπνὸς δεκτὰ ἐποίει, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡ προσφέρουσα*. Lact. de vero cultu VI. 2. 'Hic verus est cultus, in quo mens colentis seipsam Deo immaculatam victimam sistit,' &c. item 24. in fine. Tertull. gemina in Apologet. XXX. 60. Philo etiam De agricult. 160. et libro de plantat. Noe, 185. plura lib. III. de vita Mosis, 518. et in libro de victimis 649. Et graphice Philemon de eadem re apud Clem. Alex. V. quos versus etiam Justinus Martyr libro de Monarchia allegat, 168. Vide etiam Plautum Prologo Rudentis, Minutium in Octavio 74. Eadem sententia est in sacris precibus trium puerorum.

15 *Comestis floribus ignis*] Sic IV. 338. 'comestis spoliis;' utrobique 'congestis' legendum.

17 *Hostia dira cruor*] Fuse ea de re Clem. Alex. VII.

18 *Aristæos latices*] Mel.

Meliboea fluenta] Aquam fontanam intelligo, quæ cum lacte et vino, vel oleo, ad *χοὴν* pertinet: de qua plura Heinsius doctiss. ad Silium VII. et XIII.

19 *Icarios haustus*] Vinum. Papin. IV. 'et Icaria Rhodopen assueverat umbra:' ad quæ Lactantius: 'Icarum

Fronde comas nexæ, sanctoque astare parenti
Iliades jussæ, spumantia lacte serenis
Cymbia devolvunt flammis: rex ipse ministrans
Idaliam delibat avem, sic ante precatus:
  Diva potens hominum, divum imperiosa voluptas,
Vera Deum soboles, nostri Tritonis alumna,
Alma Venus, seu te convivam Tethyos urna
Poscit, seu nectar superum, seu forte papaver
Elysium, flecte hæc teneros ad dona jugales,
Hos dignare favos: nec enim mactante securi
Grata minus pia sacra tibi: si digna litamus,
Exorata veni, partemque haustura recumbe:
Celsa licet caleant centeno thure Cithæra;
Idalios modulos nectat nemus; ardua Cypri

20 *Sanctous* Ms.—23 *Idalium* Mor. et Spondan. *vectat* Mor. et mox *crescunt*.

NOTÆ

Bacchi comitem vini usu invento a se, pastoribus id propinasse, qui ebrioli, veneno se tentatos dum putant, Icarum interimunt.' Rem omnem Apollodorus III. 197. exponit. Hæc vero olent Papinii imitationem, qui IV. Theb. 'Inclinat Bacchi latices, et munera verni Lactis, et Actæos imbres sudumque cruorem.'

Fracti Phœnicis odores] Thura et cinnama, et quæ plura habes apud Ovid. Metam. XV. fab. 39. Vide Claudianum, et Lactantium in Poëm. de Phœnice. 'Fracti Phœnicis' est, senio confecti. Lucret. II. 'Inde minutatim vires et robur adultum Frangit, et in partem pejorem liquitur ætas.'

20 *Sanctoque astare parenti*] Sic apud Papin. Adrasto adsunt filiæ: 'oculique Ad sanctum rediere patrem:' quod Tertulliano in pudore, est 'deducere oculos.'

23 *Idaliam delibat avem*] Aristoph. in Avib. *προσνείμασθαι δὲ πρεπόντως Τοῖσι θεοῖσιν τῶν ὀρνίθων, ὃς ἂν ἁρμόζῃ καθ' ἕκαστον.* Vide seq.

25 *Nostri Tritonis alumna*] Vide II. 428.

27 *Seu forte papaver Elysium*] Cur 'Elysium?' quia Virg. 'Lethæum' nominarat. IV. G. Item I. 'Lethæo perfusa papavera somno;' Dioscor. IV. *κοινὴ μηκώνων δύναμις ψυκτική*, et paulo post, *πλείων ποθεὶς βλάπτει ποιῶν ληθαργικοὺς καὶ ἀναιρεῖ*: et Proserpina, quia papaver apud Inferos gustarat, matri restitui non potuit. De papavere Paschal. III. 17. Virg. 'Cereale papaver' nominat, quia in tutela Cereris. Omen quod captabant amantes *ἀποτῆλε φίλου* papaverum foliis, exponit Cælius Rhod. XVII. 4. Erasmus in proverb. 'crepitu probabis,' et Hartung. in Thes. Crit. 728. 8. Sc. 13. De vocabulo 'papaveris' Meursius ad Plautum.

28 *Teneros ad dona jugales*] Columbas.

In flores crescant varios: incensa Cythæra
Idalias volucres, Cypri thyma, Pergama vincent:
His mentis, his (si qua tamen), veneranda Dione,
Adde fidem visis, sponsi memor, adde favorem,
Solatam solare domum: non improbus oro,
Ut tuus Inachias prædo prædetur alumnas
Hesione contentus eat: Tritonia certe
Non neget, hosque velit melior Saturnia raptus.
Olim Asiæ (sed quid vulgata ac flenda revolvo?)
Claruit imperium: formidandusque Pelasgis
Phryx erat; inversa est vetus alea: respice, Diva,
Æneadas miserare tuos: sic fatus in ignes
Hyblæas inclinat opes, jejunaque spirans
Nidor odorifero solatur sidera fumo.
  Jam votis sacrisque modus, jam fessa reclinat
Flamma apices: alios Helenus prorumpit in æstus,
Bacchantemque Deum flagranti pectore nactus,
Vocales tripodum furias augustat in usus,

NOTÆ

36 *His mentis, his (si qua tamen), &c.*] 'Visa mentis' referenda ad Paridis judicium, nisi legas *meritis*, et ad libamina referas.

37 *Sponsi memor*] Promissi de Helena: vel 'sponsus' est Anchises.

38 *Solatam solare domum*] Ita Papin. in fine III. 'Tu solare virum,' pro consolare. Festus: 'solari sine præpositione dixisse antiquos, testis est Pacuvius, cum ait, Solatur, auxiliatur, hortaturque me.' Sic v. 149. Papinius: 'Idem animus solare domos, juvenumque senumque Præcipitare colos,' pro desolare, ut Virg. 'quos desolavimus agros.' Solatum morbi genus apud eundem, a quo Plinio *solati* XXIX. 6. qui ex Solis calore *ἐφηλίδας* inde dictas in facie habent. Pollux et Hesych. in *ἔφηλις*. Nicander in Therapeut. *ἢ καὶ ἔφηλιν θηλυτέρης ἐχθρὴν χροιῆς ἀπεμόρξατο λευκήν.*

44 *Inversa est vetus alea*] Proverbium redolet. Ita Virg. 'fortuna fuit,' VII. Æneid. Tac. v. Ann. 'versa est fortuna.' *Πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι*, Aristophanes Pluto. Lucan. VI. initio 'placet alea fati:' et Petronius, 'Judice fortuna cadat alea.' Ita Julius Cæsar apud Plutarch. *ἀν ἐῤῥίφθω κύβος.*

47 *Nidor odorifero solatur sidera fumo*] Vide supra v. 13. Lactantium in primis et Clem. Alex. dictis locis. 'Narinosos appellarunt Deos,' ait Lact. v. 12. 'quod odoribus thuris colantur.' Orpheus hinc fortasse hymnos suos *θυμιάματα*, suffimina, inscripsit.

51 *Tripodum furias augustat in usus*] De Tripode et Cortina vide Scaliger. conject. Bernart. ad Statium. 'Augustat' *ἀναλόγως*, ut angusto, quo Lucretius utitur: *καινοφωνίαν* tamen, ut multa alia, redolet: idem est quod

Orsus ita. Heu Phrygii, gens non præmensa futuri!
Quo noster spoliator abit? quænam illa carina,
Quæ Trojam mensura venit? jam littora tangit:
Ite, duces, contra: sic interrupta profatus,
Plus dubios urit, pleno tamen arguit ore
Deiphobum, cui summa fides, et sola medendi
Copia, jussa sequi Veneris, raptum ire Lacænas,
Auctores sperare Deos. Quænam ista nefanda
Spes? inquit. Superumne fides, cœlique potestas
Incestum dispensat iter? prædantibus adsit?
Macte, Paris, sceleris, alios molite ministros,
Et somnum tibi finge novum: non fallere norunt
Qui falli nequeunt. Orantem haud sustinet ultra
Troilus, utque animo præceps, bellique sititor
Et gladio consultor erat: Timidissime fratrum,
Vade, (ait,) o tenebris antri damnate loquacis,
Vade, inquam, et quoties visum tibi fallere plebem,
Finge Deum: nobis alius jam constat Apollo.
Ibit Alexander: non si Cumana senectus,
Aut aries Libycus, aut Chaonis obstrepat ales,
Jussum flectet iter: ibit, miseramque reducet,
Quod nolles tamen, Hesionen. Conclamat herilem
Præceps ad nutum plebes, excire tumultus,
Quos nequeat sopire, potens: nec mensa futurum,
Audet, cum præsens metuat nihil: omnibus arma,

NOTÆ

ait, IV. 273. 'Ut tripodum vulgata fides:' Statio id est, 'Deos pandere.'

54 *Quæ Trojam mensura venit*] Lego *mersura*. Horatii Od. I. 15. nisi quis referat ad illa VI. 854. 'Trojæque jacentis Metiri jam fata licet.'

63 *Non fallere norunt Qui falli nequeunt*] Vere et scite dictum. Pindarus de Apolline Pyth. Od. 3. *Ψευδέων οὐχ' ἅπτεται, κλέπτει τέ μιν Οὐ θεὸς, οὐ βροτὸς, ἔργοις οὔτε βουλαῖς.* Scalig. Epidorp. I. 'quid turpius est, fallier, an fallere, justo? falli nequit, at noluerit fallere prudens.'

64 *Orantem haud sustinet ultra Troilus*] Talis apud Papinium, quem sequitur, Capaneus Amphiarao insultans, III. 600. &c.

70 *Ibit Alexander*] Illud nominis consilium Paris obtinuit *λῃστὰς ἀλεξήσας*, ut ait Apollod. III. 182. Ovid. Epist. Paridis.

Cumana senectus, &c.] Sibyllinum, Ammonis Jovis, et Dodonæum, oracula *περιφράζει*.

Arma animis, mentique frequens illabitur Argo,
Laomedonque jacens, et inultæ dedecus urbis.
Conclamantque iterum. Quonam usque, o libera pubes
Dardanio cognata Jovi, patiemur inultum
Tot jugulos rubuisse senum? tot colla parentum
Argiva nutasse manu? non impia sanxit
Atropos, hoc etiam nostris incumbere fatis,
Ultorem non posse dari. Si numinis iram
Troja merens sensit, pœnam quoque judice Phœbo
Dira Myceneæ debent convivia mensæ.
Ite duces, Venus hæc, hæc certior augur Apollo
Bella jubet, fratrumque exhausta funditus urbe
Poscit inoffensos Phrygio ductore meatus.
Unde metus, metus unde, viri? concessit in ignes
Indutus Nessum Tirynthius, ecce timoris
Causa prior cessit; spirat par Herculis Hector:
Ecce animos gens nostra dabit. Si prima Pelasgis
Laurea, fas Phrygibus palmam sperare secundam,
Et nostros rediisse Deos: vos inclyta saltem
Pignora, cæsorum jugulos lugete parentum:
Vos, quibus uberior lacrymas injuria nectit,
Vos pietas armata vocat. Sic voce precantur,
Intenduntque manus: ægras cum Panthus in aures
Priscos fatorum monitus serit, et quod ab ipsis
Extorsit genitor adytis Euphorbius index,
In medium pandit proles: Lapsura sub armis
Pergama, si Phrygias Helene conscendat in urbes.
His jam facta fides ducibus, vulgique tumultus
Flectitur: o quanto priscis nova mollius urgent!
Plus Superi constant Pantho memorante futura,
Quam dicente Heleno: Priami tamen ægra lacessit

NOTÆ

88 *Fratrumque exhausta funditus urbe*] Atridarum, Mycenis.

99 *Intenduntque manus*] Ovid. de Ajace irato, XIII. Metamorph. 'Intendensque manus.'

102 *Lapsura sub armis*] Melius, *Argis*, quod ora libri habuit.

Consilia Hesione, Superos premit: audit et audet
Dux falli: fatisque favet, cum fata recuset.
Atque ita, dic, inquit, alio dic ordine fata,
Antenor, memora jam facta; necesse peractum
Constat: venturum, mutabile transit: habemus
Jam cunctis graviora minis, perfusa cruore
Pergama, nuptarum lacrymas, planctusque parentum.
Tu quoque visa refer Phrygiæ repetitor alumnæ:
Atque ita, quæ passus, obiter tot cladibus adde.
His saltem cedat bacchantis fabula fani,
Et moneat potiora fides: prius esse negabit
Unda fluens, ignis urens, spirabilis aër,
Quam dictet facienda furor: sic fatur, at ille,
Ergo (ait) o cives, rerum testanda priorum
Historia? an lapsa est nondum vetus? indice questu
Non opus est, ubi regna dolos et bella loquuntur.
Vidimus emeritis fœcundam civibus urbem,
Atque alium regnare ducem: nondum Ilion Argis
Cesserat: hasne vices velox oblivio transit

108 *Concilia* Ms.

NOTÆ

109 *Fatisque favet, cum fata recuset*] Prius est de raptu Helenæ; posterius fatum de ἁλώσει Trojæ. Hic Papin. VII. 'lucemque timent, lucemque precantur,' IX. 'credi lethum suadetque vetatque,' et XI. 'vicinaque funera sentit, Et sentire timet.'

111 *Necesse peractum Constat: venturum, mutabile*] Necesse, ut Græci ἐπάναγκες: Euripides in Oreste, ἀνάγκης ζυγόν. Ita VI. 257. 'cum nequeat fatale necesse refelli.' Necessis, necessum, et necesse. Sententia est, præterita reprehendi non posse, ideoque necessaria, futura ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν. Seneca contr. IV. 4. 'Necessitas est lex temporis.' Epictetus graviter de malis præteritis, ideoque necessariis. 'Ὅστις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκεν καλῶς, Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖ' ἐπίσταται.' Sosipater II.

121 *Rerum testanda priorum Historia*] Ovid. II. Amor. 'Omnibus historiis se meus aptat amor.' Ita Pedo Albinov. 'Pars erit historiæ, totoque legetur in orbe.' Quæ adducta, ut Poëtica suis finibus coërceantur: aliud est enim καταλογάδην, καὶ χύδην, vel πεζῷ λόγῳ scribere, aliud ἐμμέτρως καὶ ἐπόχῳ λόγῳ καὶ μεμελισμένῳ, ut Eustathius ad Homerum loquitur: quod toties divina sua κρίσει magnus ille ingerit Scaliger: nec immerito Aristoteles alicubi monet, Poëtas aliena quasi lingua locutos esse.

Immemor, et longi præcidit tædia luctus
Impatiens languere diu? quin, inclyta pubes,
Si juvat inviso mentes absolvere questu,
Armata de curru, diu fortuna sequenda est,
Dum præclarum aliquid dolor indecoctus anhelat:
Nil grande et longum: segnem timor obruit iram:
Hæretis, quia fata vetant? hæc scilicet angit
Cura Deos, ævi tacitos vexare recessus,
Et rerum librare vices: stant fata tenore
Fixa suo: certam miseris si Parca ruinam
Indixit Phrygibus, moriendum Marte: triumphum
Si pepigit; meritum minuit victoria segnis.
O falli facilis: si fas depromere verum,
Deprendi insidias superum. Lernæus Apollo
Nostras vexat aves, et quæ metuenda minatur,
Dardanidis timet ipse suis: sic ficta locutus

130 *Armato decurre duce* Dresem. Vide not.—133 *Fana* Ms. marg.

NOTÆ

130 *Armata de curru diu*] Ita in editione Basil. unde sequentes libri, *Armata decurre diu:* inepte, quid enim *decurre diu?* cum ad raptum Helenes hortetur, non autem de præludio prælii loquatur: nec syllabam post primum pedem propter cæsuram (nulla enim hic cæsura) producit unquam. Legerim, *Armato decurre duce;* sed nec in hepthemimeri syllabam in brevem vocalem desinentem producit: legendum forsan: *Armatis decurre Deis: Armatum decerne ducem: Arma tuo decerne duci: Arma tuo det cura duci: Decurras armata diu.* Ehodum, lector, promisi crines, incepi hariolari! sed Sabini, quod volunt, somniant: mihi nihil illorum placet.

131 *Dum præclarum aliquid dolor indecoctus anhelat*] Persius Sat. I. 'si forte aliquid decoctius audis:' ad quem locum vide doctiss. Casaubonum. Infra III. 435. 'Et nil decoctius audens Ira recens.' Virg. Æn. VII. 'Fœmineæ ardentem curæque iræque coquebant.' Silius IV. 'Cui consul, namque ira coquit.' Ita Græci πέψαι ὀργήν. Arist. ἐν αὐτῷ γὰρ πέψαι ὀργὴν χρόνου δεῖται. Homer. Iliad. Δ. χόλον θυμαλγέα πέσσει. Vide Acidalium ad Militem Plauti. Chrysost. in Acta Apost. Hom. 31. p. 669. ὀργὴ ἀδιαμάσητα πάντα φθέγγεται. Pind. Olymp. Od. 1. καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυνάσθη. Quintil. γλυκεῖ σχήματι II. cap. 4. 'Multum decoquent anni, multum ratio limabit, aliquid velut usu ipso deteretur.' 'Incocti corpora Mauri,' Sil. in fin. lib. XVII. Lucret. 'nigra virum percoctaque sæcla calore.' De mulieribus incoctis vide Festum, et Scaliger. Conject. p. 139. Junium in Animad. III. 5. de 'recoctis.'

Accinctos ad bella Phryges prævertere tentat.
Vos contra cunctis potiora eventa futuris
Pendite: donatos Tirynthius induit ignes:
Æacidæ senuere duo: nullique timendus
Aut puer, aut virgo, quem fata minantur, Achilles.
Ipse, viri, vidi ipse viros et mœnia, vidi
Urbes, sed gelidos nil excitat: ite potentes,
Et jugulos aptate neci, spretoque triumpho
Reddite fatidicis victores ensibus enses.
His virtus accensa viris, procul omnis abacta
Religio, cedit Helenus, vittasque minaces
Abjicit, et lacrymis incusat fata secutis.
Dux cœpti legitur pastor Paris, advena quondam
Regni, nunc Regis hæres: nec proficit urbi
Fatalem damnare facem, cum læderet ardens
Prægnantem somnus Cisseida: pullulat alte
Flamma vetus, revehuntque fidem præsagia plena.
It fati imperio Danaum rapturus alumnam
Dardanus, et blande debellaturus Achivos

150 Al. *Aptate jugo.*

NOTÆ

147 *Aut puer, aut virgo, quem fata minantur, Achilles*] Virgo, quia in aula Lycomedis mentiebatur sexum. Papin. Achilleide. Achillis nomen *ἐτυμολογεῖ* Tertullianus De pallio 4. ‘Naturam itaque concussit Larissæus heros, in virginem mutando, ille ferarum medullis educatus, (unde et nominis consilium, quandoquidem labris vacuerat ab uberum gustu,’ &c.) ad quæ Junius Euphorionis illa, Εἰς Φθίην *χιλοῖο κατήϊε πάμπαν ἄπαστος,* Τοὕνε*κα Μυρμιδόνες μιν* Ἀχιλλέα *φημίξαντο.* Quæ sunt apud Eustath. Il. A. p. 12. Apoll. III. *καὶ ὠνόμασεν* (Chiron) Ἀ*χιλλέα. πρότερον μὲν ἦν ὄνομα αὐτῷ Λιγύρων, ὅτι τὰ χείλη μαστοῖς οὐ προσήνεγκε.* Eustathius ad Iliad. A. quasi *ἄχος ἰλεοῖσιν* dictum vult, vel ab *α* et *χιλὸς*, p. 11. Aliter Agamestor in Epithalamio Thetidis, de quo vide Bernart. ad Achilleidem Statii I. 134. Cum autem in Lycomedis aula sexum mentiretur, Pyrrha fuit illi nomen, ut quidem Hyginus vult; vel, ut alii, Issa, Cercosyra, quod Claudius Imp. apud Suet. quærebat.

156 *Nunc Regis hæres*] Παῤῥησιάζει in cæsuris Noster, cum levi trajectione aliter posset. Manasses in Troicis regionem, ubi expositus fuerat Paris, Pariam inde nominatam scribit.

Prævelat fraudes : cæsas non induit alnos,
Pinnarum suspecta strues : numerosa vagatur
Tranquillo classis cultu : regalis olivam
Prætendit pinus : tandemque erepta furori
Semimaris Galli, non adversante Cybele,
Miratur similes bacchari ad littora voces.
Hanc decor insignit, qualem progressior usus
Post longum lucratur opus, tabulata superbis
Præradiant inscripta notis, vestitur herili
Prora Tyro, puppisque Tago, nitor erigit Indus
Antennam, spargitque in transtra cupressus odorem
Vela regens : certant venti, quis lintea tendat
Purpureos discincta sinus : at lene fluentes
Arcessit Zephyros puppi præscripta Dione.

NOTÆ

162 *Cæsas non induit alnos, Pinnarum suspecta strues*] Quod est, ornamenta navis non fuerunt bellicæ pinnæ: fastigia murorum. Vegetius: 'super quem ad similitudinem muri et pinnæ et propugnacula componuntur.' Papin. VII. Theb. 'Fortuito ductæ quater aggere pinnæ.' X. Theb. 'Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas.'

166 *Semimaris Galli*] Ovid. rem totam describit IV. Fast. 100. Catull. in Galliambo. Minut. Felix in Octavio. Arnobius V. Stephanus Byzantius in γάλλος. Fenestell. I. 12. Galli dicti a fluvio. Vide Jos. Scaliger. ad Euseb. p. 114. Seneca Ep. 109. Brodæus II. Crit. 13. p. 537. Phornutus de Rhea, 152. Varro in fragment. Ambitu cum maximo de Gallis agit Marcellus Donat. Dilucid. ad Suet. c. 68. Varro p. 94. μυθολογεῖ de singulis, et Lucret. II. 614.

168 *Qualem progressior usus*] Ita IV. 479. 'Progressos testata dies,' lib. VI. 778. 'productior usus.' Festus in Proculum : 'quia patribus senibus, quasi procul progressis ætate, nati sunt,' προβεβηκόσι εἰς γῆρας, προεληλυθόσιν, ut Dio Cocceius loquitur, προβεβηκὼς ἡμερῶν. Genes. 24. προϊούσης τῆς ἡλικίας. Arist. Hist. Anim. VII. 12. 'provectis ætate.' Sueton. Tib. 54. et initio lib. v. in Claud. 2. 'ne progressa quidem ætate.' Sic Hegesippus: 'edita ætas.' 'Declinata ætas.' Quintil. Lucret. II. 'Paulatimque gradus ætatis scandere adultæ.' Virgil. III. Georg. 'Sin in progressu cœpit crudescere morbus.' Oppone huic apparatui alterum I. 77. Aristotelis illud ad sensum hujus loci facit : πλεῖστα τῶν ἀρχαιῶν ἧττον διήρθρωται. Polit. II. 10.

170 *Vestitur herili Prora Tyro, puppisque Tago*] Tagus et Tyrus pro auro et purpura. Ita Tertull. 'aliquid Arabiæ,' id est thuris, lib. de corona militis x. 183. Sil. lib. XVI. 'Aurifero profusa Tago villosa leonis Terga feri.' Lucianus : ὅλην τὴν Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀποπνέουσα.

173 *Quis lintea tendat Purpureos discincta sinus*] De velis purpureis vide Bernartium ad sylvas Papin. I. 46.

175 *Puppi præscripta Dione*] Tutela

Instabat jam dicta dies, qua classis in altas
Propulsum poscebat aquas, cum lecta juventus
Priamidem sortita ducem per littora ferri
Discursu rapido, qualisque abeuntibus ardor,
Certatim fremere, et varios miscere tumultus.
Haud mora, succinctos Nabathæos agmine ducens
Hector in arma Phryges, comites per cœrula fratri
Ire jubet, certantque rates stipare secuti
Pœonidæ duce Deiphobo: quin ipse Diones
Spes Anchisiades cum Polydamante secundo
Jungit opes: jamque effractas rapiebat arenas
In pelagus classis, humerosque manusque secuta,
Cum tandem exclamans adytis Cassandra relictis,
Fata aperit, turbatque Phryges: at sæva morantes

NOTÆ

navis erat Venus. Silius: 'Trojanam ostentat trepidis de puppe Minervam.' In prora *σημασία* sive *παράσημον*, Tacito VI. Ann. 'Insigne' ponebatur, unde navi nomen. Vide prolixe doctiss. Heinsium ad Silium XIV. p. 484. et lib. II. p. 455. et ante illum maximum Scalig. ad Eusebium p. 39. 41. Villiomarus quoque (forsan et ille Scaliger) Animad. in Controvers. Titii lib. VII. p. 139. toto capite. Justus Lipsius tutelam, et insigne sive *παράσημον*, male confundit, in Comment. ad Senecæ 76. Ep. A nominibus illis *παρασήμων*, quod jamdudum subodorati sunt, fabulas deduxere *μυθόπλασται* Poëtæ. Hinc Jupiter Taurus, quamvis Palæphatus ad prædonem Cretensem transferat, tit. Europa. Hinc aries cum aureo vellere: qua de re Fulgent. in Mythol. I. titulo Ganymedis, et passim. Vide Meursium ad Cassandram Lycophronis p. 320. &c.

Puppi præscripta Dione] Gemina sunt apud Ovid. in Epist. Paridis, qui eundem exponit apparatum.

177 *Propulsum poscebat aquas*] Νεωλκίαν, qualem Apollonius Rhod. I. describit; item Orpheus et Valer. Flaccus in Argonauticis I. Silius lib. VI. talia qui ligna lib. XII. 'substramina,' Isidorus 'pulvinos,' Pollux *φάλαγγας* vocat. Varr. 'Pœnos homines captos pro phalangis carinæ subjecerat;' in fragm. pag. 216. de quibus Perottus ad Epigram. Martial. 115. Pollux lib. X. cap. 31. Νεωλκοῦ δὲ *σκεύη φάλαγγες, φαλάγγια, ὁλκοὶ, οὐροί.* Apollonii interpres *θαυμαστὸν* illud addit, ex talibus pulvinis unum germinasse sua ætate visum. *Propulsum poscebat aquas*] Ita Val. Flaccus: 'Ut pariter propulsa ratis.' Sil. XVII. 'Nec mora, propulsa sulcant vada salsa carina.' Ibidem: 'Abscondit late propulsis puppibus æquor.'

181 *Succinctos Nabathæos*] Nominantur 'Eoi Phryges' I. 456. Dares 'Phrygas superiores' nominat.

184 *Pæonidæ*] Priamus in Pæoniam miserat Deiphobum milites lectum.

187 *Humerosque manusque secuta*] Succollantium, ut IV. 289. describit.

Impellit Lachesis pinus, uncosque tenaces
Rumpit, et intento percellit flamine vela.
Ultimus in socias fatalis prædo carinas
Provehitur: multum Priamo frustraque rogatus
Ne quidquam temere: victori supplicet hosti;
Hesione contentus eat: sin reddere raptam
Velle negent, bellum intentet: sic format iturum,
Venturosque Phryges, accepto interprete, spondet.
Vix in conspectu Paridi patuere Cythæra,
Cum patrias permensus aquas, ad Nestora casu
Atrides molitus iter, Simountide pinu
Aspecta, secum volvit cur, quo, unde: stupentque
Alternis Reges figentes lumina velis.
En qua fata fide rerum discrimina nectant:
Hostis adest, Menelaus abest, geminosque Lacones
Hermione sibi nacta duces Agamemnonis urbem
Visum ierat, matrem cupide visura secundam.
Plebs quoque Junoni celebrem confluxerat Argos
Ludificum ductura diem, pontusque vocabat,
Et tellus exuta viris. Sic omnia casus
Expediit ventura potens, victrixque Dione.
Prodit in abruptum prætentis insula saxis
Myrtigeræ sacrata Deæ, pars una recessu
Abditiore latens refugos falcatur in artus
Deprensos furata sinus: huc littore blando
Freta Phrygum pubes, puppes agit: ipse propinquas
Sanguine sacrifico Latoidos irrigat aras

208 *Vacabat* Ms.—213 *Arcus* Dresem. Vide not.

NOTÆ

206 *Matrem cupide visura secundam*] Clytæmnestram μητραδέλφην. Est enim matertera, ait Festus, quasi mater altera.

209 *Sic omnia casus Expediit*] Papin. 'Sic omnia casum Fecimus, et vires auxit fortuna nocendi.'

213 *Refugos falcatur in artus*] *Arcus* legendum. Ovid. in Metam. 'Est sinus Æmoniæ modice falcatus in arcus,' in II. Ep. Heroid. 'Est sinus adductos modice falcatus in arcus.'

216 *Latoidos irrigat aras*] Dianæ, cum qua conjungit Dares Venerem.

Princeps, et larga cumulat promissa securi.
Ergo Cytheriacas præceps it fama per urbes,
Priamidem venisse Parim: plebs undique portus
Decursu complet: ac pollens ore Lacæna
Ignotos visura viros ad littora gressus
Dirigit, acclivemque freto defertur Helæam.
Postquam Helenes Paridi patuit præsentia, classem
Deserit: ac formæ fidens, et conscius oris,
Huc illuc gressum librans, qua Tyndaris ibat,
Indefessa vagis incessibus otia texit:
Certantesque offert vultus, incendia nutrit
Mutua, captatumque brevi lucratur amorem.
Quippe nec ad cursum præceps, nec segnior æquo
Librato gestu formam juvat, actus in armos,
In caput erectus, tenero delibat arenam
Incessu, figitque oculo mirante Lacænam.
Oblitosque gradus sistit: suspectus haberi
Mox metuens, transfert celeres ad cetera visus,
Ceu stupeat quicquid spectet: moderantius illa
Obliquos vultus, et non ridentia plene
Ora gerit, totasque velit cum pectore nudo
Ostentare genas: sed castigator adultos
Comprimit excessus animi pudor, ægraque mixtus
Pulsat corda metus: sentit Paris, ardet et audet:
Promissorque ingens, facilis præsagia prædæ
Ducit amor, dum signa juvant, dum nutus oberrat

NOTÆ

222 *Acclivemque freto defertur Helæam*] In Darete, 'ad oppidum, quod est Helena,' male legitur, cum sit *Helæa*.

224 *Formæ fidens, et conscius oris*] Dares: 'conscius formæ suæ.' Lucan. lib. x. 'Quem formæ confisa suæ Cleopatra sine ullis Tristis adit lacrymis.'

231 *Tenero delibat arenam Incessu*] Coluthus de eadem re: *Ὤχετο φειδομένοισιν ἐπ' ἴχνεσιν ἴχνι' ἐρείσας.* Reliqua Coluthi longe inferiora, quam ut æquilibrium præstent. Latini *suspensum gressum* vocant. Cornel. Gallus vel Maximinus: 'Fallere solicitos, suspensos ponere gressus.' Apul. III. Metam. 'ad superius cubiculum suspenso et insono vestigio me perducit.' Musæus: *ἠρέμα ποσσὶν ἔβαινε.* De superbia illa multa Herald. ad Mart. II. Epigr. 57.

242 *Nutus oberrat Interpres*] Musæus: *Νεύμασι λαθριδίοισι παραπλάζων*

Interpres, cordisque vagi præsentior index
Leno oculus taciti garrit præludia voti.
Ut vero explicitas peregrini Tyndaris auri
Blanditias hausit, complutaque murice vela
Conspexit, quid agat hæret, præbere rogatas
Promta manus, cogique volens: at turba precandi
Stipatrix, juveni fas invidet, inclyte prædo,

NOTÆ

φρένα κούρης. Huc spectat vers. quem Hieronymus allegat, Epist. II. 'Risu et arguto quiddam promisit ocello.'

243 *Cordisque vagi præsentior index Leno oculus taciti garrit præludia voti*] Ἐκ τοῦ ὁρᾷν τὸ ἐρᾷν, ut inter reliquos etiam Isidorus Pelusiota affert III. Ep. 254. Aristænet. epist. 1. ex Homero eleganter: ἔρως ἐπαίδευσε τὴν ποθουμένην εὐστόχως ἐπιτοξεύειν τῶν ὀφθαλμῶν βολαῖς. Philostratus in Epistola Græcis, οἱ ὀφθαλμοὶ ξύμβουλοι τοῦ ἐρᾷν: et in alia pag. 913. cujus initium, πόθεν μου τὴν ψυχὴν κατέλαβες, de eadem re multis. Musæus: Ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστι, &c. 'Oculi sunt animi fores,' ut dicebat Polemo. Vide Arist. I. Hist. Anim. 10. et Plinium II. 37. Nonnus Dionys. V. Ὀφθαλμὸς προκέλευθος ἐγίνετο πομπὸς ἐρώτων. Eadem est sententia Philonis I. περὶ τῶν ἐν εἴδει νόμων. Isidorus ita explicat illud Jerem. IX. 2. 'mors per fenestras ascendit,' Ep. I. 89. Idem de re eadem III. Ep. 11. ἀκρατέσιν ὀφθαλμοῖς ἑστιᾶν τὸ πάθος, et III. Ep. 66. Philonis et ista sunt De Cherubim p. 95. αἱ δὲ μαστρωπεύουσαι καὶ προξενοῦσαι τὰς ἡδονὰς γαστρὶ ῥητορεύουσι. Dio Prusæus Tarsica II. p. 408. ἡ ἀσέλγεια δι' ὤτων καὶ δι' ὀφθαλμῶν πανταχόθεν εἰσδύεται. Insignis est hac de re Clem. Alex. γνώμη: Pædag. III. p. 184. c. 11. Plura de illa Ovid. sent. 'oculi sunt in amore duces' vide apud Hœschel. in Horapol. p. 184. Barthium in Cirin 68. Chrys. Homil. 3. de verbis Esaiæ, 'vidi Dominum,' p. 862. Quintil. declamatione I. 'Vitiis nostris in animum per oculos via est.' Nilus insignite paræn. 67. ἀσφαλίζου τὴν ἀκοὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, δι' αὐτῶν γὰρ πάντα τὰ βέλη τῆς κακίας εἰσέρχεται. Hieron. adversus Jovinianum II. 'per oculorum fenestras animæ libertas capitur.'

244 *Leno oculus*] Προαγωγός. Prudent. Hamartig. v. 261. 'solvendi leno pudoris,' de auro loquitur. Ita in Catalectis Scaligeri: 'Se Narcissus amat captus lenonibus undis.' *Garrit præludia voti*] Ἀκροβολισμοὺς nominat Achill. Tatius. Macedonius Anth. Græcor. Epigram. χρεμέτισμα προκέλευθον præludia garrire vult. Euripidis Interpres in Oreste: τῆς ψυχῆς παθῶν εἰκόνες οἱ ὀφθαλμοί, p. 142.

245 *Peregrini Tyndaris auri Blanditias hausit*] Lucilius scite, ut quidem illustris Scaliger concinnat: 'nequaquam est aurum aureis cujus vehementius ambit.' Vide Dousam ad Lucilii fragmenta.

246 *Complutaque murice vela*] Vide I. 471.

249 *Juveni fas invidet*] Ἐξὸν, καὶ θεμιτόν: ita nefas ἀδύνατον. Hor. 'Quicquid corrigere est nefas.' Plut. in Paulo: θεμιτὸν οὐκ ἔστι μὴ βάλλοντα κατευτυχεῖν. Virg. 'Mortaline manu factæ immortale carinæ Fas habeant?' IX. Æn. Ovid. II. Metam. fab. 16. 'neque enim succedere tectis Fas habet.' Prud. Ἀποθεώσει 976. 'Dum transgressa Dei positum fas improba calcat.'

Ne propera, dabit illa manus, manus aurea vincet:
Plus opibus, minus ore potes: Cicerone secundo
Non opus est, ubi fantur opes: quin ipsa rapinis
Blanditur fortuna tuis, urbs, aura, Lacæna
Nuda, favens, facilis, cœptum juvat, urbis Helæa
Nomen, in hanc pelagus undis declivibus actum,
Proxima littoreis delambit tecta procellis,
Et medias impingit aquas, clauditque profundo.
Hic Latonigenis cognatas struxerat aras
Prisca fides: jubet hic noctem regina propinquam
Excubiis hilarare sacris: templum ipsa superbum
Prima petit, solitoque Deos implorat honore.
  Res cupido perlata Phrygi, temeraria sancit
Consilia, indulgetque aditus in vota secundos
Pollicito majore Venus: rapere (haud mora) nuptam
Victor, et imbelles populari destinat aras.
Tantaque præcipitem pulsat lascivia mentem,

NOTÆ

250 *Ne propera, dabit illa manus*] Ovid. *ματαιοτεχνίας* III. 'Sæpe dabit, dederit quas semel ille, manus.' Claud. 'Quicquid amas, dabit illa manus, communiter omni Fungitur officio,' in Eutropium.

Manus aurea vincet] Notum est Philippo datum oraculum. Aristoph. in Ranis: *Φεῦ, ὡς μέγα δύνασθον πανταχοῦ τὼ δύ' ὀβολώ*! Plaut. Aul. 'Di immortales, aurum quid valet!' Philemon Amalthææ cornu divitias nominabat, apud Stob. serm. 228. quem vide, et oppone illis Isidori Pelusiotæ auream Epist. II. p. 146. Xenophon: *τὰ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἂν ἄλλως ἕλοις, ἢ εἰ διδοίης τι.* Manus cava avaritiæ signum, de qua Casaub. ad Suetonii Augustum.

251 *Cicerone secundo Non opus est, ubi fantur opes*] Vulgo aiunt: 'Nummus ubi loquitur, Tullius ipse tacet.' *Τὰν ἀρετὰν καὶ σοφίαν νικᾶντι χελῶναι*, Proverb. vetus apud Pollucem IX. 6. *χελώνη*, addit, *Πελοποννήσιον νόμισμα.* Contrarium affirmat Claud. Epigram. ad Olyb. 'Cedere divitiis animi, fortuna fatetur, et tantas oris copia vincit opes,' quod contra facit.

254 *Urbis Helæa Nomen*] *Ὡσεὶ Ἐλαία*, quod esset *ἑλετή*. Homer. Il. I. *Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λεϊστή, Οὔθ' ἑλετή.* Papin. I. Achill. Amyclis ait surreptam, 'incautas blande populatus Amyclas.' Ovidius Sparta.

266 *Tantaque præcipitem pulsat lascivia mentem*] Juvenal. 'quem sextus et octogesimus annus Pulsat.' Ovid. VI. Fast. 'Et fert suspensos corde micante gradus:' cor enim micat, *σφύζει*, in improba spe, quod hic 'pulsat:' inde *ἐπιθυμιῶν ἑλεπόλεις* eleganter dixit Isidorus Pelus. I. Ep. 87. *Προπέτειαν* vero scite tribuit Paridi: Amor siquidem alatus est, vel ipsi amantes potius, ut vult Alexis apud Athenæum XIII. *λέγεται γὰρ λόγος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, μὴ πέτεσθαι τὸν θεὸν τὸν*

Vix noctem expectat, suspenso vespere credens
Zelotypum Titana suis livere secundis.
  Fregerat Hesperias radiis languentibus undas
Phœbus, et astrorum medio poscebat in alto
Nauta diem: tellus, aër, mare, celsa remenso
Consopita Deo, strepitu defuncta silebant
Undique, et in teneros nutabant otia somnos.
At Paris obsequio noctis præsentius audet
Impatiens differre, Deos Veneremque secutus:
Primus ad imbelles thyasos, et debile vulgus
Armatum maturat iter, ludentia turbat
Fana ferox, non hospes Hymen, non conjuga sacra,
Hospitii non obstat honos, non ultor iniqui
Asperior tutela Deus: temere omnia præceps
Aspernata Venus, nil respectura decorum,
In facinus, votumque ruit. Rapit ergo Lacænam
Tendentemque manus et læta fronte vocantem
Dardanus: aut rapitur potius. Gratare trophæis,
Prædo, tuis, agnosce Deos: post aspera multa
Excidium luctatus abis, revehisque parenti,

286 *Lucratus* Dresem. Vide not.

NOTÆ

ἔρωτα, τοὺς δ' ἐρῶντας. Nazianz. vere Orat. III. p. 67. *ὄντως ἀσυλλόγιστόν τι πρᾶγμα ἡ πονηρία.*

268 *Zelotypum Titana suis livere secundis*] Juvenal. 'Zelotypum Hyarbam.' 'Secunda' vero pro rebus secundis. Ita v. 'Unde nihil melius, quam nihil habuisse secundum.' Ita infra, 'Solatur blandis.' Sic Claud. Honorium moræ impatientem fingit: 'Incusat spes ægra moras; longique videntur Stare dies, segnemque rotam non volvere Phœbe.'

279 *Hospitii non obstat honos*] Contradicere Dareti, et sua vineta incidere videtur, nisi forte ad Ovidium et aliorum figmenta de hospitio respexit: de quo etiam Manasses in Troicis.

282 *Rapit ergo Lacænam*] Euripidis Scholiastes ex Stesichoro scribit; Tyndarum cum Diis omnibus faceret, Veneris oblitum fuisse; illam filias illius *διγάμους, τριγάμους, καὶ λειπάνδρους* fecisse, p. 142.

283 *Tendentemque manus, et læta fronte vocantem*] Virg. 'Pandentemque sinus et tota veste vocantem.'

285 *Post aspera multa, Excidium luctatus abis*] Absurda lectio; quid enim *luctari excidium?* an ut 'electari offensam?' quomodo Symmachus loquitur: at sensu nullo Trojæ siquidem sibique post diuturnam obsidionem

Quas nollet peperisse, faces: heu, perdite, nescis
Quas tecum clades, quantos fugiente tumultus
Classe refers! tuque Herculea corruptior unda,
Bellerophonteo flagrantior igne, sereno
Certa minus, thalamos linquis, Ledæa, jugales:
Et spreto toties iterum quærenda marito,
Nunquam rapta fugis: nunc non Lilybæa vorago,
Latratus Siculi, Libycus tenor, et quod in omni
Sævit triste mari, mixtis huc confluat undis,
Has infestet aquas, primosque ultrice procella
Amplexus medium solvat mare: multa nocentes
Mutat, si vetitis velox occurrerit ausis.

293 Pro *non* Ms. *o*.

NOTÆ

exitio fuit; lego, literæ mutatione, *lucratus;* quod Paris, ait, in lucro ponit, id vertit in exitium; 'perfidus enim alteri fraudem infert, damnum sibi,' ut ait auctor Queroli. Injuriaque, juxta Lucret. v. 'unde exorta est, ad eum plerumque revertit.' Sic Papin. 'fati moram lucrari,' IX. et X. 'mortisque feræ lucrata dolores.' Proverb. 1. *θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακόν*. Philo vocat lib. de Josepho p. 431. *καρποῦσθαι: τῆς αὐθαδείας καὶ ἀσεβείας ἐπίχειρα κερδανούμεθα ἐπιτίμια*, p. 397. Hesiod. *Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.* Ita D. Petrus Epist. II. 2. *κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας δανείζειν τὰς τιμωρίας.* Philo p. 585. Fulgentius bene in Mythologico 96. 'omnis libido rerum patitur naufragia:' Noster v. 271. 'Cognatum lucrata nefas.'

289 *Herculea corruptior unda*] Cum Lerna et Chimæra Helenem confert, ut et infra Syrtes, Scyllam et Charybdin, *περιφραστικῶς* in illam movet.

297 *Multa nocentes Mutat, si vetitis velox occurrerit ausis*] Sic lib. I. 378. 'Pronius in facinus tardis ultoribus itur.' Talis sententia Prosperi Aquitanici: 'Crescit enim occulte cum longo pœna reatu, Ausibus illicitis si nihil obstiterit.' Cato in Orat. pro Rhodiis apud Agel. VII. 3. 'Summa professio stultitiæ est, non ire obviam sceleribus cogitatis, sed manere, opperirique, ut cum admissa et perpetrata fuerint, tum denique, ubi quæ facta sunt, infecta fieri non possunt, puniantur.' Gemina in Orat. Dinarchi II. p. 105. Similis fere in Juliani epistola ad Alexandrinos p. 171. Seneca Epist. II. 'Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat.' Cassiodorus III. Ep. 14. 'Malum cum perseverat, augetur; et remediabile bonum est in peccatum, accelerata correctio.' Chrysost. in I. ad Corinth. Hom. XV. p. 452. *ὅταν ὁ πρῶτος ἁμαρτῶν μὴ δῷ δίκην, ταχέως καὶ ἕτεροι ταῦτα πλημμελήσουσι.* Gemina est Philonis *γνώμη*, De specialibus legibus p. 604. Nostri Poëtæ *γνώμῃ* opponatur illa Leonis: 'dum justitiæ sententia suspenditur, pœnitentiæ medicina quæritur,' et Nili altera: *μὴ μέμφου τὴν τοῦ θεοῦ μακροθυμίαν, κοινὸν γάρ ἐστι φάρμακον*, 37. Chrys. in

Postquam exemta quies, et mœsto pulsa fragore
Inscia turbatas hausere silentia voces,
Aure prius mensi fremitus, ubi et unde tumultus,
Armati cognata petunt oracula cives.
Hic tritas stridere lyras, hic pocula cernunt
Effuso calcata Deo, funalia lucem
Ponere, et effracto lacrymari lampada vitro.
Mirati qua clade nova jucunda sileret
Religio, quæ causa pios inopina tumultus
Flexerit, advertunt alias ad littora lites,
Et toto sonuisse mari. Quo, perfide leno,
Hospitii temerator, abis? sic digna rependis,
Regales prædate toros? his mobile vulgus
Excitum, arma fremit, raptaque superstite turba
Invadunt Phrygios: illi nec pandere vela,
Molirique fugam cessant, nec jungere bello
Dignantur dextras, contenta paupere pugna:
Sola tamen tumidos pertentat gloria captis
Injectare manus, proprium cum quisque trophæum
Ostentare paret, aut cive, aut virgine rapta.
  Ecce redit Paphiæ meritus virgulta coronæ
Victrices vinctura comas, Tenedoque potitus
Jam minus audentem solatur prædo Lacænam
Jam tandem patriæ memorem, sed gnarus adulter
Pollicitis fluxis mœchæ sancire favorem,
Et fictos lenire metus, ebur aggerat Indum,
Thura Sabæa, Midæ fluvios, et vellera Serum

308 *Voces* ora Ed. Basil.—311 *Nobile* Ms.

NOTÆ

Psal. IX. 139. *ἐπειδὴ πολλὰ περὶ τῆς ἄνω δίκης διελέχθη, καὶ περὶ τῆς τοῦ θεοῦ ῥοπῆς. αὔτη δ' οὐ κατὰ πόδας ἔπεσεν, ἀλλὰ μέλλει πολλάκις καὶ ἀναβάλλεται, καὶ τοῦτο πολλοὺς ῥαθυμοτέρους ποιεῖ, δείκνυσιν ἐπὶ θύραις τὴν τιμωρίαν οὖσαν,* &c. Vide etiam Nazianz. initio invectivæ posterioris in Julian. 110. item 124. Macarium Hom. 4.

301 *Aure prius mensi*] Silius IX. 'quantumque vicissim Auderet mensi.'

315 *Contenta paupere pugna*] Lego *contemta*, ut in vs. 311. *mobile vulgus* pro 'nobile.'

Ac mundi majoris opes, quodque educat aër
Jucundum, pontus clarum, vel fertile tellus :
Hæc faciles emere toros, domuere rebelles
Amplexus, pepigere fidem : non jam oscula reddit,
Non reddenda negat Helene, sed pectore toto
Incumbens, gremium solvit, premit ore, latentem
Furatur Venerem : jamque expirante Dione,
Conscia secretos testatur purpura rores.
  Proh scelus, an tantis potuisti, pessima, votis
Indulsisse moras? expectabatque voluptas
Emtorem? o teneri miranda potentia sexus,
Præcipitem in lucrum suspendit fœmina luxum,
Nec nisi conducto dignatur gaudia risu.
  Res hilarat vulgata Phryges, Priamoque sereni
Clarescunt vultus, rugas rarescere sentit
Infelix animi morbus, dolor : improba paulum
Cedit hyems mentis, voto dura angere sperat,

342 *Durum angere* Edit. Basil. Vide not.

NOTÆ

329 *Non jam oscula reddit, &c.*] Longus Pastoralium III. *πρός τε τὰ φιλήματα ἄεργα, καὶ πρὸς τὰς περιβολὰς ἐσκυβάλιζε.*

Non jam oscula reddit] Nimis graphice, nimis Latine loquitur, *ὡς ἀμαθὴς καὶ ἄγροικος, σκάφην σκάφην λέγων.* Juventutem vero arguit, quod *αἰσχροῤῥημονεῖ ἐν τῷ θορυθορῷ,* exemplo Lucretii, Apollonii, Euripidis, Ausonii, aliorum. Hieronymus adversus Helvid. 'Apud Christianos solœcismus est magnus, et vitium, turpe quid narrare vel facere.' Arist. VII. Pol. *ὅλως μὲν τὴν αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν.* Parthenius ille Maro cautior, aliique, de qua re vide Loënsem tom. v. Crit. Miscell. II. 16. Homerus Il. Γ. Paridem in Cragæ Insula cum Helena, quod Noster hic describit, fuisse vult.

341 *Improba paulum Cedit hyems mentis*] Ita v. 'nec sola maritos Urit hyems.' Curas illas *θυμαλγεῖς* notat. Ovid. 'Illa dies miseræ fatum mihi dixit : ab illa Pessima mutati cœpit amoris hyems.' Claud. de Laud. Stilich. I. 'Latiumque alternis ictibus anceps Imperium pulsaret hyems.' In Eutrop. I. 'lapidum hyemes.' Papin. 'flammea hyems,' III. Syl. Val. Flaccus IV. 'ignea montem Torsit hyems.' Vide plura apud Scipionem Gentilem ad Apul. 700. Chrysostomo et Philoni nihil frequentius, quam *ψυχῆς χειμῶνας* affectus nominare. Ita I. 'rugas cordis.' Hyemi vero animi opponit 'liquidum' Plautus.

342 *Dura angere sperat*] In Edit.

Reddendam Hesionen, Helenam si reddat Achivis.
  Nondum Sigæas portu digressus arenas
Dardanus attigerat, meritos mentita triumphos
Obvia pompa subit, pars curru vecta superbo
Aërium suspendit iter, pars cetera casum
Haud metuens, gressu vestigia paupere rexit,
Obsequio contenta pedum: et, quæ cura novorum!
Inachiam visura nurum plebs currit anhela
Contemtrix operæ nutricis, et immemor artis,
Nec lucri meminit, prædam dum spectat amœnam.
At cui sublimes humeros proceraque colla
Invidit natura brevis, vel desuper altis
Incumbit tectis, vel recto calce fatigat
Articulos, humilesque gradus suspendit in altum.

346 *Turba* Ms. marg.

NOTÆ

Basil. erat 'durum angere,' inde Spond. et Carol. 'dux angere,' male. Priamus dura angere sperat, vix *δυνατὰ* extorquere: quæ? reddendam Hesionem, quod sequitur, eamque fortasse jam matrem, vel *ἐν γαστρὶ ἔχουσαν*. Demosthenes *λαβεῖν ἐξ οὐρανοῦ* diceret. *Angere*, *ἄγχειν*, *στρέφειν*, proprie sunt luctatorum, ut Pollux III. retulit. Virg. VIII. Æn. 'Corripit in nodum complexus, et angit inhærens Elisos oculos,' &c. Horat. Ep. I. 18. 'Munere te parvo beet aut incommodus angat.' Ovid. 'hunc filia nubilis angat.' Papin. I. Theb. 'sceptra petentem Fœdere præcipiti semper novus angeret hæres.' Silius initio VIII. 'majoribus ægrum Angebat curis.' Imitatur Noster Papin. IV. Theb. 837. &c. vide infra v. 22.

349 *Quæ cura novorum*] Aliud agens vulgi *φιλοκαινίαν* notat, quam etiam Demosthenes sæpe arguit, *ἔστι τι καινόν*; Lucret. scite IV. 'Humanum genus est avidum nimis auricularum.'

355 *Recto calce fatigat Articulos, humilesque gradus suspendit in altum*] Græci *ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδίζειν*. Seneca Ep. III. 'Non exurgit in plantas, nec summis ambulat digitis, eorum more, qui mendacio staturam adjuvant, longioresque quam sunt, videri volunt.' Mart. XIII. 'stans summos resupinus usque in ungues.' Juvenal. 'erecta consurgit ad oscula planta.' Lucil. 'Gallinaceus cum victor se gallus honeste Sustulit in digitos, primoresque erigit ungues.' Quod Philostrato est *ἄνω βαίνειν*, de Apollonio I. 10. Tales dicuntur 'Attæ,' 'qui (verbis Festi) propter vitium crurum, aut pedum, primis plantis insistunt, et attingunt magis terram, quam ambulant:' *ἄττοντες, οὐχ ὅλῳ ποδὶ βαδίζοντες*: quibus opponuntur *πτερνοβάται*, quos Latini *talipedantes*. Vide Casaub. in Suet. initio III. Sca-

Hoc populo dederat vulgati fama decoris
Certamen mirandi Helenam: subit illa pudice
Ora gerens, oculis nusquam vaga, voce faventi
Spectantum, pudibunda parum, mixtoque nitore
Sidereas neutrata genas. At regia vates
Ut venisse Parim certo Cassandra relatu
Audit, et adductam monstrum fatale Lacænam,
Ad tripodas questura fugit, ramosque loquaces
Ore premit, poscensque Deum non irrita longum
Fatis plena redit: claret interprete vultu
Extorti vindicta Dei, furiosa potestas
Imbelles vexat artus, cervice rotata,
Crine umbrante humeros, oculis spargentibus ignem,
Et facula prodente fidem, nunc livida vitrum,
Nunc flammata facem superat, nunc pallida buxum.
Tali se mediis procerum tot millibus infert
Ore ferens, tremulosque gradus vix ebria figit,
Atque ita Tyndariden cernens: Tune illa juvenca

370 *Facie* Ms. marg. Vide not.

NOTÆ

liger. in Conject. x. 189.

361 *Sidereas neutrata genas*] Non redolet castam Latinitatem, licet ἀναλογία permittat. Ita Varro apud Non. 'facies mæandrata, et vermiculata.' Lucret. III. 'stat cernendi vivata potestas.' Ibid. 'corporis atque animi vivata potestas.' Moreti auctor: 'sub juga parentes cogit lorata juvencos.' Ovid. III. Fast. 'Mollis erat tellus rorata mane pruina.' Ita Seneca controv. I. 6. 'absinthiatum poculum.' Martial. 'leucophæatum.' Genæ autem 'neutratæ' sunt, quod priora interpretis vice præmissa docent, 'rubicunde albentes.' Ennius: 'etsi Mulier erubuit, ceu lacte et purpura mista:' quod simile Virgilius et multi alii retinuerunt. Sic Horat. II. Sat. 2. de illo, qui nec mundus nimis, nec sordidus, in neutram partem cultus miser.

370 *Et facula prodente fidem*] Malo, quod in ora libri erat, *facie;* sequitur enim 'Nunc flammata facem superat.' Similes Phœbadum descriptiones sunt apud Papin. x. Lucan. v. Apuleium VIII. Miles. Ruffin. Eccles. Hist. II. 4. Dionem Chrysost. in Orat. 1. de regno.

374 *Tune illa juvenca*] Lycophron Helenam vocat πόρτιν; causam ex fabula veteri adducit Meursius in Lycophron. p. 123. Ovid. Epist. Œnones ad Pariden: 'Graia juvenca venit, quæ te patriamque domumque Perdet, Io prohibe, Graia juvenca venit.'

Quæ saltus ingressa novos, præsepe paternum
Incesta liquisse fuga taurumque jugalem
Diceris, et nostros petis importuna penates?
Ite, viri, Deus ire jubet, pontoque vel igne
Maternas abolete faces, ne dura sequatur,
Quam cecini, clades. Sic paucis questa quiescit:
Expediuntque Deum suspiria longa relictum.
His hilares hærent animi, totusque faventum
Sopitur strepitus: favissent agmina vatis
Imperio, motas reverentia principis iras
Obruit, indignisque datur Cassandra catenis.
Rex Helenam lenit, inopinaque probra gementis
Solatur blandis: suspiria vatis, anhelas
Excusat furias, celeresque ad jurgia voces,
Et vitio capitis solitos sævire tumultus.
Nec mora, lascivit solenni regia cultu
Imperiis ornata ducis, tædasque pudendas
Tollit adulter Hymen. Melius caligo profunda
Pollutum mersisset opus: quid nomine sacro
Incestum phalerare juvat? prætendit operta

387 *Blandus* Ed. Mor. et Spondan.

NOTÆ

389 *Et vitio capitis solitos sævire tumultus*] Εὐφημισμὸς τῆς ἱερᾶς νόσου, comitialis morbi: de quo multa ad Apuleium Scipio Gentilis.

393 *Quid nomine sacro Incestum phalerare juvat*] IV. 101. 'mixta virum phalerant.' Glossarium: 'Faleræ, *ἱπποκόσμια*,' inventum Tarquinii Prisci, ut Florus I. 5. monet. De phaleris prolixe Manutius in Quæsitis per Epist. c. 10. Marcellus Donatus in Suet. c. 30. Lipsius de re militari, Dial. 5. Varro Hecatombe: 'Ubi illa phalerata gemmeaque ephippia.' Petron. 'mulieres phaleris ornatas' ait: quod de margaritis e pelago Junius explicat. Aristoph. in Acharn. *Τίς ἀμφὶ χαλκοφάλαρα δώματα κτυπεῖ;* Prudent. contra Symmachum, 'Vittarum insignis phaleris,' II. Noster Terentium sequitur, qui 'phalerata dicta,' fucata et *ὕπουλα* vocat. 'Incestum' igitur 'phalerare nomine sacro,' est conjugii titulo palliare; ut Dido apud Virgil. 'Conjugium vocat, hoc celabat nomine culpam:' quod est *πηλῷ πηλὸν καθαίρειν*, ut ait Nazianz. p. 420.

394 *Prætendit operta Bracteolam caries*] Hoc est, quod Dracontius dicebat, 'Quærit opem sceleri, per quam fallatur honestas,' Hex. 345. Sumtum a statuis verminantibus et cariosis, quibus bracteas superinducebant. Juvenal. Sat. XIII. 'bracteolam de Castore ducunt.' Hinc 'bracteata felicitas' apud Sen. Ep. 301. Ausonius vero 'bracteatum dictum' in Pane-

Bracteolam caries, agnum lupus, ulcera byssum :
Sed famam fraus nulla latet : non una duorum
Esse potest : nam prima fidem dum fœdera ~~servant~~ debent,
Alterius non uxor erit, sed præda cubilis.
Interea Graium præceps perlabitur orbem
Luctus, et Europæ dotatas nomine terras
Armato rumore quatit : læduntur in uno
Una omnes, seu quod populos injuria regum
Acrius incendit : seu regnis prælia livor
Inducit, seu quisque suas præsumit in iras
Quod fieri sibi triste potest : quod flere peractum
Quodque pati potuere, gemunt : hinc omnibus idem,
Idem animus, similes scelerum præcidere motus,
Et thalamos sancire metu : ruit ocyus ergo,
Non jussa expectat populus, belli ardor inerti
Nascitur, augetur forti : sic prælia vulgus
Præcipit : at viduos it solatura penates
Clara ducum series, Maleæ quos erigit umbo,

NOTÆ

gyr. vocat, de auro, quo statuæ inducebantur. Talis vero fucus eleganter exprimitur a Prudentio in Psychom. 551. ubi Avaritia se in parsimoniam transfigurat : 'Opertam cariem' dixit apposite, ut Nazarius, 'operta mentium ;' Virgil. 'telluris operta,' VI. Æn. Papin. 'operta prælia,' X. Valer. Flaccus I. 'sacra operta.' Ita Symmachus in Orat. 'dum ratio eis in operto sit :' ut Ovid. III. Fast. 'non est rationis opertæ.' Prud. 'arcano naturæ tectus operto,' contra Symm. II. Psychom. v. 461. 'laterisque sinistri Velat opermento.' Item, 'boni mendacis opertum,' 336. Ut Demades in Orat. sua p. 180. *πρόβλημα σωτηρίας.*

396 *Sed famam fraus nulla latet*] Claud. 'Cœlicolas fraus nulla latet.' Xenophon : *θεοὺς μὴ ἔστι διαλαθεῖν.* Musæus eleg. *Γλῶσσα γὰρ ἀνθρώπων φιλοκέρτομος· ἐν δὲ σιωπῇ, Ἔργον ὅπερ τελέει τις ἐνὶ τριόδοισιν ἀκούει.* Nazianz. Epist. XVII. 779. *προθυμότερον ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις φιλοσοφοῦσιν ἄνθρωποι.* Pindarus vere I. Olymp. *εἰ δὲ θεὸν Ἀνήρ τις ἔλπεταί τι λασέ-Μεν ἔρδων, ἁμαρτάνει.* Nicetas Choniates I. *ἄφθεγκτον τῇ φήμῃ μηδὲν, ἀνεξερεύνητόν τε καὶ ἀνεξέλεγκτον,* et I. De Andronico : *ἡ φήμη καὶ τὰ ὑπὸ γῆν κρυπτόμενα διορᾷ,* p. 302. Claud. 4. Consul. Honor. 'nam lux altissima fati Occultum nihil esse sinit, latebrasque per omnes Intrat, et abstrusos explorat fama recessus.' Nazianz. orat. I. 18. *τάχιστα ἂν ἐκ μικροῦ σπινθῆρος ὁ τῆς ἀληθείας πόρσω ἐκλάμψειεν.*

410 *Sic prælia vulgus Præcipit*] Προὔλαβε, anticipat, vel occupat.

412 *Maleæ quos erigit umbo*] Papin. Achil. II. 'undisonæ quod circuit umbo Maleæ.' Virg. 'Maleæque sequacibus undis.' Strabo VIII. illius meminit : *Μαλέαν δὲ κάμψας ἐπιλάθου τῶν οἴκαδε.* Proverbium est apud Nicetam Choniatem lib. II. de Manuele

Quos Larissa fovet, quas Græcia cetera nutrit.
Enumerem? facilesque fide dictante meatus
Victrices Danaum certo sequar ordine vires?
Quæ loca, qui reges, pelagus quod quisque fatiget
Classibus? ac celebres hac novi parte Camœnas
Fraudari titulis, auresque offendere molles.
Pauca tamen studio non ægrescente faventum
Succincte dixisse velim, numerique sigillo
Juratas signasse rates: Fert bella bis una,
Bis centum et decies centum, quas undique raptas
Cecropii vocat unda sinūs, et Apollinis æquor:
Huc acies, huc arma meant: hinc bellica classis
Ordiri disponit iter, sic culmen herile
Imperii jussit, statuit consulta potestas.
  Ast ubi gesta Phrygum geminos vulgata Lacones
Concussere, fremunt ambo, dolor excitat ambos,
Ambos ira quatit, non sic orbata leones

417 *At* Dresem.

NOTÆ

p. 82. Vide Erasmum. Symmachus epist. 61. lib. VIII. 'Vulgati proverbii est, Enavigato Maleo oblimari eorum memoriam, quos domi reliqueris.' Plinius Cæcilius Epist. 10. ὑπὲρ Μαλέαν. Vide Brodæum I. 35. *Umbo* autem est quod prominet, πρών. Vocabulum Papinio frequens.

421 *Fert bella bis una, Bis centum et decies centum*] Dares, cujus Noster funalis equus, variat in numero: etiam Dictys. Catalogum navium habes apud Homerum, et Papinium in Achilleide. Plautus, Ovidius, Virgilius, Propertius, Juvenalis, Seneca Tragicus, Euripides, etiam Livius v. 5. mille naves, Thucydides I. mille ducentas. Homerus plures numerat. Apud Nostrum v. Palamedes huic numero 30. addit. Hyginus fab. 97. ab omnibus dissentit. Manasses etiam στόλον χιλιόστολον vocat. Pausanias in Laconicis *Hellenium* vocat locum, ubi Græci consultum venerint: alios vero ad Xerxis expeditionem hunc locum transferre ait.

423 *Cecropii vocat unda sinus*] Alii in Aulide juratum id bellum volunt, Virg. IV. Æn. Papin. II. Achilleid. Philostratus in Heroicis variat, interdum enim in Aulide convenisse, interdum bellum ait jurasse. Noster a Darete ῥινὸς ἀγόμενος, Athenis classem convenisse scribit, inibi consulto oraculo, tempestate impeditam et retrogressam, ex Aulide solvisse.

Apollinis æquor] Cur? an quia Apollo ὡς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, quæ sunt verba Demosthenis in Orat. pro Ctesiphone. Plura Scholiastes Aristophanis ad Nubes.

Lustra indignati lugent, non fulminis ales
Sic gemit elinguis inopina silentia nidi.
Haud mora conscendunt classem, Lesboque relicta,
Dum præceps animus, et nil decoctius audet
Ira recens, nullos expectatura sequentes,
Haurit iter fluidum pietas memor: alta tenebat
Castor, et Iliacas jamjam poscebat arenas
Excidium latura ratis: nox obviat atra
Defensura Phryges, armatique aëris ira
Instrepit, et geminis expugnat vela procellis.
O pietas, qua nulla Deum præsentior ambit
Virtus! o mitis fraterni candor amoris!
Sola hæc in geminos cessit discordia fratres,
Discordes habuisse metus: hic illius, ille
Hujus fata timet: quotiesque illabitur æquor,
Invergitque latus puppis subitura profundum,
Æquoris occursum certatim vertice prono
Anticipare parant: et sic proclamat uterque:
In me, dira Thetis, in me, sævissime Triton,
Has intende minas, tantos molire tumultus,
Hunc serves, huic parce, precor: tandem acrius acto
Incumbente Noto, nil jam sperante carina,
Ledæi juvenes, nexis per colla lacertis,
Nata simul simili deponunt corpora fato.

NOTÆ

483 *Et nil decoctius audet Ira recens*] Persius I. 'si forte aliquid decoctius audis.' Vide supra, 131.

440 *O pietas, qua nulla Deum præsentior ambit Virtus*] Philo de Decalogo 580. *ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια.* Quæ *γνώμη* Aristoteli a Stobæo ascribitur, serm. 286. Sophocles in fine Philoctetæ: *οὐ γὰρ εὐσέβεια συνθνήσκει βροτοῖς, Κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται.* Hermes: *μία φυλακὴ εὐσέβεια.* Ex quo Corn. Severus in Ætna: 'Et merito est pietas homini tutissima virtus.' Nazianz. x. p. 161. *ἓν μέγιστον ἁπάντων, καὶ ὥσπερ ἄλλο τι ἐπίσημόν ἐστιν ἡ εὐσέβεια.* Hierocles: *πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡγεμών ἐστιν ἡ εὐσέβεια.* Insignite etiam Isid. Pelus. III. 268.

443 *Hic illius, ille Hujus fata timet*] Ita Manilius II. de Pylade et Oreste: 'lis una fuit per sæcula mortis, Alter quod raperet fatum, non cederet alter,' &c.

445 *Invergitque*] *Immergitque* vel *invertitque*, malim legere.

453 *Nata simul simili deponunt corpora fato*] Homerus, quod Lactantius de falsa religione I. 10. observat, ambos tantum mortuos testatur: non in

Desine, Cecropii funesta licentia pagi,
Incestos generare Deos: non fabula cœlum,
Sed virtus non ficta, dabit: quos cæcus ab alto
Mersit in ima furor, in summos erigis axes,
Et similes Jovis esse jubes: quos ignis in auras,
In scopulos sparsit fluctus, mentiris adeptos
Sidera, gentilisque preces deludis acerræ:
Tyndaridis, quos hausit hyems, dans Attica cœlum
Fabula, Castoreos casus Pollucis in ortum
Fingit, et alterni redimit dispendia fati.
Ac neutrum testata Deum, feralis utrique
Atropos injecit laqueum, quo fortibus ægros,
Quo sontes placidis, inopes quo regibus æquat.
Sola tamen fatis Ledæum Lesbos amorem
Concessisse negat, captosque secuta Lacones,
Quos nec apud Phrygios, mediis nec reperit undis,

NOTÆ

Deos relatos. Lactant. inibi, dum alienas sponsas rapiunt, alterum ab Ida transverberatum ait. Vide Theocrit. in Dioscuris, Pindarum Nemeor. Od. 10. Lycophronem in Cassand. Tzetzen Chiliad. I. 48. Genus vero loquendi ad illud Ovidii II. Fast. accedit: 'Nata simul, moritura simul, simul ite sub undas, Corpora.' Valer. Flacc. V. 'nec separe conteget urna, Sed simul, ut junctis venistis in æquora fatis.'

455 *Non fabula cœlum*] Manil. 'Quorum carminibus nihil est nisi fabula cœlum.'

458 *Quos ignis in auras, In scopulos sparsit fluctus*] Eodem modo εἰρωνεύει Juvenal. 'Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.' Omnem vero acrimoniam superat ille Juvenalis μυκτηρισμὸς in Claudium: 'tremulumque caput descendere jussit In cœlum:' quod pessimo conatu solicitavit Groslotius in sua ad Lectium prolixa epistola, quod 'escendere' substituit.

462 *Castoreos casus Pollucis in ortum Fingit*] Ponit *casum* pro occasu: vide auctores supra allegatos, 453. et Apollod. III. p. 178. Ζεὺς ἀμφοτέροις παρ' ἡμέραν καὶ ἐν θεοῖς εἶναι, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἔδωκε. Eadem Pindarus: μεταμειβόμενον δ' ἐναλλὰξ, &c. Homerus ἑτερομέρους vocat hoc sensu, Odyss. Λ. hinc Virgil. VI. Æneid. 'alternam mortem' nominat: et Silius IX. 'Alternusque animæ mutato Castore Pollux.' Scitum est illud Alcibiadis, qui apud Athenienses Διοσκούρων vitam vivere se dicebat: nam et gratia pollens Diis æqualis, et ea excidens, parum sibi a mortuis differre videbatur. Ælianus Var. Hist. XIII. 38. Philo de Decalogo p. 580. de mundi gemino interpretatur hemisphærio.

469 *Quos nec apud Phrygios, mediis nec reperit undis, Credidit esse Deos*] Isocrates id Helenæ assignat: πρῶτον μὲν τοὺς ἀδελφοὺς ἤδη κατεχομένους ὑπὸ τῆς πεπρωμένης εἰς θεοὺς ἀνήγαγε.

Credidit esse Deos: sterilique reversa favore,
Diis urbes auxit, thure aras, marmore templa.
Sic Britonum ridenda fides, et credulus error
Arturum expectat, expectabitque perenne.

NOTÆ

472 *Sic Britonum ridenda fides et credulus error, Arturum expectat*] Arturus, ille Britannorum fabulis πολυθρύλλητος, in acie non cecidisse, sed subduxisse se putabatur, jam jamque reversurus. Hic est ille, de quo incredibilia fingunt, quod Malfredo Monœmutensi ascribitur: quod et Guil. Neubrigensis concedit. Joh. Lelandus tamen contra Guil. Parvum, veri fidem illis astruit. Vide Annales Anglicos. Polydor. Virg. xv. Buchananus hæc de Arturo: 'Concursum est ingentibus animis, sed Modredo et confœderatis (Scotis et Pictis) duo fuere auxilio, locus in medio paluster, Britannis transitu difficilis, et in ipso pugnæ ardore subornatus, qui Britones moneret, ut Arturo cæso, rebus perditis, suæ quisque saluti consuleret. Ea vox in fugam illos vertit: magna tamen cædes utriusque partis facta: victoria neutris læta fuit: cæso ab altera parte Modredo, ab altera fratre ejus Galvino; atque Arturo lethaliter vulnerato. Non ignoro, quæ de vita et morte Arturi a multis fabulose tradantur, sed indigna relatu sunt, et viri clarissimi rebus gestis tenebras offundunt. Nam dum tam asseveranter mendacia affirmantur, sæpe veritas in dubium vocatur. Fuit certe vir magnus, et singulari fortitudine et caritate in patriam, vel dum suos a servitute liberat, vel cultum Dei sincerum revocat, vel vitiatum restituit. Hæc nos de genere, vita et morte ejus, pluribus quam instituti ratio poscebat, sumus prosecuti, ut quibus non universas Britannorum res gestas complecti, sed partim ab oblivionis injuria, partim a fabulosis male feriatorum hominum commentis, res gestas nostræ gentis liberare fuit propositum. In Arturi vero rebus longiuscule sumus immorati, quod plerique eas, partim per invidiam nimis parce, partim per vanitatem nimis verbose persequantur. Hæc Buchananus. Vide etiam Hectorem Boëthium ix. inprimis Cambdenum in sua Anglia 123. et 160. ubi Auctoris nostri versus recitat: 'Nec abs re erit, si quæ Josephus noster Iscanus' (verba sunt Cambdeni) 'non de populo Poëta olim in sua Antiocheide, in Arturum cecinit, hic adjungam: 'Hinc celebri fato, felici claruit ortu, Flos regum, Arturus, cujus cum[a] facta stupori Non micuere minus: totus quid[b] in aure voluptas, Et populo plaudente favus.[c] Quæcunque piorum[d] Inspice, Pelæum[e] commendat fama tyrannum; Pagina Cæsareos loquitur Romana triumphos; Alcidem domitis attollit gloria monstris: Sed nec pinetum corili, nec sidera Solem Æquant; annales Latios Graiosque revolve, Prisca parem nescit, æqualem postera nullum Exhibitura, dies. Reges supereminet omnes Solus, præteritis melior, majorque futuris.''

[a] *Tum* l. [b] Deest aliquid, vel legendum *quod.* [c] *Favor.*
[d] Lego, *quemcumque priorum.* [e] *Pellæum.*

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

Argolicos Phrygiosque duces locat ordine quartus :
Dira canunt iri destructum oracula Trojam.
Barbarica cum gente manus mox Græcia pugnax
Conserit, et Teuthras expirat vulnere tactus,
Mandat ad Elysios campos quem pompa celebris, &c.

POSTQUAM Mygdonias bellatrix fama per urbes
Armorum vulgavit opus, concussa minaci
Barbarics motu, trepidis conjurat in arma
Viribus, et totos Priamo Mars excitat ortus.
Primus opes Phrygibus Celiā tradente sequaces

5 *Zelia* Edd. Basil. Mor. Spondan.

NOTÆ

1 *Postquam Mygdonias*] Philostratus Φρύγας κατὰ Μυγδόνα vocat in Heroic. p. 725. Mart. Capella in Satyrico VI. 'Phrygia Troadi imminet: ab Aquilone Galatia est; a Meridie Lycaoniæ, et Pisidiæ Mygdoniæ confinis est; ab Oriente Lyciæ; a Septentrione Mysiæ, et Cariæ.' Vide Strab. XII. Horat. II. Od. 12. 'Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes.' Ovid. initio VI. Metam. per 'Mygdonidas nurus,' Lydas intelligit. Vide Stephanum in Μυγδονία.

Bellatrix fama per urbes Armorum vulgavit opus] Φθάνουσι γὰρ αἱ φῆμαι πανταχόθεν κατὰ πολὺ, Philo libro de Josepho p. 437. Fama in bello maximum momentum; imo 'fama bella constant,' ut ait Alexander apud Curtium VIII. et V.

5 *Primus opes Phrygibus Celia*] Sequitur Daretis ductum, et ex parte Dictyn: nomina tamen variant, quod manifestum erit si inter se contendas, Ζέλειαν etiam Homerus in Catalogo nominat.

Commodat Amphion, socium cui Pandarus arcum,
Consortem Adrastus gladium rapit: hospes iturum
Instruit Amphimachum Colophonia: ducit alumna
In bellum Lyciam socio Sarpedone Glaucus.
Marticolæ Thraces Xantippum, Memnona Mauri,
Pæonidæ Phorcum, sequitur Zizonia Remum.
Ephemus et Capesus, et quorum nomina longum
Æquato sermone sequi, stipare cohortes
Certant, et sese numero, vel robore vincunt:
Dat Ganges Arabem, Syrium largitur Orontes,
Dat Scythicos Tanais: geminoque obnoxia mundo
Ripa duplex, bellis populum partitur utrumque,
Nacta ducem geminum: migratque in prælia quicquid
Prima dies, orbis oriens, cunabula Phœbi,
Gentis alunt; quicquid Asiæ dispendia, quicquid
Hermus aquis, Taurusque jugis includit, et omnis
Iliacos legio tendit munire penates.
  Hos inter fremitus certantumque ardua regum
Robora, pugnaces jactantius armat alumnos
Troja potens: nulloque locum sperante priorem,
Indigenæ vires, cognataque celsius arma
Consurgunt: toto sed Troilus agmine princeps,
Fulmineusque Hector, par bellis impetus, æqua
Vulgi tempestas titulis præcellere certant,
Et dubia alterno contendit fama favore.

NOTÆ

8 *Ducit alumna In bellum Lyciam*] Lego *alumnam*. Sarpedon enim et Glaucus e Lycia.

10 *Memnona Mauri*] Dares: 'Memnon ex Æthiopia:' vi. 'Eonm regem' et socios ipsius Persas vocat, 344. 'Fit fuga Persarum.'

13 *Æquato sermone sequi*] Versu in pedes commensurato.

16 *Geminoque obnoxia mundo Ripa duplex*] Tanais fluvii. Εὐρώπην δ' Ἀσίης Τάναϊς διὰ μέσσον ὁρίζει, Dionys. Alexand. Vibius Sequester, 'Tanais Scythiæ Asiam ab Europa dividit,' De flum. p. 113. Æschylus Phasin, ut Aranus allegat, limitem statuit: qua de re Loënsis tom. v. Crit. Epiphyl. ii. 22.

28 *Æqua Vulgi tempestas*] De favore populi intelligo, in quo, Ciceronis sensu, crebrior animorum, quam tempestatum mutatio: unde Scaliger ille θαυμάσιος vulgus mare seipsum movens nominabat. Vide Phalaridem Ep. 77. συρίττεσθαι μᾶλλον ὑπὸ πλήθους ἀκρίτου βουλοίμην ἂν ἢ τιμᾶσθαι, &c.

Cetera fraterni Martis numerosa potestas
Ductu quemque suo discretis fulminat ausis :
Ut quot Priamidas, tot jurent Hectoras esse :
Quot Troës, tot Marte pares tibi, Troile, dicant.
Nunc utinam, quo quisque animo, quo fulserit ore,
Quis membris inscriptus honos, quis pectora motus
Extulerit, meminisse queam, vultusque peremtos
Suscitet eloquii virtus, oculisque sepulti
Pectoribus vivant, scripto præcone, tyranni.
Sic olim positos populis mirantibus offert
Elinguis pictura viros : sic culta profatur
Charta duces, oculis hæc blandior, auribus illa.
Celsa duci Priamo late surgentibus armis
Effulcit roseum cervix caput, ardua scribunt
Membra virum, blandoque genas terrore minaces
Regius ornat honos : placidæ vox nuntia mentis
Nil tumidum, nil triste sonat, propiorque precanti
Mollibus imperiis famulantes instruit aures.

NOTÆ

39 *Vivant, scripto præcone, tyranni*] Eo pertinet Pindari sententia Nemeor. 7. qui tenebras illustrium factorum hymnis pellendas ait, qui sint speculum virtutis : et Sappho apud Plutarchum egregie, *κατθανοῦσα κείσεαι, οὐδὲ τις μναμοσύνα σέθεν ἔσεται. οὐ γὰρ μετέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας.* Horatii illud notum est de his qui 'sacro vate caruerunt,' carm. IV. 9. Et M. Antonii Flaminii ea de re carmen insigne est l. III. Maxime excellit in ista *γνώμη* Anna Alexii Comneni filia, initio Alexiadis suæ, quam bono publico de literatura Græca præclare meritus luci restituit Hœschelius.

40 *Sic olim positos*] *Positi* vel *siti* sunt mortui, *οἱ κείμενοι.* Virg. 'positum affati discedite corpus.' Papin. Theb. IX. 'positusque beata Morte pater.' Ægroti, 'depositi.' Virgil. lib. XII. 'Ille ut depositi proferret fata parentis.' Cicero, 'deposita respublica.' Ita Euripidi in Alcest. *Ἤδη προνωπής ἐστι καὶ ψυχοῤῥαγεῖ*, de morituro, et in limine collocando.

Sic olim positos, &c.] Plutarchus Simonidi tribuit illud *ὅμοιον* et *ἀνάλογον* Poëseos et Picturæ, libro de Atheniensibus, utrum bello, vel pace meliores : *ὁ Σιμωνίδης τὴν μὲν ζωγραφίαν ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν.* Repetit illud libro de audiendis Poëtis ; item in libello de Adulatore cognoscendo. Philostratus initio *εἰκόνων* idem ponit, et agnoscit Arist. c. 6. Poëtices : item Auctor ad Herennium. Prudentius libro post. contra Symmachum, 40. &c. Alludere videtur Clem. Alex. Strom. VI. 463. *οἱ φιλόσοφοι ζωγραφίας δίκην ἀπομιμοῦνται τὴν ἀλήθειαν.*

43 *Celsa duci Priamo*] Picturam non sublestam vel *ὑπόλιστον* heroum illorum habes apud Pausaniam in Phocicis p. 348. Philostratum in Heroicis et Iconibus.

Hector magnanimum librato culmine pectus
Erigit, intorto candet coma crispa capillo,
Succinctum complexa caput, blandeque recisos
Furatur vox blæsa sonos; pernicia membra,
Mens placida in cives, faciem lanugo serenam
Induit, ac visus acies obliqua cadentes
In geminas spargit partes, semperque supina
Occiduo stabilem contristat lumine vultum.

Ore pares, patremque genis, matremque secuti,
Priamidæ gemini studio certante Minervam
Partiti, colit hic artes, hic arma fatigat:
Deiphobum, Mavors, Helenum demulcet Apollo.

Troilus in spatium surgentes explicat artus,
Mente Gigas, ætate puer, nullique secundus
Audendo virtutis opus, mixtoque vigore
Gratior illustres insignit gloria vultus.

Imperii cupidus, habiles prolatus in armos,
Siderea vernat acie Paris, ore serenus,
Eloquio lenis, pede præceps, strenuus armis,
Vertice flavescens, frontemque auctura superbam
Præreserat tonsura genas, in summa recurrens

57 Pro *matremque* Ms. marg. *vultuque*.

NOTÆ

50 *Candet coma crispa capillo*] Οὐλότριχος, οὐλοκάρηνος fuit: vide Hadrianum Junium de στραβαλοκομῶσιν istis, De coma c. 8. Vide statuam Hectoris apud Philostratum in Heroicis p. 655.

56 *Occiduo stabilem contristat lumine vultum*] Strabus fuit. Plinius xi. 37. 'Uni homini oculi depravantur, unde Straborum et Pætorum nomina.' Philostratus ait, illum solitum ἐκπληκτικὸν βλέψαι, καὶ φθέγξασθαι μέγα. Imitatur vero Virg. iii. Æn. 'et lævo contristat lumine cœlum.' Stabilis autem vultus, ut Græci καθεστηκὸς βλέμμα, τὸ γὰρ σεμνὸν αὐστηρὸν, ait Philo libro de Principe p. 561. Ita Papin. Epithal. Stellæ, 'stantia pectora.' Maximianus, 'stantesque papillæ.' Lucilius, 'stat sentibus pectus,' quod Nonius 'plenum est,' exponit. De nomine Hectoris Plato agit in Cratylo, p. 271.

62 *Mente Gigas, ætate puer*] Ita Guntherus de Friderico Imperatore: 'Mente senex, ætate puer;' ad quæ vide Rittersh. Noster vi. non abludit: 'Ore leo, sed corde lepus.' Vide i. 19.

64 *Gratior illustres insignit gloria vultus*] Παρῳδεῖ Virgilii illud Æneid. v. 'Gratior et pulchro veniens in corpore virtus.' Quod frustra rodit Seneca; Poëtæ enim sensuum non aspernantur judicium.

69 *Præreserat tonsura genas*] Cæsa-

Tempora: neve vagans formæ furetur honorem
Cæsaries, utramque comam sua detinet auris.
Crine minax, vultu placidus, sermone serenus,
Affatu facilis, oculo nigrante venustus,
Consiliisque pius, stabiles libratur in artus
Æneas, fusis humeris, et lumine grandis.
Antenor tenui productus corpore, sura
Succincta, motu facilis, quo nemo suorum
Insidias vel nosse prior, vel nectere major.
Regius incendit Hecubam decor, ardua pingi
Gloria, nec partu species effœta frequenti
Marcida vectoris uteri dispendia sentit.
Mens victrix nil molle movet nil debile dictat,
Sonti difficilis, at miti blanda, rigorem
Exuit, afflictis clemens, et civibus æqua.
Forma, modus, pietas, sensus, pudor, auctius ornant
Andromachen erectam humeris, visuque serenam.
Non membris egressa modum, non cæca futuri,
Fulta gena tereti, suspecto crine cruorem
Mentitur, flagratque acie Cassandra micanti.
Iliadum populo victore Polyxena vultu
Præradiat, solique decus speciale meretur
Lactea membrorum series, ridentis ocelli
Blandities, pede fulta brevi, procera venustas
Poplitis, erecto librans vestigia gressu.
Articulos non æquat ebur, non lilia colli

77 *Facili* Edd. Mor. et Spondan.—93 *Blanditiæ* eædem.

NOTÆ

ries non palliavit genarum lætitiam: sed quia aures comas detinebant, vultum magis aperuit. Vide Junium de Coma. Casaub. ad Suetonii Augustum p. 85. et Tiberium, p. 151. Dixit autem 'præreserat,' ut Ovid. VI. Metam. 'præcontrectat,' lib. XIV. 'prævitiat,' et 'præcorrumpit.' Ita Festus 'Præsiderat,' προχειμάζει.

71 *Utramque comam sua detinet auris*] Talis coma ἀμφιλαφὴς Græcis, si Suidam sequimur, qui exponit τὸ ἑκατέρωθεν ληπτόν: quamvis comam 'densam' apud Philostratum notet.

91 *Solique decus speciale meretur*] Ἐξαίρετον. Sedulius, 'Et speciale bonum, cum sit generale, revolvam.' 'Speciale bellum,' Julius Capitolinus in vita Antonini p. 302.

95 *Articulos non æquat ebur*] Vide Anacreontem in pictura Bathylli; et infra, 177.

Ardua, non rutilum pavonis fimbria crinem:
Ipsa humilis, simplex, facilis, nil turget herile,
Nil varium fingens, nunquam frustrata petentes.
Martius ornat honos Agamemnona; fusa vigorem
Celsaque membra fovent, vultu præcone potestas
Enitet, et regem species armata profatur:
Mixta virum phalerant cirro candente decora
Virtus, nobilitas dives, facundia prudens.
Gratior æquato Menelaum forma venustat
Fulta statu, virusque comæ geniale rubentis
Mens domat: ipse actu mentitos judice crines
Arguit, acceptus noto, gratusque merenti.
Audax, magnificus, hilaris, pius æquat Achilles
Vultu Phœbum, animo Gradivum, Pelea membris:
In pectus laterum laxatur culmen, in arctos

108 *Plus* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

96 *Non rutilum pavonis fimbria crinem*] Limbum sive fasciam extremitatem caudæ ambientem vocat 'fimbriam,' ut Græci *κράσπεδον αἰγιαλοῦ, κρασπέδων ἐπαιωρήσεις κροσσωτῶν*, Homerus et *θύσανοι*. Vide Pollucem VII. 14. Cicero in Pisone 'cincinnorum fimbrias' arguit. Apul. VIII. Milesiar. 'flagrum contortis tæniis lanosi velleris prolixe fimbriatum.' Suet. I. 'latus clavus ad manus fimbriatus.' Plinius, 'urticæ folia fimbriata.' Vide de fimbriis et tæniis Paschalium IV. 8. De Pavonis vero fimbria graphice agit Dio Prusæus Orat. XII. p. 194. Phile tit. XV. p. 15. Nazianz. Orat. XXXIV. p. 554.

102 *Mixta virum phalerant*] Vide III. 395. De Agamemnonis regia specie Homerus: Καλὸν δ' *οὕτω ἐγὼν οὔπω ἴδον ὀφθαλμοῖσιν, Οὐδ' οὕτω γεραρὸν, βασιλῆϊ γὰρ ἀνδρὶ ἔοικεν*. Athenæus etiam XIII. p. 566:

104 *Æquato...Fulta statu*] 'Status,' ait Donatus ad Terent. Eun. V. 3. 'refertur ad habitum; statura ad corpus.' Noster differentiam illam negligit; ut et infra 'In medium librata statum.' Plautus in Rudente 'statum' procerum nominat. Usurpat autem pro statura, ut Columella, qui 'scrofas longissimi' dixit 'status,' VII. 9. et 'canem pecuarium statu longiorem et productiorem.' Κυρίως vero 'statura' est solius hominis ἐξαίρετον: reliqua animalia in ventrem procumbunt: quod Galenus III. de usu partium, Aristotel. II. de partibus, 7. 10. 11. 14. et IV. 10. quater asserit. Macrobius etiam in Somn. Scip. c. 14. Ambrosius Hexaëm. VI. 3. Philo libro de plantatione.

105 *Virusque comæ geniale rubentis*] Aristoteles etiam in Physiogn. *θυμώδη* hominem *ἐπίπυῤῥον* vocat, et Noster infra: 'mentis anhelas Incusant furias flammati incendia crinis.' Vide Jo. Baptistam Portam in Physiognom. et Bodinum de repub. Homerus Menelaum *ξανθὸν*, ut et alios Heroas, facit: Philostrato etiam commendatur *ἡλιῶσα* et *πυρσὴ* coma, quæ Solis radios mentitur. Vide de colore illo Junium comment. de Coma, p. 542. &c.

Crispatur cirros coma myrtea; crinis in armos
Deprimitur, poplesque gradus consurgit in altos.
  Actorides acie grandi, vernansque decoris
Artubus, eloquio leni, cui cura juvare
Muneribus, constare sibi, disponere cunctis.
  Vox en eris discincta jocis, mens ardua, fusi
Arctus, Locrensis titulos Ajacis opimant.
  Ajacem Telamone satum coma pulla venustat
In torquem collecta levem, modulata serenis
Lingua sonis, mens fraudis hebes, sed strenua bellis.
  Ore hilaris, modiceque humiles collectus in armos,
Dux Ithacus, prudens consultum pendere, gnarus
Obliquare dolos, doctus captare loquendo.
  Voce ferox, animo præceps, fervente cerebro,
Audentique ira, validos quadratur in artus
Tydides, plenisque meretur Tydea factis,
Sic animo, sic ore fero, sic fulminat armis.

NOTÆ

111 *Coma myrtea*] Dares, 'flava.' Philostratus p. 708. τὴν μὴν δὴ κομὴν ἀμφιλαφῆ αὐτῷ φησιν εἶναι καὶ χρυσοῦ ἡδίω. Videsis Libanium in Achillis, Ulyssis, et Diomedis encomio.

113 *Actorides acie grandi, vernansque decoris Artubus*] *Facie* legendum in quibusdam libris, sed *acie* melius. 'Vernare artubus,' ut Ennodius sæpe, 'vernare stylo, dictione.'

117 *Titulos Ajacis opimant*] Ausonius, 'reflui maris æstus opimat:' quæ eodem sensu Phalaris Epist. 62. πλημμυρὶς διαψυχθεῖσα ἐνεργὸν ἀντὶ ἀργοῦ ποιεῖ τὸ πεδίον.

121 *Modiceque humiles collectus in armos, Dux Ithacus*] Protesilaus apud Philostratum in Heroic. Ulyssem Homeri nominat παίγνιον· item ὑπόσιμον, οὐ μέγαν, πεπλατυμμένον τοὺς ὀφθαλμούς.

125 *Validos quadratur in artus Tydides*] Statura est hæc Plauto 'commoda;' quam Noster antea innuit, 'æquato Fulta statu:' et 'In medium librata statum.' Corn. Celsus II. 1. 'Corpus habilissimum quadratum est, neque gracile, neque obesum.' Vide Aristot. in Physiognom. et de partibus Animal. IV. 10. Columella etiam 'porcos quadratos' VII. 9. 'gallinas' VIII. 2. 'canes' VIII. 14. item τετράγωνα ἱμάτια apud Appianum v. ἐμφυλ. et Athenæum v. sed κυριολογία non semper attenditur: quemadmodum 'quadratum' nominant etiam illum, qui, ut cum Ausonio loquar, 'Vir bonus est, mundi instar habens, teres atque rotundus;' quod Plato in Protag. pag. 235. ad Simonidem refert: ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀληθέως γένεσθαι χαλεπὸν, χερσί τε ποσί τε καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον: quò respexit Aristot. I. Ethic. 11. De Statura vide Casaubonum III. ad Suet.

127 *Sic animo, sic ore fero, sic fulminat armis*] Virg. 'Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat:' quod ex Homero.

Nestora magnificat morum prudentia, custos
Consilii librata fides, et sobria dandi
Gloria: porrectoque humeris, senioque nitenti
Nasi grata minus brevitas incurva sedentis.
Phyllacides vernante gena, candente capillo,
Alite mobilior, Scythica torrentior aura,
Ardua nulla timens, animum non viribus æquans,
Nil grave, nil durum censet, nil linquit inausum.
Ore virum fassus, indignarique minaces
Suspendens cervice genas, livore superbo
Obliquat socios Pyrrhus, scribuntque ferocem
Ardua membra, teres oculus, projectior alvus,
Texendis vox ægra sonis, teneroque laborans
Eloquio lingua blæsos frustratur hiatus.
Naupliaden tenui progressum corpore, lenem,
Magnanimum, prudens animi moderatur honestas.
Arduus in fastum, pingues demensus in artus,
Crispanti vestit humeros Podalirius umbra.
Cæsaries ceu ruffa jacens, patientia supplex,
Vis temere ausa nihil, pietasque Machaona pingunt.
Impia præcipitem natura Meriona mergit
Invidiæ cinctum stimulis, curæque tenacis

NOTÆ

128 *Nestora magnificat*] Sic alibi 'pennificat.'

131 *Nasi grata minus brevitas incurva sedentis*] Philostr. in Heroic. p. 671. de Nestore: *εἶναι δὲ μελανόφθαλμον, καὶ μὴ ἀποκρεμώμενον τὴν ῥῖνα*, &c.

132 *Phyllacides vernante gena, candente capillo*] Philostr. *κόμης ξανθῆς ἔχει τὸν μέτριον.*

136 *Indignarique minaces*] Ἑλληνισμός.

140 *Texendis vox ægra sonis*] *Μογιλάλον*, quem Glossarium 'attubum' interpretatur, *περιφράζει*.

142 *Naupliaden tenui progressum corpore*] Dares, 'Palameden gracilem, longum.' Sic III. 'qualem progressior usus.' VI. 552. 'In noctem progressa dies.' Vide III. 167.

148 *Impia præcipitem natura Meriona mergit*] Merion apud Homerum in laude, Daretem in probro est: male natum arguit, cum 'naturam impiam' vocat. Per Erinnyn iram intelligit, quæ ebullit, *ἐκπαφλάζει, ἐκβράσσει* in caput. Cicero III. Tusc. Quæst. 'si virtutes ebullire volent et sapientiam.' Vide insignem irati descriptionem apud Chrys. Homilia in Joh. III. p. 31. Senecam II. 35. de Ira. Isæus scite, *ἐν τοῖς μετ' ὀργῆς πραχθεῖσιν ἅπαντες πεφύκαμεν ἁμαρτάνειν*, I. p. 36.

Defessum excubiis, teretes cumulatur in artus
Carnea massa tumens, animique ebullit Erinnys
In caput, in corpus reliquum: livescit inustum
Sanguineis pectus maculis, gena disputat hydris,
Indicio pejore virens, et mentis anhelas
Accusant furias flammati incendia crinis.
In medium librata statum Briseis heriles
Promit in affectum vultus, nodatur in æquos
Planities crinita sinus, umbræque minoris
Delicias oculus junctos suspendit in artus;
Divitiis formæ certant insignia morum,
Sobria simplicitas, comis pudor, arida nunquam
Poscenti pietas, et fandi gratia lenis.
Tyndaridis geminis geminum nihil, unicus ambos
Oris honos ambit: similis flavescit utrique
Crinis: par hilares augescit visus in orbes:

155 *Incusant* Ms. marg.—159 *Arcus* Dresem.—165 *Risus* Edd. Basil. Mor. et Spondan.

NOTÆ

153 *Gena disputat hydris*] Ad colorem refero varium et contrarium, quo respiciunt illa, 'Indicio pejore virens.' Plaut. in Menæchis: 'Viden' oculos illi virere?' Item: 'ut viridis exoritur color!' de illo, qui insaniam simulabat. Ita Græci χλωρὸν subpallidum, χλωροσαῦρα, quod Virg. 'viridis lacerta.' Vide Turneb. XVIII. 15. Ovid. II. Metam. 'Pectora felle virent, mens est infecta veneno.' Expono de invidia, per quam optimi quoque ab improbis quasi exprobrantes aspiciuntur, ut ait Sulpitius Severus II. Silius IX. de eadem re: 'Agnovit juvenem, scintillavitque cruentis Ira genis.' 'Disputare,' ut ait Varro, 'dicitur sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque ut diluceat,' v. de lingua Latina. Noster verbum illud ad pugnam applicat, ut v. 'nudo Troilus ense Disputat.'

156 *Briseis heriles Promit in affectum vultus*] Briseis, ut Cornutus vult, dicitur quasi Briteis: βριτὸ enim Cretensibus est dulce, unde Britomartis, ait Solinus, sermone nostro sonat virginem dulcem. Vide Casaubonum ad Strabonis lib. x. 'Vultum in affectum promere' est ad πάθος prolicere: unde κόρας κορῶν ἀλγηδόνας dicebat Alexander Macedo.

163 *Tyndaridis geminis geminum, &c.*] Adeo similes hos fuisse putat Vitellius, ut non duplex, non similis, sed una et eadem duobus fuerit facies, ut illi apud Papin. v. Theb. 437. 'qui ambiguo visus errore lacessunt.' Virg. etiam de tanta similitudine, 'gratusque parentibus error.' Claud. de iisdem: 'juvat ipse Tonantem Error,' IV. Constant. Honorii, vs. 210. Noster II. 176. 'noverat alter Cum

Æquus membra modus, concordes pectora motus
Conciliant, spirantque unum gena, lumina, mores.
Sola pares variis præsumunt nomina formas
Distinxisse notis, ac victor vindice vultu
Eludit dubios error, vocumque repugnans
Dissidio, alterno confundit nomine nomen.
  Inclyta cognatos æquat Spartana Lacones
Vultu, crine, genis; sociæ cunabula stirpis
Pars oris testatur honos; at plenius haurit
Sidereum Ledea Jovem, totosque per artus
Lactea materni spirant mendacia cygni.
Nativum frons fundit ebur: caput exerit aurum
Æquatis crinale comis, gena candida byssum
Æquat, dextra nivem, dens lilia, colla ligustrum.
Auris inexpleto crispata volumine, visus
Excubitor, nasusque vagi venator odoris,
Poscunt alternum titulo certante triumphum.
Productum modice mentum candescit, et alta

174 *Par* Dresem.

NOTÆ

Polluce error.' Castor nempe. Græci ἀδελφὰ καὶ δίδυμα, ut Latini 'gemina' vocant.

172 *Inclyta cognatos æquat Spartana Lacones*] De Helenæ matre quomodo ex ovo nata, vide Junium Animad. I. 15. Athenæum II. De forma Helenæ videndus Isocrates; Theocritus Idyll. 18. et Manasses in Troicis, versibus undecim id agens: et pulchritudinis eximiæ descriptio apud Aristænetum Epist. I. Anacreon in Bathylli pictura. Chrysost. in Psalm. XLIV. p. 792. τί ἐστι κάλλος σώματος; ὀφρὺς ἐκτεταγμένη, ὀφθαλμὸς μειδιῶν, παρειὰ ἐρυθραινομένη, χείλη φοινικίζοντα, τράχηλος ἀνεστηκὼς, κομὴ κραδαινομένη, δάκτυλοι εὐμήκεις, ἡλικία ἀνεστηκυῖα, λευκότης ἐπανθοῦσα. Opponit illi pulchritudinem animi. Vide etiam in Psalmum L. p. 980.

178 *Gena candida byssum Æquat, dextra nivem, dens lilia, colla ligustrum*] Martial. 'Toto candidior puella cygno, Argento, nive, lilio, ligustro.' Claud. de nuptiis Honorii: 'non labra rosæ, non colla pruinæ, Non crines æquant violæ, non lumina flammæ.' Venantius de B. Maria: 'Nix premitur candore tuo, Sol crinis honore.'

180 *Visus Excubitor*] Sunt enim sensus exteriores vice satellitum. Philo Alleg. II. p. 63. δορυφόροι αἱ αἰσθήσεις περὶ κεφαλὴν οὖσαι, ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς ὥσπερ ἄκραν ἐν πόλει λαχὼν οἰκεῖν. Eadem libro de Confus. Ling. p. 252. et I. de Monarchia p. 627. Minut. Felix in Octavio.

Lenius ut pressis insidant basia labris,
Parcius in roseum consurgunt ora tumorem.
Fundit apex humeros, pressum tegit ubera pectus,
Ilia succingit levitas, tractusque lacertos:
Pes brevis incessu terram libante supino
Lascivum suspendit iter, crurumque decora
Mobilitas comto libramine ponderat artus.
Sola superciliis labes interflua raris
Audaci maculā tenues discriminat artus.
At nimis insignes latebras secretius ornat,
Vitalesque colit thalamos, et digerit urbem
Interior natura suam: cor principe motu
Libratum disponit opus: modulamina linguæ

NOTÆ

186 *Fundit apex humeros*] Caput diffundit humeros, descendit enim ab arce ad inferiora.

187 *Ilia succingit levitas*] Ovid. 'Et castigatus suberat sub pectore venter.' 'Succingit,' ut Papin. de Luna: 'atque iterum mundo succincta latenti.'

188 *Pes brevis incessu terram libante supino Lascivum suspendit iter*] Talipedantem sive supinum incessum argumentum vult lasciviæ, alii fastus, unde Persius: 'Italo quod honore supinus.' Prudent. 'quod vultuosus, quod supinus, quod rigens.' II. Macc. 15. *μετὰ πάσης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν*. Seneca: 'quid tantopere te supinet?' II. de Benef. Græcis supini *ὑψαύχενες*, *ἐξυπτιάζοντες*. Vide Casaubonum ad Tert. pag. 163. Si quis ad Lascivum, quod sequitur, respectum habet, de casabunda comitiali (ut quidem Dousa et Gulelmius exponunt Plauti verba nupta in Persa) *χαμαιτύπη*, *χαμαικλίνει*, et *χαμαιῤῥέπει* intelliget: eo referet illud Alexis in Isostasio apud Athenæum XIII. p. 568. *τήν τε κεφαλὴν ἐπὶ τὸν ὦμον καταβάλλων ἐξέρχεται*. Videsis Isid. Pelus. III. Epist. 224.

191 *Sola superciliis, &c.*] Seneca Epist. 33. 'Non est formosa mulier, cujus crus laudatur et brachium, sed illa, cujus universa facies admirationem singulis partibus abstulit.' Dares describit Helenam inter duo supercilia notam habentem. Ovidius apud Senecam II. contr. 10. aiebat, 'decentiorem faciem esse, in qua aliquis nævus.' Lucilius XVII. 'Helenam ipsam denique nolo Dicere, tute vide, atque disyllabon elige quodvis Τὴν εὖ πίειραν aliquam rem insignem habuisse, Verrucam, nævum pictum, dentem eminulum unum.'

194 *Vitalesque colit thalamos, et digerit urbem Interior natura suam*] Interiorem hominem describens corpus 'urbem' nominat, ut Prudent. ψυχομ. 818. 'purgati corporis urbem.' Philo, τὶ τῆς ψυχῆς συνέδριον, libro de Confus. Ling. p. 261. ut Manilius caput arcem: 'stetit unus in arcem Erectus capitis:' et Prud. 'animumque levans rationis ad arcem.' Claud. de IV. Cons. Hon. 'hanc alti capitis fundarit in arce Mandatricem operum.'

Limat pulmo loquax, modico dispensat hiatu
Splen risum, facili fel castigatius ira
Uritur, ac teneri scintillat mollius æquo
Pruritus jecoris, meritæque insignia famæ
Mergens, nativi titulos incestat amoris.
Hoc monstrum non ales edax, non labile saxum,
Non axis torquens, non mendax vicerit unda.
Cum bene fracta tepet, moriturque sepulta libido,
Respirant plenis incendia pristina fibris;
Sic Helenen totam pars unica mergit, et ipsum
Excitat in cladem, regnis certantibus, orbem.
Jam Pandionios collato robore portus
Argivæ tenuere rates, spatiumque negabat
Terra viris, velis aër, et puppibus æquor,
Cum tandem licitos poscebant bella meatus,

NOTÆ

197 *Limat pulmo loquax*] Pro elimat: Ovid. 'tenuemque elimat ad unguem,' IV. de Ponto, 6. 'Quæ tibi tam tenui cura limantur.' Limare etiam apud Cicer. III. Epist. ad Appium, et Horatium, alio sensu, Epist. I. 14. 'Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam Limat.' Prudent. 'Limat capillos et corymbos Liberi.' Item: 'Quod limat ægram pectorum rubiginem.' Martial. VI. 64. 'tibi cor limante Minerva.' Dracontius sæpe 'limari in artus,' pro deartuari; 'limare per membra;' 'Limare dentes,' &c. Sæpe autem Noster simplicia prævertit: synthesis, ut 'Solatam,' pro desolatam: 'seque objice morbi Tentum,' pro detentum. Ita 'pendit,' pro perpendit. Sic Silius X. 'flammat,' pro inflammat. Papin. in Sylvis, II. 'condere divitias,' pro abscondere.

199 *Scintillat mollius æquo Pruritus jecoris*] Isidorus Pelusiota I. Epist. 385. *ὁρμαί τε ἄγριαι καὶ ἐπιθυμίαι φλεγμαίνουσαι ἀνακαίονται.* Clem. Alex. Pædag. II. 10. p. 146. *βοηθεῖ δὲ καὶ ἡ ἔνδεια τοῦ κόρου, δι' οὗ φλεγμαίνουσαι αἱ ἐπιθυμίαι σκιρτῶσι περὶ τὰς ἡδονάς.*

202 *Hoc monstrum*] Insultat prurituі, aquilæ Tityi vel Promethei, saxo Sisyphi, rotæ Ixionis, dolio Belidum, vel potius pœnæ Tantali, ita VI. 'tibi Tantalus undas, Ixion radios, saxum remeabile reddet Sisyphus, ac Tityus volucres.' Affectus vero *θηρία* frequentissime Græci nominant. Chrysost. in II. ad Corinth. Hom. 23. p. 909. 910. in Epist. II. ad Tim. Hom. 9. p. 1683. *μὴ τρέφε θηρία, τὰ πάθη λέγω, θηρίων γὰρ ἐκεῖνα χαλεπώτερα.* Matreas apud Athenæum: *θηρίον τρέφεις ὃ αὐτὸ ἑαυτὸ κατεσθίει.* Vide plura apud Casaubon. ad Athen. I. 17.

204 *Cum bene fracta tepet*] Vide Claudianum, qui *ἐπιθυμητικὸν* illud graphice descripsit de IV. Cons. Honor. 229. quem Noster presso pede sequitur. Item Hieronym. Ep. II. qui iisdem fere verbis utitur.

208 *Jam Pandionios*] Molem totius hujus belli, cum variis calamitatum procellis, insignite delineat Clem. Alex. Pæd. II. 2.

Et jussas libare vias, ad Delphica missum
Fata explorabant, refugasque evolvere Parcas
Actoride socio Phœbum prælibat Achilles.
Mira fides, quos præcipites in prælia traxit
Impetus, atque omnis nocuit mora, sponte quietis
Pigrescunt votis, placideque oracula poscunt.
Ægra dolor differt suspiria, gloria palmam,
Ira minas, hærent suspensis agmina bellis :
Expectat antri veniam Mars ipse loquacis.
O variis delusa modis gens credula curæ
Gentilis ! risu, an lacrymis, an flente cachinno

212 Pro *ad* Edd. Basil. Mor. Spondan. habent *ac*.

NOTÆ

212 *Ad Delphica missum*] Philostratus in Heroicis p. 677. Lesbum illos navigasse scribit, ut auspicato *καὶ μὴ δυσοιωνίστως* proficiscerentur, inibique Orphei oraculum scitatos.

216 *Sponte quietis Pigrescunt votis*] Fulgentius Mytholog. I. 'Cœrula rorigenis pigrescere jusserat alis.' Attius apud Nonium: 'Melius pigrasse, namque properasse est nefas.'

219 *Hærent suspensis agmina bellis*] Papin. II. Achill. 'Te tua suspensis expectat Græcia signis.'

222 *Risu an lacrymis, an flente cachinno*] Ut ille in Græco epigram. I. 13. dubitat, an cum Democrito rideat, vel Heraclito fleat : sic *κλαυσιγέλωτι* gentilium vanitatem *μυκτηρίζει* Amphilochius p. 105. *Ἡ δακρύων τε καὶ στεναγμῶν ἄξια.* *Flens cachinnus* *ὀξύμωρον* est, quo optimi auctores frequenter usi, atque en tibi ad illa, quæ dudum ab aliis collecta, auctarium Hom. Od. *ἱμερόεις γόος* : ut 'lacrymosa gaudia' Guntherus, *ἱλαροτραγῳδία*. Casaub. VIII. ad Athenæum III. 9. *ληρόσοφος*. Chrys. de Libanio, *νεκρὸς ἔμψυχος, γέρων νεάζων*, quod *παιδιογέρων* Nicetæ Choniatæ de Isaaco III. p. 477. *ἀθάνατος τετελεύτηκεν, ψυχὴ ἄψυχος*, Chrysost. Synesius, *νύμφη ἀνύμφευτος. σοφὸν ἠλίθιον*, Demosth. 'pie contumax,' 'castum lupanar,' 'crimen pietatis,' 'probrosus honor,' Prudentius. 'dormiens excubat,' Suet. 'inordinatus ordo,' Apul. *τάξις ἐν ἀταξίᾳ*, Basil. et Philo p. 567. 'ades celeberrimus absens,' Ovid. 'hostis amans,' Idem. 'gratus horror,' Silius. 'dixitque tacendo Pythagoras,' Claudian. 'Formosus rigor,' idem. *ἄτιμος τιμή*, Asterius Hom. 3. 'secretum in publico,' Pacatus. 'docta ignorantia,' Scalig. 'monstrum sine vitio,' idem de Virgilio. 'ignorantiæ scientiæ,' Fulgentius Mythol. 'Flebile gavisæ,' Papin. 'gaudent lamenta, novæque Exultant lacrymæ,' idem. *δακρυόεν γελάσασα*, Hom. Il. Z. quod Philo repetit libro de migrat. Abrah. p. 323. Nazianz. Or. XXII. p. 404. *δύο παθῶν μεταίχμιον* nominat. 'silentium clamosum,' Cassiod. 'lucetque latetque Calculus,' Ausonius. 'mundus latet orbe patetque,' Manilius. 'In vitio bonus,' idem. *τέλειον ἀτελὲς, ἔλαβες τῷ μὴ λαβεῖν, ἐπέτυχες τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν*, Chrysost. 'dives dum omnia desint,' Catul. 'Apparuit olim Non ardens ardere rubus,' Prud. 'quis gloria summa Dedecori est,' idem. *οὐδὲν ἀμαθίας ταύτης σο-*

Ægypti potentia querar? Memphitica sulcos
Religio vestit, in cortice marcet, in hortis
Crescit, nunc terra serpens, nunc aëra sulcans.
Plus errant responsa tamen, plus spiritus ille,
Quem miseræ poscunt animæ, quem nomine pulchro
Præsumunt censere Deum. At non mugit in antro,

223 *Portenta* Dresem.

NOTÆ

φώτερον, Chrys. 'Insaniebam salubriter, et moriebar vitaliter,' Augustin. *πηρωθέντες ἐν τῷ βλέπειν· Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν Ἰσαὰκ μάρτυρα ζῶντα καὶ οὐ ζῶντα, ἀποθανόντα καὶ οὐκ ἀποθανόντα.* Item: *οὐ γὰρ τὸ πλουτεῖν, ἀλλὰ μὴ βούλεσθαι πλουτεῖν, τοῦτό ἐστι πλοῦτος.* Item: *εἰ θέλεις γενέσθαι μέγας, μὴ ζήτει γενέσθαι μέγας, καὶ τότε ἔσῃ μέγας.* Chrysost. quod Scalig. VI. Epidorpidum, 'crescere diminuendo.' Nazianz. XXXVIII. 621. *ἀρίστη ὁδὸς ὑψώσεως ἡ ταπείνωσις.* Idem Chrys. *οὕτως ἐστὶ μηδὲν ἔχοντα, τὰ πάντων κατέχειν· οὕτως ἐστὶ τὰ πάντων κεκτῆσθαι, ἂν δὲ κτησόμεθα τὰ πάντων, τῶν πάντων ἀπεστερήμεθα*, et addit: *τάχ' αἴνιγμα τὸ εἰρημένον εἶναι δοκεῖ.* Ita Noster II. 418. 'Virus dulce, piæ Syrtes, amentia supplex, Molle malum, morbus hilaris.' Ita *μέθη νηφάλιος*, Philo de opificio mundi, p. 21. *ἁγνεία ἄναγνος, ἀλήθεια κατεψευσμένη*, libro de Cherubim, p. 96. *ἀσύμφωνος συμφωνία*, Philo de Confus. Ling. p. 267. *κλῆρος ἄκληρος*, p. 396. *ὑψηλοταπεινον, μεγαλόμικρον*, p. 426. *ἀνέορτος ἑορτὴ*, Nazianz. Or. II. p. 46. quo et Philo utitur, p. 614. *ἀπάνθρωπος φιλανθρωπία*, Orat. III. 63. *στάσιμον κινεῖσθαι*, Nazianz. Orat. III. p. 109. Idem XII. p. 191. talia multa coacervat, eaque insignia, *ἀσόφως σοφοὶ*, XV. p. 227. *δι' εὐσχημοσύνην ἀσχήμονες, καὶ δι' αἶσχος αἰσχρότεραι*, Or. XIX. p. 300. *σιγῶντα κηρύγματα*, Or. XX. p. 319. *πλοῦτός ἐστι τὸ μηδὲν ἔχειν*, p. 357. item: *εὐπορίαν τὴν ἀπορίαν ποιούμενος* p. 359. et *τοκογλύφων εὔπορος ἀπορία*, p. 542. *ἀχόρευτος χορὸς*, p. 614. *ποιότης ἄποιος, μορφὴ ἄμορφος*, p. 631. *πίστις ἄπιστος*, p. 861. *τιμησόμεθα τοῖς ἀτίμοις, κερδανούμεθα ἐπιζήμια*, p. 397. Item, p. 478. 613. 675. 773. *ἀνευλαβὴς εὐλάβεια*, p. 647. item 799. 804. 'Istud etiam non possumus, possumus.' Queroli auctor. Hieronym. de fucata: 'quanto fœdior, tanto pulchrior,' Ep. 10. 'sermo silens et silentium loquens, cultus sine cultu,' Ep. 15.

223 *Memphitica sulcos Religio vestit*] 'Terra Memphitide,' Juvenal. 'Memphites,' Tibull. Refer huc Satyram XV. Juvenalis. 'Vilia cur magnos æquant animalia Divos.' Papin. III. Sylvarum. De Diis illis Ægyptiis Herod. in Euterpe. Strabo XVII. Diod. Sicul. I. Minut. Felix in Octavio, Philo de vita contemplat. p. 599. et de Decalogo p. 583. Hieron. contra Jovin. I. II. Prudent. Hymn. 14. Virg. VIII. Æn. qui 'omnigenum Deum' vocat 'monstra.' Casaub. ad Augustum Suet. Chrysost. Hom. VIII. in Mat. p. 79. Franc. Florid. Sabinus Subcis. Lect. III. 1. qui ex Luciano causas quærit.

225 *Nunc terra serpens, nunc aëra sulcans*] Cic. V. Tusc. 'Ægyptiorum mores quis ignorat, quorum mentes erroribus imbutæ quamvis carnificinam prius subierint, quam Ibin, aut aspidem, aut felem, aut canem, aut crocodilum violent?' Chrysost. d. l. Ægyptum *αἰλούρων δούλην* nominat.

Quem suus auctorem mundus sonat: ista priorum
Noxia simplicitas in nostros defluit annos,
Incestatque fidem: nam ceu Balearicus augur
Gentiles distinguit aves, vel voce, vel alis,
Vel gestu vario, venturis omina ducens,
Ridentem sic odit anus præsaga soporem,
Sic oris vacui casum timet, augure plausu
Pieriæ volucris aut indice nuntiat aure,
Hospitibus numerum, discessurisve recessum.
  Multa quidem captata diu fortuna secuta
Expedit, insidiansque hosti male credula fallit

NOTÆ

231 *Incestatque fidem*] Vide I. 159.

Nam ceu Balearicus augur] Augurio nunquam Baleares egregii fuere. Nec Strab. III. p. 116. nec Ptolemæus, nec Dionysius Afer, aut Plinius, aut Marcianus Heracleotes, quicquam augurii Balearici meminere; malim itaque *Babylonius* legere, ut Claud. de IV. Cons. Honorii, quamvis astrispices illi, non augures; sed πλατύτερον vocabulum *augurii* sumamus, ut Silius, 'Augurium mentis.' Nisi me conjectura fallit, in Papinio, quem crebro imitatur, *augur* legit, isto versu: 'et tortæ Balearicus auctor habenæ.'

232 *Gentiles distinguit aves, vel voce, vel alis, Vel gestu vario*] De Auguriis, auspiciis, et tripudiis pullorum, Cicero de Divin. Peucerus; Artemidorus; Valer. Maxim. libro de religione; Fenestella prolixe de ritu augurandi; Statius Papin. III. Theb. graphice; Ammianus Marcellinus XXI. Salisberiensis de nugis Curialium II. 1. Alex. ab Alex. et Tiraquel. V. 19. Scalig. Auson. Lect. I. 16.

234 *Ridentem sic odit anus præsaga soporem*] Astrampsychus Onirocrit. Γελᾶν καθ' ὕπνους, δυσφόρους ἕξεις τρόπους. Nicephorus Constant. γελᾶν ἐν ὕπνῳ, δυσφορήσεις ἐξ ὕπνου. Artemidorus II. 65. καὶ τὸ χαίρειν εἰς τὸ ἐναντίον τρεπόμενον, λύπην προσαγορεύει. Eadem ὀνειροπολοῦσι Achmetis conjecturæ c. 254.

235 *Sic oris vacui casum timet*] Intelligerem de diductione oris, in χασμῇ, quæ τυχόντως fieri solet: sed aliud innuunt illa, v. 435. 'nudos videt oris hiatus Sanguineos fœdare sinus.'

236 *Pieriæ volucris*] Picæ. Pieri enim Macedonis filias in picas transfigurat Ovid. V. Metam. Ad sequentia refer Adagium Græcum: Εἰρὴν μὲν φίλον ἀγγέλλει, ξεῖνον δὲ μέλισσα. de quo Erasmus, Suidas.

Aut indice nuntiat aure] Κληδονιστικῆς species, πταρμὸς, παλμὸς, et tinnitus vel ἔναυλον aurium: de anima loquitur. Vide Plinium XXVIII. 2. Scalig. ad Auson. I. 16. et 25. Gevartium ad 4. Sylv. Papin. Sappho apud Dionys. Longinum: βομβεῦσι δ' ἀκοαί μοι.

238 *Multa quidem captata diu fortuna secuta Expedit*] Est quod Papin. ait, 'Casus agit virtutis opus.' Fortuna votis captantium subscribit.

239 *Male credula fallit Pectora*] Δεισιδαιμονία ταχυπίστους φρεναπατᾷ: qua de re περιπαθῶν illud μουσεῖον Plutarchus, ea de re lib.

Pectora, ut in fatuum declinent pronius usum.
At melius, ne labe levi mens casta labaret,
Augurium nescisse fuit, veterumque sepulti
Cessissent ritus: quorum decreta secuti
Grajugenæ summis oracula Delphica votis
Implorant, prior Æacides lictoribus aras
Ambit, et has donis tandem solennibus emtas
Inachidis voces pandit venalis Apollo:
Vincitis, ultores Danai, grave Marte bilustri
Hæret opus, decimum sequitur victoria bellum.
Talibus Æacides fatis excitus, in omnes
Secretum tripodum socios partitur, et ecce
Thestorides Calchas mediis congressus in antris,
Concordesque Deos et consona fata revolvit.
Hic patriæ et propriis scitatum oracula regnis
Venerat, hosque adytis monitus effudit eisdem
Numen idem: Non, o Superis gratissime vates,
Vana petis, dabitur patriis clementior aër
Sulcis, jejuni populator Sirius anni
Occidet, et plenis pinguescent messibus agri.
Tolle moras, te bella vocant, pete Cecropis urbem,
Ultrices dispone acies: tibi bellica cedet
Turba manu, Mopsus oculis, et pectore Nestor.
Sera quidem, sævisque virum mercanda ruinis
Inachidas lustro ditabit palma secundo.
Ergo hilares socias jungunt in fœdera dextras

246 *Imbuit* Dresem.

NOTÆ

245 *Lictoribus aras Ambit*] Dixi III. 9.

254 *Propriis scitatum oracula regnis*] Virgil. 'Scitatum oracula Phœbi Mittimus.'

264 *Inachidas lustro ditabit palma secundo*] 'Lustrum,' ut Varro ait lib. v. de Ling. Latin. 'nominatum tempus quinquennale a luendo' (ut flustrum a fluo) 'hoc est, solvendo, quod quinto quoque anno vectigalia, et ultro tributa per censores persolvebantur.' Josephus Scaliger lustrum *κυρίως* de quadriennio et initio quinti accipit, quam sententiam Jos. quidem Castalio plane plumbeo pugione jugulare frustra conatur.

Æacides Calchasque pares: quippe altus utrique
Gentis honos, regni æquus apex: at major Achilli
Spirat amor belli, Calchas tranquillior extis
Evolvisse Deos, et cœli nosse meatus.
Tres unit jurata fides, consortia prima
Tertius auget amor, nec jam partitus amicum
Invidet Actorides, sed pontum lenior haurit
Et reducem torquet socio Calchante carinam.
Ut tripodum vulgata fides per castra, per urbem,
Per puppes, certo jam claruit indice, cunctos
Bella juvant, cunctis jam pulchrum vincere; tardum
Marte frui: munit eques armis, nauta ceruchis,
Civis messe rates: pauci, quos debile pectus,
Mens plebeia, jacens animus, nescire triumphos
Jussit, et abjecti mersit caligine fati,
Aut acies metuunt, aut lente vincere damnant
Longa decennalis mensi dispendia belli:
Cum casus cedant varii, cum prælia nulli,
Sanguine cum multo paucorum gloria vincat.

272 *Lætior* Ms. marg.

NOTÆ

277 *Nauta ceruchis*] Antennis. Lucanus: 'instabit summis minor ursa ceruchis,' lib. VIII. et X. 'Transtraque nautarum summique arsere ceruchi.' Val. Flacc. I. 'Temperet ut tremulos Zethes fraterque ceruchos.' Grotius de cavea in summitate mali apud Lucanum intelligit; ego, cornua antennarum, quod nominis probat concilium. Virg. 'Cornua velatarum obvertimus antennarum.' Glossarium: 'κέρας πλοίου, antenna.'

283 *Cum casus cedant varii, cum prælia nulli*] Prius Æschylus probat in Trag. septem contra Theb. ἔργον δ' ἐν κύβοις Ἄρης κρινεῖ. 'O varia atque incerta, velut quædam bellorum alea,' &c. Hegesip. V. 30. In posteriori *præmia* malim: nisi *cedant* pro succedant, quod Nostro frequens, sumatur.

284 *Sanguine cum multo paucorum gloria vincat*] Verissimum dictum. Hoc est quod Clitus apud Curtium lib. VIII. 'Male instituisse Græcos, quod tropæis regum duntaxat nomina inscriberent, alieno enim sanguine partam gloriam intercipi:' quæ ex Euripide non ad verbum sunt desumta, sed ad personæ conditionem et rem commode transsumta; ita ut frustra Loënsis Curtium lancinet Miscel. V. 17. Vide Plutarchum in vita Alex. Victorium XXVIII. 22. Horatii in adversam partem illud notum est: 'Quicquid delirant,' &c. De Agrippa simile quid in prærogativa gloriæ enarrat Xiphilinus ex Dione XLIX.

Hos tamen, hos etiam regum reverentia flectit,
Et passura pares consors vicinia motus.
Ergo animos hebetes mendax audacia frontis
Dissimulat; clamorque minax despumat in ausus:
Haud mora, corripiunt classes, his pendula pandit
Dextra sinus; cervix alios defixa fatigat
In fluctus latura rates; hi robore textas
Ædificant in transtra vias; mordacis habenæ
Nexibus indulgent alii, laxantque carinas:
Cum subito egressos inopino turbine turbat
Nimborum pincerna Notus, noxque imbribus haustis

NOTÆ

Opponi autem potest illud Hegesippi: 'in milite unius sors est: in duce universorum periculum,' v. 30. Si vero omnium periculum, etiam gloria re bene gesta.

285 *Et passura pares consors vicinia motus*] Symmachus: 'Adversa quæ cum pluribus pertulisti, more humani ingenii habent aliquod de societate solatium,' VIII. Ep. 27. Multa de vulgi ista opinione apud Senecam in Troade. Lucanus eo respexit, cum ait, 'quærunt Cum qua gente cadant.'

288 *Clamorque minax despumat in ausus*] Seneca Ep. 68. 'Hæc ætas optime facit ad hæc studia, jam despumavit, jam vitia primo fervore adolescentiæ indomita lassavit.' Lucanus VI. 'Donec suppositas propior despumet in herbas.' Tertull. libro de anima c. 27. 'Toto homine concusso despumat in semen totius hominis.' Hieronymus Ep. 'Quarum fervor despumat coitum,' ἀφροδισιάζει. Adversus Jovinian. I. 'post despumatas corporis voluptates.' Item Epist. 49. 'habet enim ad despumandas libidines solatia nuptiarum.' Alibi idem: 'Venter mero æstuans cito despumat in libidinem.'

290 *Cervix alios defixa fatigat In fluctus latura rates*] Vide III. 176. et II. 185. *succollare* dicuntur Plinio, Suetonio et Varroni, qui onus tale ἐπ' ὤμων φέρουσι, vel, ut Philo loquitur, κατὰ τῶν ὤμων ἐπηχθεσμένοι, I. de vita Mosis, p. 491. Varro de apibus scite II. de re rustica: 'Regem suum sequuntur quoquo it, et fessum sublevant, et si nequit volare, succollant, quod eum servare volunt.'

295 *Nimborum pincerna Notus*] Basil. Seleuciensis Oratio de Elia: μανθανέτωσαν τῶν ὄμβρων τὸν χορηγὸν ἀβροχίᾳ πληττόμενοι: ad quæ in notis suis Clem. Dausqueius: 'Elatum ad exemplum perquam ingeniosi Poëtæ: Nimborum pincerna notus.' Septuaginta Interpret. Job. 9. 9. ταμίαν νότου. Sic Chrysost. Eliam τῶν ὑδάτων ταμίαν nominat, p. 858. Nazianzen. Deum ψυχῶν ἡμετέρων ταμίαν, orat. 10. p. 176. ἀρετῶν ταμίαν, Isid. Pelus. I. Ep. 374. Idem III. Ep. 273. λόγων κρατῆρα dixit, non absimili translatione. Plato in Timæo: ταμίας πνευμάτων τῷ σώματι ὁ πνεύμων. Hom. Od. K. Æolum, ἀνέμων ταμίαν. Cares sunt Critiæ apud Athen. I. ἅλὸς ταμίαι. Vulcanus πυρὸς ταμίαν. Libanio apud Chrysost. Orat. contra Gentiles, p. 774. et inibi p. 777. Jupiter ὄμβρων ἡνίας ἔχων. Cælius Rhod. XV. 7. scribit August. nominasse Austrum 'pincernam pluvia-

Ebria tela, viros, puppes, humentibus umbris
Involvit, cogitque ipsos dubitare magistros.

NOTÆ

rum,' ut Hieronymus Aquilonem 'scopam viarum.' Varro in Marcipore 'nubes' dixit 'aquam vomere inferam mortalibus:' inibique 'phreneticos septentrionum filios,' ventos appellat. Dracontius Hex. 528. 'Qui de thesauris ventorum flamina mittit:' ex Psalm 134. Val. Flacc. I. 'Nimborum cum prole Notus:' ad quem Noster respexit. Latinis etiam Auster est 'imbricus Imbricitor:' ut Notus a νοτίζειν, quod est humectare. Vide Arist. III. Meteorol. Senecam Nat. Quæst. V. Theophrastum de ventis, Comment. Scaligeri. Tales vero ὑπογραφαὶ κατὰ μεταφορὰν Poëtis et oratoribus frequentissimæ et jucundissimæ sunt. In gustum quasdam dabimus. Homo est Mercurio, ἐν κλειδὶ θεὸς θνητὸς, quo respexit Silius: 'tribuit namque ipsa minores Hos terris natura Deos,' XV. Pindarus vinum ἀμπέλου παῖδα, Nem. 9. Δάκρυα Διὸς, pluviam, Pythagoræi; ut mare Κρόνου δάκρυον, Clem. Alex. Strom. V. referente. Insulas 'nævulos maris' Apuleius libro de mundo nominat. Appion Grammaticus Tiberio 'mundi cymbalum.' Plutarchus est Eunapio ἁπάσης φιλοσοφίας Ἀφροδίτη καὶ λύρα: quod Junius falso de Porphyrio dictum putat, cum hunc Βιβλιοθήκην τινὰ ἔμψυχον, καὶ περιπατοῦν nominet μουσεῖον. Philostratus ex Euripide Palameden οὐδὲν ἀλγύνουσαν ἀηδόνα μουσῶν, Ajacem ἄγαλμα πολέμου, Hectorem Græcorum χεῖρα, Æneam νοῦν. Prudentius: 'Dæmonas noctis satellites.' Hieronymus, Basilius Seleuciensis, et Chrysostomus D. Paulum σάλπιγγα μεγάλην εὐαγγελίου, *tubam mundi et Evangelii*. Ita Athanasius dictus μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἀληθείας, Nazianz. Or. XXI. p. 381. Ep. 10. Pisidas Hesperum Κήρυκα νυκτὸς, καὶ προφήτην ἡμέρας. Columbam 'pacis divinæ præconem,' Tertullianus. David Chrysostomo ad Psal. 100. κιθάρα ἔμψυχος καὶ λογική. Luna Plinio 'mundi spiritus.' Gaudium D. Basilio σκίρτημα τῆς ψυχῆς. Lactuca 'requies ciborum,' in Moreto. Mæcenas 'dextra Cæsaris,' in Elegia de obitu Mæcenatis. Flores 'stipendia Veneris,' in Diris. Scarus 'cerebrum Jovis,' Ennio. Homeri Ilias ἀναδυόμενος ἥλιος, Odyssea καταδυόμενος ἥλιος, ut quidem innuit Dionysius Longinus περὶ ὕψους libro. Tale est illud Dionysii de eodem, cum illum vocat κορυφὴν ἁπάντων, καὶ σκοπὸν, ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα καὶ κρῆναι. Sic νῆες ἁλὸς ἵπποι, Odys. Δ. ἄνθρωπος βραχὺς οὐρανὸς, Philo περὶ κοσμοπ. λόγος ἀπαρχαὶ διανοίας, et λόγος ἀδελφὸς διανοίας, libro de insidiis pejorum, p. 126. ἄνθρωπος βραχὺς κόσμος, de plantar. Noë p. 170. πάσχα βασίλισσα τῶν ἡμερῶν ἡμέρα, Nazianz. or. XIX. p. 304. Basilius Athenas κενὴν μακαρίαν, nominabat, ut est apud Nazianz. orat. XX. pag. 329. 'Ingeniorum pater Homerus,' Velleio Paterculo. Ἄκρατον ἀφροσύνης φάρμακον, Philo libro de tumul. p. 201. Ita libro de Abrahamo: ἐλπὶς est τῶν ἀρετῶν πυλωρὸς, p. 277. ὁ νοῦς ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ, 334. ἐλπὶς χαρὰ πρὸ χαρᾶς, 724. φόβος λύπη πρὸ λύπης, 728. ἔκστασις ὕπνος τοῦ νοῦ, 845. vita privata, est πεζὴ φιλοσοφία καὶ κάτω μένουσα, Epist. 776. Ita Alexander M. Athenas nominabat θέατρον τῆς αὐτοῦ βασιλείας, Nazianz. epist. 111. Sic rosa Symposio 'purpura terræ,' Ænig. 45. 'Disputationes famulæ veritatis,' Damasceno Log. 1. Historia ἔμψυχος καὶ διαπρύσιος κῆρυξ, Nicephoro Gregoræ I. recta ratio

Errat cæca freti classis, solitosque procella
Egressus objecta negat, fluitantia pinum
Percellunt mediam repetito verbere vela.
Primus ut a prora surgentes conspicit imbres
Thestorides, frustraque duces contendere, Divos
Præsago jubet ore sequi, nolentibus Austris
Cedere, et armatos ordiri ex Aulide cursus.
Parent Æolios nutus vatemque secuti
Grajugenæ, et flexis repetentes Aulida velis
Montivagæ Phœbes pacem implorantibus aris
Conciliant, largoque exorant thure meatum.
Ilicet irato bibulæ Thaumandidos arcu

306 *Proris* Ms. marg.

NOTÆ

ἔνοικος θεὸς, Hierocli p. 118. Ita Decalogum 'rupices paginas et saxeum volumen' elegantis. Salvianus I. p. 31. de Gubernat. Dei, nominavit. Manus, Aristoteli est ὄργανον πρὸ ὀργάνων, III. ad quem ductum Galenus mentem, τέχνην πρὸ τεχνῶν, vocat. Isid. Pelus. somnum, τῆς φύσεως λιμένα.

Nox imbribus haustis Ebria] Vide Mureti Var. lect. v. 6. Junium Animad. III. 6. Rittersh. ad Oppianum aliquot locis. Ita μεθύων, et Chrysost. Hom. 23. in Mat. τῇ ὕβρει πάροινος, p. 230. ὑετὸς μεθύσει τὴν γῆν, Esaiæ 55.

298 *Errat cæca freti classis*] Ut Virgil. 'cæco carpitur igni.' Ita Tertull. libro de Patient. 'cæca vivere;' de Corona militis, 'cæco bono suo,' 'cæcus somnus,' libro de Anima, 'qui sine visionibus.' Sic 'vada cæca,' Virgil. 'cæca fata,' Horat. 'cæca nocte,' Lucan. x. 'cæca futuri Mens hominum fati,' II. 'Aurium cæci,' Tertullianus libro de anima. Sic Varro dixit, 'viricasta,' 'madidus Minervæ.' Mart. 'infelix studiorum.' Virg. 'effœta veri,' 'vana veri,' 'ingratus salutis,' 'fortunatus laborum.' Statius: 'blandus precum.' Auson. 'pertenuis meriti.' Tacitus: 'vetus militiæ.' 'æger amissi,' Silius. Et quia plenus est Hellenismi Silius Italicus, age, nisi σκυτρωπάζης, et hæc addamus, quæ certe καινόν τι et γλυκὺ redolent: 'vitæ laudandus opacæ' 'opum levior' 'doctus virgæ sonipes' 'hyemisque æstusque famisque invictus' 'fati melior' 'novus doloris' 'impavidus somni, pravus togæ' 'crudelis belli' 'pulcherrimus iræ' 'ævi floridior' 'damnatus doli' 'falsus cupiti' 'pigerrimus undæ,' 'anhelus laboris;' et plura alia apud Silium. Sic Apuleius, 'largiter aquæ superest,' et Laberius apud Charisium, 'largiter lucri fecit.'

299 *Fluitantia pinum Percellunt mediam repetito verbere vela*] Papin. v. Thebaid. 'puppemque insana flagellat Arbor.' Sidonius in Narbone: 'inquieto duratum pede stipitem flagellant.' Reprehendit magnus Scaliger, quod arborem 'insano' epitheto appellarit. Insanum vero dicitur, quicquid ultro citroque lymphatorum et cerritorum more in gyrum vertitur, quod κυβιστᾷ, ita 'aquas insanas' nominant, quas ἄνεμοι δονοῦσιν καὶ παρασαλεύουσι.

Cœruleum mirante jubar, ventoque sereno,
In risum redeunte polo, detersa meretur
Juno Jovem, atque hilari solatur flentia vultu
Nubila, proscriptoque Noto, lenique susurro
Dante vias majora petit suspiria classis.
  Ergo Deum nutu libratis flatibus usa
Euboicas numerosa ratis descendit in undas,
Consumtura fretum, totum sub puppibus æquor
Ire stupet, certat perplexis navita remis
Quis prior, et junctis confligunt ictibus æra.
  Sic geminas miratus Athos Xerxeius umbras,
Ignotum velis texit mare: sic tua sylvæ,
Voce potens Orpheu, modulantia plectra secutæ,
Bistonios longis clausere amplexibus agros.
  Dum mediis spatiantur aquis, securaque fandi

310 *Mutante* Dresem.

NOTÆ

311 *In risum redeunte polo*] Lib. v. 'astra Sidereum pepigere diem:' quod est 'liquidissima cœli Tempestas' Lucretio lib. IV. 'cum innubilus æther Integit, et large diffuso lumine ridet,' ut ait III. Ridere vero, ut Græci θάλασσα μειδιάει. ἔαρος γελάσωσιν ὀπωπαὶ, Oppian. Claud. 'riserunt floribus amnes.' Vide Lucret. Ind. in 'ridere.' Risui huic cœli opponitur VI. 376. 'saucia cœli forma, cum subtexunt nubila cœlum,' ut Lucret. ait, et 'Fuscant nube diem,' ut Valer. Flaccus de apibus, I. Lucanus, 'cœli fuscator Eoi Impulerat Corus,' IV.

Detersa meretur Juno Jovem] Vide lib. I. 243. ut et illa: 'Proscriptoque noto,' II. 216.

314 *Majora petit suspiria classis*] Quia Poëtæ ventos 'animas' vocant, ut Lucret. Horat. ideo et 'suspiria' illis addit. Claudian. de Raptu Proserp. 'nec talibus unquam Spiravere notis animæ,' de ventis loquitur. Inde 'expirare' venti dicuntur. Virg. VII. Æn. 'Aspirant auræ in noctem.'

317 *Totum sub puppibus æquor Ire stupet*] Hoc est, quod Lucretius ait, 'florebat navibus pontus.' Cato apud Charisium et Servium, 'mare velis florere videres.'

320 *Sic geminas miratus Athos Xerxeius umbras*] Quare 'geminas?' an propter duas fossæ ripas? an mons ille duplicat umbram. Suidas in proverbium: Ἄθως καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοὸς, vel νῶτα Λημνίας ἀλός. Stephanus de Urbibus: βάλλει δὲ ἡ σκιὰ τοῦ ὄρους ἐπὶ σταδίους τριακοσίους· οὐδὲν πρὸς Διόνυσον· intelligo de umbra velorum et arborum. De monte vide Herod. VI. et VII. Lucan. lib. II. Diod. Siculum XI. p. 2. et Lysiam Orat. funebri.

324 *Dum mediis spatiantur aquis*] Spatiari Scaliger in Catalect. p. 272. ad stadium κυριολογίᾳ transfert: est enim σπάδιον Æolum στάδιον. Sallustius apud Agell. naves ait 'progressas'

Otia sopitus pelagi non invidet æstus,
Jasonium relegens Philoctetes prævius æquor,
Has, inquit, passi Syrtes, his hæsimus undis
Hos Cyanes tulimus scopulos, Phryxea secuti
Vellera, Lemniacis domus hæc, Thracensibus illa,
Hæc Paros, hæc Naxos: sic cuncta rogantibus heros
Explicat, agnoscens veteris vestigia cursus,
Æsoniasque vias: sic quæ subeunda, magistrat:
Quæ vitanda, docet: cum tandem hostilis arenæ
Allapsi gremio, sævis clangoribus urunt
Aëra, et iratis impingunt littora contis.

NOTÆ

x. 26. ut Noster 'spatiari.' Virg. 'Progredimur portu,' et II. Georg. 'spatiis confecimus æquor.' Plautus sæpe, 'Sol abit,' 'it dies,' 'lien ambulat.' Florus II. 1. 'in Africam navigat bellum.' Ita Plautus, 'admigrant infamiæ,' 'naves ambulant,' Cato apud Agell. x. 26. Dracontius: 'Et pelago spatiante fretis et littoris æstu.' Minutius Felix: 'Fluvios intuere, eunt semper exercitis lapsibus.' Propertius: 'Et modo tam celeres mireris currere lintres.' Cato de re rust. I. 'prope siet mare, aut amnis, qua naves ambulent.' Seneca de Ira III. 10. 'Proderit morbum suum nosse, et vires ejus, antequam spatientur, opprimere.' Propertius II. 'Nec mea tam longa spatietur imagine pompa.'

326 *Jasonium relegens Philoctetes navibus æquor*] Jasonium, ut Papin. II. in fine: 'Japeton aut fixam supera ad convexa levari Inarimen.' Vide Baptistam Pium III. Sylloge 155. p. 540. Secundam vero in 'Philoctetes' abbreviat, ut Oppianus in *ἀσκαρδαμύκτοισιν ὀπωπαῖς*, ut Propertius: 'Te scelus accepto Thracis Polymnestoris auro.' Vide Gifanii indicem Lucret. in vocab. 'omnium.'

329 *Thracensibus illa*] Thracius et Threicius ποιητικώτερα sunt: et fortasse magis Latina, usuque frequentiora. Seneca III. Controv. 1. 'Quidam cum Hoplomachis, quidam cum Thracibus optime pugnant.' Papin. v. 'spectant trans æquora Thracem.' Ut Latini 'Ambraciensis' et 'Ambraciota,' Ἀμπρακιεὺς et Ἀμπρακιώτης (vide doctiss. Casaub. ad Apuleium), ita 'Thracensis' formavit. Julius Capitolinus, 'Threciscus,' Θρῃκίσκος.

332 *Sic quæ subeunda magistrat*] Paulus ex Festo: 'Magisterare, regere, et temperare est: unde magistri non solum doctores artium, sed etiam pagorum, societatum, virorum, collegiorum, equitum dicuntur.' Glossarium: 'magister navis, ὁ κυβερνήτης.' Tib. Ovid. 'vos me celebrate magistrum, Cum mea ridebunt vana magisteria:' 'culpa potare magistra,' Horat. Quod vero Philoctetes in ἐξουρίᾳ hic 'magistrat,' id Val. Flacc. III. paulo aliter: 'ipse ratem vento stellisque ministrat.'

334 *Sævis clangoribus urunt Aëra*] Sic VI. 'Postquam Helenem trepidas exurens nuntius aures Perculit:' hic de Tyrrheno clangore tubarum intelligendum, προλήψει poëtica. 'Urere' vero, δάκνειν, non tantum ad dicta et scommata, sed famam et nivem

Protinus effuso per castra, per arma, tumultu,
Littoreas populantur opes, et proxima ponto
Mœnia Dardanii titulo male tuta tyranni.
Tandem comestis spoliis, et divite præda,
Consumunt inopes flamma victrice Penates,
Ac classes repetunt, et quas fecere favillas
Illabi mediis gaudent per cœrula velis.
Prima tulit Tenedos graviores militis iras,
Non solas dequesta faces, non rapta metalli
Pondera, sed prorsus gladii consumta furore
Expirasse gemit, jugulum puer ensibus affert
Imberbem, tremulumque senex, et tyro comantem:
Hic ducibus strepitu sedet expectare sepulto
Iliaci responsa ducis. Calydonius heros
Decreto procerum socio legatus Ulysse
Deligitur: qui dicta ferat, qui pace sequestra
Res Danaum, Spartæ spolium, raptamque reposcat.
Interea Æaciden stimulantibus excitat ausis
Impatiens languere animus, furor intima pulsat
Martius, et residem mens arguit effera dextram.
Consorti studio similis præconia famæ
Telephus affectans, it cuncto robore Mœsos

339 *Congestis* Dresem.

NOTÆ

referunt poëtæ. 'Urebant montana nives,' Lucan. IV. 'et canis urebat Luna pruinis,' Val. Flaccus II. Vide Dausqueium ad Basilium Seleuciensem; Jungermannum ad Longi Pastoralia, p. 223.

344 *Non rapta metalli Pondera*] Æs Tenedium: 'scaptensulæ' enim inibi plurimæ, ut Lucretius loquitur.

351 *Qui pace sequestra*] Vide Festum in 'Sequester.' Palmerium Spicil. p. 617. Agel. XX. 11. Plautus, 'sequestre tergum:' Prudent. 'carne sequestra.'

352 *Spartæ spolium*] Videntur ista contradicere lib. III. descriptioni, ubi 'Helæa' nomen urbis, vs. 221.

356 *Præconia famæ Telephus affectans*] Auges et Herculis proles cervino lacte enutrita, θηλὴ et ἔλαφος Apollod. II. et III. Hygin. in Telepho fab. 99. De clypeo Telephi apud Philostratum multa p. 663. γελοιότατον illud quod VI. cap. ultimo ait, Telephi Mysii animam in rabiosum puerum migrasse. Vide etiam de Telepho prolixe Alcidamantem Oratorem in accusatione Palamedis p. 184. et Strabonem XIII. p. 428.

Prædaturus agros: venientia bella Caicus
Horret, et in voces cantu stridente remissas
Plangit alumnus olor: peregrinum Naiades hostem
Non ausæ vidisse, timent, tutasque sub undis
Venantur lacrymas: pecudum lascivia cessat,
Jam studiosa minus et floris, et amnis et umbræ:
Quippe ferox urbes, fluvios, et pabula turbat
Æacides: rapitur quicquid vel dulce, vel usu
Egregium, vel Marte juvans, vel pace decorum.
Cultores juga questa boves, fugiente colono
Decisum mirantur opus, mirantur abactum
Septa gregem: quacumque vagum fert impetus hostem,
Castra, casæ, sulci, sylvæ testantur Achillem.
At Teuthras, postquam bella increbrescere sentit,
Civiles miseratus opes, et numina ruris
In prædam cessisse novam, parat arma, cohortes
Excitat, et totis occurrit viribus hosti.
Æacides oblata novæ præconia palmæ
Lætatus, variis intentas raptibus alas
Colligit, hostilemque addens in verba cachinnum,
Sistite, ait, defensor adest: nec plura, feroxque
Fertur in objectum nimbis torrentior hostem,

NOTÆ

357 *It cuncto robore Mæsos prædaturus agros*] Melius, *juncto robore*. Mysorum Homer. Il. Ω. meminit. Philostratus Protesilaum addit Achilli; Telephumque ab Achille vulneratum; et quæ multa in fabulis. Idem Mysos, Lycios, et Pæonas *ἀριθμοῦ ἕνεκα* ad Trojam venisse dicit. Noster Daretis vento navigat: neque fluviorum et regionum enumeratione illi cum Ptolomæo v. Geogr. 2. convenit. Vibius Sequester cum Nostro Caicum Mysiæ facit fluvium, libro de flumin. p. 105.

359 *Et in voces cantu stridente remissas Plangit alumnus olor*] Eadem fere loquitur Nazianzenus de cantu oloris, Orat. xxxiv. p. 554. qui fidicen funeris ipse sui a poëtis fingitur, et cui non dictus Hylas? soli, quod scio, Ælianus, Jul. Cæsar Scaliger, et Bodinus isti næniæ, non sine causa, occentarunt. 'Voces' vero 'remissas,' ait propter morituri *κύκνειον μέλος*.

367 *Juga questa boves*] Queruntur agri de cultu intermisso, quod cum essent restibiles, fiant vervacta. Sequentia declarantur per Philostratum in Heroicis, p. 660.

371 *At Theutras*] De Theutrante vide Hyginum fab. 100. Apollod. iii. p. 166. inprimis Strabonem xiii. p. 423. et Plutarchum libello de fluminibus in 'Caicus' p. 72.

Ense metens medios, prostratamque impete primo
Calcat equo victore aciem: res plena stupore,
Turba fugit, solusque fugat: sic igne trisulco
Tota pavet percussa domus, pars ætheris iram
Sentit, at in cunctos spargit sua fulmina terror.
 Haud aliter diræ furiis exterrita dextræ
Barbaries, dat terga viro; fugientia primus
Indice deprendit curru vestigia regis
Æacides, quippe æris apex radiantis inertes
Accusat latebras: o noxia gloria rerum!
Tuta inopes fatis adimit fuga, notus in auro
Dux timet, et vitæ discrimina ditia gestans,
Cum vellet latuisse, perit: jam sæva cruores
Hasta alios haustura fluit, primusque tepebat
Mucro, cum parma repetitum Telephus ictum
Depulit objecta, dextramque elusit inanem.
Missilis innocui: mixta pudor asperat ira
Æacidem, frendet, atque ignescentia torquens
Lumina, Tune meos (ait) ausus fallere nisus,
Et steriles quassare minas? sic fatus, in ipsum
Vibrasset jaculum, timido cum Telephus ore,
 Heu parce, exclamat: procul hæc, fortissime gentis
Myrmidonum, avertant Superi probra: tune bis ullum
Percuties hostem? quisquis vel sensit Achillem,
Sufficiat cecidisse semel: tua fulmina passus,
Alterius non mortis eget: cur torva minaris?
Non tegimus, meruitque tamen: scis ipse tumultus

NOTÆ

382 *Turba fugit, solusque fugat*] Sic VI. 'Cum manus una fugat, fugiatque exercitus omnis.'

384 *In cunctos spargit sua fulmina terror*] Sic Papin. ἐπιφωνήματος vicem tempestatis descriptioni subnectit venuste: 'Et tamen oppressos miserantur in æquore nautas.'

392 *Jam sæva cruores Hasta alios haustura*] 'Αποσιώπησις Poëtica, primum ictum omittens, celeritatis significandæ ergo. Virg. de Mercur. 'Lybiæ citus astitit oris.' Vide Scaligerum Poët. III. 77.

399 *Et steriles quassare minas*] III. 'Et steriles rediisse preces.' Papin. III. Sylv. de Hyacintho: 'quemque irrita fontis imago, Et sterilis consumsit amor.'

Et Diomedei furias gregis: atra nefandi
Septa ducis, longis hominum satiata ruinis,
Herculea cecidere manu: stratoque tyranno
Tutior in patriam reducem Teuthranta regressus
Post crebras acies et equorum bella recepit.
Ipse triumphanti satus Hercule, Mœsa subisse
Regna, ducisque hospes blandos coluisse Penates
Gratulor, ac memini gratus: sed dicere longum,
Quæ mecum gessit, patris memor: hinc mihi lapsum
Erigere, et gladios tutari cura timentem,
Et tardum venisse pudet: quin Martia magnum
Si manus Æaciden, ut non sensura fatiget
Membra, trahit, facilique animo nova suadet Erinnys,
Ultra velle nihil, nil citra posse, ferendum est:
Cedimus, hosque artus gelidos, hæc reddimus exta
Ultrici calcanda rotæ. Sic fatus, in altum
Sublato clypeo, pavide tamen, ultima questum
Fata ducem monstrat, friget cruor, oraque pallent
Eluctante anima: tandem miseratur Achilles,
Agnoscitque manum. Sic mulcta sero furorem
Temperat, et pœnis tandem satiata supremis
Illaudata feros differt clementia motus.

421 *Credimus* Ms. marg.

NOTÆ

407 *Et Diomedei furias gregis*] Thrax ille Diomedes; qui hospites equabus laniandos objiciebat. Hygin. fab. 30. nomina illarum recenset. Videatur Philostratus in Achille p. 705. Apollodorus II. p. 96. Ovidius in Ibin. Parrhas. Sylv. IV. p. 846. Papin. VI. Palæphatus de fabulosis narrat. I. p. 112. qui μυθολογίαν adducit, Diomeden suas opes 'præsepibus donasse,' ut Juvenalis ait, quemadmodum Actæon canibus.

417 *Quin Martia magnum, &c.*] Διάχυσις obscurat sensum, qui est: Si ardor trahit Æaciden in mortuum sævire.

426 *Agnoscitque manum*] Vim roburque suum. Sic Tydeus, Melanippo occiso, apud Papin. lib. VIII. 'seseque agnovit in illo.'

428 *Illaudata feros differt clementia motus*] Crudelem Homerus et implacabilem fingit Achillem, eoque nomine ab Apolline Il. Ω. accusatur, contra vero ἀγαθῶν στρεπταὶ φρένες ἀνδρῶν, ut ait Homerus: item, ἀκεσταί τοι φρένες ἐσθλῶν. De crudelitate illius multa Libanius in Progym. p. 101. unde Phrynichus apud Pollucem VII. 9. p. 372. σὺ δὲ τιμόπτολις, ὡς Ἀχιλλεὺς οὐδὲ εἷς.

At Teuthras ubi dura ægris insidere fibris
Altius, et certam minitantia vulnera mortem
Sentit. Habe Mœsos, inquit, te, Telephe, noster
Poscit honos, quis enim propior, quis dignior hæres?
Me tuus Alcides, Thracensi urgente tyranno,
Edomitis absolvit equis, sceptrique quietem
Sanxit, et armatos in pacem reddidit annos.
His meritis tibi regna damus, quæ perfida fati
Ira negat prædata mihi: te lenius astrum
In senium serosque dies et summa reservet
Tempora, regno hilarem: vix hæc, et frigida fessis
Atropos inserpit labris, turbata rigescunt
Lumina, hebent sensus, vivoque exuta calore
Membra gelu lethale subit: mens libera tandem
Evolat, et socios redit inspectura Triones.
Telephus, ut vacuos spiranti sanguine vultus
Conspicit, effuso miseranda in vulnera fletu,
Funus herile struit: quicquid vel mulcet odore,
Vel virtute ligat nervos, artusque fluentes
Continet, aggeritur busto: compescit hiantem
Dextra premens ictum, fluxum domat arcta cruorem
Fascia, et obtrusos frustra negat ire meatus.
Regia conspicuis moles inscripta figuris,

NOTÆ

434 *Sceptrique quietem Sanxit*] Papin. 'et pacem fulmine sanxit.'

443 *Socios redit inspectura Triones*] Papin. II. 'et summis apicem sibi poscit in astris,' et 'præreptaque noscit Sidera principiumque suum.' Sic VI. de metalli fossore: 'Indignantem animam propriis non reddidit astris.' Stoici, Pythagorei animam ex astris derivabant. Lucret. II. 'quod missum ex ætheris oris, Id rursum cœli relatum templa receptant.' Epicharmus apud Plutarchum in consolat. ad Apoll. *συνεκρίθη καὶ διεκρίθη, καὶ ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθε, πάλιν γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δὲ ἄνω· τί τῶν δὲ χαλεπόν;* Gemina ex Tragico citat Philo de Mundi incorrupt. p. 734. Ennii Epicharmus terra corpus est, at mentis ignis est. Vide Jos. Scaliger. Conject. p. 27. 28. Triones vero quasi teriones: Festus in 'Septentriones.' Varro VI. de lingua Latina. Scaliger in Conject. p. 144. a stria derivat; et p. 83. Triones vero hic *συνεκδοχῇ* pro astris sumuntur.

451 *Regia conspicuis*] Quæ Noster de Teuthrante, veteres ex parte de Telepho fingebant. Pausanias in Arcadicis p. 356. pugnam Achillis et Telephi etiam sua ætate pictura memorabilem fuisse dicit.

Exceptura ducem, senis effulta columnis
Tollitur, electro vernat basis, arduus auro
Ardet apex, radioque stylus candescit eburno.
His excepta silex artus clausura verendos
Jaspide vestitur: gemmæ, quas littoris Indi
Dives arena gerit, aurum, quod parturit Hermus,
In varias vivunt species, ditique decorum
Materiæ contendit opus: quod nobile ductor
Quod clarum gessit, ars explicat, ardua pandit
Moles, et totum reserat sculptura tyrannum.
  Prima ducis facies nascenti vagit in ære,
Sidoniis variata togis, cunalis in altum velata
Surgit honos, trepidæ circum nutrixque, parensque
Alterno teneros demulcent ubere fletus.
  Proxima lascivis inhians discursibus ætas
Nunc labente pila, nunc se volvente fatigat
Buxo, nunc arcu: credas curvata coire
Cornua, et excussam nervo stridere sagittam.
  Tertia magnanimi loquitur primordia regis
Accingens pictura virum: regale verendas
Accendit diadema comas, sublime sedentem
Fulcit ebur, sceptroque manus radiante superbit,
Ipse nova vultum pictus lanugine, regni
Maturum dispensat opus: belloque togaque
Alternus, rerum vario poscente meatu,

NOTÆ

454 *Radioque stylus candescit eburno*] Columnæ intermedium, stylum nominat, quæ ad suam applicat ætatem: neque enim stylum hic pro cippo, qui erat λίθος κυβοειδὴς, qualem in Achillis sepulcro vel monumento Alexander injunxit, Plutarchus in Alexand. accipio: neque proprie pro pila, quali Augustus, eaque duplici, res a se gestas incidit. Vide Casaubonum ad Suetonium II. p. 127. Tale monumentum vide apud Stat. Papin. VI. Vide Meursium de Romanorum sepulcris ad Lycophronem, p. 192. et 227. Josephi Scaligeri Animad. ad Euseb. p. 146. Conject. p. 14.

468 *Credas curvata coire Cornua*] Virg. VI. Æn. 'credas innare revulsas Cycladas.' Item XI. 859. Prudent. 'credas moveri fluctibus Lacunar.' Cicero hoc volebat in Hortensio, quando dixit: 'cum omnis solertia miranda est, tum ea quæ efficit, ut inanima quæ sunt, vivere et spirare videantur.'

476 *Rerum vario poscente meatu*] Plaut. 'ut res eunt, ut sæculi mos possidet.'

Commodat aut fremitus armis, aut otia paci.
  In serum perducta senem, pars ultima canos
Colligit, et raris sulcantur tempora rugis,
Progressos testata dies: procul exitus ævi,
Mors longe, et Lachesi stamen vitale ministrat
Nondum fessa soror: at fato major Erinnys
Præcipitat festina ducem: tres ære propinquo
Hærent, irata Pelides fronte, precanti
Telephus, exanimi Teuthras: pallere videres
Ora, genas, aurumque mori: cruor altus in auras
Exilit, et minio rorant tabulata fluenti.
Hæc super exiguo breviter collecta sigillo
Fata viri, quis regis honos, quis funeris auctor,
Quod fatum, quæ causa, patentque hoc singula scripto:
  Dux Teuthras, Mœsis decus arvis, passus Achillem,
Ense necem sensit, sceptri defensor aviti.
  Postquam busta ducis nigro deplanxit honore
Fida manus, mœstaque ululatum voce quievit
Supremo jam fine Vale, redeuntia ducit
Agmina Pelides, urbes invitus amicas
Telephus et socios recturus linquitur agros.
  Ipse quidem plus pace acies, minus otia bellis
Poscat, et armatæ malit discrimina vitæ
Spe palmæ: at populi dilecto principe nudi
Mœrentes vicere preces, ut regis iniret
Excubias, molemque datam: monet ipse futuri

NOTÆ

480 *Procul exitus ævi, Mors longe*] Virg. IV. Æn. 'Tum quia nec fato, merita nec morte peribat, Sed misera ante diem,' &c. Aut enim 'fato,' aut natura, aut casu moriuntur: qua de re Servius ad illa Virgilii, et Nannius Syllog. v. Miscel. 17. Casaubon. ad Suet. I. Dicit itaque poëta tale quid: sua morte, ut Seneca loquitur, vel naturali, ut Plinius, non est mortuus, sed violenta, *καὶ οὐκ ἰδίῳ θανάτῳ, ἢ πεπρωμένῳ.*

492 *Sceptri defensor aviti*] *Καλὸν ἐπιτάφιον ἡ τυραννίς.*

495 *Supremo jam fine Vale*] Servius ad versum Virg. 'Sic, o sic positum affati discedite corpus,' Æn. II. 'affamini, ut dici mortuis solet, Vale, Vale, Vale.' Ita Æneas XI. 'Salve æternum mihi, maxime Palla, Æternumque vale.' Vide de funeribus Kirchmannum III. 9. qui illa ex Brissonii VIII. de formulis p. 747. transcripsit.

Providus Æacides cultis insidere regnis:
In sulcos laxare solum, producere fruges,
Et missa socias solari messe cohortes.
Sic paribus vincet titulis, cum ad prælia donet
Ille dies, ipsique manus. Hæc fatus Achilles,
Ad Danaos maturat iter, sed venerat ante
Dux Ithacus bellum referens, pacemque negatam
Nuntiat; ægrescunt, indignanturque Pelasgi:
Bella petunt, hæsisse dolent, et frondibus hostes
Palladiis tentasse pudet: jam libera major
Laxat fræna furor: stimulat Bellona volentes:
Mars cogit dubios: lugens per castra furentis
Interpres animi clamor tonat: arma capessunt,
Arma fremunt, augent lituique tubæque tumultum,
Et responsuris invitant vocibus Echo.
  Isset in Iliacos classis Pelopeia portus
Non expectata venia ducis: at nocituras
Nox nectit vicina moras, humilemque soporat
Decrepitus Titana dies, et anhela sub undas
Admittunt radios Atlantia littora fessos.

NOTÆ

504 *In sulcos laxare solum*] Virg. Ecl. IV. 'telluri infindere sulcos.'

507 *Ille dies, ipsique manus*] Μεταλήψει *Diem* pro commeatu sumo, cujus beneficio dies, tempus nempe decem annorum, ad Trojam manere possint: vel indeterminate *diem* pro tempore sumit, Trojanæ obsidioni debito. Ut Virg. 'Multa dies longusque labor.' Et Juvenalis, 'Longa dies igitur quid contulit?'

513 *Stimulat Bellona volentes*] Papin. Achill. 'stimulatque Agamemno volentes.'

517 *Et responsuris invitant vocibus Echo*] Paulinus: 'Et responsuris ferit aëra vocibus Amen.'

520 *Humilemque soporat Decrepitus Titana dies*] Dies nascitur poëtis; itaque et tyro, et veteranus sive decrepitus est. Dracontius: 'sub vere novo, sub tempore primo, Sub tyrone die veterana in sæcla paratus.' Festus: 'decrepitus est desperatus, crepera jam vita: ut crepusculum, extremum diei tempus.' Scaliger *κνέφας* in 'crepus' et 'crepusculum,' ut *κνίσπος* in 'crispum' mutatum putat, comment. in Catalecta p. 190. Ita 'solem adultum' Petronius Arbiter dixit, ut Tacitus 'æstatem adultam.' Ita Plauto, 'dies oculata,' 'diei umbilicus,' 'dies abit,' 'dies tabescit,' quasi senex, et Lucret. 'Crescere itemque dies licet et tabescere noctes.' Ita 'lacerare diem,' 'excruciare,' 'conterere,' 'comburere,' 'sumere,' 'sepelire,' 'condere.' Vide Taub. ad Plautum, et Palmer. XIII. p. 844. &c.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER V.

ARGUMENTUM.

Prælia sub Priamo, sub rege Agamemnone Quintus
Convocat, et primo cadit audax Protesilaus,
Patroclusque armis mendax, et Merion acer.
Tum Paris aggreditur Spartæ cum rege duellum,
Et latus Hectoreum Pelides perforat hasta.

ARDUA jam medium pulsans Latonia cœlum
Noctivagos librabat equos, somnoque profundo
Exarmata quies facilem spondebat ituris
Portum, suadebatque dolos: dux ipse Pelasgis
Nocturnum disponit iter: non verbere pontus
Erigitur, non voce sonat, jussosque silere
Sulcat inoffensos tacito sub remige fluctus
Incessum furata ratis. Sic cæde suorum
Exigua innocuum lucrari forte triumphum
Grajugenis, fortuna, dabas: at Martia Nauplî
Proles erubuit fraudes, et furta negavit.

NOTÆ

9 *Innocuum lucrari forte triumphum*] Inpulveream victoriam, *ἀκονιτὶ*, *ἀναιμωτί*. 'Salmacida spolia, sine sanguine et sudore,' ut Ennius apud Festum loquitur, *ἄδακρυν πόλεμον* nominat Zenobius et Diogenianus, *ἀναιμακτὶ καὶ ἀπονητὶ τὰ τρόπαια*, Isid. Pelusiot. III. Ep. 22.

11 *Erubuit fraudes, et furta negavit*] Clandestina et per insidias gesta,

Ultimus hic Danaum ter dena classe secutus
Signa ducum, longaque exustus febre, moratas
Inachidis excusat opes, seque objice morbi
Tentum, quam primum licuit, venisse fatetur.
Hanc ipsa ad vocem facies facit, aspera passo
Conjurat pallor, et vultu teste merentur
Verba fidem: at sospes animus, nulloque dolore
Fractior, imbelles artus, nervosque negantes
Exigit, et Martem manifestum suadet Achivis.
  Ocyus audentem virtus animator in iram,
Jamque dolis vicisse negant: sua quælibet angit
Gloria, qui jaculis longe, qui cominus ense,
Qui pede, qui curru fidit, vel classe mereri

22 *Quemlibet* Dresem. Vide not.—24 *Ut* Mss. pro *vel.*

NOTÆ

'furta' nominant Latini. Virg. 'nec ego hanc abscondere furto Speravi, ne finge, fugam.' Papin. 'Ausus erat furto dextram insertare Leonteus,' ix. Theb. Sic Noster vi. 750. 'vincere furto.' 714. 'Furta negat Pyrrhus.' v. 8. 'Incessum furata ratis.'

13 *Longaque exustus febre*] Πυρετῷ, φλογισμῷ, ἢ καύματι. Hinc febrientes, καυματιζόμενοι, Plutarchus de sanitate: dicta etiam febris a fervore; ut Scaliger in conjectan.

14 *Seque objice morbi Tentum*] Τῆς νόσου ἐμποδών. Obex ab ob et jacio: producturi ergo tempus syllabæ geminant: breviaturi alterum, abjiciunt. Vide Scaliger. ad Tibul. i. 'Tentum,' autem pro detentum, de quo iii. 38.

18 *Nulloque dolore Factor*] Fractior, pro infractior, κεκλασμένος· οὐδὲ γὰρ νοσεῖ ἡ ἀρετὴ, Clem. Alexandrinus: 'Ingenium fregere meum mala,' Ovid. iv. Trist.

19 *Nervosque negantes Exigit*] Male substituere conati, *erigit.* Virg. 'Exegit cæcos rabies.' Lucan. 'cladesque omnes exegit in uno Sæva die,' lib. viii. et xiv. 'Exegere enses,' lib. vii. 'paucas victoria dextras Exegit,' lib. x. 'et pingues exige somnos.' Ovid. 'Jamque opus exegi,' et i. Metam. 'spatiis exegit quatuor annum.' Manil. 'Ut socias vires et amicos exegat ortus.' Item: 'viresque exegimus omnes:' ubi vides simile genus loquendi. Seneca initio de brevitate vitæ paulo aliter: 'Inde Aristoteli cum rerum natura exigenti, minime conveniens sapienti viro lis est,' &c. Cicero, 'exigere viam,' Ver. iii. quod Pedianus explicat p. 113.

22 *Sua quælibet angit Gloria*] Malim, *quemlibet.* Vide iii. 342. Si 'quælibet' retinetur, sensus est: de sua laude cujusvis animum solicitum fuisse. Vide Papin. vii. ubi similis apparatus.

23 *Qui jaculis longe*] Πόῤῥωθεν, eminus.

24 *Vel Classe mereri Promtior*] Erat in libris, *ut classe.*

Promtior, agnosci petit, expectatque videntem
Percussura manus, et si quid nobile possit,
In tenebris sepelire pudet. Sic Martia pubes
Mutatis hæret animis, longique soporis
Impatiens, noctem vigiles expendit in usus,
In somnum non fracta levem, seseque vicissim
Excitat: hi tensos librant in bella lacertos,
Intenduntque gradus, pugiles pars plurima vultus
Exertat, partem vestis furatur ahena
In summos perducta pedes, ac denique jussi
Armantur pariter galea caput, ægide pectus,
Ense latus, pharetris humeros, et stipite dextras.
His instructa fremit in lucem turba, morantem
Vix passura diem; noctis dispendia damnant,
Et Venerem, Tithone, tuam: cum prævia Phœbi
Amplexu gelido et sterili tardetur amore.
Vota virum valuisse putes, intensior orbem
Spiritus astriferum torquet, semperque negatis
Elidens modulis stupidas novus impetus aures

NOTÆ

25 *Expectatque videntem Percussura manus*] Testem scilicet et præconem fortitudinis.

32 *Pugiles pars plurima vultus Exertat*] Pugil a pugnando, Varro. 'Pugiles vultus,' ut VII. 'pugiles vir surgat in annos:' et eodem lib. 492. 'et gladii pugiles,' pro pugnaces. Aliquando ἀκμὴν torosum et compactum corporis robur ea voce signare videtur. Vide Proverbium 'pugilice valere.'

33 *Partem vestis furatur ahena*] Arma. Sic postea, 'ægide,' pro parma, vel scuto.

37 *Morantem Vix passura diem, noctis dispendia damnant, &c.*] Pacatus in Paneg. p. 28. 'Adeo quidem, ut castris ad castra collatis, quod præcipiti die manum conserere non poterat, spe victoriæ cum luce ventura, pervigil ageret: tardum solem, desertorem diem, annuum noctis æstivæ tempus criminaretur.' Claud. de Nuptiis Honorii: 'Incusat spes ægra moras, longique videntur Stare dies, segnisque rotam non volvere Phœbe.'

41 *Vota virum valuisse putes*] Vide I. 178.

42 *Semperque negatis Elidens modulis stupidas novus impetus aures, &c.*] Pythagoræ illud φιλοσόφημα de Harmonia siderum tangit: de quo Cicero in Somn. Scipionis: et Macrob. I. 6. Arist. VIII. Polit. Plato in Timæo, et Ficinus in comment. c. 28. et præfatione in Ionem. Plutarchus libro de animæ procreatione. Varro Attacinus in fragm. Chorographiæ: 'Et septem æternis sonitum dare vocibus orbes.' Athenæus XIV. Basilius III. in Hexaëm. Censorinus de die Natali c. 13. Fracastorius in Siphilide. Martianus Capella VIII. de Nupt. Phi-

Phœbeum maturat iter. Sensere Pelasgi,
Sensit et ipse ducum princeps Ægæus Atrides
Adventare diem: mox nectens ordine puppes,
In mediis alnosque breves et vela minora
Claudit aquis: at turrigeras pelagique potentes
Et bellare avidas primos disponit in ictus.
Cumque metu prædone animi perculsa labarent
Agmina, et horrorem præsens instantia Martis
Incuteret, dux orsa movet, quis integrat iras,
Spem sancit, firmat animos, et roborat ausus.
"Ultores Danai, non nectere verba necesse,
Et longas cumulare preces: sese excitat ultro
Virtus; at quisquis pavidus timor obstruit aures,
Et precibus mens tarda negat, quin aspera rerum
Ni longum meminisse foret, sibi publica bellum

45 *Argæus* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

lol. Claud. de IV. Honorii Consulatu. Philo de opificio mundi p. 8. Ocellus Lucanus apud Stobæum c. 16. Prolixe Nicomachus Gerasenus I. Musices p. 66. Avienus 'numerum celsi modulaminis' I. vocat. Gerasenus Plutarchi ductum sequi videtur p. 1029. libro de Animæ procreat. Recte vero addit, 'semperque negatis;' quia dudum id a summo Philosopho factum de Cœlo II. 9. κομψῶς, inquit, μὲν εἴρηται καὶ περιττῶς ὑπὸ τῶν εἰπόντων, οὐ μὴν οὕτω γ' ἔχει τὸ ἀληθές. Basilius videatur etiam d. l. Solent Græci Patres, Chrysostomus sæpe, χορείας ἄστρων, ut Latini 'choreas astricas,' nominare: sed nihil hoc ad illam Musicam. Irenæus I. adversus Hæreses scripsit, Marcum quendam statuisse, primum cœlum sonare α, proximum ε, et sic ordine, indeque coalescere Pythagoræ concentum. Sed φληνάφους μακροὺς καὶ γραῶν ὕθλους texuit: vide Vossium ea de re in Rhetoricis. Illud non æque vulgo notum, quod eadem fide veri ex Xenocrate p. 944. Plutarchus scribit in libro de facie Lunæ; piorum animas suavissimam illam Harmoniam non exaudire, quamdiu in umbra Lunæ sunt: hinc æra pulsabant auxiliaria, ut ait Papinius, cum Luna delinquit. Id quoque huc facit, quod Cleanthes solem πλῆκτρον vocavit: quia ἐν ταῖς ἀνατολαῖς ἐρείδει τὰς αὐγὰς, οἷον πλήσσων τὸν κόσμον εἰς τὴν ἐναρμόνιον πορείαν τὸ φῶς ἄγει. 'Elidit modulis:' quasi attritu fiat. Ovid. 'elisi nubibus ignis.' VI. Metam. Petron. 'elisæ vulnera pacis.'

50 *Cumque metu prædone animi*] Cointus VIII. δέος δὲ βίην ἀμαθύνει Καὶ νόον. Τρεσσάντων δ' ἀνδρῶν πᾶσ' ἀπόλωλ' ἀρετὴ, Tyrtæus.

54 *Ultores Danai, &c.*] Ad hanc faciem Cæsar apud Lucanum, VII. suos animat. Virg. X. Lesbonactis in eo genere elegans est hortatoria inter Oratorum Græcorum Orationes p. 170. Refer huc Tyrtæi bellicas προτροπὰς, et Frontini I. 2.

Causa daret: patimur cuncti, nec sola maritos
Urit hyems: taceo veniales hospitis ausus,
Et castum prædonis opus, nec numina læsa
Conqueror: at solus in nostras sufficit iras
Laomedonteæ pacis rigor: hæccine regum
Et pietas, et clara fides? o barbara vere
Sævitia, exemploque carens, et cognita nulli
Asperitas! quisnam nudæ clausisset arenæ
Hospitium miseris, quos obvia Scylla, secuta
Tellus, et socio fregit Thetis hospita fluctu?
At Peleus Telamonque illic, genitusque Tonante
Amphitryoniades, et quos habuisse superstes
Græcia gaudet avos: minus haud tamen ausa profana
Barbaries, sprevitque Deos, generosque Deorum.
Dii melius, nec se lenta Tirynthius ira

NOTÆ

59 *Nec sola maritos Urit hyems*] Sic Virgilii in eadem re, 'nec solos tangit Atridas Iste dolor.' Vide lib. III. 341.

61 *Et castum prædonis opus*] *Εἰρωνεύει.*

66 *Quisnam nudæ clausisset arenæ Hospitium miseris*] Ex Virg. 'hospitio prohibemur arenæ:' quem et alibi imitatur, 'Cum tandem hostilis arenæ Allapsi gremio.'

67 *Obvia Scylla, secuta Tellus, et socio fregit Thetis hospita fluctu*] 'Tellus secuta,' Symplegadum notat scopulos, qui nave ad ductum columbæ transeunte, demum coierunt, et ex eo immobiles fuerunt. Vide Apollod. I. p. 49. Quod vero sequitur 'socio fregit Thetis hospita fluctu;' nihil aliud notat, quam illam maritimis moribus, ut Comicus ait, cum Argonautis non esse expertam, sed novas advenas instar hospitis placide excepisse. 'Frangere,' ut Horat. 'incurvare querela.' Silius, II. 'Pieria liquefacta lyra.' *Socio fregit Thetis hospita fluctu*] Frangere aliter hic exponendum, quam infra, 'et quos ter quina fregit Tirynthius alno:' hic enim est emolliit, demulsit; ut apud Silium II. 'durata virorum Pectora Castalio frangebat carmine Teuthras.' Sic Lucret. IV. 'Sed leviter pœnas frangit Venus inter amorem,' et V. 'Blanditiis facile ingenium fregere superbum,' Prop. II. 'Frangitur in tacito fœmina sæpe viro.' Inde Papin. Sylv. II. 'verba refringere,' et III. 'frangere sexum:' ut Noster paulo ante hoc libro: 'In somnum non fracta levem.' Ovid. 'Victaque mutati frangitur ira maris,' I. Trist. Ita Quintilianus in Seneca lancinat, quod 'rerum pondera minutissimis sententiis fregisset.' Varro II. de Re Rust. 'calores aut frigora se fregerunt.' Claud. in laude Serenæ; 'tu sola frementem Frangere, tu blando poteras sermone mederi.' Eodem modo Græci mollia, effœminata, *κεκλασμένα, κατεαγότα* vocant. Ita Cointus I. *θυμὸν ἐαγώς. τίς οὐ κατακλᾶται ὀδυρμοῖς*; Nazianz. Orat. XVI. p. 246.

Et Superos ultus, paucis in bella secutis
Accessit, vicit, rediit: bellum Hercule nullo
Nunc erit, et nullum sensit prior hostis Achillem.
Quod si gentiles animos cognoscere certum,
Certantesque ausus, dignetur nemo priorem,
Erubeat sibi quisque parem: quare, inclyta pubes,
Tende per imbellem gladiis ultoribus hostem,
Tende, age, juro Deos, facilem sine Marte triumphum,
Ignavumque queror: quid virtus alta, quid arma
Bellica? Terga dabunt omnes, et pectora nullus.
Perjurumne, viri, pœnas solvisse tyrannum
Sufficiat? cecidit non exorabilis hostis,
Infestus superest hospes: violentior ille,
Hic pejor: gladios igitur nec tela recondat
Debita, terrarum quisquis commercia, quisquis
Integrare toros, castasque impune sorores
Jungere securus curat. Quid plura? voluntas
Omnis in effectum causas habet. Ite volentes,
Ite, duces, arces nullæ, nulla arma morentur:
Et quos ter quina fregit Tirynthius alno,
Innumera calcate manu. Sic fatur, et ortum

89 *Castosque impune sopores* Ms. marg. Vide not.

NOTÆ

75 *Accessit, vicit, rediit*] Ad imitationem Cæsaris: 'Veni, vidi, vici,' quod puto formatum ad ductum veteris illius ab Aristotele allegati III. Rhet. 12. ἦλθον, ἀπήντησα, ἐδεόμην. Dio: πρὸς πόλεμον ἦλθε, καὶ εἶδεν αὐτὸν, καὶ ἐνίκησε. Florus de eadem re: 'More fulminis, quod uno eodemque momento, venit, percussit, abscessit.' Ausonius simili ἀσυνδέτῳ: 'Profectus, victus, vinctus, regi deditus.' Ita Maccabæorum II. 13. in fine, et cap. seq. ἐγάμησεν, εὐστάθησεν, ἐκένωσε βίον.

78 *Dignetur nemo priorem, Erubeat sibi quisque parem*] Ex illo Flori: 'nec hic ferebat parem, nec ille superiorem;' quod Lucanus: 'Nec quemquam jam ferre potest Cæsarve priorem, Pompeiusve parem.'

89 *Castasque impune sorores*] Al. *Castosque impune sopores*: utrumque probum.

90 *Voluntas Omnis in effectum causas habet*] Passivum illud innuit, promissum cadere in debitum, ἅμα ἔπος, ἅμα ἔργον, κατέλαβε τοὺς λόγους τὸ ἔργον, ut Chrysostomus loquitur, Homil. 32. in Matthæum p. 302. Dio Cocceius: μιμεῖσθαι τῷ ἔργῳ τοὺς λόγους. XLIII. p. 217. Ita Æschines ad Demosthenem: ἅψαι τῶν ἔργων, ἐπίδειξον ἡμῖν ὅ, τι λέγεις. Nazianz. Orat. 36. p. 581. ἔργον ἀπόδειξις διαθέσεως. Vide etiam Isidorum Pelusiot. I. Ep. 342. et III. 158.

Nox aperit proscripta diem, perjuraque labi
Pergama visuros vigiles properantior axes
Sol rapit, ipsi etiam lentas causantur habenas
Quadrijugi, volvique rogant intensius orbem.
Mira fides, ortus velox, et vespera nulla,
Luciferique sui Solis rota prævenit ignes.
 Utque hilaris grato lux omine firmet Achivos,
Non oriens Titana rubor, non pallor Eous
Inficit: at puro, qualique in luce superbit,
Cum sine nube dies, et se confractior umbra
Colligit in conum, tali pater ore serenos
Orditur cursus: miratur Achæa juventus,
Duxque iterum: Superisne manus et tela negemus,
Inachidæ? vocat ecce Deus; Sol lætus anhelis
Instat equis, Neptunus aquas ac pervia mollit
Cœrula: credo equidem vires a gentibus istis:
Laomedonteo poscunt ex hoste triumphum:
Sed moror. Exclamant Danai, totoque resultat
Vox animosa freto. Non sic insibilat Auster
Frondibus hybernis, non tanto verna fragore
Flumina præcipitant montes, non flumina cautes.
 Senserat Iliacæ custos Tritonidis Astur
Adventare rates, celerique incerta per urbem
Discursu rapiens vestigia, nuntiat arma,
Arma iterat. Quonam usque, viri, torpebitis? inquit,

104 *Contractior* Dresem.

NOTÆ

99 *Ortus velox, et vespera nulla*] Sine crepusculo, quod ποιητικώτατον cum sequentibus.

104 *Et se confractior umbra Colligit in conum*] Male: lege *contractior*. Ovid. III. ματαιοτεχνίας: 'Jamque dies medius tenues contraxerat umbras.' IV. 'donec decresceret umbra In medium surgente die.'

110 *Credo equidem vires a gentibus istis*] Εἰρωνεύει.

113 *Non sic insibilat Auster*] Ovid. XV. Metam. 'ubi trux insibilat Eurus, Murmura pinetis fiunt.' Papin. VI. Theb. 'densisque insibilat aër Vulneribus.' lib. V. 'dominis assibilat aris.' Silius XII. 'jactæ in turmas per nubila flammæ Stridorem servant, membris insibilat ignis,' XIX. de Vulturno: 'patuloque insibilat ore.'

Ecce hostes, vidi ratibus tectum mare, jamque
Littus habent. Querulas tollit plebs credula voces,
Ac pueri lacrymis matres et voce secuti
Contendunt, gemitusque æquant, acuuntque tumultum.
  Hector, ut Europam totis adnare carinis
Audiit, extimuit paulum: mox mente reducta
Colligit in vires animum, seseque, quod ardens
Ausa fugam virtus, peregrino pulsa timore
Cesserit, incusat; rapit ilicet arma, nec agmen
Expectat, solusque effracto cardine, solus
Evolat: exiliunt pariter, longeque secuti
Stipantur Phrygii, sævos diffibulat urbem
Murus in egressus. At vix iter unda meantum
Expedit angustum: tot millibus arva secundis

NOTÆ

125 *Extimuit paulum: mox mente reducta Colligit in vires animum*] Seneca II. 3. De ira: 'Itaque et fortissimus plerumque vir, dum armatur, expalluit: et signo pugnæ dato, ferocissimo militi paululum genua tremuerunt: et magno imperatori, antequam inter se acies arietarent, cor exiluit: et oratori eloquentissimo, dum ad dicendum componitur, summa riguerunt.' Ita de Leone Lucanus I. 'Æstiferæ Libyes viso Leo cominus hoste, Subsedit dubius, totam dum colligit iram: Mox ubi se sævæ stimulavit verbere caudæ,' &c. Aristot. tamen Histor. Animal. IX. 44. οὐδέποτε φεύγει, οὔτε πτήσσει. Papin. VI. de pugnaturis: 'Nil fixum cordi, pugnant exire, paventque, Concurrit summos animosum frigus in artus.'

129 *Solus Evolat*] Ita Corn. Manlius in Iliade apud Priscianum VII. 'celerissimus advolat Hector.'

130 *Longeque secuti Stipantur Phrygii*] Ut Papin. XIX. 'fugit omnis in imos Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas.'

131 *Diffibulat urbem*] Papin. VI. 'Emicat, et torto chlamydem diffibulat auro.' Prudent. Psychom. 'avulsis exfibulat ilia zonis.' Sidon. Apollin. III. 3. 'laminarum vincula diffibulant.' Alcimus Avitus IV. 'Pallia blattarum spreto diffibulat auro.' Vide 'infibulare' apud Festum: et de fibula Marcellum Donatum in Dilucidat. ad Livium p. 81.

132 *At vix iter unda meantum Expedit angustum*] Virgil. 'Unda salutantum:' ut Nazianz. XX. 321. τοῦ λαοῦ πέλαγος. Papin. 'foribus immissa superbis Unda fremit vulgi.' Affluentem illum numerum, ut Suetonius vocat, varie Latini et Græci efferunt. 'Gregem ancillarum,' Terent. 'nubes,' 'nimbus,' 'globus,' 'gens,' 'manus,' 'examen,' 'mons,' 'agmen,' 'turbo,' passim Poëtæ. 'Imber rosarum,' Claudianus: 'vulgus stellarum,' Manilius: 'tempestas,' Silius: 'spiræ,' Ennius, ut exponit Festus in Spira. 'Scaturigo formicarum,' Apuleius: 'aërii populi,' aves, Manilio. Sidonius 'scelerum populus.' Florus, 'populus virorum.' 'Populus piscium,'

Troilus anticipat spatiis, hos tertius acer
Æquat Alexander, reliquos fert impetus idem,
Sed minor aut pedibus virtus, aut curribus ardor.
Primus ut Argolicos tonsis certantibus Hector
Densius allabi cernit, quonam impetus? inquit,
Sistite, Tantalidæ, mediis concurrimus undis:
Tutores habet unda suos: sic fatus, anhelos
In fluctus admittit equos, propiusque minantem
Phyllacidæ puppim torta transverberat hasta,
Affigitque Lycum clavo, paucisque cachinnum
Asperat: I pelago tutus, non te æquor et Eurus
Excutient, stabili pinum moderabere dextra,
Phasiacas dum quæris opes. Turbantur Achivi;
Intendunt animos Phrygii; ferit astra tumultus
Dissonus: ast Echo dedignans barbara Græcum,
Frangit inexpletas iterato murmure voces.
Ocyus Hysiphides vacuas rectoris habenas
Intuitus, subit ipse, et toto robore pinum
Præcipitat: volat illa, et sese infringit arenis
Iratæ similis, ac sicco naufraga portu
Explicat Hæmonidas. Mox cum perjura teneret
Littora, et invisas primus calcaret arenas,

NOTÆ

'plebs amnium et astrorum' Ennodius. Græci eodem modo *κύματα λαῶν*. Nonnus: *ποταμοὶ πυρός. πηγαὶ, κρουνοὶ* Pindarus. Ita passim *νέφος, νιφάδες, χύμα, χύσις, στόλος, ἑσμὸς, φῦλα, φάλαγγες. θίασος, στίφος, συρφετὸς* Chrysost. ut et *πλημμύρα, δροῦγγος*, et quæ illius generis in ditissima lingua, prope infinita.

135 *Reliquos fert impetus idem*] Familiare Ovidio loquendi genus: 'Est mihi per sævas impetus ire feras:' aliis etiam usitatum. Sic 'illam fert impetus ipse volantem,' *καθ' ὁρμὴν*, Nazianz. Orat. XVII. p. 266. *ὁρμητικῶς ἔχει ῥόμβον*, vocat Pindarus: *μαιμάσσειν*, ut exponit Nazianzenus.

148 *Echo dedignans barbara Græcum*] Festus: 'Barbaricum appellatur clamor exercitus: videlicet, quod eo genere barbari utantur.' Barbari autem proprie Phryges dicti, ut monuit Josephus Scaliger, in conjectan. Meursius ad Lycophronem, p. 137. quod ex Horatio manifestum, 'Græcia barbariæ lento collisa duello.' Sic infra, cum ait de effuso sanguine: 'Phrygio Græcus sociare superbit:' *πολέμιον* et *ἄσπονδον* exprimere voluit.

152 *Et sese infringit arenis*] i. 'fractasque offendit arenas.' Virg. x. Æn. 'sulcumque sibi premat ipsa carina.' et postea: 'Namque inflicta vadis.' Papinius de Achille I. 'digitosque sonantes Infringit citharæ.'

Protesilaus, ait, iter hac, hac ibimus (inquit)
O socii, non tota Phrygum quam poscimus Ide,
Communes partimur agros. Hæc fatus, in enses
Irruit, et qua acies instat densissima, durum
Extorquet violentus iter, tres littoris Indi,
Quinque Arabes, septem Nabathææ gentis alumnos
Consumit victrice manu. Dabat obvia Phorbas
Pectora, et intenta veniebat turbidus hasta.
At ferus Hysiphides præciso stipite ferrum
Decutit, ac maculis ruptis, et casside fracta,
Pectore dividuo perducit in ilia telum.
  Stabat in occursu pelagi Chaldæus Orontes
Dumque rates inhibere parat, suspensus in ictum,
Fallit arena pedes, et inanes excipit ausus
Præcipitem mersura Thetis: premit Inacha pubes
Desuper, ille parens in gyros brachia spargit,
In mediis se librat aquis, nunc exerit ultro,

171 *Pares* Dresem.

NOTÆ

156 *Iter hac, hac ibimus, inquit*] Sic Hippomedon apud Papin. VII. et Capaneus X. 'Hac, ait, in Thebas, hac me jubet ardua virtus, Ire;' et apud Silium I. Murrus: 'Hac iter est, inquit, vobis ad mœnia Romæ.'

162 *Dabat obvia Phorbas Pectora*] Nomina militum maximam partem a Papinio sumsit: pauca a Virgilio et Homero; pauciora ab Hygino et Dicty.

165 *Ac maculis ruptis, et casside fracta*] Per 'maculas' reticulum intelligo coriaceum, quo galea astringitur. Homer. Il. K. Meriones ibi dat Ulyssi *κυνέην*, quæ *πολέσιν ἔντοσθεν ἱμᾶσιν Ἐντέτατο στερεῶς*, vel loricæ annulos sive circulos ferreos aut coriaceos, quibus summum pectus tegebant. De lorica vide Lipsium de Militia Romana III. 6. Sunt autem annuli isti instar macularum et plagularum in reti, de quibus Josephus Scaliger in conject. p. 67. Manilius ad talia *πλέγματα* respiciens ait: 'Incautosque trahunt macularum vimine thynnos.'

166 *Pectore dividuo*] Horatii et Ovidii verbum: 'Et mihi dividuo findetur munere quadra.' 'Insula, dividua quam premit amnis aqua.'

171 *Ille parens in gyros brachia spargit*] *Male pavens* substituit Carolus, cum *pares* legendum sit, loquitur enim de natante. Sic Seneca: 'Spargenda est manus,' epist. 29. Silius IX. 'Scindunt se turmæ, prædicit spargere bellum,' et VII. 'spargentem in vulnera sævos Fraude fugæ calamos,' I. 'Qua sparsit ferrum, latus rubet æquore limes.'

Nunc caput immergit pelago, varioque timore
Aut longos haustus, aut tela prementia vitat.
Tandem dum fluctus gravior rimatur opacos,
Incidit in puppes, frontemque infigitur uncis.
  Acrius incumbunt Phrygii, contra ira furentes
Et pudor Argolicos armat, nunc littora perdunt,
Nunc dubiam lucrantur humum: bibit unda cruorem
Alternum: at Phrygio Græcus sociare superbit.
Emicat immodicus ànimi, metuensque priorem
Solus in extremum jamjam proruperat agmen
Turbidus Hysiphides: populum vaga turba secutum
Non unam sævire manum creditque pavetque:
Ceu Mars ipse premit: acies prævectus utrasque
Liquerat, ardebatque arces calcare, relicti
Contemtor belli, sed anhelo fervidus Hector
Objicitur: Quonam usque? hic terminus, inquit, et ensem
Nudat atrox, conumque nihil tutante pyropo

184 *Pavetque, Ceu M. i. premat* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

176 *Frontemque infigitur uncis*] Ad imaginem Phocei apud Lucanum III. 704. 'Puppibus occurrit:' Noster, 'Incidit in puppes.' Uncum vero pro hamo adunco et incurvo sumit, ut inibi Lucanus: 'Et nimis affixos unci convellere morsus.' Juven. Sat. X. 'impacto Sejanus ducitur unco.'

177 *Acrius incumbunt Phrygii*] Papinius: 'Fortius incursant Tyrii,' unde Silius afformavit secum XV. 'Acrius hoc Italum pubes incurrit:' ut multa alia ex illo deducta; quibus æstimium magni illius Poëtæ augetur, cujus nomen nequaquam tam frivolis recessibus obscurari debuit, cum et vir doctus et Consularis, et aliquamdiu forte σύγχρονος tanti post unicum Virgilium illum fecerit.

180 *Phrygio Græcus sociare superbit*] Vide supra versu 148. ubi idem in Echo, sive, ut Varro lib. III. de re rustica, loquitur, 'resonante imagine fingit:' Forsan ad imitationem rogi Thebani, de quo Lucanus et Papinius. Vide similia etiam in avibus odia, quæ in Barbaros incurrunt. Græcis blandiuntur, apud Aristotelem in mirabilibus: quibus conjunge, quæ Meursius ad Lycophronem notat, p. 233.

183 *Turbidus Hysiphides*] Protesilaus. 'Protesilaë, tibi nomen sic fata dederunt, Victima quod Trojæ prima futurus erat,' Ausonius. Πρῶτος λαοῦ, vel πρῶτος ἱλάσατο τὸν θεόν: Græcorum enim classis solvit Iphigeniæ sanguine, appulit Protesilai cæde, quo Manilius respectum habere videtur, cum ait: 'classemque solutam Sanguine, et appulsam terris.' Vide Scaliger. ad Manil. p. 387. et in conjectaneis p. 146.

189 *Conumque nihil tutante pyropo*]

In pectus consedit ebur: mox intonat orsis,
Quisquis es, i felix, reliquisque superbior umbris,
Hectorea mactate manu. Ruit unicus ille,
Laodamia, tuus, fidæque oblitus amantis
Non timidas in bella preces, non mollia jussa
Pertulerat: primos teneri respectus amoris
Cessit ad armorum fremitus: at nescia fati
Hæmonis absentem suspirat mœsta maritum,
Et non sensuros vultus premit, oscula figens

NOTÆ

Virgilius: 'Et conum insignis galeæ, cristasque comantes.' Silius: 'conos implumes,' vi. lib. ii. 399. 'vibrant cui vertice coni Albentes niveæ tremulo nutamine pennæ.' Sumunt autem poëtæ conum vel pro ornamentis galeæ, vel apice cui pennas inserebant. Papin. viii. 'stant vertice coni,' eodem lib. 'nusquam ardua coni Gloria,' xii. 'nutantis vertice coni.' Conus vero Heroibus triplex erat. Interpres Euripidis in Oreste: *ἥρωες τριλόφοις ἐχρῶντο.* Sed Poëtæ etiam, *Τετράφαλος φοίνικι λόφῳ ἐπελάμπετο πήληξ*, cum Apollonio canunt. Vide Polybium vi. 424. et Paschalium cum ambitu de cono galeæ agentem x. de coronis 19. De pyropo, an gemmam, quod Noster innuere videtur, an æs Cyprium notet, quod aliis placet, vide Pancirollum, et illius ampliatorem Salmuthum capite de pyropo.

190 *In pectus consedit ebur*] Philostratus in Heroicis aliter, *καὶ τὴν οὐλὴν ἐντετυπῶσθαι τῷ μηρῷ, τὸ γὰρ τραῦμα συναποῤῥίψασθαί φασι τῷ σώματι.* Ebur autem vel in capulo gladii erat, vel vaginæ erant eburneæ. Hinc Noster pro gladio alibi usurpat, vi. 'cur stringis eburnos, Diis invise, Deos?' Hic de capulo intelligas. Philippo Macedoni oraculum datum Trophonium, *φυλάττεσθαι δεῖν τὸ ἅρμα*: quod alii ad currum capulo gladii Pausanici insculptum, alii ad paludem Thebanam referunt: Ælianus iii. 45. Var. Hist. Alcæus apud Hephæstionem: *ἐλεφαντίναν λαβὰν τοῦ ξίφεος χρυσοδέταν ἔχων.* Spartianus de Hadriano p. 290. 'capulo vix eburneo spatham clauderet.' Hinc Virgil. xi. Æneid. 'ensem collo suspendit eburnum,' et ix. 'vaginam eburnam:' unde proverbium: 'Plumbeus gladius in vagina eburnea.' Diog. Laërtius in Diog. vi. p. 406. Prudent. *ψυχομ.* 'ebur infelix decorisque pudendi Signa abicit.' De capulo sunt illa Nostri, vi. 'In clypeo consedit ebur,' ii. 'In capulo crudescit ebur.' 'Non madidum mucronis ebur.' *Συνεκδοχῇ* varias respicit, pro luxuria veterum, materias. Sic apud Claudian. de laudibus Stil. 'dextræque tegendum Diva simul porrexit ebur.' Seneca Epist. 76. 'navis, cujus tutela ebore cælata est.' Lucanus lib. x. 'ebur atria vestit.' Ovid. Eleg. v. 4. de Ponto: 'Conspicuum signis cum premet altus ebur.' 'Pharetræ ex ebore,' viii. Met. 'mensæ' apud Juvenalem.

191 *Felix, reliquisque superbior umbris*] Ita Capaneus x. Theb. 'multumque aliis jactantior umbris.' Et illud Virgil. 'Æneæ magni dextra cadis.' Ita Silius viii. 'haud alia decuit te occumbere dextra.'

198 *Et non sensuros vultus premit, oscula figens Cerea*] Ita Lucretius, iv.

Cerea, difficilesque Deos in vota fatigat
Nequicquam; jacet ille quidem, lapsusque jugales
Impedit, et curru non agnoscente fatiscit.
  Hunc ubi præcipitem volvi videre Pelasgi,
Pennificat formido gradus, stimulatque volucres
Ire pedes: cunctis iter est ad littora longum
Et tardum repetisse rates. At fulminis instar
Prosilit Æacides, et formidabile frendens,
Proh pudor! Inachidæ, vix dum præsensimus hostes,
Et jam terga damus, inquit: sylvæque trabalis
Robur, in obliquas quæ carbasa porrigit auras,
Corripit, atque iterat, Nunc o, nunc nemo sequatur,
Solus eam, vincam solus. Fugit ilicet omnis
Turba Phrygum: non arva modo non littora nudant;
Sed quicquid pontum Phrygiasque interjacet arces
Accessu vacuo Danais patet: ultimus Hector
Tanquam instans cedit, indignatusque moranti
Arva legit gressu: cogit moderantius ipse
Æacides, flectitque gradum, et quia neuter in armis

NOTÆ

'cerea persona;' quamvis libri variant. Ovidius in Laodamiæ epistola: 'Quæ vultus referat est mihi cera tuos.' De Remedio Am. II. 'Si potes, et ceras remove: quid imagine muta Carperis? hoc periit Laodamia modo.' Vide Pierii Valeriani epistolam Protesilai responsoriam, et totam rem apud Hyginum fab. 104. ubi simulacrum 'æreum' pro *cereum* male, ut multa alia, in illo auctore legitur. Hygino et illud contrarium, quod viso marito expirasse fingitur, vel, ut alii, Protesilaum reditum impetrasse. Propert. I. 'Non ego nunc,' &c. Ita Livius Andronicus Laodamiam introduxit reditum exorantem conjugis. Hieronymus illam occiso marito noluisse supervivere scribit, adversus Jovinian. I. p. 184. Vide Papinium V. Sylvarum, ubi tamen Politianus politissimus per Phylaceida Alcestim intelligit.

199 *Difficilesque Deos in vota fatigat*] Papin. V. Sylv. 'Superosque in vota fatigat.' Vide lib. II. 499.

200 *Lapsusque jugales Impedit, et curru non agnoscente fatiscit*] Prius de equis Protesilai implicatis capio; alterum de curru non agnoscente refero ad illud Virgilii Georg. I. fin. 'Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.'

203 *Pennificat formido gradus*] Ad Virgiliii illa respicit, 'pedibus timor addidit alas,' πόδες ὅπλα λαγωῶν. 'Pennificat' vero format, ut Val. Flaccus I. 'terrificat,' ut Plinius 'clarificat' XX. 23.

206 *Et formidabile frendens*] Homerus Il. H. Μειδιόων βλοσυροῖσι προσώπασι: unde Virgilius deduxit, 'risit mixta Mezentius ira.' Papin. VIII. de Tydeo: 'et formidabile ridens.'

Dissimilem sperat, hærent, audentque paventque,
Alternoque truces obliquant lumine vultus.
Ilicet in patulos acies diffunditur agros
Argolica, et quo castra situ, quo milite tuta,
Qui teneant portus, belli moderator Atrides
Digerit: ille iterum raptis ad classica turmis
Orditur pugnas, jamque æmula prodit in arva
Bellatura cohors: contra (sic impetus urget)
Non defensuri properant Phryges, atque ope spreta
Quam turres murique dabant, sese hostibus ultro
Dardanidum pubes æquat, bellumque lacessit
Ipsa prior, nulli jam responsura vocanti.
Ut sibi distitiis acies vicina propinquis
Et campo propiore stetit, non ignibus Ætna
Ruptis, non geminis Isthmos lacerata procellis,
Non sic Hippotades antris fremit. Omnibus ausus
Auget, et accendit iram fragor: improba nullum
Frustratur belli virtus. Auriga jugales,
Seque pedes stimulat: jam dextras undique miscent,
Et quærit sibi quisque parem: sæpe impare pugna
Aut uni plures, aut pluribus obviat unus.
Aspera jam cunctis calet ira, bipennibus enses
Contendunt, hastæ jaculis, glandesque sagittis.
Ecce Menœtiades Chironis cura secunda,

NOTÆ

230 *Ut sibi distitiis*] Ut interstitium, ita distitium format. Lucretius: 'Tantaque in his rebus distantia differitasque est.'

231 *Et campo propiore stetit*] Sic VI. 'Et medius decrescit ager.' Papin. VIII. 'mediumque vident decrescere campum.' Claudianus Ruffin. II. 'decrescere campus Incipit.'

232 *Non geminis Isthmos lacerata procellis*] Papin. I. Theb. 'et in mediis audit duo littora campis.'

238 *Aut uni plures, aut pluribus obviat unus*] 'Αναστροφάδην, ut Ovidii illud: 'Cedere jussit aquam, jussa recessit aqua.' Papinius: 'Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cyrrhæ.' Uterque versus magno Scaligero laudatus. Tales multi fornacis Ovidianæ, in quibus rotunda συμπλοκή. Metam. IV. 'Umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.' Metam. IX. 'Somnia pondus habent? an habent et somnia pondus?' in Fastis: 'Una dies Fabios ad bellum miserat omnes. Ad bellum missos perdidit una dies.' 'Instat amans hostis pretio, precibusque, minisque: Nec prece, nec pretio, nec movet ille minis.'

Alter amor, similemque animis indutus Achillem,
Prosilit in medios: stabant tres pectore juncto,
Aptabantque manus in vulnera: prævenit ausus
Impactis Patroclus equis, umbone Diarcen,
Hysiphilum curru proturbans, Hyphiton ense.
Hector, in obliquas revocato lumine turmas,
Indignans cecidisse Phryges, ruit impiger hastam
Fulmineam quatiens: juvenemque.
Vectori collidit equo, consueta regenti
Membra refert sonipes: at festinantior instat
Priamides, prensoque jugo violentus in auras
Contorquet plenum galea caput. Ipsa supremis
Vox nondum defuncta sonis, exile susurrat,
Ultor ubi Æacides? tandem super agmina longe
Labitur in Dorylam cassis, reliquoque potitus
Corpore Priamides, spoliis auroque superbus
Isset, at audentem contra ire Meriona præceps
Persequitur: tuque et vita spoliabere et armis,
Quisquis es, exclamat: sed cum post vulnera multa
Incubuisset ovans rapturus opima, Menestes

249 *Per arma ruentem* supplet Mor.—260 *Cumque* Ms.

NOTÆ

249 *Fulmineam quatiens, juvenemque*] Supplendum fortasse: *in terga ruentem.* Ita Papin. in simili casu: 'Labentemque affigit equo,' VII.

251 *Festinantior instat*] Tacit. XV. 'occultius quam festinantius agerent.' Utitur illo etiam Suetonius. Ovidius carmine de nuce, si tamen illius: 'Ictu Præfestinati munus inane petunt.'

252 *In auras Contorquet plenum galea caput*] Papin. IX. de Tydeo: 'Interdum galeasque rotat per nubila plenas.'

261 *Incubuisset ovans rapturus opima*] Opima absolute pro spoliis opimis. Apud Festum. 'Larte ferox cæso Cossus opima tulit.' 'Et opima victi regis ad Superos refert.' Sen. Herc. Fur. 'Ismenus raptis tumet Hippomedontis opimis.' Stat. X. 'Tertia qui tulerit sublimis opima Tonanti.' Silius I. 'Gratusque mihi Marcellus opimis.' Idem III. et XII. 'His humeris tibi opima feram.' lib. XV. et XVII. 'Scilicet egregiis ornabere victor opimis.' Claud. 'Ipsius Enceladi spumantia gestat opima.' Idem. De spoliis illis vide Festum. Dio Cocceius XLIV. σκῦλά τέ τινα ὄπιμα εἰς τὸν τοῦ Διὸς τοῦ φερετρίου νεὼν ἀναθεῖναι, &c. Guntherus alio sensu, 'ter-

Advolat, et socias animo indignante ruinas
Hectoreum ferit ense femur: fremit inscius ille,
Nec dolor in sensum vires habet: ac juga spectans
Crurum tincta notis, dubius tamen unde, suusne
Fluxerit, an cædis Danaæ cruor, emicat axe
Infensus, poscitque faces, atque hoste repulso
Igne rates populante premit. Subit obvius Ajax
Jam tandem erumpens, et apertis Hectora campis
Irato mucrone petit: trux ridet Erinnys,
Cognatum lucrata nefas: at concita cæcos
Errores aperit pietas, nec passa furentes
Communes declarat avos: illi arma facesque
Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant
Oscula, mutatisque petunt tentoria parmis.
  Interea stragis sociæ concessa sepulcris
Pax erat. Æacides cæsum lugere sodalem,
Hæmonii Hysiphiden, te Creta paterna, Merion,
Quisque suos. Jamque in geminos procusserat annos
Fœdus: at in tanta populus quam sanxit uterque
Pace, alia Inachios turbat discordia reges,
Et regni dubium culmen quatit: altera semper
Jura premens livor, et nil insigne cupido
In socios cessisse ferens, coguntque premuntque

279 *Processerat*. Dresem.

NOTÆ

ræ melioris opima' vocavit IX. fœcundas ad commeatum regiones.

264 *Ac juga spectans Crurum tincta notis*] Juga crurum sunt prominentiæ, tuber, πρὼν, ut 'juga montis' Virgil. Sic 'montium scapulæ' Tertullianus libro de pallio. Ovidius: 'genuumque tumebat Orbis, et immodico prodibant tubere tali.' Ita 'fastigia surarum' dixit Lucret. IV. quod laudat Gifanius.

273 *Communes declarat avos*] Laomedontis sunt Hesione et Priamus: horum Ajax et Hector. Vide II. 150.

275 *Mutatisque petunt tentoria parmis*] Homerus aliter Il. K. Ajacis enim ἀντίδωρον ζωστῆρα, et Hectoris ξίφος nominat: de utroque Græcum epigramma notum est.

279 *In gemines procusserat annos*] Lego, 'processerat.'

283 *Et nil insigne cupido In socios cessisse volens*] Petita isthæc ex verbis Dictys, II. more ingenii humani, quod imbecillum adversus dolores

Naupliadam: ille queri, cæcis quod nutet habenis
Imperium, quod non tantis inscitia curis
Plisthenia accedat, quod bellis segnior usus,
Quodque alio miles egeat duce: singula texens
Obliquat proprium meriti decus, arma, paratus,
Excubias, consulta, fidem. Sic anxius ambit
Imperium, cæcus nimium, cui sola jubendi
Gloria, et innumeræ veniant cum principe pestes.
Dissensu vario certat favor: his nova semper
Grata magis, veterisque jugi fastigia tolli
Clamant: ast aliis notos mutasse molestum,
Et longum didicisse novos: sententia nondum
Certa ducum, redeunt enses, et pace sepulta
Arma iterum rapiunt: conjectis undique signis
Collidit Bellona viros: hinc Troilus audax,
Fulmineusque Hector, et formidandus in armis
Æneas: proles contra suspecta Tonanti
Æacides, gemini Atridæ, Calydonis alumnus,
Certantes acuunt iras. Sic Auster in Arcton
Irruit, in Zephyros Eurus, sic Æolus armat
Hybernas acies, Ætnæaque fulmina vincit.
Hector continuo tres fundit Marte, Boëten
Saxis, Archilochum gladio, Prothenora telo.
Indignata ducum virtus coit omnis in unum,
Unum omnes contisque premunt, gladiisque lacessunt,

NOTÆ

animi, et invidiæ plenum, anteiri se a meliore haud facile patitur. Arist. II. Rhet. 10. *φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπ' εὐπραγίᾳ φαινομένῃ περὶ τοὺς ὁμοίους.* Vide plura inibi.

289 *Obliquat meriti decus*] Est oblique ingerit. Sic IV. de Ulysse, doctus Obliquare dolos.' Papin. III. Theb. 'Obliquatque preces,' V. Theb. 'Obliquumque a patre genus;' *νόθον, νοθεῖον.* Vide plura apud Gasper. Gevartium Papin. lectt. ad Sylv. I. 2.

291 *Cui sola jubendi Gloria, et innumeræ veniant cum principe pestes*] Vide VI. 28. Sed ista animis eventilant illi *φαντηριῶντες, καὶ αὐτοχειροτόνητοι, καὶ σπουδαρχίδαι,* ut nominantur ab Isidoro Pelusiota.

293 *His nova semper Grata magis*] Graphice animorum illas tempestates depingit, secutus Papinium III. Theb. 'Et qui mox populis venturus amatur,' &c.

301 *Proles suspecta Tonanti Æacides*] Dixi I. 336. II. 574.

308 *Coit omnis in unum, Unum omnes, &c.*] Ita Papin. de Tydeo, IX. 'Unum acies circum consumitur,

Et quicquid cupidis Mars usu, Mulciber arte,
Ingessit fatis, cumulant; tortoris Iberi
Jactus, insidias Parthi, libramina Daci.
Ille, velut Siculis insurgens umbo procellis,
Instantesque premit, atque iras ridet inanes.
Parte alia Paridem Phrygios in bella vocantem
Infestat Menelaus agens, paucisque profatus
Increpat: Agnoscisne, hospes? reminiscere tandem
Spartanos coluisse Lares: ad mutua veni
Hospitia, heus age, redde vices, duc Pergama tecum
Si qua domi rapienda tibi: quonam usque moraris?
Junge manus: num terga paras? ille arte Cydonum
Fretus, Icirea delibat cuspide frontem
Principis, atque addit, I nunc, accedo petitis:
Sic Helenam visure, veni. Crudescit in iram

322 *Iturea* Dresem. Vide not.

NOTÆ

unum Omnia tela vovent,' &c. quæ inibi multa.

311 *Ingessit fatis*] Declarantur per illa, quæ lib. I. de inventa navigatione multis dicta: 'ferat ipsa cruentum Quod peperit fatum,' I. 92. et III. 155. &c. inprimis I. 126. 'gens incola fatum Ipsa facit.'

312 *Libramina Daci*] Vide I. 298. Manutium II. Crit. Thes. p. 304. Alexand. ab Alexand. VII. 22. inibi Tiraquellum, et Luctatium ad Papin. IV. Theb.

313 *Ille, velut Siculis insurgens umbo procellis*] Similitudo frequens maximis Poëtis, Homero, Virgilio, Papinio: quod et magnus notavit Scaliger VI. Papin. breviter sed efficaciter: 'veluti salit unda minantes In scopulos, et fracta redit.' Cicero prius dixerat in Epist. IX. 16. 'fortunam levem et imbecillam ab animo firmo et gravi, tanquam fluctum a saxo, frangi oportere.' Umbo autem est πρών: ut Papin. in Hercule Surrent. 'contra riget umbo maligni Montis;' ἄμβων. Varroni IV. de ling. Lat. usurpatur pro omni quod eminet: Papinio pro clypeo, toga, brachio, ut et Bernartius ad I. Thebaid. notavit. Vide magnum Scaliger. in conjectaneis ad Varronem p. 50.

321 *Ille arte Cydonum Fretus Icirea*] Legendum *Iturea:* ut Virg. Georg. II. 'Itureos taxi torquentur in arcus.' Lucanus VII. 'Illuc et Libye Numidas, et Creta Cydonas Misit: Itureis cursus fuit inde sagittis.' eodem libro: 'Tunc et Iturei, Medique, Arabesque, soluto Arcu turba minax.' Iturei populi, ait Probus ad Virgilium, Scythiæ, vel Syriæ rectius, ut Scaliger legit in suis ad Varronem conjectaneis. 'Ithyræi,' vel 'Ithaaræi,' ait Vibius Sequester, libello de Gentibus, 'Syrii usu sagittæ periti.'

Plistinides: non sic frendent rapta ubera tigres
Hyrcanæ, Scythicique sues, Maurique leones.
Astiterat socias Ajax Locrensis in iras,
Hortaturque ducem: Jovis igne citatius ambo
Objectam rumpunt turbam, mediosque per enses
Accelerant: prior alipedes Menelaus ituros
Anticipat, prensisque jubis, simul ibimus, inquit,
Sed jam Troja procul: dixitque, et stare negantes
Infrænos impingit equos: pallere videres

329 *Spargunt* Dresem.—325 *Frendunt* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

325 *Non sic frendent rapta ubera tigres Hyrcanæ*] Papin. II. Sylv. 'citius me Tigris abactis fœtibus, orbatique velint audire Leones:' qua imitatione dixit in seq. versu, 'Maurique leones,' non leænæ. Sic idem x. Theb. 'sic aspera tigris Fœtibus abreptis,' et quæ sequuntur, 'quibus ubera pascat:' ubi per ubera, *μετωνυμικῶς* prolem intellexit Noster; ut Græci *σπλάγχνα* filium, quod et in somniis ita exponit Artemidorus Oniro. LVIII. 262. Dracontius alia figura, 'ubera dulcia musti,' dixit in Hexaëm.

328 *Jovis igne citatius ambo*] Celeritatem variis collationibus Poëtæ præsentant. Claudianus: 'quantum non jaculum Parthi, non impetus Austri, Non leve solicitæ discurrit mentis acumen.' Gratius: 'Ocyor affectu mentis pinnaque cucurrit.' Virg. x. Æneid. 'Ocyor et jaculo, et ventos æquante sagitta.' v. Æneid. 'et ventis et fulminis ocyor alis.' 'Ocyor et cœli flammis et tigride fœta.' Lucan. v. Papin. quem noster amat, I. Theb. 'Ilicet igne Jovis lapsisque citatior astris.' Silius x. 'velocius inde Hæmonio Borea pennaque citatius ibat.' Homerus Odyss. H. *τῶν νέες ὠκεῖαι, ὡσεὶ πτερὸν, ἠὲ νόημα.* Silius xv. 'Ut torrens, ut tempestas, ut flamma corusci Fulminis, ut Boream pontus fugit, ut cava currunt Nubila.' Prudentius omnesque fere poëtæ multi in celeritate illa signanda, præsertim mentis. Pisides: *νοῦς ταχύδρομος φύσει*, 1613. Thales: *τί τὸ τάχιστον νοῦς, διὰ παντὸς γὰρ τρέχει.* Amphilochius *ὠκύπτερον νοῦν* vocat 48. Vide Oppian. v. Halieut. 660. adque illum Rittershusium: ut et I. Hal. 565. Vide etiam Lipsium in Stoicorum Physica III. 19. Themistium Orat. VI. p. 258. Chrysost. in XI. ad Hebræos Hom. 27. p. 1899. Græci celeritatem illam exprimunt etiam, cum aiunt, *ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, στιγμῇ χρόνου.* 'In puncto temporis.' Cicero. *Ἐν ἀκαρεῖ ῥοπῇ.* Chrysost. in Matt. Hom. 27. *Ἐν ἀκαριαίᾳ καιροῦ ῥοπῇ*, in I. ad Galatas. *Ἐν ἀτόμῳ, πρὶν καταμῦσαι.* Philostratus in Heroicis p. 647.

332 *Stare negantes Infrænos impingit equos*] Ita legendum, non *infrenes*, ut male conjunxerant. Infrenis enim equus est Virgilio, qui Claudiano 'sonipes ignarus habenæ,' Silio 'doctus virgæ:' quales Numidarum. Donatus vero male exposuit indomitos. Servius 'asperrimos' vocat.

Priamiden cum jam celeres moderatus habenas
Hector adest, parmamque comes Cythereius heros
Objicit, ereptumque hosti Trojamque reductum
Restituit thalamis, et bellis mollibus aptat.
  Macte, Paris, sic terga paras? sic prælia linquis,
Atque hostes, ignave, tuos? at Martius Hector
Fraternas acies, et bella vicaria tractans,
Vulnerat, interimit, fugat, indefessaque mutat
Spicula, ubique potens et ad omnes integer ictus.
Labitur Horcomenes jaculo, sude Schedius, ense
Helpenor, Dorius conto, Polyxenus arcu,
His addens saxo Palamenem, Opistriphon axe
Protritum, septem mortes manus explicat una.
  Hausisset Phimachus Phegiæ latus, at ferienti
Successisse timens, victor dat terga: fugacem
Æneas oculis, et arundinis arte secutus,
Trajicit, et fixæ, Moriere, immurmurat auri.
Haud minus Æacides dextra stomachante Sileum
Hippolytumque metit, fatis Eufenius iisdem
Asteriusque ruunt, teque, o Xanthippe, metenti
Tydides socium letho dedit, atque ita cædes

345 *His addens socium* Ms.

NOTÆ

337 *Restituit thalamis, et bellis mollibus aptat*] Hæc Homerus Veneri assignat: Propert. 'Ille Helenæ in gremio maxima bella gerit, Dum pugnant Danai, dum restat barbarus Hector.' Talem φυγοπτόλεμον Cointus Smyrnæus depingit I. p. 176.

338 *Macte, Paris*] Ironia. Vide Brisson. de formulis IV. p. 349.

340 *Bella vicaria tractans*] Sic Dictys, 'Admetus vicariam mortem conjugis, fata propria pertulerat.' Hygin. fab. 51. 'Uxor se Alcestis obtulit, et pro eo vicaria morte interiit.'

347 *Hausisset Phimachus Phegiæ latus*] 'Hærenti latus hausit Abas.' Ovid. v. Metamorph. Inde, 'per alterius latus petere:' 'tangere latus ferro.' Catalecta. 'Latus fodere' Plauto et Horatio. Ita 'tegere latus,' de quo Lips. Saturnal. II. 21.

350 *Moriere, immurmurat auri*] Ita Silius lib. v. 'admersæ immurmurat hastæ.'

351 *Haud minus Æacides dextra stomachante*] Horat. 'Pelidæ stomachum cedere nescium.' Et alibi; 'Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem.'

Alternant hinc inde pares, et funera librant.
Rarior Argolicas ferro populante catervas
Agmina laxabat miles, sociosque superstes
Quærebat jam turba suos, cum tempore rapto
Imperiale tonans, acies Agamemno labantes
Increpat, hortatur, jubet, instruit, atque obit omnes
Œbalio sublimis equo, citiusque futuras
Spondet opes: nec enim Mœsas armare cohortes
Telephus, et plenas Danais dare differet alnos.
Haud mora, præcipitem faciles repetisse tumultum
Ictibus indulgent omnes: jam quærere longum
Quæ feriant, tardumque dari: manus omnis in hostem
Fulminat, et nulli furit irrita; gaudia Martis
Horrida, deliciasque truces, effervere passim
Aspiceres: fluit huic in vultus pulchra genarum
Rapta dies, mento hic linguaque et nare recisa
Informes aperit rictus, his auris ademta,

NOTÆ

355 *Et funera librant*] Vide I. 98.

358 *Cum tempore rapto*] Εὐκαίρως καὶ ταχέως, 'dum ferrum in igne est,' ait Seneca, ἕως ἔτι ὁ σίδηρος ἐν ἀκμῇ, Nicetas Choniat. III. Manuel. 133. Silius I. 'tempore Martis utendum est rapto, et grassandum ad clara pericla,' VII. 'rape, miles, tempora pugnæ.' Sic Noster VI. 40. 'rapto Palamedes Marte superbus.' Et mox: 'rapit agmina juncta.'

359 *Imperiale tonans*] Ita VII. 338. 'furialibus intonat orsis.' Florus: 'in subjectos suo more detonuit.' I. 17. III. 21. 'Tertius ille turbo civilis insaniæ toto furore detonuit.' Martialis: 'minas tonare;' ut Plinius, 'tonare laudes.' Papinius de Lucano: 'Et Pharsalica bella detonabis.'

Acies Agamemno labantes Increpat] Papin. Achilleid. I. 'stimulatque Agamemno volentes.' Quintil. I. 5. 'Et ut Palæmo, ac Telamo, et Plato, (nam sic eum Cicero quoque appellat) dicerentur, retinuerunt: quia Latinum, quod *o* et *n* literis finiretur, non reperiebant.' Manil. I. 'Ætheriusque Platon.'

366 *Manus omnis in hostem Fulminat*] Virg. Georg. IV. 'ad altum Fulminat Euphraten,' XI. Æneid. 'Fulminat Æneas armis.' Ovidius: 'non stricto fulminat ense manus:' II. Amor. Propert. IV. 'Fulminat illa oculis.' Silius V. 'diffulminat omnem Astantem turbam.' Ita Pedo Albinovanus ad Liviam: 'Quaque ruit, furibunda ruit, totumque per orbem Fulminat.' Sic Noster VI. 'longo fraxinus ictu Fulminat.'

369 *Fluit huic in vultus pulchra genarum Rapta dies*] Oculi. Vide II. 608.

His manus, his nutat humerus, pars viscera lapsa
Labitur, ac manibus nitens sese eripit hosti.
Hinc capitum largus stagnat cruor, inde relicti
In cumulum surgunt trunci, currusque retardant.
Ipse nec hybernis nivibus, nec grandine verna,
Nec riguo pastus Simois Thaumantidos arcu
Majores miratur aquas, et sanguine rapto
Dissimilis redit in pelagus: venientia Triton
Funera, et expallens horret Thetis, omnia lustrat,
Omnibus incumbit, centenaque millia volvit,
Et non inventum toties lucratur Achillem.

Presserat occiduum Phœbus jubar, astra vicissim
Aëre deterso, lucemque stupentibus umbris
Sidereum pepigere diem: consulta vocati
Argolidæ tenuere duces, jamque ibat Ulysses
Tydide sociante gradus, Priamoque ferebat
Vota ducum, vulgique preces: videt Inacha longe
Arma Dolon, creditque dolos: mox acer ab ipsis
Desilit excubiis, et, Quo properabitis? inquit.
State, viri, contra: pacemne huc fertis, an arma?
Illi Palladia legatos arbore pandunt,
Exorantque aditus: jam regis copia, jam res
Edita, jam redeunt, tres suspenduntur in annos

372 *Viscere* Dresem. Vide not.

NOTÆ

372 *Pars viscera lapso Labitur*] Lego, *viscere*. Ovidius: 'Donec Agenorides conjectum in viscere ferrum,' ut lego cum Giphanio, ad Lucret. 359. Vide Nonium in 'Viscus.'

380 *Expallens horret Thetis*] Sciebat enim filium ad Trojam periturum. Vide Papin. I. Achill. eaque gratia furtim surreptum Lycomedi commiserat.

381 *Centenaque millia volvit*] Rotundus, vel potius innumerabilis numerus; ψαμμοκόσιοι, ut Græci aiunt. Vide supra IV. 310.

391 *State, viri, contra: pacemne huc fertis, an arma*] Virg. IX. Æn. 'State, viri, quæ causa viæ? quive estis in armis?' Papin. 'prohibete gradum, quicumque; sed hostes Esse patet.'

394 *Tres suspenduntur in annos Dextris bella datis*] Prius suos auctores habet, ἀξιοπίστους scilicet Daren et Dictyn. Posterius antiqui moris est. Homerus abundans hic auctor. Varro

Dextris bella datis: at fœdera Martius Hector
Incusat, pacisque moras, fractisque novandas
Inachidis tanto conjectat tempore vires.
Incutiunt alias cunctis belli otia curas:
Hi muris, illi castris, utrique sepulcris
Invigilant: vix flore solum laxaverat æstas
Tertia: desueti rabida in discrimina campi
Prosiliunt hinc inde duces: rotat efferus ensem
Hector, et ingentes animos fortuna ministrat,
Supremos speculata dies, obitusque decoros
Factis illustrat insignibus. Antiphus ante,
Post Philibus clausere virum: libratur utrique
Fraxinus, et medium suspendunt Hectora: at ille
Obliquam revocans hastam, sic excipit ambos,
Lugeat ut primus oculos, cerebrumque secundus.
Euphorbum premit Æacides, dumque ille recedens
Hastile incussum dextra obnitente retardat,
In turbam offendit, sociumque Lycaona præceps
Obruit: insequitur victor, prolapsaque transit
Pectora, consortes mittens ad Tartara manes.
Troilus Ideam rapiens per prælia clavam
Myrmidonas septem solo consumit in ictu,
Atque alios septem, si septem forte fuissent,
Proturbasset agens, ipsumque ardebat Achillem
Ferre manus contra: sed tot centena cadentum

NOTÆ

ait, 'omnem majorem honorem dexterarum constitisse virtute, ob quam rem se in salutationibus hac venerabantur corporis parte.' Vide Rittershusium ad Guntherum VIII. 53. et prolixe de hoc more Meursium Exercitat. Critic. II. 14. p. 57.

402 *Rotat efferus ensem Hector*] Virgil. X. 'strictum rotat acer Lucagus ensem,' IX. 'instat non segnius et rotat ensem Fulmineum.' Lucan. VIII. 'nondum artis erat caput ense rotare.' Silius IV. 'adversumque viro rotat obvius ensem.'

404 *Supremos speculata dies, obitus*] Plane illud ex arte Poëtarum: exempla apud Homerum, Virgilium, et Papinium manifesta: observavit id magnus Scaliger in divina sua Poëtica.

416 *Myrmidonas septem solo consumit in ictu, Atque alios septem, si septem forte fuissent*] 'Ὡς μύρμηκας. Juvenalis est imitatio: 'Tune duos una, sævissima vipera, cœna? Tune duos? septem, si septem forte fuissent.'

419 *Sed tot centena cadentum Millia*] Vide 381.

Millia, tam varios gemitus, tam dissona fata
Indoluit Phœbus, celeresque immersit habenas
Mæstior, et subitis conterruit agmina bellis.
  Nox erat, et longo defessum Marte jacebat
Andromache complexa virum, cumque aspera belli
Quæsisset, gens utra prior, quæ nomina regum,
Qui vultus, quid Dardanidæ, quid gesserit ipse
Egregium, passusne metus, sopita marito
Incubat, et primi nebula cessante soporis
In veras matura quies purgata figuras
Dira monet. Stabat thalamis junctissima laurus,
Secretos amplexa lares: inimica securis
Hanc a stirpe metit, rorantes sanguine rami
In stratum geniale cadunt: plura ingerit horrens
Monstra sopor: jacet interdum sine conjuge, toto
Fusa toro, nudos rursus videt oris hiatus
Sanguineos fœdare sinus. Tandem ægra soporem
Rumpit, et horrendis iterat clamoribus, Hector,
Hector ubi? timidaque manu scrutata cubile,
Ingeminat, Meus, hicne meus? lenire pavores
Ille, et adhuc segnes paulatim demere somnos
Cœperat: illa fidem visis nunc credula donat,
Nunc negat, amissumque putans complexa maritum,
Omnia certa timet, et nil tamen ausa fateri

NOTÆ

430 *Stabat thalamo junctissima laurus*] Veterum illud studium, nemora ut Propertius et Papinius loquuntur, in domibus. Rutilius: 'quid loquar inclusas intra laquearia sylvas? Vernula quæ vario carmine ludit avis.' De superstitione illa arborum vide Philippum Rubenium Electorum II. 34. De arboribus in compluvio, vide ad Silium Heinsium xv. Senecæ controversia id satis probat II. 9. 'Quinetiam montis sylvæque in domibus marcidis, et umbra fumoque viridibus;' et v. 5. 'Alunt in summis culminibus mentita nemora, et navigabilium piscinarum freta.' Noster Virgilium imitatur et Papinium: illum II. hunc IX. Theb. 'Quercus erat,' &c. Artemidori *ὀνειρόκρισιν* de arboribus habes lib. II. 12. *δένδρα δὲ τὰ μὲν παρὰ τῆς οἰκίας πεφυκότα, δεσποτῶν*, &c. Vide etiam Achmetem c. 151.

432 *Rorantes sanguine rami In stratum geniale cadunt*] Papinius lib. IX. 'rorantes sanguine ramos Expirasse solo.'

435 *Nudos videt oris hiatus*] Vide IV. 234.

443 *Omnia certa timet*] Virgil. 'omnia tuta timens.'

Armatum prohibere parat: muliebribus ille
Nil monitis motus, timidi præsagia sexus
Spernit, et impatiens bellantibus acer abesse
Poscit equos: tunc vero amens, tunc anxia vocem
Tollit, et occursus omnes rogat, exit et intrat
Incerta, ac parvum matris lamenta stupentem
Astyanacta trahens, calcandum in limine patri
Objicit. Induerat galeam, curruque sedebat
Celsior: Andromache Priamo prænuntia clamat,
Heu morimur, succurre, pater. Vix principe jussus
Tandem hæret, patiturque moras, moderante catervas
Memnone: sed nusquam Phrygia sub casside viso
Hectore, mens Danais major, fiducia major,
Major in arma manus, majorque licentia campi
Audaces proferre gradus: jam Pergama juxta
Effugiunt Phryges, exclamant matresque senesque,
Quis pulchrum, vel triste fuit de mœnibus arma
Conspicere, et miseris quatiunt ululatibus urbem.
  Hector in Andromachen oculorum fulmina torquens,

NOTÆ

449 *Ac parvum matris lamenta stupentem Astyanacta trahens*] Stupentem dicit, jam tum attribuens heroici animi *τεκμήρια*: melius quam Homerus, qui illum *ἰάχοντα, ἀτυχθέντα, ταρβήσαντα* depingit Il. Z. quod licet puerilibus annis conveniens, aliter tamen judicabit Poëtas respiciens, qui *ἐκ τοῦ κρείττονος* dicunt: pueri enim regii 'ante annos animumque gerunt, curamque virilem.' Vide Sophoclem in Ajace. Claudianum de IV. Cons. Honorii: 'Ille coruscanti clypeo te sæpe volentem Sustulit arridens, et pectore pressit anhelo Intrepidum ferri, galeæ nec triste timentem Fulgur, et ad summas tendentem brachia cristas.' Subscribit judicio meo summus ille Criticus Cæsar Scaliger in divina illa Oratione super obitu Audecti filioli. Verba sunt: 'Jam ad armorum fulgorem, quæ exhilaratio, quæ lætitia, quæ exultatio? Juro vobis, cives, per miserias meas, cum clangentes tubas ad explorandam animi firmitatem semel atque iterum admoveri jussissem, ultro in earum sinum ac fauces manusculas inseruisse; tantum abfuit, ut deterreretur. Si quis esset, uti fit, subortus fletus, non crepundiis, non cibo, non munusculis aliis potius quam venaticorum canum interventu sanabatur.' Sed Homerum excusabit, quod carmina sua Græcorum auribus *φιλέλλην* occentarit in conviviis *τροφῆς χάριν*: quid igitur mirum, si et hic *μισόφρυγα* se ostendit? Ex eodem fonte est, quod Penelopen, *βασσάραν κασσωρεύουσαν*, ut illam Lycophron nominat, pudicam fingit. Vide VI. 948.

Ergo iterum prohibebis? ait: stimulisque jugales
Præcipitat: non sic Ossæa per ardua Mavors
Armigero terrore ruit, mucrone Gelonos
Fracturus, vel falce Getas, vel cuspide Thraces.
Illum ubi fraxineum rapientem in prælia telum
Agnovere duces, dant illico terga retroque
Suadet iter custos animæ timor: at ferus Hector
Anticipat celeri fugientia pectora cursu,
In terga irasci spernens, teloque trabali
Hydomenea petit, cui strage Leontius æqua
Concidit: at Sthelenus fugiens, atque Hyfidus instans,
Spiranti certam referunt in vulnere mortem.
  Ultimus Hectoreum Polybetes senserat ensem
Altius impressum jugulo, non defuit augens
Supremam Fortuna manum, transegerat armos
Armaque, et in geminos discreto corpore truncos
Solus inoffensus clypeus restabat, et illum
Dum victor mutare parat, lævamque superbus
Argolica Junone onerat, fremit acrius illa
Marte suo, facibusque Jovis: sic pronus in iram
Sexus, sic priscus suadet dolor: excitat ergo
Æaciden: non ille quidem certamine tanto
Tentasset conferre viro, sed Juno negantem

NOTÆ

468 *Retroque Suadet iter custos animæ timor*] *Οὐ γάρ τι ψυχῆς πέλει ἀνδράσι φίλτερον ἄλλο*, ut Cointus ait XIII. et tunc Aristoteles recte, *φοβερώτατον ὁ θάνατος*: quod Lucanus exprimere voluit I. 'quos ille timorum Maximus haut urget leti metus.' Alias, 'pessimus in dubiis augur metus.' Silius lib. v. 'Non æquus in arctis Nimirum rebus suasor metus.' 'Terror hominibus mentem animumque eripit, et membra debilitat.' Hirt. de Bell. Alex. Est autem talis *ὑπογραφὴ*, metus est custos animæ, ut II. 'fur oculi somnus.' 'Cumque metu prædone animi.' v. 50. Vide IV. 'Suadet iter retro,' *εἰς τοὔπισθεν*. Ita Latini retro eleganter pro *τὸ πάλαι, πρὸ τοῦδε* usurpant. Plin. IV. 10. 'ne cujusque retro habeatur ratio.' 'Præmissaque retro Nobilitas.' Papinius. 'Retro dignitates.' Tertullianus, libro de cultu fœminarum. 'Retro duces.' Claudianus, in Entrop. I. Pacatus in Panegyrico: 'retro principes.' 'Persis ipsa, reipublicæ nostræ retro æmula.' Senecæ eleganter retro vivere dicuntur lychnobii et lucifugæ, et omnes quibus vitæ ratio distorta, Epist. 122.

484 *Non ille quidem certamine, tanto Tentasset conferre viro*] Vide I. 320.

Solicitat, stimulat Pallas, pariterque precantes
Præbent hæc animos, hæc iras, utraque vires.
Postquam perventum propius, fisusque Dearum
Robore, fulmineum præceps nudaverat ensem
Æacides, trepidi coëunt hinc inde manipli,
Ipsaque sponte hærent retro data prælia regum
In campi majoris opus: mox sævus utrimque
Clamor, utrimque metus: cupiunt vidisse furentes
Et vidisse timent: facibus confligere jactis
Fulmina bina putes. Prior occupat Hector Achillem,
Fraxineamque trabem vibrat: volat illa, femurque,
Heus humili nimis acta manu, nimis invida cœptis
Lethiferis, hostile ferit: pudor aggerat iram
Frustratæque manus: at stricto dedecus hastæ
Purgasset gladio, cum vulneris acrior ira
Æacides ensem librat, Divumque suaque
Proturbat virtute virum: vix Martia tandem,
Indignante anima, gelidos mens deserit artus.
Extemplo turbata Phrygum laxatur inerti
Turba fuga: trepidis violentior instat Achilles,
Ac dextra majore furit: mactantur in ipsis
Millia bellantum portis. Tithonius heros
Obliquum pectus et respectantia terga
Objicit Æacidæ: læditque, ac læditur ipse,
Seraque vix tenebris dirimit nox bella secutis.
Heu heu quam tenui nutant mortalia filo!

498 *Aggerit* Mor.—511 *Eheu.*

NOTÆ

501 *Divumque suaque Proturbat virtute virum*] Virg. x. 'proturbant eminus hostem Missilibus.' Corn. Severus: 'proturbat fulmine montes.' Septimius, qui Dictyn scilicet interpretatur, ad quem Noster sæpe respicit, III. 'jamque eripere cadaver occipientem proturbat hasta.'

502 *Vix Martia tandem, Indignante anima, gelidos mens deserit artus*] Ut Virg. XII. Æn. 'Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras:' vel respicit ad illa Tydei apud Papin. Theb. IX. 'Odi artus fragilemque hunc corporis usum, Desertorem animi.'

511 *Heu heu quam tenui nutant mortalia filo*] Ad ductum illius: 'Eheu quam levibus pereunt ingentia causis!' Pindarus recte Pyth. Od. 8. Ἐπάμεροι· τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι,

Nil homini fixum: Fortunæ munera blandæ,
Insidias, non dona reor: semperque timebis
Sirenum turbæ similes, sub sole sereno
Nubem, sub risu lacrymas, sub melle venenum.
Si tibi res, fallit casus: si forma, senectus:
Si vires, morbus: si nomen grande, litura
Postera: et in nullis fati constantia donis.
Ipse etiam has inter tenui virtute procellas
Fretus homo, aut languet moriens, aut mortuus aret.
Horum si neutrum, certe mortalis, et imos
Fraudatura dies, medios metit Atropos annos.

NOTÆ

&c. 'Amant mortalia casum,' recte Catullus: τἀνθρώπινα κύκλος, Arist. IV. Physic. 14. μίμος ὁ βίος, et quæ dudum ante Homerus Odyss. Σ. οὐδὲν ἀκιδνότερον, &c. Nazianz. insignite orat. X. 171. ὄναρ ἐσμὲν οὐχ' ἱστάμενον, φάσματι μὴ κρατούμενον, πτῆσις ὀρνέου παρερχομένου, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνος οὐκ ἔχουσα, κόνις ἀτμὶς, ἑωθινὴ δρόσος, ἄνθος καιρῷ φυόμενον, καὶ καιρῷ λυόμενον, &c. Nec male Galeomyomachias auctor: ἅπανθ' ἅπαντα τοῦ βίου τέφρα, κόνις, 'Απαξάπαντα τοῦ βίου σκιὰ μόνον. 438. Vide insuper Isidorum Pelusiotam II. Ep. 165. et insignia apud M. Antoninum II. de vita sua.

512 *Fortunæ munera blandæ, Insidias, non dona reor*] Imitatur sapientissimum Romanorum Senecam, Ep. 8. 'Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt,' &c. Recte illud de fortuna dicetur, quod apud Nonium: 'Quanto blandior est, tanto vehementius mordet.' De illa impotentia Fortunæ insignite Galenus initio Protreptici ad artes, Cebes ἐν πίνακι, Chalcidius Comment. in Timæum Platonis p. 2450.

516 *Si tibi res*] Οὐσία. 'Cum re exigua.' Plautus. 'Quanquam res nostræ pauperculæ.' Idem.

518 *Et in nullis fati constantia donis*] Heliodorus VI. exclamat eadem: ὦ πάσης τροπῆς ἀνάμενον καὶ ἀσταθμητότατον τύχης ἀνθρωπίνης κίνημα. Nazianz. eadem ait orat. XVII. 269. quæ ita concludit: ὡς αὔραις εἶναι μᾶλλον πιστεύειν, καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ, quæ totidem verbis Epist. 18. Et Simonides bene apud Plutarch. in consolat. ad Apollonium: ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνες, αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνος ἀμφὶ πόνῳ, ὁ δ' ἄφυκτος ὅμως ἐπικρέμαται θάνατος, κείνου γὰρ ἴσον λαχὸν μέρος οἵ τ' ἀγαθοὶ ὅστις τε κακός. Euripidis illa nota sunt: μοχθεῖν ἀνάγκη, &c. Sed reponendum his, quod Seneca recte monet: 'Maximus est animus, qui se Deo permisit;' et quod Græci aiunt: ἀεὶ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. 'Cum natura litigat, qui mori grave fert,' ex Varrone dicebat Vincentius in Speculo Historiali.

520 *Aut languet moriens*] In morbo puta. *Aut mortuus aret.* In arido et exsucco senio, ut non immerito exclamet Democ. apud Stob. γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις, πάντα ἔχει, καὶ πάντων ἐνδεῖ. Et Euripid. εἰ ζῶμεν ἡμεῖς, ὧν ὁ βίος τέθνηκεν. Hippocrates Epistola ad Damagetum: ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσός ἐστι. Vide quæ sequuntur, gemina illis quæ Josephus miseratur. Nilus: πάντα σκιὰ, καὶ καπνὸς, καὶ πομφόλυγες, p. 211.

Occidit heu spes una Phrygum, Mavortius Hector
Occidit, æternos cui si natura dedisset
Artus, ipse suos jaculandos Jupiter ignes
Otia tracturus ultro mandasset. At illum
Imperiis sensere suis obsistere Parcæ,
Sensere, et viridis crescentia fila juventæ
Collata ~~rapuere~~ manu, tutore peremto rupere
Facturæ Phrygiam licito majore ruinam.

NOTÆ

529 *Tutore peremto Facturæ Phrygiam licito majore ruinam*] Fuerat enim, ut cum Virgilio loquar, nodus et mora belli: inde Caius Silo apud Senecam I. Controvers. 2. 'Ite, agite, o Danai, magnum Pæana canentes: Ite triumphantes, belli mora concidit Hector.' Dixit vero illa ad imitationem Horatii: 'et ademtus Hector Tradidit fessis leviora tolli Pergama Graiis.' Manil. 'facili victamque sub Hectore Trojam.' Ita Demades Oratione sua p. 180. *τῷ Ἐπαμινώνδου σώματι συνέθαψε τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων ὁ καιρός.* Prudentii non est absimile in ἁμαρτ. 'Ostentatque suos licito jactantius ignes.' Hyginus scribit, cum Hectorem raptaret, exclamasse Achillem, Expugnavi Trojam. C. Fimbriæ, cum undecim diebus expugnasset Ilium, quod Græci decem annis, idque jactaret, quidam scite respondit: *οὐ γὰρ ἦν Ἕκτωρ ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως.* Strabo XIII. 409.

JOSEPHI ISCANI

DE BELLO TROJANO

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

Anxia Sextus habet dubio certamina Marte,
Cæduntúrque duces Sarpedon Deiphobusque,
Troilus et sequitur Palameden, Memnona Achilles,
Et Paris. Urbs capitur, Priamus rex mittitur umbris:
Fletque Hecuba; ac Danaum reditum complectitur idem.

SEGNIOR explicitis mœrentia signa catervis
Troja movet, rorant clypei, cristæque gravantur
Luctibus, angustum crebris singultibus aurum
Rumpitur, arma nocent, toto nil agmine lætum,
Dulce nihil: signa ipsa minus pugnantia vento
Mentitas laxant animas, morituraque tardis
Flatibus inclinant faciles languere dracones.

NOTÆ

1 *Segnior explicitis, &c.*] Imitatur Papinium Theb. VIII. 21. Gemina fere scribit Tryphiodorus initio ἁλώσεως suæ.

7 *Faciles languere dracones*] Dracones fuerunt inter signa militaria. Claudianus de III. Cons. Honorii: 'Hi volucres tollunt aquilas, hi picta draconum Colla levant, multusque tumet per nubila serpens Iratus stimulante Noto: vivitque receptis Flatibus, et vario mentitur sibila tractu:' ad quæ Noster respexit. Vide de Draconibus his Lipsium de Milit. Rom. IV. Dial. 5. Alexand. ab Alex. IV. 2. Heinsium ad II. Silii, Beroald. ad Suet. pp. 105. 109. Inde signiferi Draconarii Ammiano Marcellino dicti XX. Vide descriptionem talis vexilli apud Nazianzenum στηλιτευτικῷ, I. p. 75. Julianus enim Draconum ista signa revocarat, vexillo

At sonipes animi non argumenta superbi
Iratas iterat voces, non pulvere capto
Multiplicat suspensa levi vestigia gyro,
Non fremit incertum, sed tota immergitur arvis
Ungula, summittitque equitem, aurigamque perosus
Avertit collo venientia fræna reflexo.
Stridentem litui gemitum, stridentia reddunt
Jussa tubæ, nullique sonant non triste tumultus.
Talis in adversas trahitur duce Memnone turmas
Mœsta Phrygum pubes, poscunt remeare, negantque,
Venturusque Hector semper post terga videtur.
Qualiter Hyblæi mellita pericula reges
Si signis iniere datis, labente tyranno
Alterutro, viduos dant agmina stridula questus,
Et subitum vix nacta ducem metuentia vibrant
Spicula, et imbelli remeant in prælia rostro.
Jamque Argiva phalanx, lætis jactantior armis
Prodierat, tollitque animos, celeremque triumphum
Hectore dejecto sperat, dux digerit arma
Naupliades voti compos, curasque timendas
Induit, et duro fruitur miserandus honore.

NOTÆ

crucis insuper habito. Item apud Sidonium Apoll. Paneg. II. p. 301. Ammianum XVI.

27 *Dux dirigit arma Naupliades*] 'Palamedes,' ait Plinius VII. 56. 'ordinem exercitus, signi dationem, tesseras, vigilias invenit Trojano bello.' Longe plura Gorgias in Oratione pro Palamede p. 191. De eadem re Euripides in Iphigenia, in Palamede. Tesserarum ludum eidem inventori tribuit Philostratus in Heroicis, Nazianzenus invectiva, III. p. 991. Pausanias in Argolicis. Vide Scaliger. in Manil. p. 69. 319. Inprimis insignem Gorgiæ Orationem pro Palamede: quem Alcidamas contraria accusat, et inventorum novitatem in alios derivat, p. 184. &c.

28 *Et duro fruitur miserandus honore*] Ita Papinius de Adrasto VIII. 'cogit miseranda potestas Invigilare malis.' Vide Chrysostomum insigni Homilia in Matthæum, XLI. 385. Tiberius apud Sueton. increpat amicos ignaros quan tabellua esset imperium: unde idem, ἀκκίζων, onerosam servitutem nominavit. Antigoni illud de diademate huc spectat, quod est apud Senecam, tanquam vili panno et non tollendo. Vopiscus Saturnino tyranno hæc assignat: 'Nescitis, amici, quid mali sit imperare. Gladii et tela nostris cervicibus impendent: imminent hastæ undique, undique spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluptate, non iter pro auctoritate, non bella pro ju-

Atrides regis insignia ponit, et ultro
Exuit imperium: nec enim venisse fatetur
Jure ducis, fierique satis, si principe quovis
Freta cohors redeat post diruta Pergama victrix.
Nil refert, quis, ubi, quando, sed qualiter, et quid
Factum: durabunt actus, et transiet auctor.
His addit, se jure frui potiore Mycenis,
Et stabilem regnare domi: nec signa priora
Sic ambire cupit, ut fesso pectore malit
Et vigiles Lunas et duros ducere Soles.
  Martius Æacides mutatas solus habenas
Arguit, at rapto Palamedes Marte superbus
Vincere contendit titulis, regemque mereri.
Ergo iterum coëunt acies, properatur utrimque,
Et medius decrescit ager, rapit agmina juncta
Sarpedon, Lyciosque enses, et turbine primo
Hostibus invehitur: qualis vexilla Gigantum
Centimanus Briareus Phlegræo in vertice tollens,
Imbelles risit Jovis ignes, tela Dianæ,
Martis equos, Phœbi pharetras, et Palladis angues.

NOTÆ

dicio, non arma pro studio. Adde quod omnis ætas in imperio reprehenditur.' Recte III. cap. ultim. De Benef. Seneca: 'Hoc est regnum, nolle regnare, cum possis.' Vide illam magnanimitatem, ejusque exempla apud Jovianum Pontanum II. de Magnanim.

30 *Nec enim venisse fatetur Jure ducis*] De genere loquendi vide I. 320. Philostratus in Heroicis p. 679. paria fere loquentem facit Agamemnonem: *ἐγὼ δὲ καὶ πάσης τῆς ἀρχῆς παραχωρεῖν ἕτοιμος, εἰ βελτίων ἐμοῦ.* Habes exemplum geminum Marci Antonini, illiusque epistolam apud Vulcatium Gallicanum in Avidio Cassio, p. 307.

33 *Nil refert, quis, ubi, quando*] 'Ασύνδετα talia alibi congerit, ut II. 492. ita I. 145. 'Est tempus quando, locus est ubi.' Græci *ἔστιν ὅτε, ἔστιν ὡς.* Clemens Alex. II. Strom. p. 531. *καὶ ὅτῳ ἄν τις μάλιστα, καὶ ὁπόσον, καὶ ὁπότε, καὶ ὅπως.* Seneca. De Benef. II. 16. 'Refert quid, cui, quando, quare, ubi, et cetera, sine quibus facti ratio non constabit.' Ad quæ sine dubio respexit.

34 *Durabunt actus, et transiet auctor*] Tibul. I. 4. 'Ah si tardus eris, errabis, transiet ætas.' Ad quæ magnus Scaliger, '*ἀρχαικῶς* pro transibit. Tertullianus adversus Judæos, Ex te enim exiet dux, qui pascet popúlum meum Israël.'

40 *Rapto Palamedes Marte superbus*] Vide v. 358.

43 *Et medius decrescit ager*] Vide II. 131.

Haud minor insurgens heros Jove patre superbus
Junonem Argolicam congressaque signa Deorum
Spernit atrox: quacumque vagos raptatur in hostes,
Millia multa manu proturbat, millia multa
Axe superjecto, fulmen sævire paternum
Credas, et tonitrus curru stridente minores.
 Occidit infelix Gobius, nec lætior illo
Triptolemus, suetusque feras incessere telis
Mœnalius Cormas, quartus tot funera Perses
Ultus obit: lævos misso Sarpedonis armos
Transierat jaculo: sed vix tamen ille coactus
Tandem vertit iter, vultuque in terga rejecto,
Ad cunctos hæret gressus, semperque redire
Ardet, non posse indignans, pulsatque vetantes.
At jam caligat acies, sparsoque cruore
Deficiunt quamvis victuro vulnere vires.
 Interea Mœsas properat laturus aristas
Demophoon, Garamas, et te, Thesida, volentem
Tertia cura vocat. Danaas hebetaverat iras
Belligeræ messis vinique audacis egestas,
Et vires depasta fames: pax arma soporat,
Inque annum jurata fides: utrique cohorti

60 *Reflexo* Dresem. Vide not.

NOTÆ

52 *Millia multa*] Vide v. 381.

55 *Nec lætior illo Triptolemus*] Dares Tlepolemum vocat Rhodium, et Diodorus Siculus IV. 241. qui vult Herculis filium fuisse, ad Trojam profectum, inibique occisum, p. 330.

60 *Vultuque in terga rejecto*] Non credo adeo proterve temporis legem migrasse Nostrum, quamvis Papinius dixerit, 'proclamatque adici cervicibus Atlas,' 'rejicitque canes in vulnus hiantes.' Lego igitur 'in terga relato,' vel 'reflexo,' quod et Nostro usurpatum, et aliis. Supra 13. 'Avertit collo venientia terga reflexo.' Manil. I. 'cervice reflexa.' Virgil. Æn. X. 'galeam læva tenet, atque reflexa Cervice orantis capulo tenus abdidit ensem.'

66 *Demophoon, Garamas, et te, Thesida, volentem Tertia cura vocat*] Dares ad σιτοπομπείαν profectos vult Agamemnonem, Demophoonta, et Acamantem. Tryphiodorus etiam Acamantem Thesiden nominat.

67 *Danaas hebetaverat iras*] Plinius Panegyrico: 'gladios incuria hebetari retundique gaudebant.' Claudianus II. in Eutrop. 'ipsos ignavia fluxit in enses.'

Utraque castra patent, fas civi Graia videre
Carbasa, fas hosti Phrygios lustrare penates.
Dum sic alternos aditus, alterna pererrant
Mœnia, natarum sacra comitante caterva
Hectoreos Manes Thymbrææ in limine portæ
Placat uterque parens: cinis annuus, umbra laborans
Solantes epulas lamentaque festa reposcit,
Et tumuli lugubre decus. Stant crine soluto
Iliades, hæc questa virum, natum altera, fratrem
Multæ, nunc pariter lugent, nunc singula plangunt.
Cumque aliis in pallorem candore sepulto
Febricitent vultus, sola ore Polyxena floret
Sospite, et in faciem nil audent nubila mentis.
Hanc videt, hanc optat, et acuto Cypridis arcu
Saucius Æacides subitos suspirat amores.
Utque usu majore Venus producta tenellos
Spondæo stabilit animos pede, sic nova voti
Causa pares stimulos, similesque immobilis ignes
Haurit, et in thalamos periturum emollit Achillem.
Ergo nec armorum meminit, nec prælia curat,
Jamque redire velit, patriosque reducere cœtus,
Et totam turbare aciem, si regia detur
Virgo sibi, consorsque tori, pretiumque recessus.

NOTÆ

75 *Hectoreos Manes Thymbrææ in limine portæ*] Papin. 'Trojanaque Thymbra tacebit.' Dictys lucum nominat Thymbræum. Quod addit, 'cinis annuus,' de parentalibus et libationibus intelligit, ut infra: 'Annua Memnonio pactæ solennia busto:' de quibus ex Heraldo Kirchmannus lib. IV. 2. vide etiam Heinsium de his agentem ad Silium XIII. 471. Loënsem Miscell. IV. 19.

82 *Febricitent vultus*] Ut Plautus, 'ægrotant artes.' Lucretius: 'ægrotat fama.' Vide Taubmannum, qui ex Victorio notat talia ad Bacchides et Trinummum Plauti, Giphanium in Indice Lucret. Secundam vero in *febricitant* Catullus et Martialis producunt.

85 *Saucius Æacides subitos suspirat amores*] Aristænetus Epist. 24. *ταχὺ τὸ ἐπαφρόδιτον.* Et Græcus poëta, ut Epiphanius allegat in Nicolaitarum hæresi, p. 30. *τὸ κάλλος προὔνικον.*

86 *Tenellos Spondæo stabilit animos pede*] 'Figit animum,' ait Dares. Respexit ad Horatium, qui Spondæos 'stabiles' vocat: ita Persius, 'Heroos sensus;' et Papin. 'Heroos gressu truncare tenores.' Propert. 'Heroas manus.'

Instruit his Phryga Sergestum, cui proxima in omne
Arcanum regale fides, pacemque futuram
Asserit, et totum cogendum in fœdera Martem,
Si reduces sua Myrmidones prærepta sequantur.
  Audierat Priamus, remeat Sergestus Achilli.
Pacta placent, sed bella nocent, facilique repulsa
Crescit amor. Lex hæc: virgo, si publica cessent
Arma, viro patrias nuptum tradetur in oras.
Haud mora, communes reditus monet, et grave frustra
Discrimen passos queritur, nec judicat æquum,
Unius in thalamum et muliebria prælia tantos
Conjurasse duces; Spartanaque damna medendo
Et populum et reges longis consumere bellis.
  Grata quies vulgo, Martisque remissius ardens
Dignatur consulta furor: sibi crastina quisque
Vela parat, sed mox accepto tempore, partæ
Maturant cum messe rates, quas donat Achivis
Telephus, infensusque tamen, quod signa sequantur
Altera, ductoresque novos, Agamemnone pulso.
Vix dum contigerant portus, mutata tumultu
Agmina crudescunt alio, gladiosque reposcunt.
  Torserat astrivagum pacta in vestigia Phœbum

97 *Præcepta* Dresem.

NOTÆ

94 *Instruit his Phryga Sergestum*] Dares, 'Phrygium servum.'

99 *Facilique repulsa Crescit amor*] Ματαιοτεχνίαν Ovidii imitatur. Philo I. de vita Mosis, ὁ γὰρ ἀκκισμὸς ὑποκνίζων τὰς ὁρμὰς ἐπεγερεῖ μᾶλλον, καὶ τοὺς ἔρωτας ἀναφλέξει, p. 501. et libro de special. legibus: ἀποτυγχανόμενος ἔρως οὐ μετρίως ἐπιτείνεται, p. 605. Vide in hoc argumento suavissimam Heinsii doctissimi Elegiam, III. 10.

115 *Torserat astrivagum pacta in vestigia Phœbum*] Sic alibi: 'Sidereum pepigere diem.' 'Fatorum promissa dies.' ἐκ προθεσμίας scilicet, ut Manilius de sole; 'referens operum vadimonia terris,' I. Papin. v. 'in terga revolvitur annus,' II. Achill. 'donec sol annuus omnes Conficeret metas.' Ovid. Met. III. 'Et sol ex æquo meta distabat utraque.' Lucret. 'metas solstitiales,' v. et 'flexus brumales,' in Astronomico veteri: 'metam sol eminus exit,' Catalect. 241. Vide infra 663. Noster 'bissenos labores' vocat, alio sensu, quam Virgil. 'Lunæ solisque labores:' et Papin. 'laboranti succurrere Lunæ.' Ita Naso de ἐγκυούσῃ: 'Et quos sustinui bis mensum quinque labores.'

Annua mobilitas bissenos passa labores,
Et jam mixtæ acies: solus non prodit in arma
Æacides, solus non militat, objice belli
Vota hærere dolens: alios in prælia cogit
Naupliades, faustumque suis comitantibus omen,
Impete Deiphobum primo petit, utraque jacto
Tempora transadigit jaculo, funusque secundum
Dat Phrygio lugere duci. Rotat obvia tela
Sarpedon, quantaque cruor virtute relictus
Sufficit in vulnus, vires expendit in ictus,
Prodigus instandi, nec juncta potentia fati
Prorsus abest, clypeum transit, lævumque cruentat
Oblîquo mucrone latus: felicior ensis
Naupliadæ, casuque manum meliore secutus
Iratis flendum Superis Sarpedona fundit.
His hilaris, multoque aliis jactantior, ecce,
Ecce, iterat, quantos dextra victrice negantes
Ense palam sterno! quid plus testabitur ausum
Phlegra Jovem? Libycus Alciden? Thesea Minos?
Talis erat Danaum princeps: vix ista, nec ista
Fas plenis jactasse sonis, venit ecce sagitta

132 *Gigantes* Dresem. Vide not.

NOTÆ

118 *Objice belli*] Πολέμου ἐμποδών. IV. 'seque objice morbi Tentum.'

120 *Faustumque suis comitantibus omen*] Papin. II. Theb. 'infaustum nubentibus omen.'

132 *Quantos dextra victrice negantes*] Quid hic 'negantes?' legendum *gigantes*. Supra enim de Sarpedone 45. 'qualis vexilla gigantum Centimanus Briareus.' Virg. Æn. I. 'ubi ingens Sarpedon,' et IX. 'Sarpedonis alti;' quod de nobilitate exponit Servius. Homer. Il. Π. Probant etiam sequentia: 'Phlegra Jovem? Lybicus Alciden? Thesea Minos?' Sidonius VIII. 'tot tantique petunt simul gigantes.' Gigantes enim dicuntur διὰ ὑπερβολὴν σωμάτων εἴτε μεγέθεσι καὶ ῥώμαις, ut ait Philo De Gigantibus. Vide etiam doctissimum Hœschelium ad Syraciden, p. 377. Quod vero ante dixit, 'Iratis flendum Superis Sarpedona mittit,' illis respicit ad Homerum, apud quem Il. Π. Jupiter Αἱματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε Παῖδα φίλον τιμῶν, &c. De quibus Clemens Alexand. in Protreptico p. 28.

135 *Vix ista, nec ista*] Elegans ἐπανόρθωσις. Καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαιρήσομαι. D. Paulus ad Philip. I. 18. ad Galatas, III. 4. τοσαῦτα ἐπάθετε

In jugulum stridens: Paris hanc excussit in auras
Assyriis melior, æquaturusque Gelonos.
Dux ruit, et tenues jactatrix gloria fructus
Cum luctu lucrata perit: cunctique jacentem
Mixtis confodiunt hastis: at rege peremto
Non se turba regit: cæso duce tota sequentum
Debilis ægrescit virtus, arma ipsa videntur
Posse minus. Sic si ruptis moderator habenis
Deciderit, turbantur equi, leviora stupentes
Imperia, et subita jam libertate potiti,
Ceu timeant, incerta vago vestigia cursu
Præcipitant: lege hac fugiunt, hoc ordine fusi
Grajugenæ: jam castra procul, jam littora longe,
Seque terunt vicibus, et qui prior, esse supremus
Atque hosti propior metuit: mox pectore nudo
Terga tegunt, armantque fugam; sed nulla tueri
Tela queunt, classes nullæ, munimina nulla:
Incendunt, sternunt, perimunt, face carbasa, contis
Arces, ense viros: strages vulgatur, Achilles

NOTÆ

εἰκῇ, εἴγε καὶ εἰκῇ. Virg. IV. Æn. 'moriemur inultæ, Sed moriemur, ait.' Chrysostom. in Matth. Hom. XI. p. 103. ἀλλὰ μὴ φοβηθῇς, μᾶλλον δὲ φοβήθητι μὲν, μὴ ἀπογνῷς δέ.

139 *Tenues jactatrix gloria fructus Cum luctu lucrata perit*] Artabanus graviter apud Herodotum in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. et paulo post: φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. Chrysost. vere in Psalm. 127. p. 459. οὐδὲν οὕτω σφαλερὸν, ὡς τὸ ἐν ἀνθρώποις κομᾷν, et Homilia IV. in Matt. p. 24. οὐκ οἶδας, ὅτι ἐὰν ἐπαινέσεις σαυτὸν, οὐκ ἔτι σε ὁ θεὸς ἐπαινέσεται, &c. Recte itaque Pontius Paulinus: 'Virtus mea non mihi virtus, Si caream virtute Dei.' Vide Crinitum XIII. 12. De Palamede vide plura apud Philostratum IV. de vita Apollonii, ubi nominatur ἀγαθὸς ἀνὴρ, δι' ὃν σοφία πᾶσα.

141 *Rege peremto Non se turba regit*] Est enim βάσις τοῦ λεὼ, et Sapient. 6. βασιλεὺς φρόνιμος εὐσταθία δήμου. Seneca apposite lib. I. 4. de Clem. 'Ille est vinculum, per quod respublica cohæret: ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt: nihil ipsa per se futura, nisi onus et præda, si mens illa imperii subtrahatur.' 'rege incolumi mens omnibus una, Amisso, rupere fidem.' Virg. IV. Georg. Vide doctiss. Gruterum in Discursu ad Tacitum I.

143 *Arma ipsa videntur Posse minus*] Eadem initio hujus libri. Papinius: 'Tiphy mortuo non ferre videtur Remus aquas, ipsique minus jam ducere venti.'

Dissimulat: sed tot tædas, tot tela secundus
Sustinet Æacides, et defensore laborat
Jam fessus clypeo: tandem miseretur anhelum
Altius attollens pontum Thetis, et venienti
Occurrit Phœbo, radios mersura morantes.
  Postera vix umbras lux solverat, undique in iras
Surgunt, armatoque acclivia tela cubili
Corripiunt: pars in clypeos cervice recepta,
Non madidum mucronis ebur, non cassidis umbram
Solverat, ast ipsis audax sopor incidit armis.
It tuba præceptrix Phrygiis, it tibia Graiis,
Et litis litui testes: at promta vocantes
Anticipat virtus modulos, crudescit utrimque
Pugna ferox: instant, cedunt, minitantur, et horrent.
Alternansque vices fortuna ferensque triumphos
Exiguasque fugas populis permutat utrisque.
  Urget eques pedites, ille inclinatur in ictum
Arduus, hi tollunt humiles in vulnera dextras.
Ibat Abas, cumque aurigam turbare Melampum
Sublato mucrone parat, sensisse putares
Cornipedes, suspensa truces in pectora surgunt,
Implicitumque terunt pedibus, stratisque relinquunt.
Lætior eventu, fisusque Melampus equorum
Auxilio, per et arma virum, perque ora superbo
Fervidus axe volat, calcandaque corpora quærens
Non vacuam dignatur humum: tandem Anxuris hasta
Dictæi ruit incurvus, propriisque fatiscit

174 *Jamque*, vel *dumque* Dresem.

NOTÆ

156 *Tot tela secundus sustinet Æacides*] Ajax Telamonius, cui Æacus avus. Hinc in armorum judicio apud Ovid. 'Frater erat, fraterna peto:' et, 'Inseris Æacidis alienæ nomina gentis.'

167 *Et litis litui testes*] Festus: 'Lituus appellatus est, quod litis sit testis.' Eadem verba. Quod prius ponit, 'madidum mucronis ebur,' explicatur IV.

174 *Ibat Abas, cumque*] Lego *dumque*.

175 *Sensisse putares Cornipedes*] Vide I. 178.

Interceptus equis, clamantemque ore supino
Parcite, nil miserans surdi rota præterit axis.
Anceps pugna ducum, palmæque incerta fluebant
Bella diu, donec medios prorumpit in hostes
Troilus, horrificisque comes victoria signis.
Qualis Pellæus, qualis Calydonius exul
Fulmineas habuere manus, prior ille, secutus
Alter: at hic superat utroque potentior ambos,
Utque omnes claudam titulos brevis, Hectore major.
Mirati cedunt Danai, graviore procella
Corda pavent, secura prius: pluresque renasci
Hectoras attoniti censent, sic Troilus ardens
Fraternas renovat cædes: insignia dextræ
Victricis sensisse, dolor, spectasse, voluptas.
Eminus Alcestem, Nisæum, cominus Idam,
Hunc jaculis, hunc ense metit, tantoque sub hoste
Nulli turpe mori: pars tanquam occumbere certet,
Inflictis gaudet jaculis, et morte superbit.
Exierant Ithacus, Tydides, Nestor, Achillem
Flectere: is in tantis unus te, Troile, dignus:
Sed steriles rediere preces, stat linquere fixum
Bella duci, validaque ipsos ratione rogantes
Arguit: ac bellum pendit, quod causa pudori,
Congressus damnis, et commoda nulla triumphis.
Facta fides ducibus: hortantur fœdus, at obstat
Cui thalami propior spirat dolor, obstat Erinnys,
Obstat Parca tenax, fatoque potentior omni,
Bella refert Danais scrutatus numina Calchas.
Haud mora, prosiliunt ductore Agamemnone læti

NOTÆ

198 *Tantoque sub hoste Nulli turpe mori*] Vide II. 40.

199 *Pars tanquam occumbere certet, Inflictis gaudet jaculis, et morte superbit*] Nimis poëticum hoc. Juvenal. salse de Rhombo: 'Ipse capi voluit,' IV. et Claud. de feris: 'Ipsæ ultro voluere capi.' Sed alia hominum, præsertim hic Græcorum, ratio. Papinius recte: 'mente novissimus exit Lucis amor.' De conflictus et flictus vocabulis vide Villiom. ad Titii locos controv. VI. p. 130.

203 *Sed steriles rediere preces*] Ita Mart. I. Juvenal. VII. 'steriles' vocant 'cathedras.'

207 *Obstat Cui thalami propior spirat dolor*] Menelaus.

Œbalidæ: contra non segnius æquor anhelis
Priamides transmittit equis, vectore superbus
Magnanimo sulcos suspendit in aëre currus,
Et raro defigit agros, ut tardior anguis
Triptolemi, Veneris ales, panthera Lyæi.
Pulvere crescit ager, putrique in nube sepultam
Prætexit caligo diem, nec civibus hostes
Internosse datum, donec revocante serenum
Cuspide, sanguineos campus consedit in imbres.
Straverat Alcidamas Teucrum Leoconta, trabalem
Eminus intorquens hastam, missamque secutus
Extrahere ardebat, ut teli laude madentis
Aut formidandus Phrygiis, aut gratus Achivis
Iret ovans. At glandiflua præventus habena
Occidit, et juncto solatur funere Teucrum.
Transigit Eurypylum jaculabilis hasta Menalcæ,
Occiduas ingressa comas, lævumque per orbem
Exit, et excussum defert in cuspide lumen.
Lernæa Lycidam transfigit arundine Glaucus,
Qua cervix connexa humeris: jugulo illa patenti
Insidians, galeæ clypeique intervenit oras
Herculeis imbuta vadis: duplicique fatigat
Morte animam, furit hinc virus, cruor inde secutus
Missile, et inciso tandem de stamine certant.
Thersilochum Cromius, Xerses Creteona, Nisus
Fundit Alym: jacet hic jaculo, jacet ille bipenni,
Tertius intento districtus palpitat arcu.

221 *Leocanta* Ed. Mor.

NOTÆ

218 *Prætexit caligo diem*] Verbum commodum. Lucret. v. 'subtexunt nubila cœlum.' vi. 'Et quasi densendo subtexit cœrula nimbis.' Virg. iii. Æn. 'cœlum subtexere fumo.' Papin. ii. Theb. 'Cœperat humenti Phœbum subtexere palla Nox,' viii. 'Stygio prætexam Hyperiona cœlo.'

231 *Qua cervix connexa humeris*] Ovid. in fine Fast. 'Qua cervix humeros continuata tegit.' xii. Metam. 'Qua juncta est humero cervix,' inibi: 'qua collo pectora subsunt.'

233 *Herculeis imbuta vadis*] Veneno Lernæo, paulo ante: 'Lernæa Lycidam,' &c. Sic iii. 'tuque Herculea corruptior unda.'

Rethea Rhesus agit, Lybidam proturbat Aconteus:
Stemona sternit Ion, Thessandrum vulnerat Argus,
Mactat Achonta Pholus, Pholon Ebalus, Ebalon Actor,
Actora Thyodamas, et Thyodamanta Lycæus.
  Eminet asperior dextra majore lacessens
Troilus Argolicos, et quanquam Antenoris ensem,
Æneæ jaculum, prædonis tela tremiscant,
Hic tamen, hic vincit, et lautos obruit omnes,
Omniaque in proprios lucratur facta triumphos.
Miratur Bellona virum, stimulatque furentem
Parcius et docilem gaudet vicisse magistrum:
Ipse alias discit iras majoraque Mavors
Prælia, et exemplum divus mortale secutus,
Dum Scythicis instat, vivos reminiscitur actus.
  Ibat fulmineo Phrygios mucrone fatigans
Fervidus Umbrasides, hinc nudo Troilus ense
Disputat, et mortem, menti qua cella secunda,
Attonito concludit atrox: frustra ille laborat
Solvere, cum nequeat fatale necesse refelli.

250 *Discis* Edd. Mor. et Spondan.—252 *Visos* Edd. Mor. et Spondan. *ausus* Ms. marg.

NOTÆ

241 *Mactat Achonta Pholus, &c.*] Versus rotunditate et ἀναλήψει insignes: ut Virg. IX. 'Ortygium Cæneus, victorem Cænea Turnus.' Vide infra 496.

246 *Hic lautos obruit omnes*] Quid 'lautos?' *laudes* lego.

249 *Docilem gaudet vicisse magistrum*] Pullum illum Martis, ipso Marte pugnaciorem: juxta diverbium, Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων.

254 *Nudo Troilus ense Disputat*] Legerim *dissipat;* sed *disputat* voluit; quod IV. 'gena disputat hydris.' quem vide. Ἀνάλαγον quid est in illo Homeri, Il. Θ. δόρυ μαίνεται ἐν παλάμῃσιν.

255 *Et mortem, menti qua cella secunda*] Qua menti est cella secunda, in occipite: vel de ventriculo, ut ἰητρῶν παῖδες aiunt, cerebri, intelligi potest. Ita dictum foret 'cella mentis,' ut Lucret. 'caulas palati,' 'ætheris,' 'corporis,' aliquoties dixit: ut 'arx mentis' 'templum mentis,' Papin. 'pectus montis,' ut Gratius, qua de re Eustathius Suarthius Analect. II. 8. Si vero de mento intelligis, simile erit illi Hom. Il. E. Αἰχμὴ δ' ἐξεχύθη παρὰ νείατον ἀνθερεῶνα· et Corinth. VIII. Πηλιὰς εὐρυπύλοιο διήλυθεν ἀνθερεῶνος. Virg. X. 'ferit eminus hasta Sub mentum graviter pressa.'

257 *Cum nequeat fatale necesse refelli*] Phanocles apud Clem. Alex. VI. Strom. Ἀλλὰ τὸ μοιρίδιον νῆμ' ἄλυτον

Mox premit Ascalaphum, ruit ille in terga, nec hastam
Expectat, fallitque manum, sed fraxinus ictum
Sicca redire negans reperit, figitque jugalem
Implicitum domino: trahitur retinentibus ille
Scansilibus, potoque perit in sanguine mersus.

NOTÆ

οὐδέποτ' ἔστιν Ἐκφυγέειν ὁπόσοι γῆν ἐπιφερβόμεθα. Liv. I. 'fati necessitas humanis consiliis rumpi non potest.' Phalaris Epist. 37. *εἱμαρμένη οὐχ ὑπ' ἀνθρώπου νομοθετεῖται.* Pindarus Pyth. Od. XII. *τόγε μόρσιμον οὐ πάρφυκτον.* Theophylactus Epist. 2. *ἀνόητον ὄντως τὸ ζητεῖν ἀδύνατα.* 'Arduum fatalia devertere;' ait Aurel. Victor. Hinc *θεοῦ βία* Græcis, Virgilio 'ineluctabile fatum.' Homerus: Μοῖραν δ' οὔτινά *φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.* Vide plura et alia ab H. Stephano congesta Sched. v. 13.

261 *Trahitur retinentibus ille Scansilibus*] Satisne caute pro illo ævo, cum se saltu in equos tollerent? *πρόληψις* itaque poëtica advocanda, sed et illa præter morem et decorum. Clem. quidem Alexand. I. p. 225. Strom. Persas ait currum et *ὑποπόδιον* invenisse; sed quia addit *κλίνην*, quid velit, liquet. Quod vero Noster 'scansile,' Budæus 'subjicem pedaneum,' Franciscus Philelphus 'stapedem,' Junius 'stabium,' vulgo 'staffam,' 'staphiam' vocant. Cælius lib. XXI. 31. 'subsellares' ex Avicenna, quod Magius reprehendit. Robertus Valturius de re militari, 'ferrum scansile.' Corn. Fronto p. 258. 'Pedule,' ait, 'sub pedibus præstat utilitatem:' quod Magius (nescio an recte) ad fasciolas crurales transfert. Vide eundem de scansilibus prolixe agentem II. 14. qui inscriptionem veterem affert, in qua est: 'casu desiliens pes hæsit stapiæ tractus interii.' Idem Hieronymo illorum mentionem factam vult, et nominata 'bistapiam,' ubi Marcellus Donatus legit 'bistaptriam,' in Comment. ad Suet. p. 597. Videsis quoque Torrentium ad Caligulam Suetonii p. 1430. Chrysostomi locus est in 16. caput Actorum Apostol. Homil. 34. p. 687. ubi cum de domandis equis dixisset in *ἀποδόσει*, ait; *τῆς δὲ ψυχῆς ἄτακτα βαδιζούσης οὐδεὶς ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ καὶ πηδᾷ καὶ λακτίζει καὶ σύρεται χαμαὶ καθάπερ παιδίον, καὶ ἀσχημονεῖ μυρία, καὶ οὐδεὶς αὐτῇ ψαλίδας περιτίθησιν, οὐδὲ ποδόστροφα, οὐδὲ χαλινοὺς, οὐδὲ ἐπικαθίζει τὸν ἔμπειρον ἐπιβάτην, τὸν Χριστὸν λέγω.* Pollux et Hesychius *ψαλίδας* exponentes nihil habent, quod huic loco conveniat, nihil de *ποδοστρόφοις*, nisi quis *ποδοστράβας* legat, quod tamen ipsa significatione alienum ab hoc loco. Forsan recte de scansilibus intelligendum erit: quorum usus non adeo novitius, ut ex Hieronymi loco, et inscriptione veteri, quam citat Magius, evincitur. Leo Imperator in Tacticis VI. p. 57. aperte *εἰς δὲ τὰς σέλλας δύο σκάλας σιδηρᾶς* nominat. In veteri inscriptione apud Camerarium, 21. 'suppedaneum' nominatur. Alii ad Constantini Magni ætatem sellarum initia referunt, idque Zonara auctore: qua de re Piccartus ad IV. 13. Polit. Arist. Erant etiam in familia quadrigaria Sellarii: qua de re Jul. Cæsar Bulengerus libro de Circo, 43. Casaubonus doctiss. ad VI. Athenæi, 16. simile quid in climacidibus notat, quibus sublevarant suos: *κλίμακα κατεσκευάζοντες ἐξ ἑαυτῶν.* 'Eustathius,' inquit Casaubonus, 'cum Athenæi verba de climacidibus descripsisset,

Contentus cecidisse virum, premit agmina victor
Cetera Priamides, et terna tricuspide clava
Funera continuat: fossos gemit Astilus armos,
Pectus Itys, vacuamque excussis ilibus alvum
Antiphates: sed sæva licet, tamen inguine nunquam
Inferius grassata manus, tumidusque superbit
Poplitibus cæsis humilem infamare triumphum.
  Jam magis ardentem tenues consumere pugnas
In populum tædet, vulgari tela cruore
Immensus violare pudor, nec paupere fraudat
Plebem animā, furit in jugulos regumque ducumque
Acrior, et qua acies stipat gemmata cohortes,
Irruit, Atridasque ambos, sed dispare telo,
Sauciat, hunc jaculis, illum sude: tertius ensem
Vulnificum passus plangit Calydonis alumnus.
Hos quoque fudisset, sic nunquam debilis ira,
Sic præsens semper virtus: at turba profundo
Interjecta gravem frustratur vulnere dextram.

NOTÆ

addit: sua quoque ætate, tale quid factitatum ab iis, qui dorsum inclinantes, conscensuris in equos erant pro stapedibus, quos vocant. Erat tamen jam ante Eustathii sæculum usus eorum adminiculorum notus, quibus hodie utimur: faciunt enim illorum mentionem antiquissimi Rabbinorum, ut et alibi docemus.' Hæc ille. Poëta noster 'scansilia' nominavit οὐκ ἀστόχως, ut Lucret. v. 'Insilia,' in textoria re: ita Plinius, 'annus scansilis,' κλιμακτικός. Ammianus Marcellinus XVI. 'elatos vertice scansili suggestus,' de coma loquitur. Ut Latini 'nexilis,' 'structilis,' 'tinctilis,' 'textilis,' 'tactilis,' 'insensilis,' 'sessilis,' 'deletilis,' 'adapertilis,' quæ apud Lucretium et Ovidium reperias. Perottus ad Martialis 66. Epig. 'scansile, per quod ascendi potest.'

264 *Terna tricuspide clava*] Ovid. 'positoque tricuspide telo.'

267 *Tamen inguine nunquam Inferius grassata manus*] Respexit ad illa, quæ Dictys: 'Nec Patrocli tantum mors gemitum illum cunctis incusserat, sed præcipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda, quod exemplum pessimum per mortales tunc primum proditum est, nunquam antea Græcis solitum.' Ovidius id non observat v. et XII. Metam. Neque Virgilius.

272 *Immensus violare pudor*] Sic infra: 'Immensæ pariter nemorumque virumque ruinæ.' 'Pars clypeis immensa sedet,' pro innumera: συνεχὲς ποσὸν, ἀντὶ τοῦ διωρισμένου. Ita Lucret. II. 'Et quasi longinquo fluere omnia cernimus ævo,' pro diuturno. Terent. 'sexcenta tanta,' pro tot. 'Curarum peperit millia quanta mihi!' Propert. Vide plura apud Rittershus. ad Guntherum IV. 373.

Ipsa etiam ceu nulla dies, sic rara tyrannis
Atropos, inque animas inopes audacia major.
Nutabant Danai, jamque his spes nulla triumphi,
Nulla fugæ : fati fraudes, commenta Deorum,
Et falsum Calchanta dolent, reditusque susurrant,
Si nulli post terga metus : mox Nestor, et ipse
Peliden Agamemno rogant : negat ille, suosque
Myrmidonas in bella tamen concedit agendos.
Hos ubi conspexit rapido prodire tumultu
Troilus, huc tendamus, ait, quænam hæc nova pubes?
Quis novus hic pulvis ? an et hos huc destinat Argos
Nunc primum, et totas properat consumere vires ?
At Superi melius ; deerant quos perdere possem,
Et Stygio mandare Jovi, gladiusque timebat
Otia : faxo igitur post fulmina Dardana discant
Utilius latuisse domi : sic fatus Hypartum
Ductorem cunei, qua flammeus umbo coruscat,
Robore fraxineo figit, teloque moranti
Præcipitem perturbat equo : celer ille receptis
Gressibus, abjectaque hasta, clypeoque relicto,
Acrius instantem fugit hostem, in castra recedens
Argolica : illic ante ipsum mactatus Achillem
Concidit, et fuso tentoria sanguine signat.
Frendit atrox, quantumque ingens dabat ira, lacertum
Erigit Æacides, ac toto robore nisus
Jam responsuros parat ictus : venerat ante
Lancea Priamidæ, lævosque invaserat armos
Hostis : at innocuum fallit Tritonia telum.

281 *Ipsa etiam ceu nulla Deis,* Carolus Trognesius. Vide not.

NOTÆ

281] *Ipsa etiam ceu nulla dies, sic rara tyrannis Atropos*] 'Dies' erat in libris. Carolus 'Deis,' Sensus foret: Atropon ut Deis nullam, ita regibus raram fuisse: alterum vero, nullo die minus in reges sævitum.

294 *Gladiusque timebat Otia*] Ita Pyrgopolynices ille Plautinus de machæra sua feriata. Claudianus : 'ipsos ignavia fluxit in enses.' Guntherus : 'ferrum sanguine pascunt.' Homerus, Odyss. Π. et Τ. *αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος.*

Sentit, et adversos incusat Palladis astus
Troilus: at jaculo melior fortuna secundo:
Lædit enim libatque humeros, et morte petita
Invenit indignans vulnus sine funere cuspis.
  Tertia majorem cornus potura cruorem,
Rapta manu: venit ecce abies, et stridula certos
Molitur jactus: celsos præsagus in armos
Erigitur sonipes: dubium, defendere tentet,
An timeat, gaudetque tamen perculsus herilem
Anticipare necem: flexo tunc poplite fusum
Invitus proculcat herum, fatumque ruentis
Heu juvat: ille quidem nolit, sed dum gravis urget,
Occupat Æacides, et jam surgentia ferro
Colla metit: longeque licet decurrere jussa
Cæsa viri cervix, truncus manet, ipsaque nondum
Exarmata manus bellum factura movetur.
Quos casus, quæ fata querar? quos, Troile, Divos?
Troile, cujus opem gemit Ilios orba sepultam,
Troile, cui meritæ spirant præconia famæ,
Troile, quem solum dignatur laudibus Argos,
Macte jaces! quique ante Phrygi spes publica vitæ,
Vix unum obsessæ tutorem Memnona mortis
Stratus habes: funus lacerum spoliare parabat
Æacides, prohibet Memnon, miseræque parenti
Pignoris egregii lugendos destinat artus:
Ipse aliis lacrymas, sibi bella, aliisque tumultus
Fœmineos, sibi tela movet, raptaque superbum
Cuspide victorem vindex premit: inguina telo,
Pectora libarat gladio; respexit Achilles,
Atque indignatus furialibus intonat orsis:
Et te fata vocant: Stygia prior hospes in alno

NOTÆ

326 *Troile, cujus opem*] Διπλώσει ἀναφορικῇ quater repetit 'Troile.' Ita Dionysius Afer vs. 794. et ter 'Ρήβας, ut Homerus, Nireus. Idem Dionysius quater Ilion, 815. Papinius aliquoties Arcada et Persephonen, XII.

329 *Spes publica vitæ*] Ita Claudianus: 'Publica morborum requies.' Epigram. de Apono.

Expectat, Stygias pariter transnabitis undas.
Dixit, et Eoo jamdudum viscera regi
Fraxineo perfossa stylo: niger emicat alte
Sanguis, et exutos mulcet Styx frigida manes.
Fit fuga Persarum fuso duce: sævior instat
Myrmidonum princeps, sic mens acceptaque suadent
Vulnera: jam trepidos longum quæsisse tyrannos,
In vulgi jugulum violens furit, impetus iram
Mutat, et ultricem cogit plebescere dextram.
Ergo fugat pavidos, audentes fundit, inertes
Proculcat, redimitque brevi longa otia bello.
Viderat Iliacos fremere in certamine campos
Jupiter, et quanquam tardari pulvere visus,
Arma tamen cernit Vulcania, sævit in hostes
Sævire Æaciden, gaudet cum talia spectet
Nupturam pepulisse Thetin: pallore minori
Phlegræos montes, Phlegræaque bella timeret.
Ipsa virum strages numerat, natoque superbit
Immemor haud fati, mater: sic gloria vincit,
Caraque suspendit mirantem prælia fluctus.
Quippe videre juvat, et fas sperare triumphum,
Cum manus una fuget, fugiatque exercitus omnis.
Haud aliter, cum canet ager, cum messis adulta,

351 *Certamina* Edd. Mor. et Spondan.—358 Pro *haud* habent *heu* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

341 *Eoo jamjudum viscera regi Fraxineo perfossa stylo*] Philostratus Iconum I. p. 741. *βέβληται δὲ κατὰ τὸ στέρνον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, ὑπὸ τῆς μελίας.*

344 *Fit fuga Persarum*] Cointus II. illius socios Æthiopas, Philostratus ipsum Memnonem Æthiopem, ut et Athenæus XV. p. 672. et 680. quo Noster respexit: 'niger emicat alte Sanguis, et exutos mulcet Styx frigida manes,' propter adustum sanguinem. Papinius XII. 'emicuit per mille foramina sanguis.' Virg. 'nigri Memnonis arma,' I. Æn. 'Manes exutos corpore' vocat 'viduos' Silius: V. 'nulla quos morte, nec igne Exutos, servans portabo in Tartara luctus,' VI. 'exuta spe mœnia Romæ Pulsandi.'

348 *Ultricem cogit plebescere dextram*] Papinius XII. 'Cetera plebeio desævit vulnere virtus.'

355 *Nupturam pepulisse Thetin*] Vide I. 336. II. 574.

361 *Manus una fuget, fugiatque exercitus omnis*] IV. 'Turba fugit, solusque fugat.'

Cedunt æstivo fugientia jugera vento.
Ultimus, effracti tardatus vulnere currus,
Cardine jam clauso socios poscebat Iolas
Ingressum, periere preces, en Pelias hasta
Transactum affigit foribus, portæque maritat.
Tandem, castra licet longe, paucique sequantur,
Urbs juxta, cedit vix exorante Minerva.
Crastina luctificos mœsto thermone jugales
Vix Aurora movet: nunquam tam prodiga roris,
Tam large satiavit agros, stupet ebria tellus
Hos imbres non passa prius, sic ubere fletu
Natum questa parens: huic adgemit axis uterque,
Lux pallens, laceræ nubes, et saucia cœli
Forma, nec Idalio spirat decor integer astro.
Tithonum superesse piget, poscensque sepulcrum
Odit victuram per sæcula longa cicadam.

370 *Temone* Dresem. Vide not. *Thernone* Edd. Basil. et Spondan.

NOTÆ

367 *Portæque maritat*] Γλυκὺ σχῆμα. Catull. 'At si forte eadem est ulmo conjuncta marito.' Claud. de Magnete, 'ferrumque maritat Aura tenax.' Auctor pervigilii Veneris: 'nemus Comam resolvit de maritis imbribus.' Item: 'In sinum Maritus imber fluxit almæ conjugis.' Horat. 'lege marita.' Vide Scaliger. ad Catull. p. 94. Prudentius in Apotheosi: 'Intactam thalami virtus divina puellam Sincero afflatu per viscera casta maritat.' Ita Lucret. III. 'conjugium corporis atque animæ.'

370 *Crastina luctificos mæsto Thermone*] Legendum *temone:* quod et Carolus viderat: Papin. 'et jam temone supino Languet Hyperboreæ glacialis portitor ursæ.' Claud. de Consulatu Probini et Olybrii; 'Blandius elato surgant temone jugales.' Ennius apud Festum, 'superat temo stellas.'' Vide Scaligeri conjectanea.

371 *Nunquam tam prodiga roris*] Propter lacrymas: vide II. 203. Alcman apud Plutarch. Sympos. III. rorem, 'aëris et Lunæ filiam' nominat.

375 *Saucia cæli Forma*] Lucret. III. 'species diei.' Noster in re simili: 'In risum redeunte polo:' 'læsi facies reditura sereni.' Sidon. VIII. Ep. 12. 'tam clemens est facies cœli.' Lucan. V. 'Læsum nube diem.' Cointus in ejusdem luctus descriptione: Ἠὼς δ' ἐστενάχησε καλυψαμένη νεφέεσσιν, &c. qui ex cruore Memnonis fluvium natum comminiscitur, II. p. 218.

378 *Odit victuram per sæcula longa cicadam*] Qui, Auroræ beneficio, in cicadam mutatus erat, mortem, propter dolorem ex obitu filii, exoptat. Hunc Tithonum Priami germanum

Legerat in tumulos Nabathææ messis odores
Ambitiosa parens, natoque supremà parabat
Funera: mox volucrum famulantibus astitit alis
Exequias factura phalanx, avis unica Phœnix,
Et Progne non una venit, cavàt ardea rostro
Marmoreum fossore solum, luscinia planat,

NOTÆ

Dio Chrysostomus nominat in Orat. de Troja nunquam eversa. Pindarus inde ἀνεψιὸς ζαμενὴς Ἑλένοιο Μέμνων. Nem. Od. 3. Eadem Apollod. III. p. 181. Dictys IV. Memnonem cum Indorum et Æthiopum copiis ad Trojam venisse vult. Pausanias Æthiopem fuisse ex Græca colligit pictura: non tamen ex Æthiopia, sed Susis Persicis Trojam venisse, in Phocicis, p. 348. Diodorus Sicul. IV. p. 276. Tithonum usque ad Æthiopiam exercitu venisse, indeque cunabula fabulæ de Memnone ex Aurora. Philostratus ex sententia Apollonii ait, nunquam illum ad Trojam venisse, in Æthiopia regnasse, VI. de ortu Apoll. 3. eadem in Heroicis cap. De Antilocho, p. 672. Diodor. Sic. II. p. 109. a Teutamo Trojam missum (nisi error scripturæ,) Susis profectum: hoc et Pausanias dicebat, Thessalorum vero insidiis trucidatum. Callistratus in statuis eadem, quæ Philostratus. Reliquias illius a sorore Himera in patriam translatas vult Dictys VI. Ovidius illas in Memnonidas aves conversas, XIII. Adeo nempe in fingendi licentia, cujus impetus Zephyros excessit, ut Claudianus loquitur, falsum a seipso dissidet. De statua Memnonis cui ἡ ἠχὼ ἀντηχεῖ multi scripsere. Eusebius in Chronicis. Dionysius in περιηγήσει. Strabo XVII. Plin. XXXVI. Philostratus in vita Apoll. VI. 3. in Iconibus p. 741. Lucianus in Toxari. Juv. XV. Tacitus II. Annal. ad quem vide Lipsium, qui, nescio an recte, Philostrato illud figmentum, et illius impuro Mago imputat. Pausanias etiam in Phocicis et Atticis videatur.

381 *Volucrum famulantibus astitit alis Exequias factura phalanx*] Plinium vide X. 25. Ovidium XIII. Ælianum V. 1. de animalibus, Cointum lib. II. 225.

382 *Avis unica Phœnix*] Ovidius Amorum II. Eleg. VI. 'Et vivax Phœnix unica semper avis.' Claud. II. de laudibus Stiliconis: 'Unicus extremo Phœnix procedit ab Euro.' Vide insigne hujus poëmat. de Phœnice. Lactantium de eodem in Elegia. 'Hoc nemus, hos lucos avis incolit unica Phœnix, Unica sed vivit morte refecta sua.' Vide quæ de Phœnice Marcellus Donatus in Taciti lib. V. p. 164. et Pierii Hieroglyphica XX. Symposii ænigma elegans est: 'Vita mihi mors est, morior, si cœpero nasci: Sic solus manes ipsos mihi dico sepulcrum.'

384 *Luscinia planat*] Tempus secundæ syllabæ vitio productum clamabunt, qui lusciniam dictam putant cum Varrone (alii tamen *lusciolam* inibi legunt) quod luctuose canere existimetur, vel Horatii illud II. Serm. 3. legerint; 'Luscinias soliti impenso prandere coëmtas,' et Martialis illud: 'Lusciniæ tumulum si Thelesina dedit.' Sed errabunt illi, dum clamabunt: doctiores agnoscant ibi συνίζησιν vel συναίρεσιν, Gifanius ad Lucret. p. 340. Lambinus ad Horat. Sat. I. 7. Heinsius, 'Lusciniæque gutta:' in Anacreontico. Andreas

**Psittacus inscribit apices, philomela precatur,
Plangit olor, turtur tinnit, Junonius ales
Lustrales sparsurus aquas properabat: at omni
Dura Phrygi, revocat motas Saturnia pennas.
Forte Jovi referens Telchinum tela, redibat**

NOTÆ

Schottus vir doctus versum illum vertens, 'Αηδόνες λέσχῃσιν ἐγκαθήμεναι. 'Lusciniæ loco insidentes publico.' Sic idem Horatius 'vindemiator' quatuor syllabis, I. Sat. 7. ut 'Nasidienus' II. Sat. 8. quamvis Acron *Vindemator* legat. Sic Catullus 'Formianus.' Ita 'Fluviorum rex Eridanus,' ut vult maximus Scaliger ad Catull. p. 121. Sic Lucilius: 'Maluisti dici.' 'Græce ergo Prætor Athenis, Id quod maluisti.' Ovid. XV. Met. 'Inde legit Capreas promontoriumque Minervæ,' III. de Ponto El. 4. 'Æneidos vati grande fuisset onus.' 'Fluctuat' Lucret. III. bisyllabum. Prudent. II. contra Sym. 'cum pulchrum Poësis castraverit Atyn.' Plura exempla sunt apud Lambinum I. Sat. 7. Horatii. *Planat*] Καταλεαίνει, διομαλίζει.

385 *Philomela precatur*] Distinguit Philomelam a luscinia; fortasse respicit ad illam Varronis et Gorgiæ sententiam, qui Philomelam in hirundinem, Prognem in lusciniam mutatam volunt, quod et Apollodorus lib. III. p. 199. scribit. Vide Jacobum a Cruce Sylloge III. p. 664. Bernartium ad Sylvas Papinii. Ante tamen dixerat, 'Et Progne non una venit.' Cantum vero Philomelæ vide graphice depictum a Plinio, X. 29. cujus imitationem ἐμμέτρως Nathan Chytræus in auctario Maii, et Janus Tagautius 3. parte Gallicorum poëtarum, non invitis Musis secuti sunt. Plinius lusciniam etiam candidam visam memorat: Lilius Gyraldus lusciniam in ore Stesichori concinuisse; Pausanias easdem ad Orphei tumulum suaviores cantus reliquis canere refert.

386 *Plangit olor*] Quia siticen esse sui funeris, ab omnibus antiquis et novitiis scriptoribus, præter Ælianum, Cæsarem Scaligerum et Bodinum, putatur; præficæ sive funeræ næniam illi cum turture assignant. Vide Nazianz. Orat. 34. p. 554.

387 *Lustrales sparsurus aquas*] Ad morem veterum, ut et inferius illud, 'jam plena soluto Urna viro.' Virgilius huc facit VI. Æn. 'Ossaque lecta cado texit Chorinæus aheno: Idem ter socios pura circumtulit unda, Sparsos rore levi et ramo felicis olivæ.' Vide plura apud Kirchmannum in funebribus, III. 9. Lustrabant vero sulfure, igne, aqua; de quibus multi multa: cantu etiam, ut vult Valerius Flaccus III. 'Atque ita lustrifico cantu vocat;' etiam ovis: vide Marcellum Donatum ad Sueton. Scaligerum ad Ætnam, p. 125. Etiam Dii lustrabantur. Sic Pallas apud Papin. in fine VIII. cum vidisset Tydea 'vivo scelerantem sanguine fauces, Non prius astra subit, quam mystica lampas, et insons Elisos multa purgavit lumina lympha.' Elisos nescio an fluvius, in quem Diogenes Cynicus se mortuum abjici voluit, apud Laërtium: sed ibi 'Ελισσὸς legitur; Ilissus, cujus Papinius meminit. De equis etiam certaturis aqua veteri superstitione lustratis vide Rubenium Electorum II. 18.

389 *Forte Jovi referens Telchinum tela*] De Telchenibus Strabo X. p. 325. pluribus agit Junius in Adagiis. Ca-

Rex avium, ac viso cunctatur funere, fulmen
Deponens, aliasque faces incensaque thura
Corripit, et sacris solatur odoribus aras.
Jam flammæ sopita fames, jam plena soluto
Urna viro, redeunt volucres, mulcentque parentem,
Annua Memnonio pactæ solennia busto.
  Parte alia natis flendos instaurat honores
Infelix Hecuba, heu quantos enixa dolores!
Jam tumulos numerare licet, jam tertia plangit
Funera: sic Niobe, geminis orbata pharetris,
Quem peperit, populum flevit, nec parcior ira
Junonis: gravis huic Saturnia, Delius illi.
  Aruerant lacrymæ, deploratusque sepulcri
Jam tacitus, jam siccus honos: at solus in altas
Maternus crescit curas dolor, excitat ægrum
Anxietas animum, fraudesque in vota ministras
Ultor habet gemitus: stabant radiantia Phœbo
Templa suburbano, nomenque auctura tegebat
Lanugo Thymbræa Deum, circumque supraque

NOTÆ

merarius problem. 2. Decur. III. Diod. Sic. V. p. 327. Nazianzenus in Ep. 61. Gyraldus de Diis gentium Syntag. 1. Vide etiam Bonav. Vulcanium Annotat. in Callimachum, p. 216. Noster cum Papinio fabros fuisse vult, de quibus in fabulis, illos falcem Saturni excudisse. Papinius monile Harmonies illorum opus facit et Cyclopum, II. Noster Jovis fulmina ab illis fabrefacta vult. Aquilæ illa vectori committit cum Papinio: 'non fulminis ardens Vector adest.' Hinc 'armiger Jovis,' et 'minister fulminis.' Hor. IV. carm. et 'famula Jovis.' Juv. XIV. quia immunis ab ictu fulminis. Vide Plin. II. 55.

395 *Annua Memnonio pactæ solennia busto*] Describit Ovidius XIII. Metam. Alibi: 'Sic Memnonis umbræ Annua solenni cæde parentat avis.' Vide Moschum Eidyll. 3. Mart. X. Ep. 61. 'Manibus exiguis annua justa dato:' Græcis *ἔννομα καὶ νομιζόμενα ὁσιῶν τὰ σώματα ὅσιον εἶναι νόμιζε*. Isid. Pelus. IV. Ep. 157. vide supra 75. et Heraldum ad Martialem d. l.

402 *Aruerant lacrymæ*] Apollonii Rhetoris erat: *οὐδὲν δακρύου θᾶσσον ξηραίνεται*, quod etiam apud Ciceronem, Curtium et Quintilianum reperies.

405 *Fraudesque in vota ministras Ultor habet gemitus*] Ovid. 'grande doloris ingenium.' Nazianzenus in funere parentis: *εὑρητικὸν τὸ πάσχειν*, p. 304. item Ep. 66. Fulgentius Placiades Mythol. I. p. 129. 'Doloris angustia, quæ semper inquirit necessitatis solatium,' &c.

408 *Lanugo Thymbræa*]. Dictys II. 'lucum' nominat: Noster per 'lanuginem' lauretum intelligit, ut sequentia explicant. Ita 'umbram' Poëtæ pro

Umbrabat dominas foliis ornantibus aras.
Huc Hecuba, in facinus audax, invitat Achillem,
Conjugii factura fidem: venit ille, sed arma,
Sed comites nulli; solum sibi Nestore natum
Jungit, vix gladio cingi memor: omnia linquit,
Dum miser optatos properat visurus amores.
Quin vetat insidias credi fraudesque timeri
Ipse locus, templique fides: at matris adulter
Dardanus imperio, post læsa cubilia sævum
Nil reputans, pacemque Deum delubraque turbans,
Occulit armatas post ipsa altaria turmas.
Vix fallunt animi præsagia, venerat heros
Martius, inque ipso trepidus ter limine gressus
Fixit, ter rediit; atque alternante pavore
Erectæ sedere comæ; ter præscia fati
Effigies lacrymata Dei, stupet ipse timorem,
Ter timuisse negat: ruit ecce invisa juventus

NOTÆ

arbore: 'Multaque cantantes umbra tegebat aves.' 'Multas nemorum consumserat umbras,' Silius XIV. Papin. 'Nusquam umbræ veteres.' De loco convenit inter Nostrum et Philostratum in Heroicis p.712. Laurus autem aris et templis erat proxima, quia inde coronas sacrificantes sumebant. Vide Paschal. IV. 14. De Coronis.

417 *Post læsa cubilia sævum nil reputans*] Qui enim semel verecundiæ limites, &c. nota ex Cicerone. Johannes Secundus in hanc sententiam: 'Et gravius peccant, ut non peccasse putentur.' Græcum in illos proverbium: γυμνῇ κεφαλῇ, quo utitur Chrysostomus p.724. Orat. de Babyla martyre. Vide similem γνώμην apud eundem II. p. 37. De Sacerdotio, edit. Hœschelii.

418 *Pacemque Deum delubraque turbans*] Virg. III. Æn. 'exorat pacem Divum,' 'precibusque jubent exposcere pacem.' Sil. l. VI. 'Scire nemus, pacemque loci explorare libebat.' Symmach. I. 48. 'Valetudinem in solido locavit pax Deorum.' Vide Brissonium de formulis I. p. 81. II. p. 207. Lucret. et Plaut. 'pacem ventorum,' eadem formula dixerunt.

420 *Vix fallunt animi præsagia*] Papin. 'vatum non irrita currunt Omina:' hoc est, Augurium mentis, Silio XIII. Vide Artemidorum initio Onirocrit. Ita in carmine de Virgilio, Catal. Scalig. 'O sopor indicium veri.' p.137.

421 *Ter limine gressus Fixit, ter rediit*] Claud. II. de raptu: 'ter cardine verso Præsagæ cecinere fores, ter conscia fati,' &c. Propert. II. 'Ibat et expenso planta morata gradu.' Tibul. I. 'O quoties ingressus iter mihi tristia dixi, Offensum in porta signa dedisse pedem.'

Voce minax, dextraque ferox, mediumque coronat
Armata statione virum: prior occupat acer
Priamides: Ne flecte gradum: sponsæne petitæ
Amplexus habiturus abis? venit ecce, sed illam
Ornatu studiosa parens, jussisque moratur
Mollibus, et trepidam primæ docet oscula noctis.
Dixerat et gladium vibrans, et vulnera præceps
Prima petens: Nunc, nunc, addit, nunc si qua jacentum
Gratia, si quis amor lapsis, hoc sanguine, cives,
Expectant Phrygii suprema piacula manes.
Ille quid? unde animi? vel quo fuga? turpe precari,
Et veniæ spes nulla: tamen mox veste lacertum
Multiplici munit, ac rapta cuspide, quantum
Nuda potest virtus et vis obsessa, repugnat;
Et populum manus una metit; nec segnior ira
Antilochi premit, instat, agit, laudisque supremæ
Ambitus, et præceps dat desperatio vires.
Sic quercus geminas certat pagana bipennis
Centena truncare manu; vix vulnere multo
Exhaustæ tandem nutant, lapsasque sequuntur

NOTÆ

426 *Mediumque coronat Armata statione virum*] Sic infra etiam, 'Nocturna statione Phryges,' 555. Lucret. IV. 'et Luna videtur In statione.' Virg. Æn. 'Frangere nec tali puppim statione recuso.' Papin. lib. IV. Sylv. 'Præfecit stationibus viarum.' Idem de Argi oculis: 'non si mihi lumina mille, Quæ sacer alterna tantum statione tenebat.' Vide multis agentem Bernartium ad I. Statii.

442 *Præceps dat desperatio vires*] Seneca de Clem. I. 12. 'Acerrima virtus est, quam ultima necessitas extundit.' Flavius Vegetius IV. de Re milit. 25. 'Necessitas quædam virtutis est desperatio.' Curtius V. 4. 'Ignaviam quoque necessitas acuit; et sæpe desperatio spei causa est.' Nazianz. Ep. XXXII. p. 796. *αἱ χρεῖαι ποιοῦσι πολεμιστάς.* Florus II. 3. 'Necessitate aucta virtus, causa fuit victoriæ.' Silius X. 'Atque animos jam sola dabat fiducia mortis.' Cointus XII. *Τρωσὶν γὰρ ἐνέπνευσεν μέγ' ἀνάγκη Θάρσος, ὅπερ πρὸς Ἄρηα καὶ οὐτιδανόν περ ἐγείρει.* et quæ sequuntur. Guntherus X. 'Audaces mors certa facit, pellitque timorem Desperata salus:' ad quæ alia congessit *ἀνθηρολογῶν* Rittershusius ab illis diversa. Consimilia aliquatenus sunt, 'Audendo magnus tegitur timor.' Lucan. IV. 'Et quis non fortis virtute coacta?' Ibid. 'Est ubi dat vires nimius timor.' Papin. 'Est ubi despectus nimius juvat.' Claud.

Immensæ pariter nemorumque virumque ruinæ.
Haud secus heroës perstant, nec vincere pronum
Teucris, mille licet mortes hinc inde fatigent,
Nec jam vulneribus pateat locus: improba donec
Ipsa virum virtus fractos consumserat enses.
Mox Phryges incumbunt propius, prolapsaque nondum
Congestis clypeis casura cadavera fisi,
Quos nequeunt armis, armorum pondere vincunt.
Vidit, et ultorem Phœbus curvaverat arcum,
Tela dabat Pallas, vetuit Pater igne, sagittis
Obvius intentis, et pacem fulmine sanxit.
Gaudet Alexander, faveant ceu numina factis,
Et placeat fraus illa Deis: avibusque ferisque,
(Proh scelus!) extorres artus et funera nuda
Projecisset atrox: melior ni justa moneret
Frater, et infandas Helenus compesceret iras.
Heu! quas lugendi facies, quos undique vultus
Communis Danaum dolor induit! Inde querelæ,
Hinc lacrymæ, cum bina ducum cervice redirent

NOTÆ

448 *Mille licet mortes hinc inde fatigent*] Papin. lib. IX. 'Mille modis leti miseros mors una fatigat.' Idem VI. 'Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes.' Prosper Aquitanicus: 'Mille modis miseros mors rapit una homines.' Silius IV. 'Mille simul leti facies.'

449 *Nec jam vulneribus pateat locus*] Sic infra 777. 'an cunctos in vulnera computet artus.' Ovid. III. Metam. 'Jam loca vulneribus desunt,' VI. 'Nec quicquam nisi vulnus erat,' XV. 'unumque erat omnia vulnus,' in Ibin: 'Unum qui toto corpore vulnus erat.' Illud Ovidii etiam est: 'Non habet in nobis jam nova plaga locum.' Lucanus imitatur Ovidium II. 'æquataque vulnera membris,' IX. 'totum est pro vulnere corpus.' Papinius etiam V. 'totumque in vulnere corpus:' et Silius X. 'tum toto corpore vulnus.'

453 *Quos nequeunt armis, armorum pondere vincunt*] Lucan. IV. 'Telorum nimbo peritura et pondere ferri.'

454 *Ultorem Phœbus curvaverat arcum*] Propter loci religionem profanatam. Philostratus Achillem ab Apolline et Paride interfectum scribit; Ovidius, a Paride; Cointus, ab Apolline; Dio Chrysost. ab Hectore. Vide etiam Libanium in Vituperio Achillis p. 101.

456 *Pacem fulmine sanxit*] Apollodori in alia re similis fictio II. Ζεὺς ἵησι μέσον αὐτῶν κεραυνόν. Hyginus fab. 31. 'Jupiter inter eos fulmen misit atque ita eos distraxit.'

459 *Funera nuda Projecisset atrox*] Projicere proprium hac in re, ἐκρίπτεσθαι. Vide Heraldi Animad. ad Iamblichum 10.

Funera, mortalique rogo duo numina belli
Religio permissa daret: nec separe luctu
Myrmidones Pyliique dolent, certamine pulchro
Fletur, et æquanti jamjam latet agmine Nestor.
Sic si destituat Superum pater, orba querantur
Sidera, et ignoto contendant funera fletu.
  Vincendi jam nulla fides: nec fata, nec ipsi
Spem præstant Superi: perstant tamen ire, Deosque
Consultare libet, redeantne, an prælia firment.
Sed redeant potius, nec enim fiducia bellis
Æacide fuso: Calchas it, quærit, et audit,
Audit Achillea vincendum prole Pelasgis.
Pyrrhus erat, quem fata dabant, hunc Scyrius hospes
Servat, fœminei quondam nutritor Achillis.
  Nec mora, decreto procerum Menelaus ituras
Disponit classes: novique et dicere pronum,
Quas remo lassavit aquas, quos legerit olim

NOTÆ

465 *Duo numina belli*] Ut Virg. 'duo fulmina belli,' quod a Lucretio sumsit. Ita Hannibal Silio xv. 'fulmen Carthaginis.'

466 *Nec separe luctu*] Papin. iv. 'tu separe cœtu.' Valer. Flacc. iii. 'separe urna.' Prudentius: 'segrege, congrege.' Æmilius Prob. in Eumen. 'separatis temporibus,' pro diversis, p. 183.

469 *Sic si destituat Superum pater*] Lucanus: 'quando pietasque fidesque Destituunt,' 105.| Seneca cont. ii. 9. 'sine causa sæpe fluit, et sine ratione destituit.' Propert. 'his vita magistris Destituit querna pellere glande famem.' Juvenalis aliter quam vulgo: 'Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.' Sed et 'destituat' ad sidera referri potest, et hoc resumi, quod frequentius in lingua Latina.

473 *Redeantne, an prælia firment.* *Sed redeant potius*] Elegans *ἐπανόρθωσις*. Tibull. iii. 'Sive sibi conjux, sive futura soror: Sed potius conjux.' Propert. ii. 'Sic igitur prima moriere ætate, Properti, Sed morere.' Ovid. xi. Metam. 'natura factus, an arte, Ambiguum, magis arte tamen.' Sic in carmine Virgilii in Catal. Scaliger. 'Præterea si vera fides, sed vera probatur.' Ita Oraculum Delphicum de Lycurgo: *Δίζω ἠὲ θεὸν μαντεύσομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα, Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι.* Quod est apud Galenum in hortatoria ad artes p. 4. et Themistium Euphraden Orat. v. Chrysostomus in Psalmum 44. p. 771. *πάλιν εἴπω, πάλιν λαλήσω, τί ὄφελος, μᾶλλον δὲ ὄφελος*, &c. Vide insignem locum.

477 *Hunc Scyrius hospes Servat*] Lycomedes. Vide Papin. in Achilleide.

Portus, quæ freta, quas urbes, Calydonia virtus
Dulichiis adjuta dolis: cum puppe propinqua
Te, Delos, te, celsa Samos, te, Bacchica Naxus,
Raderet: at residem rursus Bellona fatigat,
Armato modulanda stylo: produxerat ardens
Mygdonios in bella Paris, jamque agmine toto
Maximus innumeris fratres æquare triumphis
Destinat, augescunt animi, majorque videtur
Ipse sibi: laxat arcus, et tela superbit
Spargere morte alia, majoribus utitur armis:
Nunc gladii pugiles, longo nunc fraxinus ictu
Fulminat; hi propius audent, hic eminus urget.
Hac non arte citat contum Scytha, gesa Sycamber,
Pila Ligur, jaculum Medus, Persesque sarissas.
Ense Thoanta, Lamum telo, sude Dorcea fundit,
Ora Thoas plangit, Lamus inguina, pectora Dorceus,
Hunc Pylos, hunc Pleuron, illum misere Celenæ.
Parte furens alia cognatos impiger hostes
Turbabat Telamone satus, septena coruscans
Terga boum; hasta viro quercus jaculabilis uni,

NOTÆ

484 *Te, Delos, te, celsa Samos, te, Bacchica Naxus*] Ex Papin. II. Achil. 4. &c. De Samo illud Strabonis XIV. scitum ex Menandro: *μὴ ὀκνοῦσιν αὐτῇ ἐφαρμόττειν τὴν λέγουσαν παροιμίαν, ὅτι φέρει καὶ ὀρνίθων γάλα*, p. 438. Delus proverbio locum dedit, 'Delius natator,' quod abstrusæ eruditionis et a nemine declaratum ait magnus Scaliger III. Poët. 84. si nempe ad primam originem spectes, nam Socrates illud ut antiquum usurpavit. Vide Diogen. Laërtium et Erasmum.

494 *Hac non arte citat contum Scytha, &c.*] Tela et arma variarum gentium habes apud Papin. Achilleid. II. 427. 'quo Pæones arma rotatu,' &c. Vide Nostrum etiam v. 312. Vide Alexand. VII. 22. Tiraquellum inibi; Marcel. Donatum in dilucidat. Brodeum I. 19. De Gesis Casaub. ad Strab. III. p. 58.

496 *Ense Thoanta, Lamum telo, sude Dorcea fundit, Ora Thoas plangit, Lamus inguina, pectora Dorceus, Hunc Pylos, hunc Pleuron, illum misere Celenæ*] Rotunda et ἀναλήψει venusta sunt talia, in quibus multi ingenium exercuerunt, si non ostentarunt. Tale est illud Cytherii Sidonii jucundissimum, quod Ausonii versibus addi solet: 'Almo, Theon Thyrsis,' &c. Tale magni et literatissimi Imperatoris Hadriani: 'Ut belli sonuere tubæ,' &c. Tale et Papinii illud IX. 764. 'non firma Lamum, non infula (ita enim, non *insula* legendum) Lygdum,' et quæ sequuntur. Vide supra 240.

Unam passa manum, non ferrea scuta superbum
Velavere latus, sive has bellare proterva
Non tulit ira moras, seu lato pectoris orbe
Se totum latuisse ratus: sic sævit inermis,
Sic premit armatos: maturat fata cadentum
Terror, et ignavis mors est vidisse furentem.
Hunc Paris intuitus paulum hæret, an ense sequatur,
An jaculo: tandem Gortynia tela resumens,
Hic quia certa manus, et nunquam surda volenti,
Corython viduat arcu, pharetramque sagittis;
Arcum læva premit, intendit dextera nervum,
Utraque suspendit telum, insidensque sagittæ
Ductor in angustum visus coit: ibat arundo
Hinc pennis pectus tangens, hinc cuspide lævam:
Jamque emensa fugam, lateri insidiata sinistro,
Ipsa morte madet; sed juncti frigora leti
Ira ardens nescit, donec, fuso hoste, furentis
Ultrix tempestas animi satiata quiescit.
Sic dextros in vota Deos, alternaque fata

NOTÆ

504 *Seu lato pectoris orbe Se totum latuisse ratus*] Mugilis hæc est ineptia et struthiocameli, qui capite operto credit latere, quæ non ipse videt, ut Claudian. II. in Eutropium loquitur. Vide Oppianum Halieut. IV. p. 630.

510] *Certa manus, et nunquam surda volenti*] Sic ante, 'surdi rota præterit axis.' Homeri est metaphora Il. Δ. *Κωφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος οὐτιδανοῖο.* Propert. 'Ipsius tibi sit surda sine arte lyra.' IV. Papin. XV. 'et surdos expedit arcus.' 'Surdum figurarum discrimen.' Plinius de statuis in alterius honorem transfiguratis. Silius X. 'votorum haud surda meorum Arma electa dicat.' XI. 'Flagrantem ut vidit juvenem surdumque timori.'

511 *Corython viduat arcu*] Papin. IX. 'cœlestibus implet Corython telis.' Luctatius: 'Corythos theca arcus, pharetra sagittarum, sagma scuti.' Papinius id neglexit, Noster observat.

517 *Ipsa morte madet*] Ajax *αὐτόχειρ* multis Græcis et Latinis proclamatus, quod pueri sciunt. Quidam tamen in diversam partem abeunt; bene gnari Græcos suis laudibus et scenæ multum dedisse: id abunde Sophoclis interpres innuit in argumento Ajacis lorarii: primum enim ex aliorum opinione a Paride sauciatum, multumque sanguinem stillantem ad naves contendisse ait: deinde luto obrutum interiisse, cum ferro invulnerabilis esset. Addit etiam quod huc spectat, tantum in latere vulnerari potuisse, corpore reliquo Herculis leonina intecto: quod etiam apud Philostratum legitur p. 691. in Heroicis.

Felices habuere manus, felicior illa
Quæ cædis scelerumque faces, bellique tyrannum
Abstulit, et mœchos dedit ire in Tartara manes.
  Vade, nocens, quo noxa trahit: te sexta meretur
Tænariæ spelunca domus, si quartus amores
Tractus habet, quintusque viros: at adultera vitant
Funera, et incesto congressos Marte tyrannos.
Te plaga sulphureas Titanum amplexa catenas
Demerso clausura sinu, nox ultima, et ima
Poscit humus: tibi Styx odium, Phlegethonque vapores,
Cocytus lacrymas, Acheron lamenta propinat.
Te portu procul ire Charon, et limine cogat
Cerberus: at tandem cum jam transmissus abibis,
Occurrant Erebi pestes, mors omnis in unum
Acceleret jurata caput: tibi Tantalus undas,
Ixion radios, saxum remeabile reddat
Sisyphus, ac Tityus volucres: hæc gaudia sumas,
Dum mare sorbet aquas, imbres dum nuntiat Iris.
  Postquam Helenen trepidas exurens nuntius aures
Perculit, ingenti longum suspensa dolore

NOTÆ

524 *Vade, nocens, quo noxa trahit*] Cointus, Dio et Philostratus in Heroicis, item Apollodorus et Parthenius IV. p. 234. a Philoctete sauciatum volunt, eundemque mortuum, Œnone medicinam, quam sola afferre poterat, negante: sed illam pœnitentia ductam animi dolore expirasse. Thucydidis Græcus interpres describit Philoctetem: Διὰ τὸν Πάριδος θάνατον θήλειαν νόσον νοσήσαντα, καὶ μὴ φέροντα τὴν αἰσχύνην, &c. I. p. 9. Id quoque advertendum, eundem, quem omnes cum Nostro conviciatum eunt, ex adverso ab Isocrate maxime laudari in encomio Helenes. Prosequitur autem illum ἀποπομπῇ ut Papin. XI. Eteoclem et Polynicem. 'Ite truces animæ,' ut Claudianus Ruffin. in fine libri.

Te sexta meretur Tænariæ spelunca domus] Aliter tractus infernales distinguit, quam aut Virgil. VI. aut Ovid. IV. Metamor. Silius etiam lib. XIII. decem regiones sive animarum stationes fingit, diversas tamen ab his: ita ut satis appareat, Poëtas finium regnadorum, præsertim in locis illis, rationes ignorasse. Totum vero hoc ad imitationem Claudiani compositum, quod facile unicus ille versus arguat: 'Dum mare sorbet aquas, imbres dum nuntiat Iris.' Claud. carmine in Ruffinum eodem modo concludit: 'Dum rotat astra polus, feriunt dum sidera venti.'

535 *Tibi Tantalus undas, &c.*] Vide IV. 201. ita Nazianz. posteriori in Julianum, pœnas has illi imprecatur, p. 132.

Vox pariter lacrymæque hærent, fugitivaque fallit
Mens, subitam mentita necem: vix rore madenti
Frigidus in sensum remeat dolor: ilicet ori
Et laceris irata comis, circumspicit enses,
Et causas jam mortis habet, taciteque volutat
Cujus furetur gladium, quem tela precetur,
Ipsa sua moritura manu: sensere furentem
Iliades, nimiumque ausos lenire dolores
Aggressæ vicibus: dux blandior ipse furenti,
Quod spretis nunquam Phrygiis optasset Achivos.
  Finis erat lacrymis, pariterque exhausta latebat
In noctem progressa dies: at fervidus ira
Tydides, quamvis fractos, et in ipsa fugatos
Mœnia, turbat Adis hostes, clausosque lacessit
Nocturna statione Phryges: non tessera sortem
Elicit excubiis, ultro violantibus instant
Ignibus, et nullo pulsantur pectora vento.
  Vix emensa dies, redit armis impetus, urbem
Invadunt, tormenta rotant, dat vinea vires,
Et silices balista vomens, testudo viatrix
Subdola, fossoremque aries suspensus in ictum.
  At Phryges instantes prohibent, nunc grandine saxi,
Nunc ferri nimbo, nunc sparsæ fulmine massæ:
Nulla tamen Paridis nudo fiducia marte
Campestres iterare manus, seque urbe tuentur:

554 *Adit* vel *adhuc* Dresem. Vide not.—556 *Vigilantibus* Edd. Basil. Mor. et Spondan.—562 *Saxis* Ed. Mor.—564 *Pavidis* Dresem.

NOTÆ

552 *In noctem progressa dies*] Vide III. 167. IV. 141.

554 *Mœnia, turbat Adis hostes*] Quis spurius ille Adis? Legendum *adhuc*, vel *adit*, quemadmodum alibi loquitur.

558 *Vix emensa dies*] Legendum *emersa*, nisi vult diem intercessisse, quod Dares scribit, Paridi humando.

559 *Dat vinea vires*] Quod Plauto frequens, ad suum omnia accommodat sæculum. Vide Vegetium de πολιορκίᾳ tali; Lipsium in proprio huic rei libro, Manutium in Quæsitis; Magium in Miscel. lib. I. 1. Talem oppugnationem Papinius I. describit, et Cointus in Paralip. simili apparatu Trojam oppugnat XI. p. 578.

Virgineas donec Priamo peltata bipennes
Penthesilea movet, hæc integrat arma, cohortes
Firmat, bellatrixque viris dat fœmina vires.
Panduntur portæ, refugosque in castra Pelasgos
Pellit agens, jugulis gladios, incendia velis
Destinat: excutiens Tydides unus utrumque,
Clarius in nullis expressit Tydea bellis.
Ecce Neoptolemus dena subit hospita pinu
Ægæas permensus aquas: quis prælia fatis
Fortunam miscere neget? dant fata Pelasgis
Pyrrhum, dat Scythicas Phrygiis fortuna catervas.
Prodierant in bella pares, stetit inde Pelasgum
In cuneos collecta acies, hinc virgine mixta
Troja frequens, utrimque Dei: sua quisque coruscat

573 *Hostia* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

566 *Peltata bipennes Penthesilea movet*] Amazones, ait Justinus ex Trogo III. 'majore parte Europæ subacta, Asiæ quoque nonnullas partes occupavere.' Cæsar apud Suetonium 22. ait, illas 'magnam Asiæ partem tenuisse,' quod Casaubonus de Asia minore intelligit. 'Libyam etiam tenuisse,' Diodorus et Dionysius Halicar. auctores sunt; quæ inde Libycæ, ut illæ Ponticæ dictæ. Priamo antea bellum intulerunt, ut ex Homero illiusque interprete Jos. Scaliger ad Eusebium p. 49. colligit; inde suppetias tulerunt. Atheniensibus etiam, si non toti Græciæ infesti, quod ex Panegyrico Isocratis apparet, et Lysiæ Oratione funeb. Senecæ etiam Hippolyto p. 117. item Stephano De urbibus in Ἀμαζόνιον et Ἀμαζόνες. Imo Athenæ ab ipsis occupatæ, Areopagus in honorem Martis, auctoris nempe generis, quod Lycophron vult, et Valerius Flaccus, conditus ab illis viraginibus: id vero Æschyli versibus colligitur I. 30. a nobis citatis. Eædem Ephesum, Smyrnam, Cumam, pluresque civitates condidere. Vide Strabonem I. p. 348, &c. XII. p. 380. qui tamen negat illas Priamo auxilium tulisse: quod et Philostratus facit in Heroic. p. 725. et Palæphatus. Causam quare Penthesilea accesserit, Cointus Smyrnæus affert, quia Hippolyten sororem inscia jaculo in venatione confecerat, quod expiare cædem cædibus voluerit, I. p. 130. Duodecim vero viragines illi adjungit principes, totidem Hyginus, sed aliis nominibus, fab. 173. Vide Curtium etiam de Amazon. VII. Apollodorum II. p. 96. Parrhasium sylloge IV. p. 873. Manasses scribit, Priamum Davidis auxilia frustra exambiisse.

568 *Bellatrixque viris dat fœmina vires*] Hinc Cointus vel Quintus Smyrnæus παραλειπόμενα sua orditur.

573 *Ecce Neoptolemus*] Manasses Καινοπτολέμονα ex etymo vocat.

Numina, Palladiæ pacem mentitur olivæ
Cecropidum clypeus; gentili Marte minatur
Bistonidum cassis: Mars undique, et undique Juno
Plurima, fraxineo nunc verberat aëra peplo,
Nunc sedet in parmis, capitum nunc surgit in arces.
At Phryx Idæa Cybele, Idaliaque superbit
Cypride, fulminei Tyrias pars alitis alas
Incestat Ganymede suo: sic ire decorum
Certantes, sic dulce viris confligere Divos.
Eminet horrificas rapiens post terga secures
Virginei regina chori, non provida cultus
Cura trahit, non forma juvat, frons aspera, vestis
Discolor, insertumque armis irascitur aurum.

NOTÆ

583 *Fraxineo nunc verberat aëra peplo*] Vexillum fraxino astrictum 'peplum' vocat. De peplis Deorum vide Scaliger. in Catal. p. 40. et 292. Loënsem Miscel. VIII. 23. Marcel. Donat. Dilucid. in Trebel. Pollionem p. 909. &c. Peplum apud Athenienses navis Panathenaicæ velum erat, ut Aristophanis Græcus interpres explicat, in Equit. p. 322. quod ad vexillum proxime accedit. Astronomico veteri: 'Sol eminus exit, Intorquetque peplum noctis:' in Catalect. p. 241.

584 *Nunc sedet in parmis, capitum nunc surgit in arces*] Martis insigne, auctoris nempe generis, in scutis, et galeis ferebant. 'Arcem capitis' dixit, ut Lucret. 'templa mentis;' et Papin. Sylv. II. 'celsa tu mentis ab arce Despicis errantes.' Manilius de homine: 'stetit unus in arcem Erectus capitis.' Philo libro de somniis, caput etiam *ἀκρόπολιν* vocat, p. 444. Apul. Apol. 'verticem hominis velut arcem et regiam insedit.' Theophylactus etiam Ep. 2. *τὸ πύργον τῆς διανοίας* nominat: et *ἀκρόπολιν νοῦ* Isidorus Pelusiota I. Ep. 479.

587 *Incestat Ganymede suo*] Quia catamitus fuit exoletusque Jovis, quem Martialis Iliacum vocat cinædum. Nomen catamiti vero deduxerunt, vel detorserunt Latini ex Ganymede: ut Cocles, Alumento, Melo, Pollnces, ex Cyclope, Laomedonte, Nilo, Polydeuces. Vide Festum et Jos. Scaliger. ad Varronem in conjectan. p. 175. De Ganymede vide Baptistam Pium Sylloge III. 98. Jos. Scaligerum ad Eusebium p. 40. Fulgentium in Ganymede.

588 *Sic dulce viris confligere Divos*] Ac si in militiam descendant adjutum bellatores, etiam picti vel intexti. Ita Papin. de *σημασίᾳ* et tutela Dei in nave: 'solaque Deus qui navigat alno Pervigil.'

589 *Horrificas rapiens post terga secures*] Decore, nam securis Penthesileæ inventum. Plin. VII. 56.

592 *Insertumque armis irascitur aurum*] *Κακόζηλον καὶ ὀγκῶδες*, ut alterum IV. 'pallere videres Ora, genas, aurumque mori.' Qua de re illud Papinii de maris malacia: 'Imbelli recubant ubi littora somno.'

Si visum, si verba notes, si lumina pendas,
Nil leve, nil fractum, latet omni fœmina facto.
  Obvius ultrices accendit in arma cohortes
Myrmidonasque suos curru prævectus anhelo
Pyrrhus, non ducibus miles, non ultor Atridis,
Sed sibi bella gerit, meritosque offensus in hostes
Arma patris nunc ultor habet, sed tanta recusant
Pondera crescentes humeri, majoraque cassis
Colla petit, breviorque manus vix colligit hastam.
  Prima Mycenæum dextra flagrante Menetum
Penthesilea petit: dabat hic convicia cunctis,
Ore leo, sed corde lepus, frendensque stupebat,

599 Pro *nunc* Ms. marg. *patris.*

NOTÆ

594 *Latet omni fœmina facto*] Vetus Poëta, cujus versus Casaub. ad Sueton. citat, de effœminatis *κεκλασμένοις* et virum quærentibus quod dixit, *Οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλλαχον ἀνδρῶν*, id jure merito de Amazone istbic et sociis. Lysias scite Orat. funeb. *πλέον ἐδόκουν τῶν ἀνδρῶν ταῖς ψυχαῖς διαφέρειν, ἢ ταῖς ἰδέαις ἐλλείπειν*, p. 491. Velleius de Fulvia II. 'nihil muliebre præter corpus gerens.' M. Antonius Casanova, cujus Epigrammata acumen insigne habent, de eadem: 'Penthesilea, tuæ si vera est fama catervæ, Optarent tales sæcula nostra viros,' quod ex illo Silii haustum, 'quales optaret habere Olim Roma viros.' De Hersilia, Carmente, Clœlia, et Lucretia loquitur. Cæsaris etiam Scaligeri elegans est: 'Audiat invisi caput exitiabile belli, Quæ petitur thalami nomine, quique petit. Proque viro, nec forte viro, cessante, puellam Cædere, proque mala pellice, mole virum.' Ita enim interpungendum, vel 'Marte virum' forte legendum, quia tanti viri divina poëmata mendis et interpunctionibus pessime laborant.

601 *Breviorque manus vix colligit hastam*] Papin. II. Achill. 205. 'breviorque manu consumitur hasta.' I. 41. 'Patria sese metitur in hasta.'

604 *Ore leo, sed corde lepus*] Talis Thrasyleon (ut Turpillii nomen usurpem) *μυριάμφορα λαρυγγίζων*, qui *κομποσφακελοῤῥήμων* Græcis, et *κομπολάκυθος*, a Synesio, Ep. 104. usque ad risum festive describitur, *Ἄλλοις κολοιός, αἰετὸς δ' αὐτῷ πέλων*, ut ait Babrias, et a Plauto graphice fingitur et pingitur in Milite. Huc accedit Nonni proxime versus: *Νόσφι μόθοιο λέοντες, ἐνὶ πτολέμοισι λαγωοί*,' 'Extra bella leo, lepus in discrimine pugnæ.' Plato in Theage: *νεβρὸς κατέναντι λέοντος*, Aristophanes in Pace 1189. *Ὄντες οἴκοι μὲν λέοντες, Ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες*: ubi Græcus interpres addit, parœmiam illam in Lacedæmonios dictam, neque strenue neque feliciter in Asia rem gerentes: quæ verba in Ep. I. Lamiæ, Thesauro Græcarum Epist. p. 375. invenies. Aliter vero

Cum pavidæ et nullis usæ Pelopeides armis,
Fœmineas audire tubas: at frigore nescit
Nativo geminum crudescere vulgus, et axem
Sarmaticum generare animis gentilibus iram.
Tunc sic increpitans, Pudeat, Mars inclyte, dixit:
En tua signa gerit, et nostra effœminat arma
Staminibus vix apta manus: nunc stabitis hercle,
Perjuræ turres, calathos et pensa puellæ
Plena rotant, sparguntque colos.: hoc milite Troja,

NOTÆ

scribit, *οἴκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ Λάκωνες*: quod recte in *ἀλώπεκες* mutat Florens Christianus. Ælianus id Lamiæ scortillo tribuit, quæ Lysandro insultabat, XIII. 9. *οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ γεγόνασιν ἀλώπεκες.* Idem vult adagium apud Junium, 'Briareus, alias lepus,' sumtum ex Posidippo Comico; *Ἐφάνη Βριάρεως, ἂν τύχῃ δ', ἐστὶν λαγώς.* Tertull. libro de Corona militis I. 'In pace leones, in prælio cervi.' Heraclitus, Ep. 2. ad Hermodotum: *ἐν ταῖς γλώτταις ἔχετε τὰ ὅπλα.* Sidonius Apol. v. Ep. 7. 'In prætoriis leones, in castris lepores.' Eo spectant Sophoclis illa in Philoctete 1337. *Ἀλλ' οὖν τοσοῦτόν γ' ἴσθι τοὺς πρώτους στρατοῦ, Τοὺς τῶν Ἀχαιῶν ψευδοκήρυκας, κακοὺς Ὄντας πρὸς αἰχμήν, ἐν δὲ τοῖς λόγοις θρασεῖς.* Antisthenes: *ὁ πόλεμος οὐ λόγῳ κρίνεται, ἀλλὰ ἔργῳ.* Orat. pro Ajace p.181. Æmilii Probi, vel Corn. Nepotis, ut aliis visum est, non dissimile est illud, 'Fortius pro libertate loquebantur, quam pugnabant.' p. 71. in Thrasybulo. Ita Claudianus de Leone congrege Eutropii II. 'Hinc nomen fertur meruisse Leonis, Acer in absentes, lingua jactator, abundans Corporis, exiguusque animi.' Demosthenes eo respexit, cum dixit, *λαγωοῦ βίον ζῆν.* Cornificius hinc ignavos milites 'galeatos lepores' vocat, qui *ἀσκῷ φλαυρίζουσι*, ut proverbium est apud Diogenianum, *ὧν ἂν ἀνδρία ἐστὶν ἄχρι τοῦ λέγειν*, ut Sophoclis ait Interpres. Petronii miles talis, 'qui absentem votis interficit hostem.' Inde Noster I. 'multumque minatur, Sed factura parum.' Item: 'Litigiis audax, et citra prælia fortis.' Nazianz. scite *Σαλμονεὺς ἐκ βύρσης βροντῶν.* Orat. II. in Julianum p. 115. Philo recte De somniis p. 888. *ὁ μὲν τοῦ σπουδαίου βίος, ἐν ἔργοις, ἐν λόγοις δὲ ὁ τοῦ φαύλου θεωρεῖται.*

606 *At frigore nescit Nativo geminum crudescere vulgus*] Versus Boream omnia vegetiora et magis mascula, quod Philo etiam monuit ex Aristotelis problematis, et Bodinus toties iteravit. Lucanus VIII. 'Omnis in Arctois populus quicunque pruinis Nascitur, indomitus bellis, et Martis amator. Quicquid ad Eoos tractus, mundique teporem Labitur, emollit gentes clementia cœli,' &c. Ita Ovidius VI. Metam. *ἀντιολογεῖ*: 'sed et hunc innata libido Exstimulat, pronumque genus regionibus illis In Venerem, flagrat vitio gentisque, suoque.' De regionum *ἐξαιρέτοις* vide Themistium Orat. VI. et ad illum talia tractantem Georg. Remum p. 217.

610 *Et nostra effœminat arma*] Claud. de Eutropio: 'titulumque effœminat anni.' Talis apud Virgilium Numanus, IX.

His fidit telis: at non patiemur Achivi:
Et si turpe viris timidas calcare puellas,
Ibo tamen contra. Sic ille, at virgo loquacem
Tarda sequi sexum, velox ad prælia, solo
Respondet jaculo: fatum miserabile! lapsum
Hasta solo figit: pendent vestigia, præceps
Ire laborat equus, cuspis vetat, atque ita carptim
Infelix diro lacerant certamine corpus.
Haud minus Adrastum Pyrrhus premit, ille Deorum
Proles, mortali vitam sed reddidit hosti.
Mox alias utrimque manus, dextrasque minores
Accedunt exempla ducum: quis singula pandat?
Si fluctus Siculos, Libycæ si messis aristas,
Hyblæas si secter apes, tot vulnera, tantas
Haud tamen expediam cædes: nunquam ante Machaon
Pluribus, aut tantis eguit Podalirius herbis.
Jamque humiles populata manus concurrere binos
Molitur fortuna duces, nec longa morati
Arma parant: parentque alacres: audentibus olim
Accessum nunc turba dabat: nunc largior usus
Camporum, numerusque minor: prior improba Pyrrhum
Penthesilea premit; Mars hunc, hanc implet Enyo
Ad sexum non tarda suum: Tritonia neutri,
Neutri Juno favet, Pyrrhum nec vincere malint:
In spatium jam crescit ager, porrectus uterque
Contus, uterque ensis, admissos calce fatigant
Cornipedes: primas perdit sed fraxinus iras,
Pars clypeis immensa sedet, pars spargitur arvis:
Partem dextra tenet, mox certior ense propinquo

NOTÆ

625 *Accedunt exempla ducum*] Fortasse 'accendunt:' sed et prius probum.

628 *Nunquam ante Machaon*] De vulneratis ista loquuntur innumeris.

632 *Audentibus olim Accessum nunc turba dabat*] Jamdudum conferre manus audentibus, tandem facultas data.

638 *In spatium jam crescit ager*] Vide v. 231.

640 *Primas perdit sed fraxinus iras*] Papin. de simili re: 'et mutua perdunt Vulnera.'

641 *Pars clypeis immensa sedet*] Vide VI. 277.

Crudescit ferri rabies: prima erigit ictum
Virgo, sed raptis obliquo vulnere cristis
In clypeum descendit ebur, medioque retentum,
Vix perfert umbone moras: dumque elicit ensem
Altius impressum, lævam mucrone papillam
Transadigit Pyrrhus: sic imperiosa virago
Degladiata ruit: tanta est reverentia sexus,
Sidonias in crura togas, sinuosaque texta
Colligit, et multum fatis irata fatiscit.
Fit fuga Dardanidum, turbantur Amazones, æger

NOTÆ

645 *In clypeum descendit ebur*] Gladius. Vide v. 190.

647 *Lævam mucrone papillam Transadigit*] Recte: qnod etiam Cointus facit I. p. 166. Dictæ enim Ἀμαζόνες a μαζὸς, quasi μονόμαζοι, vel παρὰ τοῦ μὴ χρῆσθαι μαζοῖς, κρέασι δέ. Eustath. ad Il. Γ. τοὺς γὰρ δεξιοὺς μαζοὺς ἐξέθλιβον, ἵνα μὴ κωλύωνται ἀκοντίζειν, τοὺς δὲ ἀριστεροὺς εἴων, ἵνα τρέφοιεν, ait Apollodorus II. 96. unde Titianus, Servio auctore, 'unimammas' vocavit.

648 *Animosa virago Degladiata ruit*] Καινῶς. 'Exarmata' poterat. Talis καινολογία annos Josephi nostri loquitur: formavit autem ut 'detitulo' II. 349. ubi plura ad hanc formam: ut 'discalceatus,' 'excalceatus' apud Suetonium et Senecam Ep. 76. Carolus 'digladiata:' sed pugnat id cum illis quæ antecedunt: est enim 'degladiata' gladio destituta, quem tam cito elicere non potuit.

649 *Tanta est reverentia sexus, Sidoneas in crura togas, sinuosaque texta Colligit*] Quod decore hic Penthesileæ tribuit, id Polyxenæ Euripides in Hecuba; et repetitur a Clem. Alex. Strom. II. paullo ante finem. Imitatur Ovid. XIII. Metam. et secundo Fast. in Lucretia. Cointus I. 620. eodem modo ad Penthesileam, ut Noster traduxit: Ἡ δ' ὦκα μέγη κονίῃ, καὶ ὀλέθρῳ, Εὐσταλέως ἐριποῦσα κατ' οὔδεος, οὐδέ οἱ αἰδὼς Ἤισχυνεν δέμας ἠὺ, τάθη δ' ἐπὶ νηδύα μακρήν. Eadem de Cornelia Vestali scribit Plinius IV. Epist. 11. quæ duo exempla Magius ex professo ista agens et Plinium nominans omisit, II. 1. Illud non alienum est, quod Clem. Alex. notat, II. Pædagogi, tantum pudoris et honestatis in Æneæ conjuge repertum, ut ne tum quidem, cùm Troja caperetur, se detexerit: sed et incendium fugiens cooperta manserit, c. 11. p. 188. Plura exempla illius σεμνότητος vide apud eundem IV. Strom. p. 380. Sed et viri εὐσχήμως πεσεῖν curabant, quod Suet. in Julio Cæsare, et Lucanus in Pompeio notant l. VIII. Vide etiam Casaub. ad Suet. p. 121. Dictys auctor est IV. Penthesileam, omnium consensu, aut canibus dilaniandam, aut in fluvium projiciendam fuisse. Solum Achillem sepelire voluisse, a Diomede prohibitum. Ille igitur reliquorum suffragio in Scamandrum projicere jussit, quia naturæ sexusque conditionem superare esset ausa.

652 *Æger Ad sexum facilis rediit timor*] Sic Cicero de Verre: 'Redit ad se, atque ad mores suos.' Horatius Ep. II. 2. 'Expulit helleboro morbum, bilemque meraco, Et redit ad sese.' Claudianus de iisdem Amaz. Epithal. Honorii: 'Peltaque pugnas

Ad sexum facilis rediit timor: undique terror
Palantumque metus, discors ignavia pugnat
Præceptura fugam: nulli succurrere lapsis
Fratribus, aut notos mens respexisse vocantes.
Pars jam nacta urbem, Danao pars præda sequenti
Linquitur: at pauci, cum certa pericula cernant,
In portus redeunt, et fata decora merentur.
  Venerat extremi revoluto stamine pensi
Fatorum promissa dies, decimusque rotabat
Speratum Titana labor: præsagia mille,
Mille mali micuere minæ, metuenda cometæ
Sanguineis cecinere comis, ac Phœbus uterque

NOTÆ

desereret cohors Sexu recepto.' Item de IV. Cons. Honorii: 'In vultus rediere suos.' Ita Seneca: 'excalceantur (cothurnati scilicet) et ad staturam suam redeunt.' Ep. 76. Sic Virg. de Proteo: 'Victus in sese redit.' Papin. II. 'Mox redit in regem.' XII. 'bello cogendus et armis In mores hominemque Creon.' V. de fera mansuefacta, 'In mores negat ire suos.' Noster infra 865. 'In sese natura redit:' quod Varro facit 'reversionem.' Sic 'immigrare in ingenium suum,' Cicero. Guntherus: 'Ut quos Fortuna extulerat in se revocaret egestas.' Opponitur autem illi, quod dixit, 'ad sexum redire,' Juvenalis illud, 'Quæ fugis a sexu.' Ita Græci aiunt, εἰς ἑαυτοὺς ἐλθεῖν. Chrys. scite Orat. IV. de pœnitentia, p. 664. κἂν οὖν ἕτερον τῶν δικαίων ἡμᾶς καταλάβῃ ἀποβλέποντες εἰς τοὺς δικαίους τοὺς τὰ αὐτὰ παθόντας, καὶ ὑπομείναντας, ταχέως εἰς ἑαυτοὺς ἐλθεῖν δυνησόμεθα. Mimi illud ad auctoris nostri sententiam et verba facit: 'Ficta ad naturam quam cito redeant suam!' quod Nazianzenus totidem verbis Orat. XIX. p. 300. πᾶν ὁ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμον. et Philo De Abrahamo: φύσει ἔργον μάχεσθαι, p. 295. Seneca recte III. De Benef. 'Neque enim ulli magis abjiciunt animos, quam qui improbe tollunt:' quod probant, quæ in auctore nostro sequuntur. Eadem Ciceronis sententia Off. II.

659 *In portus redeunt*] Legendum *portas*.

661 *Fatorum promissa dies*] Lucanus VIII. 'Auroræ promissa dies.' 'Venturi promissa fides,' Papin. in fine VI. Theb. Ita infra: 'Venturi jam clara fides.'

Decimusque rotabat Speratum Titana labor] Vide 115. 'Laborem' Solis cursum nominat, non delinquentem, vel 'defectum lumine,' ut Tibull. loquitur. Ita Papin. 'Nox quæ terrarum cœlique amplexa labores.' I. Theb. Dracontius, 'Saltus Phœbi,' quos Lucret. 'flexus.' Græci χρόνου πόδα, quod Aristophanes μυκτηρίζει.

664 *Phœbus uterque*] Sol ortus et occasus, ut veteres loquebantur. Ovid. I. Metam. 'Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.' Ita I. De Ponto 4. 'quem Solis ab ortu Solis ad occasus utraque terra tremit.' Petronius: 'Qua mare, qua terræ, qua sidus currit utrumque.' Quamvis

Nunc duplex, nunc nullus erat: non crebrior unquam
Ira Jovis, non plura novis portenta figuris
Visa prius, silicum lacrymis, sudore Deorum,
Latrantum gemitu, partuque in monstra soluto,
Venturi jam clara fides: accendit Achivos
Thestorides, panditque Deos: illi undique muris
Insultant, qua terra patet: pars nectere classes
Destinat, et cunctos urbis tentare recessus.
At Phrygii reditus Ledæos pace pacisci,
Et tandem longis hortantur fœdera bellis.
Suadet idem Antenor; suadet facundior illo
Polydamas; suadet leni mitissimus ore
Dux Anchisiades: reges cecidisse queruntur
Et raras superesse manus: nec sola gemiscit
Ilios, aut Phrygii fines, at quicquid Hydaspem
Gemmiferum, Scythicique interjacet æquoris algas
Belli damna dolet: nec par fortuna Pelasgis:
Pugnat Achilleides, consultat Nestor, Ulysses
Fallit, et Atridas ultrix exasperat ira.
Haud tulit Amphimachus, pacem negat, arma reposcit,
Edicit laxare fores, Phrygibusque triumphum
Destinat, aut pulchro victuram funere famam:
Ipse æquaturus fratres, verum Hectore major,
Sic cedat puer, et pugiles vir surgat in annos.

688 *Si* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

de Luna et Sole aliquis intelligere possit. De Solis deliquio vide Scalig. ad III. Propert. p. 239.

666 *Plura novis portenta figuris*] Talium benigna seges apud Livium, in annorum auspiciis. Vide, si lubet, apud Lucanum I. Cointum XII. p. 622. Papin. VII. Theb. Virg. IV. Æn.

667 *Sudore Deorum*] Vide Silium I. et Heinsium p. 332. 'Et mœstum illacrymat templis ebur.' Virg. I. Georg. 'Et simulacra Deum lacrymas sudasse tepentes,' Tibull. ad quæ videsis Scalig. p. 158.

688 *Pugiles vir surgat in annos*] IV. 82. *ἀκμὴν* et *τὸ νεανιεῦον* intelligit, erat enim ἐφῆλιξ pistriculus puer, ut Cyprianus et Arnobius loqui gaudent, qui nondum ad freta ætatis, ut loquitur Lucretius, pervenerat. Eandem rem circumloquitur Papin. IV. Theb. 'Nec desunt animi, veniat modo for-

Quin Priamo licet in senium dejectior ætas,
Algentesque negent onerari casside cani,
In sene non marcet princeps, in principe vernat
Miles, et imbelles audent certamina rugæ.
  At ducis offendunt ausus, coguntque timere,
Mobilitas suspecta Phrygum, bellum auctor agendum
Jusserat Antenor, nunc suadet fœdera: Sparten
Æneas populatum ierat, nunc reddere prædam
Censet, et hostilem cupiat meruisse favorem.
  Ergo dolis cessare dolos, et tollere fraudem
Fraude parat, formatque artes hoc ordine ductor:
Fingere sacra vovet, festæque ad fœdera mensæ
Invitare duces, dumque una pocula tractant,
Irruat Amphimachus, armatis acer inermes
Occupet insidiis: sic tuti libera Martis
Copia, et hærebit nullis victoria causis.
  Interea questique diu, bellumque perosi,
In fœdus coiere Phryges. Juratur in usum
Perfidiæ perjura fides, Antenore dirum
Parturiente nefas: hujus consulta secuti
Ucalegon, atque Amphidamas, nec justior ipso

694 *Nobilibus* Dresem. Vide not. *Mobilitas* ed. Basil. Spondan. et Mor.

NOTÆ

tior ætas.' 'Animus' nempe 'gladiatorius,' ut Terentius ait, aderat, et 'spiritus corpore majores,' ut ait Horatius, sed robur deerat.

689 *Dejectior ætas*] Vide III. 167. 'provectior ætas,' 'progressi dies,' 'declinata ætas.' Fabius, 'propiorque abeuntibus annis.' Papin. IV. Theb. I. 'medio de limine vitæ In senium vergens.'

694 *Mobilitas suspecta Phrygum*] *Nobilitas* legendum: quod sequentia loquuntur.

698 *Ergo dolis cessare dolos, et tollere fraudem Fraude parat*] 'Circumretit enim fraus atque injuria quemque, Atque unde exorta est, ad eum plerumque revertit.' Lucret. v. Unde et ista: 'Fraus amat auctorem,' 'Fraus nocet auctori.' Vide Rittersh. ad Opp. p. 274.

700 *Fingere sacra vovet*] Aut Hypallage, fingit se vovere sacra: aut *monet*, vel *jubet* legendum.

703 *Occupet insidiis*] Verbum signatum et ἀναμίλλητον. Prop. IV. 'Nec mora, vocales occupat ense canes.'

706 *Juratur in usum Perfidiæ perjura fides*] Ovid. XIII. ματαιοτεχνίας: 'Ut sit in infida proditione fides:' quæ Andocidæ est πίστις ἀπιστοτάτη Orat. I. 9.

Polydamante Dolon, patriæque in damna ruentis
Impius, et tantis Æneas consonus ausis.
  Nuntius Argolicis prodendas indicat arces
Polydamas, pacemque in pactum fraudis habendam
Juratis poscit, tacitumque in mœnia furto
Poscit iter Danais. Nestor timet, hæret Ulysses,
Furta negat Pyrrhus: illos incerta morantur
Pollicita, et falli metuunt: hic vincere certus,
Nocturnis refugit bellis fœdasse triumphum.
Res turbat suspecta duces, Phrygioque retento
Traditur Inachio legati cura Sinoni.
Promissis addenda fides: petit ille penates
Iliacos, dubiosque Anchisa teste timores
Solvit, et acceptas jurante Antenore voces.
  Ergo fidem ducibus testati numina pangunt
Inachidæ, lætique jubent, sua, seque, suosque,
In nullos nutare metus: dona insuper addunt,
Et firmant promissa datis: nec Pergama tantum,
Innumeras Asiæ spondent cum civibus urbes.
His hilaris Phryx certus abit, quodque hostis in urbem
Captet iter, quando veniat, quæ signa movendi
Militis, et cauto dispensat singula nutu.
  Porta latens, tacitosque dolis furata meatus
Inscriptum Pegasi tollit caput: hac iter Argis,

729 *Quidque* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

713 *Pacemque in pactum fraudis habendam Juratis poscit*] 'Natinantes' illi, ut Cato loquitur, pacem et incolumitatem tanquam pretium proditionis poscunt.

716 *Furta negat Pyrrhus*] Aperto Marte, non dolis, vincere.

721 *Promissis addenda fides*] Juramenti. In ora libri erat 'audenda,' quod non placet.

733 *Inscriptum Pegasi tollit caput*] Poterat aliter: 'Pegaseum inscriptum tollit caput.' Hinc vero famosa illa historia de equo durateo, et venusti epigrammatis conclusio: 'Carminis Iliaci libros consumsit asellus. Hoc fatum Trojæ est, aut equus, aut asinus:' qua de re Polyænus. Quidam *ἵππον* illum *δουράτεον*, arietem, *κριοδόκην* scilicet, fuisse volunt: vide Vitruvium de Archit. x. 18. prolixe illam describentem. Plinium VII. 5. Quidam strategema Ulyssis.

Huc jussi venere duces. Sol merserat axem,
Venturis hoc tempus erat: fax igne sereno
Visa viris, hæc signa dabat: sic milite juncto
Securi dubiique meant: Phryx indice flamma
Pandit iter, laxatque fores. O dira nocentum
Consilia, o cunctis incognita crimina fastis!
Florebant Asiæ fines, florebat opimis
Troja suis, et rege potens, et milite tuta;
Nec Superos nec fata timens: victoria Graium
Mentito Calchante brevi cessisset, at hostis
Indigena, et, quo nil gravius, privata nocendi
Copia Thestoriden vatem facit: invidet ipse,
Ipse urbem civis aperit: non cardo susurrat,
Non clypei, non tela sonant, scit turba silere:
Omnia clam, clarumque nihil; prior urbe potitus

NOTÆ

734 *Sol merserat axem*] Atqui 'non mergitur undis Axis inocciduus,' ut ait Lucan. VIII. sed aliter vocabulum 'axis' hic usurpatur. Idem Lucan. III. 'medio cum Phœbus in axe est.' V. 'Tum superum convexa tremunt atque arduus axis Insonuit, motaque poli compage laborant.' Juven. VIII. 'Gallicus axis,' clima cœli. 'Imus in adversos axes.' Lucan. Vide Scaliger. ad Propert. 261. ubi 'axis' etiam pro fastigio montis. Quod vero noctu Trojam ait captam, idem fere omnes: idem auctor parvæ Iliadis apud Clem. Alex. Strom. I. 236. Νὺξ μὲν ἔην μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελάνα: qui versus etiam apud Euseb. et Lycophronis Scholiasten. Vide etiam P. Merulam ad fragmenta Ennii I. 114.

738 *Laxatque fores*] Virg. in eadem re: 'laxat claustra Sinon.'

740 *Florebat opimis Troja*] Vide v. 261.

742 *Victoria Graium Mentito Calchante brevi cessisset*] Eadem Petronius in sua ἁλώσει Trojæ: 'Vatis fides Calchantis atro dubia pendebat metu.'

744 *Privata nocendi Copia Thestoriden vatem facit*] Ἀσθενὲς γὰρ τὸ στασιάζον. Aristot. Polit. V. 5. Varro in fragmentis: 'distractione civium elanguescit bonum proprium civitatis, quo ægrotare incipit atque consenescere.' Unde Dinarchus Orat. contra Demosth. p. 99. graviter inculcat: τοὺς ἡγεμόνας αἰτίους ἁπάντων γενέσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων τοῖς πολίταις. Quod bis repetit. Vide etiam Herodis insignem in hoc argumento Orationem περὶ πολιτείας, p. 175. &c. Sic Noster alibi: 'male publica curat, Qui sua pluris habet.' Hi sunt: 'qui pessimo publico,' ut idem Varro loquitur, 'intus canunt.' Sed Petronius recte, 'Peritura Troja perdidit primum Deos.' Quosque Dii punire volunt, auferre illis primum mentem solent.

Impatiens sævire dolis, et vincere furto,
Exclamat Pyrrhus: Nunc obvia tela parate,
Ite Phryges contra: quonam usque in somnia torpor?
Nil tuti superest, postes laxamus, et ecce
Irruimus Danai: si quos concurrere mecum
Ira trahit, non egregium damnabitur umbris
Martis opus, facient ignes spectacula vestri.
Fatur, et incendit rapta face Pergama primus,
Ipse sibi patuisse volens pars cetera ferro
Certatim flammaque furit: populator oberrat
Ignis, et in medios gladii venere sopores.
Nox fera, nox vere, nox noxia, turbida, tristis,
Insidiosa, ferox, tragicis ululanda cothurnis,
Aut satira rodenda gravi, tu sola triumphas,
Tantorum nisus steriles lucrata dierum!
Si mihi Carpathias linguis æquare figuras
Detur, et innumero crescant mihi pectora Phœbo,
Non tamen expediam cædes, incendia, luctus,
Quos Phrygiis nox una parit: pars ignibus enses,
Pars gladiis vitant ignes, casuque gemendo
Incurrit fatum, fati fuga sola timetur,
Quæ prior in sensum mors germinat: utraque passis
Funera, fas multis geminos conferre dolores.
Dira mali facies, ævoque ignota priori.

769-770 Sic interpungitur h. l. in ed. Mor. et Spondan. *I. fatum, fati fuga: s. t. &c.*

NOTÆ

749 *Et vincere furto*] Eadem de Pyrrho habet Cointus XII. 594. De loquendi genere v. 11.

759 *In medios gladii venere sopores*] Petronius in sua ἁλώσει: 'Hic graves alius mero Obtruncat, et continuat in mortem ultimam Somnos.' Hic vere *ὁ ὕπνος μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια*, ut ille apud Plutarchum ait in Consolat. ad Apollon.

769 *Fati fuga sola timetur, Quæ prior in sensum mors germinat*] Metum mortis, dum fugam desperant, alteram ait esse mortem. Eadem Lucanus III. 'Mille modos inter leti, mors una timori est, Quæ cœpere mori.' Item: 'multos in summa pericula misit Venturi timor ipse mali.' Vide Senecam Ep. 70. et super illo Lipsium. Hieronym. 'O multo gravior expectata quam illata mors,' in vita Malchi: et Isidorum Pelusiotam II. Ep. 147.

Hinc somnus vigil, inde odium: nulloque rebelles
Objectante manus, ferienti copia dextræ
Delegisse necem, jugulumne, an pectus, an ora
Occupet, aut cunctos in vulnera computet artus.
At quibus in mensas noctis productior usus,
Aut verbis vigilata quies, vulgante tumultu
Urbe frui Danaos, aut visis ignibus, arma
Defensura parant, sed flammis undique septi
Præreptum mirantur iter: frustraque parantes
Incensos exire lares, asperrima questi
Funera, consumtis pariter moriuntur in armis.
Expediam cædes? et singula fata revolvam?
Sed tenebris latuere manus, sed nocte peremti,
Sed premit umbratam nocturna inscitia Musam.
Fugerat amplexus aras et templa Tonantis
Infelix Priamus, nec enim fiducia dextræ:
Cesserat ira metu, magno tamen arduus ore,
Non prece, non lacrymis, non vultu supplice regem
Dedecorat: cui Pyrrhus atrox: Reddisne Pelasgis
Spartanas, reddisne nurus? an prælia mavis?
Et nondum bellare times? cur stringis eburnos,
Diis invise, Deos? læsisti numina sponte,
Cogor in exemplum: cecidit pater hostia Phœbo,
Tuque Jovi. Dixit, indignatusque jacentis

NOTÆ

776 *Aut cunctos in vulnera computet artus*] Supra 449.

777 *At quibus in mensas noctis productior usus*] Qui intempesta convivia agitabant. Sic supra 87. 'Utque usu producta Venus majore.' Prosper Aquitan. 68. 'Gratior est fructus, quem spes productior edit.'

778 *Aut verbis vigilata quies*] Qui colloquio somnum protulerant.

787 *Fugerat amplexus aras et templa Tonantis Infelix Priamus*] Aram nempe Jovis Hercæi. Festus: 'Hercæus Jupiter intra conseptum domus cujusque colebatur, quem etiam Deum penetralem appellabant.' Dictys nominat 'Jovis ædificalis aram,' (ita enim legendum ibi, non 'arma Jovis,') quia in ædificii penetrali, unde Virgilius, 'penetrali in sede:' idque ἕρκος innuit. Tryphiodorus eadem quæ Noster describit, et Cointus XIII. 642. Ἑρκαίου ποτὶ βωμόν.

793 *Cur stringis eburnos, Diis invise, Deos*] Vide IV. 190. Deos autem nominat 'eburnos,' quia imagines Deorum vel tutela in capulo eburnea.

Cæde frui, trepidum prensis a vertice canis
Erigit in vulnus, gladiumque in viscera condit
Non longum cunctata manus: levis ire sub umbras
Vita hebes: ipse tamen membrorum pondere ferrum
Permissus cecidisse juvat, tandemque dierum
Plenus obit, felix senio, lætusque juventa,
Si stabili fortuna fide, si fixa maneret.
Post Zephyros plus lædit hyems, post gaudia luctus,
Unde nihil melius, quam nil habuisse secundum.
Postquam Hecubæ jam certa mali vulgata recentis
Fama, rapit gressus, et nil cunctata per enses
Audet iter, lacerisque comis et pectore cæso
It quærens et questa virum: Quisnam, inquit, Achivi,
Lugendos misere secat artus reddet? an illum
Prædam avibus, prædamque feris sparsistis, ademtum
Quærendumque mihi? cedunt turbata furenti
Agmina, dantque viam; regi illa instrata reperto,
Heu meus, ingeminat, longo post tempore muta:
Heu, iterat, repetitque, meus: sic sæpe diuque
In voces dissuta breves, vix denique questus

NOTÆ

797 *Prensis a vertice canis Erigit in vulnus*] Virgil. II. 'Implicuitque comam læva.'

799 *Levis ire sub umbras Vita hebes*] Quia capularis senex, exsuccus et exsanguis, cito expiravit. 'Vita hebes,' ut Virgilius: 'Sanguis hebet, frigentque effœto in corpore vires.' Ita: 'Mens hebet, adversamque fugit conterrita lucem:' ut est apud Augustinum in Epist. Licentii versus, et Apuleius de Nestore: 'cui omnes sciebant corpus annis hebere,' ut hic et apud Augustinum Petrus Pithœus legit Advers. II. 10.

805 *Unde nihil melius, quam nil habuisse secundum*] Hyginus III. Astron. poët. titulo leporis: 'Homines meminerint nihil esse tam exoptandum in vita, quin ex eo plus doloris quam lætitiæ capere posterius cogantur.' Interea tamen, ut humana sunt, quis influentis dona fortunæ abnuit? quod Seneca ait in Thyeste: 'Sapiens esto, quod dici solet: Si dederit, lætus, si fors repetiverit, æquus.' Fulgentius bene I. Mythologiæ 129. 'Sola medicina miseriarum oblivio,' et II. 139. 6. 'Sapiens dolorem suum aut benignitati commendat, quæ omnium munus est, aut oblivioni.' Sed supervacuum est ἀρεταλογεῖν: unice post sacra id agit Seneca.

812 *Cedunt turbata furenti Agmina*] Ita apud Papinium milites Jocastæ viam pandunt: 'mediosque per enses Dant iter.'

816 *In voces dissuta breves*] Distracta, διεῤῥάγη, voce singultiente præ dolore vix laxata. 'Et via vix tandem

Continuos nectit, et sic exorsa, profatur :
Quos gemitus, quæ digna satis lamenta rependes
In lacrymas simulate dolor ? non arguo luctus :
Defecere genæ, fletuque exhausta profundo
Lumina caligant, acies hebet, insita dudum
Plaga, sed elingues siluere huc usque dolores.
O cœlum, o Superi, quibus irritata peperci,
Fœmineis nil ausa modis, quo crimine tantis
In pœnas damnata malis ? Si digna necari,
Cur vixi ? heu, miseris longo nil tristius ævo :
Num thalamos, partusne querar ? sævissima nupsi,
Infelix peperi : potuit ditione serena
Iste frui, mecum Parcæ nupsere nocentes ;
Et pariter stetit ira Deum : quin pignore multo
In partus fœcunda fui, fatoque sinistro
Et conjux et mater eram : nunc orba creatis,
Nuda viro, gemino didici contendere planctu,
Claudendis lassata genis, et funere multo.
At te, care Hector, te tuta superstite dudum,

NOTÆ

magno laxata dolori est.' Papin. Ovid. ita dixit 'præsuta :' 'Vatis Apollinei vocalia misit in ora, Quæ foliis præsuta.' XI. Metam. Horat. 'Quorum subsuta talos tegit instita veste.' Hieron. Ep. 'dissuta habuit latere nudum caput, clausum os.' Querelas vero Hecubæ habes apud Euripidem et in fragmento ex Andromacha Ennii. Vide Conjectanea illustris Scaligeri qui Græca et Latina inter se contendit p. 163. Vide etiam apud Senecam initio Troad. Ἀαλίστατος γὰρ ἄνθρωπος ἀτυχῶν. Philo De legat. x. 789.

826 *Miseris longo nil tristius ævo*] Vide Plinium præloquio VII. 'senectus in pœnam vivax.' Eadem queritur initio aurei sui libelli de Philosophiæ Consolat. Boëthius : 'Mors hominum felix, quæ se ne dulcibus annis Inserit, et mœstis sæpe vocata venit. Eheu ! quam surda miseros avertitur aure, Et flentes oculos claudere sæva negat,' &c.

834 *Claudendis lassata genis*] Veterum mos. Apud Papinium VIII. 'Tunc quia nec genitrix juxta, positusque beata Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt Declinare genas.' Homerus Od. Λ. Οὐδέ μοι ἔτλη ἰόντι περ εἰς Ἀΐδαο Χερσὶ κατ' ὀφθαλμοὺς ἑλέειν. Vide Crinitum XVIII. 12.

Claudendis lassata genis, et funere multo] Homerus Il. Ω. Πεντήκοντά μοι ἦσαν, &c. Nomina illorum sunt apud Hyginum fab. 90. Apollod. III. 83. Boccatium, qui ex Pausania.

Troile, Troja fuit: nec enim pars impia nostri
Fax uteri memorandus erit. Sic fatur, et ignes,
Quos Phaëthonteæ nequeant æquare favillæ,
Quosque neget tibi, Roma, Nero, miratur, et addit,
Hasne faces peperi? peperine, et fulmina cessant?
Hæc uteri fœtura mei, nec solvit hiatum
Terra vorax? peste hac tumui, parcuntque minaces
Deucalionis aquæ? vos o, quos impia læsi,
Vos potius, quibus hæc peperi lamenta, nocentem
Certatim laniate, Phryges: sed serior ira:
Tunc tempus, cum somnus erat: tuque, inclyte conjux,
Tu thalami tumulique comes, tecum ibo sub umbras.
Me miseram! deeritne hostis? ubi bella furentum?
Pyrrhus ubi? date tela, viri: date tela, seniles
Sufficient in fata manus: discamne vereri
Argolicas captiva nurus? Sic fatur, et omnes
In luctum Danaos pietas extorta resolvit.
Et jam rorificas noctis nudaverat umbras,
Sed nondum detersa, dies: ultro ipse latebat
Phœbus, et eversis, quæ struxit, mœnibus, hostem
Ingemuisse putes: præda omnis in arce Minervæ
Congeritur, noctisque lucrum: Trojæque jacentis

836 *Nec enim Paris* Dresem. Vide not.

NOTÆ

836 *Nec enim pars impia nostri Fax uteri memorandus erit*] Σόλοικον manifesto: si ita scribere induxisset, 'memoranda mihi' sine jactura et versura potuisset: talento in teruncium contendo, legendum esse, 'neque enim Paris impia nostri Fax uteri.' De face illa vide Apollod. III. 182. Hyginum fab. 91. Dictyn II. Lycophronem p. 62. Ovid. Epist. Paridis, Virg. X. Æneid. item VII. Euripid. in Troadibus.

839 *Quosque neget tibi, Roma, Nero*] Sueton. 'Nero lætus flammæ pulchritudine, ἅλωσιν in illo suo scenico habitu decantavit.' Meminit etiam Tacitus, Orosius qui Iliadem decantasse ait. Eusebius et Eutropius Neronem inflammasse urbem scribunt, ut Trojæ incendium sub imagine cerneret. Magnus Scaliger I. Poët. 18. 'Nero potuit Ῥώμης ἐκπύρωσιν saltare, dignus cujus ἐκπύρωσιν saltaret mundus.'

854 *Nondum detersa, dies*] Ita V. 'detersa meretur Juno Jovem.'

856 *Ingemuisse putes*] Vide I. 179. 'Neptunum sensisse putes.'

857 *Trojæque jacentis Metiri jam fata licet*] Eandem rem prolixe de-

Metiri jam fata licet, tot ditia spectes
Arma, Deos, cultus, gemmas, ebur, æra; nec unquam
Pluribus intumuit victrix fortuna tropæis.
  Postquam justa ducum suffecit copia, vulgo
Spesque avidas tribuens vicit manus, undique lætos
Conclamant reditus: tandemque, sed exule bello,
In sese natura redit: dat tempora vates,
Dat lucem, qua vela parent, suntque otia Graiis
Interea lustrare vago fumantia gressu
Pergama; pars odiis nondum furiisque peractis
Rhœteos spoliat colles, latura cupressum
Funeribus, laurum sacris, et puppibus alnum.
  Jam votis tumulisque modus, classisque novata
Æquoreum sulcabat iter: rotat obvius ecce
Auster aquas, geminasque hyemes et flumina et imbres
Tempestas inopina movet: monet augur ituros
Nondum placatis iterare piacula divis.
Jussa duces obeunt, memorique Polyxena Pyrrho,
Non inventa, subit: frendet, Phrygiosque lacessit
Efferus: hanc thalamis, Hecuba tradente, paternis
Dux Anchisiades absconderat: o scelus ingens,
Redditur invisis infelix præda Pelasgis!
  At, licet haud æquas, servata virgine, pœnas,

NOTÆ

scribit Seneca initio Troad. 'Stat avidus ira victor, et lentum Ilium Metitur oculis,' &c. 'Fatum' Ilii est hic opulentia, magnitudo, præda: explicat ipse.

863 *Tandemque, sed exule bello*] Vide II. 459.

864 *In sese natura redit*] Supra 652.

868 *Rhœteos spoliat colles*] 'Ροίτειον Troadis urbs est Scylaci Caryandensi. Strab. XIII. 'Ροίτειον πόλις ἐπὶ λόφῳ κειμένη.

872 *Geminasque hyemes et flumina et imbres*] Malim 'fulmina,' quam 'flumina' et 'flamina.'

875 *Memorique Polyxena Pyrrho, Non inventa, subit*] Ita Curtius III. 'Sera pœnitentia subit regem.'

878 *Dux Anchisiades absconderat*] Ethnicorum illa crudelitas plurimorum, ad rogum non tantum animalia reliqua, sed et homines mactare. Res nota et passim obvia, de qua Kirchmannus multa III. 4. de funeribus. Philostratus vero in Heroicis, non inferias missam Polyxenam, sed amore et desiderio Achillis ad illius tumulum ferro incubuisse scribit. 'Absconderat,' inquit, συγκόπτων: ita enim Lucanus, Seneca, Silius, et Tertullianus malunt.

Exul agi jussus Æneas pendit, et usus
Puppe bis undena, quas prædo duxerat alnos
Dardanus, exilii comites habet: urbe potitur
Antenor, regnique decus rex lectus adauget,
Astrictus sociis in fœdera læta Gabinus.
Hunc tamen extorto cupiens evertere sceptro
Mænalias mendicat opes, Dircæa pererrat
Oppida, digressis audax bellare Pelasgis
Æneas, sed cassa novi molimina belli
Questus, in Hadriacas exul delabitur undas.
Hic urbi Corcyra novæ, quam struxerat ipse,
Nomen, et exiguo regnat contentus agello,
Romanis olim permissus mœnibus auctor.

885 *Gabinis* Edd. Mor. et Spondan. *Gebrennis* Dresem. Vide not.—891 *Hinc* Dresem.—893 *Præmissus* Dresem.

NOTÆ

885 *Astrictus sociis in fœdera læta Gabinus*] Quisnam hic 'Gabinus?' monstrum lectionis. Ex Dicty liquet, v. quæ melior lectio sit: 'An tenor regno potitur Trojano. Fit princeps amicitiæ ejus' (verba Dictys) 'rex Cebrenorum Œnidæus.' Cebrene vero est provincia minoris Asiæ, de qua multa Strabo lib. XIII. p. 410-417. Stephanus Byzantius in Κεβρῆτα; in qua sepulcrum Paridis et Œnones. Est etiam urbis nomen, a qua Priamus filium 'Cebrionem' denominavit, cujus etiam Homerus meminit Iliad. Λ. p. 398. et epigrammatis Κεβρηνοὶ ἄνδρες ἔχωσι. Apollod. III. p. 181. 184. Cebrenis est fluvius, cujus filiam Asteropen Æsacus Priami ducit. Œnone etiam filia 'Cebrenis' eidem, d. l. Ovid. Æsaci nuptam Alixothoën vocat, filiam vero illorum Eperien 'Cebrenida,' lib. XI. Metam. Ex quibus manifestum, legendum esse aut 'Cebrennis' aut 'Gebrennis,' ut Dictys literam mutat: nisi forte Auctor nomen emollire voluerit: 'Astrictis sociis in fœdera læta Gebennis.'

886 *Hunc tamen, &c.*] Nihil horum Dares; sequitur autem Dictyn.

891 *Hic urbi Corcyra novæ*] Dictys Corcyram 'Melenen' vocat; ita legendum foret, 'nigræ.' Marcianus etiam Heracleota p. 18. μέλαινα Κόρκυρ', ἣν Κνίδιοι κατῴκισαν. Ptolemæus insulam Dalmatiæ vocat lib. I. in fine. Strabo etiam lib. II. et VII. Sed parum fidei Dicty et Historiæ de locis ad quæ Æneas venerit. Vide Strabonem XIII. p. 418. Vide etiam Josephum Scaliger. ad Eusebium pag. 52. Stephanum de urbibus in Ænea: quam ab Ænea in Thracia conditam vult. Varro auctor est, Æneam Troja profectum Veneris per diem stellam semper vidisse, donec in Laurentum agrum venit, ubi non est amplius visa: quare cognovisse has terras esse fatales.

893 *Romanis olim permissus mœnibus auctor*] Vulgatissima res apud Romanos Historicos, de qua Dionysius,

At regina gemens, et, nunquam credita Teucris,
Cernusium Cassandra petit, comitemque secutus
Andromachen Helenus: sic Ilios unica damno
Ubere regna, urbes populis et gentibus implet.
Jamque Phoronæi post diruta Pergama reges
Ægæum tenuere fretum, spoliisque superbi
Iliacis, nulla cursus turbante procella,
Concordes secuere vias: cum carcere fracto
Effræni fremuere Noti, cœlique tumultus
Dispulit aut pelago puppes, aut fluctibus hausit:
At vaga Locrorum classis, dum turbine fertur,
In scopulos projecta perit: quin fulmine quassa
Regia, qua vectus Ajax, ratis, ipse profundis
Corporis obsequio frustra libratur in undis.
Mox ubi victores audit remeare Pelasgos
Ajax Naupliades, titulos, Palamede peremto,

909 *Œax* Dresem. Vide not.

NOTÆ

Strabo, Solinus, Justinus, Livius, Velleius. Diversas opiniones habes apud Scaliger. in Festum 170. Brodeum III. 4. Loënsem IV. 20. Lollii Bassi est epigramma de Ænea Romanorum auctore: *Ἐς καλὸν ὤλετο πύργος ὁ Τρώϊος· ἢ γὰρ ἐν ὅπλοις Ἠγέρθη κόσμου παντὸς ἄνασσα πόλις.* Cointus Smyrnæus vaticinium illud de Imperio Romano, ut et pietatem Æneæ erga patrem, insignitis versibus describit, p. 648. Augurium de futuro imperio habes etiam apud Tryphiodorum.

895 *Cernusium Cassandra petit*] Dares 'Cherronesum,' ex quo liquet alio libro Josephum nostrum esse usum.

896 *Sic Ilios unica, &c.*] 'Tum cum tristis erat, defensa est Ilios armis.' Hom. Odyss. Λ. *ἰὼν εἰς Ἴλιον ἱρήν*, quod et in Iliade frequens. Nazianzeni non absimilis est sententia Orat. XII. p. 202. *μία στήλη τούτοις τῆς συμφορᾶς ἡ οἰκουμένη πᾶσα, καθ' ἧς ἐσπάρησαν*, &c.

898 *Jamque Phoronæi*] De 'Phoronæo' vide quæ Jos. Scaliger ad Euseb. notat p. 10. et Eurip. Scholiasten ad Oresten p. 232. Aggreditur hic reditum Græcorum, de quo multi fuerant apud veteres *νόστων* libri, qua de re ad Athenæum Casaubonus IV. 14. et Maussacus ad Plutarchum de fluminibus p. 311.

909 *Ajax Naupliades*] Legendum *Œax Naupliades*, qui Palamedis frater, Nauplii filius, Neptuni nepos fuit, qui cum fratre ad Trojam accesserat, ut quidem Philostratus scribit in Heroicis 690. Dictys, quem Noster sequitur *διαῤῥήδην*, *Œax Naupliades*: etiam Hyginus fab. 117. et Euripides in Oreste p. 160. Ex illis itaque corrigendus Apollodorus III. 134. *Κλυμένην γαμεῖ Ναύπλιος, καὶ τέκνων*

Fraternos obiisse dolens, livore maligno
Saucius, Argolicas ad bella nefanda puellas
Provocat, et sceleris causas molitus iniqui:
  Heu miseræ! quid sacra, inquit, quid vota tot annis
Deplorata juvant, servataque jura maritis,
Et nunquam temerata fides? rediere, sed, ecce,
Fama nurus Phrygias simul adventare, premetque
Barbara servitio thalamos captiva priores.
Immo age, Lemniadum memores, audete, Pelasgæ,
Par factum, causis paribus. Trepidatis, inertes?
Imperat ~~indignis~~ pellex regina puellis. indigenis
  Vix hæc, et subitos vulgavit fama tumultus,
Argolicos venisse duces. O rara Deorum
In finem producta fides! Sis tempore longo
Faustus, sis quovis major, quid, stulte, superbis?
Ultima felices ætas facit: en habet Argos

NOTÆ

πατὴρ γίνεται Οἴρακος καὶ Παλαμήδου. Lege *Οἴακος*, ut habet Philostratus, Cointus, Valerius Flaccus. Philostratus vero, Seneca in Agamemnone, Propert. VII. Virg. Euripides in Helena, Ammianus Marcel. XXII. Strabo VIII. p. 254. Lycophron, Hyginus fab. 116. Nauplio, non Œaci, id tribuunt.

913 *Vota tot annis Deplorata juvant*] *Ἀπεγνωσμένα ἱερά.*

918 *Lemniadum memores*] Prolixe describunt Papin. Theb. V. et Valerius Flaccus II.

923 *O rara Deorum In finem producta fides*] Lucanus: ‘O faciles dare summa Deos, eademque tueri Difficiles.’ De Græcorum seditione vide Thucydidem I. p. 9. et inprimis illius Græcum interpretem, qui per partes enumerat p. 9.

925 *Ultima felices ætas facit*] Herodoti in Clio notissima est *γνώμη*, quam brevius et felicius ipso exprimit Ovidius. Syracidæ eadem cap. XI. 3. *πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα, καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ.* Eandem sententiam usurpant Euripides in Troadibus, Sophocles in Œdipo tyranno, et Trachiniis, Plutarchus in Solone, Plinius VII. 40. Juven. X. Ausonius in dictis septem Sapientum, Seneca de Tranquil. c. 11. et Epist. 47. Chrysost. initio Homiliæ in Eustathium p. 643. Eusebius Præparat. XV. 4. *ῥᾷον τῶν φύλλων αὕτη* (de Aristotelis beatitudine loquitur) *καὶ φύει καὶ ἀπολείπει, οὐκ ἀναμένουσα περιτελλόμενον τὸν ἐνιαυτὸν, οὐδ᾽ αὐτοετεὶ, οὐδ᾽ αὐτομηνὶ, ἀλλ᾽ αὐτῆς ἡμέρας, αὐτῆς ὥρας, καὶ γίνεται, καὶ ἀπόλλυται.* Nec infeliciter Vitalis Blesensis: ‘Si quem felicem vis dicere, consule finem: Nemo prius felix quam morietur erit.’ Aristotelis ea super re sententia est *Ἠθικῶν* I. 10. et II. 1. Vide prolixe Piccolomineum Gradu IX. c. 30. &c. et Aristotelis Paraphrasten Andronicum Rhodium I. 17.

Nil bellis questus, nil æquore passus Atrides:
Victorem jugulum conjux secat, audet adulter
Insidiis mactare ducem: tristisque reverso
Ægiale Diomede suo, non oscula, risus,
Blanditias, sed bella, movet, similesque tumultus
Molitæ Argolides aliæ, vel fraude maritos
Excipiunt, vel Marte negant venientibus urbes.
Ergo ubi Grajugenæ pulsi civilibus armis
Cessere exiliis, et devenere Corinthum,
Singula collatis ultum convicia bellis
Ire parant: prohibet Nestor, pacemque suorum
Consultu potiore petit: prece flectere cives,
Non armis tentare monet; ne publica damna,
Et regno pariat lis intestina ruinam.
Sic damnis bellum nullis civile soporat
Majestas dignata preces: et Marte sepulto
Fœmineas non passa tubas, pietasque fidesque
In dominos antiqua redit, sua cuilibet ultro
Regna patent; patriamque Samon delatus Ulysses
Sirenum modulos, Siculum mare, Monycha passus
Hospitia, Antiphatis mensas, et pocula Circes,
Dulichios tandem fines tenet, inque pudicas

927 *Æquora* Edd. Mor. et Spondan.

NOTÆ

927 *Victorem jugulum conjux secat*] Agamemnon est Æschyli, in qua totum negotium μάλα δεινῶς.

941 *Majestas dignata preces*] Operæ pretium ponens in precibus, summittensque modeste fortunæ vexilla suæ, ut loquitur Papinius. Ita II. Theb. 'Consilio dignata virum.'

945 *Monycha passus Hospitia*] Philostratus in Heroicis errores illos et exilia propter Palamedem, non Polyphemum, Ulyssi enaviganda ait. *Monycha* vero *hospitia* δι' ἀντονομασίας nominat illa ἄξενα immania et sanguinea, quæ Ulysses adiit. *Monychus* unus ex Centauris, cujus mentionem facit Ovid. XII. Metam. Lucanus VI. Juven. I. Frustra igitur fuit vir doctissimus Janus Parrhasius, qui Valerii Flacci versibus æstimium inde promittit, quod illud nomen non facile apud alium sui temporis poëtam reperiatur, Sylv. IV. Ep. 2. cum etiam sibi contradicat, eodem lib. Ep. 4. Quomodo vero Poëtæ nomina ἀντονομάζονται, vide prolixe apud Meursium ad Lycophron. 176.

947 *Inque pudicas Penelopes post*

Penelopes post multa redit connubia tædas.
At fati præsaga quies, horrendaque visa,
Telegoni gladios cognataque tela minantur:
Sic Circes despector obit, sic victima nati:
Sed senio validus, Asiæ sed victor opimæ.
Postquam Tyndariden patrias remeasse Mycenas
Claruit, occurrit densis Europa catervis,
Plistheniam mirata nurum: flagrantque videre
Eversorem Asiæ vultum: quin ipsa superbit

NOTÆ

multa redit connubia tædas] Jamdudum est cum illa Penelopes ab Homero laudata fides, suspecta optimis auctoribus visa. Seneca innuit Ep. 88. Non exscribo, sed noto. Egerunt ea de re, et dubitarunt plurimi. Lycophron in Cassandra, qui *βασσάραν* nominat: Ulysses de illa ipsus dicitur conquestus, illam ædibus ejecisse, illamque Mantineæ exulem obiisse. Vide cum ambitu agentem Fr. Floridum Sabinum, Subcis. III. 4. et Scoppam XXII. p. 919. Immo Pan ex procis illis et Penelope natus fertur, quod Pausan. in Arcad. Lucianus in Deorum Dial. Nazianzenus invectiva priori in Julianum p. 81. *καὶ τὸν σεμνὸν Πᾶνα, τῶν ἐκ πάντων μνηστήρων ἕνα θεὸν*, asserit. Eo respicit Theocritus Syringe, et illius Scholiastes Pediasimus. Alii tamen Pana ex Mercurio et Penelope natum volunt, quod Eusebius scribit de Præparat. v. 9. Hyginus fab. 224. Herod. sub exitum II. Demetrius Penelopes probra innuisse voluit apud Athen. IV. respondens Lysimacho: *ἡ παρ' ἐμοὶ πόρνη σωφρονέστερον τῆς παρ' ἐκείνῳ Πηνελόπης ζῇ*. Virgilius id etiam subolfecit, qui, ut Homerus *φιλέλλην* fuit, *φιλοῤῥωμαῖος* et *μισοκαρχηδόνιος*, invertit illud drama; utque ille ex impudica pudicam, ita ex univira et castissima, *φίλοιφιν* commentus est: quanquam id ante Virgilium Ennius jamdudum fecerat.

950 *Telegoni gladios*] Sequitur Dictyn, Hyginum fab. 127. Lucianus tamen podagra obiisse scribit libro *τραγοποδάγρα*.

957 *Eversorem Asiæ vultum*] Sic Achillem Papin. I. nominat 'Eversorem Asiæ,' Turnus, Æneam 'Desertorem Asiæ.' Proximum est Auctoris nostri sententiæ illud Euripidis in Hecuba: *Ὡς τὴν Λάκαιναν σύγγονον Διοσκόροιν Ἑλένην ἴδοιμι· διὰ καλῶν γὰρ ὀμμάτων αἴσχιστα Τροίαν εἷλε τὴν εὐδαίμονα*. Helenam inter Deos relatam scribit Isocrates in Oratione de illa; idemque Euripides in cognomini Tragœdia. Pausanias in Laconicis, in Rhodo insula ab arbore suspensam. Lucianus in Dialogo Menippi et Mercurii, illum ex his mirantem facit, quod Græci pro re tam cito evanida, Helenæ scilicet forma, tantum laboris exhauserint. Apud Aristophanem ipsa gloriatur, quod plurimos ad Scamandrum perdiderit, Thesmophor. p. 814. Athenæus VI. initio, Helenophoria, cum Polluce, nominat: an festum in illius honorem fuerit, neuter explicat. Stesichorus quomodo Helenam vituperando usum oculorum amiserit, et laudando receperit, Plato in Phædro exponit, p. 1219. Vide Herodotum II.

Accendisse duces, lacerasse in prælia mundum,
Infamem famæ titulum lucrata pudendæ.
Hactenus Iliacæ questus, lamenta, ruinæ,
Confusa explicui veteris compendia veri.
Vive, liber, liberque vige; sed si qua nocebunt,
Disce libens livore nihil sublimius esse:
Cum tibi mordaces obliquent læva cachinnos
Murmura, cum cupiant linguis lacerare profanis,
Sis utinam invidia dignus, quæ summa lacessit,
Quam pascit præsens, extremaque terminat ætas.

NOTÆ

qui sua conjectura statuit Helenam Trojam nunquam fuisse a Paride deductam, p. 133. Euripidis interpres, ad Oresten, scribit, ex Stesichoro, Helenam lapidibus obruendam forma sua ita movisse animos, ut lapides manu exciderint, p. 235.

961 *Vive, liber, liberque vige*] Seneca Ep. 64. 'Cum legeris Sextium, dices: Vivit, viget, liber est,' &c. Modesta vero clausula operam suam commendat, idque ductu, ut solet, Papinii, qui ad hanc faciem Thebaida suam claudit. Idem σύγχρονος, ut quidem videtur, illis Guntherus in Ligurino fecit.

962 *Disce libens livore nihil sublimius esse*] Omnia enim φενακίζει. 'Summa petit livor.' Ovid. Silius, 'obtrectat malus immortalia livor.' Claud. 'rabiem livoris acerbi Nulla potest placare dies.' Lucret. v. 'Invidia quoniam, ceu fulmine, summa vaporant Plerumque, et quæ sunt aliis magis edita cumque.' Philo De rerum divin. herede, p. 411. φθόνος ἀεὶ ταῖς μεγάλαις εὐπραγίαις ἀντίπαλος. Claudianus quidem affirmat III. de laud. Stilic. 'Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis Invidiæ mensura capit.' Ovid. VI. Metam. 'non illud carpere livor Possit opus:' sed σπάνιον illud, raro aliquod ἀδιάβλητον et ἀμώμητον. Quod Pindarus omnium præstantissima sua Od. Olymp. II. conqueritur; item Nemeor. VIII. Vide Stobæum 139. 140.

965 *Sis utinam invidia dignus*] Eurip. εἰς τἀπίσημα ὁ φθόνος πηδᾷν φιλεῖ. Pindarus: Κρέσσων οἰκτιρμῶν φθόνος. Nazianzen. Or. XVII. 269. φθόνος μὲν εὐπραξίαν, συμφορὰν δ' ἔλεος ἵστησι, &c. Φθόνος πρὸς τὸν ἔχοντα ἕρπει, Sophocles in Ajace.

966 *Quam pascit præsens, extremaque terminat ætas*] Chrysost. recte in libro de Virginitat. p. 305. c. 27. πρὸς δὲ τοὺς τετελευτηκότας καὶ οἱ πολέμιοι σπένδονται. Mimnerm. Δεινοὶ γὰρ ἀνδρὶ πάντες ἐσμὲν εὐκλεεῖ, Ζῶντι φθονῆσαι, κατθανόντα δ' αἰνέσαι. A quo Horatius sumsit: 'Virtutem incolumem odimus,' &c. 'Cum mortuis enim non nisi larvæ luctantur,' ut Plancus Asinio Pollioni respondebat. Plin. in præfatione librorum. Philo II. De vita Mosis: τὰ γὰρ καλὰ, κἂν φθόνῳ πρὸς ὀλίγον ἐπισκιασθῇ χρόνον, ἐπὶ καιρὸν αὖθις ἀναλάμπει φύσεως εὐμενείᾳ, p. 509. Vell. Paterc. I. 'Quam sit assidua eminentis fortunæ comes invidia, altissimisque adhæreat, etiam hoc intelligi potest,' &c. Insignia de eadem re Chrysostomus scribit V. de Sacerd. p. 165. edit.

NOTÆ

Hœschel. Sallustii illud plane dignum est in quo feliciter sistamus: 'Vivos interdum fortuna, sæpe invidia fatigat; ubi anima naturæ cessit, demtis obtrectatoribus ipsa se virtus magis magisque extollit.' Orat. de Repub. ordinanda.

NOTÆ VARIORUM

IN

DICTYOS CRETENSIS

DE BELLO TROJANO LIBROS.

EX EDITIONE AMSTELODAMENSI
An. 1701.

NOTÆ VARIORUM

IN

DICTYOS CRETENSIS

DE BELLO TROJANO LIBROS.

JOSIÆ MERCERI NOTÆ.

CONSILIUM hujus auctoris fuit historiam belli Trojani ab ipso initio usque ad Græcorum ducum reditum scribere, omissis et resecatis iis quæ de deorum pugnis fabulose vulgabantur, et quæ alia *τερατεύματα* poëtæ addiderant, quæ fidem elevabant antiquissimæ et maxime memorandæ Græcorum expeditionis, quam recte Plutarchus vocat *κάλλιστον καὶ μέγιστον τῆς Ἑλλάδος ἔργον*. Quod sane hic scriptor, quisquis ille fuit, magna eruditione, ingenio, ac judicio præstitit; nam quæcunque ab antiquis historicis ac poëtis *ἐν τῇ Τρωϊκῇ ὑποθέσει* et *ἐν τοῖς νόστοις* celebrata sunt, ea singula diligenter executus est, ita ut fieri potuerunt sine miraculo: in præcipuis Homerum secutus, ut nominatim in recensione navium quæ Græcos duces vexerunt, et copiarum quæ Trojanis subsidio venere: in iis quæ Homero prætermissa, aliis auctoribus insistens, ita tamen ut in diversis sententiis consensum fere majoris partis referat. Conciones addit illustres, et alia ornamenta historiæ lucidissima: elocutionem vero, ut ejus sæculi quo scripsit trahentem quasdam sordes, ita distinctam elegantissimis floribus ex optimis et antiquissimis scriptoribus. De auctore ipso nihil certi dici potest: quisquis is fuit, adscivit faciendæ fidei nomen illustre Dictys Cretici Idomenei comitis, ut et alter libellus qui sub nomine Daretis Phrygii et Cornelii Nepotis interpretis circumfertur, quem ego longe inferiorem censeo judicio, eruditione, et ipso eloquio. Idem nomen Dictys ementitus fuerat alius scriptor qui Græce eandem historiam texuerat, cujus mentio apud Suidam et Joannem Tzetzem: sed is, credo, alius a nostro: nam apud illum Œnone audita morte Paridis suspendio seipsam tollit, quæ apud nostrum per mœrorem deficiente animo concidit. Et multa indicia sunt Latine scripsisse nostrum, non ex Græco vertisse, et habere a Græcis *τὴν ὕλην*, a Latinis multas dictiones expressas, præcipue a Sallustio. Septimii nomen præfert epistola Arcadio scripta, sed eam non inveni in Mss. nec videtur antiqua. Tempus quo scripsit cre-

diderim fuisse post Constantinum, ex illa narratiuncula quæ libro præfixa codicem in sepulcro repertum Rutilio Ruffo Cretæ Consulari oblatum refert ; ita enim recte in utroque Ms. At Consulares quamvis quidam ab Adriano, tamen plerique a Constantino instituti, cum translata sede imperii, provinciarum omnium administrationis et jurisdictionis ordinem mutavit, et in occidente viginti provincias magistratibus consularium nomine parere jussit ; in Oriente quindecim, in iis Cretam : quod ignoratum officinarum correctoribus eos impulerat ut pro Consulari substituerent Præsidem : sicut iidem maximam partem elegantissimarum locutionum et antiquarum dictionum mira inscitia corruperant, quas nos restituimus ope duorum Mss. codicum, eorumque non sane antiquorum, sed tamen scriptorum ante vulgatam artem typographicam. Unus fuit optimi et antiquitatis curiosissimi Petri Danielis, quem nos anno CIↃ. IↃ. LXXXIII. contulimus : alter C. V. Pauli Petavii Curiæ Parisiensis consiliarii, quo usi sumus anno CIↃ. IↃ. XCV. sed eo longo deteriori. Horum ope freti infinitas mendas ex eleganti scriptore detersimus, quarum omnium non sumus rationem reddituri in his notis, ne opus in immensum crescat : satis erit in præsentiarum insigniora quædam notare, dum aliud tempus detur quo de judicio adhibito a nostro auctore in explicanda tota hac historia sigillatim dicamus ; et nunc semel monere lectorem, cetera quæ in hac editione mutavimus auctoribus iis libris esse mutata.

Dictys Cretensis genere] Hæc veluti præfatio in libris nostris erat sine ulla inscriptione ; at sequens epistola, quæ vulgata sub nomine Q. Septimii Romani, nulla est in antiquis exemplaribus. Itaque non dubitamus quin hæc sit ab ipso scriptore operis, qui apposite finxit hæc de Punicis literis, de arcula stannea, de sepulcro terræmotu patefacto, de Eupraxide, Rutilio Cretæ Consulari, et Nerone cujus jussu liber in Græcum sit conversus. A recenti manu est illa Septimii, quæ nihil novi addit, nisi versionem e Græco in Latinum, quam novicius hic sarcinator videbat deesse superiori narrationi, et contractio τῶν νόστων in unicum librum, quod eo addidit, quia apud Suidam legerat Dictym scripsisse libros novem : sed is fuit Dictys Græcus alius a nostro, ut monuimus. At nostrum sex libris absolutum ipsa hæc præfatio retulit.

In Achaiam] Quo nomine dicta quæ olim Græcia, post victos Achæos ; et mansit id nomen Achaiæ provinciæ sub Imperatoribus Romanis, et in nova divisione Constantini.

Consulari] Ita libri scripti, non 'præsidi,' quod imperiti correctores vulgaverant. Consulares volunt in quibusdam provinciis institutos ab Adriano Imperatore : hoc certum, plures magistratus hoc nomine præfectos a Constantino parvis et pacatis provinciis ; in iis Cretæ. Notitia Imperii.

Quorum seriem] Et hæc indicant sequentem epistolam Septimii nomine editam esse a mala manu, quæ nec extat in libris manuscriptis, et seriem hanc turbat, neque quicquam novi nos docet, sed interpolat tantum quæ in superiori ; et Quinto Arcadio inscripta in Ruffinum desinit, et Ephemeridem nominat hunc librum minus proprie, et, ut semel dicam, omnino est nuperi et imperiti grammaticuli scriptum. Addebant superiores editiones appendicem quandam genealogicam, imperitius etiam scriptam, quam jure merito expunximus.

LIB. I.

§ 1 *Ad dividendas inter se Cretei opes*] Insigne mendum insederat ip-

sum initium libri; erat enim in omnibus editis et scriptis exemplaribus, 'Atrei opes:' et mox, 'Atreus namque ex Minoë:' et hinc vulgatus error Grammaticorum, de duobus Atreis. Rescripsi, 'Cretei:' poterat et 'Cratei:' nam Creteus sive Crateus unus e Minois filiis, maximus natu, et regni successor: quem alii per θ Crethenm malunt, sed errant. Κρηθεὺς Æoli filius, Salmonei frater. At Κρητεὺς Minois filius, nomine imposito ab insula in qua regnavit pater, a qua et Creta Asterii filia, quam Asclepiades apud Apollodorum facit Minois uxorem, et Creta filia Deucalionis, Idomenei soror: Apollodorus Bibliothecæ II. Κρατέως δὲ τοῦ Μίνωος Ἀερόπη καὶ Κλυμένη, καὶ Ἀπημοσύνη, καὶ Ἀλθημένης υἱοὶ γίνονται. Χρωμένῳ δὲ Κρητεῖ περὶ καταστροφῆς τοῦ βίου, &c. Sed hoc insignis Regis nomen nescio quo fato fere ubique insigniter corruptum, apud ipsum Apollodorum pluribus locis, apud Lycophronis interpretem, et alios Tragicorum scholiastes.

Deucalionis Idomeneus, alter Moli] Et hæc pessime edebantur antea, et inde fingebant duos Idomeneos, unum Deucalionis, alterum Molium. Verum est Minoi filios fuisse Creteum, Deucalionem, Glaucum, Androgeum. Apollodorus: Μίνως δὲ Κρήτην κατοικῶν ἔγραψε νόμους, καὶ γήμας Πασιφάην τὴν Ἡλίου καὶ Περσηΐδος, ἤ, ὡς Ἀσκληπιάδης φησὶ, Κρήτην τὴν Ἀστερίου θυγατέρα, παῖδας μὲν ἐτέκνωσε Καστρέα, Δευκαλίωνα, Γλαῦκον, Ἀνδρόγεων. Scribe Κρατέα, vel Κρητέα, ut in sequentibus; quamvis idem mendum apud Isacium et alios, ut modo diximus. Apollodorus suo more progeniem quatuor filiorum Minois ordine enumerat, incipiens a Creteo, dein pergens ad Deucalionem, inde ad Glaucum: Δευκαλίωνι δ' ἐγένοντο Ἰδομενεύς τε καὶ Κρήτη, καὶ νόθος ὁ Μῶλος. Γλαῦκος δὲ ὁ Μίνωος, &c. ubi insignis defectus in omnibus exemplaribus: nam quæcunque de Idomeneo, Creta, Molo, et ejus filio Merione suo more scripserat, interciderunt. Molus videtur nothus fuisse Deucalionis, et scribendum καὶ νόθος ὁ Μῶλος, ut male noster eum participem regni faciat Idomeneo, scilicet quia in Homeri catalogo ducem eum Cretensium legerat cum patruo Idomeneo. 'Moli,' non 'Molius,' recte libri nostri. Homer. Il. K. Ἀμφιδάμας δὲ Μόλῳ δῶκε ξεινήϊον εἶναι, Αὐτὰρ ὁ Μηριόνῃ δῶκεν ᾧ παιδὶ φορῆναι.

Clymenæ et Nauplii Palamedes et Œax] Pessime edebatur, 'Clymenæ et Nauplii filius Palamedes et Æas.' Libri scripti, 'Clymenæ et Nauplii filius Palamedes et Ajax:' e quo feci, Œax. Apollodorus: Κλυμένην γαμεῖ Ναύπλιος, καὶ τέκνων πατὴρ γίνεται Οἴακος καὶ Παλαμήδους. Ubi male edunt, Ὄρακος. At recte infra initio VI. 'Œax Nauplii filius Palamedis frater:' idem ubique occurrit in Mycenensi historia. Vide Euripidem Oreste.

Dicti Creteidæ] Librorum scriptorum unus 'dictus ex Creteida:' alter, 'Dictys ex Creteida:' vulgo edebatur, 'Dictys ex Cretæ Ida:' quo quid potuit ineptius fingi? quæ enim pars Dicty in hac divisione, et quorsum hæc, 'ex Cretæ Ida?' Scripsi, 'dicti Creteidæ:' quippe cum mox Agamemnonem et Menelaum referat dictos Atridas, qui erant Plisthenis, ad tegendam obscuritatem paterni nominis; verisimile est eadem ratione addidisse, Palamedem et Œacem Nauplii dictos Creteidas ab avo materno Creteo, cum origo paterna esset multo ignobilior. Nauplius enim mercaturæ laude potius censendus quam ulla alia arte: eoque illi traditæ a Creteo, oraculorum præfata verito, filiæ quas venumdaret. Apollodorus: Ἀερόπην δὲ καὶ Κλυμένην Κρητεὺς Ναυπλίῳ δίδωσιν εἰς ἀλλοτρίας ἠπείρους ἀπεμπωλῆσαι. Idem: Αὔγην δ' ἔδωκε Ναυπλίῳ τῷ Ποσειδῶνος ὑπερόριον ἀπεμ-

πωλῆσαι. Idem: Ἀμυμώνη δ' ἐκ Ποσειδῶνος ἐγέννησε Ναύπλιον. οὗτος μακρόβιος γενόμενος πλέων τὴν θάλασσαν τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐπὶ θανάτῳ ἐδυσφόρει. Et mox: ἔγημε Κλυμένην τὴν Κρητέως, (ita legendum,) καὶ ἐγέννησε Παλαμήδην, Οἴακα, Ναυσιμέδοντα.

Anaxibia] Ita recte libri nostri, non, ut edebatur, 'Anaxibœa.' Pausanias Corinthiacis. Apollodorus primo Bibl. Νέστωρ γήμας Ἀναξιβίαν τὴν Κρατέως.

§ 2 *Ex Sidone a Phœnice patre*] Ita libri nostri: mutaverant qui Europam Agenoris non Phœnicis audierant: at id juris ambigui fuit. Apollodorus initio III. τινὲς δ' Εὐρώπην οὐκ Ἀγήνορος, ἀλλὰ Φοίνικος λέγουσιν. Hom. Il. Ξ. Οὐδ' ὅτε Φοίνικος κούρης τηλεκλειτοῖο, Ἣ τέκε μοι Μίνω τε καὶ ἀντίθεον Ῥαδάμανθυν. Hæc autem addita a nostro auctore, ut fabulam de transvectione Europæ in Cretam vectore tauro dissimulet, ut consilium suum sequatur, redigendi omnia τερατεύματα ad ea quæ fieri humanitus potuere.

§ 3 *Aliisque ex consanguinitate*] In vulgatis, 'cum Ænea aliisque:' quæ duo verba absunt a scriptis: et sane vix convenit cum historia sequenti hic Æneæ comitatus, quem Dares et alii auctores minus verisimiliter commenti sunt. Certe non alius hic nominatus quam Glaucus Antenoris, quem infra expeditionis ejus comitem refert, et pœnas luisse morte: isque ex consanguineis Alexandri, cum nepos dicatur Æsyetæ et Cleomestræ, quæ amita Laomedontis: infra fine l. V.

Sicut in tali re fieri amat] Ita diserte libri nostri; eleganter: non addo exempla quæ notarunt docti ex Græcis et Latinis scriptoribus. At boni correctores ediderant, 'solet.'

§ 5 *Ad ostentationem regiæ magnificentiæ*] Hom. Il. Z. Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον, Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

§ 7 *Nihil pensi aut consulti facientes*] Libri, 'patientes.' Scribe, 'habentes.' Sallustius in Catilina: 'Nihil pensi neque moderati habere,' et in Jugurthino, 'nihil pensi neque sancti habere.'

§ 9 *Danaum enim atque Agenorem*] Nescio quos secutus auctores hanc consanguinitatem attexat: neque enim Danai et Agenoris cognationem exequitur, quæ ponenda fuit, ut ratio constaret, ponendumque Danaum filium Beli qui frater Agenoris. Simplicius fuisset dicere, Electram et Taygetam sorores, Pleionæ et Atlantis filias, et ex Electra Priamum, ex Taygeta Tyndareum, de quo veteres omnes consentiunt. At Pleionam Oceani, non Danai, fere omnis antiquitas, et Taygetam Atlantis, non Agenoris. Sed eandem originem repetit etiam infra libro quarto.

Ex Pleiona] Hæc erat vulgata scriptura; manuscriptorum unus, 'Jona;' alter 'Ona;' utrumque corrupte. Infra libro quarto, 'Hesiona:' ut videatur etiam in hoc alios secutus auctores.

Amiclum] Ita scripsi, quia in libris, 'Amiclum:' ut vulgo edebatur, 'Amictum Musculum,' corruptissime. Quod sequitur de Argalo, quamvis sectatores habeat viros doctissimos, longe aliter enarratur a veteribus, qui Amyclæ Cynortam, hujus Perierem, ejus Œbalum fere omnes consentiunt.

Agenoris quippe filium Phœnicem] Non magis constat ratio hujus consanguinitatis quam superioris. Unus librorum, 'et Dime patris Hecubæ et Ledæ:' alter, 'de Dime:' ut videatur scriptum fuisse, 'Agenoris quippe Phineum et Phœnicem, et inde patres Hecubæ et Ledæ consanguinitatis originem divisisse.' Phineum Agenoris adserit noster etiam l. III. 'Perhibebatur ex his qui a

Phineo Agenoris originem propriam memoria repetebant.' A quo per filiam Trojanos reges noster deducit l. III. et IV. Leda Thestii filia, Hecuba Dymantis Homero et nostro; aliis Cissei: sed ii an a Phineo ac Phœnice, mihi non liquet.

An pœnarum] Vulgo addebant, 'metu,' quod abest ab utroque Ms. nec desunt exempla in veteribus scriptoribus ejus locutionis, qua diversis enuntiationibus unica particula aptatur, quamvis alteri minus proprie congruat: notus est locus B. Pauli; κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, &c.

§ 10 *Bonum publicum materna gratia*] Ex Sallust. Jugurth. 'ita bonum publicum, uti in plerisque negotiis solet, privata gratia devictum.'

§ 14 *Quæ ex Chirone dicebatur*] Ita diserte libri nostri. Thetidem Chironis etiam adserit l. VI. quod et plerique veterum crediderunt, et ab iis Joannes Tzetzes: Ὢν Ἀχιλλεὺς τῆς Θέτιδος καὶ τοῦ Πηλέως γόνος, Οὐ τῆς θαλάττης Θέτιδος, ἀλλὰ τινὸς γυναίου, Ἥπερ ἦν καὶ θυγάτριον Χείρωνος φιλοσόφου. Sed dixit, 'quæ dicebatur,' propter vulgatam famam, eam esse Nerei, ut supra de Helena, 'Tyndarei, ex qua ipsa genita videretur.'

Medicinæ artis] Ita diserte libri nostri, non 'medicæ.' Sic, terra Italia, mulier meretrix, senecta ætas, et alia ejusmodi.

Conditione prælii] Ita libri. Abutitur ubique noster vocibus belli et prælii, contra proprietates utriusque nominis et differentias vere notatas a grammaticis. Infra, 'Paucis clade belli ejus expertibus,' pro prælii. Item, 'dilato conditionibus in tempus bello.'

§ 15 *Thestoris*] Ita scribendum, non 'Nestoris,' quamvis reclamantibus imperite omnibus libris. Mox recte libri veteres, *Exectum*.

§ 17 *Contraxerat*] Ita recte libri, non construxerat. Porro ut in toto opere præcipue Homerum sequitur, adhibito judicio ea mutans quæ ferri non posse credidit, ita præcipue in catalogo navium et recensione auxiliorum Trojanorum ejus vestigiis insistit, exceptis quæ hic in fine de Thersandro, Epeo, Calchante, Mopso: nos hæc omnia antea corruptissima fidem Mss. secuti restituimus.

Elephenor ex Eubœa triginta] In libris: 'Mnestheus ex Athenis 61. Elephenor ex Eubœa, Ajax Telamonius Salamina 12.' Scribe, 'ex Athenis quinquaginta; quadraginta Elephenor ex Eubœa: Ajax T. 12.' Convenit cum Homero, ut diximus.

Prothous Magnes] Ita scribendum, non 'Manus,' quod est in omnibus editis et scriptis libris: non dicit e Magnesia, quia apud Homerum invenit Magnetes nominatos et designatos a vicinia Penei fluminis et Pelii montis, non appellatis civitatibus: Μαγνήτων δ' ἦρχε Πρόθοος Τενθρηδόνος υἱὸς, Οἳ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον Ναίεσκον. Sed et veteribus ita solitus insigniri Prothous. Apollodorus apud Isacium: Μάγνης ὁ Πρόθοος ἐν Εὐβοίᾳ περὶ τὸν Καφηρέα σὺν πολλοῖς ἑτέροις διαφθείρονται.

Rhodo, aliisque circa eam insulis] Immo e Rhodo sola: nam ex insulis vicinis Antiphus et Phidippus Heraclidæ delectos milites duxere. Sed quia Homerus Lindum, Ialysum, et Camirum nominavit, quæ tres Rhodi tribus sive civitates, credidit Noster alias insulas recenseri. Mox pro octo, volui editum, novem, ut in Homero, et in utroque Ms.

Eurypylus Ormenius] Ita scripsi ex Homero. 'Orchomenius' erat in omnibus libris, ut et supra. Mox ex libris edidi, 'Guneus Perrhæbis.' Homerus: Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε δύω καὶ εἴκοσι νῆας· Τῷ δ' Ἐνιῆνες ἕποντο, μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί.

Ex insulis congregatis] Ita libri: intelligit eas quæ in Homeri Catalogo, Nisyrum, Carpathum, Casum,

Con, et Calydnas; quas frustra hic intraserant correctores.

Thessandrus Polynicis] Hic deest in Catalogo Homeri. Noster, quia auctore suo deficitur, non sibi constat: nam hic ait Thebis venisse cum supra memoratis, hoc est Bœotis Arcesilao, Prothenore, Peneleo, Leite, Clonio. At paullo ante dixit venisse ex Ætolia; quod nulla ratione fulciri potest, cum Thersander per Epigonos restitutus sit in Thebarum regnum ante expeditionem Trojanam. At in Homero nulla ejus mentio, quia occisus ante τὴν Ἀχιλλέως μῆνιν. Addit etiam noster Calchantem, Mopsum, Epeum, quorum nulla mentio in Homeri Catalogo; nec verisimile Calchantem et Epeum tot naves instruxisse. Mopsi in Trojana expeditione non memini fieri alibi mentionem: contra, omnis antiquitas consentit in reditu Calchantem, cum aliis comitatus appulisset Colophona, ubi regnabat Mopsus Mantus filius, insignis vaticinandi solertia, victum a Mopso arguente ejus inscitiam, pudore an dolore confusum interiisse. 'Acarnania,' non 'Arcadia,' uterque Ms.

Necessariorum cibi] Ita liber uterque, 'cibi,' τοῦ σίτου. *Necessaria cibi*, ut in fine hujus libri: 'Frumenta, vinum, aliaque cibi necessaria Anius ejusque filiæ præbuerunt.' 'Aliis necessariorum,' τοῖς ἄλλοις τῶν ἐπιτηδείων. Ut supra; 'interea legatorum Palamedes.' Τῶν δὲ πρέσβεων ὁ Παλαμήδης. Sic 'reliqua prædæ,' IV. 'aurum atque reliqua prædæ inter se dispartiunt.'

§ 18 *Phalidis Sidoniorum regis*] Lectio hæc a correctoribus est, qui legerant infra lib. IV. Phalam Sidonium: sed is Sidonius quidem, at non Rex Sidonis, sed classis rector, Memnonis, ut videtur, mercenarius. Et alioqui a Phala non fit Phalidis. Librorum unus, 'frigio,' alter, 'frigie;' ut videatur, 'Phrygis.'

Illici quivit uti] Ita scripsi, cum invenissem in utroque Ms. 'in lectus qui virtutis societatem.'

§ 19 *Irane cœlesti, an ob mutationem aëris*] Egregie ex utroque codice restituimus priscam lectionem; quam male corruperant vulgo, 'ita Dianæ ob mutationem aëris.' Innuit veram causam fuisse mutationem aëris, creditam vulgo iram cœlestem. Eadem locutionis elegantia paullo post: 'Agamemnon affectione paternæ pietatis motus, an ne tam illicito immolationis sceleri interesset.' Et l. II. 'Pertinacia animi, an ob amorem captivæ.' Item, 'tædione an recordatione suorum domuitionem cupiebant.' Quam et ubique corruperant. L. III. 'in gratiamne impetrati funeris, an si quid Trojæ accideret, securus jam filiæ.' L. IV. 'Permoti querelis Rhodiorum, an cupidine diripiendarum rerum quas secum advexerant.' Ubi rescripserant, 'dein cupidine.' Frequens Tacito locutio.

Promisce] Ita libri veteres: in quibus etiam recte, 'per pecora atque exercitum grassari.'

Palamedem] At eum in Catalogo ne nominavit quidem, quia non invenerat in Homero, cujus recensio post mortem Palamedis; sed noster certe debuit non omisisse vel in enumeratione, vel in conventu principum qui habitus Argis.

§ 20 *Domuitionem*] Ita scripsi, quum in vulgatis esset, 'domum demigrationem,' in scriptis, 'domi mentionem.' Idem verbum corruptum infra lib. II. 'tædione an recordatione suorum domuitionem cupiebant.' Domuitio, νόστος. Pacuvius Hermiona: 'Nam solus Danais hic domuitionem dedit.' Philoxenus: 'Domuitionem, ἐπάνοδον.'

An ne tam illicito] Ita recte libri.

§ 21 *Corusca, fulmina*] Ita libri, non 'coruscationes.' Corusca, ἀστραπαί, tonitrua, βρονταί, fulmina, κεραυνοί. Hæc tria distincta et Varroni: 'Cognitio enim trium, fulgetræ, tonitrui,

fulguris, a fulmine orta.'

§ 23 *Aliaque cibi necessaria*] Ita libri, recte: diximus supra. Mox rescripsimus, 'quæ Œnotropæ et divinæ religionis antistites memorabantur.' Fabulam de Anio Deli rege et sacerdote, et ejus filiabus quæ vinum, oleum, et omne tritici genus ultro funderent, habes apud veteres Grammaticos, e quibus enarrator Lycophronis: *Ἄνιον Ἀπόλλων ἤνεγκεν εἰς Δῆλον, ὃς Δωρίππην γήμας γεννᾷ τὰς οἰνοτρόπας, Οἰνὼ, Σπερμὼ, Ἐλαΐδα, αἷς ὁ Διόνυσος ἐχαρίσατο ὁπότε βούλοιντο οἶνον, σπέρματα, καὶ ἔλαιον λαμβάνειν κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις. Φερεκύδης δέ φησιν ὅτι Ἄνιος ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας, παραγενομένους πρὸς αὐτὸν, αὐτοῦ μένειν τὰ ἐννέα ἔτη, δεδόσθαι δ' αὐτοῖς τῷ δεκάτῳ ἔτει ναυστολῆσαι ἐπὶ τὴν Ἴλιον καὶ πορθῆσαι αὐτήν· χρησμὸς γὰρ τοῖς Ἕλλησιν ἐδόθη Τροίας κρατῆσαι τῷ δεκάτῳ χρόνῳ, ὑπέσχετο δ' αὐτοῖς καὶ ὑπὸ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ τρέφεσθαι.* Vide et quæ Grammatici ad III. Æneidos, ubi Anius hic vetus Anchisæ amicus: et ibi Servius Danielis: 'Anius Rex Deli, Apollinis sacerdos, cum trium filiarum esset parens, ne unius tantum Dei esset tutus auxilio, (ita scribendum), filias numini Liberi patris devovit, qui, parem ei gratiam referens, effecit ut quicquid una attigisset verteretur in fruges, altera in vinum, tertia in oleum: id cum comperisset Agamemnon dux Argivorum, cum mille navibus oppugnatum iret Trojam, misit qui eas accerserent, ut posset alere Græciæ exercitum.' Verisimile est Delum electam a Græcis ducibus, quo annonam ex omni Græcia comportarent ad necessarios usus exercitus transvehendam, ejusque curam datam Anio, qui singulis filiarum eam custodiam distribuerit.

LIB. II.

§ 1 *Ad Mæsiorum regionem*] Ita libri veteres. Scio Mysiam esse in Asia, Mœsiam in Europa Thraciæ vicinam: sed et hoc scio, posteriores Græcos et Latinos utrumque nomen confudisse. Itaque Mœsiam hanc Europæam passim videas in Constantinopolitana historia appellari Mysiam: Mœsiam contra Asiaticam in Latinis posterioris ævi scriptoribus. Hæc Mysia ad mare fuit proxima Troadi. Plinius v. 30. Mela.

§ 3 *Instar muri*] Ita recte libri: male edebatur, 'montis.'

Teutranius] Ita libri veteres, non 'Teutratius.' Finxit nomen noster a Teutrania urbe Mysiæ: nam de hoc in veteribus altum silentium: nec verisimile Teuthrantem Telepho relicturum fuisse Mysiæ regnum, si ex Auge liberos tulisset.

Ad eum convertit] Ita recte libri. Gellius I. 26. 'Convertit ad me qui interrogaveram.' Idem I. 8. 'Tali petulantia mulieris atque pecuniæ magnitudine ictus expavidusque Demosthenes avertit.' Tac. Ann. IV. 'cuncta tentanti promptissimum visum ad uxorem ejus Liviam convertere.'

Aciem invadit] Ita libri, non 'Ajacem.'

Quos adversum ierat] Sallust. Jugurth. 'Profligatis iis quos adversum ierat, rediens a latere Mauros incurrit.'

§ 4 *In aliquantum*] Ita libri nostri, familiari locutione nostro scriptori. Mox, 'debilitaverat,' scripsi e Petaviano: male, in altero, 'dubitaverat;' in vulgatis, 'exanimaverat.'

Mœsi ad se domum] Ita recte libri. Catullus: 'Ad se quisque vago passim pede discedebant.'

§ 7 *Ex his locis ad Trojam navigandi*] Hæc vero magna Geographiæ ignoratio. Mysia enim, in qua regnavit Telephus, proxima Troadi, ut diximus supra: nec navigio opus, ut ex ea illam attingerent; et si navigio uti vellent, ora tantum legenda. Sed hæc ita finxit, ut novennium expeditionis impleret, et decennium vulga-

tum belli Trojani ad novem annos τῆς παρασκευῆς redactum in decimum ipsius belli contraheret.

Exercere discordias vacuum fuit] Ex Sallust. Hist. I. 'postquam remoto metu Punico simultates exercere vacuum fuit.'

§ 8 *Auctoribus nuntii ejus Scythis Barbaris*] Ita scribendum. Scythæ jam tum nautica et mercatura clari. Inde mox eos duces navigationis adsumunt Græci.

§ 16 *Phorbanta*] Ita recte libri scripti. Homerus. Iliad. I. Τῷ δ' ἄρα παρκατέλεκτο γυνὴ, τὴν Λεσβόθεν ἦγε, Φόρβαντος θυγάτηρ, Διομήδη καλλιπάρῃος. Vitiosissime edebatur, 'Forgaritam.'

Dein Phyrum] Ita libri nostri; credo, pro 'Scyrum,' quam eodem tempore captam ab Achille Homerus memorat: Σκῦρον ἑλὼν αἰπεῖαν, Ἐνυῆος πτολίεθρον.

§ 17 *Eetione*] Ita recte libri, non 'factione:' item *Cilicas*. Lyrnessus et Thebæ Cilicum istorum civitates ab Achille expugnatæ eodem tempore: in illa regnavit Mynes Briseidis maritus, in hac Eetion pater Andromachæ, maritus Chryseidis. Hom. Il. A. Ὠχόμεθ' εἰς Θήβην ἱερὴν πόλιν Ἠετίωνος, Τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἤγομεν ἐνθάδε πάντα. Καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἷες Ἀχαιῶν, Ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδῃ Χρυσηΐδα καλλιπάρηον. Et in catalogo: Λυρνησσὸν διαπορθήσας, καὶ τείχεα Θήβης. Et in Z. Ἀνδρομάχη θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἠετίωνος· Ἠετίων, ὃς ἔναιεν Ὑποπλάκῳ ὑληέσσῃ, Θήβῃ Ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ' ἄνδρεσσιν ἀνάσσων. Et mox, Ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλίκων εὖ ναιετάωσαν, Θήβην ὑψίπυλον, κατὰ δ' ἔκτανεν Ἠετίωνα. Ex cujus spoliis citharam et equum Pedasum abductum idem Homerus scribit, Il. I. et Π. Dixi, istorum Cilicum; alii enim sunt Homero Cilices prope Idam, quos etiam recenset Plinius V. 30. longe ab iis Cilicibus, quos sequens ætas agnovit ad Taurum et Amanum.

Pedasum, Lelegum urbem] Ita scribendum. Hom. Il. Φ. Ἄλτεω, ὃς Λελέγεσσι φιλοπτολέμοισιν ἀνάσσει, Πήδασον αἰπήεσσαν ἔχων ὑπὸ Σατνιόεντι. Sed Homerus Pedasum regnatam facit Alteo, non Brisei, et Briseida Lyrnesso captam, non Pedaso: quod noster immutavit, ut dissimularet unde accepisset.

§ 18 *Aliaque dona cujusquemodi*] Ita scripsi, quia in libris, 'hujuscemodi.' Vox proba et antiqua, sed fere ubique corrupta. Lucret. VI. 'In terra cujusquemodi rerum esse figuras.' Cic. I. Off. 'admittenda hominum cujusquemodi multitudo.' Et II. de Orat. 'Ut ad cujusquemodi genus ridiculi vultus etiam accommodetur.' Sallust. in Jugurth. 'Eo imponit vasa cujusquemodi.' Sæpe in libris sequentibus, sed ubique in mendo. Habes sæpe in Apuleio et aliis scriptoribus.

Teuthrantem] Libri scripti, 'Teuthandrum:' is est Sophocli 'Teleutas,' Ajace mastigophoro. Infra, ubi iterata ejus mentio, liber unus, 'Teutranti filiam,' alter, 'Teutauti.'

§ 20 *Græcorum, Menelaus*] Muta distinctionem: τῶν Ἑλλήνων ὁ Μενέλεως. Ut supra, legatorum Palamedes.

§ 21 *Ante consulta*] Vulgo, 'bene consulta.' Libri, *a me consulta*.

§ 22 *Cui virile negotium est*] Ita libri; hoc est, cui domi uxor. Virile ingenium rescripserant, quasi haberet a Sallustio, apud quem in Catilina: 'quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest illis divitias superare?' At hic virile ingenium minus quadrat, cum formido et suspicio mulierum sit potius quam virorum; et ut virorum, non certe τῆς ἀνδρίας.

Nati paucorum libidini] Ita libri veteres, elegantissime.

§ 25 *Ne quid tale commentæ finitimæ*] Ita est in Petaviano: at in altero, 'ne quid tale confinitimæ regiones:' scilicet scriptum fuit, 'ne item aliæ

confinitimæ regiones perniciosa consilia adversum Trojam molirentur.'

An solis qui e Græcia sunt] Imitatum ex illis Homeri notissimis: Ἦ μοῦνοι φιλέουσ' ἀλόχους μερόπων ἀνθρώπων Ἀτρεῖδαι; E quis et Virgilius: 'Nec solos tangit Atridas Iste dolor.'

§ 26 *Quippe Crete Europam quidem a Sidone*] Vetus querela Asiaticorum, relata sive conficta ab Herodoto ipso initio historiæ, de raptu Ius, Europæ, Medeæ, cujus κακοήθειαν notat Plutarchus. 'Iolchorum' bene libri, non, 'Colchorum.'

Io ex Sidoniorum] Contra est: nam Io Argis avecta a Phœnicibus: sed noster cum hæc invenisset apud Herodotum, putavit ex persona Trojanorum mutanda, ut causam suam approbarent, quam omnes Asiatici defendebant eodem modo, quasi Græcis χειρῶν ἀδίκων ἀρξαμένοις. Itaque et qui Daretis nomine Trojanum bellum scripsit, ab Argonautica expeditione injuriarum initium repetit, dein ab insecuta Hesionæ servitute.

§ 27 *Botiram Cillamque*] In Danielis libro 'Betiram:' de qua nihil inveni. At Cilla nota ex Homero: Ὃς Χρύσην ἀμφιβέβηκας, Κίλλαν τε ζαθέην. Ex eodem nota Arisba et Larissa; ex Geographis, Gargara et Scepsis. Pro 'Gergitham,' edebatur vulgo, 'genitem.' Libri, 'gentum:' quo feci 'Gergitham,' quam prope Scepsim locant veteres Geographi.

§ 30 *Adigit*] Ita optime libri.

§ 31 *Pertinacia animi, an ob amorem captivæ*] Ita recte libri. Similes elegantias notavimus supra. In iisdem recte, 'cuncta extrema ratus experiri.'

§ 32 *In aliquantum*] Ita libri, et sic sæpe Noster, a cujus sæculo non est exigenda Latini sermonis puritas.

§ 35 *Tædione, an recordatione suorum*] Totus hic locus misere turbatus erat tam in vulgatis quam in scriptis libris. Concinnavi lectionem quam editio hæc repræsentat. Corrumpendo loco duo fuerunt; primum quod non capiebant elegantiam hujus sermonis, 'tædione an recordatione,' quam ubique mali editores corruperant, ut diximus supra; alterum ignoratio antiquæ vocis, 'domuitionem,' quam et supra explicavimus. Non dubium est quin hæc sit genuina auctoris scriptura.

Adicere] Ita liber Danielis: antiqua scriptio, pro 'adjicere;' quam in omnibus optimæ notæ libris inventam viri docti testantur. Poterat tamen ferri cum vulgatis et altero manuscripto, 'edicere.'

Primus igitur] Et hic catalogus ab Homero, ut pleraque alia.

Pandarus Lycaone genitus, ex Lycia] At Homerus Zelia oriundum dicit, sub extremum Idæ pedem. Scilicet duplex Lycia Homero; altera proxima Cariæ, in qua Xanthus fluvius, e qua Sarpedonem et Glaucum emittit; altera sub Ida proxima Troadi: nam et de Pandaro Hom. Il. E. Ἀπορνύμενον Λυκίηθεν. Οὔτε τις ἐν Λυκίῃ σέο γ' εὔχεται εἶναι ἀμείνων. Ideo quum Lyciam Sarpedonis nominat, addit τηλόθεν ἐκ Λυκίης, quia ea longinquior.

Hippothous Pylei] Ita libri. Scilicet male legerat versum Homeri, in quo Hippothous et Pylæus filii Lethi Pelasgi: Τῶν ἦρχ' Ἱππόθοός τε, Πύλαιός τ' ὄζος Ἄρηος, Υἷε δύω Λήθοιο Πελασγοῦ Τευταμίδαο.

*Acamas ameriplem piros**] Hic Acamas Eussori filius Homero, diversus ab Acamante Antenoris, et altero Acamante Asii. Piros Imbrasi filius. Uterque Thraces duxere.

Odius et Epistrophus] Ita libri, non *Dius*. Errant qui in Catalogo rescribunt, ὁ Δῖος: arguit ipse Hom. Il. E. Ἀρχὸν Ἀλιζώνων Ὀδίον μέγαν ἔκβαλε δίφρου. Mox scribe, 'Alizonum reges.'

Ex Solemo] Corruptissime hæc omnia in editis et scriptis. 'Ex sole monastes et Amphimachus Nomionis de Caria.' Solemum dicit pro Soly-

mis, qui vicini Lyciæ, et quos sæpe pugnasse cum Lyciis Homerus refert. Nastes et Amphimachus Cares Homero.

Genitore Pylæmene] Ita scribendum ex Homero. Vulgo, 'Telameneo:' librorum unus, 'Talimeno.'

Glaucus Hippolochi] Et hæc pessime edebantur, quæ nos secuti vestigia scripturæ veteris restituimus. Quod ait Glaucum adscitum a Sarpedone quasi inferiorem, cave credas: nam Glaucus Hippolochi filius, Bellerophontis nepos, amitinus Sarpedonis, cui mater Laodamia soror Hippolochi: Hom. Il. Z.

Chromis Midonis] Ita scribendum, vel 'Chromius.' Utrumque habes apud Homerum: vulgo, 'Pronius Midionis:' libri, 'Prominus Midones ex Mœsia. Purechmus Aunii pœonius:' e quo feci, 'Pyræchmes Axii.' Credidit apud Homerum ἀπ' Ἀξίου esse filium Axii.

Ex Adrestina] Ita libri: vulgo, 'Agrestina:' scribe, 'Adrestia.' Homerus: Οἱ δ' Ἀδρήστειάν τ' εἶχον.

Asius Hyrtaci Sesto] Ita scribendum, non 'Asius Hyrtacus:' libri, 'Asius Hyrtacis esto.' Homerus: Ἄσιος Ὑρτακίδης, apud quem et alius Asius Dymantis filius, Hecubæ frater. Il. Π. Ἀσίῳ, ὃς μήτρως ἦν Ἕκτορος ἱπποδάμοιο, Αὐτοκασίγνητος Ἑκάβης, υἱὸς δὲ Δύμαντος, Ὃς Φρυγίην ναίεσκε ῥοῇς ἐπὶ Σαγγαρίοιο.

§ 37 *Avidus ignara noscendi*] Ita libri, recte. Sallust. Jug. 'More humanæ cupidinis ignara visendi.' Item, 'mare magnum et ignara lingua commercium prohibebant.' Item, 'plerosque velocitas et regio hostibus ignara tuta sunt.' Virgilius: 'ignarum Laurens habet ora Mimanta.'

§ 39 *Armis atque animis*] Vox 'animis' deest in manuscriptis. Et sane non iidem animi Paridi, qui coactus a fratribus redibat ad pugnam pudore potius quam ferocia. Scribe 'paratos armis æque:' hoc est, paribus armis instructos; quod sane justo duello necessarium.

§ 42 *Atque audendi auctor*] Virg. Æn. XII. 'Auctor ego audendi.'

§ 43 *Glaucus Hippolochi*] Ita recte libri, ut distinguat a Glauco Antenoris, de quo infra. Iidem recte, 'Asteropæus,' non 'Steropus.' Et hic Lycius, quem una cum Sarpedone et Glauco Homerus præficit quintæ turmæ auxiliarium. Il. Λ.

Pammon, Mestor] Ita scribendum. Vulgo, 'ac modo Nestor.' Libri, 'Ammon Nestorque.' Priamo filios quinquaginta assignavit antiquitas: in iis Antiphum. Hom. Il. Δ. et Λ. Politem, Il. B. N. et Ω. ubi et Pammonis et Mestoris mentio: Πάμμονά τ', Ἀντίφονόν τε, βοὴν ἀγαθόν τε Πολίτην. Et mox: Μήστορά τ' ἀντίθεον, καὶ Τρώϊλον ἱππιοχάρμην.

§ 45 *Rhesus Eione genitus*] Ita scripsi, secutus Hom. Il. K. Ἐν δέ σφιν Ῥῆσος βασιλεὺς, παῖς Ἠϊονῆος. At vulgo ediderant, 'Rhesus de Eioneo genitus:' libri, 'Rhesus sisione genitus.'

LIB. III.

§ 2 *Achilles ausus visere*] Vulgo, 'volens visere:' Ms. 'adveniens visere:' omnino scribendum, 'avens visere:' itaque editum volueram.

§ 4 *Pyræchmem regem Pæonum*] Pessime antea, 'Ciconum.' Libri, 'Pæanium.'

§ 5 *Diorem et Polyxenum Alios*] Id est, 'Elios.' Ita diserte optimus Danielis codex: 'alter et alios:' vulgo, 'aliosque,' utrumque male. Alius pro Elius Dorice: ut sæpe Captivis Plauti, quod item antea corruptum, restitutumque a viris doctis. In libris Græcis sæpe invenias πλείους corruptum pro Ἠλείους: quod notarunt et emendarunt eruditi. Mansit adhuc in Polybio lib. IV. ἔπεισαν δὲ καὶ τοὺς πλείους οἱ περὶ τὸν Μαχάταν παραπλήσια λέγοντες, ὥσπερ καὶ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ubi legendum

'Ηλείους.

Pylæmenem] Ita recte libri, non 'Philemonem.' Mox ex iisdem scripsi, 'a Phineo Agenoris.' Sequitur alios auctores, ut dixi supra; nam plerique Phineum Beli dicunt, non Agenoris. In iisdem est 'Olisonem,' ut et infra IV. Apollodorus Bateam Teucri filiam jungit Dardano, e qua Erichthonius.

§ 6 *Clam atque ex occulto vulneratus*] Ita recte libri: antea edebant, 'extincti laniatique,' ineptissime.

§ 7 *Arsacum cum Deiopite*] Libri, 'Arsacum Deiopitheo.' Scribe, 'Arsacum, Deiopiten.' At horum Priami filiorum mentio nulla in Homero, præterquam Dorycli, Il. Λ. et Hippothoi, Il. Ω. Apollodoro nominantur Δηϊόπτης, 'Αρχέμαχος, Φιλαίμων, Μήλιος, Δόρυκλος, 'Ιππόθοος, 'Ιπποδάμας. Ut videatur scribendum: 'Arsacum, Deiopiten, Archemachum, Laodocum, et Philemonem:' item, 'Melium, Astyochum, Doryclum, Hippothoum, Hippodamanta.' Δηϊοπίτην etiam habes in Il. Λ. occisum ab Ulysse: Mulium. Il. Π. occisum a Patroclo, et alium Mulium, lib. Υ. ab Achille.

§ 8 *Gorgithione*] Ita recte libri, non 'Gorgathione,' ut vulgo. Gorgithion filius Priami nothus. Il. Θ. Apollodorus.

Neque fortuna belli mutatur] Scripserat, 'nutat.'

§ 10 *Crissæorum*] Ita scribendum, non, ut in manuscriptis, 'tres eorum.' Schedius Phocenses ducebat, in quorum regione Crissa: Κρίσσαν τε ζαθέην.

Alter Echinadibus imperator] Hæc addidimus e libris.

§ 14 *Fœde et vice imbellium*] Ita libri; optime.

Et cum Hippothoo Pyleus] Totum hunc locum corruptissimum e libris restituimus.

Isus et Evander, Priamidæ] Isus nothus Priami. Il. Λ. Evandri meminit Apollod. III.

Guneus rex Cyphius] Ita scribendum: libri, 'Cyneus rex Scyphus.' At quam male vulgo, 'Cæneus rex Scythiæ.' Γουνεὺς δ' ἐκ Κύφου ἦγε.

§ 15 *Qua maxime visi poterat*] Recte ita in Petaviano. Danielis 'vi.' Vulgo, 'videri.' Visere antiquis idem quod videre. Lucretius: 'Visitque exortum lumina solis.' Tacit. Ann. 3. 'Sed præfulgebant Cassius atque Brutus, eo ipso quod imagines eorum non visebantur.' Apuleius Apologia: 'Cum in eo visitur imago mire relata.' Infra IV. 'Omnia circum Trojam et ultra quæ visi poterant.' Ubi etiam rescripserant, 'qua visui patebant.'

§ 21 *Non tu mihi caussa*] Ex Il. Γ. Οὔτι μοι αἰτίη ἐσσί, θεοί νύ μοι αἴτιοί εἰσιν, Οἵ μοι ἐφώρμησαν πόλεμον πολύδακρυν 'Αχαιῶν.

§ 24 *Consiliatum*] Non mihi fuit religio recipere hanc dictionem in utroque manuscripto inventam; non magis quam viris doctis in Cæs. I. de B. Civ. 'multumque cum suis consiliandi causa secreto præter consuetudinem colloqueretur.' Item, 'Hæc consiliantibus eis nuntiatur aquatores ab equitatu premi nostro.' Et inde olim a consulendo consul; a consiliando 'consiliarius;' quod verbum habes apud Suetonium et alios posteriores; item consiliaris apud Paulum J. C. v. de offic. assessor.

§ 25 *Namque execrati facinus ejus*] Hom. Il. Γ. Ἦ δεῦρο μὲν ἕποντο νέεσσ' ἔνι ποντοπόροισι, Νῦν δ' αὐτ' οὐκ ἐθέλουσι μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν, Αἴσχεα δειδιότες καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἅ μοι ἐστίν;

LIB. IV.

§ 1 *Præclara pudicitia*] Ita disertim uterque Ms. Opponit pudicitiam Hectoris libidini Alexandri: quæ sane, ut in omnibus viris laudanda, ita in principibus maxime conspicua, eoque magis, quo rarior. Hectoris sane antiquitas nullos amores novit, ne-

que aliam sobolem quam ex Andromacha.

Per dies decem] Homerus, undecim: apud quem Achilles, Σχήσω γὰρ τόσσον πόλεμον χρόνον ὅσσον ἄνωγας. Ut hic, 'bellandi requies.' Sed sic solet bellum pro prœlio, ut diximus supra.

§ 3 *Placitumque*] Ut videatur scribendum, 'actumque,' hoc est, deliberatum; nondum enim id decretum erat, donec Diomedes rogatis ducum sententiis id fieri curavit.

§ 4 *Camirum et Ialysum*] Edebatur perverse 'Galisam:' libri, 'Calysum.' Scripsi 'Ialysum.' Homerus: Λίνδον, Ἰήλυσσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον.

An cupidine] Ita diserte libri: quod inepti et imperiti correctores mutaverant, rescripserantque 'dein cupidine.'

§ 7 *Areius et Echemon*] 'Areius' est in utroque Ms. non Attreus: recte: in Apollodoro ita scripserim, non Ἄῤῥητος: at pro vulgato 'Echion' Danielis liber habuit 'Archemmon;' Petavianus, 'Echemmon:' e quo feci, 'Echemon:' qui notus Hom. Il. Ε. Ἐχήμονά τε Χρόμιόν τε. Et memoratus eidem Apollodoro.

Dryops, Bias, et Corython] Vulgo editum fuit, 'Drapsis bias et Corintha:' Mss. 'Dyraspia et Chorithon.' Dryops et Bias recensiti Apollodoro. Corythonem nusquam invenio: credoque rescribendum, 'Gorgithion:' nec me movet quod eum supra dicit occisum; nam et hic Philenorem nominat, quem necatum dixit l. III. et Antiphum, cujus cædem retulit l. II. Ilioneum etiam non inveni, nisi in Apollodoro scribendum sit Ἰλιονεὺς, pro Ἰδομενεύς. Telestes in eodem est, et Glaucus, et Agathon, quem etiam Homerus agnoscit, Il. Ω. ubi et Agavus. Thyestes nusquam mihi repertus.

§ 8 *Eorum humandi veniam*] Dudum monui probam et antiquam esse hanc lectionem, quam uterque manuscriptus agnoscit. Imperiti addiderant 'corpora,' ne solœcismum paterentur, scilicet. Plautus Captivis: 'Nominandi istorum tibi erit magis quam edundi copia.' Tullius v. Philip. 'Agitur utrum M. Antonio facultas detur opprimendæ Reip. cædis faciendæ bonorum, diripiendæ urbis, agrorum suis latronibus condonandi.' Varr. II. de re rustica: 'sive enim aliquod fuit principium generandi animalium.' Gellius XVI. 8. 'Fecisse videtur eum librum sui magis admonendi quam aliorum docendi gratia.'

§ 9 *Lycaon et Troilus Priamidæ*] Troilus satis notus. Lycaonis meminit Hom. Il. Υ. et Φ.

Ætatem ejus admodum immaturam] Quia legit in Virgilio: 'Infelix puer, atque impar congressus Achilli.' At Priamus, Il. Ω. ejus meminit tanquam fortissimi.

§ 12 *Nastes*] Libri, 'Rastes.' Vulgo, 'Jastes.' Homerus: Νάστης Ἀμφίμαχός τε, Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

§ 18 *Helenum Priami*] Tzetzes in Lycophronem: Ἑλένου δὲ τοῦ Πριάμου παιδὸς μάντεως ὄντος, καὶ ἢ μόνου αὐτομολήσαντος τοῖς Ἕλλησι, καθά φησιν Ὀρφεύς τε καὶ Τρυφιόδωρος, ἢ, ὥς φησι Σοφοκλῆς, ἐνεδρευθέντος καὶ κατασχεθέντος ὑπ' Ὀδυσσέως.

§ 19 *Sinistram manum*] Tzetzes eodem loco: Φιλοκτήτης ἀντιστάντα αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον πρὸς τοξείαν τοξεύσας, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν λαιὰν χεῖρα, εἶτα τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκβαλὼν ὀφθαλμὸν, καὶ τρίτον τοὺς πόδας βαλὼν ἀνεῖλεν.

§ 21 *Per mœrorem deficiente animo*] Hic locus indicat alium esse nostrum Dictym ab eo quem Græci habuere. Tzetzes in Lycophronem: τελευτήσαντος δ' ἐκείνου καὶ ἑαυτὴν συναναιρεῖ, ἢ, κατὰ τὸν Κόϊντον, ἑαυτὴν ἐμβαλοῦσα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου πυρὰν, ἢ, κατὰ τὸν Δίκτυν, βρόχοις ἀπαχθεῖσα.

§ 22 *Pleionam quippe*] Constat sibi noster, secutus eosdem auctores quos L. I. et III. Contra plerique veterum

Pleionam Oceani filiam faciunt, uxorem Dardani Bateam Teucri filiam, non Olizonam Phinei. 'Hesionam' hoc loco libri scripti habent, non Pleionam, ut dixi supra.

Olizonæ Phinei] Libri, 'obzone:' dixit supra III. Deest vero particula. 'quæ,' quæ Ericthonium ei dederit.

Cleomestra] Ita libri nostri. Apollodoro est Cleopatra, cujus seriem non exsequitur tamen.

Hicetaonem] Hom. Il. Γ. Οἱ δ' ἀμφὶ Πρίαμον καὶ Πάνθοον, ἠδὲ Θυμοίτην, Λάμπον τε, Κλύτιόν θ', Ἱκετάονά τ' ὄζον Ἄρηος, Οὐκαλέγων τε καὶ Ἀντήνωρ. Latet hoc nomen in mendo apud Apuleium de Deo Socratis: 'non secus etiam in Trojano exercitu quum divinatione res indigent, tacet ille sapiens senatus, nec audet aliquid pronuntiare vel Hector, vel Lampo, vel Clytius, sed omnes silentio auscultant vel ingrata auguria Heleni, vel incredita vaticinia Cassandræ.' Quid Hectori cum Senatu? qui certe manu, sed non inter τοὺς Trojæ δημογέροντας. Libri optimi quos olim contuli habent uno consensu omnes, 'vel hic etiam, vel Lampo, vel Clytias:' nec dubito quin ii quos viri docti viderunt, et ex iis infinitas mendas correxerunt, eandem lectionem habuerint, sed ab iis aut minus animadversam, aut insuper habitam. At ea indicat legendum, 'vel Hicetaon.' Lampo illi est qui Homero Lampus: et certe Apollodoro est Λάμπων.

Bucolionem] Et hunc agnoscit Apollodorus. Homerus: Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος, Πρεσβύτατος γενεῇ, σκότιον δέ ἑ γείνατο μήτηρ.

Et Æsyete] Locus singularis de genere Antenoris; quem certe dolendum fuit corruptissimum vulgari: 'Rursusque ex Cleomestra et Soëte se genitum.' Scripsi, 'et Æsyete:' quem sane veteres Antenoris patrem memorant. Eustathius ad illud Iliad. B. Τύμβῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ Αἰσυήταο γέροντος· Ὁ δ' Αἰσυήτης δημογέρων ἀρχαῖος, παρώνυμος ἴσως τῷ ἐν τοῖς ἑξῆς που αἰσυητῆρι νεανίᾳ, Ἀντήνορός φασι πατὴρ καὶ Οὐκαλέγοντος.

LIB. V.

§ 2 *En unquam*] Ita scripsi, cum in vulgatis esset, 'quando;' in Mss. 'nunquam.' Terentius: 'En unquam injuriarum audisti mihi scriptam dicam?' Et alii sæpe, ut notavimus ad Nonium.

§ 5 *Corithus atque Idæus*] Ita scripsi e libris. Tzetzes in Lycophronem: Ἐκ δ' Ἀλεξάνδρου οἱ πλείονές φασι τέσσαρας τετοκέναι, Βούνικον, Κόρυθον, Ἀγαυὸν, καὶ Ἰδαῖον.

Exertius disserturum] Omnino ita scribendum: nam quod vulgo edebatur, 'exercitum deserturum,' prorsus absurdum est; nec melius in Danielis libro, 'exterius diserturum:' at in Petaviano, 'exercius disserturum.' At paullo post diserte Danielis liber habet, 'quæ adversum eos pro patria exertius disseruisset.' Exerte, pro audacter, confidenter, cum altercatione; elegantia hujus sæculi.

§ 8 *Theano*] Ita scribendum cum libris, non 'Theanæ.' Theano sacerdos Minervæ Iliensis. Hom. Il. Z. Τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἱέρειαν. Sed eam Homerus ubique Antenoris uxorem facit. 'Precibus vi mixtis,' recte in libro Danielis.

§ 10 *Legatos viros*] Ita libri, optime; ut mulier meretrix, mulier præfica, et supra, senecta ætas.

§ 12 *Incensis omnium tabernaculis*] Ita recte libri: notus militiæ mos, incendere tabernacula discessuros milites. Homerus in eadem re, Od. Θ. Βάντες ἀπέπλειον πῦρ ἐν κλισίῃσι βαλόντες.

Multo vino atque somno] Virgilius: 'Invadunt urbem somno vinoque sepultam.'

Ad aram Jovis ante ædificiale] Sic li-

bri: 'ædificiale' pro ædificio, sive regia Priami, elegantia hujus sæculi. Aras ante fores domuum Græci habuere, ut notum ex Comicis. Helladius apud Photium: τὸν Λοξίαν γὰρ προσεκύνουν, ᾧ πρὸ τῶν θυρῶν ἕκαστος ἱδρύοντο, καὶ πάλιν βωμὸν παρ' αὐτῷ στρογγύλον ποιοῦντες, καὶ μυῤῥίναις στέφοντες.

Atque inultos] Sic scribendum, non 'multos.' Ita sæpe veteres scriptores, qui fere semper in ea voce corrupti. Sallustius: 'Dedecores inultique terga ab hostibus cædebantur.'

Menelaus Deiphobum] Homerus Odyss. Θ. Virg. Æn. VI.

§ 15 *Clam Ismarum aufugit*] Ita recte libri. Homerus: Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν Ἰσμάρῳ.

LIB. VI.

§ 1 *Chœradibus scopulis*] Lycophron: Διπλῶν μεταξὺ Χοιράδων σαρούμενον.

§ 2 *Præterea addidere*] Scripserim, 'addere.'

Œneum multimodis afflictari] Ita scribendum: vulgo, 'eo nomine.' Œneus Tydei pater, avus Diomedis, rex Calydonis in Ætolia. *Multimodis* libri, ut supra, et sæpe in Lucretio et Apuleio.

§ 4 *Virile ac muliebre sexu*] Ita libri: habet a Sallust. II. 'At Metellus in ulteriorem Hispaniam post annum regressus magna gloria concurrentium undique virile ac muliebre sexu.'

CASPARIS BARTHII NOTÆ.

EX ADVERSS. XIV. 13.

Septimius Romanus, qui Dictyn de Bello Trojano loqui Latine fecit, Romanus sane scriptor est, nec refrager doctis, qui Q. Arcadio Ruffino nuncupasse conjectant ævo Theodosiano, aut præter propter. (L. lvii. 20.) De eo scriptore ita judicare possumus: videtur vir quispiam priscæ eloquentiæ; inclinantibus jam rebus Romanis cum cerneret multa diversis modis de bello illo famosissimo differri, statuisse ei confusioni medicinam facere, et omnem historiæ seriem, instar certæ narrationis, libellis complecti. Usus autem videtur titulo Dictys, ne flaccesceret autoritas. Eum autem librum postea in suam linguam Græculi videntur transduxisse, inscriptione ejusdem tituli et fabula addita, talem librum eum terræmotu patefacto sepulcro inventum, et Claudio Cæsari traditum, ejus jussu fuisse traductum. Eam fabulam recenset Suidas ex alio quopiam auctore. *Δίκτυς· ἐπὶ Κλαυδίου τῆς Κρήτης ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθείσης, καὶ πολλῶν τάφων ἀνεῳχθέντων, εὑρέθη ἐν ἑνὶ τούτων τὸ σύνταγμα τῆς ἱστορίας Δίκτυος, τὸν Τρωϊκὸν περιέχον πόλεμον, ὅπερ λαβὼν Κλαύδιος ἐξέδωκε γράφεσθαι.* Apud Græcos quidem Dictyn extitisse auctores sunt ambo Tzetzæ, Joannes et Isacius, ut notat etiam doctissimus vir Jacobus Nicolaus Loënsis iv. Miscellan. 20. Daretis quidem Phrygii Iliadem ad sua tempora servatam fuisse scribit Ælianus xi. variæ Historiæ. Sed illa nihil ad Septimium, qui scriptor est Latinus, licet miris modis ab exscriptoribus variis seculis mutatus et interpolatus.

LIB. I.

§ 1 *Atreus namque ex Minoë postrema sua ordinans*] 'Postrema' ultimam voluntatem morituri jam hominis designant. Est namque talis sanctio postremum judicium hominis, ut appellatur a Diocletiano et Maximiano Impp. Leg. 2. Cod. Justin. qui testamenta facere possunt.

Quæ eo tempore Nestori denupta erat] 'Denupta' pulcrius ab eodem mulier dicitur, quam cum vulgo 'nupta.'

§ 4 *Regem ira atque indignatione stupefactum consilio excidisse*] Obstupefieri homines subitis casibus atque eventibus videmus, quales pulcre mente et corpore 'consilioque cecidisse' et excidisse ait idem elegantissimus auctor, l. i. 'Ast ubi animadvertit Palamedes, regem,' &c. iv. 'Sed fertur Œnonem viso Alexandri cadavere adeo commotam, uti amissa mente obstupefieret, ac paulatim per mœrorem deficiente animo concideret.' v. 'Helenus, recordatus parentem Priamum residuosque fratres, fletum edit miserabilem, consternatusque per dolorem, atque obstupefactus, ruit.' Non poterat melius vel summus scriptor, et collatione talium facile apparet Latinum auctorem esse, quem cum summa animi voluptate legimus. Advers. lvii. 20.

§ 5 *Tum namque properatione navigii inconsulte usi ventis ad Cyprum appu-*

lere] Legendum arbitrer: 'Dum namque propera itione navigii inconsulte usi ventis, Cyprum appulere.' Advers. xxiv. 10.

Sumptis aliquot navibus Alexander Phœnicem delapsus] 'Delapsum' Alexandrum navigio, hoc est, prosperis ventis devectum, elegantissime etiam dixit libro eodem primo: 'tum namque properatione navigii inconsulte usi ventis, ad Cyprum appulere. Unde sumptis aliquot navibus Alexander Phœnicem delapsus, Sidoniorum regem, qui eum amice susceperat, noctu insidiis necat.' Quæ verba et superius prolata non carent suspicione apud nos maculæ. Quamquam scelere domus Menelai spoliatæ onusta navi properasse contra ventos etiam dicat Alexandrum, ne a persecuturis apprehenderetur. Est autem τὸ 'delapsus' Poëticum. Virg. x. Æn. 'Labitur alta secans fluctuque æstuque secundo.' Tamen aliquid mendosum est iis verbis, ut memoravimus.

Eademque qua apud Lacedæmoniam cupiditate] 'Lacedæmonia' est urbs ipsa Sparta, quomodo nescio an ullus Latinus Scriptor usurparit.

Universam domum ejus in scelus proprium convertit] 'Verti in scelus' dicitur quicquid vi contra fas et æquitatem patratur.

Cum obstinate hi regis necem defenderent] 'Defendere,' est vindicare. Rex autem erat jam insidiis Alexandri interemptus.

§ 6 *Ut taciti vultu tamen admissum facinus condemnarent*] Mos est hominum, cum rem quampiam minus probant, vultum contrahere, et eo eam velut aversari. Id 'vultu condemnare' pulcre dixit. Sic Auctor Moreti idem alludit: 'Sæpe viri nareis acer jaculatur apertas Spiritus, et simo damnat sua prandia vultu.' Advers. lvii. 20.

§ 7 *Cum partim exemplo facinoris execraretur*] 'Exemplum', memini ab auctoribus dici dignam rem imitatione et laude perpetua. Claudianus de fratribus Catanæis: 'Ipse redundantem frenavit Mulciber Ætnam, Læderet exempli ne monumenta pii.' In veteri epitaphio: 'Exemplum periit, castæ lugete puellæ.' Dixi de bona, capitur autem et in malam partem. Ut 'exemplum unicum malitiæ' est apud Appuleium pag. 381. Sic 'gulæ exemplum' Apicium vocat Scholiastes priscus in Juvenalem. Ita 'exemplum facinoris' facinus ipsum pessimum Septimio l. I. de Bello Trojano. Advers. xxxv. 14.

Qui lingua moribusque barbari, nihil pensi, &c.] De Trojanis quod ait, præcipue autem de regulis, ut vocat Priami filios, longe aliter se eam rem habere persuadebitur qui Dionis Chrysostomi orationem Troicam leget. Quo sane libro mirum est nisi veritas totius belli Trojani aut nunquam gesti, aut magno Græcorum dedecore, aperitur, in pudorem omnino figmentorum levissimæ nationis. Advers. lvii. 20.

§ 14 *Hic in primis adolescentiæ annis, procerus, decora facie, studio rerum bellicarum, omnes jam tum virtute et gloria superabat*] Non audio virum doctum hæc mendi suspicientem; potius nos Sallustianum loquendi modum agnoscimus, ut jam sententia velut plena adjiciantur tamen alia, quæ rem ipsam penitius concernant. Sic hoc loco sufficere poterat dici Achillem proceritate, venustate formæ, et studio rerum bellicarum omnes superasse; ille vero etiam virtutem et gloriam adjecit. Observare poteris apud Sallustium, nec non uno atque altero loco Thucydidem.

Neque tamen aberat ab eo vis quædam inconsulta, et effera morum impatientia] Ex Homero adumbravit hæc omnia Septimius; et de eodem Achille Horatius notandorum morum summus artifex: 'Aut famam sequere aut sibi convenientia finge. Scriptor honora-

tum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.' Quod ad formam Achillis attinet, eandem pulcre nobis repræsentavit Isacius Porphyrogenitus, a summo viro Jano Rutgersio editus: ὁ Ἀχιλλεὺς, ait, *εὔστηθος, μέγας τὸν ὄγκον τοῦ σώματος, μακρόσκελος, πανὸς, ξανθὸς, εὐπρόσωπος, οἰνοπαὴς*, (legam *οἰνοβαρὴς*,) *γοργοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, πολύθριξ, μακρόῤῥιν, τοὺς πόδας ὀξὺς, καὶ τοῖς ἅλμασι δόκιμος, δεινὸς πολεμιστὴς, εὐχαρὴς, φιλήδονος, μεγαλόψυχος, καὶ καλλίφωνος*, &c. Morum autem impatientia illud 'iracundus' Horatianum designat. Sic contra 'patientes' pro probis et simplicibus quodammodo ponit lib. II. auctor idem hic noster. 'Eam seniores lamentationem immodicam cum lacrymis accipientes, ad omnia quæ ab eo dicebantur, tanquam injuriæ ejus patientes, annuere.' Tamen eo loco idem potius quod 'compatientes' designat hoc verbum. Advers. LVII. 7.

Vicaria morte conjugis fata propria protulerat] 'Vicariam mortem' eleganter Alcestidis vocat, quæ vice mariti occidit. 'Cujus pater Admetus quondam vicaria morte conjugis fata propria protulerat.' Ita legendum, cum inepte alioqui edatur, 'pertulerat.' Sic libro eodem, 'nec leniri, priusquam auctor tanti sceleris filiam natu maximam vicariam victimam immolasset.' Sic 'vicarium munus' l. II. 'Nec quicquam deprecari amplius, modo in locum ejus Hippodamiam, quæ cum Achille degeret vicarium munus amissi honoris, acciperet.'

Comes Herculis post discessum ejus] 'Discessum' pro morte usurpatum, cui similia ex Festo, Vitruvio, Ammiano, aliis, alibi notavimus. Advers. XXVII. 10.

§ 15 *Porcum marem in forum medium afferri jubet, &c.*] Ritum concipiendi sacramenti sive juramenti et conjurationis in hostilitatem alicujus sanctum et inviolabilem indicat. Quod legenti mihi sane mirari subit hominum securitatem, qui tantum exercitum Græcorum ad muros Ilii admissum a dominatore illo Asiæ fingere sunt ausi. Tantus rex, tot populorum Imperator, tot Heroum pater, non potuit aditus regni sui munire, ne urbs imperii caput obsideretur a principibus angulum unum tenentibus Europæ, minime cum ipso omnibus unico comparandis. Porro morem istum vovendi inimicitias irrefutabiles nescio an supra etiam notarim: certe observatione est dignissimus, et mentio ejus est infra apud nostrum etiam l. II. et V. Execratur autem in populo Dei eandem hanc ceremoniam Hieremias Propheta XXXIV. qua se utique addixerant gentilium superstitioni, interpositis diris adjurationibus. Verba Prophetæ sunt: 'Et dabo viros qui prævaricantur fœdus meum, et non observaverunt verba fœderis quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, et transierunt inter divisiones ejus, Principes Judæ et Principes Hierusalem, Eunuchi et Sacerdotes, et omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli, dabo eos in manus inimicorum suorum, et erit morticinum eorum in escam volatilibus cœli.'

Martem atque Concordiam multis immolationibus sibi adhospitavere] Scitum est quod ait, Deos sibi Martem et Concordiam velut hospitio conjunxisse Græcos principes, quod 'adhospitasse' dixisse priscos exinde apparet. Ut videlicet cum eis manerent duo ista numina, et inter eos habitarent. Non occurrit nunc adhospitationis hujus mentio in alio quopiam auctore. Advers. LVII. 7.

§ 16 *Ita consensu omnium secundo rumore, &c.*] 'Secundo rumore' valet auspicato. Virg. Æn. VIII. 'Ergo iter inceptum celerant rumore se-

cundo.' Snevius vetus Poëta v. 'Redeunt, referunt rumore petita secundo.' Et hoc haud dubie a favore multitudinis descendit, obscuro quopiam rumore secundis rebus plaudentis et eas voventis.

Vigiliarumque vices dispartiant] 'Dispartire' sonat dividere.

§ 17 *Agamemnon ex Mycenis naves centum*] Illud observare velut aliud agentem licet, parum in catalogo navium Græcarum ad oppugnationem Ilii collectarum dissentire Septimium hunc a libello veteri qui Daretis nomine inscribitur, et multa a Græcis recensionibus universæ Trojanæ historiæ discrepat. Septimius enim noster numerum 1117. navium producit, Dares autem 1148. enumerat, ut diversissimi auctores vix triginta ipsis navibus discrepent.

§ 19 *Prorsus nullus funeri modus neque requies*] 'Funus,' pestilentiam, contagionem sive contagium notat Auctori nostro. Velut 'Funus' aliquod numen funestum et sæviens cadaveribus faciendis diceretur. Pariter autem 'Libitinam' pro tali aliquo dæmone accipit aliquot locis Horatius.

Mulier quædam Deo plena Dianæ iram fatur] Notandum his verbis, 'Fari' propheticum esse verbum, et edicere a numine instinctum denotare. 'Fata' enim sunt oracula. Lucan. IX. Pharsaliæ: 'Stabant ante fores populi quos miserat Eos, Cornigerique Jovis monitu nova fata petebant.' 'Plena Deo' instinctam notat, ut l. v. Septimius idem noster: 'inter quæ tam solicita Cassandra Deo plena victimas ad Hectoris tumulum transferri inferrique jubet.' Calpurnius Ecl. I. 'Jamdudum velut ipso numine plenum Me quatit et mistus subit inter gaudia terror.' Quod genus loquendi irrisit olim Seneca pater in nescio quo declamatore, non facturus si ea cognoscere potuisset, quæ nos docent sacræ litteræ, et ex iis Didymus l. I. de Spiritu Sancto. Pariter Arnobius v. 'ut vos plenos Dei numine ac potestate censeatis.' Et Julius Firmicus de erroribus profanarum Religionum. Vetus inscriptio: 'Templum in rupe Tagi superis et Cæsare plenum.' 'Saturum et potatum' torrente deliciarum Dei dixit Victor Uticensis fine l. I. de Persecutione Vandalica.

Ne tanta vis exercitus sine rectore effusius ac sine more militiæ vagaretur] 'Mos' idem est quod lex, effectu quidem, licet non origine; mos enim oritur ex consuetudine, lex vero ex sanctione: promiscue tamen usurpatur, ut a Septimio nostro.

Ita per æquationem numeri atque partium quadripartitur exercitus] 'Quadripartiri' est in quatuor partes dividere. Æquum autem quaternarium numerum dicit ob perfectionem cubi, de quo consule Macrobium et Favonium in somnium Scipionis, Capellam et Isidorum in Arithmeticis Tractationibus.

§ 20 *Neque interim ullus finis vastitatis*] 'Vastitas' est pestilentia. Arnobius fine l. IV. 'Deos sæpe dicitis propter ceremonias non rite perfectas tremoribus infremuisse terrarum, et contagione pestilentiæ corrupisse auras temporum luctuosa cum populi vastitate.' Hoc est pestilentia et contagione morborum ab infecto aëre.

§ 21 *Quum ecce dies fœdari, et cœlum nubilo tegi cœpit*] 'Nubilum' est tenebrosa tempestas cœlo obducto nubibus. 'Præcipitatio' imbris eleganter magnam illam ruinam cœli, ut Maro loquitur, designat. Valerius Æditurs de flamma amoris in se ardentissima: 'Istam non potis est vis sæva extinguere flammæ, Atque imber cœlo candida præcipitans.'

Dein cœpere venti atque fulmina consenescere] Elegantissime dicit 'consenescere' vim ventorum et tempestatum, pro remittere labefieri, defi-

cere. Egesippus I. 26. 'Excitus Herodes congregato exercitu petebat Hierosolymam, ut solveret omnem Hircani potestatem, ac pene effecerat, nisi a fratre infractus et patre, impetus ejus consenuisset.'

§ 22 *Ab inquietudine Iphigeniæ cohiberent sese*] 'Inquietudo' est molestia. Advers. LVII. 7.

Reformatoque jam die] 'Reformatus dies' cui nubilo pulso reddita serenitas. Quomodo animum atque ornatum 'reformare' l. II. dixit. Advers. XXVII. 10.

Reseratum est cœlum] 'Reseratum cœlum' pulcre pro reserenato ponit. Lucret. I. 'Et reserata viget genitabilis aura Favoni.' Advers. LVII. 7.

§ 23 *Ventorumque flatus navigandi prosperos*] 'Flatus ventorum' est commoda temperies. (Advers. LVII. 7.) Quam vocem ita elegantissime etiam ab aliis autoribus usurpari, alibi notavimus. Advers. XXVII. 10.

Eum quippe optimum consultorem suum, quem non secus, &c.] Eleganter nonnulla omittit, quod ego non minimum ornamentum Latini sermonis arbitror. 'Quæ res pergrata atque accepta per exercitum fuit. Eum quippe optimum consultorem suum, quem non secus quam parentem miles omnis percolebat.' Deest, 'putabant,' consultorem suum scilicet. Quæ et ipsa vox non vulgi. (Advers. XXVII. 10.) Vide quæ Indice Apuleiano, voce, Omissa, constipamus. Et sic emensi sumus primum hujus scriptoris librum, cæteros pariter examinaturi, cum otium erit, aut animus. Illud dicere cogor ex re ipsa, bona quamplurima esse in hoc auctore, pauca vero sequioris seculi indicia, quorum gratiam illi libenter facimus, præcipue cum constet nobis ab exscriptoribus miris modis interpolatum et contaminatum esse, quod se etiam usu expertum didicisse, collatione cum scriptis codicibus instituta, commemorat homo judicii et ingenii præstantissimus Josias Mercerus, Notis ad Nonium, qui et locum ex hoc eodem primo libello p. 25. 'nec multo post irane Dianæ ob mutationem aëris corporibus pertentatis lues invadit;' corrigit ex libris suis: 'neque multo post irane cœlesti an ob mutationem aëris.' Cui equidem assentimur merito volentes. Advers. LVII. 7.

LIB. II.

§ 6 *Eumque jactatum magnis doloribus*] Crebro jactationem a pelago deducunt scriptores ad animi aut fortunæ jactationem. Septimius II. 'ad Telephum perveniunt, eumque jactatum magnis doloribus consolati,' &c. Florus I. de populo Roman. 'tot laboribus periculisque jactatus est, ut ad constituendum ejus imperium virtus et fortuna contendisse videantur.' Propert. II. 'Scilicet alternum quoniam jactamur in unda, Nostraque non ullis permanet aura locis.' Gellius I. 5. 'maledictis appellationibusque præposteris jactatus est.' Advers. XX. 20.

§ 8 *Tempus profectionis anteciperent*] 'Præcipere' est antecapere, primo loco priusque capere. Virgilius: 'Si lac præceperit æstas.' Ovid. Fast. IV. 'Et canis, Icarium dicunt, quo sidere moto Tosta sitit tellus, præcipiturque seges.' Livius XXXI. 'Nox, dieique insequentis pars, ad præcipiendum iter Philippo data est,' &c. Sic 'antecipere' Sallustius. 'Non sitim, neque frigus, neque lassitudinem operiri, sed omnia luxu antecipere.' Q. Septimius I. de Bell. Troj. 'Tempus profectionis antecipereut.' Advers. XLVI. 8.

§ 29 *In ore omnium ipsumque et Menelaum contumeliis lacerabat*] 'Lacerare contumeliis' est velut existimationem alicujus discerpere. Apuleius p. 259. Q. Septimius II. 'Cæterum Achilles in ore omnium ipsumque et Menelaum contumeliis lacerabat.' Et mul-

ta sunt quibus conveniunt hi duo scriptores. Advers. XXXIV. 15.

LIB. III.

§ 1 *More optimo divisis ad sua officia quibusque*] 'More optimo' est laudabili consuetudine. Sic infra: 'sed Barbari more pessimo nihil aliud quam turbata atque insidiosa cupientes prœlium prævertere.'

Neque dubium quin inter hosjam præcellerit Philoctetes] Legendum est, 'inter hos etiam.' Videtur trajectum fuisse: 'hos inter etiam.' Unde omissio literarum.

Neque circa exercitum solliciti] Lege, *circa exercitium*. Nam Græcis exercitiis occupatis, cessante bello, opponit desidiam barbarorum.

§ 2 *Polyxena et Cassandra, Minervæ atque Apollinis antistes*] Clarum est inserendam voculam 'hæc.' 'Polyxena et Cassandra, Minervæ hæc atque Apollinis antistes.'

Auctoque in horas desiderio] 'Desiderium' pro intensiore amore non inerudite dixit. Catullus: 'Cum desiderio meo nitenti Carum nescio quid lubet jocari.' Desiderii poculum pro philtro Horatio Epodo 17. Sic et Propertius III. Eleg. 21.

Daturum se in matrimonium sororem mandat] 'Mandare' est nuntio indicare. 'Mandatus' pro misso, 'mandator' pro missore apud Tertullianum III. in Marcionem c. 2. Advers. XIV. 13.

§ 3 *Animi jactatione saucius*] 'Saucium animi jactatione' hominem tristem dixit. 'Saucium vecordia' Apuleius, ut et fatigatione. Advers. X. 16.

Cum rege commorantur] Cum rege commoratos Ajaces et Patroclum, ejus tuendi ab amatoris aliquo subito incursu, dicit; ne id aliquem turbet.

§ 4 *Igitur ubi utrinque instructæ acies adversum processere*] Adversum eleganter usurpat hic scriptor. Mox: 'mox telis adversum jactis ubi uterque intactus est,' &c.

Hector situs in parte alia] 'Situm' in parte alia Hectorem pro ibi degentem et rem gerentem dicit. 'Sed ubi Hector situs in parte alia medios suorum fundi accepit, dispositis satis strenuis, ubi pugnabat, accurrit auxilio laborantibus.' Quæ verba eo lubentius adscripsi, ut eorum auxilio duo menda sequentibus abstergam. Legitur: 'ita Græci, prohibiti cæde reliquorum, represso gradu adversus eos qui superfuerant constitere.' Legendum, 'qui supervenerant.' Nam Hectorem, Deiphobum, Glaucum, Polydamanta dicit. Continuo: 'ac mox cognito per universum exercitum prœlio in ea parte reliqui duces confirmati, ubi quisque pugnaverat, undique eo confluunt.' Ex eadem periodo reponendum aio, 'confirmatis.' Non enim aliter quam Hector apud Trojanos, hi apud Græcos deserturi loca, quæ primum pugnantes ceperant, muniunt illa præclaris viris.

§ 5 *Philemonem Paphlagonum regem impedimento sibi oppositum cominus fundit, &c.*] Non habeo extra suspicionem ista. Philemon enim primo nomen Græcum quomodo Paphlagonum regi sit nescio. Deinde in illud 'propriam' aliquid correpsisse puto. Mirum enim ni alienæ potius quam suæ originis memoriam repetierint. Sed de nomine largior: valde enim incautæ in talibus Homericæ fabulæ; quas certe huic etiam cuicunque etiam Dictyi vel interpreti cum solo nomine originem dedisse autumo, utcunque alia affectet.

§ 7 *Ubi uterque intactus est, curru desiliunt, atque arreptis gladiis pergunt obviam*] Notandum 'intactum,' non tactum, valere. 'Obviam' etiam absolute posuit, pro sibi mutuo obviam.

Colligit in arma sese] Eleganter 'colligere se in arma' Patroclum, et

'in armis compositum,' dixit. Virg. x. Æn. 'Sed bellis acer Halesus Tendit in adversos, seque in sua colligit arma.' Ejusdem alteram quoque piffrasin esse puto, sed locus excidit: neque nostrum est ignavis indicibus uti.

§ 8 *Neque fortuna belli mutatur*] 'Fortuna belli' est ambiguus ejus status, sive et numen aliquod, ut alibi monuimus. Infra: 'Patroclus fortunam belli vincere aggressus dum hortatur suos,' &c.

§ 9 *Circa Sarpedonis cadaver cunctis deflentibus*] 'Deflere' enixe flere est. Virg. vi. Æn. 'Tum membra toro defleta reponunt.'

§ 10 *Meges, &c.*] Legendum, 'Meges et Elpenor Arcadæ,' non 'Arcadiæ,' ut excusum. 'Indignatio' rei ibidem indignitatem denotat. Sic 'dignatio' sæpe dignitatem in libris ævi cadentis.

Patroclus fortunam belli vincere aggressus] 'Fortuna belli' est Bellona. Quam Fortunam belli vocat Lucan. vi. 'Te precor, ut certum liceat mihi noscere finem, Quem belli Fortuna paret.' Et iv. 'Non eadem belli totum Fortuna per orbem Constitit.' Q. Septimius iii. 'Patroclus Fortunam belli vincere aggressus telo Euphorbi ruit.' Sic aliarum magnarum rerum Fortuna dicebatur. Ut 'Fortuna populi Romani' apud Cic. Philipp. ii. ubi de cæde Cæsaris. Cicero pro Marcello: 'Cum esset incertus exitus et Fortuna belli.' Ausonius Periocha Il. xv. 'Jupiter monet pro Phrygibus belli instaurare Fortunam.' Advers. xiv. 19.

Insolentiâ gentis suæ illudere cupiens] Τὸ 'suæ' ab aliena manu est: delendum ergo protenus.

§ 11 *Ob tegenda vulnera, quæ multis, &c.*] Bardos librarios! non viderunt legendum, 'quæ occultis locis impressa.' Supra dixerat: 'Patrocli vero mors non tantum gemitum illum cunctis incusserat, sed præcipue recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda.' Advers. xiv. 13.

§ 20 *Priamus lugubri veste miserabile tectus*] Ablativos in *i* pro *e* vulgato exeuntes usurpat Apuleius, et contra. Sic l. iv. 'Imo etiam paratus non fusti tantum, sed machæra percussus occumbere.' Valerius Maximus lib. vi. cap. 3. 'Fusti percussam interemit.' Ita veteres libri eo loco habent, ubi Pighius restituit 'fustim.' Contrarium in Apuleio ix. 'At dum fodiens, dum irrigans, cæteroque incurvus labore deservit.' Erat enim 'labori' dicendum. Sic Septim. iii. 'Priamus lugubri veste miserabile tectus.' Venantius ii. de rebus Martini: 'Effosas trajecto missile costas, Unde cruentati pariunt baptismata rivi.' Propertius: 'illa meo caros donasset funere crines.' Lucilius: 'esuriente leoni ex ore exsculpere prædam.' Advers. xxv. 5.

§ 26 *Renovato fletu quam miserabili*] Apuleius, 'cum quam misella,' dicit de Charite, p. 311. miserrima intelligenda est. Septim. iii. 'Ad ea Priamus renovato fletu quam miserabili, non sine decreto divum hominibus adversa irruere ait.' Idem iv. 'Apud Trojanos lætitia atque gratulatio interfecto quam metuendo hoste.' Eam vim particulæ 'quam' nemo puto hactenus agnovit. Advers. xxxiii. 12.

LIB. IV.

§ 1 *Cæterum viso Hectoris funere*] 'Funus' cadaver sonat apud Q. Septimium iv. de Bello Trojano. 'Cæterum viso Hectoris funere, cuncti cives sociique accurrentes fletum tollunt,' &c. Seneca Satyrico de morte seu potius apotheosi Claudii: 'Claudius ut vidit funus suum, intellexit se mortuum esse,' &c. Magis autem ridiculum Senecæ dictum facit, si perpendamus 'funus' non pompam funebrem intelligere, quæ fingi a petulantibus et male feriatis hominibus poterat in ludibrium etiam tum vi-

ventis principis, ut spectator ipse videlicet suarum fieret exequiarum; sed vero tantumdem esse ac si dixisset: 'ut vidit cadaver suum.' Advers. VII. 1.

§ 17 *Maxime quod in suis indies deficientibus auxiliis*] Est abundans positum τὸ in, ut apud plures scriptores. Tertullianus de Testim. Anim. v. 'Judæos, in quorum oleastro insiti sumus.' Septim. IV. 'Interim Trojani vehementer pavere, maxime quod in suis indies deficientibus auxiliis novus adversus se miles pararetur.' Optatus Afer v. 'Insectamini in personas hominum.' Virg. Ecl. 7. 'Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.' His locis superest ea vocula, aliis deesse potest. Vitruv. VIII. 13. 'Quod legitur Ponto et Asia est atrum.' Par est quod idem Apuleius alibi dicit, 'in verba fidere,' p. 139. Quomodo legitur apud Hieronymum ad Sabinianum: 'Angelorum strepitu desuper concinente in eadem verba testaris.' Advers. XXXIV. 15.

ULRICI OBRECHTI NOTÆ.

In Prolog. *Dictys Cretensis*] Prologus iste, ut in Codice Bibliothecæ Argentinensis inscribitur, Græce et ad Dictyn Græcum compositus videtur: inde nec versionis de Græco in Latinum factæ meminit, et textui, ut appellat, statim connectitur. Pleraque autem, quæ continet, apud Græcos pervulgata fuisse, plenius apparebit, cum integra Joannis Antiocheni Historia, quæ in Angliæ Bibliothecis latet, publici juris facta erit.

Tertio decimo anno Neronis] Aliqui ad Claudium Imper. referunt, adoptivo Neronis nomine decepti. Suidas: Ἐπὶ Κλαυδίου τῆς Κρήτης ὑπὸ σεισμοῦ κατενεχθείσης, καὶ πολλῶν τάφων ἀνεῳχθέντων, εὑρέθη ἐν ἑνὶ τούτων τὸ σύνταγμα τῆς ἱστορίας Δίκτυος, τὸν Τρωϊκὸν περιέχον πόλεμον, ὅπερ λαβὼν Κλαύδιος ἐξέδωκε γράφεσθαι. Factus est autem hic terræ motus anno Neronis penultimo ineunte; post Id. Octobr. scilicet, C. Suetonio Paulino, L. Pontio Telesino Coss. cum, ex dicto Apollonii Tyanei, qui eo tempore in Creta morabatur, ἡ θάλαττα γῆν ἔτεκε, nata subito inter Theram et Cretam insula. Philostratus de vit. Apollonii IV. 2. Σεισμὸς ἀθρόως τῇ Κρήτῃ προσέβαλε. βροντὴ δὲ οὐκ ἐκ νεφελῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς γῆς ὑπήχησεν, κ. τ. λ.

Rutilio Rufo illius insulæ tunc consulari] Quocumque nomine, sive Rutilii sive Julii, Rufus hic notandus sit, eundem esse censeo, qui cum C. Fonteio Capitone itidem tertio decimo Neronis anno Consul fuit. Fasti antiqui Græci Latinique Rufum duntaxat, primus autem quod sciam Onuphrius Panvinius C. Julium Rufum, nominavit. Sed uterque parte tantum anni consulatum gessit, a Nerone, qui in utriusque locum solus iniit, ante tempus honore privati: atque eodem adhuc anno Capitoni Germania inferior, Rufo, ut opinor, Cyrenaica et Creta provincia obtigit. Vere is itaque, et Augustei ævi stylo, Consularis, sc. Legatus: ἀνθύπατος ἐκ τῶν ὑπατευκότων, de quibus videndus Dio LIII.

Ad Neronem transmisit] Ex Achaica peregrinatione reducem, quæ Eupraxidem sive alium quempiam Cretensium ἀεὶ ψευστῶν invitasse videtur, ut e copia scriptorum, qui de Bello Trojano jam tum extabant, aliquem pro Dicty obtruderet, atque Principem eo argumento demereri contenderet, quod non æstimatum saltem illi, sed excultum magnopere constabat; scriptis quippe 'Troicis,' ac decantata subinde Ilii Ἁλώσει.

Muneribus et Romana civitate donatum] Msc. Arg. *muneribus e Romana civitate:* male. Ita sub idem plane tempus Judices quoque suorum certaminum remuneratus fuerat Nero. Sueton. 29. 'Decedens Achaia provinciam universam libertate donavit: simulque judices civitate Romana, et pecunia grandi.'

In Græcam Bibliothecam recepit] De hac Sueton. Aug. 29. 'Templum Apollinis in parte Palatinæ domus excitavit. Addidit porticus cum Bibliotheca Latina Græcaque.'

In L. Septimii Epist. *L. Septimius Q. Aradio*] Prima editio quæ A. C. 1477. Mediolani prodiit, et cui debetur hæc epistola, sub isthac inscriptione illam exhibet: 'Septimius Q. Aradio S. D.' ea vero quam 22. post annis Franciscus Faragonius Venetiis procuravit: 'Septimius Q. Aradio S. D.' ipse vero Faragonius in iis quæ de suo adjecit, 'virum Romanum eloquentissimum' vocat: unde in ceteras editiones labes fluxit, ut 'Septimius Romanus' diceretur. 'Lucii' prænomen ex Arg. Cod. restituimus, in quo 'Epistola' quidem deest, sed 'libro quinto' præscriptum legitur: 'L. Septimii Ephemeridos liber quartus explicit: incipit liber quintus.' Itemque vi. 'L. Septimii Ephemeridos Dictys liber quintus explicit: incipit sextus.' Q. Aradio Rufino coævum Epistola indicat, quam adolescenti et in liberalibus studiis adhuc versanti scriptam conjicio. Sed is quidem inde a Diocletiano usque ad Julianum per aliquot Imperatorum tempora vitam produxit, sicut vel ex Epigrammate Symmachi constat: 'Princeps ingenio, fortunæ munere princeps Ætatis, Rufine, tuæ, cui prospera, cuique Tristia mirandis æquavit gloria rebus: Unus amor cunctis, et præsidium trepidorum: Principibus, quorum viguisti tempore, doctus Aut calcaria ferre bonis, aut fræna tyrannis.' De eodem Libellus de præfectis urbis a Panvinio editus: 'Diocletiano ix. et Maximiano viii. Coss. prid. non. Jan. Aradius Rufinus Pr. Urb. fuit.' Itemque anno post Consulatum iv. Constantini M. 'Sabino et Rufino Coss. prid. non. Aug. Ovinius Gallicanus Pr. Urb. fuit.' Idque consentientibus Fastis. Inscripto apud Gruterum.

D. D. CRISPO. ET. CONSTANTINO. JVNIORE
NOBILISSIMIS. CAESS. COSS. IV. KAL. SEPT.
MVNICIPES. MVNICIPI. T. AELI. HADRIANI. AVG. CIVI
LITANI. Q. ARADIVM. RVFINVM VALERIVM. PROCVLVM
C. V. LIBEROS. POSTEROSQVE. EJVS. SIBI. LIBERIS. POSTE
RISQVE. SVIS. PATRONOS. COOPTAVERVNT. TESSERAM
QVE. HOSPITALEM. CVM. EO. FECERVNT, &c.

Ammianus Marcellinus xxiii. de Juliano Imp. 'Rufinum Aradium Comitem Orientis in locum avunculi sui Juliani recens defuncti provexit.'

Ephemerida belli Trojani] Mediol. edit. lectio hæc est, quam firmat Suidas: *Δίκτυς ἱστορικὸς*, inquit, *ἔγραψεν ἐφημερίδα. ἔστι δὲ τὰ μεθ' Ὅμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ'. Ἰταλικά. Τρωϊκοῦ διακόσμου. οὗτος ἔγραψε τὰ περὶ τῆς ἁρπαγῆς καὶ περὶ Μενελάου καὶ πάσης Ἰλιακῆς ὑποθέσεως.* Locus male a descriptoribus, sed pejus ab interprete habitus: vertit enim: 'Dictys Historicus scripsit Ephemeridem. Novem autem libris res ab Homero prætermissas est complexus. Res Italicas. De Trojana Republica. Hic etiam scripsit de raptu Helenæ et Menelao et universa Iliaca sive Trojana Historia.' *Ἰταλικὰ* mutare debuit in *Ἰλιακὰ*, ut jam ad oram Codicis sui Hieronymus Wolfius annotavit, ac porro locum interpunctione sanatum vertere: 'Dictys Historicus scripsit commentarios rerum Trojanarum, quibus Ilias post Homerum prosa oratione in novem libros relata continetur. Dictys iste scripsit de raptu Helenæ et de Menelao et de omnibus quæ ad Trojam gesta sunt.' Non unius Authoris hæc esse, sed ex pluribus consarcinata, uti apud Suidam plurima, conjicio, et ista quidem, *ἔστι δὲ τὰ μεθ' Ὅμηρον καταλογάδην ἐν βιβλίοις θ'. Ἰλιακά· ἐν παρενθέσεως μοίρᾳ* interjecta esse. *Τρωϊκὸς διάκοσμος* est rerum Trojanarum digestus, si cum Papinio loqui licet, vel Digestum aut Digesta Trojana, si

cum Tertulliano et Jureconsultis. Διακοσμεῖν digerere, acta, res, tempora: quod Historici præsertim solent: etiam illi qui non nisi ἐφημερίδας dare se profitentur. Nam si hunc operum titulum ad actus diurnos tantum referre velis, quid fiet Cæsaris commentariis, quos utique Ἐφημερίδας vocavit Plutarchus? Sed notum est de iis Ciceronis testimonium in Bruto. Et quanquam olim Commentarii, non diurni saltem, sed et Annales, ab Historia distinguerentur, postea tamen usus permiscuit. vid. Gellius N. A. v. 18. Est et Poëtarum διάκοσμος. Atque inter hos alius Epicorum, alius Tragicorum, qui cum res vere gestas, ut Troicas, Romanas, alias, juxta legem operis sui contexunt, quid aliud quam Historiam scribunt, poëtice digestam? Ceterum aliquos ante Homerum excoluisse τὴν ὑπόθεσιν Ἰλιακὴν satis constat, atque imprimis Daretem πρὸ Ὁμήρου τὴν Ἰλιάδα scripsisse testatur Antipater Acanthius apud Ptolemæum initio τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας. Sed Ephemeridem, quæ Dictys nomen præferebat, Iliadem esse post Homerum scriptam non potuit ignorare Suidas. Homero autem prætermissa, nempe τὰ περὶ τῆς ἁρπαγῆς, κ. τ. λ. multi executi sunt, atque inter Latinos etiam Macer: ad quem Ovid. de Ponto: 'Tu canis æterno quicquid restabat Homero, Ne careant summa Troica bella manu.'

LIB. I.

§ 1 *Ad dividendas inter se Atrei opes*] Verum Regis hujus nomen apud Cretenses 'Catreus.' Testes, Diodorus Siculus v. 59. Ἀλθαιμένης ὁ Κατρέως υἱὸς, τοῦ Κρητῶν βασιλέως. Pausanias in Arcadicis de Tegeatis: λέγουσιν ὡς Τεγεάτου τῶν παίδων ἔδει τὸν τόπον μετοικῆσαι ἐς Κρήτην Κύδωνα, Κατρέα, Ἀρχίδιον, καὶ Γόρτυνα. Καὶ ἀπὸ τούτων φασὶν ὀνομασθῆναι τὰς πόλεις Κυδωνίαν, Γόρτυνα, Κατρέα. Κρῆτες δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ Τεγεατῶν λόγῳ, Κύδωνα μὲν Ἀκακάλλιδος θυγατρὸς Μίνω καὶ Ἑρμοῦ, Κατρέα δέ φασιν εἶναι Μίνω, τὸν δὲ Γόρτυνα Ῥαδαμάνθυος. Sed per aphæresin haud inusitatam invaluit ut Atreus diceretur: a quibus haud dubie sumpsit Noster. Apollodorus Bibliothecæ II. de Nauplio: πρὶν δὲ τελευτῆσαι ἔγημεν, ὡς μὲν οἱ τραγικοὶ λέγουσι, Κλυμένην τὴν Ἀτρέως.

Dictus ex Cretæ Ida] Ita Merceri Cod. nec multo aliter Arg. 'dictis ex Cretæ Ida.' Cretenses nimirum dialecto sua colles præruptos ἄξους vocarunt: inde Ὄαξις, et, quod idem est, Οἴαξις, χωρίον Κρητικὸν ὑψηλὸν, apud Etymologum, ac κατ' ἐξοχὴν præcipuos Cretæ montes Dictam atque Idam notavit. A quorum altero Œacis nomen derivat Septimius, sive, quod potius reor, Scholiastes quidam Septimii. Pertinent huc Apollonii illa ex Argonauticorum lib. I. de Dactylis Idæis: Οὓς ποτε νύμφη Ἀγχιάλη Δικταῖον ἀνὰ σπέος, ἀμφοτέρῃσιν Δραξαμένη γαίης Οἰαξίδος, ἐβλάστησε. Addatur Stephanus de Urbibus in Ὄαξος: itemque Servius in Virg. Ecl. I. ubi versus Apollonii Latine a Varrone Atacino conversos, sed in fine mutilos, exhibet. Idem qui in Æn. III. 'Idæumque nemus,' annotat, ostendere voluisse Poëtam, 'Idæum montem, qui sit in Troja, de Cretæ Ida cognomen indeptum.'

Admodum parvis] Ita rescripsi pro eo quod est in vulgg. 'admodum parvus.' Agamemnon nimirum et Menelaus parvi admodum erant, cum Plisthenes, ipse quoque agens in primis annis virilis ætatis, vita fungeretur. *Parvis*, id est, κομιδῇ νέοις. Livius I. 39. de Servio: 'Tantus illi honos habitus credere prohibet serva natum eum, parvumque servisse.' Noster infra 4. 22. de Priamo: 'qua tempestate Priamus parvulus admodum regno impositus est.' Eosdem autem cum Græcis Homeri Commentatoribus fontes hausit. Sic enim ad Il. B.

249. Anonymus pariter et Eustathius annotant: ἀλλ' ἐπειδὴ Πλεισθένης Νέος τελευτᾷ, μηδὲν καταλήψας μνήμης ἄξιον, νέοι πάνυ ἀνατραφέντες ὑπ' Ἀτρέως, αὐτοῦ παῖδες ἐκλήθησαν.

§ 2 *Itemque insecutis diebus. At Reges Græciæ*] Ex corrupta Ms. Arg. lectione, pronum fuit hanc probam concinnare: habet enim, 'itemque insecutis diebus Atrei gratia.'

§ 3 *Ænea aliisque ex consanguinitate comitibus*] Sic Arg. Ms. et ed. Mediol. sed Mercerus suorum Codd. auctoritate 'Æneam' expungit, non convenire cum sequenti historia hunc Æneæ comitatum ratus: at qui orationem legerit quam Æneæ contra Menelaum tribuit Septim. II. 26. vix mirabitur raptori comitem fuisse, qui raptum tam acriter propugnat. Scriptum tamen hic forte fuerat: 'Per idem tempus Alexander Phrygius Priami, fratribus aliisque ex consanguinitate comitibus.'

Æthram etiam et Clymenam Menelai affines] Joannes Antiochenus in Excerptis Peirescianis, ex Dicty Græco: συνῆσαν δὲ Ἑλένῃ Αἴθρα τε καὶ Κλυμένη, ἐκ τοῦ γένους καταγόμεναι Πέλοπος καὶ Εὐρώπης. Noster VI. 2. 'Interim Mnestheus cum Æthra et Clymena filia ejus ab Atheniensibus recipitur.'

§ 5 *Properatione navigii, inconsulte usum venti ad Cyprum appulere*] Ita Mediol. et Venet. 'inconsulte usum,' subint. 'ventis:' Ovid. Met. XIII. 419. 'jubet uti navita ventis.' Porro autem, ut hic, 'venti ad Cyprum appulere, sic II. 1. 'postquam ad Mœsiorum regionem universas classes venti appulere.' 'Navigium' autem pro 'navigatione...' passim. II. 10. 'At ubi instructæ omnino classes, et mare navigii patiens.' v. 16. 'Urgente navigii tempore.' VI. 9. 'Neoptolemum in spelunca fatigatum navigio somnoque jacere.' Ita etiam Scævola in l. 121. D. de Verb. Oblig. 'Idque creditum esse in omnes navigii dies.' et mox: 'redderet universam continuo pecuniam, quasi perfecto navigio.' Forte et Lucretii illud referri huc queat e l. v. 'Nec poterat quenquam placidi pellacia Ponti Subdola pellicere in fraudem ridentibus undis: Improba navigii ratio tum cœca jacebat.'

Universam domum ejus in scelus proprium convertit] Sceleris sui prædam sive materiam fecit. μετωνυμικῶς. prorsus ut in illo Lucani Phars. II. 266. 'Quis nolet ab isto Ense mori, quamvis alieno vulnere labens, Et scelus esse tuum?' Itemque Ovid. Heroid. XVI. 294. 'Casta tamen tum sis cum te mea Troja tenebit: Et tua sim, quæso, crimina solus ego.' Sensum hausit ex Sallust. Jug. XIV. 'ex improviso Jugurtha, intoleranda audacia, scelere, atque superbia sese efferens, fratre meo atque eodem propinquo suo interfecto, regnum ejus sceleris sui prædam fecit.' Imitator Sallustii, Sulpitius Severus Hist. Eccles. I. 'Joas Amasiæ civile bellum intulit, victoriaque potitus, multam prædam in regnum suum convertit.' Cæterum sententia etiam in vulgus nota, opes materia scelerum. Justin. III. 2. de Lycurgo: 'Auri atque argenti usum, velut omnium scelerum materiam, sustulit.'

Reliqui prædæ] Sic Arg. vulgo 'reliquæ prædæ.'

Cum obstinate hi Regis necem defenderent] Id est, pro vindicanda Regis nece pugnarent. Noster infra VI. 2. 'Teucer prohibitus Salamina a Telamone, quod fratrem insidiis circumventum non defendisset.' Pro quo Velleius, I. 1. 'Teucer non receptus, ob segnitiam non vindicatæ fratris injuriæ.' Legionis 13. milites apud Cæs. de B. Civ. I. 7. 'Sese paratos esse, conclamant, Imperatoris sui Tribunorumque plebis injurias defendere.'

§ 6 *Interjaciens memoriam discordiarum Ili et Pelopis*] Cœptæ hæ discordiæ inter Troëm et Tantalum; illum

Ili, hunc Pelopis patrem, ob raptum Ganymedis; quem Tros armis vindicare aggressus, cum decederet, bellum Ilo peragendum reliquit: a quo Tantalus Paphlagonia ejectus. Sed detrimenta patri illata, magnis invicem damnis Pelops ultus est. Præter Diodorum Siculum et Lycophronis Scholiastem, videatur Orosius I. 12.

§ 7 *Cujus adventu in tota civitate*] Hæc est Arg. Cod. lectio: 'cujus adventum tota civitas cum partim exemplo facinoris execraretur.'

Nihil pensi aut consulti patientes] Med. 'facientes,' Sallustius subinde 'habentes.' sed Arg. Cod. lectio quam repræsentavimus, vera est. Hic enim παρῳδιάζει, non exscribit Sallustium Septimius, ita ut vim phraseos haud parum intendat. Nam si Barbari, qui 'nihil pensi aut consulti habent,' quanto magis qui nec 'patiuntur.' Liv. XXII. 29. 'eum' inquit, 'primum esse virum, qui ipse consulat quod in rem sit: secundum eum, qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi esse ingenii.'

§ 8 *Ita infectis rebus, populus contemtui habitus*] Sallust. Jug. 34. 'Tametsi multitudo terrebat eum, vicit tamen impudentia. Ita populus ludibrio habitus ex concione discedit.'

§ 9 *Namque ex Hesiona Danai filia et Atlante Electram natam*] Vulg. 'ex Plejona:' Mercer. Codd. 'Jona. et Ona.' Arg. 'Sona.' Med. 'Plesione.' infra IV. 22. 'Hesionam quippe Danai filiam Electram genuisse.' Scholiastes Apollonii l. I. Ἡσιόνης δὲ τῆς Δαναοῦ καὶ Διὸς γίνεται Ὀρχομενός.

Argalum patrem Œbali, quem Tyndari patrem constaret] Apollodorus Biblioth. lib. III. εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες Οἰβάλου καὶ Νηΐδος νύμφης Βατείας γενέσθαι παῖδα Τυνδάρεων. Pausanias in Laconicis: ἀποθανόντος δὲ Ἀμύκλα ἐς Ἄργαλον, καὶ ὕστερον ἐς Κυνόρταν, ἀφίκετο ἡ ἀρχὴ, Κυνόρτα δὲ ἐγένετο Οἴβαλος. οὗτος παῖδα ἔσχε Τυνδάρεων.

Agenoris quippe Phineum] Vulg. 'Agenoris quippe filium Phœnicem.' Sed de Phineo Mercerus jam admonuit. Septimius infra III. 5. 'Perhibebatur quippe hic etiam ex iis qui a Phineo Agenoris originem propriam repetebant.'

Et Dymæ patris Hecubæ] Ita Med. et ex Mercerianis Codd. quidam. Arg. 'deinde patris Hecubæ.' Phineus itaque Agenoris filius, juxta Septimium, Olizonæ pater. III. 5. Olizona uxor Dardani. ibid. et IV. 22. Dardanus autem e Dionysii Halicarnass. recensione Antiq. I. pater Dymæ. Porro Leda Thestio Ætolo nata juxta Strabonem, Apollodorum, alios: Thestius Agenore, Pausaniæ relatu in Laconicis. Sed Agenor iste Pleuronis, ab Agenore Neptuni, quem Septimius innuit, patria et ætate longe diversus, solo nomine scriptores induxit, ut alterum cum altero subinde permutarent.

An pœnarum quas ob desertam domum a conjuge metuebat, ita sibi consulere maluerit] Sallustiana Ellipsis. 'Pœnarum,' subint. 'causa.' Catil. 6. 'Regium imperium initio conservandæ libertatis atque augendæ Reip. fuerat.' 51. 'ne quis divitiarum magis, quam injuriæ bellum incœptum diceret.' Hist. I. 'Omnia retinendæ dominationis honesta existimat.' Et paulo post: 'Exercitum opprimundæ libertatis habet.' De eadem Virgilius II. Æn. 571. 'Illa sibi infestos eversa ob Pergama Teucros, Et pœnas Danaum, et deserti conjugis iras Permetuens.' Noster, V. 'iram derelictæ domus metuens.'

§ 10 *Quæ ob id in conspectu popularium venerat*] Sic Arg. pro quo vulgatæ editiones, 'in conspectum.'. Cæs. de Bell. Civ. II. 32. 'Hæc acta diebus quadraginta, quibus in conspectu adversariorum venerit.'

§ 13 *Eos Peneleus insecutus cum Cle-*

nio et Arcesilao consanguineis] Peneleum, Clonium, Arcesilaum, Prothoënorem, Leitum fratres partim germanos, partim patrueles fuisse discas ex Diodoro Siculo IV. 69. Βοιωτοῦ δὲ Ἴτωνος γενόμενος ἐτέκνωσεν υἱοὺς τέσσαρας, Ἱππάλκιμον, Ἠλεκτρύονα, Ἀρχίλυκον, καὶ Ἀλεγήνορα. τούτων δὲ Ἱππάλκιμος μὲν ἐγέννησε Πηνέλεον, Ἠλεκτρύων δὲ Λήϊτον, Ἀλεγήνωρ δὲ Κλόνιον, Ἀρχίλυκος δὲ Προθοήνορα καὶ Ἀρκεσίλαον, τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας ἡγεμόνας τῶν ἁπάντων Βοιωτῶν. Postrema hæc firmat Septimius infra, 17. 'item ex omni Bœotia Arcesilaus, Prothenor, Peneleus, Leitus, Clonius, naves quinquaginta:' ac præcipue Homerus: Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Λήϊτος ἦρχον, Ἀρκεσίλαός τε, Προθοήνωρ τε, Κλονιός τε.

§ 14 *Vicaria morte*] Alcestis nimirum Admeto ἀντίψυχος facta. Hyginus Fab. 243. 'Alcestis Pelei filia propter Admetum conjugem vicaria morte obiit.'

Sagittas divinas industriæ præmium consecutus est] Hyginus Fab. 102. 'Ob id beneficium Hercules suas sagittas divinas ei donavit.'

Ex Ætolia Thessandrus] Usus ibi hospitio Œnei: cujus auspiciis cœptum inter Tydeum et Polynicem societatis jus, utroque ad Thebas interfecto, cum Diomede Œnei nepote coli perseveravit. infra II. 2. Nam cum conventus Græcorum Argis institueretur, Œnei utique regnum Ætolia fuit. VI. 2. Thessandri Thebæ. I. 17.

Martem atque concordiam multis immolationibus sibi adhospitavere] Si Septimius ita scriptum reliquit, non immerito forte hanc locutionem inter τὰς ἅπαξ ῥηθέντας retuleris: cujus sensum idem extulit II. 10. 'Cæterum Græci multis immolationibus Deos adjutores incœpto invocantes.' Neque aliud fuerit 'Deos adhospitare sibi,' quam illos precari ut adventent, præsentesque ac propitii sacrificio, ac deinceps cœptis adsint: iis potissimum formulis quas l. I. verborum solennium collegit Brissonius. 'Vos precor Dii, ut nobis volentes, propitii adsitis.' 'Adsis o tandem et propius tua Numina firmes.' Traditum enim veteribus, Deos hominibus piis et bonam causam foventibus ἐπιξενοῦσθαι, hospites fieri, sive ut Glossæ Græco-Latinæ interpretantur 'hospitari.' Palæphatus de Orione: Ζεὺς δὲ, καὶ Ποσειδῶν, καὶ Ἑρμῆς ἐπιξενωθέντες, αὐτῷ, κ. τ. λ. Statius in Hercule Surrentino: 'Sed felix simplexque domus, fraudumque malarum Inscia, et hospitibus Superis dignissima sedes.' Et paulo post: 'Da templum, dignasque tuis conatibus aras, Quo Pater ætherius, mensisque accita Deorum Turba, et ab excelso veniat soror hospita templo.' Quem locum etiam Catullus excoluit de Nuptiis Pelei: 'Præsentes namque ante domos invisere castas Sæpius, et sese mortali ostendere cœtu Cœlicolæ nondum spreta pietate solebant,' &c. Apud Romanos peculiari elogio gens Potita 'hospitio Deorum immortalium sacra' habebatur, teste Livio IX. 34. Græcis autem Θεοὺς ἐπὶ ξένια καλεῖν, itemque Θεοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ ξενίαν familiare fuit: inde Θεοξένια et Θεῶν παρουσία passim obvia. Nisi tamen hic editorum pariter atque scriptorum exemplarium obstaret authoritas, pro 'adhospitaverunt' substituendum censerem 'adhostiaverunt.' Placare enim Deos et propitiare, sacrificulorum stylo, 'ostiare et hostiare' dicebatur, quod Servio præcipue notatum ad Æn. II. 'Hostia, victima; dicta quod Dii per illam ostientur, id est, æqui et propitii reddantur.' A significatu genuino, ad novum, sed vicinum tamen, ut plura alia, deflexit Plautus, Rudent. I. sc. ult. sacerdotem Veneris inducens, ad eas quæ vacuis manibus aræ appropinquabant, dicentem: 'vos æquius erat candidatas venire hostiatasque

ad hoc fanum, ad isthunc modum non veniri solet.' Quod autem apud Servium sequitur: 'unde hostimentum æquationem;' non recte habet: 'hostimentum' enim non ab 'hostiare,' sed ab 'hostire' dictum est, quod 'ferire' significat: inde 'redhostimentum,' talio: cujus præcipue in referiendo jus consistebat: juxta illud 'oculum pro oculo, dentem pro dente.'

§ 17 *Aliisque sexaginta*] Sic Arg. in quo tamen male pro 'naves,' 'navibus:' non enim nisi sexaginta navibus Agapenorem præfecit Agamemnon. Hom. Il. B. Τῶν ἦρχ' Ἀγκαίοιο πάϊς κρείων Ἀγαπήνωρ Ἑξήκοντα νεῶν.

Elephenor ex Eubœa quadraginta] Arg. 'quadraginta Flenus ex Euboia.' Med. 'Eupherus ex Eubœa 40.' vulg. 'Elephenor ex Eubœa triginta.' Hom. Il. B. de Elephenore: Τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.

Tlepolemus Rhodo, aliisque circa eam insulis, novem] Arg. 'Propolemus Rhodo aliisque circa eam insulis IX.' Med. 'Nepolemus Rhodo aliisque insulis quæ circa eam erant, novem.' Quod iterum Homerus contra vulg. ubi 'octo,' firmat: Τληπόλεμος δ' Ἡρακλείδης, ἠΰς τε μέγας τε, Ἐκ Ῥόδου ἐννέα νῆας ἄγεν Ῥοδίων ἀγερώχων. Insulas autem circa Rhodum Septimio Chelidonias intelligi puto, de quibus Dionysius in περιηγήσει: Ῥόδος ἐστὶν Ἰηλυσίων πέδον ἀνδρῶν. Τὴν δὲ μέτ', ἀντολίηνδε, Χελιδόνιαι γεγάασι Τρεῖς νῆσοι. Nam 'Lindum, Jalysum, Camirum' non insulas circa Rhodum, sed 'opulentas Rhodi urbes' fuisse ipse inferius profitetur IV. 4. Si qui aliquando hic decepti sunt, oportet eos apud Homerum legisse, Οἱ Ῥόδον ἀμφ' ἐνέμοντο, pro Οἱ Ῥόδον ἀμφενέμοντο. Res de cætero plana est. Nimirum Lindus, Jalysus, Camirus urbes unius insulæ diversam quæque initio et peculiarem rempublicam constituerant; postea in unius civitatis corpus juris ac imperii communione coaluere; nomine communi insulæ in qua sitæ erant assumpto: ita ut conjunctim Rhodus, nec tres civitates, sed unius civitatis tres veluti tribus dicerentur. Homerus: Οἳ Ῥόδον ἀμφενέμοντο διάτριχα κοσμηθέντες, Λίνδον, Ἰηλυσσόν τε, καὶ ἀργινόεντα Κάμειρον. Et paulo post: Τριχθὰ δὲ ᾤκηθεν καταφυλαδόν. Denique bello Peloponnesiaco, ut se facilius adversus Atheniensium insultus tuerentur in unam urbem commigraverunt, cui nomen Rhodi mansit. Conon Narrat. 47. Αἱ δὲ τρεῖς πόλεις εἰς μίαν ἀποκλεισθεῖσαι μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ταὐτὸν ὄνομα τῇ νήσῳ Ῥόδον ἔδοσαν καλεῖσθαι. Add. Eustathius in Homeri locum superius adductum, Thucydides, Diodorus, Strabo. Νᾶσος τρίπολις vocatur Pindaro Olymp. 7. et Scylaci Caryandensi in Periplo, ut Νῆσος τρίπολις describitur. Quod argumenta eorum augere potest, qui scriptorem hunc Darii Nothi temporibus non esse recentiorem, contendunt.

Triginta ex insulis Co, Carpatho, et aliis] Merceri Codd. 'Triginta ex insulis congregatis.' Arg. 'Triginta ex insulis congregatas.' Med. 'ex insulis Entaphrates 30.' Venet. 'ex insulis Nisyro Caprate Coo Eutraphrates.' E quibus omnibus non quam genuinam præstaremus, sed quam minimum a genuina abhorrentem putabamus, lectionem exhiberi curavimus.

Thessandrus quem Polynicis supra memoravimus, Thebis naves quinquaginta] Thebas Epigoni, decem annis post patrum cladem, septem et viginti ante raptum Helenæ, ceperant mœnibusque nudaverant, atque ita Thessandro Polynicis tradiderant. Apollodorus III. Ἀργεῖοι δὲ τὸν δρασμὸν τῶν Θηβαίων μαθόντες εἰσίασιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ συναθροίζουσι τὴν λείαν καὶ καθαιροῦσι τὰ τείχη. Pausanias in Bœoticis: Τὰς δὲ Θήβας ἑλόντες οἱ Ἀργεῖοι παραδιδόασι Θερσάνδρῳ Πολυνείκους παιδί. Sed Homerus in Catalogo nec

Thessandri meminit, quia in ipsa expeditione occisus antequam ad Trojam veniretur; nec Thebanæ classis, quia Veteribus Thebæ æque ac Corinthus Trojani belli exsortes habebantur. Scholiastes Lycophronis: Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Ἑλλάδα, ἔχρησεν ὁ Θεὸς, τὰ τοῦ Ἕκτορος ὀστᾶ κείμενα ἐν ὀφρυνῷ τόπῳ τῆς Τροίας μετενεγκεῖν ἐπί τινα πόλιν Ἑλληνίδα ἐν τιμῇ μὴ μετασχοῦσαν τῆς ἐπὶ Ἴλιον στρατείας. οἱ δὲ Ἕλληνες εὑρόντες τοὺς ἐν Βοιωτίας Θήβαις μὴ στρατευσαμένους ἐπὶ Ἴλιον, ἐνεγκόντες τὰ τοῦ ἥρωος λείψανα ἔθεντο περὶ τὴν Οἰδιποδείαν κρήνην. De Cadmeis haud dubie intelligendum hoc est qui Thessandro interfecto Thebas remigrarunt. Vid. Diodorus Sicul. Bibl. IV. 68. et 69.

Neque pretio, neque gratia] Sallustius Cat. 49. 'Sed iisdem temporibus Q. Catulus et Cn. Piso neque precibus, neque gratia, neque pretio Ciceronem impellere potuere,' &c. utrumque ex L. Attio sumptum, qui apud Diomedem I. de Anomalis: 'Nam neque pretio, Neque amicitia, neque vi impelli neque prece quitu' sum.'

Phalidis Sidoniorum Regis] Merceriani Codd. 'Frigio,' et 'Frigie,' Arg. 'Phrygii.' Glossema id puto, sed quod ad veram lectionem viam monstrat. Scriptum scilicet fuerat: 'Balidis Sidoniorum regis,' et sive inter lineas, sive in margine annotatum: 'Balis Rex Phrygie,' quo scholio, Græcis certe Glossographis non incognito, Balidem Phrygia lingua regem notare significabatur. Nimirum indidem Glossæ author, unde Hesychius sumsit: Βαλήν· βασιλεύς. Φρυγιστί. Plutarch. de Fluminibus, ubi de Sagari Phrygiæ loquitur: παράκειται δὲ αὐτῷ ὄρος Βαλληναῖον καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον βασιλικόν. Referas huc et Euphorionis testimonium, sed levi mendo expurgatum, apud Æschyli Scholiasten in Pers. 606. βαλὴν ὁ βασιλεὺς λέγεται. Εὐφορίων δέ φησι Θουρίων εἶναι τὴν διάλεκτον. pro Θουρίων leg. Θυρίων. Et apud Tyrios quidem, Sidonios, atque in universum Phœnices, itemque apud Pœnos, et Phrygas, promiscuo in usu, quanquam varie inflexa, videas nomina Baal, Βαλήν, Βαλλήν, Βάλις, unde Abibal Tyriorum Rex, et in Sacris Ithobal Sidoniorum, Jezebelis pater. Ut autem a Βαλλὴν Βαλληναῖος, sic et Βαλλώνυμος apud Diodorum XVII. 46. in Abdolonimum a Latinis scriptoribus conversus.

Magnum atque insperabile cunctis remedium excogitavit] Scipio Africanus ad Quirites apud Gellium N. A. IV. 18. 'Pacem et victoriam vobis peperi insperabilem.'

Quæ in magno cæli motu oriri solent consenescere] Sallust. Jug. 35. 'Avidus Consul belli gerundi, moveri quam senescere omnia malebat.' Idem apud Priscianum X. 'nisi cum ira belli desenuisset.'

§ 22 *Reseratum est cælum*] Arg. 'serenatum:' quod a Glossatoris manu est. Lucret. I. 'Tibi rident æquora ponti, Placatumque nitet diffuso lumine cœlum: Nam simulac species patefacta est verna diei, Et reserata viget genitalis aura Favoni,' &c. Agamemnon ad Calchantem apud Senec. in Troad. hanc tempestatem spectans: 'Tu qui Pelasgæ vincla solvisti rati, Morasque bellis, arte qui referas Polum.'

LIB. II.

§ 3 *Interim Teutranius ex Teutrante et Auge genitus*] Postquam Telephus jam a Teutrante in familiam et spem regni adoptatus fuisset. Stephanus de Urbibus in Teuthrania: ὁ Τεύθρας δὲ τὴν Αὔγην ἔγημε, καὶ τὸν Τήλεφον ἐπαιδοποιήσατο. Add. Strabo XIII.

Inter vineas] Pindarus Isthm. 8. de Achille: ὁ καὶ Μύσιον ἀμπελόεν αἵμαξε Τηλέφου μέλανι ῥαίνων φόνῳ πεδίον.

Utraque acie] Sic Arg. rectius quam vulg. 'utraque acies.' 'Cum utraque

acie fatigaretur:' subint. 'miles:' sumtum ex Homerico illo: *περὶ δ' ἔγχεϊ χεῖρα καμεῖται.* Ubi Scholiastes: *ἀπροσώπως.* male; rectius quod sequitur: *ἢ καμεῖταί τις, καμεῖται στρατιώτης.*

§ 6 *Inspecto crure*] Ita Vindingius, *εὐστόχως.* vulg. 'inspecta cura.' Livius I. 41. 'inspectum vulnus absterso cruore.'

Metus atque mœror universos invasere] Ex Sallust. Jug. 39. 'Metus atque mœror civitatem invasere.'

In communem perniciem præcipitatum iri] Arg. 'in commune.' Apparet scriptum fuisse: 'commune in perniciem præcipitatum iri.' *Commune*, *Κοινὸν*, sæpe in nummis et inscriptionibus antiquis de tota populi universitate. Sed et apud Ciceronem in Verrem: 'quomodo ille commune Miliadum vexaverit.' Ovid. Metam. XII. 'Conjurataeque sequuntur Mille rates gentisque simul Commune Pelasgæ.'

Apollinis oraculo monitus] *Ὁ τρώσας ἰάσεται,* quod in proverbium abiisse notat Apostolius XIII. 36. et colligas etiam ex Suetonio in Claud. 43.

Dux Telephus ob acceptam gratiam factus] Malim: 'ob accepti gratiam.' Ut Achilli sanati vulneris gratiam referret. Eodem haud dubie loci reperit Septimius, quo Apostolius ea quæ ad proverb. *Μυσῶν λείαν* annotavit. ubi inter cætera apposite prorsus ad hunc locum: *ὁ δ' Ἀχιλλεὺς μόνως ἐκ τοῦ τρωθέντος ζητῆσαι μαθεῖν τὴν πρὸς Τροίαν ὁδὸν, καὶ ταύτην μαθὼν ἐξ αὐτοῦ, ἠρκέσθη ταύτῃ τῇ χάριτι.* Eustathius ad Il. A. *τῇ τῶν νεωτέρων ἱστορίᾳ* attribuit, et exinde itidem *τὴν εἰς Τροίαν ὁδηγίαν μισθὸν τῆς ὑγείας* Achilli abs Telepho obtigisse, refert.

§ 12 *Per latera atque cornua distribuentes*] *Ἐκ παραλλήλου* hic ponuntur latera atque cornua exercitus. Pollux Onomost. I. 10. *τὰ τῶν μαχομένων ἑκατέρωθεν ἄκρα, πλευρὰ, κέρατα, δεξιὸν καὶ εὐώνυμον.*

Cygnus, cujus haud procul a Troja regnum erat] *Βασιλέα Τρωάδος* vocat Conon Narrat. 28. *Κολωνῶν* Strab. XIII. nimirum Colonas intelligit *τὰς ἐπὶ τῇ ἐκτὸς Ἑλλησποντίᾳ θαλάττῃ,* quæ urbs non nisi 140. stadiis Ilio distabat. Unde Pausanias in Phocicis: *αἱ δὲ ᾠκοῦντο ἐν τῇ γῇ τῇ Τρωάδι αἱ Κολῶναι.* Nepos in vit. Pausan. 3. 'Colonas, qui locus in agro Troade est, se contulerat.'

Mentorensium civitatem] Arg. '|M|ntorensium:' Med. 'Mentoriensium,' Venet. 'Methoriensium.' Methone urbs passim Geographis atque Poëtarum interpretibus celebrata, sed in Thracia sita; e qua regione Cygnus oriundus. Ac pleræque insuper Thraciæ atque Troadis Urbes cognomines, ut Straboni jam observatum; ut hic non immerito 'Methonensium,' quo editionis Venetæ lectio ducit, scriptum fuisse suspiceris.

§ 15 *Cujus neque consilium unquam neque virtus frustra fuit*] Ex Sallustio sumtum Jug. 7. 'quippe cujus neque consilium, neque inceptum ullum frustra erat.'

§ 16 *Lesbum aggreditur*] Parthenius Nicæensis in Eroticis 21. *λέγεται καὶ ὅτε Ἀχιλλεὺς πλέων τὰς προσεχεῖς τῇ ἠπείρῳ νήσους ἐπόρθει, προσχεῖν αὐτὸν Λέσβῳ, κ.τ.λ.* Adde eundem cap. 26.

Dein Phyrum] Arg. 'Phryram.' Med. 'Pyrram.' L. 'Pyrrham.' Quo nomine inter Lesbi urbes una 'Scylaci' memoratur, et inter insulas Troadi prætentas, Plin. V. 31. Scyrus ea demum expeditione, quam in Cilicas instituit Achilles, expugnata videtur. Add. Strabo.

§17 *Interfecto dein Eetione qui his locis imperitabat*] Non de Lyrnesso hæc intelligenda sunt, sed in universum de Cilicibus, quibus utique imperitabat Eetion. Inde Hom. Il. Z. 397. dicitur *Κιλίκεσσ' ἄνδρεσσιν ἀνάσσων.* Regni sedes, Thebe. Schol. Homer. in Il. A. 366. *Κίλικες ἔθνος βάρβαρον τῆς*

ὑπὸ τὸ Πλάκιον ὄρος Θήβης. τούτων ἦρχε τῶν Κιλίκων Ἠετίων, κ. τ. λ. Lyrnessi autem regulus sub Eetione Mynes Hippodamiæ maritus.

Sed eorum Rex Brises] Alten Lelegum Regem, Pedaso imperantem, refert Homerus, Il. Φ. 87. Sed hoc de reliquiis Lelegum et Pedasi accipiendum recte monuit. Strab. XIII. Nam qui tum Pedasi Rex fuit, cum urbs ab Achille caperetur, cladi publicæ haud dubie superstes non mansit.

§ 18 *Quem Rex recens natum clam omnes alendum ei transmiserat*] Ita Med. Al. 'quem rex recens natum alendum homini transmiserat.' Arg. 'quem rex recens natum ominis causa alendum ei transmiserat.' Mediolanensi lectioni favet Euripides in Hecuba, ubi Polydorus de Priamo: *ὅς μ', ἐπεὶ Φρυγῶν πόλιν Κίνδυνος ἔσχε δορὶ πεσεῖν Ἑλληνικῷ, Δείσας, ὑπεξέπεμψε Τρωϊκῆς χθονὸς Πολυμήστορος πρὸς δῶμα.* Virgilius Æneid. III. 49. 'Hunc Polydorum auri quondam cum pondere magno Infelix Priamus furtim mandarat alendum Threicio Regi; quum jam diffideret armis Dardaniæ, cingique urbem obsidione videret.' Ovidius Met. XIII. 2. 'Polymestoris illic Regia dives erat, cui te commisit alendum Clam, Polydore, pater.'

§ 21 *Et ut ante consulta omittam*] Ita rescribendum, ex Arg. et Mercer. ubi 'ameconsulta.' 'Præterita,' quod est in vulgatis, explicationis causa a Scholiaste adjectum. Cicero ad Attic. 9. 9. 'Oblivisci me scripsi antefacta et delicta nostri amici.' Virgil. Æn. I. 'O socii, neque enim obliti sumus antemalorum.'

Hoc jam licet re cognoscere] Non, ut vulgo, 'recognoscere:' quod sphalma obvium apud scriptores. Etiam apud Sallustium in illis, Cat. cap. 25. 'Egregia tua voluntas recognita grata mihi,' pro, 're cognita grata mihi.'

Ne sic quidem prœlium adversum vos inire consilium fuit] Ita solet Sallustius. Cat. IV. 1. 'non fuit consilium socordia otium conterere.'

Iterato ad vos ob eandem causam oratum venimus] Etiam hoc ex Sallustio sumptum Jug. 24. 'Non mea culpa sæpe ad vos oratum mitto, P. C.'

§ 22 *Quis enim posthac cui virile negotium est*] Sic Arg. etiam. Med. 'ingenium, cui virile negotium est,' recte Mercerus explicavit, 'cui domi uxor.' Notus Plauti jocus in Pœnulo I. 2. 'Negotii sibi qui volet vim parare, navem et mulierem Hæc duo sibi comparato, nam nullæ magis duæ Plus negotii habent.' Addi meretur Laberii illud in Necyomantia, apud Gellium N. A. XVI. 7. 'Duas uxores! hoc hercle plus negotii est.' Afranius rem uxoriam pro matrimonio videtur posuisse in Emancipato: Ut abs te seorsus sentiam de uxoria re. Possis cui virile negotium est simplicius interpretari, qui vir est, sicut negotia hominum pro hominibus; et apud Ciceronem negotium Callisthenis pro Callisthene dictum Critici observant. Locus Sallustii quem respexit Septimius extat in Cat. cap. 20. 'Etenim quis mortalium, cui virile ingenium inest, tolerare potest illis divitias superare?'

§ 23 *Cunctis, ut in tali negotio fieri solet, alienam sententiam expectantibus*] Sallust. Hist. I. 'ne alius alium principem expectantes antecapiamini. Cato apud eundem Cat. cap. 52. inertia et mollitia animi alius alium expectantes cunctamini.'

Cum se quisque minus idoneum auctorem crederet] Liv. IX. 'Cum alterum quisque magis mentis compotem et consilii ducerent.'

Panthus clara voce: Apud eos, ait, Ulysse verba facis] Ita visum est interpungere hunc locum, cum vulgo ederetur: 'Panthus clara voce apud eos ait:' et pejus ab aliis: 'Panthus apud eos clara voce ait.'

§ 25 *Nam is inter regulos cum vir-*

tute, tum consilio bonus credebatur] Ad Hectorem transtulit Jugurthæ elogium, ex Sallust, Jug. 7. 'quod difficillimum in primis est, et prœlio strenuus erat, et bonus consilio.'

Ne qua et aliæ conjunctæ ac finitimæ regiones] Arg. 'ne quid tale commentæ finitimæ regiones.' Noster supra II. 22. 'An vos soli ignoratis, ut affectæ sint vicinæ atque amicæ vobis civitates.' Et mox II. 27. 'Ne quid quietum finitimis Trojæ regionibus atque amicis relinqueretur.'

Neque fidei jus] Arg. 'neque fidum.' Petav. 'namque fidei jus.' Non fore precedente obsidione fidei jus, inquit, id est, neque pactis vim suam, neque fœderibus auctoritatem constitutam esse: sed perfidiæ et defectionibus locum et jus datum iri. Sic Lucanus Pharsal. initio: 'Jusque datum sceleri.' Hoc est, scelus auctoritate juris munitum, dixit: Statius Thebaid. III. 'Incertusque animi, daret armis jura, novosque Gentibus incuteret stimulos.'

Domi quippe juventus perita belli abunde nobis est] Vera haud dubie lectio, quam ex Arg. Cod. restituimus. Antea edebatur, 'deorum quippe auxilio juventus perita belli:' itemque, 'deorum quippe ope et auxilio.' Sed in propatulo ratio est, qua domesticam juventutem externis auxiliis adjungit Septimius.

§ 27 *Gergitham*] Ex Merceri conjectura. Sed Mss. habent 'Gentum:' etiam Arg. In editis est 'Geniten.' Ortelius 'Gentinum' Stephano memoratam, innui suspicatur. Sed illa demum ab Æneæ posteris condita est, κτίσμα τινὸς τοῦ Αἰνείου παίδων, quod tamen de restauratione possis accipere. Nam et de Arisba idem Stephanus: ἧς οἰκισταὶ Σκαμάνδριος καὶ Ἀσκάνιος υἱὸς Αἰνείου.

Cujuscumquemodi pecora] Sic in Arg. et in vulgatis Sallustii editionibus Cat. 39. 'neque solum civis, sed cujuscunque modi genus hominum sollicitabat.' Al. 'cujusque modi:' ἀρχαϊκῶς. Nam veteres pro quicunque, quisque, dicebant ut Noster II. 14. 'quisque partium ad eum venerat.' Lex ad antiquam formulam scripta apud Ciceronem de Legg. II. 2. 'quæque quoique divo decoræ gratæque sint hostiæ providento,' &c.

§ 28 *Obsecrans uti magnificarent præsentiam dei*] Id est revererentur, suspicerent. Plautus in Menæchm. II. 2. 'Pol te unum ex omnibus Venus voluit me magnificare.' Idem Sticho I. 2. ubi uxores de maritis: 'pudicitia est, Eos magnificare qui nos socias sumpserunt sibi.' Nonius IV. 'observare, suspicere, magnificare.'

§ 33 *Cum manu auxiliari*] Arg. 'auxiliaria.' Plautus in Truc. II. 1. 'magisque Adeo ei consiliarius hic amicus est quam auxiliarius.'

Simplicis formæ aciem composuere] Arg. 'simplici forma.' Med. 'simplici fronte.' Nimirum Græci hic simplicis formæ aciem bipartito Barbarorum exercitui opposuere. Præcedit enim de Trojanis: 'ac dein per campos exercitu bipartito.' Pertinet huc Tibulli locus ex elogio Messalæ, uti a Scaligero et Lipsio emendatus legitur: 'Tunc tibi non desit faciem componere pugnæ, Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen, Rectus ut æquatis decurrat frontibus ordo.' Hæc simplicis formæ acies; sequitur de bipartita: 'Seu libeat duplicem, sejunctum cernere martem, Dexter uti lævum teneat, dextrumque sinister Miles, sitque duplex gemini victoria casus.' Sive libeat, ut acies bipartita sejunctim de alea belli decernat, ita ut duo cornua a media acie distracta hostium cornua opposita invadant, atque adeo duobus præliis velut diversis victoriam quærant. 'Cernere Martem' dixit, ut Ennius apud Cic. Off. I. et apud Nonium, 'cernere vitam.' De hac aciei forma, Veget. III. 20. 'Mediam aciem suam, qui sic dimi-

cat, nudare compellitur, et in duas partes exercitum separare.' Et mox: 'sic de dextro cornu suo illius sinistrum, et de sinistro cornu suo illius dextrum aggreditur.'

§ 35 *Dein Hippothous Pylei*] Scriptum haud dubie fuit, 'dein Hippothous et Pyleus.' Pyleum enim non patrem Hippothoi, sed socium duntaxat in hac expeditione fuisse non ignoravit utique Septimius. Sic enim de iisdem III. 'In queis Asius Hirtaco genitus et cum Hippothoo Pyleus; hi Larissæis, Asius Sesto regnantes.'

Acamas et Piros, ex Thracia] Arg. 'Acamas Ameripleripiros.' Mercer. Acamas Ameriplempiros.' Conjicio istud Ameripleri ex marginali Glossa conflatum. Hom. Il. β. (eo enim libro Acamas et Piros Homero memorantur:) Αὐτὰρ Θρήϊκας ἦγ' Ἀκάμας καὶ Πείρως ἥρως.

Magistro ac præceptore componendi Mnestheo] Τῷ δ' οὔπως τις ὁμοῖος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνὴρ, Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας. Ex Homeri elogio Il. β. 553. e quo ipsi Homero laus parta, ut veluti author ac parens τῆς τακτικῆς θεωρίας haberetur. Vid. Ælianus, Tact. I.

Ordinant autem per gentes atque regiones singulas] Cæsar uno verbo reddidit 'generatim.' Bell. Gall. I. 51. 'Germani suas copias e castris eduxerunt generatimque constituerunt, paribusque intervallis, Harudes, Marcomannos, Triboccos, Vangiones, Nemetes, Sedusios, Suevos.' Græcus Cæsaris interpres: κατὰ φυλάς τε διέταξαν ἐξ ἴσου ἀλλήλων. Credas Nestorem disciplinæ hujus authorem habuisse: cujus illa sunt apud Homerum Il. B. 362. ad Agamemnonem: Κρῖν' ἄνδρας κατὰ φῦλα, κατὰ φρήτρας, Ἀγάμεμνον, Ὡς φρήτρη φρήτρηφιν ἀρήγῃ, φῦλα δὲ φύλοις. Εἰ δέ κεν ὣς ἔρξῃς καί τοι πείθωνται Ἀχαιοὶ, Γνώσῃ ἔπειθ' ὅς θ' ἡγεμόνων κακὸς, ὅς τέ νυ λαῶν, Ἠδ' ὅσκ' ἐσθλὸς ἔησι, κατὰ σφέας γὰρ μαχέονται. Eadem huc Germanos ratio duxit: nempe 'ut discretus labor fortes ignavosque distingueret, atque ipsa contentione decoris accenderentur,' quæ Taciti sententia est, Hist. III. 27. Testis idem Germ. 7. 'Quodque præcipuum fortitudinis incitamentum est, non casus nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiæ et propinquitates.'

§ 38 *Composite Græcis, ac singulis per distributionem imperia ducum exequentibus*] Ita distinguere visum, cum antea ederetur, 'conflixere acies compositæ, Græcis ac singulis.' Itemque: 'conflixere acies compositæ a Græcis, ac singulis,' &c. Græci ita conflixere ut composite omnes in universa acie, et per distributionem in suis quisque turmis, imperia ducum exequerentur. Utrumque τακτικόν: imo τῶν τακτικῶν in his duobus fere summa. Vid. Xenoph. Cyrop. 8.

§ 39 *Paratos armis atque animis*] Arg. 'paratos armis.' Animi tamen Paridi etiam objurgatione fratrum redditi videntur. Noster inferius de Pyrrho IV. 15. 'Myrmidonas, gentem fortissimam et inclytam bellandi, armis atque animis confirmat.' Virgil. XII. Æn. 'Olli sublimes armis animisque refecti.' Livius VI. 24. 'Eunt insignes armis animisque,' et VI. 29. 'At tu fretus armis animisque, concitatis equis, invade mediam aciem.'

§ 41 *Utraque pars aratui insistere, serere frumenta*] Leg. ex Med. 'dein serere frumenta.'

§ 42 *Incuriosique ab armis*] Liv. XXIX. 3. 'Omnibus pacis modo incuriose agentibus, magna clades illata.'

§ 43 *Ac dein mole sua urgens hostem*] Etsi quicquam immutare nisi præeuntibus libris religio est, non potui tamen quin hic 'mole sua' edi curarem pro 'molestia,' ut edita manuque exarata exemplaria exhibent, quæ vidi, omnia. Ut hic 'mole sua' Hectorem Ajax urget, sic apud Virgilium

Æneid. lib. x. Mezentius contra Æneam 'mole sua stat.' Infra iv. 6. Noster de eodem: 'gravis atque summis viribus ingruens.'

§ 45 *Apud peninsulam quæ anteposita civitati*] Med. editioni debetur hæc lectio. In cæteris est, 'quæ ante positam civitatem.' Serv. Æn. iii. 'Sicanio prætenta sinu jacet insula) Prætenta, anteposita.'

§ 46 *Raptim ac sine ullis ordinibus*] Arg. 'rapiunt.' Med. 'rapiunt arma.' Liv. xxiii. 20. 'vicit tamen ea pars, quæ nihil raptim nec temere agendum censuit.'

§ 47 *Cum interim Trojani ex muris respectantes*] Iidem Trojani apud Q. Ennium referente Macrobio Saturn. vi. 2. 'O lux Trojæ germane Hector, Quid ita cum tuo lacerato corpore miser, Aut qui te sic respectantibus tractavere nobis?'

§ 49 *Neque cupiditate ulla aut desiderio lapsum*] Ita Med. in Arg. est 'læsam:' vulg. 'læsum.' Plaut. Cistel. ii. 'Ita me amor lapsum animi ludificat.'

§ 52 *Interea reliquis ducibus favorem attollentibus*] Μετὰ βοῆς αὐτὸν εὐφημούντων, ut recte hunc locum Casaubonus explicat ad Vopisci Aurelianum 48. Inferius iii. 18. 'Quibus cum a reliquis favor attolleretur.' Livius xxiii. 46. 'Nolanis per clamorem favoris indicem accedentibus ad ardorem pugnæ.' Favor itaque pro applausu sive acclamatione: quia clamor favoris index. Ovid. Metam. x. 'Adjiciunt animos juveni clamorque favorque.' Et xv. 'piumque Æneadæ præstant et mente et voce favorem.'

Cum læti inter se invitarent] Forte fuit: 'Cum læti vino se invitarent,' ex Sallustio Histor. iv. 'Reversi postero die, cum se cibo vinoque læti invitarent.' Noster iii. 25. 'Ipseque et qui cum eo venerant cibo invitantur.' Plautus suo more ad jocum transtulit in Rudent. ii. 3. de Naufrago: 'Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.' Inde invitatio vini apud Gellium xv. 2. 'Sed hanc largiorem paulo jucundioremque vini invitationem non improbavit Plato.' Ellipsis tamen etiam usu firmata. Plautus eodem loco: 'Si invitare nobis paulisper pergeret, Ibidem obdormissemus.' Et in Amphitruone: 'Mira sunt nisi invitavit sese in cœna plusculum.' Liv. i. 57. 'Victor maritus, comiter invitat regios juvenes.' Cæs. Bell. Civ. i. 74. 'Interim alii suos in castra, invitandi causa adducunt.' Sueton. Aug. 77. 'Quoties largissime se invitaret, senos sextantes non excessit.' Invitare autem non repleri significat, ut Nonius interpretatur: sed ad edendum bibendumque provocare: quod præsertim de iis dicitur, qui erga alios hoc comitatis genere officiosi sunt, quique se invicem mutua exhortatione lacessunt: habet tamen etiam in iis locum qui pro se genio suo hilarius indulgent.

LIB. III.

§ 1 *Dilato conditionibus in tempus bello*] Sallustius apud Servium: 'Bellum quibus posset conditionibus desineret.' Idem, Jug. 'sibi per Dabarem ex Sulla cognitum posse conditionibus bellum poni.'

Namque facinoris exemplum] Sic Arg. et Med. at Venet. et al. 'namque facinoris exemplo.' mox Arg. 'omnibus prœliis Græcos victores cognito,' ubi Med. et Venet. 'omnibus prœliis Græcos victores cognitum,' sc. in animis hæserat. Noster paulo inferius, 'Jamque crebris adversum se ictibus congressi, neque vulneratus quisquam, multum diei consumserant.' Livius iv. Ante omnia refellit falsum imaginis titulum, paucis ante annis lege cautum, ne tribunis Collegam cooptare liceret.' Idem vi. 'tantum Camillus auditus Imperator terroris intulerat.' Et

XXVII. 'Liberatas religione mentes turbavit rursus nuntiatum Frusinone infantem natum esse quadrimo parem.'

Rogaturæ supplicabant] Med. 'Supplicaturæque;' tolerabilius quam supplicabant, quod a Glossatoris manu esse nemo non videt.

§ 4 *Ascito sibi quisque auriga*] Sallust. Jug. 18. 'multis sibi quisque imperium petentibus.'

§ 6 *Ac prostratos, cum alios invaderet desuper, proculcans obterere*] Ita Arg. Sallust. Jug. 94. 'Eo acrius Romani instare, fundere, ac plerosque tantummodo sauciare, dein super occisorum corpora vadere.'

§ 7 *Ingressusque, hostem complectitur, manu dextra poplitem succidens*] Gallice *coup de Jarnac* hunc ictum vocari in proverbium abiit, cui originem dedit singularis inter Vidum Cabotium Jarnacium, et Franciscum Vivonum Castaneum dimicatio, Thuano etiam memorata Histor. lib. III. ad A. 1547. Cæterum 'ingredi' hic est sub gladium succedere, ut veteres loquebantur. 'Quadrigarius' apud Gellium IX. 13. de pugna Manlii Torquati cum Gallo, 'eique sub Gallicum gladium successit.'

§ 16 *Ut aves consternatæ vocibus alto decidisse crederentur*] Majori asseveratione de Græcis cum in Isthmico spectaculo libertas et immunitas illis promulgata esset, Valerius Maximus IV. 8. 'Iterata pronuntiatione præconis, tanta cœlum clamoris alacritate compleverunt, ut certo constet, aves quæ supervolabant attonitas paventesque decidisse.' Et Romæ in concione, cum de Pompeio ad piraticum bellum imperatore eligendo tractaretur, ὁ ὅμιλος μέγα καὶ ἀπειλητικὸν ἀνέκραγεν, scribit Dio XXXVI. ὥστε κόρακά τινα ὑπερπετόμενον σφῶν ἐκπλαγῆναι, καὶ πεσεῖν ὥσπερ ἐμβρόντητον. Add. Plutarch. in Flaminio et Pompeio.

Fortior quam felicior] Hæc ex Med. ed. addita, cui tamen detraximus Glossatoris assumentum, 'cunctis ducibus nostris.' Iterum hic Sallustium imitatur Septimius: sic enim ille de Sulla Jug. 95. 'atque felicissumo omnium ante civilem victoriam, nunquam super industriam fortuna fuit, multique dubitavere, fortior an felicior esset.'

§ 18 *Media columba sparto dependebat*] Arg. Cod. scriptura hæc est. Al. 'Media columba parte dependebat.' Scio apud Gellium XVII. 3. ex Varrone disputari, 'sparti usum in terra Græcia diu incognitum fuisse; multisque post Ilium captum tempestatibus ex terra Hispania advectum.' Sed Nostro licuerit hac voce uti communi significatione, qua Græcis σπάρτα denotasse funes ex cannabe et stupa cæterisque sativis rebus, Varro fatetur. Ita certe Eustath. Hom. Il. B. 135. Ἐοίκασι σπάρτων φυτοῖς χρᾶσθαι οἱ παλαιοὶ εἰς πλοκὴν σχοινίων.

Cursu longo certantibus Oilei Ajax victor] Στάδιον ἀρίστευσεν εὐθύτονον.

§ 19 *Duplici campo Machaon*] Δίαυλον ἐνίκησε. Ἀγωνιζόμενος τὸ διπλοῦν στάδιον, καὶ γυμνὸς καὶ μετὰ τῆς ἀσπίδος. vid. Pausanias in Corinthiacis, ubi victorias Graniani Sicyonii statuæ subscriptas, itemque in Eliacis prioribus, ubi figuram τοῦ διαύλου exhibet.

Pedibus ejus circumvertitur atque ita præpedito obligatoque nixu] Arg. Cod. et Med. ed. consensum hic secuti sumus, raro quippe in vitiosam lectionem conspirantium. in al. edd. est, 'pedibus ejus circumnectitur atque ita præpedito obligatoque nexu.' Cui scripturæ firmandæ sunt quæ disserit Gronovius Diatrib. ad Statium cap. 24.

§ 20 *Quo cum Andromacha non minor quam in Priamo miseratio*] Ovid. Metam. I. 654. 'Tu non inventa reperta Luctus eras levior.' Et IV. 603. 'Sed tamen ambobus versæ solatia formæ Magna nepos fuerat.'

§ 21 *Adsum en ultro*] Ita rescripsi Med. ed. vestigia secutus. Apparet autem, Nostro in oculis fuisse orationem Cottæ apud Sallustium: 'Atque ego cujus ætati mors propior est, non deprecor. Adsum en C. Cotta consul.' Sic Mithridates apud Tacit. Ann. XII. 18. 'Mithridates, terra marique Romanis per tot annos quæsitus, sponte adsum.'

§ 24 *Ut delutaretur*] Med. ed. debetur hæc emendatio. vulg. *delectaretur*. Præcesserat de Priamo, 'protinus in os ruit, pulverem atque alia humi purgamenta capiti aspergens.' Mox vero sequitur, 'Igitur ubi excussus comis pulvis totusque lautus est.'

§ 26 *In Idam tradidisse*] Sequitur in vulg. 'in id dextram dedisse:' quod abest ab Arg. Cod. et Med. atque ex vitiosa verborum præcedentium scriptura irrepsisse palam est.

LIB. IV.

§ 2 *Ac restantes detrudere umbonibus*] Arg. 'resistentes.' Sallustius Hist. I. 'validam urbem multos dies restantem pugnando vicit.' Liv. VI. 30. 'dum iniquo loco sola virtute militum restantes cæduntur cæduntque.' VI. 32. 'Aliquandiu æqua virtute fortunaque Latinæ legiones restabant.'

§ 8 *Summæ rerum desperatio*] Ex Liv. XXIV. 9. 'Tempus ac necessitas belli, ac discrimen summæ rerum faciebant.' In Med. est, 'summæ rei.'

§ 9 *Quo viso Ulysses, non temere est inquit*] Ita Med. non 'quos visos,' ut est in aliis. Virg. Æn. IX. 'Haud temere est visum, conclamat ab agmine Volscens.'

§ 14 *Addiderat etiam vitem quandam auro effectam*] Refer huc quæ de vite aurea, quam Pompeio Aristobulus dono misit, commentatur Seldenus de Jur. Nat. et Gent. II. 8. ubi Athenæi, Herodoti, Plinii testimoniis, Persarum etiam cæterisque Orientis Regibus ejusmodi cimelia fuisse in usu docet.

Mœsiacis modo Ceteiisque instructus legionibus] Vulg. 'ceterisque.' at Arg. 'Citisque,' unde et dubitandi de vulgata, et ad veram lectionem perveniendi occasio nobis nata est. Hom. Od. Λ. 519. de Eurypylo: Πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι Κήτειοι κτείνοντο.

§ 19 *Egresso utrinque milite ad bellandum*] Ope Med. restituimus hunc locum, cum vulgo ederetur, 'egresso utrinque milite, ab Alexandro cadunt ad solis partem maximam.'

§ 22 *Cunctos sanguinis sui injuriis insectari solitum*] Ita Med. pro quo al. 'cunctos sanguine et injuriis insectari solitum.' Noster paulo post in hac eadem oratione, 'Ceterum Priamum, cuncta jura affinitatis proculcantem, magis in suos superbiam atque odium exercuisse.'

Parcum in suo atque appetentem alieni] Hæc quoque Med. ed. correctio debetur. Vulg. 'pravum insuetum atque appetentem alieni:' παρῳδία ad Sallustianum illud in Cat. V. 'alieni appetens, sui profusus.' Parsimonia in suo mox iterum exprobratur Priamo v. 2. 'Solus suas opes intus custodiat Priamus; solus divitias potiores civibus teneat.'

LIB. V.

§ 3 *Tendentes ad cœlum manus annuere; tot adversis rebus*] Hoc quoque loco dux ad veram lectionem Med. ed. cum in cæteris sit, 'Tendentes ad cœlum manus abnuere tot adversis rebus Priamum.' Supra II. 20. 'Ea Seniores lamentatione immodica cum lacrymis accipientes, ad omnia quæ ab eo dicebantur, tanquam injuriæ ejus participes, annuere.'

Non solum jam se, ait, hostibus, odio] Vulg. 'odio diis.' Leg. ex Med. 'hostibus odiosum,' Cæcilius apud Nonium: 'In senectute hoc deputo

miserrimum, Sentire ea ætate, esse odiosum se alteri.'

§ 5 *Insidias tentatas solito a regulis*] Med. 'more' addit e Glossa. Supra iv. 16. 'Solito ad Agamemnonem cœnatum veniunt.' Auctor de origine gentis Rom. ex C. Fabii Pictoris Annalibus, itemque ex antiquissimo scriptore Vennonio: 'Solito institutoque egressam virginem in usum sacrorum aquam petitum.'

§ 11 *Scilicet quo attractu motus facilius foret*] Sallust. Jug. 94. 'Uti prospectus nisusque per saxa facilius foret.' Livius xxv. 11. 'munitumque iter, quo faciliora plaustra minorque moles in transitu esset.'

Nullo dilectu, civium manibus dissolvuntur] Med. 'Nullo delicto,' al. 'multo dilectu.' Inferius: 'sine nllo ætatis atque honoris delectu.' et, 'nullo dilectu virorum fortium.'

Semirutisque mœnibus] Sic Arg. Vulg. 'semiruptisque.' Sallustius apud S. Hieronymum in Habacuc, de Saguntinis, 'quippe quis etiam tum semiruta mœnia.'

§ 12 *Ad aram Jovis anteædificialis confugit*] Ita diserte Med. ed. nec longe abit Arg. Ms. in quo 'anteædificiales,' Scioppius legit 'ædificialis.' Vulg. 'ante ædificiale. Jupiter anteædificialis ἑρκεῖος Ζεὺς, ᾧ βωμοὶ, ut scribit Harpocration, ἐντὸς ἕρκους ἐν τῇ βουλῇ ἵδρυνται. τὸ γὰρ περίβολον ἕρκος ἔλεγον. pro ἐν τῇ βουλῇ legendum haud dubie ἐν τῇ αὐλῇ. Pausanias in Corinthiacis: τοῦτον τὸν Δία Πριάμῳ φασὶν εἶναι πατρῷον, ἐν ὑπαίθρῳ τῆς αὐλῆς ἱδρυμένον. Hesychius, Ἑρκείου Διὸς τοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν. et mox, ἕρκιον. κύκλος αὐλῆς. Eustathius, τοῦ ἕρκους. ὅ ἐστι τοῦ περὶ αὐλὴν τειχίου. dictus autem anteædificialis non tantum quod in aula ante ædificium coleretur, sed etiam quod septo ædificii præpositus esset. Idem Eustathius ad Hom. Od. x. βωμὸς ἑρκείου Διὸς, ἔξω που περὶ τὴν αὐλὴν αἴθριος εἶναι δοκεῖ, ὁποῖοι πολλοὶ φαίνονται. ἐν ᾧ ἔθυον Διὶ ἐφόρῳ τοῦ ἕρκους. Simulacrum ejus describit Pausanias, quod duos oculos eo loco quo homines, tertium in fronte habuerit. Aram ad Alexandri M. ætatem mansisse superstitem discas ex Arriano i.

§ 16 *Hecuba quo servitium morte solveret, multa ingerere maledicta*] Plautus in Menæchm. v. 1. 'Non tu scis, mulier, Hecubam quapropter canem Graii esse prædicabant?...Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis: Omnia mala ingerebat quemque aspexerat; Itaque adeo jure cœpta appellari est canis.'

§ 17 *Æneas apud Trojam manet*] Scholiastes Lycophronis: Ὁ Αἰνείας μόνος φυγὼν ἐκ τῆς ἁλώσεως, πάλιν ᾤκησεν τὴν Τροίαν.

Cum ne nos quidem unius ejusdemque insulæ, simili lingua, sed varia permixtaque utamur] Hom. Od. T. de Cretæ incolis: Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη. ἐν μὲν Ἀχαιοὶ, Ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες, Δωριέες τε τριχάϊκες, δῖοί τε Πελασγοί. Adde Strabonem x.

LIB. VI.

§ 1 *Solutis anchoralibus navigant*] Liv. xxii. 19. 'Vixdum omnes conscenderant, cum alii resolutis oris in anchoras evehuntur; alii ne quid teneat anchoralia incidunt; raptimque omnia præpropere agendo, militum apparatu nautica ministeria impediuntur, trepidatione nautarum capere et aptare arma miles prohibetur.' Nimirum 'anchoralia solvere' hic idem significat, quod apud Ovid. Metam. xv. 696. 'retinacula puppis Solvere.' Et apud Euripidem in Hecuba: Λῦσαι χαλινωτήρια νεῶν.

Et ob id sæviente mari] Med. 'et obsæviente mari.'

Per noctem igni elato ad ea loca deflectere tanquam ad portum coëgerat] Seneca in Agamem. iii. 1. 'hanc arcem occupat Palamedis ille genitor,

et clarum manu Lumen nefanda vertice e summo efferens In saxa ducit perfida classem face.' Ex Euripide translata, qui de eadem re in Helena: Πολλοὺς δὲ πυρσεύσας φλογερὸν σέλας ἀμφὶ ῥυτὰν Εὔβοιαν εἷλ' Ἀχαιῶν Μονόκωπος ἀνὴρ πέτραις Καφηρίαις ἐμβαλὼν Αἰγαίαις τ' ἐναλίοις ἀκταῖς Δόλιον ἀστέρα λάμψας. Sophocles integram Tragœdiam scripsit, cujus titulus Ναύπλιος πυρκαεὺς, indicante Hesychio in πεσσά. Retulit autem et Apollodorus II. facinus istud, ac simul pœnam quam talionis jure Nauplius subiit. Sed librariorum incuria locus in alium plane sensum detortus est: Οὗτος μακρόβιος γενόμενος, πλέων τὴν θάλασσαν τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐπὶ θανάτῳ ἐδυσφόρει. συνέβη οὖν καὶ αὐτὸν τελευτῆσαι ἐκείνῳ τῷ θανάτῳ ᾧπερ ἄλλων τελευτησάντων ἐδυσφόρει. Utrobique pro ἐδυσφόρει legendum ἐπυρφόρει vel ἐφρυκτώρει. Nauplius nimirum provecta jam ætate eos qui sibi in mari obviam facti essent face elata ad mortem illexerat: inde justa numinis vindicta contigit, ut ipse etiam naufragio interiret, adeoque id mortis genus subiret quo alii face ipsius illecti perierant.

§ 2 *Œneum multimodis afflictari*] Poëta vetus apud Cic. Orat. 'Multimodis sum circumventus morbo, exsulio atque inopia.' Apollodorus Biblioth. lib. I. Οἱ δὲ Ἀγρίου παῖδες ἀφελόμενοι τὴν Οἰνέως βασιλείαν τῷ πατρὶ ἔδωκαν, καὶ προσέτι ζῶντα τὸν Οἰνέα καθείρξαντες ᾐκίζοντο.

§ 3 *Cujus filia in matrimonium Ægisthi denupserat*] Ovid. Metam. XII. 'Nec Cænis in ullos Denupsit thalamos.' Ἐμφατικώτερον Taciti illud Ann. VI. 27. 'Pars mœroris fuit quod Julia Drusi filia denupsit in domum Rubellii Blandi.'

§ 4 *Multi undique virile ac muliebre sexu confluunt*] Veteres 'secus' scribebant, et, ut ait Sosipater, per omnes casus integra forma declinabant. Ita Sallust. Hist. 2. 'Undique virile ac muliebre secus per vias et tecta omnium visebatur. Petronius: 'quibus si nil aliud virile secus esset quod auxiliaretur.' Livius XXVI. 47. 'Liberorum capitum virile secus ad decem millia capta.' Interdum tamen et sexus eodem modo usurpabant. Sisenna Hist. 4. apud Nonium: 'tum in muro virile ac muliebre sexus populi multitudine omni collocata.' Plaut. Rud. I. 1. 'Filiolam ego unam habui, eamque unam perdidi, Virile sexus nunquam ullum habui.'

§ 5 *Inter Scyllam et Charybdim mare sævissimum et illuta sorbere solitum*] Ex Sallustio sumtum, cujus testimonium Servio debemus ad III. Æn. ubi de Charybdi, 'Sorbet universa quæ prehendit, et secundum Sallustium ea circa Tauromenitanum egerit littus.' Sequitur paulo inferius ipse Sallustii locus, 'quod forte inlata (naufragia) sorbens gurgitibus occultis millia sexaginta Tauromenitana ad littora trahit.'

§ 7 *Neoptolemus apud Molossos naves quassatas tempestatibus reficit*] Utcunque longus ac difficilis a Molossis ad Magnetes fuerit περίπλους, non possunt tamen hic alii Molossi intelligi quam quos Neoptolemo ejusque posteris in Epiro paruisse scribit Strabo VII. et ad quos post mortem Neoptolemi Andromacham remissam esse inferius 13. Septimius memorat. de iisdem Virgilius Æn. III. 'Priamiden Helenum Graias regnare per urbes Conjugio Æacidæ Pyrrhi sceptrisque potitum.' Et deinceps: 'Morte Neoptolemi, regnorum reddita cessit Pars Heleno:' ibidem de erroribus Neoptolemi, Andromacha: 'Nos, patria incensa, diversa per æquora vectæ, Stirpis Achilleæ fastus juvenemque superbum Servitio enixæ tulimus.' Refer huc et ad sequentia e Pindari Nemeis Od. 4. ubi inter cætera: Θέτις δὲ κρατεῖ Φθίᾳ, Νεοπτόλεμος δ' Ἀπείρῳ. Pausanias in Atticis de eodem: τὴν μὲν ἐς Θεσσαλίαν

ὑπερεῖδεν ἀναχώρησιν, ἐς δὲ τὴν Ἤπειρον κατάρας...ἐνταῦθα ᾤκησε.

Ab Acasto expulsum regno Pelea] Eodem regno ante Trojanum bellum Peleus Acastum expulerat Jasonis et Tyndaridarum auxilio, teste Pherecyde in Scholiis Pindari ad Nem. Od. 3. Itemque Apollodoro Bibl. 3. et Nicolao Damasceno in Excerptis Peirescianis.

Convivium illud deorum appellatum] Referatur huc cœna δωδεκάθεος Augusti ex Sueton. 70.

Sepiadum littus quod propter saxorum difficultatem nomen ejusmodi quæsiverat] Sepia nimirum piscis, κυφόνωτος, ἡ δὲ Σηπιὰς ἀκτὴ Strabonis testimonio IX. πετρώδης. Unde ratio nominis sponte se obtulit naturam rei potius quam Poëtarum fabulas sectanti. Sic aras in quas Æneæ naves impactæ sunt ἵππου νῶτα vocatas Servius annotavit ad illa Virgilii I. Æn. 'Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aræ Dorsum immane.' In Ed Veneta legitur 'Sepianum littus.' Sed Noster τὴν Σηπιάδα ἀκτὴν Sepiadum littus eadem licentia transtulisse videtur qua in aliis etiam nominibus e Græca in Latinam terminationem convertendis usus est, nisi ipsa forte saxa quibus Sepias asperatur, a Sepiarum similitudine Sepiades nuncupavit. Sicut Echinades Insulas aliqui dictas tradiderunt διὰ τὸ τραχὺ τοῦ τόπου καὶ οἷον ἀκανθῶδες κατὰ τοὺς ἐχίνους, Eustathio recensente ad Dionysium Periegetem. Præcipua autem celebritas Sepiadum littori postea demum Persicæ classis naufragio parta est, de quo videndus Herodot. in Polymn. 188. et seqq. Add. Pausan. in Arcadicis.

Ibi Pelea avum reperit occultatum spelunca abdita et tenebrosa] Ex Euripidis Andromacha, ubi Thetis ad Peleum: Παλαιᾶς χοιράδος κοῖλον μυχὸν Σηπιάδος ἵζου.

Itaque mutata veste Iolcium simulans] Ita rescripsi ex Arg. Cod. ubi 'Iolcicum,' et ed. Med. ubi 'Jocum.' Nam 'Locrum' quod est in vulgatis, locum utiquè hic non habet, cum ad Iolcum hæc sint gesta.

§ 10 *Nusquam repente comparuerit*] Οὐχ εὑρίσκετο, 'non apparuit,' si profanis sacra miscere, solennemque formulam, qua Henochi ad Deum excessus notatur, huc transferre fas est. Sic Serv. Æn. III. de Scamandro, 'Victor in Xantho flumine non comparuit.' Gellius l. XIX. 'Sed eam mulierem tunc a Tarquinio degressam, postea nusquam loci visam constitit.' Apollodorus, de Europa, ἀφανοῦς δὲ Εὐρώπης γενομένης.

PAULI VINDINGII NOTÆ.

LIB. I.

§ 1 *Cretam convenere*] Hoc Authori nostro familiare est, nomina regionum et insularum sine adjecta præpositione construere. Ita VI. 2. 'Cretam pátrium solum remeavimus;' pro 'in Cretam.' II. 14. 'Lemnum insulam mittitur.' I. 'patriam regredi,' &c.

Alter Moli] Merionem Moli filium cum Idomeneo hæredem constitutum indignatur vir doctus in notis ad h. l. eo quod Molus νόθος Deucalionis fuerit. Idomeneo adeo non displicuit, teste Authore I. 13. 'Idomeneus et Meriones summa inter se concordia juncti.' Neque illa ætate νόθοι eadem severitate ab successione, qua hodie, excludebantur; unde Eustathius ad hanc ipsam vocem, νόθος, Odyss. Γ. *Εἰ δὲ σκοτίους τινὰς καὶ παρθενίους παῖδας ἡ ποίησις περιφέρει σεμνόν τε ἔχοντας, καὶ τῷ Πριάμῳ δὲ πλείους τῶν γνησίων οἱ νόθοι, ἔχει τε καλὸν*, &c. sc. natalium iniquitatem virtute corrigere licebat. Molus hic alibi apud Eustathium Κρητικὸς appellatur, ad Il. K. 722.

Sed hi non Plisthenis, ut erant] Parentis obscuritas, et res forte domi angusta, liberos in aliam familiam transmiserat, unde apud Nostrum V. 16. 'Exinde contumeliis Agamemnonem fratremque agere, eosque non Atridas, sed Plisthenidas, et ob id ignobiles appellare.' Nam nihil dignum ad memoriam nominis reliquerat Pater; et liberi in nullam sortem bonorum nati.

§ 2 *Multarum hostiarum*] Ἑκατόμβην intelligit: vid. hujus libri 15. et alibi.

Exhibitisque epulis] In ipso templo, ut puto. Scilicet in more apud antiquos fuit, peractis sacrificiorum mysteriis, in ædibus ipsis Deorum epulari, et ipsis carnibus sacrificialibus vesci. De Potitiis Pinariisque apud Liv. I. res manifesta est. Et Sueton. in Claud. 33. 'Victus nidore prandii, quod in maxima Martis æde Saliis apparabatur, deserto Tribunali, ascendit ad sacerdotes, unaque discubuit.' Ita suas, peracto tremendo mysterio, Agapas Christiani habuere. Et ex I. Sam. IX. 13. et 19. institutum et celebratum fuisse convivium post sacrificia constat.

Magnifice eos habuere] Ad eundem fere modum Sallust. Cat. 14. 'Parum honeste pudicitiam habuisse.'

§ 3 *A Phœnice patre ejus*] Sic 'Conon' Europam filiam Phœnicis vocat, neptem Agenoris.

Præter cæteras] Hoc est, supra cæteras: infra 20. de Nestore: 'Præter cæteros Græciæ viros jucundus acceptusque.' Vide VI. 13.

Æthram etiam et Clymenam Menelai affines] Quæ postea Helenæ ancillabantur, ab Homero Il. Γ. ἀμφίπολοι dictæ, quod δουλίδας Eustathius interpretatur. Æthra Pitthei filia, et apud quosdam Theseos mater. Æthram vero et Clymenam, quæ Homero memorantur, nonnulli, teste Eustathio, non affines istas Menelai putant, sed alias his cognomines, ὁμω-

νόμους τοῖς εὐγενέσιν 'Ἑλληνικοῖς, ut de Æthra et Pittheo loquitur. Clymenam idem Eustathius, *μόνην κατανοήσασαν*, ait, *τὴν ἐσομένην τῆς 'Ελένης ἁρπαγὴν, ὅτι 'Αλέξανδρος ἦλθεν εἰς Λακεδαίμονα.*

Sicut in tali re fieri amat] Hoc est, solet. Sallust. Jugurth. 3. 'Quæ ira fieri amat,' et 41. Quintil. IX. 3. ex Græco inquit translata Sallustii plurima, quale est, 'vulgus amat fieri.'

§ 4 *Indignatione stupefactum*] Infra IV. 'amissa mente obstupefieret.' Virgil. 'Obstupui, steteruntque comæ, vox faucibus hæsit.' Ita 'stupet' apud Senecam, si recte memini, eleganter scio sumi, ubi ita doloribus obruitur animus, ut ne lacrimæ quidem extorqueri possint.

Positis ex divisione] Ut VI. 'Impositis.'

Pro tempore] Ut paulo infra, 'pro tempore armati,' et II. 3. 'Pro tempore cohortati suos.' Hoc est, ut res postulabat, et tempus permittebat.

Quæ in tali negotio patiebantur] Placet magis, 'Partiebantur.'

Uti conquesti injurias Helenam repeterent] Liv. I. ad eundem fere sensum: 'injurias et non redditas res ex fœdere, quæ repetitæ sunt.'

Legantur prius] Eadem consilii sententia Romæ pervicit, obsessa Sagunto, mittendos prius legatos ad res sociorum inspiciendas.

§ 5 *Apud Lacedæmonam*] Ita 12. 'Lacedæmonam redeunt,' et 17. 'ex omni Lacedæmona.' Barthius in adversar. 'Lacedæmoniam:' ubi dubitare se ait, an urbs ipsa a Latino Auctore ullo ita sit usurpata. Sed observare debuit vir doctissimus, Lacedæmonam apud Authorem, non pro urbe, quæ et Sparta, sed pro Laconia, et regione ipsa sumi, ut ex 17. evidens est: 'Ex omni Lacedæmona naves sexaginta:' quis hæc de urbe dicta crediturus est? In eo v. Homerum noster secutus est, qui Il. B. Λακεδαίμονα expresse distinguit ἀπὸ τῆς Σπάρτης: *Οἳ δ' εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν, Φάρην τε, Σπάρτην τε.*

In scelus proprium convertit] Hoc est, contra æquitatem et jura hospitii; ut illud Lucani I. Pharsal. 'Jusque datum sceleri.' Cum v. hoc loco 'proprium' idem est ac 'suum,' in scelus suum convertit, licebit ne hunc sensum eruere? Universam domum Regis, ob atrocitatem facti, in scelus suum puniendum convertit: ita Florus I. 17. 'Omnium mentes in se converterat.'

Proprium] Hoc loco pro 'suo' sumitur. Ut et 14. 'Admetus vicaria morte conjugis fata propria protulerat,' II. 4. 'propriam gloriam æquiparaverat,' et III. 'Originem propriam memoria repetebat.' Male hic Barthius putat propriam irrepsisse. 'Mirum,' inquit, 'ni alienæ potius, quam suæ originis memoriam repetierit.' Sed eleganter satis proprium pro suo ponitur, ut et ἴδιος pro αὐτοῦ vel αὑτοῦ, ut Act. I. vs. penult. *εἰς τόπον τὸν ἴδιον*, quod quidam per αὐτοῦ, alii v. per αὑτοῦ exponunt.

Reliqui prædæ] Hoc est, ex præda relicti: qui prædatorum manus effugerant. Et hæc lectio convenientior, quam 'reliquæ prædæ.'

Cadunt utrinque plurimi] Cæs. Bell. Gall. I. 15. 'Pauci de nostris cadunt.'

Hi Regis necem defenderent] Hoc est, vindicarent, ulciscerentur. Ita Dares Phrygius: 'ut quam primum injurias suas defenderent.'

§ 6 *Ad Priamum adit*] Ita 9. 'ad Helenam adit,' et VI. 3. 'ad oraculum adit.'

Conductoque Consilio] Convocato concilio. Ita infra: 'Priamus senes conducit,' et II. 'conductis militibus.' Sallust. Bell. Jugurth. 51. 'Metellus ubi videt Numidas minus instare, paulatim milites in unum conducit.' Et Tacitus Ann. IV. et XV. 'auxilia in

unum conducta.'

Consilio] Constanter hanc lectionem retinendam censeo, et non 'Concilio.' Exempla apud nostrum obvia.

Quantis mortalibus] Quot mortalibus, ut et alibi 'quantis' apud Authorem pro 'quot' invenies, II. 6. 'Et quanti Pelopidæ in ea militia essent.' Si 'quantam' pro 'quantis' legeris, nihil inde incommodi erit. Quantam scilicet indignationem tam atrox facinus incuteret.

§ 7 *Alexander cum supradictis comitibus venit*] Joannes Antiochenus Ms. in Bibliotheca Bodleiana, qui lib. v. Χρόνων Τρωϊκῶν multa ex Dicty recitat, alias circumstantias addit; scilicet Alexandrum, post 33. annorum in agro Amandra moram, Trojam ingressum fuisse μηνὶ Ξανθικῷ τῷ καὶ Ἀπριλλίῳ.

Exemplum facinoris] Egregium illud Livii est XXVI. 'Ad plures exemplum, quam calamitas pertinet;' et alibi, 'diutius durant exempla, quam mores;' et II. 'Neque huic tam pestilenti exemplo remedia ulla ab imperatore quæsita sunt.'

§ 8 *Reguli repente consilium irrumpunt*] Ubique apud anthorem Priamidæ sunt Reguli; ut II. 14. de Priamo: 'ire in consilium cupiens ab regulis cohibitus est. Ipsi namque pro relicto patre conventum irrumpunt;' et v. 'Priamus cum residuis regulis venit; nam cæteros bello amiserat.' Scio et regulos pro Magnatibus sive regio sanguine ortis sumi: ita vulgata versio.

§ 9 *Dardanum genuisse ex quo Tros, &c.*] Tros hic non filius Dardani est; sed ejus ex Erichthonio et Olizona nepos; unde Noster IV. 'Electram genuisse, ex qua ortum Dardanum Olizonæ Phinei junctum, Erichthonium ei dedisse: ejus Tros.' Et Arrianus de Dardano: Δάρδανος ἐκ Σάμου τῆς Θρᾳκίας ἐλθὼν τὰς τοῦ Τεύκρου βασιλέως θυγατέρας ἔγημε, Νησὼ καὶ Βάτειαν. καὶ ἐκ μὲν τῆς Νησοῦς ἦν αὐτῷ θυγάτηρ Σίβυλλα, &c. ἐκ Βατείας δὲ Ἐριχθόνιος καὶ Ἶλος. Sed hic omnia Apolline egent; nam Olizonam matrem Erichthonii Dictys statuit, Arrianus Batian; Ilum ille Erichthonii nepotem, hic fratrem. Sed hæc omnia fere sunt, ut Strabo alibi, μύθων ἀνασκευαί.

§ 10 *Tyndari, ex quo ipsa genita*] Unde consobrinam Penelopis fuisse constat: Icarus quippe Penelopis pater, Tyndari frater erat.

Traduxit] Retineo lectionem, pro 'transduxit.' Et ita ubique fere in Cod. Ms. Julii Cæsaris ex Bibliotheca Ampliss. Dn. Obrechti 'traducere' pro 'transducere,' ut impressi libri habent.

Inter Regulos medius adstans] Verba scilicet facturus. Ita de Ulysse II. 'Ulysses medius adstans hujusmodi orationem habuit.' Et hoc honoris gratia factum, sive ut auditores, instar coronæ, perorantem attenderent.

§ 13 *Eorum ego secutus comitatum*] De Dicty Joh. Antiochenus Ms. v. Χρόνων Τρωϊκῶν· Καθὼς ὁ σοφώτατος Δίκτυς, ὃς ἐκ τῆς Κρήτης, &c. ἦν γὰρ μετὰ τοῦ Ἰδομενέως τοῦ προμάχου τῶν Δαναῶν τοῦ κατελθόντος εἰς τὸν πόλεμον ἅμα τοῖς ἄλλοις Ἀχαιοῖς, συγγραφεὺς γὰρ τοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἰδομενέως ἐτύγχανεν ὁ αὐτὸς Δίκτυς, καὶ ἑωρακὼς ἀκριβῶς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ συγγραψάμενος ὡς παρών. Circa finem IV. Author ipse de se plenius: 'Hæc ego Gnosius Dictys, comes Idomenei, conscripsi,' &c.

Ab Ulysse cognita] Leg. 'postea ab Ulysse cognita.'

Eurypylus Evemonis, Ormenius] Commata tollenda hic sunt: ex Ormenio quippe Eurypylus fuit, ut infra 17. et ex Homero constat.

§ 14 *Quæ ex Chirone dicebatur*] Ut I. 'dictus ex Cretæ Ida.'

In primis adolescentiæ annis] IV. 9. 'In primis pueritiæ annis.' Sunt qui in hac periodo tota mendum sus-

picantur, indicante Barthio, qui hic Sallustianum stilum defendit.

Rector ejus] Idem II. 34. 'vocatur morum Magister.'

Vicaria morte] Sic alibi noster dixit, 'Vicariam victimam,' et 'vicarium munus' II.

Fata propria protulerat] Hoc est, vitam prolongaverat: nec assentior Barthio, qui, 'Emaeula,' inquit, '*protulerat;* leg. *pertulerat.*' Fata propria, hoc est mortem sibi destinatam: ita Justinian. Institut. tit. de pub. jud. § 'Alia deinde,' dum ait, 'lege Pompeia de parricidio cavetur, ut si quis parentis, aut filii, aut omnino affinitatis ejus quæ nuncupatione parentum continetur, fata præparaverit,' &c.

Morte Conjugis] Illa Alcestis fuit teste Homer. Il. B. Πελίαο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστη.

Tricenses] Ex urbe Tricca sive Trica, in parte Thessaliæ Estioti sive Hestiæoti dicta, urbe celebri templo Æsculapii, et tabulis ibidem morborum expugnatorum indicibus.

Medicinæ artis] Sic mulieris ancillæ tugurium Sallust. dixit in Jugurth. et Augustin. Confess. IV. 3. 'Erat eo tempore vir sagax, medicinæ artis peritissimus, atque in ea nobilissimus.' Et Noster V. 7. 'avis aquila.'

Pæantis Philocteta, qui comes Herculis, post discessum ejus a diis] Leg. 'ad deos,' vel 'ab eo,' sc. Hercul. Discessum recte mortem interpretatur Barthius, sive ἀποθέωσιν. Inclytus certe sagittandi arte fuit Philoctetes apud Homer. Il. B. et Nostrum III. 1. 'Neque dubium, quin inter hos jam præcelleret Philoctetes, quippe Herculis sagittarum dominus et destinata arte feriendi mirabilis.' Ideoque sagittas divinas vocavit, quod adeo feliciter objecta transfigeret: excedetque fidem, quod Noster III. 18. Philoctetem refert sagitta excidisse vinculum, quo religata columba fuerat. Sagittas ejus Hydræ sanguine infectas fuisse Dictys lib. IV. author est; inque Thurinorum urbe conspici Justin. XX. 1. Thurinorum urbem condidisse Philoctetem ferunt, ibique adhuc monumentum ejus visitur, et Herculis sagittæ in Apollinis templo, quæ fatum Trojæ fuere.

§ 15 *Porcum marem in forum adferri jubet*] Apud Romanos in fœderibus etiam porci usus. Liv. I. p. 15. 'Id ubi dixit, porcum saxo silice percussit.

Orienti occidentique dividit] Et ita Augurem apud Livium fecisse invenimus I. 'Augur Deos precatus, regiones ab oriente ad occasum determinavit.' Ortumne respexit hic sacerdos, more solito, ut Virg. XII. Æneid. 'Illi ad surgentis conversi lumina solis Dant fruges manibus salsas.' Conjecturæ hic liceat indulgere. Cum Argos convenerant Duces, mox inde Aulida petituri, iter, via publica ingredientibus, tale fuit, ut occasum medii inter et ortum pergerent; Aulis quippe Bæotiæ, orientalis est Argis in Argolide.

Per medium transire jubet] Similiter lib. V. 10. 'Excisis in partes duas hostiis per medium transeunt.' Notissima historia Xerxis est apud Herodotum, per medium filii Hospitis liberalissimi in duas dissecti partes exercitum traducentis. Quia graviter Judæos increpat Jeremias XXXIV. 8. quod per dissecti vituli medium transire consueverant.

Pure lauti] Hoc est decenter præparati, ut solenne istud exigebat. Infra IV. 8. 'Græci lautum bene cadaver Antilochi Nestori tradunt.'

Sibi adhospitavere] Barth. explicat: Deos sibi velut hospitio conjunxisse. Melius, Deos sibi propitios reddidisse, vel, Deos istos pro hospitalibus Deis elegisse: erant enim Deos inter, quos veteres ξενίους appellabant, hospitales; ob intimiorem eorum præsentiam et familiaritatem; ut

'Jupiter Xenius' apud Plautum, et 'Jupiter Hospitalis' apud Cic. Epist. Famil.'

§ 16 *Punicis litteris nomen Agamemnonis designant*] Mirum igitur, unde Josepho, I. contra Apionem, in mentem venerit, quod dixerit Homeri carmina ne quidem conscripta fuisse, nec litteras tum notas. Hic quippe Punicarum literarum mentio fit, et scio me aliquo in loco apud ipsum Homerum legisse [Il. Z. 168.]: Ἔπορεν δ' ὅγε σήματα λυγρά, Γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά.

Punicis litteris] Græcas literas Punicas vocat, utpote a Cadmo Danaoque invectas, ut ipse ait v. 'Conscripsi literis Punicis, ab Cadmo Danaoque traditis;' suamque ibi vernaculam a Græca distinguit. Græci quippe, ut multa alia, ita et litteras a Phœnicibus habuere. Consule Bocharti Phaleg. et Scalig. not. ad Euseb. Chronol. Clem. Alexandr. I. Stromat. 224. Cadmus, inquit, literas invenit. Hinc literas 'Phœnicias' vocatas esse ait Herodotus.

Propter magnam opum vim] Vulgatum illud: 'Crœsus Halym penetrans, magnam pervertet opum vim.'

Ad munia militiæ festinarent] Deleo voculam 'ad,' et ita Noster initio III. 'Græci cuncta, quæ in tali negotio militia exposcebat, intenti animo, summis studiis festinabant.' Iniqua est censura Catonis apud Gell. Noct. Att. XVI. 14. 'Qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat.'

§ 17 *Aulidam*] Melius 'Aulida.' Sed monitum supra id Anthori nostro frequens esse, ut 'Lacedæmonam.'

Naves centum, aliasque sexaginta] Lege, 'aliisque sexaginta Agapenorem præfecit,' adeo ut centum naves duxerit Agamemnon, sexaginta Agapenor, quas tamen ab Agamemnone acceperat; sed ipse ex Arcadia milites et remiges imposuerat, teste Hom. Il. B. Αὐτὸς γάρ σφιν δῶκεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων Νῆας ἐϋσσέλμους, περάαν ἐπὶ οἴνοπα πόντον, Ἀτρείδης, ἐπεὶ οὔ σφι θαλάσσια ἔργα μεμήλει. Inde etiam apud Daretem Phrygium est; 'Agamemnon ex Mycenis navibus numero centum.' Et postea, 'Agapenor ex Arcadia navibus 60.'

Tlepolemus Rhodo octo] Restitui novem ex Homero et Darete.

CATALOGUS NAVIUM GRÆCARUM.

	Ex Dict.	Dar.	Hom.
Agamemn. ex Mycenis, cum aliis,	100	100	100
quibus Agapenorem præfecit	60	60	60
Nestor	90	80	90
Menelaus	60	60	60
Mnestheus	50	50	50
Elepenor	30	—	40
Ajax Telamonius	12	—	12
Diomedes	80	80	80
Ascalaph. et Ialmen.	30	30	30
Oileus Ajax	40	37	40
Arcesilaus, &c.	50	50	50
Sched. et Epistroph.	40	40	40
Thalpius et Diores	40	40	40
Thoas	40	40	40
Meges	40	40	40
Idomeneus	80	80	80
Ulysses	12	12	12
Prothous Magnes	40	12	40
Error librarii XI. pro XL.			
Tlepolemus	8	9	9
Eumelus	11	10	11
Achilles	50	50	50
Nireus	3	—	3
Podarces	40	40	40
Podalir. et Machaon	30	32	30
Philocteta	7	7	7
Eurypylus Ormenius	40	40	40
Leg. *ex Ormenio*, pro *Orchomeno*.			
Guneus	22	21	22
Leonteus	40	40	40
Phidippus	30	30	30
Thessandrus	50	—	—
Calchas	20	—	—
Mopsus	20	—	—
Epios	—	—	—
	1265	1090	1186

NB. In Darete vitiosissimi sunt numeri, 'qui adduxere naves numero 1202.' Deesse itaque nomina Ducum cum suis Classibus oportet, ut hi numeri sibi constent.

§ 18 *Toto quinquennio*] Excidit hic Authori, quod supra retulerat 16. 'hæc omnia toto biennio præparantur.'

§ 19 *Irane cælesti, an ob mutationem aëris*] Phrasis Authori nostro familiariter usurpata. sic II. 'Incertum alione casu, an uti omnibus videbatur,' &c.

Corporibus pertentatis] II. 30. 'Sed regum nullus ex hoc malo attentatus est.' III. 11. de luctu Achillis 'adeo reliquorum animos pertentaverat.'

Promisce] Idem ac promiscue. Gell. Noct. Att. VI. 14. 'Sed ita ut promisce dici solet,' et XIII. 9. 'de variis atque promiscis quæstionibus composuit;' et alibi.

Deo plena] V. 16. 'Cassandra Deo plena;' Justino; 'divino spiritu impleta.'

Iram fatur] Justin. XLIII. 1. 'Fauno fuit uxor nomine fatua, quæ assidue divino spiritu impleta, velut per furorem futura præmonebat: unde adhuc qui inspirari solent, fatuari dicuntur.'

Sine modo militiæ] II. 38. 'Sine modo atque ordine Barbaris ruentibus.' Hoc est: sine legibus et institutis militaribus.

Quadripartitur exercitus] Barthius ait, 'ob perfectionem cubi de quo consulendus Macrobius et Favonius.' Sed ad cubos confugere opus non est, cum et hodie in 4. partes dividere castra, juxta 4. cardines mundi, mos sit.

§ 20 *Domuitionem confirmans*] II. 35. 'Domuitionem cupiebant.' Ex Pacuvio et Philoxeno vir doctus exempla attulit.

Desponsam Achilli] Æque scite ac desponsatam, ut et apud Sueton. in Cæs.

Tum propter gratiam Helenæ] Quam reversuram sperabat: si enim Dareti Phrygio credendum, invita rapta fuerat Helena; dum de Paride ait, 'Helenam mœstam alloquio mitigavit.'

An ne] Leg. 'Ac ne.'

§ 21 *Venti atque fulmina cœpere consenescere*] Florus III. 3. 'Donec invicta illa rabies et impetus consenesceret:' et IV. 2. 'Ut ardentissimi Ducis consenesceret impetus.'

§ 22 *Reseratum est cœlum*] Barthius, quasi reserenatum. Val. Flac. I. 'Emicuit reserata dies cœlumque resolvit.'

§ 23 *Ventorumque flatus navigandi prosperos*] Leg. 'navigando,' sc. faventes, neque opus hic est cum Barthio 'flatus' in 'status' mutare; illud quippe magis Latium sapit.

Eum quippe optimum] Barthius advers. p.2692. 'Eleganter,' inquit, 'omittitur verbum, putabant, habebant, ut apud Septimium, Eum quippe optimum consultorem suum, quem non secus,' &c. At vero supervacuum fuerit pronomen 'quem' hic intrudere; cum melius impressi libri, 'Eum non secus quam parentem miles omnis percolebat.' Sic Livius II. de Bruto, 'Matronæ annum ut parentem eum luxerunt.'

Eorum, quæ præcesserant satis prudens] E contra hoc lib. XVI. 'Imprudens religionis.'

Frumenta, vinum, aliaque cibi necessaria] Leg. 'oleumque, cibi necessaria:' 17. 'aliis quoque necessariorum cibi replent.' Retinuissem 'alia' cum libris impressis, nisi 'Oleum' convenientius fuerat; quippe cum ex Lycophrone, Servio, aliisque constat, datam filiabus Anii facultatem convertendi, quicquid attigerant, 1. in fruges, 2. in vinum, 3. in oleum, non video rationem cur frumenta et vinum memoraret author, excluso oleo.

Œnotropæ] Licet unica saltem Œ-

notropa fuerit, reliquæ v. Spermatropa et Elæotropa, tamen omnes Œnotropæ audiunt, sc. quod a Libero patre hoc privilegio donatæ fuerant: *αἷς ὁ Διόνυσος ἐχαρίσατο, ὁπότε βούλοιντο οἶνον, σπέρματα, καὶ ἔλαιον λαμβάνειν κατὰ τὰς τῶν ὀνομάτων θέσεις*, ut inquit Enarrator Lycophronis.

LIB. II.

§ 1 *Ad Mæsorum regionem*] Τὴν Μυσῶν ἀρχὴν vocat Strabo lib. XII. de Telepho loquens, et Homer. Ἰλ. Β. Μυσῶν δὲ Χρόμις ἦρχε, quod Noster dixit II. 'Chromis Midonis ex Mœsia.' Mœsia quippe et Mysia, ut illa Europæ, hæc Asiæ præcipue competit, ita nomina sæpissime inter se commutantur, ut hic apud Nostrum, et alios. Ita Retaria Mysorum dicitur quæ apud Antonin. est Regio 14. in Europa. Et Florus de populis a Crasso in Europa devictis, IV. 12. Norici, Illyrii, Pannonii, Dalmatæ, Mysi, &c. ubi Mœsi in Europa intelliguntur.

Telephus, qui tum Mœsiæ Imperator] A Teuthrante Cilicum et Mysorum rege adoptatus, cui etiam in regnum successit.

Neque versis his atque in fuga parcere] Lege, 'Neque versis his in fugam.'

§ 2 *Ob industriam virium atque ingenii*] 'Industriam' Donatus interpretatur, 'scientiam et providentiam.' Florus II. 12. expresse industriam viribus opponit: 'Industriam,' inquit, 'Macedonum viribus Thracum, ferociam Thracum disciplina Macedonum temperaverunt.'

Societatis jus] Sic 'jus familiaritatis.' Justin. VII. cap. 3. et XVI. 5. 'Jure familiaritatis admissi.'

More patrio] Infra de more colligendi cineres quædam adnotabimus.

Sepelivit] Hanc sepulturæ curam a Majoribus Diomedes hauserat; refert quippe Justin. III. 5. de militibus Lacedæmoniorum, 'Tantum,' inquit, 'ardorem militibus injecit, ut non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseras, insculptis suis et patrum nominibus, dextro brachio deligarent, ut si omnes adversum prœlium consumsisset, et temporis spatio confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepulturæ possent.'

§ 3 *Ipsi Duces Principes certaminis*] Scilicet ipsi Duces primipili quasi fuerunt, qui primi hostium aciem infringere tentabant.

Teutranius ex Teutrante et Auge genitus, frater Telephi uterinus] Uterinum apprime Noster addidit. Auge quippe patrem Aleam habuit, qui eandem ab Hercule compressam deprehendens cistæ una cum filio Telepho incluserat. Teuthras corporibus inventis Augen uxorem duxit, ex qua Teutranium suscepit, Telephum vero sibi adoptavit, Hercule genitum, ut Noster infra, 4.

Quos adversum ierat] Sic. 'Militiam Priamum adversum recusare,' pro adversus Priamum.

Ab instanti pernicie] Ita II. 33. 'Instantem perniciem.' Instans, hoc est, præsens. Sic apud optimum authorem, (nomen mihi excidit) scio me legisse, 'Tempus præteritum, instans, et futurum.'

§ 4 *Quum utraque acie*] Totam periodum ita lego: 'cum utraque acies intenta in prœlium (vel, intenta prœlio, ut 'bello intentus' III.) sine ulla requie, jugi certamine, ac strenuis adversum se ducibus fatigaretur.'

Multorum dierum navigio] 'Mare navigii patiens.' 'Navigium' pro 'navigatione.'

Mœsi ad se domum] Locum ex Catullo vir doctus adscripsit: 'Ad se quisque vago passim pede discedebant.'

Multi mortales] Et hoc Sallustianum est, pro 'hominibus,' 'mortales' ponere.

§ 6 *Jactatum magnis doloribus*] Ita

Florus I. in procem. 'Nam tot laboribus periculisque jactatus est.'

Deprecabantur] Hoc est, valde precabantur. Gell. Noct. Att. lib. VI. de versu quodam Catulli: 'Deprecor hoc in loco vir bonus ita dictum esse putabat, ut plerumque a vulgo dicitur, quod significat valde precor, et oro, et supplico, in quo 'de' præpositio ad augendum et cumulandum valet.' Justin. VII. 6. 'Adeo ut interjectis diebus pacem deprecantibus dederit:' et XII. cap. 2. 'auxilia adversus Bruttios deprecantibus.'

Ex numero navium] Hoc est, pro numero navium. Ita Sallust. fere locutus Cat. 26. 'sperans facile se ex voluntate Antonio usurum,' hoc est, pro voluntate.

Qui inspecta cura] Omnino legendum puto: 'inspecto crure:' sequitur quippe; 'propere apta dolori medicamina imponunt.' Achilles quippe femur sinistrum Regi telo transfixerat.

§ 8 *Authoribus nuntiis*] Superfluum hic est, 'Authoribus.'

Tempus profectionis antecaperent] Sall. Catil. 'omnia luxu antecapere,' et 32. 'priusquam legiones scriberentur, multa antecapere.' Vid. cap. 55. et al.

§ 12 *Tuto collocant*] Leg. 'in tuto.'

Cygnus, cujus haud procul a Troja regnum] Hic est ille quem Strabo Κύκνον, Θρᾷκα τὸ γένος, πατέρα τοῦ Τέννου, βασιλέα δὲ Κολωνῶν, vocat I. p. 604. Per 'regnum Cygni' apud Nostrum intellige Colonas, Achæo contiguas; (alias Colonas coloniam Milesiorum supra Lampsacum in agri Lampsaceni mediterraneis in Phocide, et in Thessalia Strabo recenset 589.) sed Colonæ Cygni ad exterum Hellesponti mare fuere ab Ilio distantes stadia 140.

§ 13 *Paulo post fidam sibi*] Addendum 'futuram.'

Cum pace ad Græcos conveniunt] Ita 16. 'Cum pace accurrere.'

§ 14 *Centum victimarum*] Ἑκατόμβη.

Præeunte Chryse] Ut apud Livium, 'præeunte verba' Pontifice, vel augure.

Quisque partium ad eum venerat] Leg. 'ut quisque partium venerat.'

§ 15 *Invidiæ plenum, &c.*] Insita quippe mortalibus natura recentem aliorum felicitatem ægris oculis introspicere, modumque fortunæ a nullis magis exigere, quam quos in æquo vident.

Arreptis saxis obruunt] Dares Phrygius Palamedem a Paride sagitta ictum narrat.

Acceptusque in exercitu] Leg. 'acceptus exercitu,' pro exercitui, quo modo hunc casum optimi Authores veteres expresserunt: ita *magistratu* apud Cæs. Bell. Gall. I. 6.

Veluti publicum funus] Publicis sumtibus, ut apud Romanos.

Aureo vasculo sepultum] Et v. 15. 'Reliquiasque urnæ aureæ conditas in Rheteo sepeliendas procurat.' Hom. Il. Ψ. Ὀστέα Πατρόκλοιο...Καὶ τὰ μὲν ἐν χρυσέῃ φιάλῃ καὶ δίπλακι δημῷ θείομεν.

§ 16 *Phyrum*] Legend. 'Pyrrham,' πύῤῥα Straboni, quæ tempore ipsius eversa erat.

§ 17 *Interfecto Eetione, qui his locis imperitabat*] Strabo XIII. διῄρηντο εἰς δύο δυναστείας οἱ Κίλικες, καθάπερ εἴπομεν, τήν τε ὑπὸ τῷ Ἠετίωνι, καὶ τὴν ὑπὸ τῷ Μύνητι.

§ 18 *Multis execrationibus*] Leg. 'multisque.'

Teuthrantem dominum locorum] Scilicet Phrygiæ. At Historiæ aliæ ferunt, Teuthrantem Cilicum et Mysorum regem fuisse.

§ 19 *Ramis oleæ coronavere*] Et hoc ingentis præmii: sic apud Plinium XV. 14. 'Oleæ honorem Romana Majestas magnum præbuit, turmas equitum idibus Juliis ex ea coronando.'

Ex omni præda, &c.] Totam periodum ita restituo: 'Ex omni præda, quam Achilles apportaverat, exceptam Eetionis conjugem Astynomen,

&c. Agamemnoni obtulere.' Cap. quippe 28. Noster Chrysem cognovisse ait, filiam suam Astynomencum Agamemnone degere. Voce, 'Excepta,' eodem modo Noster usus est, 13. de Glauce: 'Quam nostri Ajaci, ob fortia facta ejus, exceptam reliquæ prædæ habendam concedunt.'

Ejusdem alimonii] Ejusdem educationis et convictus.

Genibus obvolutæ] Qs. advolutæ, ut infra, 'genibus Achillis obvolvebantur.'

In medios] Leg. 'in medio.'

§ 20 *Traditumque Polydorum refert*] Deest Ajax, cujus erat pacis tractatus, se auctore, cum Polymestore factos referre.

Ea seniores lamentatione immodica cum lacrymis accipientes] Leg. 'Eam seniores lamentationem immodicis cum lacrymis accipientes.'

Et ut præterita antea consulta omittam] Leg. 'Et ut præterita consulto omittam.'

§ 21 *Quod amice impetrare nequitum est*] Sallust. Jugurth. 31. 'Quod sine sanguine civium ulcisci nequitur, jure factum est.' Sext. Pomp. 'Nequitum,' inquit, 'et nequitur, pro non posse, dixerunt.' Cato Origin. I. 'Quod termino fanum fuit, id nequitum exaugurari.'

Priora male consulta corrigere] Livius: 'Præterita corrigere, emendare non licet.' Quo loco Livii putavi semper legendum 'corripere;' nam 'corrigere' et 'emendare' ejusdem fere valoris sunt.

§ 22 *Aut quis frater fratri aditum patefaciet*] Ita apud Liv. XL. 'de fratre frater, Perseus de Demetrio: Aperienda nimirum nocte janua fuit,' &c.

Apud Barbaros et Græcos] Trojanos etiam Noster 'lingua moribusque Barbaros' vocat. 'Barbari' hic opponuntur 'Græcis,' ut apud Latinos aliæ nationes Romanis. Strabo XIV. originem appellationis istius eleganter descripsit: ἐκείνους, inquit, οὖν ἰδίως ἐκάλεσαν βαρβάρους, ἐν ἀρχαῖς μὲν κατὰ τὸ λοίδορον, ὡς ἂν παχυστόμους ἢ τραχυστόμους· εἶτα κατεχρησάμεθα, ὡς ἐθνικῷ κοινῷ ὀνόματι, ἀντιδιαιροῦντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Hinc in Senatu Ætolorum facturus verba Macedonum orator Romanos Barbaros vocat. 'Ætolos,' inquit, 'Acarnanas, Macedonas ejusdem linguæ homines leves ad tempus ortæ causæ disjungunt, conjunguntque cum alienigenis; cum Barbaris æternum omnibus Græcis bellum est eritque.' Ubi per alienigenas et Barbaros Romani intelliguntur. Quin Plautus diserte ait: 'Marcus vertit Barbare,' hoc est, Latine.

In dies residuis] Leg. 'Residuos.'

§ 23 *Patiemur*] Leg. 'patimur.'

§ 25 *Et Helena cum gratia remissa*] Delendum omnino 'Et.'

§ 26 *Siquidem proprio spoliatus*] Leg. 'Propria scilicet conjuge.'

Juventus perita belli abunde nobis est] Ita locutus Sallust. Cat. 21. 'quibus mala abunde omnia erant;' et Jugurth. 14. 'Abunde magna præsidia nobis in vestra amicitia fore.'

Haud integrum vobis] Hoc est, 'vix licet.' Ita Cicero alicubi: 'haud integrum mihi.'

Date igitur belli signum] Liv. XXI. 'Tum Romanus, sinu ex toga facto, 'Hic,' (leg. hoc,) inquit, 'vobis bellum et pacem portamus, utrum placet, sumite:' sub hanc vocem haud minus ferociter, daret utrum vellet, succlamatum est,' &c.

Adversum legatos Æneas dixerat] Cum tamen postea Æneas reddendæ Helenæ pertinax author fuit; cumque addit Author, odio regni ejus, constat Æneam in Græcos adeo acerbe invectum, saltem ut contra Trojanos majus excitaret incendium.

§ 27 *Gargarum*] Leg. 'Gargarin.' Græce enim est Γαργάρις in Troade.

Gergitham] Leg. 'Gergetham,' un-

de 'Gergethii' ἐν τῇ Τρῳάδι, quos Attalus in pagum Gergetham prope Caici fontes transduxit, oppido, de quo nobis hic sermo est, sublato.

§ 28 *Præferens Dei vultus*] Simulacra Apollinis.

Magnificarent] Magni facerent. Vox Latinis Patribus usurpata.

§ 30 *Sed regum omnino nullus*] Scilicet, 'Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.'

Perspicere se] Aut hic addendum, 'ait,' aut delendum 'se.'

§ 33 *Tanquam sperato*] Eradatur 'tanquam.'

§ 35 *Pandarus Lycaone genitus*] Duo hujus nominis videntur fuisse, Lycius alter, alter Trojanus: Strabo quippe XIV. 665. in hunc modum ait: ὑπόκειται τῷ Κράγῳ Πίναρα ἐν μεσογαίᾳ, τῶν μεγίστων οὖσα πόλεων ἐν τῇ Λυκίᾳ· ἐνταῦθα δὲ Πάνδαρος τιμᾶται, τυχὸν ἴσως ὁμώνυμος τῷ Τρωϊκῷ,...καὶ γὰρ τοῦτον ἐκ Λυκίας φασίν. Verum cum Strabo XIII. ex Hom. Il. B. Lycios appellari Troas ait, et apud Eustathium, σημειοῦνται οἱ παλαιοὶ, ὅτι ἡ μὲν κατὰ Πάνδαρον χώρα ὁμώνυμος τῇ ἐν τῷ Ξάνθῳ Λυκίᾳ καλεῖται, Pandari duo non temere statuendi sunt, cum Priamus ex Altæ Lelegum Imperatoris filia Lycaonem genuerit, patrem Pandari nostri.

Larissam Pelasgidarum] Ut ab illa quæ in Thessalia est distingueretur; quamvis et illa Pelasgidarum vocari possit, cum olim inter Æoles Thessaliæ incolas gens clarissima fuerit Pelasgi.

Pylæmenes Paphlagoniæ] Non omittenda sunt, quæ de nomine Pylæmenis Eustathius habet, ad Il. B. ὁ Πυλαιμένης παράγεται κατὰ τὸν μεσαιπόλιον. ὡς γὰρ τοῦτο γίνεται ἀπὸ τοῦ μεσοπόλιος, καὶ τροπῇ τοῦ ο εἰς α, μεσαπόλιος, καὶ πλεονασμῷ τοῦ ι μησαιπόλιος, οὕτω καὶ Πυλομένης, Πυλαμένης, Πυλαιμένης. Vide nuperam Sebastiani Fæschii dissertationem de nummo Pylæmenis Evergetæ Regis Paphlagoniæ, qui familiare nomen Pylæmenis Regibus Paphlagoniæ fuisse asserit, et a primo illo, quem laudat Homerus, ad ultimum usque descendisse, ut apud Cappadocas nomen Ariarathis, apud Ægyptios Ptolemæi, &c.

Odius Azanorum] Leg. Alizonum, quos Strabo Allazonas vocat. Male in quibusdam libris impressis Homer. Il. B. ὁ Διὸς, quasi esset Dius; nam expresse Eustathius ait: Ἀλιζώνων δ' τε Ὀδίος ἦρχον καὶ ὁ Ἐπίστροφος.

Nastes et Amphimachus de Caria] Insere 'Nomionis;' hujus enim filii teste Homero erant. Il. B. Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

§ 38 *Densatis frontibus*] Ut supra 2. 'condensatis utrimque frontibus.'

§ 39 *Græcis ac singulis*] Leg. 'Græcorum singulis.'

At ubi procul] Leg. 'Id ubi procul.'

Ad postremum cogunt] Melius 'Cogere.'

§ 40 *Adversum cedens*] Leg. 'Adversum vadens.' Non enim cedo, quando in aliquem infestus ruo.

§ 41 *Militem frequentem in arma habuere*] Leg. 'In armis,' hoc est, armatos. Aut 'frequentem apud arma' legere licet, ut 45.

Qui reliquus] Leg. 'quia reliquus.'

§ 45 *Rhesus*] Strabo XIII. Ῥῆσος ποταμὸς ἐν Τροίᾳ, Ῥῆσος δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν.

§ 49 *In utramque sacri partem*] Leg. 'Inter utramque.'

LIB. III.

§ 1 *More optimo*] Barthius exponit. 'Laudabili consuetudine.'

Quin inter hos jam præcelleret] Barthius: 'Quin hos inter etiam præcelleret:' sed nihil mutandum censeo; 'Jam tum' ita ubique Author usurpat: nemo quippe dubitabat, quin jamdudum inter hos præcelleret Philoctetes, sc. ob divinas sagittas.

Suspectis] Leg. 'exemplo facinoris suspecto.'

§ 2 *Reliquæ tali obtentu*] Leg. 'alio obtentu.'

Etiam Hecubæ filiæ innuptæ] Barthius locum plane mutat, Polyxenam dignitate sacerdotii privans: scil. 'antistes' pro 'antistites,' 'redimita' pro 'redimitæ,' 'precabatur' pro 'precabantur:' it. 'Minervæ hæc et Apollinis antistes.' Ego nihil immutandum censeo. Ambæ antistites erant: Cassandra quidem Minervæ, Polyxena Apollinis: cum vero sacra hic facta sunt Thymbræo Apollini, Polyxena ut templi antistes apparatum Cassandræ, quæ hic Hospita fuit, suggessit, unde Noster, 'suggerente sibi' (hoc est ei, Cassandræ) 'Polyxena apparatum sacri ejus.'

Suggerente] Ultro offerente. Flor. II. 8. 'Ultro se suggerentibus causis imperium procederet.'

Mandat] Jubet Achilli nuntiandum. Ita locutus Justinus XXIV. 2. 'Itaque non credenti mandat velle se cum filiis ejus regni consortium jungere.' Et sic Gallice hodie dicitur, 'Mander.' *Vous me mandez des nouvelles.*

§ 3 *Quæ res eo habere fidem videbatur*] Leg. 'ideo.'

§ 4 *Ascensis curribus bellum ineunt*] De curruum usu in prœliis leg. Curtium III. 11. et Scheffer. de re vehicul. veterum.

Hector situs in parte alia] Consimiliter IV. 20. 'Multi eorum, qui primi evaserant, super muros siti.'

Reliqui duces confirmati] Leg. 'confirmatis.' Ut apud suos Hector laborantibus auxilio fuerat, ita Græci suos, ubi opus erat, confirmant, et in alteram partem exercitus transgrediuntur.

§ 5 *Alios*] Leg. 'aliosque satis impigre pugnantes vulnerat.'

At ubi eum Achilles ita in hostem promptum animadvertit] Leg. 'in hos promtum;' sc. Diorem, Polyxenum, et suorum alios, contra quos irruebat Hector.

A quo Olizonem genitam] Ut IV. 22. fusius narrat. Olizona quippe filia Phinei, neptis Agenoris, Dardani conjux, Erichtonii mater fuit: nescio unde suam Amalixo habet Fæschius de nummo Pylæmenis, quam Agenoris filiam, Dardani conjugem facit.

§ 6 *Vulneri locum ubi nactus est*] II. 40. 'Ratus locum vulneri inventurum;' hoc est, occasionem vulnerandi hostem.

§ 7 *Colligit sese in arma*] Virg. X. Æn. 'Sed bellis acer Halesus Tendit in adversos, seque in sua colligit arma.'

§ 8 *Ita præsentia ejus animi tolluntur*] Multum enim valet præsentia Turni.

Diei vesper erat] Sallust. Jugurth. 52. 'Et jam diei vesper erat.'

§ 10 *Alter Echinadibus Imperator*] Leg. 'Echinadum.'

Inclinatione rerum] Barthius legit, 'Indignatione rerum.'

Fortunam belli vincere aggressus] Lucan Phars. IV. 'Non eadem belli totum fortuna per orbem Constitit.'

Insolentia gentis suæ] Barthius in Adversar. eradit pronomen, suæ.

§ 11 *Omni supplicio*] Leg. 'omnique supplicio.'

Nunquam autem a Græcis solitum] Forte 'cognitum.'

Multis modis impressa] Alii legunt, 'occultis in locis,' ut respiciatur ad antecedentia, 'recordatio vulnerum per loca corporis pudibunda.'

§ 13 *Neque multo post ex alio*] Leg. 'alia' sc. parte.

§ 14 *Isque vino sopita jam favilla relliquias in urnam collegerat*] Mos quippe Græcorum fuit, cineres vino et unguento inspergere, οἴνῳ ἐν ἀκρήτῳ καὶ ἀλείφατι, ut ait Hom. Od. 24.

§ 15 *Et ob id ad finitimos*] Leg. 'apud finitimos.'

§ 16 *Ex incerto*] Hæc ex glossis irrepsisse videntur.

Nunquam tamen vires consilio super-

fuerant] Aut leg. 'defuerant,' aut intellige per 'superfuerant,' nunquam supra consilium vires fuerant.

§ 18 *Philocteta non columbam se*] Quæ de Philoctete hic Noster, ea Homerus Il. Ψ. de Merione narrat, eumque solum cum Teucro certasse.

Destinatum] Leg. 'destinatam' sc. columbam.

§ 19 *Cursu longo certantibus*] Hoc Græce ita Homerus: Τοῖσι δ' ἀπὸ νύσσης τέτατο δρόμος, Certabant currendo, τὰ τῆς ταχυτῆτος ἄεθλα habitur. Homerus Ajacem, Antilochum, et Ulyssem certasse ait, hunc v. victorem, inde Antilochum ultimum abstulisse præmium.

Disco Antilochus] Homero Polypœtes.

Præmia luctandi intacta permansere] Achille litem dirimente Homer. Il. Ψ. Ἀέθλια δ' ἶσ' ἀνελόντες.

Donum ad necessarios eorum perferrent] Leg. 'domum.'

§ 20 *Lugubri veste miserabile tectus*] 'Miserabile' pro 'miserabili' ex sententia Barth. Adversar. xxv. 25. sed perperam. 'Miserabile' hic pro 'miserabiliter' positum est, uti alibi apud optimos Latinæ linguæ authores.

§ 21 *Quam in Priamo miseratio*] Leg. 'quam Priamus.'

Rex genua Achilli] Leg. 'Achillis.'

An solum in Priamum circumscribitur] Supra 17. 'dolor nece metuendi hostis circumscribitur.'

§ 25 *Cibo invitantur*] II. 52. 'Inter epulas cum læti inter se invitarent.'

§ 26 *Deum quippe auctorem singulis mortalibus malique esse*] Vox Ethnico digna. Nec hic opus est adnotare quæ de fato Latini, et περὶ τῆς πεπρωμένης sive εἱμαρμένης Græci scripserunt.

Tantum se in Hecubæ filiarumque recordatione] Tolle particulam 'in.'

LIB. IV.

§ 1 *Quis animo ita hæserat nulla spe impetrandi*] Leg. 'Quis animo inhæserat nulla spes impetrandi.'

Cæterum viso Hectoris funere] Hoc est, 'cadavere,' ut explicat Barthius ex loco Senecæ in Satyrico de morte Claudii Imperat. Sed et paulo supra quod Noster dixit, 'nulla spes impetrandi cadaveris,' jam viso funere interpretatur. Sic apud Danos funebris pompa et cadaver eadem voce, *ent liig*, exprimuntur. Apud Livium, locus est II. p. 63. 'Victoria egregie parta tristis tamen duobus tam claris funeribus;' et II. Noster, 'funus ejus crematum.'

Inclyta per gentes fama] Leg. 'Inclytus.'

Hinc reclamantibus Trojanis] Leg. 'Illinc.'

§ 3 *Clausisque*] Leg. 'Clausis.'

Atque amentiæ] Adde 'luituram,' scilicet, præcipitat Penthesileam postremæ desperationis atque amentia pœnam luituram.

§ 4 *Memnon Tithoni filius*] Is scilicet de cujus tumulo Strabo loquitur XIII. 587.

Ingentibus Indorum atque Æthiopum millibus] Æthiopas divisit Homerus in τοὺς τοῦ δυσομένου ἡλίου, et in τοὺς τοῦ ἀνατέλλοντος, Od. A. Hoc loco Orientales intelligo Æthiopas, sive Asiaticos Indis confinitimos; quin ipsi Æthiopes Indi vocati sunt. Ludolph. in nupera Hist. Æthiopica II. 3. 'Duplex fuit veterum Æthiopia: Asiatica et Africana, sive Orientalis et Occidentalis.' Æthiopes Anthoris nostri prope sinum Arabicum incoluerunt, ab Habassenis hodiernis, qui interiora Africæ incolunt, distinguendi. Et Æthiopas etiam in Asia fuisse testis est Eustathius: οἱ δίχα, inquit, διῄρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ ἤτοι Ἐρυθραίῳ κόλπῳ, οἱ μὲν ἔνθεν κείμενοι τοῦ κόλπου, οἱ δὲ ἐκεῖθεν. Unde et Phalas cum Asiaticis Æthiopibus facile mari Rhodum venit; in quo ex-

ercitu etiam Phœnices erant.

Camiram et Jalysum] Strab. XIV. Κάμειρος, εἶτ' Ἰάλυσος κώμη. et Diodor. Sicul. οἱ τὴν Ῥόδον νῆσον κατοικοῦντες, καὶ Ἰάλυσον, καὶ Λίνδον, καὶ Κάμειρον. Jalysum hanc non esse eandem cum Rhodo urbe apud Plinium Casaubonus in suis ad Strabon. comment. demonstravit.

Permoti querelis Rhodiorum] Leg. 'permotine querelis Rhodiorum, an cupidine,' &c.

§ 5 *In ordinem*] 'Inque ordinem reformatæ:'

§ 7 *Impeditosque dissolvere*] Dele particulam 'que.'

§ 8 *Qui peterent eorum*] Forte leg. 'eos:' 'qui peterent eos, qui in bello ceciderant, humandi veniam.' Sed et alii priori modo loquendi usi sunt.

Seorsum ab cæteris cremato Memnone] Quippe apud Indos et Ægyptios mos fuit, funebres Principum tunicas ex licio quod igni non absumitur conficere, eisque defunctum induere, quo cineres cremati a reliqua favilla discriminati forent. Et ad hunc morem respexit forte Strabo x. 446. 'Apud Caristum,' inquit, 'lapis nascitur, qui plectitur et texitur, atque ex eo mantilia conficiuntur, (ὑφάσματα χειρόμακτρα,) quæ ubi sordem contraxerunt, in flammam injecta purgantur, perinde atque lotione linteorum maculæ eluuntur.'

Justisque factis] Dele 'que,' ut et paulo infra, 'ferre æquo animo fortunæ bellique adversa;' omnino ibi tollenda enclitica. Sic III. 10. 'Fortunam belli vincere aggressus.'

Non jam dolor in casu Memnonis] Leg. 'ex casu.'

§ 9 *Indignatus nondum sibi a Priamo super his quæ secum tractaverat mandatum*] 'Mandatum' ejusdem hic valoris est ac mandat. III. 2. Stomachabatur quippe Achilles nullum tractatuum priorum effectum productum. Hinc tandem 10. 'Priamus tempus nactus, Idæum ad Achillem super Polyxena cum mandatis mittit.'

§ 10 *Rumorem proditionis clementer ortum*] 'Clementer,' levibus initiis et auctoribus ortum. Ita Sallust. Jugurth. 23. 'Legati in Africam maturantes veniunt, eo magis, quod Romæ, dum proficisci parant, de prœlio facto et oppugnatione Cirtæ audiebatur. Sed is rumor clemens erat.' Hoc est vero major. Vide Priscianum.

§ 11 *Quos visos*] Leg. 'Queis visis Ulysses, Non temere est, inquit.'

Geminato ictu transfigit] Sunt qui a Penthesilea occisum Achillem tradunt, ut Telles; alii sagitta in ventre ictum ab Alexandro, ut Sostratus.

Exosculati postremum salutant] Catull. Epigram. 816. 'Accipe fraterno multum manantia fletu, Atque in perpetuum frater avê atque vale.' Virgil. XI. Æneid. 'Salve æternum mihi maxime Palla, Æternumque vale.' Ovid. X. Metam. 'Supremumque vale, quod jam vix auribus ille Acciperet, dixit.'

§ 13 *Summam militiæ orbatam*] Leg. 'orbitatem,' ut et 'licuisse' pro 'licuerit:' ut subintelligatur, 'Dolebant.'

Per triduum continuatis vigiliis] Ita v. 16. 'Per triduum funus Ajacis publice suscipiunt.' Quod tempus more antiquo contractius fuit. Servius, 'Est,' inquit, 'sciendum, quia apud majores, ubicunque quis fuisset exstinctus, ad domum suam referebatur, et illic 7. reservabatur diebus, octavo die incendebatur, nono sepeliebatur.' Virg. Æneid. v. 'Præterea si nona diem mortalibus almum Aurora extulerit.' Etiam per dies 10. funebria durasse Noster testis est IV. 1.

Quam reliquiæ coadunarentur] Hoc est, quam ossa a reliquo cinere collecta et in urnam congesta fuerant. Hoc indicat Virg. VI. Æn. 'Ossaque lecta cado texit Chorynens aheno.' Et Homer. Il. 24. Ὀστέα λευκὰ λέγοντο

κασίγνητοι.

Coadunare] Ita 'adunare' apud Justin. 'classes adunatæ,' si recte memini. vid. ampliss. Borrich. nostrum, contra Scioppium.

§ 14 *Alexandri commentum*] Hoc est, Facinus. Ita Justin. XXI. 3. 'Cum rapinæ occasio deesset, universam civitatem callido commento circumvenit.'

Quidem] Leg. 'Quidam.'

Inter cætera, quæ ei pulcherrima miserat] Hæc sunt illa γυναῖα δῶρα, quæ Strabo XIII. de Eurypylo et Cetejis loquens ignorare se ait, cum Hom. Od. Λ. γυναίων ἕνεκα δώρων, secutos ait Cetejos. γυναῖα δῶρα, forte ob oblationem Cassandræ, aliarumque nympharum.

Vitem quandam auro effectam] Et hoc splendidum inter cætera munus. Legi et alibi Aristobulum Romæ in Capitolio auream vitem dedisse. Et de vite Judæorum sub aureo cœlo (si hæc lectio sibi constat) apud Florum VIII. 6. et Lipsium ad eundem locum.

§ 15 *Qui in eo loco habebant*] Leg. habitabant.

Genitus Achille] Leg. 'Achilli.'

Forti pectore patienda] Μόχθειν ἀνάγκη τὰς δὲ δαιμόνων τύχας. Ὅστις φέρει κάλλιστ' ἀνὴρ οὗτος σοφός.

Sibi eo leviorem dolorem esse] Mihi videtur substituendum 'graviorem.' Indignabatur quippe Achillem, gloriosa morte privatum, honestam mortem (ut supra cap. 13.) non contigisse, nec aliter quam in obscuro loco oppetiisse.

§ 16 *Ne indignus Patris meritis exsisteret*] Egregia vox Scipionis apud Liv. XXVI. 'Brevi faciam, ut quemadmodum nunc noscitatis in me patris patruique similitudinem oris vultusque, et lineamenta corporis, ita ingenii, fidei, virtitutisque exemplum expressam ad effigiem vobis reddam, ut revixisse aut renatum sibi quisque Scipionem Imperatorem dicat.'

Ut solitis viribus agerent] Leg. 'Solidis.'

§ 18 *Ad naves revertere Græci*] Pro 'reverti.' Sic Sallust. Cat. 37. 'Id adeo malum multos post annos in civitatem reverteret.'

De cujus oraculo imminentia] Interpone, 'de cujus oraculo postquam imminentia Trojanis mala cognovisset,' &c.

Congruentiaque] Tolle voculam 'que.'

§ 19 *Ab Alexandro cadunt ad solis partem maximam*] Hoc est, qui ab Alexandro stabant, sive milites Alexandrini. Sic 'a silva' pro silvestris. Florus IV. 2. 'Ejus elephanti bellorum rudes et nuper a silva.'

Ad solis partem maximam] Ad tenebras fere: hinc 20. 'Nisi nox jam ingruens nostros ab incepto cohibuisset.'

§ 21 *Comas sepulcro deponit*] Et v. 16. 'Cuncti reges comam apud tumulum deponunt.' et de Achill. Hom. Il. Ψ. Ἐν χερσὶ κόμην ἑτάροιο φίλοιο θῆκεν. Mortuum capillis totum conspergere mos fuit, ut egregie descripsit Hom. Il. Ψ. Θριξὶ δὲ πάντα νέκυν καταείνυον, ἃς ἐπέβαλλον Κειρόμενοι. Etiam jumentis et bestiis pilos abradere in tali luctu consueverant, ut apud Herodotum est, ὡς ἐπὶ τῷ Μασιστίῳ Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς ἐπένθησαν σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ τὰ ὑποζύγια. Sed de his satis, ne adversaria scribere videamur.

Eodem funere cum Alexandro contegitur] Scilicet in Cebrenia, teste Strabone XIII.

§ 22 *Famosa perjuria*] Ἕνεκ' ἵππων, ut apud Strabonem est, XIII.

Junctum Erichtonium ei dederit] Leg. 'Ex qua ortum Dardanum, Olizonæ Phinei junctum, Erichthonium edidisse.'

LIB. V.

§ 1 *Inter epulas Talthybius interesset*] Leg. 'Esset' pro 'interesset.'

§ 2 *Admiratus*] Leg. 'admiratur.'

Quidquam prius temeratum ab his] Leg. 'tentatum,' aut, si mavis, 'temere actum.'

§ 3 *Hac atque alia*] Leg. 'Hæc atque alia.'

Haberet] Leg. 'habeat.'

§ 4 *Itaque cum quibus antea*] Forte leg. 'cum quibusdam.'

§ 5 *Palladium, quod in templo Minervæ esset*] Id hic notandum, Pherecydem dicere, omnia simulacra humana, manu non facta, et quicquid e cœlo in terram devolvitur, Palladia vocari. Palladium Troja ab Æneа advectum Macrob. III. 4. Apollinem et Neptunum fuisse asserit. Fuit et Athenis δικαστήριον quod teste Pausania Παλλάδιον dicebatur, ubi ἐδίκαζον τοὺς ἀκουσίους φόνους. Hinc apud Aristoph. Κτενῶ σε, τέκνον. ὁ δὲ ὑπεκρίνατο, ἐπὶ Παλλαδίῳ, παρ' ᾧ, πάτερ, δώσεις δίκην.

Cælo sullapsum] Vel delapsum, ut Ovid. in Fastis: 'Delapsa ancilia cœlo.'

Exertius disserturum] Violentius, quasi exerta voce, ut exertis manibus, et 8. 'Exertius disseruisset.'

§ 10 *In honore Ducum*] Leg. 'in honorem.'

In quibus] Leg. 'quibus.'

Permansuros se in eo, quod sibi cum Antenore convenisset] Egerat de prodenda patria; sed aliter Trojani actum credebant; unde Ulysses in juramento sensum verborum suorum sibi servatum habuit. Vide Grot. de jur. B. et Pac. c. de verbor. interpret.

Ita uti pars ad solem, residuum ad naves spectaret] Ad solem, hoc est, ortum. Trojæ quippe situs Orientalis erat stationi navium Græcarum.

§ 11 *Motus facilius foret*] Leg. 'facilior.'

Donum Minervæ maxime] Leg. 'maximum.'

Cum summa religione] Leg. 'Eum summa religione susciperent.'

§ 12 *Jovis ante ædificiale*] Forte leg. 'antædificialis.'

Retinentem utraque manu ad aram jugulat] Præpositio 'ad' plane delenda. Aram enim supplices, sive postes altarium, quasi in asylo futuri, amplectebantur, nec se avelli patiebantur. Ita de Joabo in sacris legimus I. Reg. 2. 28. Cornua altaris amplexum, Regis jussu mactatum. Ita apud Molossos, Samothracas, Crotoniatas, Messenios, &c. ad Deorum aras confugisse pro asylo habitum; unde et Ithacenses Jovis aram habuere. Vide Alex. ab Alexandr. Sic apud Nostrum: 'deliberatio inita super his, qui ab Deorum aris auxilium vitæ imploraverant;' qui tamen nullo dilecta trucidati fuerunt.

§ 13 *Vice pecorum*] Hoc est, instar pecorum, ut III. 14. 'Vice imbellium.' In fragm. Sallust. 'Ruuntque pars maxima suismet aut proxumorum telis, cæteri vice pecorum obtruncabantur.' Et Tacit. lib. VI. 'Qui omnia facta dictaque vice legis observans.' 'Vice pecorum,' idem est ac apud Liv. XL. 'Modo pecorum fugientes per saltus avios.'

Et alii ob pretiosam vestem] Leg. 'ad pretiosam vestem.'

Per Neoptolemum Achilli inferias missa] Ἔδει γὰρ νεκροῖς οἰκεῖόν τι φέρεσθαι. Vid. Eustath. ad Il. Ψ.

Aut ex captivis] Dele 'aut.'

§ 14 *Jamque approbantibus multis bonis*] Sic Liv. XXI. 'Pauci, ac ferme optimus quisque assentiebatur.'

§ 15 *Cum ante jam*] 'Jam' eradendum est.

In Rhæteo] Strabo Ῥοίτειον, πόλις ἐπὶ λόφῳ κειμένη, καὶ τῷ Ῥοιτείῳ συνεχὴς ἠιὼν ἀλιτενὴς Αἰάντειον, ἐφ' ᾗ μνῆμα καὶ ἱερὸν Αἴαντος.

§ 16 *Appellaturque Cynossema*] Strab. XIII. de Fl. Rodio: Καθ' ὃν ἐν τῇ Χεῤῥονήσῳ τὸ Κυνὸς σῆμά ἐστιν, ὅ φασιν Ἑκάβης εἶναι τάφον. Et hic corrigendus Brietius Parall. Geogr. tom. 2. de Thracica Chersoneso. 'Cynossema,' inquit, 'hoc est, tumulus Hele-

næ in canem conversæ, lapidibus obrutæ a Græcis ob convicia.' Non enim Helenæ, sed Hecubæ est.

§ 17 *Civitatem condit appellatam Corcyram Melenam*] Leg. 'Melænam.' Μέλαινα Κέρκυρα καλουμένη καὶ πόλις. Strab. VII.

LIB. VI.

§ 1 *Ascendere ipsi*] Delendum 'Ipsi.'

Dispalantur] Uti apud Livium: 'Palati per agros.'

Postquam ad Eubœam devenere] Omnino dele 'postquam;' ut et supra, 'est,' ut sensus sit, postquam Ajax enisus aliique fluitantes ad Eubœam devenere, tunc Chæradibus scopulis appulsi pereunt.

§ 2 *Muliebre ingenium*] Liv. I. 'Quæ maxime ad muliebre ingenium efficaces preces sunt.'

Et Teucer prohibitus] Vid. Justin. XLIV. 3. et Horat. 'Teucer Salamina patremque Cum fugeret.'

§ 3 *Hujusmodi numine armatus*] Leg. 'animatus.'

Ægisthi] Leg. 'Ægistho.'

§ 4 *Multi undique virile ac muliebre sexu confluunt*] Leg. ita: 'Multi undique, virile ac muliebre sexus confluunt.' Nam et 'Sexus' in Neutro, apud Nonium legitur; et Plautum in Rudente: 'Virile sexus nullum unquam habui:' quod et notavit ex Plauto Priscianus.

Quæ ad oblivionem hujusmodi facinoris] Ἀμνηστίαν innuit.

§ 5 *In quo exhibitis quibusdam sacris*] Illa sacra apud Hom. Od. Λ. talia fuere: ἐγὼ δ' ἄορ ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ Βόθρον ὄρυξα, ὅσον τε πυγούσιον, ἔνθα καὶ ἔνθα· Ἀμφ' αὐτῷ δὲ χοὰς χέομεν πᾶσι νεκύεσσιν, Πρῶτα μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἴνῳ, Τὸ τρίτον αὖθ' ὕδατι· ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ πάλυνον.

§ 6 *Telemacho ex Nausica natum filium Ulysses Ptoliporthum appellat*] Ipse Ulysses Epitheton τοῦ πτολιπόρθου habuit, apud Homer. Il. B. Ἀνὰ δ' ὁ πτολίπορθος Ὀδυσσεὺς Ἔστη σκῆπτρον ἔχων. Unde Eustath. in Il. A. Ὀδυσσέα ὁ ποιητὴς, διὰ μίας πόλεως ἅλωσιν, πτολίπορθον πολλαχοῦ λέγει. Vid. etiam ad vs. 2. Od. A.

§ 8 *Ad Sepiadum littus quod propter saxorum difficultatem nomen ejusmodi quæsiverat*] Sed quid saxis cum Sepia? Egregia sane Etymologia. Fuit quidem Sepiadum littus saxosum, unde Strabo: ἔστι δ' αὕτη μὲν ἀκτὴ πετρώδης, sed a Sepia pisce nomen obtinuit: Eustath. ἡ Σηπιὰς ἄκρα διὰ τὰς αὐτόθι σηπίας. Refertque Apollonii Scholiastes ita dictum Thessaliæ promontorium a Thetide, quam dum sequitur Peleus, in Sepiam mutata est; et Strabo IX. ἡ μέν τοι Σηπιὰς ἀκτὴ καὶ τετραγῳδῆται.

§ 9 *Ut ne*] Dele 'ut.'

§ 11 *Responso editur*] Melius, 'Responsum.'

§ 13 *Ad inquisitionem viri profectus*] Leg. 'proficisci.'

§ 15 *Cui summitas marinæ turturis osse armabatur*] Fuit forte Turtur marina in Ææa insula signum militare, ut apud Persas aquila, Athenienses noctua, &c. Et ex hoc loco Authoris nostri habuisse puto Alex. ab Alex. dier. genial. IV. 2. quæ in recensione signorum militarium inquit, 'Thebanis Sphyngis effigies: Æææ insulæ marina turtur.' Turtur marina ex Græco est, τρυγὼν θαλασσίη, unde et Plinio IX. 48. Trygon dicitur, pestiferum animal: cui radius super caudam eminens admodum execrabilis est: hinc Oppianus: 'Nascitur extrema cauda impenetrabile telum Trygoni.' Sed eandem optime more suo descripsit Phile de animalibus, cujus de illa versus cum in editis exemplaribus desint, ut et in Ms. Th. Roe, quo Oxonii usus sum, adscribam ex Ms. alio Oxoniensi, quo nihil splendidius unquam oculis meis usurpavi; et meretur certe Phile lucem publicam splendidiori ornatu quam hactenus, studio Georgii Bersmanni,

cum auctario Camerarii, adorare. In eum ex utroque Ms. Bibliothecæ Bodleianæ observationes et lectiones adeo facundas collegi, ut duplo auctior et correctior, si tempus permittat, aliquando prodire possit. De turture v. ille, περὶ τῆς θαλασσίας τρυγόνος, post 4. versus, qui in codice impresso sunt:

Καὶ τοὺς ἁλιεῖς φασὶν ἐκτόπως τρέμειν
Τὰ δυσχερῆ μὲν ταῦτα τοῦ ζώου βέλη·
Ἂν γάρ τις αὐτοῖς τοῖς κακίστοις κεντρίοις
Πληγῇ, μόλις τε τῶν ἰατρῶν ἡ τέχνη
Ῥύσαιτ' ἂν αὐτὸν τῆς φθορᾶς τοῦ κινδύνου.

Quos ita Latine reddidi:

Piscatores ferunt vehementer timere
Exitialia hæc animalis hujus tela:
Si enim quis pessimis istis aculeis
Læsus fuerit, vix illum medicorum ars
Liberabit exitii periculo.

Ita creditum] Leg. 'ita credito.'

Infelicissimum casum vulneri contemplatus] Leg. 'Infelicissimum casum vulnerati (scilicet patris Ulyssis) contemplatus.' E vestigio enim sequitur, 'At ubi ictu eo Ulysses concidit.'

FINIS NOTARUM VARIORUM.

NOTITIA LITERARIA

DE

DICTYE CRETENSI, DARETE PHRYGIO,

ET

JOSEPHO ISCANO,

EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTHECA LATINA, A JO. AUG. ERNESTI AUCTIUS EDITA, LIPS. 1773. LIB. I. CAP. 6. p. 111. sqq.

Daretis Phrygii Historia Excidii Trojæ, quæ Latine circumfertur cum Pseudo-Dictye, sive L. Septimii [1] Romani libris vi. Ephemeridos belli Trojani, [2] etsi præfixam habet sub Nepotis nomine Epistolam ad Sallustium Crispum, qua affirmat, se Daretem e Græca in Latinam linguam Athenis transtulisse, communi tamen eruditorum suffragio tam eleganti ac terso scriptore indigna existimatur. Daretis [3] librum de Bello Trojano ex perantiqua editione

[1] Alii Quintum Septimium vocant, ut Barthius lvii. 7. lviii. 11. Vossius de Hist. Lat. p. 742. et Tho. Bartholinus de legendis libris p. 93. Notas in Septimium hunc promisit idem Barthius, quem videsis ad Gratii Cyneget. vs. 21. Prosper vero Mandosis T. ii. Bibl. Romanæ a. 1692. edito, p. 26. laudat 'editionem nuperam juxta Mss. codices emendatam, quæ Lutetiæ prodiit apud Rob. Stephanum.'

[2] Auctor eas inscripsit Q. Aradio Rufino, qui sub Imp. Constantino consulatum gessit A.C. 316. aitque Dictym opus suum conscripsisse primum literis Punicis, oratione Græca. Postea a nescio quo Praxi sive Eupraxide literis Atticis transcriptum, oblatumque esse Neroni Imp. atque inde a se versum Latine. Ceterum S. Ambrosio æqualem vel supparem esse hunc scriptorem sive interpretem, verisimilis est Vossii conjectura iv. 50. de Idololatria, quanquam Scioppius et alii longe antiquiorem esse putaverint. At enim vel propter styli nævos sequiorem redolere ætatem demonstrarunt viri doctissimi Jo. Frid. Gronovius c. 25. Obss. Ecclesiast. et Jac. Perizonius in diss. de Dictye c. 38. [supra p. 53.]

[3] De aliis Daretibus Reinesius ad Inscriptiones veteres p. 852. Hoc loco ille innuitur scilicet, de quo Homerus Il. E. 9. Ἦν δέ τις ἐν Τρώεσσι Δάρης, ἀφνειὸς, ἀμύμων, Ἱρεὺς Ἡφαίστοιο, κ. τ. λ. Vide lib. i. Biblioth. Gr. c. 5. ubi etiam de Dictye. Citatur Dares antiquis in scholiis ineditis ad Persii i. 51. Vide Josephi Wasse Biblioth. Literariam Anglice editam Lond. 1724. 4. num. vi. p. 5.

sine anni et loci notatione in 4. cum tribus carminibus Prudentii servat Bibl. Paulina Lipsiensis, ut me monuit clariss. Schœtgenius, qui etiam de Dictye Casp. Barthii judicium jubet consulere ad Gratii Cynegeticum vs. 21. Antiquissima editio horum scriptorum Latina (Græca enim pridem periere) est Mediolanensis anno 1477. Inde commemoranda venit Veneta Francisci Faragonii anno 1499. Prodiere etiam Vitebergæ 1512. apud Jo. Grunebergium sive Viridimontanum, apud Augustinianos; et cum tribus Libanii declamationibus consimilis argumenti, Lugdun. ap. Gryphium 1552. 12mo. Prætereo editionem Daretis Dictyisque Parisiensem a. 1560. 8. et Lugdunensem anno 1569. 8. nec minus versionem Gallicam Joannis de la Lande Paris. 1556. 8. et Italicam Tho. Porcacchino auctore excusam Venet. 1543. 8. Gallice ex versione Caroli Bourguille prodiit Dares Cadomi 1573. Dictyn Gallica veste donare molitus Burdelinus. Vide Diarium Londinense, The History of the Works of the learned a. 1703. p. 222. Dares Germanice ex interpretatione Marci Tatii, Augustæ Vindel. 1536. fol. cum iconibus. Novissime Parisiis vidit lucem Mythologia sive Historia Deorum[4] cum versione Gallica Daretis a Puteano (par M. Dupuy) Paris. 1731. 12. Dictys Germanice redditus a Joanne Heroldo. Basil. 1554. fol. Etiam Russice Dictys et Dares excusus Moscuæ a. 1712. 8. Vide Acta Erud. 1714. p. 488. Prodiit etiam Dares cum Homero Spondani, adjuncta Pseudo-Pindari[5] Thebani Epitoma Iliados, Latino carmine hexametro scripta, Basil. 1583. fol. Dares item Dictysque subjectus Diodoro Siculo ex Poggii versione edito Latine ibid. 1578. fol. Ab eo tempore Josias Mercerus, elegantissimi vir ingenii, et exquisitæ doctrinæ, Darete cum Dictye ad binos Mss. codices Petri Danielis et Pauli Petavii castigato, notisque illustrato, emendatius in lucem dedit Paris. 1618. 12. Mercerianam editionem secuta

[4] Journal des Sav. 1732. Mars p. 291. Lettres serieuses et badines T. VI. p. 191.

[5] Allegatur a Lutatio ad Statii Theb. VI. 120., ubi vide, si juvat, Lindenbrogium, itemque Barthium T. III. p. 393. sq. qui auctorem vetustum bonique ingenii appellat LVIII. 14. et LIX. 1. et 15. Adversar. ubi integrum recenset, nec dubitat Josepho Iscano Devonio præferre. A Laurentio Valla inepte antelatus est ipsi Virgilio, ut notavit Jovianus Pontanus lib. I. de Sermone cap. 18. Primus edidit Laurentius Abstemius teste Vossio. Antiquam Florentinam editionem in 4. memorat Joannes Cinellus in Bibl. volante T. VII. p. 66. sub tit. 'Homerus de Bello Trojano.' In Ms. Bibl. Annæbergensis inscribitur: 'Homerus per Pindarum insignem Oratorem de Græco in Latinum traductus.' Vide Christiani Gotthold Willischii arcana Bibl. Annæbergensis p. 18.

Amstelodamensis anno 1631. forma minore. Digni quoque hi duo scriptores habiti sunt, qui in usum Delphini illustrarentur, uti factum est haud infeliciter ab Anna Tan. Fabri filia Paris. 1680. 4. Hinc cum Josiæ Merceri, Casp. Barthii, Ulrici Obrechti Prætoris Regii, qui vetus Ms. Argentoratense contulit, Paulique Vindingii ad Dictyn notis, Dares recensitus est a V. C. Samuele Artopœo, cujus diligentia index etiam insignis accessit, Argentorat. 1691. 8vo. Denique Amstelodamenses an. 1701. in quarta et octava forma Daretem et Dictyn, utinam satis emendate, recuderunt ex editione in usum Delphini, cui, præter notas universas ex editione Argentoratensi repetitas, adjunxere nunquam prius editam Jac. Perizonii viri eruditissimi dissertationem de Dictye, [in hac ed. recusam supra p. 19. sqq.] in cujus extrema parte varia hujus scriptoris loca illustrantur; tum nummos quosdam gemmasque veteres ad illustrandum Dictyn a Ludovico Smids V. C. collectas, denique Josephi Iscani[6] Devonii, Excestrensis, poëtæ, pro ætate illa, non inelegantis, poëma heroicum in sex libros distinctum de Bello Trojano, cum notis Samuelis Dresemii, Dithmarsi, per singulas paginas substratis. Indicem quoque Dareti et Dictyi subjunxerunt, non qualem locutionum minus obviarum, ususque vocabulorum singularis adornavit clariss. Artopœus, sed qualis in editione Delphini occurrit, Index omnium vocabulorum. Josephi quoque Iscani poëma exhiberi poterat ex emendatiore et integriore Joannis Mori editione Londinensi† a. 1675. 8. Dresemius enim, qui hoc poëma recte Josepho Iscano restituit, et eruditis notis illustravit, Francof. 1623. 4. nullis codicibus Mss. sed tantum

[6] Josephus Iscanus poëma suum de bello Trojano dicavit Thomæ Balduino, Archiepiscopo Cantiorum sive Cantuariensi. De Iscani porro nugis amatoriis vide Menagii anti-Bailletum, T. II. p. 325. De Bello ejus Antiocheno, sive Antiocheide, et aliis scriptis, Jo. Lelandum de scriptoribus Britannicis editum nuper ab Antonio Hall, Oxon. 1709. 8. p. 237. Alia de eo Christianus Daumius notis ad Bernardum Geystensem p. 73. [Scripsit Iscanus: De Bello Trojano libb. VI.—De Bello Antiocheno lib. I.—De Institutione Cyri lib. I.—Panegyricum ad Henricum, lib. I.—Nugas Amatorias, lib. I.—Epigrammata, lib. I.—Diversi generis Carmina, lib. I. In Antiocheide fortis et magnanimi Regis nostri Ricardi I. quem, cum Balduino, in expeditione ad Terram Sanctam comitatus est, gesta celebravit.]

[† Mori editioni, nunc minus obviæ, hæc inscriptio præfixa est: 'Daretis Phrygii, Historicorum omnium primi, de Bello Trojano libri sex. Latino carmine a Josepho Exoniensi elegantissime redditi. Recogniti ac emendati cura et studio Joannis Mori, J. U. D. qui eosdem Argumentis illustravit, totumque opus vero auctori restituit. Londini. Impensis Thomæ Helder sub signo Angeli in vico vulgo dicto Little-Brittain. 1675.']

tribus editionibus anterioribus[7] usus fuerat, quibus hi libri, majore adhuc inscitia, quam prosarius Dares, Cornelii Nepotis tanquam auctoris nomen gerunt præfixum. In omnibus vero istis editionibus omissi sunt post libri I. vs. 32. hi versus, quibus continetur encomium Balduini, cui poëma hoc suum, pro illa temporum suorum barbarie facundum et comtum, auctor dicavit, Archiepiscopi Cantuariensis, sub finem sæculi a nato Ch. duodecimi. Versus illos primus, quod sciam, e Msto codice produxit Tan. Faber in notis ad Longinum p. 169. edit. præclaræ Tollianæ :

In numerum jam crescit honos, te tertia poscit
Infula, jam meminit Wigornia, Cantia discit,
Romanus meditatur apex, et naufraga Petri
Ductorem in mediis expectat cymba procellis.
Tu tamen occiduo degis contentus ovili,
Tertius a Thoma, (*Cantauriensi,*) Thomasque secundus et alter,
Sol oriens, rebus successor, moribus hæres.
Felices quos non trahit ambitus, &c.†

Pseudo-Daretis duos codices Mss. unum Canonicorum Lateranensium Patavii, alterum Aloysii Corradini, laudat Jo. Rhodius in notis ad Scribonium Largum p. 60. Citatur Dares a Freculfo lib. II. Chronici, cap. 17.

Præter novam Gallicam Daretis versionem obviam in libro edito Paris. 1731. 12. Mythologie et l'histoire des Dieux, des demi

[7] Prima ed. est ab Albano Torino Basil. 1541. 8. cum Pseudo-Pindari Epitome Iliadis, Darete prosario, et Homeri Iliade ex Latina Nicolai Vallæ et Vinc, Obsopœi versione. Tam corrupte autem vulgata est, notante Jo. Lelando p. 239. de scriptoribus Britannicis, ' ut si pater ipse in prolem redivivus oculos converteret tam informem, cognosceret plane nunquam.' Hanc secuta est editio Henischii. Basil. 1573. 8. Altera extat ad calcem Homeri Græce et Latine editi et illustrati a Johanne Spondano, Basil. 1583. 8. et 1603. fol. Tertiam denique ab Alexandro Carolo Trognesio editam Dresemius memorat, quam non vidi. Ceterum non videtur esse dubitandum, quod Josephus Iscanus argumentum sive periocham poëmatis sui asciverit Daretem Latinum prosarium, unde deinde factum est ut, quemadmodum liber ipse Pseudo-Daretis, ita etiam Iscani poëma Cornelio Nepoti tribueretur. Scripsit et alia iste Iscanus Devonius, [v. not. 6. p. 639.] sed, quod sciam, nondum edita, præter Antiocheidem, cujus in Britannia meminit Cambdenus, magni eum cum viveret inter suos habitum testatus. Vide Joannem Prince in Anglico opere de illus tribus Devoniis, vel, si liber ille ad manus non sit, consulantur Acta Eruditorum anni 1702. p. 289.

[† Hos ipsos versus Morus, in præf. ad ed. Josephi Iscani de Bello Trojano librorum, ex ejusdem Antiocheide citat. Sed tamen vs. *Felices quos non trahit, &c.* est in poëmate de Bello Troj. I. 33.]

dieux, et des plus illustres Heros de l'Antiquité payenne par M. Dupuy, où l'on fait voir que le Culte, les Mysteres, les Sacrifices, et les autres Ceremonies du Paganisme ne sont que des copies imparfaites de l'Histoire sainte, Daretem Gallica prosa verterat sæculo jam tertiodecimo Gotofredus de Watesfordia, Hibernus, Ord. Prædicatorum. Vide Jac. Echardum de scriptoribus Ordinis Dominicani T. I. p. 467. Non omittendum, quod Dares Gallico etiam metro astrictus extat in codice sæculi XII. membranaceo Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis. Vide V. C. Bernhardi de Montfaucon Diarium Italicum p. 19. et Palæographiam Græcam p. 138. ubi habes versus quosdam metaphrasi illi præmissos. Conferenda itidem Historia Trojana scripta a Guidone de Columna, Messanensi, a. C. 1287. atque edita Argentinæ 1486. et 1489. fol. Utraque editio ad manus mihi est. Incipit: 'Licet cotidie vetera recentibus obruantur.' In ejus prologo hæc verba leguntur, in quibus Latinus Dictyos interpres multa Græci omisisse arguitur: 'Ea quæ per Ditem (lege *Dictyn*) Græcum et Phrygium Daretem, qui tempore Trojani Belli continue in eorum exercitibus fuere præsentes, et horum, quæ viderunt, sunt fidelissimi relatores, et in præsentem libellum per me judicem Guidonem de Columna Messana transumta legentur, prout in duobus libris eorum inscriptum quasi una vocis consonantia inventum est Athenis. Quanquam autem hos libellos quidam Romanus, Cornelius nomine, Sallustii magni nepos, in Latinum transferre curaverit, tamen dum laboraret nimium brevis esse, particularia historiæ ipsius, quæ magis possunt allicere animos auditorum, præ nimia brevitate indecenter omisit. In hac igitur serie libelli totum invenitur inscriptum, quod de tota historia universaliter et particulariter gestum fuit.' Idem scriptor ad calcem operis: 'Et ego Guido de Columna judex de Messâna prædictum Ditem (Dictyn) Græcum in omnibus sum secutus, pro eo quod ipse Dites (Dictys) perfectum et completum fecit in omnibus opus suum, ad literarum videlicet solatium, ut veram notitiam habeant præsentis historiæ, et ut magis delectentur in ipsa. Et ego historiam ipsam ornassem dictamine pulchriori per ampliores metaphoras et colores, et per transgressiones occurrentes, quæ ipsius dictaminis sunt picturæ. Sed territus ex magnitudine operis,' &c. Non intermisit tamen Guido varia ex suo sæculique sui ingenio attexere, ut lectori attento facile patebit. Italice lucem vidit Venetiis 1481. fol. Germanicæ ver-

sionis Ms. in Bibl. Cæsarea, meminit Lambecius T. II. p. 948. Latinos codices Mss. laudat Mongitor T. I. Bibl. Siculæ p. 266.

HACTENUS Fabricius. Editionibus ab eo breviter memoratis manet ut recentiores, vel ab eo omissæ, addantur.

Dictys Cretensis et Dares Phrygius, 'per Guillelmum Schonberger de Frankfordia Alamannum' impress. Messan. 1498. 4to. Cf. Maitt. Annal. Typogr. p. 667. et Panzer. Annal. Typogr. T. II. p. 110.

Dictys Cretensis, absque ulla nota, charact. Goth. sine signaturis, custodibus, et paginarum numeris, 4to. Coloniæ, ut videtur, impress. circa finem sæc. XV. Cf. Panzeri Annal. Typogr. T. I. p. 348. De Bure, Bibliographie Instructive, T. V. p. 475. 9. et T. F. Dibdini Biblioth. Spencer. T. II. p. 14-16.

Dares Phrygius, absque ulla nota, charact. Goth. 4to. ab Ulrico Zell, Colon. impress. ut putat Dibdinus in Biblioth. T. II. pp. 8. 9. Cf. Braun. Not. Hist. Lit. T. I. p. 65. et Panzer. Annal. Typogr. T. IV. p. 281. Editio Princeps, ut videtur.

Dares Phrygius, absque ulla nota, charact. Rom. 4to. Ed. antiqua, sine signaturis, custodibus, et paginarum numeris. Cf. Cat. Bibl. Pinell. T. II. p. 384. et T. IV. p. 305. Panzer. Annal. Typogr. T. IV. p. 7. et Biblioth. Spencer. T. II. pp. 9. 10.

Dares Phrygius, absque ulla nota, charact. Goth. 4to. sine signaturis, custodibus, et paginarum numeris, foll. 18. Cf. Braun. Not. Hist. Lit. T. I. p. 65. 'ubi editio, ut videtur, diversa excitatur, Coloniensis tamen, iisdemque typis.' Panzer. Annal. Typogr. T. I. p. 348.

Dares Phrygius, absque ulla nota, 4to. 'charact. Lat. Gerhardi de Flandria.' Panzer. Annal. Typogr. T. III. p. 43.

Dares Phrygius, Paris. 1520. 4to. cum figuris. 'In officina Nicolai de Pratis, pro Petro Goudaul.'

Dictys Cretensis et Dares Phrygius, quibus adjiciuntur tres Declamationes ejusdem fere argumenti, prima Libanii sophistæ, reliquæ incerti auctoris, ab Erasmo Roterodamensi Latine redditæ, Basil. 1529. 8vo. et ibid. 1573. 8vo.

Dictys Cretensis Italice redditus, Ven. 1543. 8vo. a Battista Roscio, Veneto, cum aliis item Italice versis. 'Con Privilegio del illustrissimo Senato.'

Prologue to, and Translation of, Dares Phrygius's History of the Warres betwixte the Grecians and the Troyans. By John Lydgate. Lond. 1555. fol.

A faithful and true Story of the Destruction of Troy, by Dares Phrygius, Lond. 1555. 8vo. a T. Paynell.

In Biblioth. Hist. Diodori Siculi, 1559. fol. a Poggio Latine reddita, extant Dictys Cretensis, p. 164. et Dares Phrygius, p. 209.

Dares Phrygius, Antverp. 1608. 12mo.

Josephi Iscani, poëtæ elegantissimi, de Bello Trojano Libri sex, hactenus Cornelii Nepotis nomine aliquoties editi, nunc auctori restituti, et notis explicati, &c. Francof. 1620.

Daretis Phrygii de Excidio Trojano Historia Latino carmine reddita a Josepho Iscano. Mediol. 12mo. 1669.

Daretis Phrygii Hist. Anglice versa a Thoma Marshe. Lond. 1755. fol.

Histoire de la guerre de Troie, attribuée à Dictys de Crète, trad. du Latin, par N.-L. Achaintre, avec Notes; suivie de l'hist. de la ruine de Troie, attribuée à Dares de Phrygie, trad. par Ant. Caillot; avec les textes. Paris. 1813. 12mo. 2 voll.

RECENSUS CODICUM MSS.

DICTYOS CRETENSIS, DARETIS PHRYGII, ET JOSEPHI ISCANI,

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

Codices in Museo Britannico.

In *Biblioth. Reg.* 6 C VIII. cod. membran. sæc. XIII. olim S. Mariæ Ryevallensis, continet, cum Paulo Orosio, Daretis Phrygii de Bello Trojano Hist. Cornelio Nepote (ut falso fertur) interprete.

10 A. x. 6. Est codex chartaceus sæc. XVI. complexus, cum aliis variis, Daretis Phrygii Hist. Nepotis nomen jactantem.

13 A. v. Cod. membran. sæc. XIV. complexus, inter alia multa, Daretis Phrygii Historiam.

15 A. XXII. Cod. membran. sæc. XII. continet, una cum Prophetia Sibyllarum, et aliis quibusdam, Daretis Phrygii Historiam.

In *Biblioth. Harl.* N. 65. Daretis Phrygii Hist. Belli Trojani, cum aliis multis. Præfigitur Epistola Cornelii Nepotis. Cod. membran. charact. Goth. sæc. XIII.

N. 3114. Cod. membran. sæc. XV. Dictyos Cretensis de Bello Trojano; sine annotationibus, sed nitide scriptus charact. Italico.

In *Biblioth. Cotton.* Claudius, B. VII. est cod. partim membran. partim chartac. complexus, cum aliis plurimis,

Hist. Daretis ex Lingua Græca versam. Similiter Vitellius A. XIII. cod. membran. Vitellius C. VIII. membran. et Vespasian. B. 25. membran. Ex his quædam sunt fragmenta tantum, sed valde antiqua.

Inter *Codices Burneianos* N. 28. est codex membran. sæc. XII. complexus, cum Historia Alexandri, Daretis Phrygii Historiam. Deficit sub finem.

Codices Oxonienses.

In *Biblioth. Bodl.* inter Kenelmi Digbii codices restant duo; quorum unus (1758. 157.) continet, inter alia, Josephi Exoniensis de Bello Trojano libros; alter (1767. 166.) Daretis Phrygii Historiam. Sed nullus hic Daretis codex Laudianus, ut in Corn. Nep. p. 746. dictum est.

Ibid. 3362. 32. cod. Seldeni complectitur, inter alia, Historiam Daretis Phrygii: (de hoc, et Epistola ad Sallustium jam supra sub Cornelio Nepote:) et inter Collectanea Lelandi de Illustribus Scriptoribus, vol. v. est, De Josepho Iscano, qui scripsit de Bello Trojano. Codex hic Seldeni est membran. fol. circiter XIII. aut XIV. sæc. In fronte Hist. scripsit vir illustris sua manu, ut in aliis suis Libris, sententiam illam quam in deliciis habuit, *Περὶ πάντων ἐλευθερία.*

Canonici Lat. N. 158. Daretis Phrygii Hist. cod. membran. cum quibusdam scholiis manuscriptis. Præfigitur Epistola Nepotis, quæ vocatur. Sexti Rufi Dictatoris Breviarium Historiæ Romanæ subjungitur. Circiter sæc. XIV.

Canonici Lat. N. 267. Dictyos Cretensis cod. membran. sæc. XV. eleganter scriptus, sine scholiis aut glossis. Sub finem legitur: 'Antonio Ballo Genuensis Magnifico Joanni bene merenti dono dedit.'

In Biblioth. *Coll. Magd.* est cod. Daretis Phrygii Hist. una cum Julii Solini Polyhist. Subsequitur 'Pulchra et admirabilis Historia Apollonii Tyrii (Tyanei) Uxoris et Filiæ.'

Biblioth. *Coll. Omnium Animarum* tenet antiquum codicem membran. qui, cum aliis Historicis, complectitur Daretis Phrygii Historiam.

Codices Cantabrigienses.

Biblioth. Publ. nullos præbet Codices vel Dictyos Cretensis vel Daretis Phrygii.

Biblioth. *Collegii Corp. Christi* et *B. Mariæ Virginis* (S. Benedicti) duos codices manuscriptos membran. 4to. servat: unum, (CCCCVI.) qui continet Frigii Daretis Iliados Lib. sæc. XIII. alium etiam, (CCCCXIV.) qui cum multis aliis complectitur Daretis Phrygii de Excidio Trojæ Historiam, sæc. XIV.

Biblioth. etiam *Trin. Coll.* codicem antiquum servat, qui, cum aliis historicis et miscellaneis, exhibet Daretem Phrygium de Bello Trojano.

In Biblioth. *Gonv. et Caii* est codex antiquus, qui, cum aliis multis generis miscellanei, continet Historiam Daretis Phrygii de Trojano Bello, a Cornelio Nepote, ut dicitur, ex Græco in Sermonem Latinum versam. Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

Codices Dublinienses.

In Biblioth. *Coll. S. Trinitatis* duo restant codices manuscripti, quorum unus, (407. 267.) inter alia Historica, exhibet (art. 4.) Daretis Phrygii Historiam de Vastatione Trojæ a Cornelio Nepote, ut fertur, ex Græco in Latinum sermonem translatam, 489. 349. alter, inter alia, eandem Historiam (art. 1.), cui præfigitur Nepotis Epistola ad Sallustium de eadem. De Hibernicis quibusdam Bibliothecis, p. 28. et p. 33. sub fin. Catal. Manuscriptorum Angliæ et Hiberniæ.

Codices Edinenses.

Bibliotheca Advocatorum apud Edinburgum duos retinet Codices Daretis Phrygii, unum membran. alterum

chartac. ambos in 4to. inter codices manuscriptos et libros olim Jacobi Balfourii, Baronis de Kinaird, qui multa historica ipse scripsit, et multos codices collegit. Memoria Balfouriana, p. 22.

Codices Eboracenses.

In Biblioth. S. Petri apud Eboracum, No. 407. codex est, qui, inter alia, Daretis Phrygii Historiam continet, ut jam dictum est sub Cornelio Nepote, cujus nomen præfert; et No. 489. alius codex est, eandem Historiam, inter alia, complexus. Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

INDEX

IN

DICTYM CRETENSEM.

D.

E.

F.

H.

I.

M.

Q.

S.

T.

INDEX

IN

DARETEM PHRYGIUM.

B.

F.

M.

N.

Q.

R.

V.

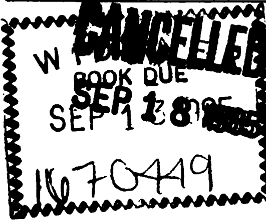
X.

Z.

FINIS DICTYOS CRETENSIS, &c.

7

39

CANCELLED
BOOK DUE
SEP 18 1995
1670449

3 2044 098 645 948